

**Raport o stanie sektora małych i średnich
przedsiębiorstw w Polsce
w latach 2005 -2006**

Publikacja pod redakcją dr Sławomira Pycińskiego i Aleksandra Żołnierskiego

Autorzy:

Tomasz Bordzicki

Józef Chmiel

Maciej Dzierżanowski

Sławomir Pyciński

Paulina Rzeszotarska

Małgorzata Skrzek-Lubasińska

Stanisław Szultka

Aleksandra Włoch

Elżbieta Wojnicka

Aleksander Żołnierski

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Warszawa 2007

ISBN 978-83-60009-66-6

Wydanie I

Nakład 1000 egzemplarzy

Druk i oprawa: Pasaż sp. z o.o.

ul. Rydlówka 24; 30-363 Kraków

tel.: 012 260 2000; fax: 012 260 2001

www.pasaz.com; e-mail: druk@pasaz.com

Od Autorów	5
Rozdział 1	
Makroekonomiczna sytuacja Polski w 2006	7
1.1. Wzrost gospodarczy	8
1.2. Inflacja	8
1.3. Stan finansów publicznych	9
1.4. Sytuacja demograficzna kraju	10
1.5. Rynek pracy	10
1.6. Wynagrodzenia	12
1.7. Inwestycje	12
1.8. Handel zagraniczny	12
1.9. Rynek finansowy	13
1.10. Sytuacja Polski na tle Unii Europejskiej	13
Rozdział 2	
Stan sektora MSP w latach 2004-2005	15
Tendencje rozwojowe w latach 1995-2006	15
2.1. Udział małych i średnich przedsiębiorstw w wytwarzaniu PKB i wartości dodanej brutto	16
2.1.1. Udział MSP w tworzeniu PKB i wartości dodanej brutto ogółem	16
2.1.2. Udział MSP w wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa	18
2.1.3. Wartość dodana brutto na pracującego w sektorze prywatnym	19
2.2. Zarejestrowane i aktywne MSP w latach 2004-2005	20
2.2.1. Podmioty zarejestrowane i wykreślone z rejestru w latach 2004-2006	20
2.2.2. Przedsiębiorczość w Polsce. Nowe podmioty zarejestrowane w latach 2004-2006	20
2.2.3. Przeżywalność przedsiębiorstw zarejestrowanych w latach 2001-2004	22
2.2.4. Liczba przedsiębiorstw aktywnych	26
2.2.5. Aktywne MSP według sekcji gospodarki	27
2.3. Liczba pracujących oraz przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenia w MSP	28
2.3.1. Pracujący w MSP w latach 2004-2005	28
2.3.2. Przeciętna liczba zatrudnionych i wynagrodzenia w MSP	30
2.3.3. Pracujący w szarej strefie gospodarki w latach 2004-2005	32
2.4. Przychody i sytuacja finansowa MSP	32
2.4.1. Przychody przedsiębiorstw różnej wielkości z całokształtu działalności	32
2.4.2. Dochody przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób	33
2.4.3. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób	34
2.5. Inwestycje i środki trwałe w MSP	36
2.5.1. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw różnej wielkości w cenach stałych	36
2.5.2. Nakłady inwestycyjne MSP w latach 2004-2005	37
2.5.3. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na pracującego	39
2.5.4. Źródła finansowania inwestycji przedsiębiorstw	39
2.5.5. Wartość brutto środków trwałych w MSP oraz stopień ich zużycia	41
2.6. Małe i średnie przedsiębiorstwa w układzie wojewódzkim	43
2.6.1. Przedsiębiorstwa nowo zarejestrowane i aktywne według województw	43
2.6.2. Pracujący w MSP według województw	44
2.6.3. Przychody i sytuacja finansowa MSP w województwach	45
2.6.4. Nakłady inwestycyjne MSP w przekroju wojewódzkim	47
2.7. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 2004- -2005	49
2.7.1. Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego	50
2.7.2. Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym	51
2.7.3. Rentowność obrotu brutto spółek z udziałem kapitału zagranicznego	51
2.7.4. Inwestycje spółek z udziałem kapitału zagranicznego	52
2.7.5. Eksport i import spółek z kapitałem zagranicznym	52
Rozdział 3	
Stan sektora MSP w roku 2005. Profile regionalne	55
3.1. Sektor MSP w 2005 roku w Polsce	56
3.1.1. Zakres sektora MSP	56
3.2. Efektywność MSP	73
3.3. Nakłady inwestycyjne MSP	81
3.4. Handel zagraniczny MSP	86
3.5. Stan sektora MSP w regionach	90
3.5.1. Województwo dolnośląskie	90
3.5.2. Województwo kujawsko-pomorskie	97
3.5.3. Województwo lubelskie	103
3.5.4. Województwo lubuskie	110
3.5.5. Województwo łódzkie	117
3.5.6. Województwo małopolskie	124

3.5.7. Województwo mazowieckie	130
3.5.8. Województwo opolskie	137
3.5.9. Województwo podkarpackie	144
3.5.10. Województwo podlaskie	150
3.5.11. Województwo pomorskie	156
3.5.12. Województwo śląskie	163
3.5.13. Województwo świętokrzyskie	169
3.5.14. Województwo warmińsko-mazurskie	176
3.5.15. Województwo wielkopolskie	182
3.5.16. Województwo zachodniopomorskie	188
3.6. Przekroje regionalne – synteza	196
3.7. Innowacyjność – różnicowanie regionalne	205
3.7.1. Innowacyjność przedsiębiorstw w przemysłowych regionach	205
3.7.2. Finansowanie innowacji i bariery innowacyjności	212
3.7.3. Innowacje produktowe i procesowe	212
3.7.4. Bariery w działalności innowacyjnej	217
Rozdział 4	
System wspierania innowacji w Polsce	219
4.1. Sektor przedsiębiorstw	220
4.2. Sektor uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych	223
4.3. Infrastruktura pośrednicząca i wspierająca	226
4.4. System finansowy	228
4.5. Instytucje publiczne	231
4.6. Krajowa Sieć Innowacji	232
4.7. Programy publiczne	233
Rozdział 5	
Innowacyjność małych i średniej wielkości przedsiębiorstw – wyniki badania ankietowego	235
5.1. Wnioski z przeprowadzonych badań	236
5.2. Różnicowanie potencjału MSP	237
5.3. Postrzeganie własnej pozycji konkurencyjnej przez przedsiębiorców	237
5.4. Czynniki konkurencyjności	238
5.5. Innowacyjność MSP	239
5.6. Współpraca z otoczeniem	240
5.7. Źródła informacji dla innowacji	241
5.8. Ochrona własności intelektualnej	242
5.9. Strategia firmy	243
5.10. Szkolenia i podnoszenie kompetencji	244
5.11. Sfera zarządzania	245
5.12. Finansowanie działalności innowacyjnej	245
5.13. Wykorzystanie pomocy publicznej	246
5.14. Rekomendacje	247
Rozdział 6	
Wnioski z badań innowacyjności przedsiębiorstw	249
6. 1. Innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce	251
6.2. Niskie nakłady na działalność B+R	253
6.3. Źródła innowacji w MSP	253
6.4. Słaba współpraca z sektorem badawczo-rozwojowym	254
6.5. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu	256
6.6. Współpraca z samorządem	257
6.7. Słaba współpraca z innymi przedsiębiorstwami	258
6.8. Wykorzystanie technologii ICT	259
6.9. Brak kapitału na innowacje	259
6.10. Ochrona własności intelektualnej	260
6.11. Przyczyny wprowadzania innowacji	261
Załącznik	263

Od Autorów

Szanowni Państwo,

Mamy przyjemność przedstawić Państwu kolejną, dziesiątą już edycję *Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*. Raport przygotowany został przez *Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości* i stanowi kontynuację inicjatywy zapoczątkowanej przez Polską Fundację Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

W obecnej edycji *Raportu* została przedstawiona analiza trendów rozwojowych stanu sektora MSP oraz pogłębiona analiza przedsiębiorczości w układzie regionalnym. Dzięki temu czytelnik może śledzić, jak zmieniała się sytuacja sektora MSP w poszczególnych latach oraz może się zapoznać z różnicami w funkcjonowaniu małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych regionach, co znalazło m.in. wyraz w przedstawieniu tzw. profili województw. Ten sposób prezentacji danych wydaje się istotny z punktu widzenia efektywnej polityki gospodarczej oraz wsparcia rozwoju sektora MSP w poszczególnych regionach kraju.

Tegoroczny *Raport* oprócz szczegółowej analizy danych odnośnie stanu sektora MSP przedstawia wyniki badań nad innowacyjnością, przeprowadzonych na zlecenie PARP.

Na zakończenie chcielibyśmy wyrazić wdzięczność za ewentualne uwagi i komentarze, które traktujemy zawsze jako cenne źródło inspiracji w tworzeniu kolejnych edycji *Raportu*.

Rozdział 1

Makroekonomiczna sytuacja Polski w 2006

Wzrost gospodarczy

Inflacja

Stan finansów publicznych

Sytuacja demograficzna kraju

Rynek pracy

Wynagrodzenia

Inwestycje

Handel zagraniczny

Rynek finansowy

Sytuacja Polski na tle Unii Europejskiej

W rozdziale wykorzystano dane GUS opublikowane w następujących publikacjach:

Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Rok 2006

Bezrobocie rejestrowane I-IV kwartał 2006

Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2005-2006. Rządowa Rada Ludnościowa, 2006

Napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Polski w roku 2006, NPB 2007

World Development Indicators database, World Bank 2007

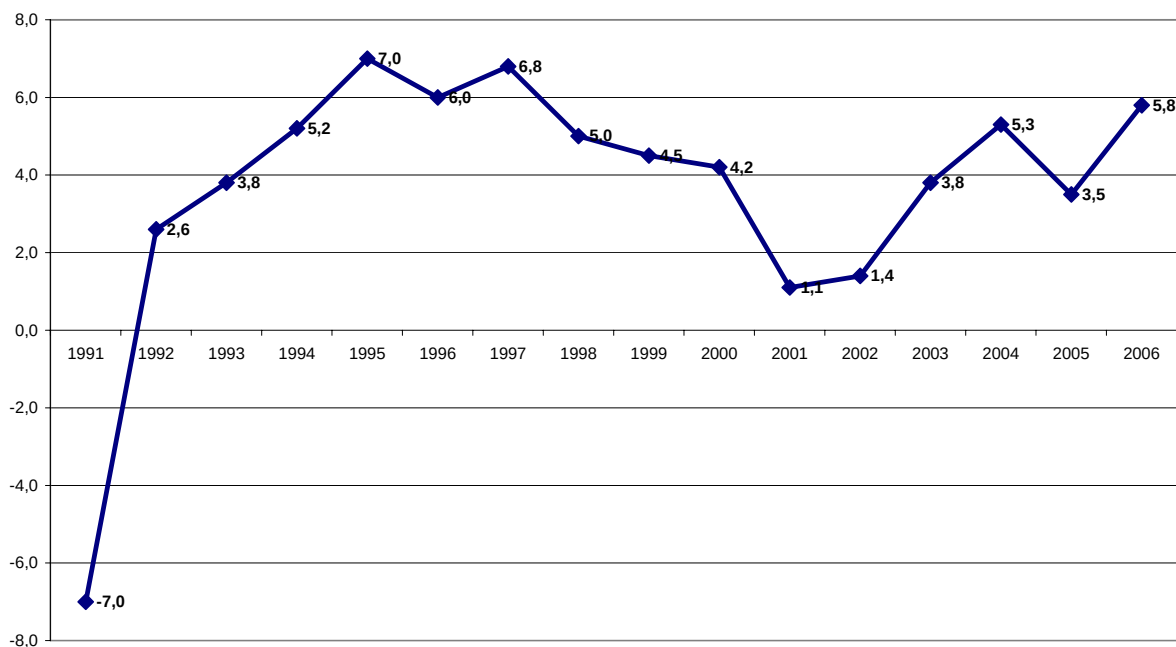
Dane statystyczne przedstawione w niniejszym materiale nie mają charakteru ostatecznego i w przyszłości mogą ulegać niewielkim korektom.

1.1. Wzrost gospodarczy

Rok 2006 był kolejnym rokiem wzrostu gospodarczego, jego tempo przekroczyło oficjalne prognozy i było najwyższe od dziewięciu lat. Przyspieszenie było spowodowane znacznym wzrostem zarówno popytu krajowego, jak i zewnętrznego. Popyt krajowy wzrósł w roku 2006 w porównaniu z rokiem poprzednim o 5,8%. Stało się tak dzięki wzrostowi spożycia ogółem o 4,4%, w tym indywidualnego o 5,2% oraz wzrostowi nakładów brutto na środki trwałe. Dzięki temu, po raz pierwszy od 5 lat, stopa inwestycji przekroczyła 20%. Wzmocnienie dynamiki PKB nastąpiło głównie dzięki przyspieszeniu tempa wzrostu wartości dodanej brutto w budownictwie – do 14,6%, przemyśle – do 7,7% oraz w usługach rynkowych – do 5%. Oslabiona natomiast została obserwowana w ubiegłych latach tendencja wspierania wzrostu gospodarczego przez eksport netto.

Tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto (PKB) rosło z kwartału na kwartał, w rezultacie wzrost PKB w roku 2006 osiągnął aż 5,8%, czyli o 2,3 punktu procentowego więcej niż w roku poprzednim. W I kwartale 2006 roku nastąpił wzrost o 5,2%, zaś w kolejnych odpowiednio o: 5,5%, 5,8% i 6,4%.

Wykres 1.1. Dynamika wzrostu PKB w latach 1991-2006 (w %)

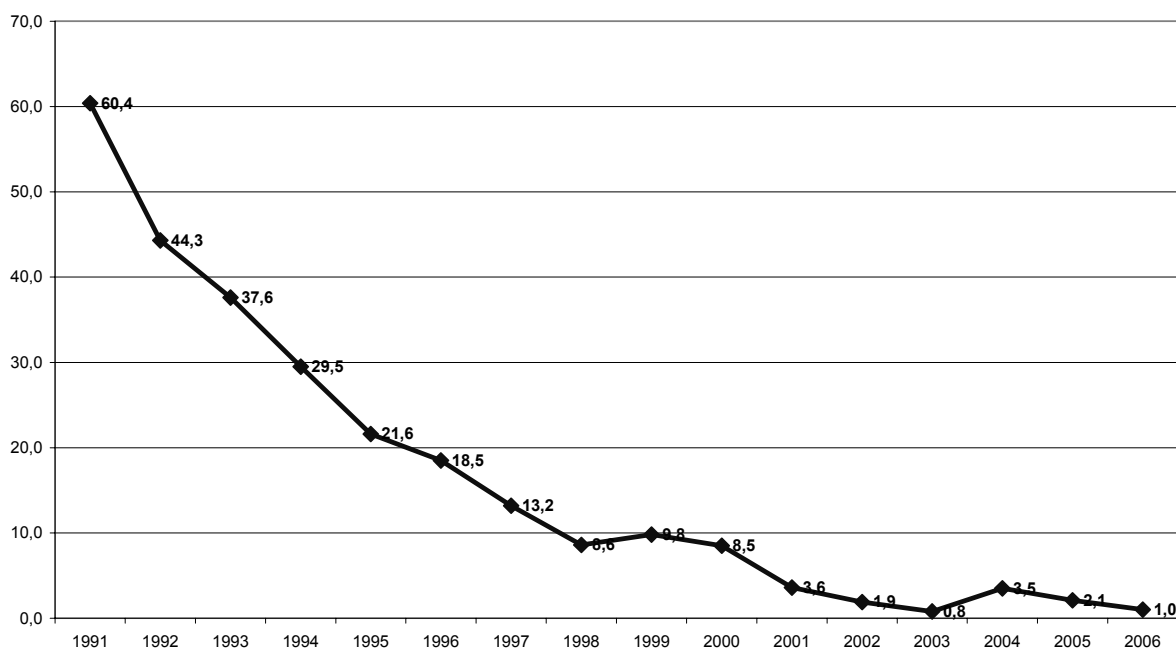
W 2006 roku produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się aż o 11,3% (dla porównania w roku 2005 o 3,7%) i był to wynik najlepszy od 1997 roku. Na ten szybki wzrost wartości produkcji sprzedanej miała wpływ głównie sytuacja w przemyśle przetwórczym, gdzie sprzedaż zwiększyła się o 13,4%. W 2006 roku wydajność pracy w przemyśle wzrosła aż o 9,4%, przy wzroście zatrudnienia o 2,2%. Podkreślić należy, że w roku 2006 utrzymywały się bardzo korzystne tendencje zmian w strukturze produkcji. Nastąpiło znaczne ożywienie działalności prorozwojowej. Produkcja dóbr w grupach uznawanych za nośniki postępu technicznego wzrosła aż o 24,8%. Dzięki temu jej udział w przemyśle zwiększył się do 16,5%.

1.2. Inflacja

W roku 2006 wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł 1%, a więc był niższy w porównaniu z rokiem 2005 wynoszącym 2,1%. Średnie miesięczne tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2006 r. nie przekraczało 0,1%. W 2006 r. stopa inflacji była niższa od założonej w ustawie budżetowej o 0,5 punktu procentowego. Inflacja była też niższa od średniej obserwowanej w 25 krajach Unii Europejskiej, jak też od inflacji w większości krajów członkowskich Unii. Na wysokość stopy inflacji w 2006 r. największy

wpływ miał wzrost cen wyrobów i usług związanych z mieszkaniem, a także cen żywności. Spadły natomiast ceny odzieży i wydatki związane z transportem.

Wykres 1.2. Stopa inflacji w Polsce w latach 1991-2006 (w %)

1.3. Stan finansów publicznych

W 2006 roku dochody budżetu państwa wyniosły 197,7 mld zł (101,2% kwoty założonej w ustawie budżetowej) i w porównaniu z rokiem 2005 wzrosły o 6%. Wydatki wyniosły zaś 222,8 mld zł (98,6% kwoty założonej) i wzrosły o 3,4%. Deficyt budżetu państwa wyniósł ponad 25 mld zł i był o 6,1% niższy niż w roku 2005. Jego relacja do PKB stanowiła 2,8%, wobec 2,9% w roku poprzednim. Niewielkie obniżenie tej relacji wynika z wyższego niż oczekiwano wzrostu gospodarczego. Jednakże fakt, że w okresie dobrej koniunktury nie przeprowadzono restrukturyzacji wydatków publicznych, może doprowadzić do ponownego zwiększenia się relacji deficytu do PKB w okresie spowolnienia tempa wzrostu gospodarki.

Wzrost dochodów budżetu państwa wynikał głównie ze wzrostu wpływów z podatków pośrednich (wzrost o 10,3%), w tym z akcyzy (o 6,7%) oraz podatku dochodowego od osób prawnych (wzrost o 22,8%) i fizycznych (o 15,7%). W porównaniu ze stanem z dnia 31 grudnia 2005 r. łączne zaległości podatkowe wzrosły w 2006 r. o 4,1 mld zł, czyli o 24,8% (rok wcześniej wzrost ten wyniósł jedynie 2,4%). W łącznej kwocie zaległości największy udział miały zaległości związane z podatkiem VAT, podatkiem dochodowym od osób fizycznych i akcyzą. Na koniec III kwartału 2006 roku wskaźnik ściągłości podatków wyniósł 94,8%, wobec 96,6 % w roku poprzednim.

Największą pozycję po stronie wydatków budżetowych stanowiły subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego (15,5% ogółu wydatków), dotacje do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (11%) oraz obsługa długu publicznego (12,5%). Po raz kolejny pogorszyła się struktura wydatków budżetowych. Rósł udział wydatków sztywnych, które w istotny sposób ograniczają możliwości wspierania przez państwo rozwoju gospodarczego.

1.4. Sytuacja demograficzna kraju

Na koniec roku 2006 liczba ludności Polski wyniosła 38,1 mln osób. Oznacza to, że po raz kolejny odnotowano rzeczywisty ubytek ludności naszego kraju. Wyniósł on 35 tys. osób. Depopulacja Polski trwa od roku 1998 i zjawisko to z roku na rok pogłębia się. Najważniejszą przyczyną ubytku ludności Polski były migracje zagraniczne. W ciągu 12 miesięcy 2006 roku na stałe wyjechało z Polski 51 tys. osób, osiedliło się zaś jedynie 11 tys. cudzoziemców.

Od wielu lat Polska ma jeden z najniższych w UE współczynników przyrostu naturalnego. Bezpośrednio przyczyną tego stanu jest niska liczba urodzeń. Od roku 1989, kiedy w Polsce rozpoczęła się transformacja ustrojowa, znacząco spadł wskaźnik dzietności kobiet – z 2,1 do 1,2 w roku 2006. Obecnie nie zapewnia on prostego zastępowania pokoleń. Jednak po raz pierwszy od roku 2002 odnotowano pewną poprawę – nieznacznie wzrosła liczba urodzeń (374 tys. dzieci, o prawie 10 tys. więcej niż w roku poprzednim). Dzięki temu przyrost naturalny po raz pierwszy od 5 lat był dodatni – odnotowano o 5,7 tys. więcej urodzeń niż zgonów (w roku 2005 odnotowano przyrost ujemny na poziomie 3,9 tys. osób).

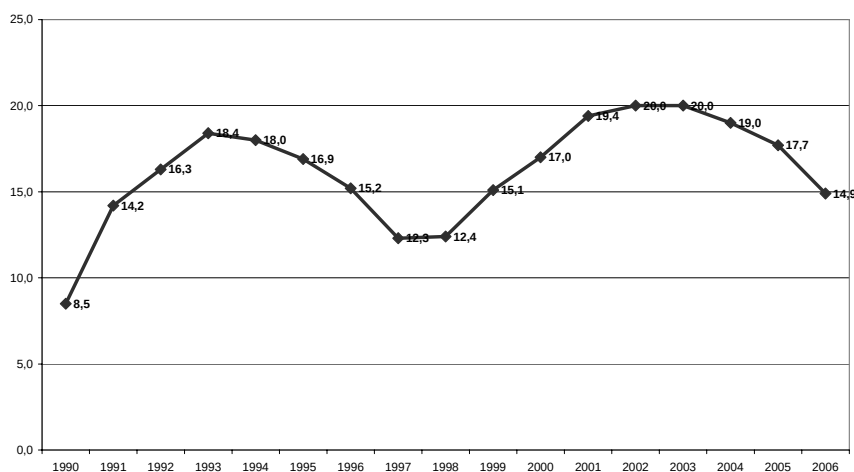
Specjaliści wyrażają pogląd, że Polska znajduje się w głębokiej depresji demograficznej. W połączeniu z dużą migracją zagraniczną oznacza to, że prognozy demograficzne dla Polski są bardzo niekorzystne. Spadek liczby ludności w połączeniu z pogorszeniem się struktury ludności (spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym) spowoduje zdecydowaną zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej naszego kraju. Pogorszy się sytuacja na rynku pracy, wzrosną koszty pracy i sztywne wydatki budżetu państwa związane z obsługą osób najstarszych. To może spowodować znaczne osłabienie procesów wzrostu gospodarczego.

1.5. Rynek pracy

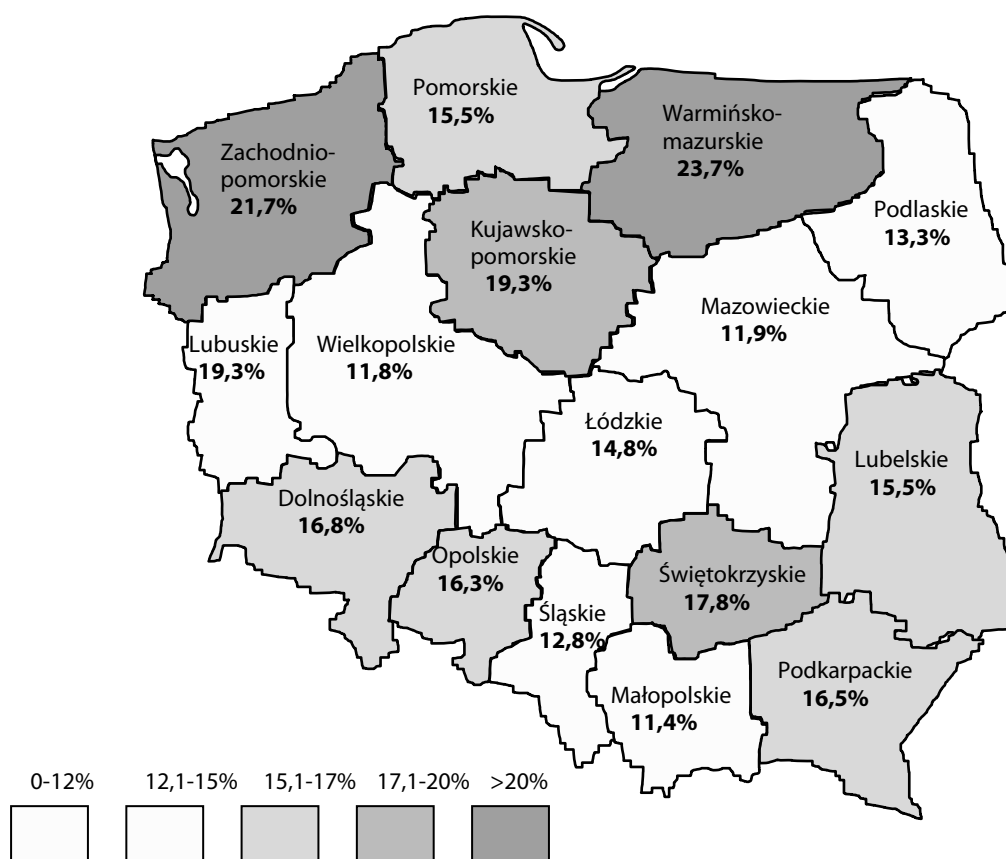
Dzięki wysokiemu wzrostowi gospodarczemu w roku 2006 odnotowano znaczną poprawę sytuacji na rynku pracy. Liczba pracujących w gospodarce narodowej w końcu 2006 roku wyniosła 13,1 mln osób i była o 1,8% większa niż w roku poprzednim. Zwiększyło się również przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw. Na koniec grudnia 2006 wynosiło ono blisko 5 mln (w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób), o 4,1% więcej niż w roku 2005. Wzrost zatrudnienia odnotowano prawie we wszystkich dziedzinach gospodarki, największy w *Handlu i Naprawach, Obsłudze nieruchomości i firm, Turystyce i Przetwórstwie przemysłowym*. Spadek zatrudnienia wystąpił jedynie w *Górnictwie* oraz w sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*.

Na koniec 2006 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 2,3 mln osób i była o prawie 463,6 tys. niższa niż w 2005 roku. Stopa bezrobocia w roku 2006 wynosiła 14,9% ogółu aktywnych zawodowo, o 3,1 punktu procentowego mniej niż w końcu roku 2005.

Wykres 1.3. Stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990-2006 (w %)

Mapa 1.1. Stopa bezrobocia według województw w grudniu 2006 roku.

Stopa bezrobocia spadła we wszystkich województwach. Jednak nadal obserwuje się duże zróżnicowanie stopy bezrobocia w poszczególnych regionach (por. mapa 1.1). Najwyższa była (podobnie jak w latach poprzednich) w województwie: warmińsko-mazurskim (23,7%), zachodniopomorskim (21,7%) i lubuskim oraz kujawsko-pomorskim (po 19,3%), a najniższa w województwie: mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim (odpowiednio 11,9%, 11,4% i 11,8%).

Liczba bezrobotnych, którzy nie posiadali prawa do zasiłku, wyniosła na koniec roku blisko 2 mln osób, czyli 86,5% ogółu wszystkich bezrobotnych – dokładnie taki sam odsetek jak w roku poprzednim. W ciągu ostatniego pięciolecia odsetek bezrobotnych pozostających bez prawa do zasiłku wzrósł o 3,2 punktu procentowego i to mimo znacznej poprawy sytuacji na rynku pracy. Brak prawa do zasiłku wynika głównie z tego, iż 2/3 bezrobotnych należy do grupy bezrobotnych długotrwale poszukujących pracy¹. Na koniec roku 2006 było ich 65,7%, o 0,3 punktu procentowego mniej niż w roku poprzednim. Szanse znalezienia pracy maleją wraz ze wzrostem długości okresu jej poszukiwania. Ta grupa osób jest szczególnie narażona na ubóstwo i tzw. wykluczenie społeczne.

Podobnie jak w latach poprzednich, najtrudniejszą sytuację na rynku pracy miały osoby młode, do 24 roku życia, chociaż w roku 2006 ich sytuacja nieco poprawiła się. Udział osób młodych wśród wszystkich bezrobotnych wyniósł 20,6% i w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się o 2 punkty procentowe. Nasiliło się za to zjawisko bezrobocia osób najstarszych, powyżej 50 roku życia. W strukturze bezrobotnych stanowili oni 18,8%, podczas gdy w roku 2005 jedynie 15,9%.

W roku 2006 odnotowano znaczny wzrost liczby ofert pracy oraz osób korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. W 2006 roku w urzędach pracy było 1 117,2 tys. ofert pracy – o ponad 26% więcej niż w roku poprzednim. Znacząco wzrosła ilość środków przeznaczanych na aktywne przeciwdziałanie bezrobociu. Dokonało się to m.in. dzięki wykorzystaniu środków pochodzących z funduszy unijnych, a przeznaczonych na dostosowanie zasobów ludzkich do potrzeb rynków pracy.

¹ Bezrobocie długotrwale wg GUS oznacza osoby, które szukają pracy przez okres dłuższy niż rok (tj. 13 miesięcy i więcej)

1.6. Wynagrodzenia

W roku 2006 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej wyniosło 2 477 zł, co oznacza wzrost o 4,1%. W sektorze przedsiębiorstw analogiczna płaca wyniosła 3 027 zł i była realnie o 4,2% wyższa niż w roku 2005. Wynagrodzenia wzrosły prawie we wszystkich sekcjach gospodarki narodowej. Trzeba podkreślić, że wzrost płac realnych był wolniejszy od wzrostu wydajności pracy.

Po raz kolejny szybciej niż wynagrodzenia zwiększały się realnie emerytury i renty. W 2005 roku przeciętna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wynosiła 1 260 zł, a rolnicza 802 zł. Oznacza to realny wzrost siły nabywczej świadczeń odpowiednio o 6,2% i 5,8%. Jednocześnie po raz kolejny zmniejszyła się przeciętna liczba osób pobierających emerytury i renty (w 2006 roku spadek o 18,1 tys. osób). Zgodnie z prognozami demograficznymi, w Polsce obecnie utrzymuje się bardzo dogodna sytuacja, gdyż na rynek pracy wchodzi roczniki wyżu demograficznego, a liczba emerytów jeszcze nie rośnie. Należy pamiętać, że w najbliższych latach sytuacja ta znacznie się pogorszy. Na emeryturę zaczną przechodzić osoby z wyżu demograficznego lat 50. Wtedy znacznie pogorszy się struktura ludności (relacja liczby osób pracujących do osób w wieku poprodukcyjnym). Będzie to miało niekorzystny wpływ na system zabezpieczeń społecznych i pośrednio na budżet państwa.

1.7. Inwestycje

Rok 2006 był kolejnym rokiem wzrostu nakładów inwestycyjnych w kraju. Jest to najlepsza oznaka ożywienia gospodarczego. Inwestycjom sprzyjała poprawa sytuacji finansowej przedsiębiorstw, obniżenie stóp procentowych oraz podatków, przede wszystkim jednak optymistyczne prognozy dotyczące sytuacji gospodarczej Polski w latach następnych.

W 2006 roku nakłady inwestycyjne znacznie przekroczyły poziom z roku poprzedniego. Wzrost nakładów wyniósł 19,8% (dane za trzy kwartały roku 2006). Wzrost aktywności inwestycyjnej nastąpił w wielu sekcjach gospodarki, największy w sekcjach tzw. usługowych: *Obsługa nieruchomości i firm, Handel i naprawy, Transport, gospodarka magazynowa i łączność*, a także *Pośrednictwo finansowe*. Inwestycje wzrosły także w przemyśle i budownictwie.

Tak znaczne ożywienie dokonało się głównie dzięki aktywności przedsiębiorstw, ale zwiększone inwestycje były realizowane także przez sektor publiczny rządowy i samorządowy. Wolniej niż przeciętne rosły za to inwestycje gospodarstw domowych.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne wyniosły około 11,1 mld USD i była to kwota o 44% większa niż w roku 2005 i najwyższa w ostatnich pięciu latach. Dzięki temu w roku 2006 inwestycje zagraniczne *per capita* wzrosły do 366 USD. Było to jednak dużo mniej niż średnia dla krajów Unii Europejskiej, mniej także niż średnia dla nowo przyjętych krajów (w UE25 – 1125 USD, a w UE10 – 518 USD). W Polsce bezpośrednie inwestycje zagraniczne stanowiły 2,9% PKB (w UE25 – 4,8% a w UE10 – 3,2%). Rok 2006 pokazał jednak, że Polska może wygrywać rywalizację o inwestycje zagraniczne z innymi krajami Unii Europejskiej.

1.8. Handel zagraniczny

W roku 2006 wymiana handlowa z zagranicą przestała być głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego kraju. Wzrost konsumpcji wewnętrznej, a także silny złoty spowodowały, że polscy przedsiębiorcy w większym stopniu szukali krajowych rynków zbytu. W eksporcie zauważono pewne niepokojące oznaki, a mianowicie spadek udziału obrotu uszlachetniającego zarówno w eksporcie, jak i w imporcie (w roku 2006 stanowił on 8,5% eksportu oraz 5,8% importu, natomiast w roku 2005 – odpowiednio 9,9% oraz 6,6%). Dodatkowo w strukturze importu spadł udział importu dóbr inwestycyjnych.

W 2006 roku wpływy z eksportu (w cenach stałych) wyniosły 80,3 mld EUR i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyły się o 23%, zaś wypłaty z tytułu importu osiągnęły 90,2 mld EUR (wzrost o 21,8%). Rachunek bieżący bilansu płatniczego po III kwartałach 2006 r. zamknął się ujemnym saldem w wysokości 907 mln EUR.

W strukturze geograficznej obrotów handlu zagranicznego znacznie zwiększyła się wymiana z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Zwiększył się także import z krajów rozwijających się. Głównym partnerem wymiany handlowej pozostały Niemcy, choć ich udział w strukturze geograficznej obrotów handlu zagranicznego nieznacznie się obniżył o około 1 punkt procentowy.

1.9. Rynek finansowy

W końcu 2006 roku wskaźnik WIG na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych kształtował się, podobnie jak WIRR i WIG20, na poziomie znacznie wyższym niż w roku 2005. Indeks rynku podstawowego WIG wzrósł o 41,6%, indeks rynku równoległego WIRR wzrósł o 132,4%. Największe wzrosty indeksów w skali roku odnotowano w grupie indeksów WIG-BUDOW (o 148,4%), WIG-BANKI (o 51,4%) i WIG-SPOŻYW (o 50,6%).

W roku 2006 łączny obrót obligacjami we wszystkich systemach notowań wyniósł 5,5 mld zł i stanowił 1,7% łącznego obrotu akcjami. W obrotach ogółem na rynku obligacji aż 99,8% przypadało na obroty obligacjami Skarbu Państwa.

1.10. Sytuacja Polski na tle Unii Europejskiej

Tempo wzrostu gospodarczego na świecie w 2006 r. oszacowane zostało na około 3,3% w porównaniu z rokiem poprzednim, a w krajach Unii Europejskiej wyniosło 2,8%. Polska ze wzrostem na poziomie 5,8% znalazła się w czołówce krajów europejskich. Należy jednak podkreślić, że w wielu krajach Europy Środkowo-wschodniej, z którymi Polska silnie konkuruje, m.in. w dziedzinie pozyskiwania inwestycji zagranicznych, tempo wzrostu gospodarczego było wyższe, dla przykładu: w Czechach 6%, na Słowacji 6,7%, na Litwie 7,8%, a na Łotwie i w Estonii powyżej 10%.

Kraj	Tempo wzrostu PKB (w %)	Stopa bezrobocia (w %)	Stopa inflacji (w %)
Austria	3,1	4,6	1,6
Belgia	2,7	8,2	2,1
Cypr	3,8	5,0	1,5
Czechy	6,0	6,8	1,5
Dania	3,0	bd	1,7
Estonia	10,9	4,5	5,1
Finlandia	4,9	7,5	1,2
Francja	2,2	8,6	1,7
Grecja	3,8	b.d.	3,2
Hiszpania	3,8	8,4	2,7
Irlandia	5,3	4,2	b.d
Litwa	7,8	5,6	4,5
Luksemburg	5,5	4,8	2,3
Łotwa	11,0	6,2	6,8
Malta	2,3	7,4	0,8
Holandia	3,0	3,8	1,7
Niemcy	2,5	8,0	1,4
Polska	5,8	13,6	1,4
Portugalia	1,2	7,1	2,5
Słowacja	6,7	12,3	3,7
Słowenia	4,8	5,6	3,0
Szwecja	4,0	b.d	1,4
Węgry	4,0	7,7	6,6
Wielka Brytania	2,7	b.d	3,0
Włochy	1,7	b.d	2,1
EU – 25	2,8	7,7	2,1

Dane za okres I-IX 2006 roku wyrównane sezonowo, zharmonizowane (prognoza Eurostatu)

Mimo wysokiej stopy wzrostu gospodarczego, Polska w dalszym ciągu boryka się z dużymi trudnościami na rynku pracy. Wśród wszystkich krajów Unii Europejskiej ma najwyższą stopę bezrobocia, blisko dwukrotnie wyższą od średniej dla Unii. Jeszcze tylko na Słowacji obserwowano dwucyfrową stopę bezrobocia. Jednak nie tylko stopa bezrobocia negatywnie wyróżnia rynek pracy w Polsce. Charakteryzuje się on także najniższym w UE wskaźnikiem zatrudnienia (procentowym udziałem osób zatrudnionych do całej populacji osób w wieku produkcyjnym). Powoduje to konieczność utrzymywania rozbudowanego systemu zabezpieczeń społecznych, a co za tym idzie, utrzymania wysokiego poziomu opodatkowania. W Polsce oba te wskaźniki: zatrudnienia i aktywności zawodowej są na jednym z najniższych poziomów w Europie. W UE w roku 2005 zatrudnionych było średnio 63,8% ludności w wieku produkcyjnym. W Polsce

jedynie 52,8%, aż o 11 punktów procentowych mniej, i jest to najgorszy wynik w UE. Także współczynnik aktywności zawodowej na poziomie 64,4% jest w Polsce zdecydowanie niższy niż w pozostałych krajach. Średnia dla Unii wynosi 70,2%. Porównanie danych dotyczących rynku pracy wskazuje, że właśnie ta dziedzina stanowi jeden z największych problemów gospodarczych naszego kraju.

Rozdział 2

Stan sektora MSP w latach 2004-2005.

Tendencje rozwojowe w latach 1995-2006.

Udział MSP w wytwarzaniu PKB

Zarejestrowane i aktywne MSP

Pracujący i wynagrodzenia w MSP

Przychody i sytuacja finansowa MSP

Inwestycje i środki trwałe w MSP

MSP w przekroju wojewódzkim

MSP z udziałem kapitału zagranicznego

W rozdziale wykorzystano dane GUS opublikowane w następujących publikacjach:

Działalność przedsiębiorstw niefinansowych (opracowania za lata 2003-2005)

Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarczych (opracowania za lata 2004-2006)

Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego (opracowania za lata 2003-2005)

Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw (opracowania za lata 2001-2004)

Rocznik Statystyczny (za lata 2003-2005).

W opracowaniu wykorzystano także dane statystyczne na temat MSP opracowane specjalnie przez GUS dla potrzeb niniejszej publikacji.

Niektóre dane statystyczne przedstawione w niniejszym materiale nie mają charakteru ostatecznego i w przyszłości mogą ulegać niewielkim korektom.

Stan sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2004-2005 opisany został na podstawie danych GUS. W stosunku do *Raportów* wydawanych w latach poprzednich następuje tu jednak daleko idąca zmiana. Otóż począwszy od 2003 r. zaczęła ukazywać się publikacja GUS pod nazwą *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych* z podaniem roku, którego opracowanie dotyczy. W niej to po raz pierwszy GUS zaczął oficjalnie podawać np. informacje o liczbie przedsiębiorstw aktywnych, a więc nie są już potrzebne szacunki liczby przedsiębiorstw aktywnych wykonywane przez autorów niniejszego opracowania, dokonywane za pomocą metod opisanych w poprzednich *Raportach*. We wspomnianej publikacji GUS znajdują się także inne informacje dotyczące przedsiębiorstw, jak np.: liczba pracujących według stanu na koniec roku, przeciętna liczba zatrudnionych, wielkość wynagrodzeń czy wielkość nakładów inwestycyjnych. Będą one również wykorzystane w niniejszym opracowaniu. Oprócz wspomnianej publikacji GUS, przy pisaniu niniejszego rozdziału wykorzystano informacje z innych ogólnodostępnych publikacji GUS, a także dane opracowane specjalnie przez GUS dla potrzeb *Raportu*, np. informacje o udziale PKB i wartości dodanej wytwarzanej przez MSP.

Pod zbiorową nazwą **przedsiębiorstw** rozumiemy tu takie podmioty gospodarcze, jak: przedsiębiorstwa państwowe, zagraniczne oraz stanowiące własność organizacji społecznych i fundacji, spółdzielnie, spółki (akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością, jawne, komandytowe, komandytowo-akcyjne, partnerskie, cywilne), a także zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą. Małymi przedsiębiorstwami nazywać tu będziemy przedsiębiorstwa zatrudniające² do 49 osób, a średnimi – od 50 do 249 osób.

2.1. Udział małych i średnich przedsiębiorstw w wytwarzaniu PKB i wartości dodanej brutto

2.1.1. Udział MSP w tworzeniu PKB i wartości dodanej brutto ogółem

Wartość produktu krajowego brutto (PKB) wynosiła w 2004 r. ok. 923,2 mld zł, a w 2005 r. ok. 980,7 mld zł (por. odpowiednio tablice 1 i 3 z załącznika oraz tablica 2.1 poniżej). Licząc w cenach stałych, wartość PKB wzrosła między rokiem 2003 i 2004 o 5,3%, a między rokiem 2004 i 2005 o 3,5%.

² Wielkość przedsiębiorstwa ocenia się zgodnie z liczbą osób zatrudnionych w danej jednostce na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór). Liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwie nie obejmuje właścicieli i współwłaścicieli (członków rodzin pracujących w przedsiębiorstwie). Uwzględniając, obok zatrudnionych, także właścicieli i współwłaścicieli, mówimy o liczbie pracujących w przedsiębiorstwie.

Tablica 2.1. Struktura PKB w latach 2004 – 2005

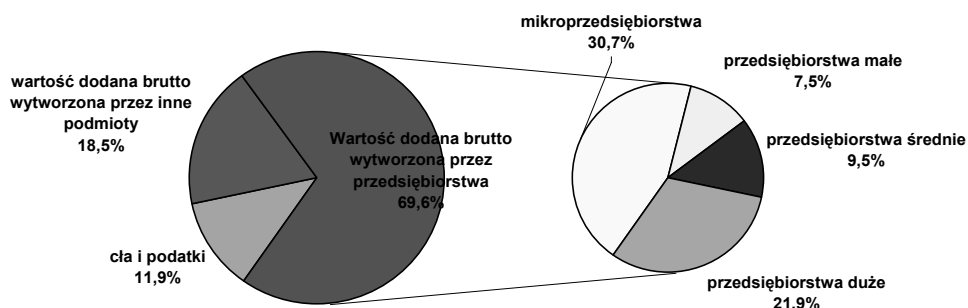
Wyszczególnienie	2004	2005
	w mln zł	
PKB	923 248,0	980 666,0
z tego: cła i podatki pośrednie minus dotacje	102 873,0	116 982,0
wartość dodana brutto ogółem	820 375,0	863 684,0
w tym: wartość dodana brutto bez sekcji A i B	778 435,0	823 595,0
w tym: przedsiębiorstwa	646 232,6	683 053,4
z tego: liczba zatrudnionych 0-9 osób	285 655,0	301 427,2
liczba zatrudnionych 10-49 osób	68 806,6	73 572,3
liczba zatrudnionych 50-249 osób	91 462,8	93 154,7
liczba zatrudnionych pow. 249 osób	200 308,2	214 899,2
	PKB = 100%	
PKB	100,0	100,0
z tego: cła i podatki pośrednie minus dotacje	11,1	11,9
wartość dodana brutto	88,9	88,1
w tym: wartość dodana brutto bez sekcji A i B	84,3	84,0
w tym: przedsiębiorstwa	70,0	69,6
z tego: liczba zatrudnionych 0-9 osób	30,9	30,7
liczba zatrudnionych 10-49 osób	7,5	7,5
liczba zatrudnionych 50-249 osób	9,9	9,5
liczba zatrudnionych pow. 249 osób	21,7	21,9
Udział MSP w tworzeniu PKB	48,3	47,7
Udział MSP w tworzeniu wartości dodanej brutto ogółem	54,4	54,2

Udział MSP w tworzeniu produktu krajowego brutto³ wyniósł w 2004 r. 48,3%, z tego przedsiębiorstw mikro – 30,9%, małych przedsiębiorstw – 7,5%, a średnich – 9,9% (por. tablica 2 w załączniku oraz tablica 2.1 powyżej). Wielkości te uwzględniają wartość dodaną wytworzoną przez pracujących i MSP działające w tzw. szarej strefie gospodarczej. Analogiczny wskaźnik⁴ udziału MSP obliczony dla 2003 r. miał wartość 48% (firmy mikro – udział 32%, małe firmy udział 7,5% i średnie 8,5%). Między rokiem 2003 a 2004 nie odnotowano więc istotnej zmiany udziału MSP w tworzeniu PKB. Żadne poważniejsze zmiany nie wystąpiły również w 2005 r. Udział MSP w tworzeniu PKB zmniejszył się do 47,7% czyli o 0,6 punktu procentowego. Było to efektem spadku udziału przedsiębiorstw mikro o 0,2 punktu i średnich o 0,4 punktu procentowego. W roku 2005 udział przedsiębiorstw mikro w tworzeniu PKB wyniósł 30,7%, małych 7,5%, średnich 9,5% i dużych 21,9%, a więc udział dużych firm był wyższy o 0,2 punktu (por. tablice 2 i 4 w załączniku oraz tablica 2.1 powyżej).

³ Mówiąc bardzo ogólnie, PKB jest sumą wartości dodanej brutto oraz kwoty podatków pośrednich (w tym VAT) i cel, które wpłynęły do budżetu w danym roku, pomniejszoną o wielkość dotacji. Kwoty podatków i cel, których udział w PKB w roku 2005 wyniósł 11,9% (por. tablica 2.1), nie dzieli się między sekcje gospodarki ani między przedsiębiorstwa różnej wielkości (nie ma technicznej możliwości przeprowadzenia takich szacunków). Dlatego jako udział MSP w PKB przyjmuje się relację wartości dodanej brutto wytworzonej przez MSP do ogólnej wartości PKB. W 2005 r. przedsiębiorstwa: mikro, małe, średnie i duże wytworzyły ogółem 73,9% PKB. Łącznie z 11,9-procentowym udziałem podatków i cel daje to 85,8% PKB. Pozostałe 14,2% PKB wytworzyły przedsiębiorstwa z zakresu rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i rybactwa oraz indywidualne gospodarstwa rolne (czyli sekcje o symbolach A i B), a także: jednostki i zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze zakładów budżetowych, środki specjalne i fundusze celowe oraz różnego rodzaju organizacje społeczne, polityczne i wyznaniowe.

⁴ Podawane obecnie dane na temat struktury PKB i wartości dodanej w 2003 r. różnią się od opublikowanych w poprzednim opracowaniu na temat MSP, ponieważ GUS skorygował dane dotyczące wielkości PKB we wspomnianym roku.

Wykres 2.1. Struktura PKB w 2005 roku

Jeszcze bardziej stabilny był w latach 2003-2005 udział MSP w tworzeniu wartości dodanej brutto ogółem⁵. Wyniósł on w kolejnych wymienionych latach odpowiednio: 54,3%, 54,4% oraz 54,2%. Zmienił się natomiast udział poszczególnych kategorii MSP w tworzeniu wartości dodanej brutto. Udział przedsiębiorstw mikro spadł między rokiem 2003 a 2005 o 1,3 punktu procentowego, z 36,2% do 34,9%, lecz niemal o tyle samo punktów wzrósł udział przedsiębiorstw średnich (z 9,6% do 10,8%). Wzrósł także udział dużych firm z 24,1% do 24,9%.

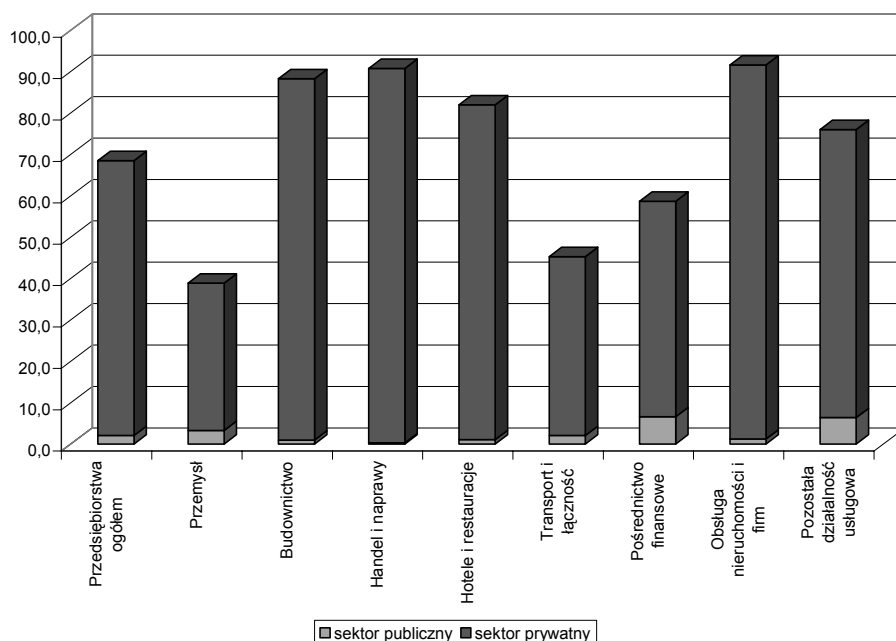
2.1.2. Udział MSP w wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa

Przyjąwszy za 100% wartość dodaną brutto wytworzoną przez przedsiębiorstwa poza *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*⁶, udział MSP w tej wielkości wyniósł w 2003 r. 69,2%, a w następnych interesujących nas dwóch latach odpowiednio 69% i 68,5% (por. tablice 2 i 4 w załączniku). Również więc i w tym przypadku różnice udziałów są minimalne. Jednakże ich zmniejszanie się w kolejnych trzech latach może świadczyć, że we wspomnianym okresie duże firmy rozwijały się bardziej dynamicznie niż MSP. Zdają się to potwierdzać tendencje, jakie wykazywały udziały MSP w wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa w podstawowych sekcjach gospodarki. I tak, między rokiem 2003 a 2005, udział wartości dodanej wytworzonej przez MSP w *Przetwórstwie przemysłowym* zmniejszył się z 47,1% do 46,6%, w sekcji *Handel i naprawy* z 91,6% do 90,8%, w sekcji *Hotele i restauracje* z 85,6% do 82%, a w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* z 45,6% do 45,4%.

⁵ Wartość dodana brutto ogółem wynosiła w 2005 r. 863 684 mln zł (por. tablica 2.1 powyżej).

⁶ W 2005 r. wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa poza sekcjami A i B kształtowała się na poziomie 683 053,4 mln zł (por. tablica 2.1 powyżej).

Wykres 2.2. Udział wartości dodanej brutto wytworzonej w 2005 r. przez MSP w sekcjach gospodarki (w %)

2.1.3. Wartość dodana brutto na pracującego w sektorze prywatnym

Od początku obecnej dekady aż do roku 2004 włącznie wzrost PKB w przedsiębiorstwach prywatnych spowodowany był głównie wzrostem wartości dodanej brutto przypadającej na pracującego przy bardzo niewielkim wzroście lub wręcz spadku liczby pracujących. Natomiast w 2005 roku zaobserwowano zjawisko odwrotne: utrzymującą się na poziomie z roku poprzedniego wydajność pracy, mierzoną wartością dodaną brutto na pracującego, i wzrost liczby pracujących. Tak więc o ile w 2004 r. wartość dodana brutto na pracującego w cenach stałych wzrosła o 6,2%, a liczba pracujących z uwzględnieniem szarej sfery jedynie o 0,6%, to w 2005 r. wzrost wydajności pracy wyniósł 1,6%, a wzrost liczby pracujących 2,5% (por. tablica 2.2 poniżej). Dane za lata następne pokażą, czy to nowe zjawisko zaobserwowane w roku 2005 było zdarzeniem jednorazowym, czy też oznacza zapoczątkowanie innego sposobu rozwoju gospodarczego poprzez szybszy wzrost zatrudnienia. Jest to bardzo istotne z uwagi na utrzymujące się w kraju nadal bardzo wysokie bezrobocie.

Tablica 2.2. Dynamika wartości dodanej brutto na pracującego w przedsiębiorstwach prywatnych różnej wielkości w latach 2004-2005 (ceny stałe; rok poprzedni = 100%) oraz liczby pracujących z uwzględnieniem szarej strefy

Rok	Sektor prywatny ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych		
		0-49 osób	50-249 osób	pow. 249 osób
	Dynamika wartości dodanej brutto na pracującego (ceny stałe; rok poprzedni = 100%)			
2004	106,2	104,1	116,0	106,4
2005	101,6	102,7	97,5	99,7
	Dynamika liczby pracujących z uwzględnieniem szarej strefy (rok poprzedni = 100%)			
2004	100,6	98,5	102,8	105,8
2005	102,5	100,8	103,0	107,4

W grupie przedsiębiorstw do 49 zatrudnionych wskaźniki nie wykazywały jednak opisanej powyżej prawidłowości, obserwowanej w skali całego sektora prywatnego. Tempo wzrostu liczby pracujących w 2005 r. było tam minimalne (0,8%) i kształtowało się znacznie poniżej średniej dla całego sektora prywatnego (wzrost o 2,5%), a wzrost wydajności pracy (o 2,7%) był nadal szybszy niż

wzrost liczby pracujących. Natomiast w grupie dużych przedsiębiorstw powyżej 249 zatrudnionych obserwowany był szybki wzrost liczby pracujących zarówno w 2004, jak i 2005 r., z tym, że w roku 2004 tempo wzrostu liczby pracujących (5,8%) było niższe niż tempo wzrostu wydajności pracy mierzonej wartością dodaną brutto na pracującego (6,4%).

2.2. Zarejestrowane i aktywne MSP w latach 2004-2005

2.2.1. Podmioty zarejestrowane i wykreślone z rejestru w latach 2004-2006

Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON⁷ (z pominięciem *Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej*) wynosiła na koniec 2004 r. 3 465 793, rok później 3 501 114, a na koniec 2006 r. 3 517 898 (por. tablica 2.3 poniżej).

Tablica 2.3. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON według stanu na koniec lat 2004-2006 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Rok	Ogółem	z tego podmioty o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	pow. 249
	Liczba podmiotów według stanu na koniec roku				
2004	3 465 793	3 302 511	134 031	24 907	4 344
2005	3 501 114	3 333 607	138 321	25 017	4 169
2006	3 517 898	3 348 708	139 986	25 057	4 147
	Rok poprzedni = 100 %				
2004	100,3	100,2	103,0	100,3	96,0
2005	101,0	100,9	103,2	100,4	96,0
2006	100,5	100,5	101,2	100,2	99,5

Między rokiem 2003 a 2006 liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON zmieniła się bardzo niewiele. Najszybciej rosła liczba zarejestrowanych podmiotów o wielkości zatrudnienia od 10 do 49 osób, natomiast zmalała liczba podmiotów zatrudniających powyżej 249 osób. W okresie 2003-2006 nie zmieniła się praktycznie struktura zarejestrowanych podmiotów według wielkości. Około 95,2% wszystkich zarejestrowanych podmiotów stanowiły jednostki zatrudniające 0-9 osób, 4% – jednostki o zatrudnieniu 10-49 osób, około 0,7% – podmioty zatrudniające 50-249 osób i około 0,1% – jednostki o liczbie zatrudnionych powyżej 249 osób.

W odróżnieniu od liczby podmiotów zarejestrowanych ogółem, liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON rosła bardzo szybko w latach 2004-2006. Wyniosła ona 191 257 w roku 2004 (wzrosła o 37,5% w porównaniu z rokiem poprzednim), 211 042 rok później (wzrost o 10,3%) i 267 467 w 2006 r. (wzrost o 26,7%). Nie należy jednak z tego faktu wyciągać daleko idących wniosków dotyczących stanu koniunktury gospodarczej we wspomnianym okresie, ponieważ w poszczególnych latach wykreślane są z rejestru REGON także te podmioty, które swoją działalność zakończyły już nieraz dużo wcześniej.

2.2.2. Przedsiębiorczość w Polsce. Nowe podmioty zarejestrowane w latach 2004-2006

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów⁸ w 2004 r. była równa 227 729, w 2005 r. wzrosła do 255 624, a w roku 2006 jeszcze silniej, bo do 291 201 jednostek (por. tablica 5 w załączniku i tablica 2.4 poniżej).

⁷ W niniejszym opracowaniu podawane są liczby podmiotów zarejestrowanych, nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON z pominięciem tzw. jednostek lokalnych. Informacje na ten temat podawane są przez GUS w corocznych publikacjach pt. Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej.

⁸ Liczba zarejestrowanych jednostek według stanu na koniec kolejnego roku pomniejszona o liczbę jednostek nowo powstałych i powiększona o liczbę jednostek wykreślonych z rejestru w tym roku nie musi pokrywać się z liczbą jednostek według stanu z końca roku poprzedniego. W ciągu danego roku niektóre podmioty mogły bowiem zmienić rodzaj swojej przeważającej działalności i przemieścić się między sekcjami, które nie są rozpatrywane w naszym opracowaniu, a sekcjami pozostałymi. Z kolei inne jednostki mogły zostać na ich wniosek „ożywione”, czyli przywrócone z historycznej bazy systemu REGON (do której trafiły jako zlikwidowane) do bazy jednostek „żyjących”.

Tablica 2.4. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w latach 2004-2006 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Rok	Podmioty nowo zarejestrowane ogółem	w tym	
		spółki	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych		
2004	227 729	23 121	182 948
2005	255 624	23 465	214 391
2006	291 201	26 044	245 207
	Rok poprzedni = 100%		
2004	93,9	98,7	93,6
2005	112,2	101,5	117,2
2006	113,9	111,0	114,4
	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych ogółem = 100%		
2004	100,0	10,2	80,3
2005	100,0	9,2	83,9
2006	100,0	8,9	84,2

Wskaźnik dynamiki liczby nowych podmiotów zarejestrowanych w kolejnych latach traktuje się często jako swojego rodzaju „barometr” charakteryzujący stan koniunktury gospodarczej. Szybkie tempo wzrostu liczby zarejestrowanych nowych podmiotów w latach 2005-2006, po kilku latach spadku, mogłoby więc świadczyć o poprawie koniunktury gospodarczej również na produkty i usługi małych przedsiębiorstw, którymi są, z niewielkimi wyjątkami, firmy prowadzone przez osoby fizyczne. Jednakże tendencję wzrostu liczby nowych zarejestrowanych podmiotów należałoby interpretować ostrożnie. Istnieją uzasadnione obawy, że związane jest to z coraz bardziej masowym przechodzeniem pracowników firm prywatnych na tzw. samozatrudnienie. Pracownicy przedsiębiorstw tworzą jednoosobowe firmy, po czym wykonują na rzecz poprzednich pracodawców te same czynności, jakie wykonywali wcześniej, pracując na etatach, co umożliwia ich dotychczasowym pracodawcom osiągnięcie znacznej redukcji kosztów, m.in. w wyniku zmniejszenia wysokości składek na ubezpieczenia społeczne. Charakterystyczne, że sekcją, gdzie liczba nowo zarejestrowanych podmiotów osób fizycznych wzrosła najszybciej w latach 2005-2006 (ponad dwukrotnie) było *Budownictwo* (por. tablica 5 z załącznika), a właśnie w *Budownictwie* organizacja prac poprzez wynajmowanie podwykonawców (np. murarzy, zbrojarzy czy tynkarzy pracujących jako jednoosobowe firmy) jest szczególnie łatwa od strony technicznej i przynosi największe oszczędności.

2.2.3. Przeżywalność przedsiębiorstw zarejestrowanych w latach 2001-2004⁹

Nowe przedsiębiorstwa powstałe w latach 2001 – 2004

Demografia przedsiębiorstw, rozumiana jako gałąź wiedzy na temat dynamiki powstawania nowych i upadku już istniejących firm, dostarcza wielu wskaźników, które mogą być traktowane, oprócz dynamiki wzrostu PKB, jako barometr kondycji gospodarki kraju. Są to bardzo interesujące wskaźniki, ponieważ odzwierciedlają nie tylko wpływ tzw. twardych czynników wzrostu gospodarczego, ale także tych niemierzalnych, związanych z nastrojami inwestorów i ich przewidywaniami co do możliwości prowadzenia przedsiębiorstwa.

W Polsce liczba nowo utworzonych przedsiębiorstw rosła do roku 1997, kiedy to wzrost PKB wahał się wokół 7%. W następnych latach dynamika wzrostu PKB spadła do około 4% rocznie. Również liczba nowo zakładanych przedsiębiorstw malała wolno, ale systematycznie aż do roku 2001. Wtedy nastąpiło załamanie najpierw dynamiki wzrostu PKB (z 4 do 1% rocznie), a rok później liczby nowo powstałych przedsiębiorstw. W roku 2002 liczba nowo utworzonych firm spadła aż o 18,7%. Tendencję tę udało się przełamać dopiero w roku 2005, kiedy nastąpił bardzo duży wzrost liczby nowych przedsiębiorstw. W porównaniu z rokiem 2004 w systemie REGON zarejestrowano aż o 26% przedsiębiorstw więcej¹⁰.

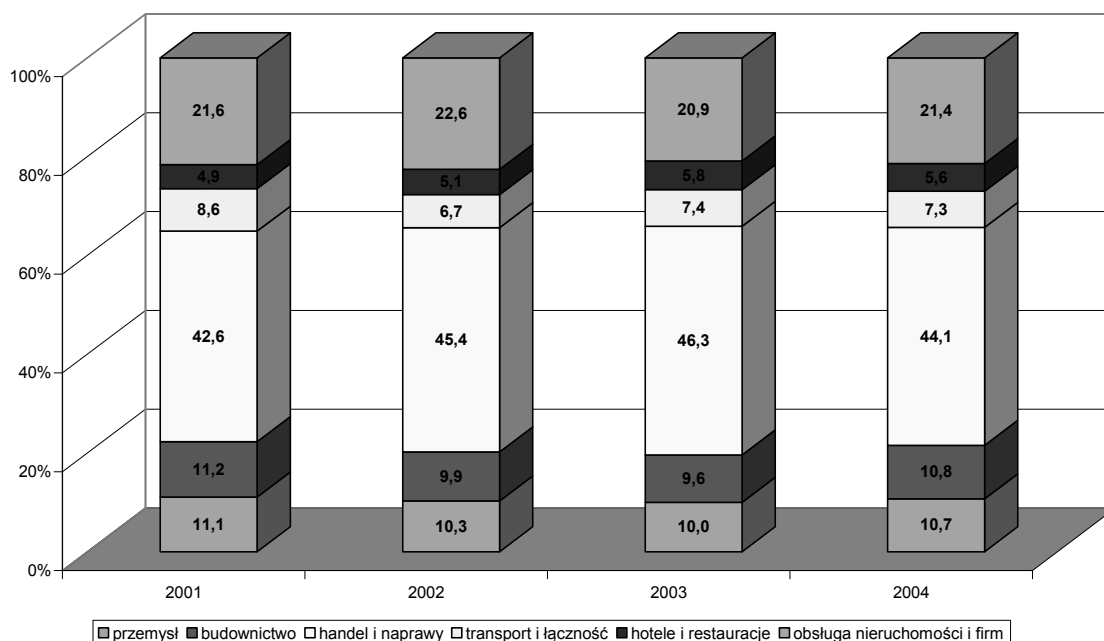
Według GUS, w roku 2004, podobnie jak w latach poprzednich, dominującą grupą nowych firm były zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Najczęściej powstawały one nie w wyniku przekształceń firm istniejących, ale jako podmioty zupełnie nowe (93,1% wszystkich nowo powstałych firm w roku 2004, tyle samo co w roku poprzednim). Zdecydowanie częściej powstawały firmy, w których nie zatrudniano pracowników najemnych.

Struktura branżowa nowo powstałych przedsiębiorstw pozostaje względnie stabilna. Wśród nowo utworzonych przedsiębiorstw każdego roku zdecydowanie przeważają jednostki podejmujące działalność handlową (por. wykres 2.3). Tak było i w roku 2004, kiedy to przedsiębiorstwa handlowe stanowiły 44,1% wszystkich nowo tworzonych firm. Na drugim miejscu plasowały się przedsiębiorstwa zaliczane do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* (21,4%). Pozostałe sekcje też wykazywały względnie stabilne udziały. Co roku w grupie nowo powstałych przedsiębiorstw około 10-11% firm stanowiły przedsiębiorstwa przemysłowe, 7-8% – firmy transportowe, 9-11% – budowlane, a 5% – firmy z sekcji *Hotele i restauracje*. Wahania wielkości udziałów wspomnianych sekcji nie przekraczały 1,5 punktu procentowego.

⁹ Fragment pisany na podstawie cyklicznych badań Głównego Urzędu Statystycznego, publikowanych każdego roku w publikacjach: Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2001- do kolejnego roku, którego publikacja dotyczy. Warszawa GUS.

¹⁰ Dane statystyczne w tym paragrafie dotyczą nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw, podczas gdy podane wcześniej (tablica 2.4 powyżej i tablica 5 z załącznika) wszystkich podmiotów, a więc przedsiębiorstw i jednostek niebędących przedsiębiorstwami (np. fundacje, stowarzyszenia zawodowe, kulturalne, wyznaniowe).

Wykres 2.3. Struktura nowopowstałych przedsiębiorstw według sekcji gospodarki w latach 2001-2004 (w %)

Nowe firmy nie były tworzone równomiernie na terenie całego kraju. Aż 28,3% przedsiębiorstw w roku 2004 powstało jedynie w dwóch województwach: mazowieckim i śląskim. Na drugim biegunie znalazły się województwa „ściany wschodniej”. W sumie w pięciu województwach (warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim i podkarpackim) powstała jedynie co szósta nowo utworzona firma. Co więcej, z roku na rok odnotowuje się pogłębienie tej tendencji.

Charakterystyka przedsiębiorstw powstałych w latach 2001-2004, które przeżyły do 2005 r.

Badania zdecydowanie potwierdzają, że przedsiębiorstwu najtrudniej jest przetrwać pierwszy rok swojej działalności. W tym okresie kończyło działalność średnio około 40% firm (por. tablica 2.5 poniżej w tekście opracowania).

Tablica 2.5. Współczynnik przeżywalności przedsiębiorstw utworzonych w latach 2001-2004

Rok utworzenia	Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych	Współczynnik przeżycia pierwszego roku (w %)	Współczynnik przeżycia do roku 2005 (w %)
2001	209 384	64,5	31,9
2002	176 492	61,5	35,2
2003	176 867	64,4	50,4
2004	155 853	61,6	61,6

Przedsiębiorstwa powstałe w 2004 r. miały stosunkowo gorsze warunki działania bezpośrednio po starcie i z tej przyczyny współczynnik przeżycia przez firmy pierwszego roku działalności spadł o 2,8 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. Taka sytuacja wystąpiła we wszystkich sekcjach gospodarki prócz *Obsługi nieruchomości i firm*, gdzie omawiany współczynnik utrzymał się praktycznie na poziomie sprzed roku (por. tablica 2.6). Najsilniej spadł współczynnik przeżycia w *Budownictwie*, aż o 8,5 punktu procentowego. Przedsiębiorstwa budowlane oraz związane z turystyką są firmami, które najczęściej kończyły działalność w kolejnych latach. Dla przykładu, z firm budowlanych założonych w 2001 roku jedynie 25,3% przeżyło do roku 2005, podczas gdy średnio dla firm wszystkich branż współczynnik ten wynosił 31,9%. Analogicznie w sekcji *Hotele i restauracje* przeżyło jedynie 22,4% firm. Największe szanse na przeżycie pierwszego roku miały za to przedsiębiorstwa przemysłowe. Znacznie powyżej średniej plasowały się też przedsiębiorstwa transportowe oraz zaliczane do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*.

Tablica 2.6. Współczynnik przeżycia pierwszego roku przez przedsiębiorstwa utworzone w latach 2001-2004 według rodzaju działalności

Sekcje gospodarki	2001	2002	2003	2004
Przemysł	65,4	66,2	70,5	68,9
Budownictwo	61,9	58,5	67,2	58,7
Handel	64,4	62,2	62,1	58,8
Transport	74,6	66,2	67,4	65,3
Hotele i restauracje	57,2	57,0	60,1	54,3
Obsługa nieruchomości i firm	63,0	59,0	65,5	65,9
Średnio:	64,5	61,5	64,4	61,6

Podobnie jak w przypadku poprzednich badań przeżywalności prowadzonych przez GUS, przedsiębiorstwa zostały poproszone o ocenę trudności, na jakie napotykały w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. I tak, w rok po rozpoczęciu działalności, 43,8% firm powstałych w roku 2004 nie natknęło się na żadne bariery. To o blisko 5,5 punktu procentowego więcej niż w roku poprzednim. Spośród pozostałych 38,8% firm napotykało na trudności ze strony popytu, 13,9% – na trudności zarówno popytowe, jak i podażowe, a 3,5% – jedynie na trudności podażowe.

Spośród różnego rodzaju trudności od strony popytu przedsiębiorstwa w rok po rozpoczęciu działalności najczęściej wymieniały silną konkurencję na rynku. Bariera ta była najbardziej odczuwana przez firmy bez względu na branżę, lokalizację przedsiębiorstwa czy cechy właściciela firmy. Nieco ponad 50% wskazań uzyskały też dwie inne bariery: obniżanie cen przez firmy konkurencyjne (a więc także bariera związana z silną konkurencją rynkową) oraz niewystarczające środki finansowe klientów. Dużo rzadziej, jako istotne, wymieniano bariery podażowe. Jeśli już, to najczęściej wśród barier podażowych wskazywano na niedostateczne własne środki finansowe i trudności w uzyskaniu kredytu bankowego. Ocena tych trudności jest dość stabilna w czasie. Zauważono jedynie znaczny spadek wskazań trudności związanej z dostępnością kredytu bankowego z 42,3% w roku 2004 do 32,5% w roku następnym. Wśród firm utworzonych w roku 2004, największe trudności w uzyskaniu kredytu wskazywały firmy budowlane i transportowe. Co warto podkreślić, 1/3 firm budowlanych jako poważną barierę wskazało brak wykwalifikowanej siły roboczej. Firmy z żadnej innej branży nie odczuwały trudności z naborem pracowników. Spadająca stopa bezrobocia oraz masowe wyjazdy zagraniczne wykwalifikowanych pracowników w latach następnych pozwalają przypuszczać, że analogiczne badania w latach następnych pokażą znaczny wzrost wskazań tej właśnie bariery.

Należy podkreślić, że od lat różne badania potwierdzają, iż w Polsce zdecydowanie niewystarczające jest finansowanie zewnętrzne przedsiębiorstw. Bez tego z kolei trudno spodziewać się wzrostu inwestycji, a w konsekwencji szybkiego i trwałego rozwoju gospodarczego. Także badanie przeprowadzone przez GUS pokazuje, że zdecydowanie najczęściej przedsiębiorcy, otwierając własną firmę, finansują jej działania ze środków własnych (86,5% przedsiębiorców w roku 2005 wobec 88,9% w roku poprzednim) lub środków ich rodzin. Za pomocą kredytu bankowego była finansowana marginalna część przedsięwzięć. Korzystało z niego jedynie 4,1% przedsiębiorców (wobec 3,2% w roku 2004), a 3,6% przedsiębiorców wykorzystało także inne źródła finansowania, m.in. środki z Unii Europejskiej (1,9% w roku 2004). Ta bariera finansowa od lat ogranicza możliwości powstawania nowych, ale także rozwoju już istniejących firm, ponieważ poważnie zmniejsza możliwości inwestowania i wdrażania nowych technologii, co jak wiadomo jest procesem kapitałochłonnym. a środki własne, jak stwierdza około 80% przedsiębiorców w każdej populacji, są niewystarczające.

GUS badał także, jakie cechy charakteryzujące przedsiębiorstwo mają decydujące znaczenie dla jego możliwości utrzymania się na rynku. Podczas badania wzięto pod uwagę cechy związane z przedsiębiorstwem takie jak: forma prawna, branża, fakt, czy zatrudnia pracowników, a także cechy związane z właścicielem: jego płeć, wiek, wykształcenie i dotychczasowe doświadczenia zawodowe. Pod uwagę wzięto także działania podejmowane przez przedsiębiorstwo w ciągu pierwszego roku działalności, a więc na jakim rynku działa, czy eksportuje, czy inwestuje itd.

Badania wykazały, że w dłuższym okresie większe szanse przeżycia miały przedsiębiorstwa zarejestrowane jako osoby prawne. Były to przeważnie już na starcie firmy większe i silniejsze. Ich współczynnik przeżywalności przewyższał o kilka punktów procentowych analogiczny współczynnik dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Ta tendencja jest stała w czasie. Także w zdecydowanie lepszej sytuacji są przedsiębiorstwa, które od początku zatrudniają pracowników. Dla nich też współczynnik przeżywalności jest o kilka punktów procentowych wyższy niż w przypadku tzw. samozatrudnionych.

Tablica 2.7. Odsetek jednostek aktywnych inwestujących według roku utworzenia podmiotu

Rok utworzenia	Jednostki aktywne inwestujące w rok po utworzeniu (w %)	Współczynnik przeżycia pierwszego roku (w %)	
		Firmy inwestujące	Firmy nieinwestujące
2001	24,7	75,8	55,9
2002	27,8	83,2	68,1
2003	27,1	84,2	75,9
2004	28,8	x	x

Już badania z lat 1995-2000 pokazały, że czynnikiem najbardziej wpływającym na dalsze losy przedsiębiorstwa są inwestycje. Co roku inwestuje zaledwie 20-30% wszystkich przedsiębiorstw (w roku 2004 było to 28,8% przedsiębiorstw – por. tablica 2.7). Zdecydowanie częściej inwestowały przedsiębiorstwa posiadające osobowość prawną i takie, które od początku zatrudniały pracowników. Fakt inwestowania zwiększa ich współczynnik przeżycia o około 10 punktów procentowych; taka tendencja jest obserwowana od pierwszych badań przeżywalności podjętych przez GUS. Mimo że związek pomiędzy inwestycjami a współczynnikiem przeżycia jest nieza-przeczalny, przedsiębiorstwa zbyt rzadko korzystają z tej możliwości. Odsetek inwestujących nie zwiększa się wraz z długością okresu istnienia firmy na rynku. W kolejnych latach działalności nadal inwestuje po około 20-30% firm. Tymczasem badania wskazują, że z roku na rok prawdopodobieństwo przeżycia firmy inwestującej wzrasta. I tak, w roku 2005 współczynnik przeżycia różnił się, w zależności od tego, czy firma inwestuje, o 8,3 punktu procentowego dla firm założonych w roku 2003 i aż o 20 punktów procentowych dla firm założonych w roku 2001.

Oprócz decyzji o inwestycjach, także inne decyzje przedsiębiorstw dotyczące sposobu ich działania mają duży wpływ na przyszłe wyniki firmy. I tak, zdecydowanie wzrasta prawdopodobieństwo przeżycia wraz ze wzrostem obszaru działalności firmy. Potwierdzają to odpowiedzi na pytania dotyczące zasięgu rynku, na którym działa przedsiębiorca. Najczęściej firmy działają na rynku lokalnym (co roku powyżej 50% przedsiębiorców). One też mają mikro współczynnik przeżywalności. Wyraźna jest zależność, że im większy rynek tym większe szanse przeżycia kolejnego roku. Eksporterzy stanowią co roku marginalną część nowych przedsiębiorców, ale to oni właśnie częściej utrzymują się na rynku. Dane pokazują, że liczba eksporterów wśród firm nowo tworzonych nieznacznie, ale systematycznie rośnie (2,9% w roku 2002 i 3,7% rok później i 5,3% w roku 2004), co należy uznać za tendencję korzystną dla polskiej gospodarki. Badania pokazują także, że rynek działania zależy ściśle od branży. Najwięcej eksporterów działa w *Transporcie* (14,8%) oraz *Obsłudze nieruchomości i firm* (10%). Zupełnie sporadycznie działają na rynkach zagranicznych firmy zajmujące się edukacją, ochroną zdrowia, drobnymi usługami i co ciekawe – *Pośrednictwem finansowym*; tam odsetek firm działających na rynku międzynarodowym nie przekracza 1%.

Oprócz informacji dotyczących sposobu działalności przedsiębiorstw zbadano także cechy właścicieli firm, starając się znaleźć takie, które determinują sukces przedsiębiorstwa. Wzięto pod uwagę takie cechy, jak: płeć, wiek, wykształcenie i dotychczasowe doświadczenie zawodowe.

W roku 2004 kobiety założyły rekordową liczbę firm, aż 41% przedsiębiorców to właśnie kobiety. W porównaniu z rokiem 2003 wskaźnik ten wzrósł aż o 5,2 punktu procentowego. Trzeba podkreślić, że ten wskaźnik należy do jednych z najwyższych w Europie. Polskie kobiety są więc relatywnie bardzo przedsiębiorcze.

Zaobserwowano, że dla firm prowadzonych przez mężczyzn współczynnik przeżycia kolejnego roku jest zwykle o 2-4 punkty procentowe wyższy niż w przypadku firm kierowanych przez kobiety. Oznacza to, że firma prowadzona przez mężczyznę ma większe szanse na sukces. Kobiety, podobnie jak w latach ubiegłych, najchętniej zakładały i prowadziły hotele i restauracje, a także zakładały przedsiębiorstwa handlowe oraz zajmujące się obsługą nieruchomości i firm. Także kobiety dominowały wśród właścicieli firm usługowych oraz z zakresu edukacji i ochrony zdrowia. Mężczyźni z kolei przeważali w sektorze firm budowlanych i transportowych.

W roku 2004 zmieniła się struktura wiekowa osób zakładających nowe firmy. W roku 2003 najczęściej firmy tworzyły osoby w wieku średnim: 34,5% firm założyły osoby w wieku 30-39 lat, a 11,9% osoby w wieku 40-44 lat. W roku następnym odsetek ten znacznie spadł o 4,2 punktu procentowego dla osób trzydziestoletnich i o 2,1 punktu dla osób w wieku 40-44 lat. Udział osób w wieku średnim obniżył się na rzecz udziału osób najmłodszych do 30 roku życia. To właśnie osoby najmłodsze w roku 2004 zakładały firmy najczęściej (wzrost o 4 punkty procentowe). Nie jest to zaskakujące ze względu na fakt, że w latach 2004-2005 najwyższą stopę bezrobocia odnotowano właśnie wśród osób najmłodszych. Dla przykładu, w 2004 roku stopa bezrobocia wśród osób w wieku 20-24 lat wynosiła aż 41,5%, w roku następnym nieznacznie spadła do poziomu 38,5%, ale i tak pozostawała niezwykle wysoka. Brak miejsc pracy dla tej grupy osób o stosunkowo wysokim poziomie wykształcenia w porównaniu z innymi grupami wiekowymi spowodował, że osoby najmłodsze są

coraz częściej skłonne do podjęcia ryzyka rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej. Ryzyko to nie jest przy tym większe niż w przypadku osób starszych, ponieważ badania nie wykazały zależności między wielkością współczynnika przeżywalności firm, a wiekiem właściciela.

Jeśli chodzi o wykształcenie przedsiębiorców, to w 2004 r. najwięcej firm zostało utworzonych przez osoby z wykształceniem średnim (39,1%), a następnie z wyższym i pomaturalnym (27,4%). W roku 2003 struktura nowo utworzonych firm ze względu na wykształcenie właściciela znacznie się zmieniła. Aż o 11,2 punktu procentowego wzrósł udział osób najwyżej wykształconych, kosztem osób z wykształceniem średnim (spadek o 8,7 punktu procentowego). Pozostałe udziały pozostały na poziomie porównywalnym z tymi z roku 2002. Najmniej przedsiębiorców legitymowało się wykształceniem podstawowym (poniżej 5%). Należy podkreślić, że podobnie jak wiek właściciela, także wykształcenie nie jest czynnikiem decydującym o sukcesie firmy. Nie zauważono związku pomiędzy wykształceniem właściciela a wysokością współczynnika przeżywalności firmy w kolejnych latach.

2.2.3. Liczba przedsiębiorstw aktywnych

Mimo szybkiego wzrostu liczby firm nowo zarejestrowanych w 2005 r. liczba przedsiębiorstw aktywnych¹¹ malała kolejno zarówno w roku 2004, jak i 2005. W roku 2004 wynosiła 1 704 527, czyli o 0,5% mniej niż rok wcześniej, po czym w 2005 spadła do 1 666 679 jednostek, a więc aż o 2,2% (por. tablica 6 w załączniku i tablica 2.8 poniżej). Wspomniany spadek w 2005 r. dokonał się w wyniku zmniejszenia się liczby firm mikro zatrudniających do 9 osób o 2,3%, czyli o ponad 38 tys. jednostek. Przedsiębiorstwa mikro stanowią ponad 96% ogólnej liczby przedsiębiorstw aktywnych. Najszybszy spadek liczby przedsiębiorstw mikro zaobserwowano w 2005 r. W sekcjach: *Przetwórstwo przemysłowe* (o 8,5%), *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 4,5%), *Obsługa nieruchomości i firm* (o 3,5%) oraz *Handel i naprawy* (o 3,3%).

Tablica 2.8. Przedsiębiorstwa aktywne w latach 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

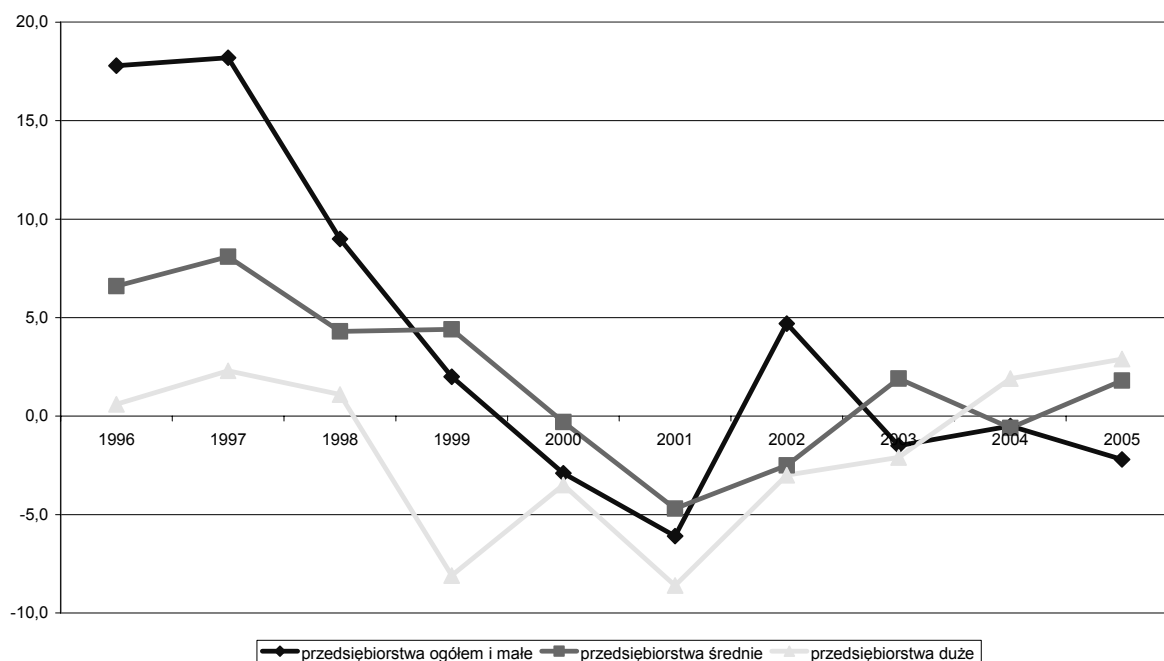
Rok	Ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	pow. 249
	Liczba przedsiębiorstw				
2004	1 704 527	1 643 601	44 180	13 995	2 751
2005	1 666 679	1 605 276	44 326	14 245	2 832
	Rok poprzedni = 100 %				
2004	99,5	99,3	104,1	99,4	101,9
2005	97,8	97,7	100,3	101,8	102,9
	Liczba przedsiębiorstw ogółem = 100%				
2004	100,00	96,43	2,59	0,82	0,16
2005	100,00	96,32	2,66	0,85	0,17

Począwszy od 1996 r., liczba przedsiębiorstw aktywnych ogółem i przedsiębiorstw małych¹² rosła nieprzerwanie aż do roku 1999 (por. wykres 2.4). W latach 1996-1997 tempo tego wzrostu było bardzo wysokie i wynosiło około 18%. W roku 1998 wspomniane tempo obniżyło się o połowę do 9%, by w roku następnym spaść do 2%. W roku 2000 liczba firm aktywnych ogółem i małych zmniejszyła się po raz pierwszy od początku okresu transformacji. Tempo tego spadku wyniosło 2,9%, a w 2001 r. zwiększyło się ponad dwukrotnie do wielkości 6,1%. W 2002 r. liczba firm aktywnych wzrosła po okresie dwuletniego spadku. Zwiększyła się ona o 4,7% dzięki wzrostowi liczby przedsiębiorstw mikro zatrudniających do 9 osób. W latach 2003-2005 liczba firm aktywnych i małych znów systematycznie spadała w tempie od 1,5% w 2003 r. i 0,5% rok później do 2,2% w ostatnim rozpatrywanym roku.

¹¹ Informacja na temat liczby przedsiębiorstw aktywnych, czyli rzeczywiście funkcjonujących w gospodarce, została przedstawiona przez GUS w corocznych publikacjach pt. Działalność przedsiębiorstw niefinansowych.

¹² Firmy małe w tym fragmencie to jednostki zatrudniające 0-50 osób w latach 1996-1998 i 0-49 osób od roku 1999. Porównując tempo zmian liczby przedsiębiorstw aktywnych w okresie przed rokiem 1999 i później nie ma możliwości rozpatrywania kategorii firm mikro, ponieważ GUS do roku 1998 określał firmy mikro jako jednostki zatrudniające 0-5 osób, a później 0-9 osób. Udział przedsiębiorstw małych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw aktywnych wynosi około 99% i dlatego tempo zmian liczby firm małych i liczby firm ogółem są w praktyce jednakowe.

Wykres 2.4. Dynamika liczby przedsiębiorstw aktywnych w latach 1996-2005

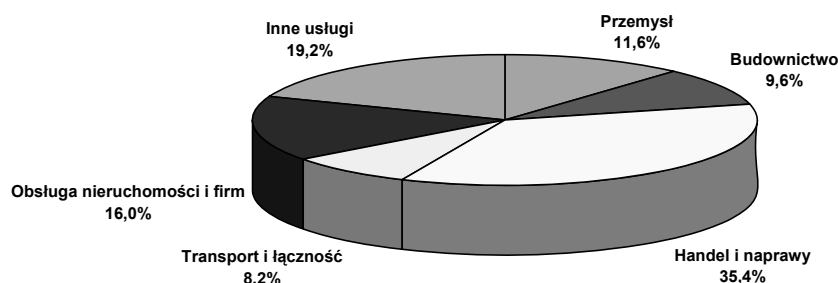
W 1996 r. liczba aktywnych przedsiębiorstw średniej wielkości wzrosła o 6,6%, a rok później nawet o 8,1%, po czym w latach 1998-1999 zwiększała się już w nieco niższym tempie, wynoszącym ponad 4%. W 2000 r. liczba średnich firm utrzymała się praktycznie na poziomie z roku poprzedniego. W 2001 r. zmniejszyła się ona o 5,7% i ponownie, lecz nieco wolniej, bo o 2,5% w roku 2002. W 2003 r., po trzyletnim okresie spadku, liczba przedsiębiorstw średniej wielkości wzrosła o 1,9%, w 2004 r. spadła stosunkowo nieznacznie, bo o 0,6% po czym w roku 2005 znów wzrosła o 1,8%.

2.2.4. Aktywne MSP według sekcji gospodarki

Przyjawszy za 100% ogólną liczbę wszystkich aktywnych MSP w 2005 r. (por. wykres 2.5), najwięcej z nich działało w sekcji *Handel i naprawy* (35,4%), a następnie w *Obsłudze nieruchomości i firm* (16%), *Przemysle* (11,6%), *Budownictwie* (9,6%) oraz *Transporcie, gospodarce magazynowej łącznie* (8,2%). Na szóste miejsce pod względem wysokości udziału firm małych i średnich w ogólnej liczbie aktywnych MSP (6,4%) wysunęła się *Ochrona zdrowia* dzięki szybkiemu tempu wzrostu liczby prywatnych przychodni i klinik (w roku 2004 o prawie 5%, a w 2005 o prawie 11%), spowodowanemu złym funkcjonowaniem publicznej opieki zdrowotnej.

Rozpatrując osobno przedsiębiorstwa małe (10-49 zatrudnionych) i średnie (50-249 zatrudnionych osób), warto zauważyć, że w grupie tych pierwszych największy udział miały w 2005 r. firmy przemysłowe (34,3%), a następnie przedsiębiorstwa zaliczane do sekcji *Handel i naprawy* (31,7%). Również wśród przedsiębiorstw średniej wielkości dominowały przedsiębiorstwa przemysłowe (49,9%), wyprzedzając jednak pod względem udziału znacznie bardziej firmy handlowe (19,7%) niż w przypadku małych przedsiębiorstw.

Wykres 2.5. MSP w podstawowych sekcjach gospodarki poza rolnictwem w 2005 roku (w %)

2.3. Liczba pracujących oraz przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenia w MSP

2.3.1 Pracujący w MSP w latach 2004-2005

Na koniec 2004 r. liczba pracujących w przedsiębiorstwach¹³ ogółem wynosiła ok. 8,1 mln osób i była praktycznie równa stanowi z końca roku poprzedniego. W 2005 r. wspomniana liczba pracujących wzrosła o 1,6% do poziomu ok. 8,2 mln (por. tablica 7 w załączniku i tabl. 2.9 poniżej).

Tablica 2.9. Pracujący w przedsiębiorstwach według stanu na koniec lat 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Rok	Ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	pow. 249
	Liczba pracujących według stanu na koniec roku w tys. osób				
2004	8 106,8	3 360,8	963,7	1 461,0	2 321,3
2005	8 234,1	3 380,9	968,4	1 493,4	2 391,4
	Rok poprzedni = 100 %				
2004	100,6	99,7	102,1	100,0	101,7
2005	101,6	100,6	100,5	102,2	103,0
	Liczba pracujących ogółem = 100%				
2004	100,0	41,5	11,9	18,0	28,6
2005	100,0	41,1	11,8	18,1	29,0

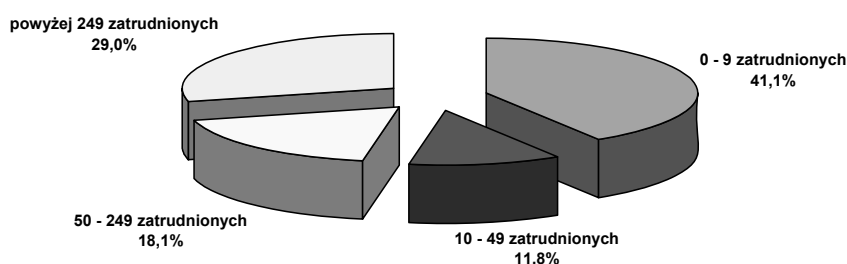
W 2005 r. tempo wzrostu liczby pracujących było wyraźnie szybsze w firmach średnich i dużych (wzrost odpowiednio o 2,2% oraz 3%) niż w mikro do 9 zatrudnionych i małych o zatrudnieniu 10-49 osób (wzrost o 0,6% oraz 0,5%). W grupie przedsiębiorstw mikro poważny spadek liczby pracujących, bo o prawie 10%, odnotowano w 2005 r. w *Przemśle*, a także o 4,4% w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności*. Najszybszy wzrost liczby pracujących obserwowany był natomiast w *Pośrednictwie finansowym* (o 15,8%), w sekcji *Hotele i restauracje* (o 7,9%) oraz w *Budownictwie* (o 7,6%). W przypadku sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* spadek liczby pracujących w firmach mikro zrekompensowany został poważnym, bo wynoszącym niemal 10%, wzrostem liczby pracujących w małych przedsiębiorstwach. Natomiast w grupie średnich przedsiębiorstw w 2005 r. najszybciej rosła liczba pracujących w *Pośrednictwie finansowym* (o 13,8%) oraz w sekcji *Hotele i restauracje* (o 10,1%). Istotny wzrost liczby pracujących w średnich i dużych

¹³ Informacja na temat liczby pracujących w przedsiębiorstwach według stanu na koniec kolejnych lat została przedstawiona przez GUS w corocznych publikacjach pt. Działalność przedsiębiorstw niefinansowych.

przedsiębiorstwach handlowych (odpowiednio o 4,3% oraz o 10,4%) nie spowodował zmniejszenia zatrudnienia w handlowych przedsiębiorstwach mikro, mógł natomiast przyczynić się do spadku liczby pracujących w firmach małych o zatrudnieniu 10-49 osób (spadek o 1,6%).

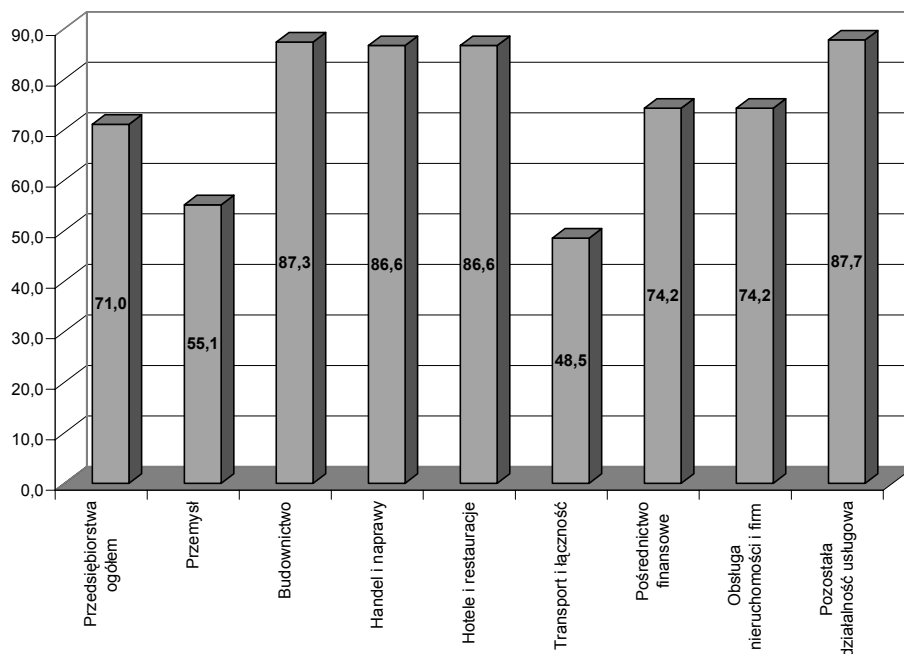
Udział pracujących w MSP w ogólnej liczbie pracujących w przedsiębiorstwach zmniejszył się z 71,4% na koniec roku 2004 do 71% na koniec roku 2005.

Wykres 2.6. Struktura pracujących w przedsiębiorstwach według stanu na koniec 2005 roku (w %)

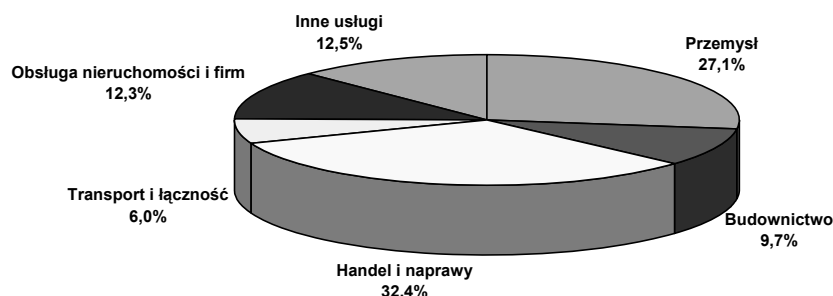

Przyjmując za 100% liczbę pracujących w MSP według stanu na koniec 2005 r., najwięcej, bo 32,4% tej ogólnej liczby, pracowało w sekcji *Handel i naprawy*, a następnie: w *Przemśle* (27,1%), w *Obsłudze nieruchomości i firm* (12,3%), w *Budownictwie* (9,7%) oraz w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (6%).

Wykres 2.7. Udział pracujących w MSP według sekcji gospodarki w 2005 r. (w %)

Wykres 2.8. Struktura pracujących w MSP według stanu na koniec 2005 roku (w %)

2.3.2. Przeciętna liczba zatrudnionych i wynagrodzenia w MSP

Przeciętna liczba zatrudnionych¹⁴, po niewielkim spadku o 0,6% w 2004 r., wzrosła w 2005 r. o 2,6% do poziomu 5 778,6 tys. osób (por. tablica 8 w załączniku). Najsilniej, bo o prawie 5%, przeciętna liczba zatrudnionych wzrosła w grupie przedsiębiorstw mikro, w tym o ponad 70% w sekcji *Pośrednictwo finansowe*, o ponad 19% w *Budownictwie* i o około 11,5% w sekcji *Hotele i restauracje*. Dane te, w zestawieniu z informacjami podawanymi wcześniej, świadczą, że sektor mikroprzedsiębiorstw rozwija się bardzo nierówno. W pewnych dziedzinach (np. *Przemysł*, *Transport*) liczba najmniejszych firm maleje, co bezpośrednio spowodowało zarówno spadek liczby firm mikro ogółem w skali całego kraju, jak i spadek liczby ich właścicieli¹⁵. Wyraźne ożywienie można natomiast dostrzec w takich dziedzinach jak *Budownictwo* czy *Turystyka i wypoczynek* (sekcja *Hotele i restauracje*), gdzie rośnie zarówno liczba firm, jak i liczba zatrudnionych pracowników etatowych.

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto pracowników etatowych zatrudnionych w przedsiębiorstwach rosło bardzo szybko w 2004 r. (o 9,3%), osiągając wysokość 2 333 zł. W 2005 r. tempo tego wzrostu było już znacznie wolniejsze, gdyż wyniosło jedynie 2,7%. Przeciętne wynagrodzenie we wszystkich firmach bez względu na wielkość wyniosło w 2005 r. 2 397 zł, z tego w przedsiębiorstwach mikro – 1 486 zł, małych – 2 180 zł, średnich – 2 441 zł i w dużych 2 930 zł (por. tablica 9 w załączniku i tablica 2.10 poniżej).

Tablica 2.10. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne brutto w latach 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

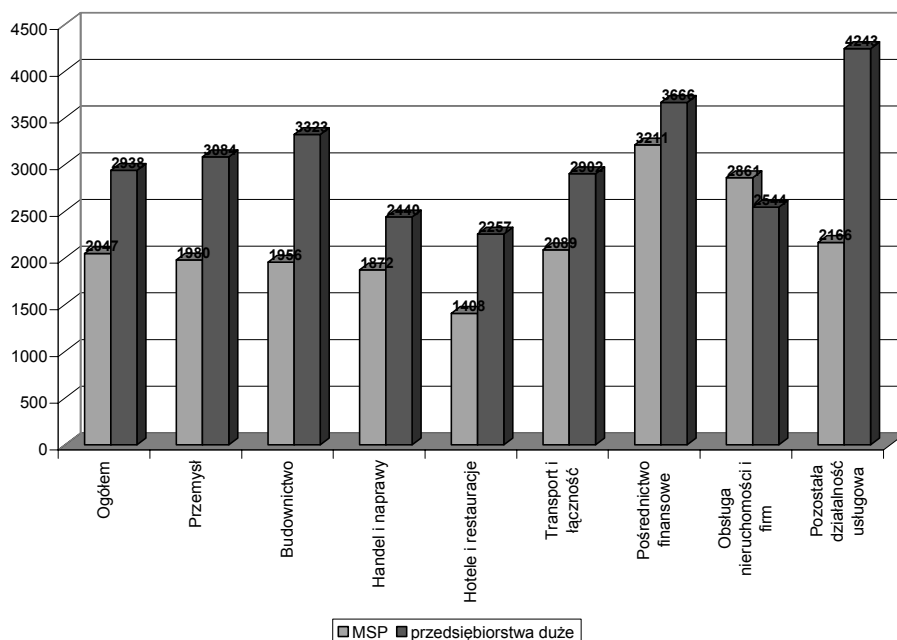
Rok	Ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	pow. 249
	Wynagrodzenia miesięczne brutto w zł				
2004	2 333	1 453	2 125	2 372	2 850
2005	2 397	1 486	2 180	2 441	2 938
	Rok poprzedni = 100 %				
2004	109,3	104,4	115,9	110,6	107,4
2005	102,7	102,3	102,6	102,9	103,1
	Średnia krajowa = 100%				
2004	100,0	62,3	91,1	101,7	122,2
2005	100,0	62,0	90,9	101,8	122,6

¹⁴ Informacja na temat przeciętnej liczby zatrudnionych i ich miesięcznych wynagrodzeń brutto została przedstawiona przez GUS w corocznych publikacjach pt. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych*. Liczba zatrudnionych jest niższa niż pracujących, ponieważ do kategorii zatrudnionych nie zalicza się m.in. właścicieli firm i pomagających członków ich rodzin. Na koniec 2004 r. liczba właścicieli i członków rodzin wyniosła 1 335,2 tys. (w tym 502,2 tys. kobiet) i w 2005 r. zmniejszyła się o 1,8 % do poziomu 1 311,7 tys. osób (w tym 482,3 tys. kobiet). Jeszcze szybciej, bo o 3%, spadła liczba właścicieli firm mikro zatrudniających do 9 osób i pomagających członków ich rodzin (z 1 271,4 do 1 245,5 tys. osób).

¹⁵ Por. przypis powyżej.

Przyjąwszy za 100% przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w 2005 r., obliczone dla wszystkich przedsiębiorstw bez względu na wielkość, zatrudnieni w firmach mikro otrzymywali 60% tej kwoty, a zatrudnieni w firmach małych (10-49 zatrudnionych osób) około 90%. Wynagrodzenie w firmach średnich kształtowało się w przybliżeniu na poziomie przeciętnej krajowej, a wynagrodzenie w dużych przedsiębiorstwach przekraczało średnią krajową o około 22%. W niektórych sekcjach gospodarki proporcje wysokości wynagrodzeń wypłacanych w firmach mikro i dużych przekraczały znacznie opisane wyżej proporcje ogólnokrajowe. I tak, w sekcji *Pozostała działalność usługowa społeczna i indywidualna* zatrudnieni w firmach mikro otrzymywali wynagrodzenia w wysokości około 50% średniej obliczonej dla całej tej sekcji, natomiast zatrudnieni w firmach dużych aż ponad 160% średniej. Inna sprawa, że wspomniana sekcja skupia firmy o całkowicie odmiennym profilu działalności (od wywozu śmieci do emisji programów radiowych i telewizyjnych). Bardzo duże rozpiętości wynagrodzeń wystąpiły jednak także np. w firmach budowlanych, gdzie profile działalności przedsiębiorstw nie są już tak mocno zróżnicowane. Zatrudnieni w firmach mikro otrzymywali tam miesięcznie około 64% przeciętnego wynagrodzenia obliczonego dla całej sekcji *Budownictwo*, podczas gdy zatrudnieni w firmach dużych ponad 150% tej przeciętnej.

Wykres 2.9. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w MSP i w dużych przedsiębiorstwach według sekcji gospodarki w 2005 r. (w zł)

2.3.3. Pracujący w szarej strefie gospodarki w latach 2004-2005

Przeciętna liczba pracujących w szarej strefie gospodarki wyniosła w 2004 r. 405 tys. osób, a w 2005 r. wzrosła o prawie 5% do poziomu 425 tys. osób¹⁶ (por. tablica 2.11 poniżej).

Tablica 2.11. Pracujący w szarej strefie w latach 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Sektory gospodarki	Pracujący w szarej strefie w tys. osób		Rok poprzedni = 100%		Pracujący w szarej strefie jako procent pracujących w małych firmach prywatnych	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ogółem	405	425	93,8	104,9	8,4	8,7
w tym:						
Przetwórstwo przemysłowe	65	84	104,8	129,2	6,7	8,7
Budownictwo	75	79	78,1	105,3	14,6	14,8
Handel i naprawy	226	221	95,0	97,1	12,5	12,2
Hotele i restauracje	9	10	128,6	111,1	5,2	5,6
Transport i łączność	17	17	121,4	100,0	5,6	5,7
Obsługa nieruchomości i firm	8	8	88,9	100,0	1,4	1,4

W porównaniu z rokiem 2004 liczba pracujących w szarej strefie powiększyła się głównie w małych przedsiębiorstwach¹⁷ przemysłowych (prawie o 30%) oraz w budowlanych, aczkolwiek tu stosunkowo nieznacznie (o nieco ponad 5%). W przypadku przemysłu wzrost liczby zatrudnianych nielegalnych pracowników był prawdopodobnie jednym ze sposobów przezwyciężenia trudności występujących w małych firmach w 2005 r., o czym już była mowa wcześniej. Natomiast wzrost w drugiej z wymienionych sekcji wynikał, przeciwnie, z polepszenia koniunktury i zwiększenia liczby zamówień na roboty budowlane.

Pracownicy zatrudnieni nielegalnie stanowili w 2005 r. aż 14,8% przeciętnej łącznej liczby pracujących zarówno legalnie, jak i nielegalnie w małych przedsiębiorstwach budowlanych. Inaczej mówiąc, w małych przedsiębiorstwach budowlanych był zatrudniany nielegalnie prawie co siódmy pracownik. Analogiczny wskaźnik udziału wynosił w przypadku sekcji *Handel i naprawy* 12,2%, a w *Przetwórstwie przemysłowym* 8,7%. W pozostałych sekcjach, gdzie szara strefa była obecna, udział zatrudnionych nielegalnie w ogólnej liczbie pracujących w małych przedsiębiorstwach nie przekraczał poziomu 6%, a we wszystkich rozpatrywanych sekcjach łącznie był równy 8,7%, czyli tyle samo co w roku 2002, a nieco więcej niż w latach 1999-2001, kiedy to osiągnął wielkość odpowiednio: 7,8%, 8,4% oraz 8,1%.

2.4. Przychody i sytuacja finansowa MSP

2.4.1. Przychody przedsiębiorstw różnej wielkości z całokształtu działalności

W 2005 r. przychody przedsiębiorstw ogółem z całokształtu działalności¹⁸ (bez *Rolnictwa i leśnictwa, rybołówstwa i rybactwa* oraz *Administracji publicznej*) osiągnęły wielkość 2 257 202 mln zł i były wyższe o 3,2% niż rok wcześniej (por. tablica 10 w załączniku i tablica 2.12 poniżej). Tempo wzrostu przychodów w 2005 r. było stosunkowo umiarkowane w porównaniu z dynamiką obserwowaną w roku 2004, kiedy to przychody wszystkich firm ogółem zwiększyły się aż o 12,6%. Ten wysoki wzrost przychodów w 2004 r. dokonał się m.in. dzięki szybkiemu wzrostowi sprzedaży w sekcjach: *Przetwórstwo przemysłowe* (o 21,1%), *Hotele i restauracje* (o 21,2%) oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 15,6%). W 2005 r. przychody w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* rosły już w tempie niższym niż średnie obliczone dla całej gospodarki (wzrost o 2,4%), a w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* nawet spadły.

¹⁶ Liczby te zostały oszacowane na podstawie danych GUS publikowanych w Rocznikach Statystycznych. Wielkości tych nie należy interpretować w ten sposób, że np. w 2005 r. w szarej strefie pracowało 425 tys. osób fizycznych. Osoby pracujące nielegalnie zatrudniane są z reguły doraźnie lub sezonowo i dlatego liczba osób fizycznych pracujących w szarej strefie może być kilkakrotnie wyższa od podanej tu przeciętnej liczby pracujących (np. zatrudnianie 1 mln osób fizycznych średnio przez kwartał w roku oznacza przeciętną liczbę pracujących w wysokości 250 tys.).

¹⁷ Analizując wielkość i znaczenie szarej strefy w poszczególnych dziedzinach gospodarki, przyjmuje się, że zjawisko nielegalnego zatrudniania pracowników występuje głównie w grupie małych przedsiębiorstw zatrudniających 0-49 osób. Również istniejące potencjalnie całe przedsiębiorstwa funkcjonujące bez wymaganej rejestracji nie mogą mieć dużych rozmiarów.

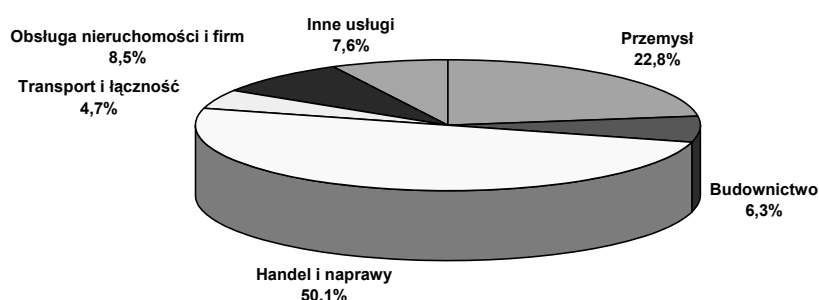
¹⁸ Informacja na temat wielkości przychodów została przedstawiona przez GUS w corocznych publikacjach pt. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych*.

Tablica 2.12. Przychody przedsiębiorstw z całokształtu działalności w latach 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Rok	Ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	pow. 249
	Przychody w mln zł				
2004	2 186 647	540 195	323 941	487 104	835 407
2005	2 257 202	551 679	322 171	501 310	882 042
	Rok poprzedni = 100 %				
2004	112,6	109,1	108,1	116,0	115,0
2005	103,2	102,1	99,5	102,9	105,6
	Przychody ogółem = 100%				
2004	100,0	24,7	14,8	22,3	38,2
2005	100,0	24,4	14,3	22,2	39,1

W 2004 r. jedynie tempo wzrostu przychodów firm średnich (wzrost o 16%) było wyższe niż odpowiednie tempo obliczone dla dużych przedsiębiorstw (wzrost o 15%). Natomiast rok później żadna grupa MSP nie dorównywała już pod względem dynamiki przychodów dużym przedsiębiorstwom (w grupie firm zatrudniających 10-49 osób przychody w 2005 r. nawet zmniejszyły się, chociaż nieznacznie). Od tej sytuacji obserwowanej w skali całej gospodarki zdarzały się jednak wyjątki na poziomie niektórych sekcji. Tak np. W sekcjach: *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, Hotele i restauracje oraz Obsługa nieruchomości i firm, Nauka*, najwyższym tempem wzrostu przychodów spośród wszystkich grup przedsiębiorstw według wielkości wyróżniały się w 2005 r. mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, a w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* – małe przedsiębiorstwa o załogach liczących od 10 do 49 osób. Ze względu na różnice tempa wzrostu przychodów, między rokiem 2004 a 2005 udział MSP w przychodach ogółem zmniejszył się z 61,8% do 60,9%, do czego przyczyniły się głównie relatywnie gorsze wyniki firm małych (spadek udziału firm małych o 0,5 punktu procentowego z 14,8% do 14,3%).

Wykres 2.10. Struktura przychodów MSP w 2005 roku (w %)

2.4.2. Dochody przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób

Dochody (przychody z całokształtu działalności pomniejszone o koszty ogółem) przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo zwiększyły się między rokiem 2004 i 2005 z 34,4 tys. zł do 39,6 tys. zł, czyli o 15,6%. W roku 2004 tempo tego wzrostu było jeszcze szybsze, gdyż wyniosło 29,3% (por. tablica 11 w załączniku).

Pomijając trochę nietypową sekcję *Pośrednictwo finansowe*, gdzie w 2003 r. dochody rozpatrywanych obecnie firm były ujemne (koszty były wyższe niż przychody), co mogło mieć także pewien wpływ na wysoką dynamikę wzrostu dochodów w 2005 r., najwyższe tempo

wzrostu dochodów przypadających na przedsiębiorstwo wykazywały w 2005 r. sekcje: *Hotele i restauracje* (wzrost o 29,7%), *Obsługa nieruchomości i firm; Nauka* (23,1%), *Przetwórstwo przemysłowe* (21,4%), *Budownictwo* (20,7%), *Handel i naprawy* (14,5%) oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (wzrost o 7,7%). Jednakże spośród tych różnych rodzajów działalności liczba przedsiębiorstw pozostała na poziomie roku poprzedniego lub nieznacznie wzrosła jedynie w sekcjach *Budownictwo* i *Hotele i restauracje*. W pozostałych dziedzinach gospodarki spadła, przy czym w *Przetwórstwie przemysłowym* aż o 8,5%, a w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* o 4,2%. Tak więc w tych sekcjach poprawa sytuacji finansowej jednych firm dokonała się kosztem wyeliminowania z rynku innych mikro-przedsiębiorstw.

2.4.3. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób

Na koniec 2005 r. liczba przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób wynosiła 42 954 jednostki, których przychody z całokształtu działalności były równe 1 641 037 mln zł. Przedsiębiorstwa te stanowiły wprawdzie tylko niewielką część, bo 2,6% ogólnej liczby wszystkich firm aktywnych, lecz ich przychody obejmowały aż 72,7% ogólnej wartości przychodów przedsiębiorstw poza *Rolnictwem i leśnictwem, Rybołówstwem i rybactwem* oraz *Administracją publiczną*. Dlatego sytuacja finansowa wspomnianej grupy przedsiębiorstw jest obiektem szczególnie wnikliwego monitoringu i przedmiotem szeregu analiz gospodarczych naświetlających ją z różnych punktów widzenia.

Rentowność obrotu brutto i netto¹⁹

Rentowność obrotu brutto w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób obniżyła się między rokiem 2004 a 2005 z 5,9% do 4,8% (por. tablica 12 z załącznika i tablica 2.13 poniżej). Należy jednak przy tym dodać, że rentowność obrotu brutto wszystkich grup przedsiębiorstw według wielkości była w 2004 najwyższa od 1998 r., od którego to poczynszu, prowadzone są statystyczne badania finansów przedsiębiorstw w obecnym układzie²⁰ (por. wykres 2.11). Podobnie najwyższa w 2004 r. była rentowność obrotu netto. Wynosiła ona wtedy 4,8% i spadła do 3,9% w roku 2005.

Tablica 2.13. Rentowność obrotu brutto i netto przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi rachunkowe w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Ogółem		z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych					
			10-49		50-249		powyżej 249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Rentowność obrotu brutto (w %)								
Ogółem	5,9	4,8	4,5	4,6	4,6	3,9	7,0	5,5
sektor publiczny	6,6	4,8	-0,6	16,6	2,6	3,1	8,1	4,7
sektor prywatny	5,7	4,9	4,8	4,2	4,8	4,0	6,7	5,7
Rentowność obrotu netto (w %)								
Ogółem	4,8	3,9	3,8	3,8	3,8	3,1	5,6	4,3
sektor publiczny	5,1	3,4	-0,9	14,9	1,9	2,0	6,3	3,2
sektor prywatny	4,7	4,0	4,0	3,5	3,9	3,2	5,5	4,6

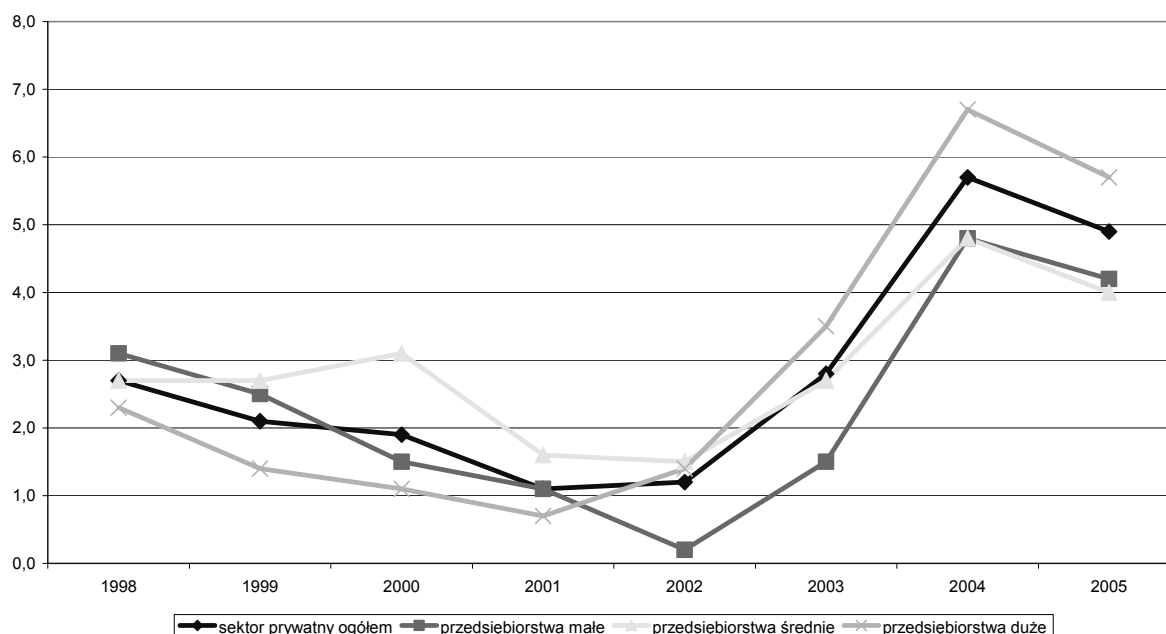
W obu rozpatrywanych latach rentowność brutto małych przedsiębiorstw prywatnych (10-49 zatrudnionych osób) i prywatnych średnich (50-249 zatrudnionych) była niższa niż rentowność dużych prywatnych firm (powyżej 249 zatrudnionych). To samo dotyczy rentowności netto. Tylko w 2 sekcjach na 12 badanych przewagę nad dużymi pod względem rentowności wykazywały

¹⁹ Wskaźnikiem rentowności obrotu brutto i netto nazywamy wyrażoną w procentach relację odpowiednio wyników finansowych brutto i netto do przychodów z całokształtu działalności. W przedsiębiorstwach prowadzących pełną księgowość różnica przychodów i kosztów z całokształtu działalności przedsiębiorstwa zwie się wynikiem z działalności gospodarczej. Różnica ta, skorygowana o saldo strat i zysków nadzwyczajnych, określana jest wynikiem finansowym brutto. Po pomniejszeniu zaś wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia otrzymujemy wynik finansowy netto.

²⁰ Nie można porównać bezpośrednio rentowności obrotu brutto i netto przedsiębiorstw ogółem przed rokiem 1998 i później, ponieważ do roku 1997 GUS podawał wartość odpowiednich wskaźników łącznie dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących księgi handlowe bez względu na ich wielkość, uwzględniając także firmy zatrudniające poniżej 10 osób (wcześniej dane na temat sytuacji firm prowadzących księgi rachunkowe podawane były łącznie dla ponad 80 tys. przedsiębiorstw a obecnie dla ponad 40 tys.).

firmy małe, a w kolejnych 3 – średnie. Sekcją, która w 2005 r. charakteryzowała się najbardziej wyrównanym poziomem rentowności obrotu brutto w poszczególnych grupach prywatnych przedsiębiorstw według wielkości, było *Przetwórstwo przemysłowe*. Małe i duże firmy prywatne osiągnęły tam rentowność w wysokości 5,9%, a średnie w wysokości 5,2%.

Wykres 2.11. Rentowność obrotu brutto prywatnych przedsiębiorstw różnej wielkości w latach 1998-2005 (w %)

Płynność finansowa pierwszego i drugiego stopnia²¹

W latach 2004-2005 wartość wskaźnika płynności finansowej pierwszego stopnia przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi rachunkowe wzrosła z 28,6% do 32,3%, a wskaźnika płynności drugiego stopnia z 89,2% do 99,3% (por. tablica 13 w załączniku i tablica 2.14 poniżej). Tak wysokie wartości obu wskaźników jak w 2005 r. nie były obserwowane w żadnym z lat począwszy od 1999 r.

Tablica 2.14. Płynność finansowa pierwszego i drugiego stopnia w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi rachunkowe w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Ogółem		z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych					
			10-49		50-249		powyżej 249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Płynność finansowa pierwszego stopnia (w %)								
Ogółem	28,6	32,3	24,6	31,0	25,8	28,3	31,4	35,1
sektor publiczny	43,2	51,4	17,8	58,3	55,9	49,0	44,4	51,5
sektor prywatny	25,7	28,7	25,3	29,6	23,4	26,3	27,3	29,8
Płynność finansowa drugiego stopnia (w %)								
Ogółem	89,2	99,3	83,5	98,3	89,9	97,6	90,7	100,6
sektor publiczny	89,3	119,3	47,9	96,1	118,2	117,5	89,8	121,2
sektor prywatny	89,2	95,5	87,1	98,4	87,7	95,7	91,0	94,1

²¹ W analizach statystyczno-ekonomicznych wyróżnia się wskaźniki płynności finansowej pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Wszystkie trzy są ułamkami (po pomnożeniu przez 100 wyrażonymi w procentach) mającymi identyczny mianownik, którym jest wartość zobowiązań krótkoterminowych według stanu na koniec badanego okresu. Liczniki wskaźników płynności pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia różnią się od siebie stopniem płynności środków, które przedsiębiorstwa mogą wykorzystać do spłaty zobowiązań. W liczniku wskaźnika płynności pierwszego stopnia uwzględnia się środki najbardziej płynne, a więc gotówkę na rachunkach bankowych przedsiębiorstw i te papiery wartościowe w ich dyspozycji, które można sprzedać niemal natychmiast. W liczniku wskaźnika płynności drugiego stopnia uwzględnia się dodatkowo należności i roszczenia przedsiębiorstw, a w liczniku wskaźnika płynności trzeciego stopnia – wartość zapasów towarów, materiałów, produkcji nie zakończonej i produktów gotowych, a więc łącznie z pozycjami wymienionymi poprzednio – wartość majątku obrotowego przedsiębiorstw.

W obu rozpatrywanych latach zarówno rentowność pierwszego, jak i drugiego stopnia była relatywnie bardzo wyrównana w poszczególnych grupach prywatnych przedsiębiorstw według wielkości. Tak np. w 2005 r. różnica między poziomem płynności drugiego stopnia w firmach małych (98,4%) i dużych (94,1%; w średnich była równa 95,7%) wyniosła tylko 4,3 punktu procentowego, co przy obserwowanej bezwzględnej wielkości wspomnianych wskaźników nie ma istotnego znaczenia. Jeszcze mniejsze zróżnicowanie wartości wskaźników płynności drugiego stopnia wykazywały małe, średnie i duże przedsiębiorstwa prywatne w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*.

To względne wyrównanie się poziomu wskaźników płynności finansowej w przedsiębiorstwach różnej wielkości było możliwe dzięki temu, że w 2005 r. najbardziej wzrastała płynność firm małych, następnie średnich, a najmniej dużych. Wartość wskaźnika płynności finansowej pierwszego stopnia zwiększyła się tam odpowiednio: o 4,3, o 2,9 i o 2,5 punktu procentowego, a płynności drugiego stopnia: o 11,3, o 8,0 oraz o 3,1 punktu procentowego. Prywatne MSP, a szczególnie firmy małe, powiększyły więc dość istotnie zasób środków własnych, które mogą przeznaczyć w następnych latach na finansowanie inwestycji.

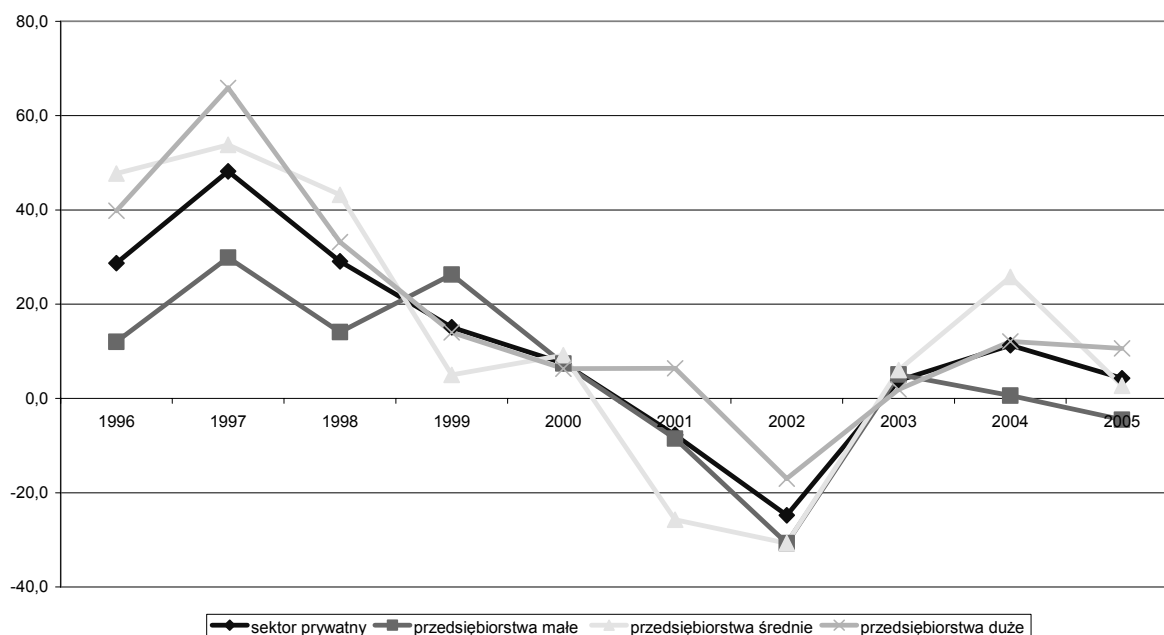
2.5. Inwestycje i środki trwałe w MSP

2.5.1. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw różnej wielkości w cenach stałych

Prowadzone od wielu lat badania wielkości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw przeznaczonych na nowe środki trwałe pokazują, że najwyższa dynamika wspomnianych nakładów, liczona w cenach stałych²², była obserwowana w 1997 r. W roku 1997 nakłady inwestycyjne małych prywatnych firm, zatrudniających – zgodnie ze stosowaną wtedy definicją – do 50 osób, wzrosły o prawie 30% w stosunku do roku poprzedniego, nakłady średnich (51-250 zatrudnionych) o prawie 54%, a dużych (powyżej 250 zatrudnionych) o prawie 2/3 (por. wykres 2.12). Począwszy od 1998 r., dynamika nakładów inwestycyjnych wszystkich grup przedsiębiorstw malała sukcesywnie aż do roku 2002, przy czym w 2000 r. wszystkie grupy firm wykazywały jeszcze wzrost nakładów w stosunku do roku poprzedniego, natomiast w 2001 r. wzrost nakładów obserwowany był już tylko w firmach dużych, zaś w małych i średnich wystąpił bezwzględny spadek nakładów w porównaniu z rokiem 2000. Katastrofalnym, jeżeli chodzi o wielkość nakładów inwestycyjnych, okazał się rok 2002, kiedy nakłady prywatnych firm małych i średnich (odpowiednio do 49 zatrudnionych i 50-249 zatrudnionych osób) spadły w stosunku do roku poprzedniego aż o około 30%, a nakłady dużych prywatnych (powyżej 249 zatrudnionych) – o 17%. W latach 2003-2004 nakłady inwestycyjne wszystkich grup przedsiębiorstw zaczęły znów rosnąć. Niestety, w 2005 r. tempo tego wzrostu okazało się niższe niż rok wcześniej, a nakłady małych firm nawet spadły w porównaniu z rokiem 2004.

22 Szacunek dynamiki nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w cenach stałych przeprowadzony został przez autora tej części opracowania na podstawie publikowanych przez GUS indeksów cen dla wyróżnionych czterech grup nakładów (nakłady na: budynki i budowle, maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia, środki transportowe oraz pozostałe nakłady).

Wykres 2.12. Dynamika nakładów inwestycyjnych na nowe środki trwałe prywatnych przedsiębiorstw różnej wielkości w latach 1996-2005 (ceny stałe; rok poprzedni = 100 %)

W 2005 r. nakłady małych firm prywatnych na nowe środki trwałe, wyrażone w cenach stałych, kształtowały pod względem absolutnej wysokości mniej więcej na poziomie obserwowanym w 1997 r. W przypadku prywatnych średnich przedsiębiorstw nakłady w 2005 r. były równe nakładom z 2001 r., czyli z roku, gdy po raz pierwszy wystąpił ich gwałtowny spadek w średnich firmach. I tylko nakłady prywatnych dużych przedsiębiorstw były w 2005 r. wyższe niż kiedykolwiek w całym okresie transformacji.

2.5.2. Nakłady inwestycyjne MSP w latach 2004-2005

W 2005 r. nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw²³ ogółem (oba sektory publiczny i prywatny) wynosiły 99 418,2 mln zł, w tym nakłady na nowe środki trwałe 84 674,4 mln zł. Nakłady ogółem wzrosły w 2005 r. o 10,4% w porównaniu z rokiem poprzednim (ceny bieżące), a nakłady na nowe środki trwałe o 6,1%. W 2005 r., zarówno dynamika nakładów ogółem, jak i przeznaczonych na nowe środki trwałe była niższa od obserwowanych rok wcześniej, która wyniosła odpowiednio 16,6% oraz 13,9% (por. tablica 14 w załączniku oraz tablica 2.15 poniżej).

²³ Informacja na temat wielkości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw została przedstawiona przez GUS w corocznych publikacjach pt. Działalność przedsiębiorstw niefinansowych. Podana tam informacja na temat wysokości nakładów inwestycyjnych na nowe środki trwałe różni się nieco od danych, na podstawie których oszacowano dynamiki nakładów inwestycyjnych w cenach stałych omówione w paragrafie poprzednim.

Tablica 2.15. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w latach 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

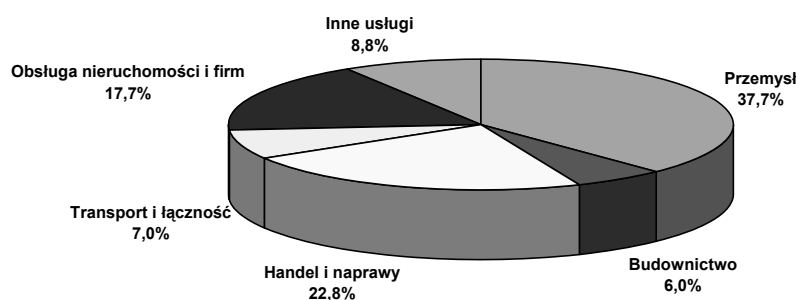
Rok	Ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	powyżej 249
	Nakłady inwestycyjne ogółem (w mln zł)				
2004	90 030,0	11 342,6	11 859,4	21 708,9	45 389,1
2005	99 418,2	11 790,1	10 450,9	21 384,3	55 792,9
	Rok poprzedni = 100%				
2004	116,6	112,7	109,0	134,5	112,4
2005	110,4	103,9	90,2	98,5	122,9
	Nakłady na nowe środki trwałe (w mln zł)				
2004	79 770,8	10 539,0	8 882,8	18 074,9	42 274,1
2005	84 674,7	10 849,0	7 932,4	18 397,2	47 496,1
	Rok poprzedni = 100%				
2004	113,9	111,3	103,3	131,3	110,6
2005	106,1	102,9	89,3	101,8	112,4

W 2005 r. nakłady inwestycyjne małych przedsiębiorstw ogółem (10-49 zatrudnionych) zmniejszyły się o 9,8% w porównaniu z rokiem poprzednim, a odpowiednie nakłady firm średnich (50-249 zatrudnionych) o 1,5%. W przypadku firm małych miała na to istotny wpływ sytuacja w *Przemysle* oraz w sekcji *Handel i naprawy*, gdzie w 2005 r. wydatkowano łącznie aż ponad 56% nakładów wszystkich małych przedsiębiorstw (por. tablica 15 z załącznika). Nakłady firm małych w *Przemysle* zmniejszyły się o 8,5%, a w sekcji *Handel i naprawy* o 6% w porównaniu z rokiem 2004. Natomiast w przypadku przedsiębiorstw średniej wielkości przyczyną spadku nakładów inwestycyjnych w 2005 r. były bardziej skomplikowane, ponieważ w kilku sekcjach wystąpił tam skokowy wzrost nakładów w 2004 r. (np. W sekcji *Pośrednictwo finansowe* wzrost ponad dziesięciokrotny), a w następnym roku poważny spadek, aczkolwiek z reguły mniej gwałtowny niż wcześniejszy wzrost. Ponadto spadek nakładów inwestycyjnych średnich firm dotyczył tylko używanych środków trwałych, gdyż nakłady na nowe środki trwałe wzrosły tam o 1,8% w porównaniu z rokiem 2004.

Nakłady inwestycyjne firm mikro ogółem (do 9 zatrudnionych) rosły zarówno w 2004, jak i 2005 r., jednakże tempo tego wzrostu w ostatnim z badanych lat (3,9%) było stosunkowo niewielkie w porównaniu z rokiem wcześniejszym (12,7%). Przyczynił się do tego spadek bezwzględnego poziomu nakładów między rokiem 2004 i 2005 w takich sekcjach jak: *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 23,7%), *Pośrednictwo finansowe* (o 72,7%), *Obsługa nieruchomości i firm* (o 12,4%) oraz *Pozostała działalność usługowa* (o 52,2%). Wzrosły natomiast o 25,7% nakłady ogółem w mikrofirmach przemysłowych, o 30,6% w sekcji *Handel i naprawy* i o 44,9% w sekcji *Hotele i restauracje*.

Z uwagi na znacznie niższe tempo wzrostu nakładów inwestycyjnych w MSP niż w przedsiębiorstwach dużych, udział MSP w nakładach inwestycyjnych ogółem zmniejszył się między rokiem 2004, a 2005 z 49,6% do 43,9%, a w nakładach na nowe środki trwałe z 47% do 43,9% (por. tablica 15 w załączniku).

Wykres 2.13. Struktura nakładów inwestycyjnych MSP na nowe i używane środki trwałe łącznie w 2005 r. (w %)

2.5.3. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na pracującego

W 2005 r. nakłady inwestycyjne na nowe i używane środki trwałe łącznie wyniosły w przeliczeniu na pracującego 12,1 tys. zł, z tego w przedsiębiorstwach: mikro – 3,5 tys. zł, małych – 10,8 tys. zł, średnich – 14,3 tys. zł i w dużych – 23,3 tys. zł (por. tablica 16 w załączniku). Nakłady na nowe środki trwałe w przeliczeniu na pracującego były nieco niższe (ogółem – 10,3 tys. zł, mikro – 3,2 tys. zł, średnie – 12,3 tys. zł i duże – 19,9 tys. zł).

Wobec stosunkowo niewielkich zmian liczby pracujących w poszczególnych grupach przedsiębiorstw według wielkości między rokiem 2004 a 2005, tempo zmian wysokości nakładów na pracującego w latach 2004-2005 odpowiadało dynamice bezwzględnych wielkości nakładów inwestycyjnych ogółem oraz nakładów na nowe środki trwałe, która była omówiona w paragrafie poprzednim.

Spośród sekcji gospodarki najwyższe nakłady inwestycyjne na pracującego obserwowane były z reguły w *Przemśle* oraz *Transportie, gospodarce magazynowej i łączności*. Jest to związane ze stosunkowo wysokim kosztem wyposażenia stanowisk pracy w tych dziedzinach. Jednak wobec wspomnianego wcześniej skokowego wzrostu nakładów inwestycyjnych w kilku sekcjach (dotyczyło to zwłaszcza średnich przedsiębiorstw), obserwowane tam wielkości nakładów na pracującego w latach 2004-2005 były niekiedy znacznie wyższe niż obliczone dla odpowiednich grup firm przemysłowych czy transportowych. Nie wiadomo jednak, na ile to zjawisko jest trwałe.

2.5.4. Źródła finansowania inwestycji przedsiębiorstw

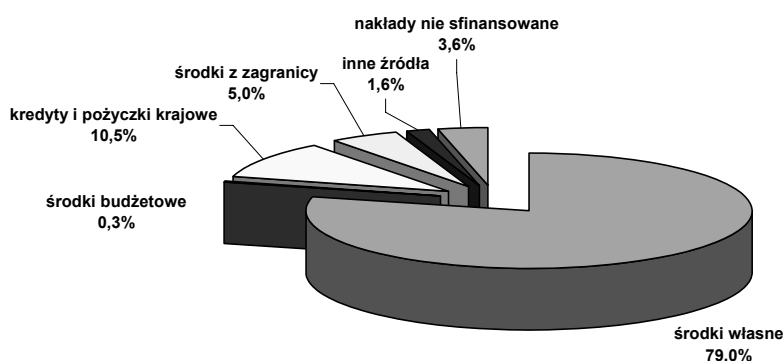
W 2005 r. 76,8% nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób sfinansowane było ze środków własnych, a 9,2% z kredytów i pożyczek krajowych (por. tablica 2.16 poniżej). W sektorze prywatnym odpowiednie udziały były jeszcze wyższe i wynosiły 79% oraz 10,5%.

Tablica 2.16. Struktura nakładów inwestycyjnych według źródeł finansowania w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób w latach 2004-2005 (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Wyszczególnienie	Ogółem		z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych					
			10-49		50-249		powyżej 249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Przedsiębiorstwa ogółem (nakłady inwestycyjne ogółem = 100%)								
Środki własne	75,7	76,8	68,3	71,9	72,6	74,1	78,5	78,5
Kredyty i pożyczki krajowe	10,2	9,2	18,4	20,9	17,1	14,9	5,7	5,2
Środki z zagranicy	5,7	4,7	7,3	2,0	3,6	3,8	6,3	5,5
Nakłady niesfinansowane	4,6	5,1	1,5	1,4	2,1	1,9	6,2	6,8
Sektor publiczny (nakłady inwestycyjne sektora ogółem = 100%)								
Środki własne	70,5	70,4	57,7	49,8	67,8	70,8	71,6	71,3
Kredyty i pożyczki krajowe	6,0	5,5	23,8	31,2	12,2	9,4	3,9	3,6
Środki z zagranicy	5,0	3,9	0,0	0,5	3,4	3,3	5,6	4,2
Nakłady niesfinansowane	8,3	9,3	0,5	0,6	3,2	2,3	9,7	10,9
Sektor prywatny (nakłady inwestycyjne sektora ogółem = 100%)								
Środki własne	77,5	79,0	69,2	74,3	75,5	74,7	81,6	82,1
Kredyty i pożyczki krajowe	11,5	10,5	18,0	19,8	18,0	15,9	6,5	6,0
Środki z zagranicy	6,0	5,0	8,0	2,1	3,6	3,9	6,7	6,2
Nakłady nie sfinansowane	3,4	3,6	1,6	1,5	1,9	1,9	4,6	4,8

W sektorze prywatnym ogółem, a także w prywatnych przedsiębiorstwach małych (10-49 zatrudnionych) i dużych (powyżej 249 zatrudnionych), udziały nakładów inwestycyjnych finansowanych ze środków własnych były w 2005 r. wyższe niż w roku 2004. Spowodowane to było wzrostem przychodów przedsiębiorstw i poprawą ich płynności finansowej, o czym już była mowa wcześniej w tym opracowaniu. Z wyjątkiem małych firm prywatnych spadł w wyniku tego udział nakładów finansowanych za pomocą kredytów i pożyczek krajowych. Spadło także zapotrzebowanie na kredyty bankowe zagraniczne, czego efektem było zmniejszenie się udziałów środków pozyskiwanych bezpośrednio z zagranicy w ogólnej wielkości nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego z 6% do 5% w 2005 r. W przypadku prywatnych firm średniej wielkości, gdzie udział środków pozyskiwanych z zagranicy w finansowaniu inwestycji wzrósł między rokiem 2004, a 2005 z 3,6% do 3,9%, zmniejszył się także udział bankowych kredytów zagranicznych, a zwiększył się udział środków zagranicznych pozyskiwanych np. z różnego rodzaju pomocowych funduszy unijnych.

Wykres 2.14. Struktura nakładów inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób według źródeł finansowania w 2005 r. (w %)

Zarówno w roku 2004, jak i 2005 udział środków własnych w finansowaniu nakładów inwestycyjnych rósł w sektorze prywatnym wraz z wielkością przedsiębiorstw. Tak np. w 2005 r. firmy małe sfinansowały za pomocą środków własnych 74,3% swoich nakładów ogółem, średnie – 74,7%, a duże – 82,1%. Nie znaczy to oczywiście, że banki udzielają chętniej kredytów i pożyczek firmom małym niż dużym, lecz tylko tyle, że duże firmy potrafią wygospodarować więcej środków na finansowanie własnego rozwoju. W tej dziedzinie wielkie zagraniczne korporacje wykazują zdecydowaną przewagę nad dużymi przedsiębiorstwami krajowymi. Jako dowód można przedstawić, że w dwóch sekcjach gospodarki, *Handel i naprawy* oraz *Hotele i restauracje*, gdzie w grupie dużych przedsiębiorstw zdecydowanie dominują spółki zagraniczne, udział środków własnych w finansowaniu nakładów inwestycyjnych wyniósł w 2005 r. odpowiednio 89,8% oraz 91,7%, a więc był zdecydowanie wyższy niż przeciętnie we wszystkich dużych przedsiębiorstwach prywatnych funkcjonujących w Polsce (82,1%).

2.5.5. Wartość brutto środków trwałych w MSP oraz stopień ich zużycia

Na koniec 2005 r. wartość brutto środków trwałych wszystkich przedsiębiorstw (poza *Rolnictwem i leśnictwem, Rybołówstwem i rybactwem* oraz *Administracją publiczną*) wyniosła 1 058 929,4 mln zł i była wyższa o 4,5% niż na koniec roku 2004 (por. tablica 17 w załączniku). Między końcem lat 2004 i 2005 wartość brutto środków trwałych w firmach mikro wzrosła o 12,2%, w małych o 1,8%, średnich o 1,9% i w dużych o 4,6%. Mikro i małe firmy miały na koniec 2005 r. jednakowe udziały po 10,2% w wartości brutto środków trwałych ogółem, średnie – udział 21,3%, a duże – udział wynoszący 58,3%.

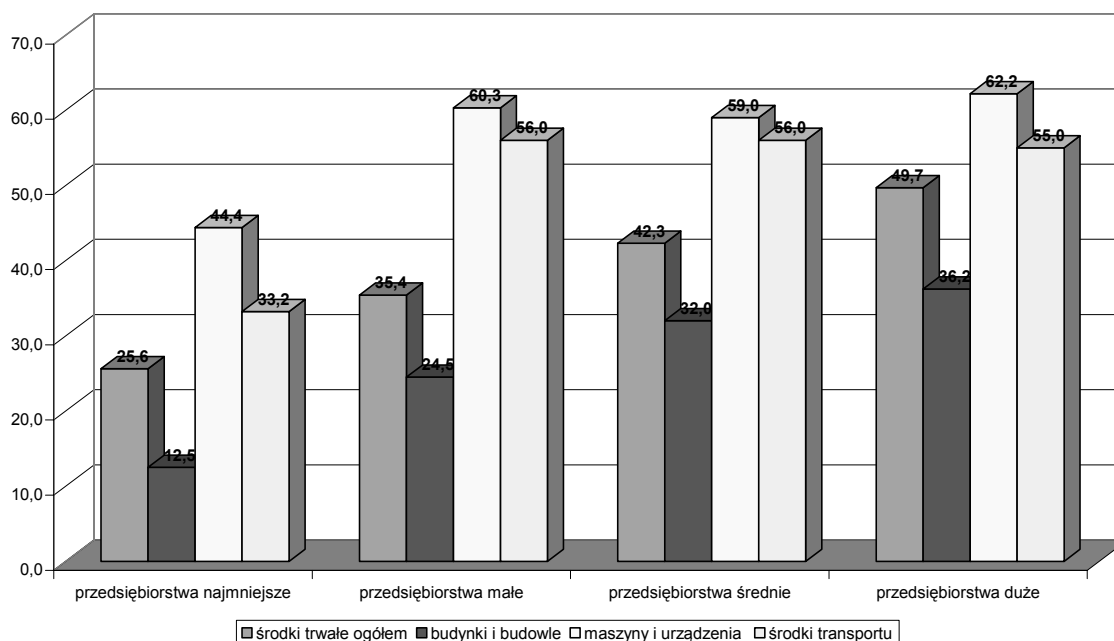
Tablica 2.17. Stopień zużycia środków trwałych w przedsiębiorstwach według stanu na koniec lat 2004-2005 w % (z pominięciem Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa oraz Administracji publicznej)

Wyszczególnienie	Rok	Ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych			
			0-9	10-49	50-249	pow. 249
Ogółem	2004	44,6	25,1	34,4	40,8	51,1
	2005	44,2	25,6	35,4	42,3	49,7
W tym:						
Budynki i budowle	2004	32,1	11,9	23,4	30,5	38,6
	2005	31,3	12,5	24,5	32,0	36,2
Maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	2004	61,0	43,4	59,5	58,8	63,0
	2005	60,5	44,4	60,3	59,0	62,2
Środki transportu	2004	47,4	32,5	55,2	56,5	54,7
	2005	47,7	33,2	56,0	56,0	55,0

Na koniec 2005 r., stopień zużycia środków trwałych²⁴ we wszystkich przedsiębiorstwach niezależnie od wielkości wyniósł 44,2%, z tego w firmach mikro 25,6%, w małych 35,4%, w średnich 42,3% oraz w dużych 49,7% (por. tablica 18 w załączniku, tablica 2.17 w tekście opracowania i wykres 2.15). Jak więc widać, stopień zużycia środków trwałych rósł wraz z wielkością przedsiębiorstw, co może być pewną niespodzianką, ponieważ to mniejsze przedsiębiorstwa zwykle się uważa za bardziej przestarzałe od strony technicznej. Dane statystyczne pokazują jednak, że podobną prawidłowość, jak w przypadku środków trwałych ogółem, czyli rosnący stopień zużycia wraz z wielkością przedsiębiorstwa, można zaobserwować także dla poszczególnych środków trwałych, aczkolwiek z niewielkimi wyjątkami. Te wyjątki to: niższy stopień zużycia maszyn i urządzeń w przedsiębiorstwach średnich niż małych (odpowiednio 59% i 60,3%) oraz niższy stopień zużycia środków transportu w przedsiębiorstwach dużych (55%) niż w małych i średnich (w obu przypadkach 56%).

²⁴ Stopień zużycia środków trwałych według stanu na koniec danego okresu jest pomnożoną przez sto relacją wartości umorzenia środków trwałych (wartość brutto minus wartość netto) do wartości brutto środków trwałych.

Wykres 2.15. Stopień zużycia środków trwałych na koniec 2005 r. w przedsiębiorstwach różnej wielkości (w %)

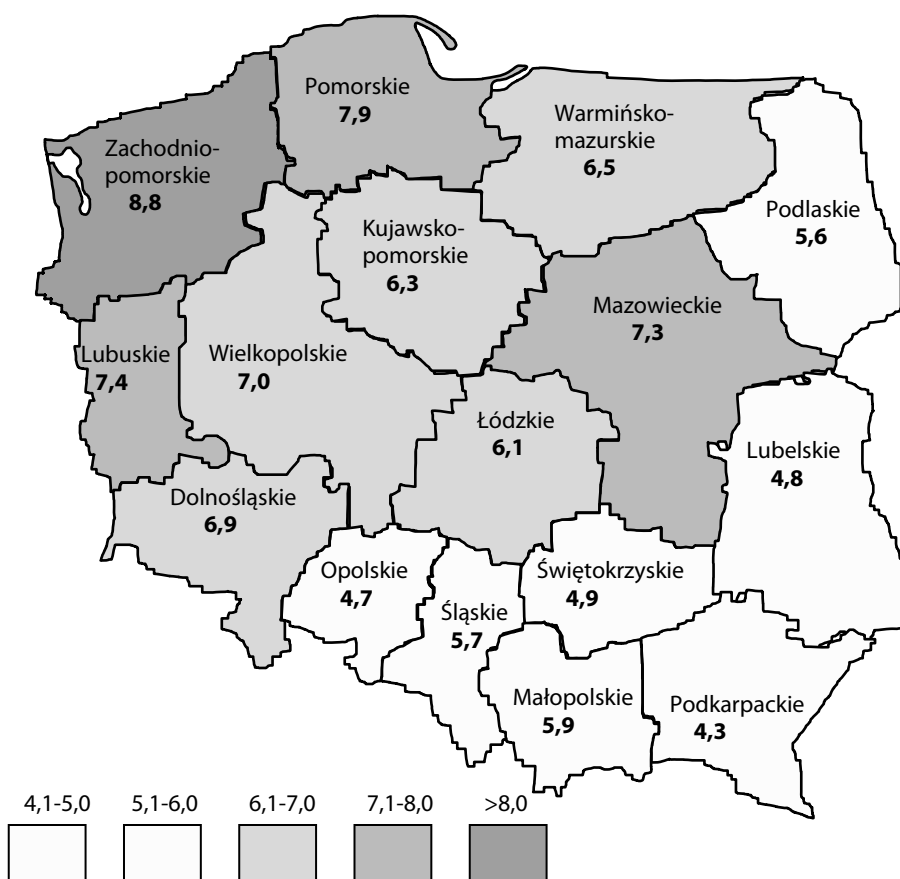
Do tych danych na temat stopnia zużycia środków trwałych trzeba się jednak odnieść z pewną ostrożnością, ponieważ nie zawsze zużycie środków trwałych w aspekcie księgowym, jak omawiane powyżej, jest jednoznaczne z nowoczesnością środków trwałych od strony technicznej. Dotyczy to głównie małych przedsiębiorstw (10-49 zatrudnionych), które w ramach nakładów inwestycyjnych ogółem kupują szczególnie dużo używanych środków trwałych. W 2005 r., małe przedsiębiorstwa poświęciły aż nieco ponad 24% nakładów inwestycyjnych ogółem na zakup używanych środków trwałych, podczas gdy firmy mikro tylko 8%, a średnie i duże około 14% (obliczenia na podstawie danych z tablicy 2.15 powyżej). Te używane środki trwałe traktowane są przez księgowych w firmach identycznie jak nowe, tzn. wprowadzane są do ewidencji po cenach zakupu, a następnie stopniowo umarzane według odpowiednich stawek amortyzacyjnych. Dlatego w ujęciu księgowym stopień zużycia urządzenia nawet przestarzałego technicznie może być niewielki niedługo po jego nabyciu. Z tego względu można zaryzykować twierdzenie, że maszyny i urządzenia oraz środki transportu będące w ewidencji małych przedsiębiorstw, są jednak, mimo prezentowanej powyżej wartości wskaźników stopnia zużycia, bardziej przestarzałe od strony technicznej niż w przedsiębiorstwach średnich i dużych.

2.6. Małe i średnie przedsiębiorstwa w układzie wojewódzkim

2.6.1. Przedsiębiorstwa nowo zarejestrowane i aktywne według województw

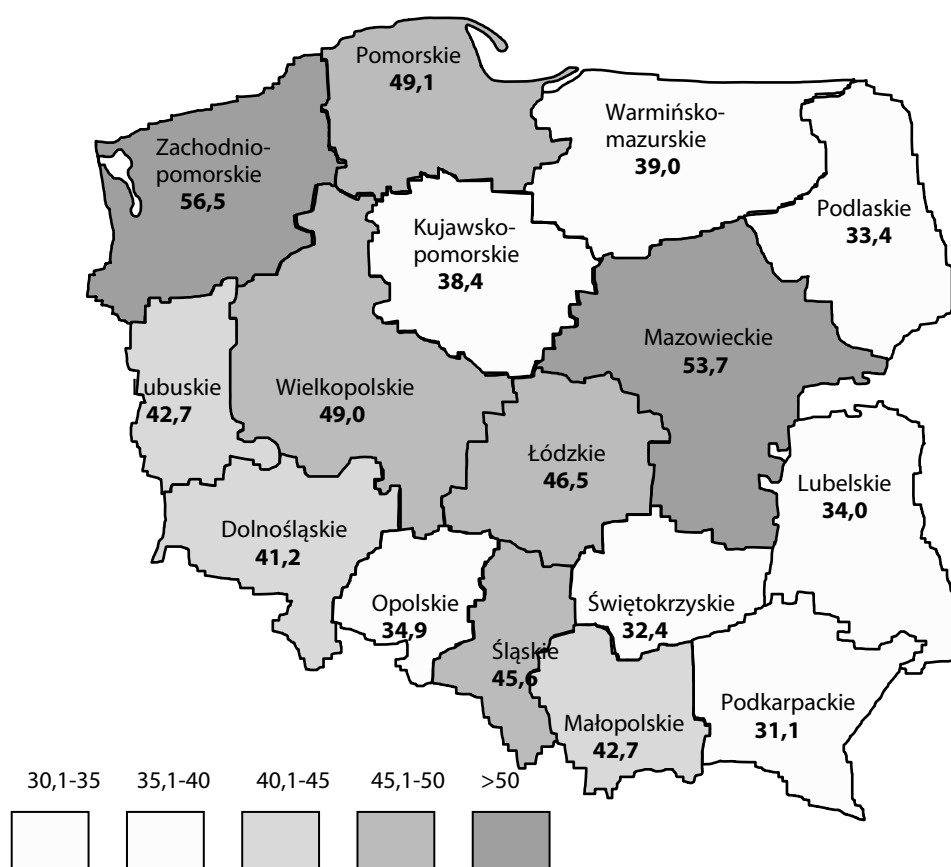
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa²⁵ jest od szeregu lat bardzo zróżnicowana, a ponadto geografia tego zróżnicowania także praktycznie nie zmienia się od lat. W 2005 r. łączna liczba nowo zarejestrowanych spółek i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wynosiła 6,4 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców Polski (por. tablica 19 w załączniku). W siedmiu województwach odpowiedni wskaźnik przekroczył tę krajową średnią. Relatywnie najwięcej nowych przedsiębiorstw powstawało w województwach położonych wzdłuż granicy z Niemcami i nad morzem (zachodniopomorskie – 8,8 zarejestrowanych spółek i zakładów osób fizycznych na 1000 mieszkańców, pomorskie – 7,9 i lubuskie – 7,4 oraz dolnośląskie – 6,9), a także tradycyjnie w mazowieckim (7,3) i wielkopolskim (7 spółek i zakładów osób fizycznych na 1000 mieszkańców). Natomiast województwami, gdzie przedsiębiorczość mieszkańców jest mniej intensywna niż w pozostałych rejonach kraju, pozostają od lat: podlaskie (5,6 spółek i zakładów osób fizycznych na 1000 mieszkańców), świętokrzyskie (4,9), lubelskie (4,8), opolskie (4,7) i najsłabsze pod tym względem podkarpackie, z omawianym wskaźnikiem w wysokości 4,3 (por. mapa 2.1). W opolskim stosunkowo niska przedsiębiorczość mieszkańców związana jest z ich wyjazdami do pracy w Niemczech.

Mapa 2.1. Nowo zarejestrowane spółki i zakłady osób fizycznych w 2005 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa

²⁵ Informacja na temat MSP w układzie wojewódzkim podana będzie z uwzględnieniem przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji A i B, a mianowicie: Leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo. Nie ma to jednak większego wpływu na porównywalność danych prezentowanych w tej części opracowania i poprzednich ze względu na stosunkowo niewielką liczbę wspomnianych przedsiębiorstw (ogółem 10 096, w tym 9 średniej wielkości i 3 duże) oraz ich relatywnie wąski zakres działania. W podanej ogółem dla wszystkich województw liczbie aktywnych przedsiębiorstw, liczbie pracujących oraz wielkości nakładów inwestycyjnych ogółem, firmy z sekcji A i B mają udział wynoszący zaledwie 0,6%, a w przychodach ogółem tylko 0,3%. Dane na temat MSP w układzie wojewódzkim zaczerpnięte zostały z cyklicznych publikacji GUS, w przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych z opracowania pt. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej*, a pozostałe z publikacji pt. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych*.

Wysokie w jednych województwach i niskie w innych wskaźniki tworzenia nowych przedsiębiorstw przekładają się na odpowiednio większą lub mniejszą liczbę aktywnych przedsiębiorstw funkcjonujących w poszczególnych regionach. Rzut oka na mapę obrazującą liczbę aktywnych MSP w 2005 r. przypadających na 1000 mieszkańców województwa (por. mapa 2.2) wskazuje, że czołowymi pod względem wielkości tego wskaźnika są województwa, gdzie liczba przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była od lat wysoka. Są to województwa: zachodniopomorskie (56,5 aktywnych MSP na 1000 mieszkańców w 2005 r.), mazowieckie (53,7), pomorskie (49,1) oraz wielkopolskie (49 aktywnych MSP na 1000 mieszkańców). U dołu zaś obu klasyfikacji są również te same województwa: opolskie (34,9 MSP na 1000 mieszkańców), lubelskie (34), podlaskie (33,4), świętokrzyskie (32,4) oraz podkarpackie (31,1). Wydaje się jednak, że województwa te mają niestety małe szanse, aby w dającej się przewidzieć przyszłości sektor MSP umocnił się tam w zasadniczy sposób, ponieważ np. w podlaskim i świętokrzyskim liczba aktywnych firm mikro (zatrudniających do 9 osób) spadła zarówno w 2004, jak i 2005 r. (por. tablica 20 w załączniku), a w opolskim i podkarpackim spadła w 2004 r. i nieznacznie wzrosła rok później. Generalnie w całym okresie 2004-2005 wystąpił tam spadek liczby aktywnych MSP.

2.6.2 Pracujący w MSP według województw

Udział pracujących w MSP w ogólnej liczbie pracujących jest w poszczególnych regionach Polski bardzo zróżnicowany. Tak np. na koniec 2005 r., przy średnim ogólnokrajowym poziomie wynoszącym 70,8%, wahał się on od 54% w mazowieckim do 84,8% w zachodniopomorskim (por. tablica 21 w załączniku). Wielkość wspomnianego udziału zależy głównie od specyfiki gospodarczej danego regionu. Tak np. w zachodniopomorskim udział ten jest wysoki m.in. dlatego, że mieszkańcy tego województwa wyspecjalizowali się w handlu detalicznym i usługach świadczonych gościom przyjeżdżającym z Niemiec. Jednakże na wysokość wskaźnika udziału pracujących w MSP na terenie danego województwa ma także pewien wpływ sposób agregacji danych o zatrudnieniu. Dane te zbierane są tzw. metodą przedsiębiorstw, a więc pracujący w poszczególnych firmach przypisywani są do tego województwa, gdzie ma siedzibę dyrekcja przedsiębiorstwa, mimo iż jego działalność może być prowadzona w licznych zakładach i filiach na terenie całego kraju (np. spółka han-

dlowa Jeronimo Martins z siedzibą dyrekcji w Poznaniu, posiadająca sieć punktów sprzedaży pod nazwą *Biedronka*). Wiele dużych firm o zasięgu ogólnokrajowym wybrało Warszawę jako siedzibę dyrekcji przedsiębiorstwa i m.in. dlatego w województwie mazowieckim udział pracujących w MSP jest najniższy ze wszystkich regionów²⁶.

Zarówno w 2004, jak i 2005 r. liczba pracujących w MSP na terenie całego kraju praktycznie utrzymywała się na poziomie z roku poprzedniego. Jednakże w przypadku niektórych grup przedsiębiorstw na terenie pewnych województw obserwowane były dość istotne zmiany liczby pracujących według stanu na koniec poszczególnych lat. W przypadku firm mikro zatrudniających do 9 osób w 2005 r. liczba pracujących spadła najszybciej w województwach dolnośląskim (o 11,3%) i lubuskim (o 7,3%), co mogło mieć związek z pewnym ograniczeniem handlu na pograniczu niemiecko-polskim. W zachodniopomorskim poważny spadek liczby pracujących w firmach mikro (o 7,7%) obserwowany był rok wcześniej, jednak w 2005 r. miał tam miejsce równie istotny wzrost wspomnianej liczby (o 9,5%), co spowodowało, że w firmach mikro na terenie zachodniopomorskiego pracowało na koniec 2003 i 2005 roku prawie tyle samo osób. Być może, podobna tendencja wystąpiła także w województwach dolnośląskim i lubuskim po roku 2005, czego jednak nie można na razie stwierdzić z powodu braku danych. Lecz spadek liczby pracujących w firmach mikro był w 2005 r. obserwowany nie tylko w zachodnich województwach przygranicznych, ale także w: świętokrzyskim (o 6,1%), śląskim (o 4%), wielkopolskim (o 2,7%) i pomorskim (o 1,8%). Najszybszy wzrost, obok wymienionego już zachodniopomorskiego, wystąpił natomiast: w warmińsko-mazurskim (o 7,1%), łódzkim (6,7%), opolskim (6,4%), lubelskim (5,5%) i mazowieckim (5,2%).

W przypadku firm małych (10-49 zatrudnionych osób) i średnich (50-249 zatrudnionych) zmiany liczby pracujących w 2005 r., a zwłaszcza spadki, nie były w poszczególnych województwach takie gwałtowne jak w przypadku mikroprzedsiębiorstw. Do najszybszych należał wzrost liczby pracujących w małych firmach na terenie województwa lubuskiego (o 7%), co w pewnym stopniu zrekompensowało, wspomniany wcześniej, obserwowany tam spadek liczby pracujących w przedsiębiorstwach mikro. Dość poważnie, bo o 6%, wzrosła także liczba pracujących w małych firmach z terenu województwa pomorskiego. Największy spadek liczby pracujących w małych przedsiębiorstwach odnotowano zaś w województwie łódzkim (o 3,9%). Jeżeli chodzi natomiast o przedsiębiorstwa średnie, to najbardziej poważny wzrost liczby pracujących miał w 2005 r. miejsce w województwach: warmińsko-mazurskim (o 5,6%), małopolskim (5,2%), zachodniopomorskim (5,1%) oraz lubuskim (4,8%), natomiast największy spadek w świętokrzyskim (o 2,5%).

Reasumując, trzeba stwierdzić, że w 2005 r. MSP mogą przypisać sobie wzrost liczby pracujących ogółem w czterech województwach: zachodniopomorskim (o 5,7%), warmińsko-mazurskim (4,4%), opolskim (3,6%) i łódzkim (3%), gdzie zatrudnienie w dużych firmach pozostało na poziomie z roku poprzedniego lub nawet spadło. Nie jest bez znaczenia, że dwa pierwsze z wymienionych to województwa o najwyższej w Polsce stopie bezrobocia. Obok tego sukcesu, w innych trzech województwach MSP odnotowały jednak porażkę, ponieważ to z ich przyczyny ogólna liczba pracujących spadła tam w 2005 r. w porównaniu z końcem roku 2004 (w dużych firmach obserwowano wzrost zatrudnienia). Były to województwa: dolnośląskie (spadek ogólnej liczby pracujących o 2,9%), świętokrzyskie (spadek o 2,3%) i lubuskie (spadek o 1%).

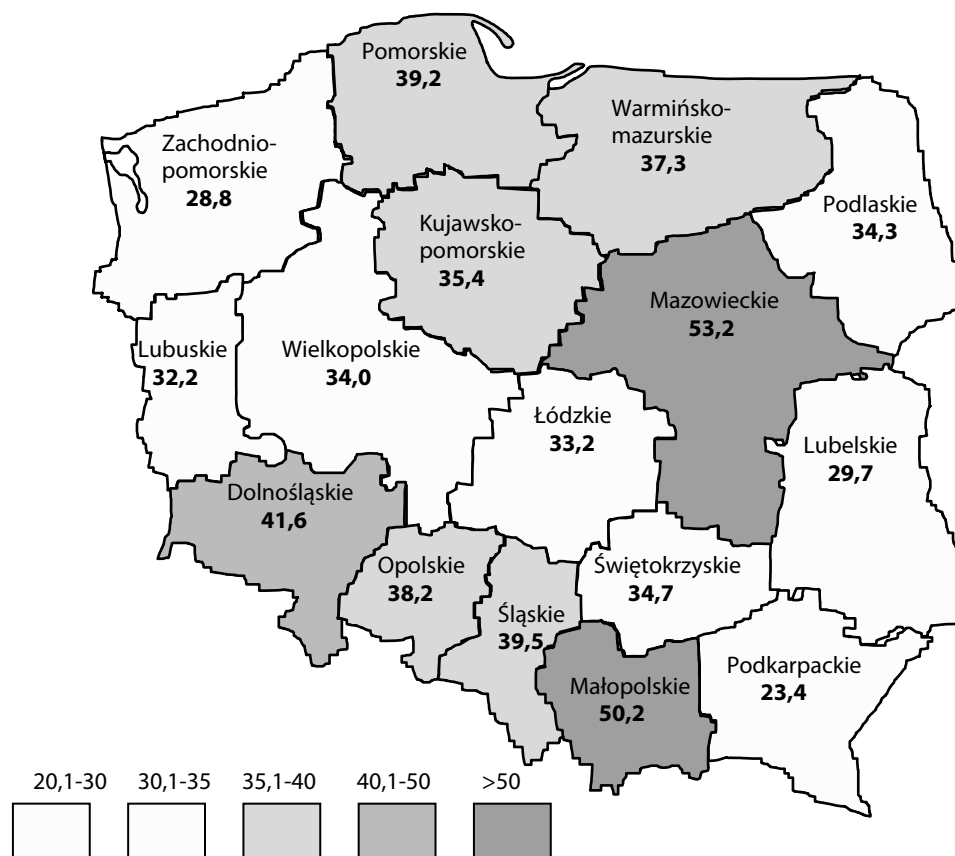
2.6.3. Przychody i sytuacja finansowa MSP w województwach

Analogicznie jak w przypadku dynamiki liczby pracujących, część województw zawdzięczała w 2005 r. wzrost przychodów ogółem wyłącznie MSP, a w innych MSP wykazywały o wiele niższy wzrost przychodów niż przedsiębiorstwa duże. Do pierwszej grupy można zaliczyć województwa: kujawsko-pomorskie (wzrost przychodów ogółem w skali województwa w 2005 r. o 5%), opolskie (wzrost o 2,2%), podkarpackie (7%), warmińsko-mazurskie (6,2%) i zachodniopomorskie (10,3%), gdzie przychody firm dużych zmalały w porównaniu z rokiem 2004 lub utrzymały się praktycznie na poziomie z 2004 r., a wzrost przychodów w skali całego województwa dokonał się dzięki aktywności MSP (por. tablica 22 w załączniku). Trzy z nich, a mianowicie: zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie i opolskie wymienione były zresztą we fragmencie poświęconym dynamice liczby pracujących w województwach, jako przykład tworzenia nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi sektora MSP. Natomiast w pozostałych województwach tempo wzrostu przychodów MSP było w 2005 r. niższe niż przychodów dużych przedsiębiorstw. Szczególnie niekorzystna sytuacja wystąpiła w województwach śląskim i wielkopolskim, gdzie przychody MSP spadły w 2005 r. o około 5,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. Przychody MSP zmniejszyły

²⁶ Te same uwagi, jak w przypadku udziału MSP w ogólnej liczbie pracujących na terenie województw, stosują się do udziałów MSP w przychodach i nakładach inwestycyjnych ogółem w poszczególnych województwach (por. tablice 22 i 25 z załącznika).

się również w czterech dalszych województwach, chociaż już nie tak szybko. Były to: świętokrzyskie (spadek przychodów MSP w 2005 r. o 3,5%), małopolskie (spadek o 2,9%), pomorskie (2,4%) oraz lubuskie (2,1%).

Mapa 2.3. Dochody firm zatrudniających do 9 osób w przeliczeniu na przedsiębiorstwo w 2005 r. według województw (w tys. zł)

Pod względem wielkości dochodów (przychody minus koszty) przypadających na przedsiębiorstwo zatrudniające do 9 osób, sytuacja poszczególnych regionów jest bardzo zróżnicowana. Przykładowo w 2005 r., przeciętna firma mikro w czołowym pod tym względem województwie mazowieckim osiągała dochód w wysokości 53,2 tys. zł, podczas gdy w znajdującym się na ostatnim miejscu podkarpackim tylko 23,4 tys. zł (por. tablica 23 w załączniku i mapa 2.3). W podkarpackim były więc one niższe niż w mazowieckim około 2,3 razy. Wysokie dochody firm mikro w województwie mazowieckim można chyba wytłumaczyć chłonnością lokalnego rynku na produkty i usługi (wynagrodzenia w Warszawie są przeciętnie najwyższe w Polsce), jak i specyfiką działalności, jaką prowadzą te firmy. W Warszawie funkcjonuje mianowicie wiele firm przemysłowych, budowlanych oraz zaliczanych do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; Nauka*, których dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo były w 2005 r. znacznie wyższe niż dochody firm mikro z pozostałych sekcji gospodarki (por. tablica 11 w załączniku).

Niskie dochody w przeliczeniu na firmę w podkarpackim, ale także w lubelskim (29,7 tys. zł), mogą być częściowym wytłumaczeniem wyjątkowo niskiego poziomu przedsiębiorczości wykazywanej przez mieszkańców tych regionów, przejawiającym się niewielką liczbą MSP w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (por. mapa 2.2). Niskie dochody z działalności na własny rachunek nie są bowiem dostatecznie silnym bodźcem do tworzenia nowych przedsiębiorstw. Jednakże niejako zaprzeczeniem takiego wniosku jest sytuacja w województwie zachodniopomorskim, gdzie dochody na firmę najmniejszą zaliczają się również do najniższych w Polsce (28,8 tys. zł), a jednocześnie liczba MSP na 1000 mieszkańców województwa jest tam rekordowo wysoka. Niskie dochody firm mikro w województwie zachodniopomorskim tłumaczyć należy chyba faktem, że ich znaczna część zajmuje się handlem, a firmy handlowe osiągały w 2005 r. dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo poniżej średniej krajowej (por. tablica 11 w załączniku), a także szeroko pojętymi usługami

turystycznymi, przy czym sezon turystyczny nad polskim morzem jest bardzo krótki. Inaczej jest w rejonach górskich. Właśnie pewnie między innymi dlatego dochody na firmę najmniejszą w województwie małopolskim (50,2 tys. zł) kształtowały się na drugim miejscu po województwie mazowieckim, a kolejne trzy dalsze miejsca zajmowały województwa: dolnośląskie (41,6 tys. zł), śląskie (39,5 tys. zł) i opolskie (38,2 tys. zł).

Analiza wielkości wskaźników udziału kosztów w przychodach²⁷ obliczonych dla grup przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób (por. tablica 24 w załączniku) wskazuje, że sytuacja finansowa tych jednostek jest stosunkowo luźno związana z ich lokalizacją na terenie konkretnego województwa, a więc inaczej niż w przypadku firm mikro, o czym była mowa wcześniej. Po pierwsze, wielkości tych wskaźników obliczone dla poszczególnych grup firm i województw były bardzo niestabilne w badanym okresie, a po drugie, województwa ze stosunkowo korzystnymi wskaźnikami w roku 2004 plasowały się w roku następnym często na odległych miejscach w odpowiednich klasyfikacjach i odwrotnie. Tak np. w 2004 r., najkorzystniejsze wyniki w grupie firm małych (10-49 zatrudnionych) zajmowały przedsiębiorstwa z terenu województwa mazowieckiego (wskaźnik udziału kosztów w przychodach wynoszący 93,1%), a w roku następnym wartość omawianego wskaźnika wzrosła tam do poziomu (94,7%) przekraczającego średnią krajową (94,3%). Z kolei małe firmy z terenu województwa śląskiego zajmowały w 2004 r. przedostatnie miejsce pod względem wielkości wskaźnika udziału kosztów wśród wszystkich 16 województw (95,8%), by w roku następnym wyjść na pierwszą pozycję (92,1%). Wszystko to wskazuje, że lokalizacja przedsiębiorstwa może mieć wpływ na jego wyniki finansowe, lecz chyba tylko w dłuższym okresie. Chodzi tu np. o dostępność i tanią siłę roboczą w poszczególnych województwach. Natomiast w krótkim okresie zależy od całego szeregu dodatkowych czynników, zwłaszcza gdy działalność przedsiębiorstwa ma zakres ogólnokrajowy lub międzynarodowy.

2.6.4. Nakłady inwestycyjne MSP w przekroju wojewódzkim

Przyjmując za 100% wielkość nakładów inwestycyjnych wszystkich MSP funkcjonujących w Polsce, w 2005 r. aż 23,9% tej kwoty przypadało na MSP funkcjonujące w województwie mazowieckim. W przypadku poszczególnych grup MSP, udziały te były bardzo zbliżone (firmy mikro w mazowieckim – udział 23,4% w ogólnej wielkości nakładów firm mikro, małe – udział 22,5% i średnie 25,1%). Znajdujące się na drugim miejscu pod względem wartości wspomnianego wskaźnika województwo śląskie miało już tylko 10-procentowy udział w ogólnej kwocie nakładów inwestycyjnych MSP, a zajmujące ostatnie miejsce województwo opolskie – udział wynoszący 1,9% (por. tablica 2.18 poniżej).

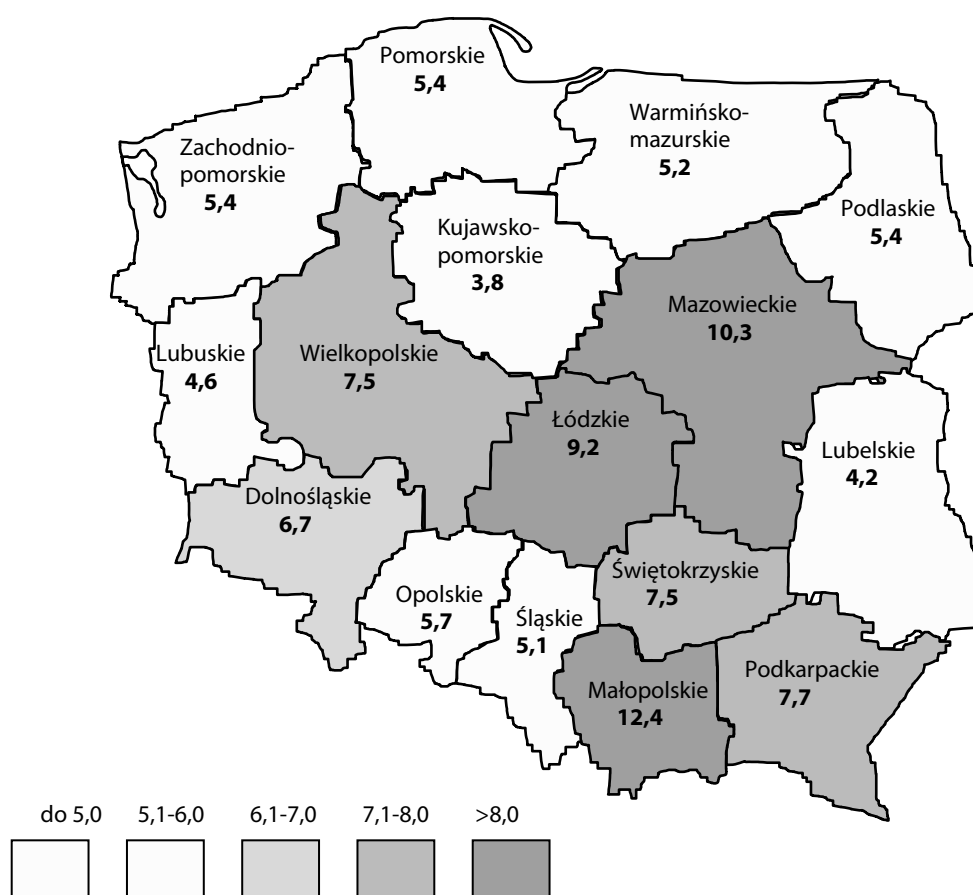
Tablica 2.18. Struktura nakładów inwestycyjnych MSP według województw w latach 2004-2005 (w %)

Województwa	Razem MSP		z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych					
			0-9		10-49		50-249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Polska	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolnośląskie	7,7	8,6	6,6	6,4	8,4	8,1	7,9	9,9
Kujawsko-pomorskie	4,2	4,2	2,6	2,5	4,0	4,2	5,1	5,2
Lubelskie	2,6	3,0	2,4	2,5	3,1	3,4	2,5	3,1
Lubuskie	2,1	2,3	1,7	1,6	2,6	2,7	2,1	2,5
Łódzkie	6,3	6,8	6,8	8,9	5,5	5,7	6,6	6,1
Małopolskie	6,4	8,4	6,7	14,1	6,6	7,0	6,2	6,0
Mazowieckie	24,6	23,9	24,3	23,4	20,9	22,5	26,5	25,1
Opolskie	2,1	1,9	1,9	1,7	2,0	2,2	2,3	1,9
Podkarpackie	3,8	3,8	4,5	4,1	4,4	3,6	3,1	3,7
Podlaskie	1,8	2,1	1,5	1,8	2,5	2,9	1,6	1,9
Pomorskie	6,2	6,1	6,0	4,7	6,9	7,0	6,0	6,3
Śląskie	10,7	10,0	10,3	8,9	11,6	12,6	10,4	9,4
Świętokrzyskie	2,8	2,4	5,0	2,5	2,4	2,6	1,8	2,3
Warmińsko-mazurskie	2,3	2,6	2,0	2,4	2,3	2,5	2,4	2,7
Wielkopolskie	12,5	9,8	12,4	10,2	13,6	9,3	12,0	9,8
Zachodniopomorskie	3,9	4,1	5,3	4,3	3,2	3,7	3,5	4,1

²⁷ Udział kosztów w przychodach jest wyrażoną w procentach relacją kosztów prowadzenia działalności do przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw. Po odjęciu wartości tego wskaźnika od 100% otrzymujemy wielkość równą w przybliżeniu wartości wskaźnika rentowności obrotu brutto.

Na wielkość udziału województwa w nakładach inwestycyjnych MSP ogółem ma wpływ wiele różnych czynników, z których do podstawowych należy liczba mieszkańców i poziom industrializacji regionu. Jednakże swój dominujący udział w nakładach MSP ogółem mazowieckie zawdzięcza przede wszystkim bezwzględnej wielkości nakładów wydatkowanych przez poszczególne przedsiębiorstwa. W roku 2005, pod względem wielkości nakładów przypadających na przedsiębiorstwo i na pracującego, w grupie firm mikro (do 9 zatrudnionych) mazowieckie wyprzedzało tylko województwo małopolskie, natomiast w grupie firm małych (10-49 zatrudnionych) i średnich mazowieckie wyprzedzało wszystkie pozostałe województwa. Ta przewaga mazowieckiego była szczególnie widoczna w grupie firm małych. Przy średniej krajowej wynoszącej 10,9 tys. zł, małe przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie tego województwa wydatkowały w przeliczeniu na pracującego 17,3 tys. zł na cele inwestycyjne, w następnym pod względem wysokości tego wskaźnika województwie podlaskim 12,4 tys. zł, podczas gdy w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie małe firmy inwestowały w 2005 r. najmniej intensywnie – tylko 7,9 tys. zł (por. tablica 26 w załączniku).

Mapa 2.4. Nakłady inwestycyjne firm zatrudniających do 9 osób w przeliczeniu na przedsiębiorstwo w 2005 r. według województw (w tys. zł)

Wspomniana powyżej intensywność inwestowania MSP zależy w dużej mierze od wielkości dochodów osiąganych przez przedsiębiorstwa chociażby dlatego, że przeważająca wielkość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw finansowana jest z ich środków własnych. Wytwarza się tu jednak pewien niekorzystny mechanizm, który dobrze ilustrują dane dotyczące firm mikro.

Tablica 2.19. Dochody i nakłady inwestycyjne przypadające na przedsiębiorstwo zatrudniające do 9 osób według województw w latach 2004-2005

Województwa	Dochody na przedsiębiorstwo (w tys. zł)		Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo (w tys. zł)		Relacja nakładów do dochodów na przedsiębiorstwo (w %)	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Polska	34,1	39,4	6,9	7,3	20,2	18,5
Dolnośląskie	34,5	41,6	5,8	6,7	16,8	16,1
Kujawsko-pomorskie	32,1	35,4	3,9	3,8	12,1	10,7
Lubelskie	27,3	29,7	3,8	4,2	13,9	14,1
Lubuskie	29,3	32,2	4,6	4,6	15,7	14,3
Łódzkie	25,8	33,2	6,7	9,2	26,0	27,7
Małopolskie	33,6	50,2	5,4	12,4	16,1	24,7
Mazowieckie	43,2	53,2	10,5	10,3	24,3	19,4
Opolskie	30,6	38,2	6,4	5,7	20,9	14,9
Podkarpackie	28,9	23,4	8,4	7,7	29,1	32,9
Podlaskie	31,2	34,3	4,2	5,4	13,5	15,7
Pomorskie	32,9	39,2	6,1	5,4	18,5	19,8
Śląskie	36,2	39,5	5,6	5,1	15,5	12,9
Świętokrzyskie	26,2	34,7	12,3	7,5	46,9	21,6
Warmińsko-mazurskie	43,2	37,3	4,8	5,2	13,9	21,2
Wielkopolskie	35,1	34,0	8,4	7,5	23,9	22,1
Zachodniopomorskie	27,6	28,8	6,3	5,4	22,8	18,8

W województwach, gdzie sektor firm mikro jest stosunkowo słabiej rozwinięty (np. podlaskie czy lubelskie), niższe są z reguły dochody firm mikro przypadające na przedsiębiorstwo. Właściciele przedsiębiorstw mogą przeznaczyć na inwestycje określoną część dochodów po zaspokojeniu przynajmniej podstawowych potrzeb konsumpcyjnych własnych i swoich rodzin, a koszty utrzymania w zakresie tych podstawowych potrzeb są podobne niezależnie od województwa.. Dlatego udział dochodów przeznaczonych na inwestycje jest z reguły niższy w województwach, gdzie same dochody są mniejsze. Tak np. w województwie lubelskim, przy dochodach na przedsiębiorstwo wynoszących w 2005 r. 29,7 tys. zł, udział dochodów przeznaczonych na inwestycje wyniósł 14,1%, podczas gdy w mazowieckim, przy dochodach wynoszących 53,2 tys. zł, odpowiedni udział był równy 19,4% (por. tablica 2.19 powyżej). Z tego względu nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na przedsiębiorstwo są nieproporcjonalnie niższe właśnie w województwach, gdzie sektor MSP jest słabiej rozwinięty. Powoduje to, że dysproporcje rozwojowe poszczególnych województw nie tylko utrzymują się, ale nawet pogłębiają, a mapy charakteryzujące stopień rozwoju sektora MSP według województw w poszczególnych latach nie zmieniają się praktycznie od początku okresu transformacji.

2.7. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 2004-2005

Rozpatrywane obecnie przedsiębiorstwa²⁸ z udziałem kapitału zagranicznego to firmy zarówno z większościowym, jak i z mniejszościowym udziałem kapitału zagranicznego, których większościowym udziałowcem są krajowe podmioty prywatne lub osoby fizyczne, względnie Skarb Państwa. Dane na temat spółek z udziałem kapitału zagranicznego nie obejmują informacji dotyczących banków, instytucji finansowych i ubezpieczeniowej.

Rozważane będą głównie informacje na temat wyników przedsiębiorstw zatrudniających 9 lub więcej osób, gdyż w grupie przedsiębiorstw do 9 zatrudnionych osób spółki z udziałem kapitału zagranicznego są relatywnie bardzo nieliczne (w 2005 r. niecałe 10 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego wobec ponad 1 677 tys. spółek z wyłącznym kapitałem krajowym, czyli mniej niż 0,6%) a ich wyniki nie wpływają na wartość wskaźników dotyczących ogółu mikroprzedsiębiorstw działających w Polsce.

28 Dane dotyczące przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym zostały zaczerpnięte z publikacji GUS pt. *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego* z podaniem roku, którego publikacja dotyczy.

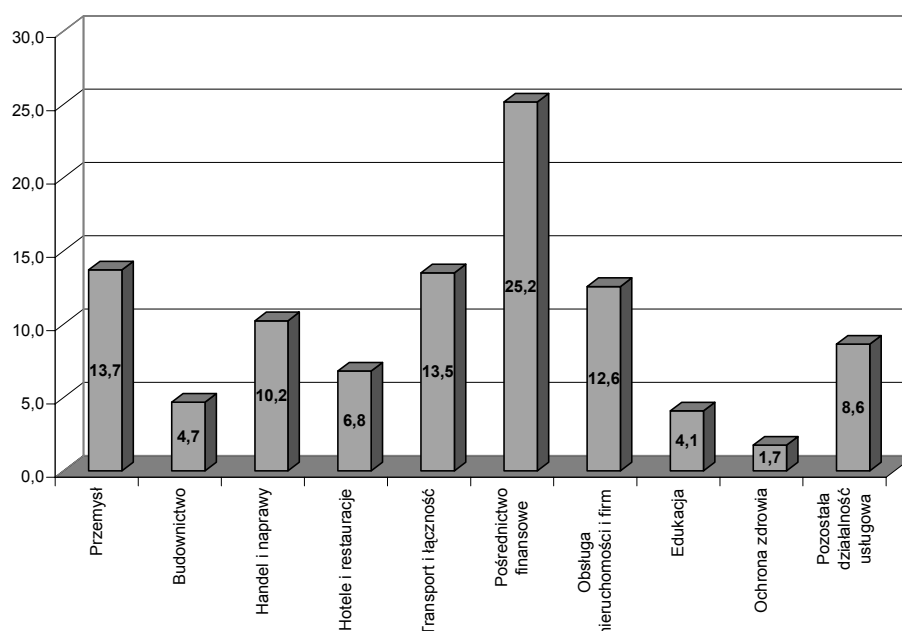
W publikacjach na temat wyników spółek z udziałem kapitału zagranicznego GUS nie wyodrębnił klas przedsiębiorstw według wielkości w przypadku kilku kategorii, a m.in. nakładów inwestycyjnych i wyników finansowych. Dlatego analiza rentowności przedsiębiorstw i ich nakładów inwestycyjnych musiała być ograniczona do wartości ogółem obejmujących wszystkie klasy wielkości przedsiębiorstw łącznie (oprócz mikroprzedsiębiorstw).

2.7.1. Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego

W roku 2005 w Polsce funkcjonowało 16 837 przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego prowadzących pełną księgowość (łącznie z *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*, a bez *Administracji publicznej*), z tego 9 860 (58,6% ogółu) spółki o zatrudnieniu do 9 osób, 3 856 firm (22,9%) zatrudniających od 10 do 49 osób, 2 221 (13,2%) przedsiębiorstw średniej wielkości i 900 (5,3% ogólnej liczby badanych spółek) przedsiębiorstw dużych zatrudniających powyżej 249 osób. W 2005 r. nie zmieniła się praktycznie struktura zbioru tych spółek według wielkości (wahania udziałów w każdej grupie były mniejsze niż 0,5 punktu procentowego). W porównaniu z rokiem 2004 przybyło aż 1 021 spółek, podczas gdy w roku 2004 jedynie 445. Oznacza to, że liczba spółek z kapitałem zagranicznym ogółem zwiększyła się w 2005 r. o 6,5%.

Z wielkości podanych powyżej wynika, że w 2005 r. funkcjonowało w Polsce 6 977 spółek z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniające ponad 9 osób. Blisko połowa z nich (por. tablica 27 w załączniku) działała w *Przemśle* (3 281), co czwarta spółka była przedsiębiorstwem handlowym (1 760), ponad 10% funkcjonowało w *Obsłudze nieruchomości i firm; Nauce* (772), a następnie w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (380) i *Budownictwie* (270). W porównaniu z rokiem 2004, liczba przedsiębiorstw zagranicznych ogółem zatrudniających powyżej 9 osób zwiększyła się o 6,4%. W tempie znacznie szybszym od tego przeciętnego zwiększyła się liczba spółek zagranicznych w sekcjach: *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 14,8%), *Obsługa nieruchomości i firm* (o 11,9%), *Pośrednictwo finansowe* (11,3%), *Ochrona zdrowia* (10,7%) i *Budownictwo* (10,2%). Relatywnie niskie było natomiast tempo wzrostu liczby omawianych spółek w *Przemśle* (3,4%) oraz w sekcji *Hotele i restauracje* (o 0,8%).

Wykres 2.16. Udział liczby spółek z kapitałem zagranicznym zatrudniających powyżej 9 osób w ogólnej liczbie przedsiębiorstw aktywnych w 2005 r. (w %)

Spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły w 2004 r. 10,7%, a w 2005 r. 11,3% wszystkich przedsiębiorstw aktywnych zatrudniających powyżej 9 osób. Rola tych spółek wzrasta wraz ze wzrostem wielkości firmy. Wśród przedsiębiorstw małych (10-49 zatrudnionych) było tylko 8,7% firm z kapitałem zagranicznym, w średnich 15,6% a wśród dużych aż 31,7%. W porównaniu z rokiem 2004 wspomniane udziały spółek z kapitałem zagranicznym zwiększyły się w przypadku firm małych i średnich, natomiast zmalał nieco udział zagranicznych spółek dużych.

Spółki z kapitałem zagranicznym mają największe znaczenie w *Pośrednictwie finansowym* (udział wśród wszystkich przedsiębiorstw aktywnych wynoszący 25,2%). Wyższy niż średni udział osiągnęły także w *Przemysle* oraz sekcjach *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* oraz *Obsługa nieruchomości i firm; Nauka* (por. wykres 2.16).

Ogólna liczba przedsiębiorstw aktywnych zatrudniających powyżej 9 osób zwiększyła się w 2005 r. tylko nieznacznie, bo o 0,8%, z tego liczba przedsiębiorstw z kapitałem krajowym (oba sektory publiczny i prywatny) praktycznie pozostała na poziomie z roku poprzedniego, a liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła o 6,4%. Porównując dynamiki wzrostu liczby spółek krajowych i z kapitałem zagranicznym widać wyraźnie, że te ostatnie radziły sobie na rynkach zdecydowanie lepiej.

2.7.2. Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym

Na koniec 2005 r. w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego (łącznie z *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*, a bez *Administracji publicznej*) pracowało 1 186,1 tys. osób (o 6,6% więcej niż w roku 2004), z tego 26,9 tys. osób (2,3% ogółu) w spółkach zatrudniających do 9 osób, 86,9 tys. osób (7,3%) w firmach małych zatrudniających od 10 do 49 osób, 257,1 tys. (21,7%) w przedsiębiorstwach średniej wielkości i 815,2 tys. osób (68,7% ogólnej liczby pracujących) w przedsiębiorstwach dużych zatrudniających powyżej 249 osób. W porównaniu z rokiem 2004, liczba pracujących ogółem w spółkach z kapitałem zagranicznym zwiększyła się najbardziej w firmach dużych (o 7,2%) oraz w spółkach małych, zatrudniających 10-49 osób (o 6,3%), najmniej zaś w mikroprzedsiębiorstwach (o 3,1%). W firmach średnich zatrudnienie wzrosło o 5,3%.

W roku 2005 zatrudnienie w spółkach z kapitałem zagranicznym rosło w prawie takim samym tempie jak liczba tych spółek. Sytuacja ta dotyczyła prawie wszystkich klas wielkości oprócz spółek mikro, gdzie liczba podmiotów wzrosła o 6,5%, a zatrudnienie jedynie o 3,1%. Dlatego przeciętne zatrudnienie w przeliczeniu na jedną spółkę zagraniczną utrzymało się w 2005 r. praktycznie na poziomie z roku 2004 (70,4 osoby w roku 2005).

Należy podkreślić, że podobnie jak w latach poprzednich, wzrost zatrudnienia w spółkach z kapitałem zagranicznym (6,6%) był znacznie wyższy niż wzrost liczby pracujących we wszystkich przedsiębiorstwach ogółem (1,6%).

Na koniec 2005 r. w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniających powyżej 9 osób pracowało 1 159,2 tys. osób (por. tablica 28 w załączniku). W porównaniu z rokiem poprzednim zatrudnienie w tych spółkach wzrosło o 6,7%.

Z ogólnej liczby 1 159,2 tys. pracujących osób aż ponad 58,4% znalazło zatrudnienie w *Przemysle*, 20,4% w sekcji *Handel i naprawy*, 6,7% w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* oraz 6,2% w *Obsłudze nieruchomości i firm; Nauce*. W porównaniu z rokiem 2004 spadło zatrudnienie w sekcjach: *Edukacja* (o 17%), *Pośrednictwo finansowe* (o 3,8%) oraz *Hotele i restauracje* (o 1%), natomiast najsilniej wzrosło: w *Obsłudze nieruchomości i firm* (o 20%), *Budownictwie* (o 19,3%), a także w *Pozostalej działalności usługowej* (o 18,8%).

Oceniając rolę, jaką odgrywają spółki z kapitałem zagranicznym w poszczególnych sekcjach gospodarki, trzeba podkreślić, że relatywnie najwięcej osób (biorąc pod uwagę udziały) zatrudniały one w 2005 r. w sekcjach: *Pośrednictwo finansowe* (47,1%), *Przetwórstwo przemysłowe* (32,4%), *Hotele i restauracje* (32,3%), oraz *Handel i naprawy* (27,6%). W przypadku dużych przedsiębiorstw, udziały pracujących w spółkach zagranicznych były znacznie wyższe, szczególnie w sekcjach: *Hotele i restauracje* (70%), *Handel i naprawy* (57,4%), *Pośrednictwo finansowe* (52,5%) oraz *Przetwórstwo przemysłowe* (48,4%).

2.7.3. Rentowność obrotu brutto spółek z udziałem kapitału zagranicznego

W roku 2005 rentowność obrotu brutto przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi handlowe wyniosła 4,8%. W porównaniu z rokiem 2004 ich rentowność spadła o 1,1 punktu procentowego. Spółki z kapitałem zagranicznym wykazywały nadal wyższą rentowność (5,1%) niż przedsiębiorstwa krajowe (4,7%). Jednak rentowność spółek z kapitałem zagranicznym w porównaniu z rokiem 2004 spadła o 1,9 punktu procentowego podczas gdy rentowność spółek krajowych nie zmieniła się (por. tablica 2.20).

Rok 2005 był więc kolejnym rokiem, w którym nie odnotowano silnej przewagi spółek z kapitałem zagranicznym nad krajowymi pod względem wyników finansowych jak to było wcześniej. Spółki krajowe coraz lepiej potrafią konkurować na rynku, czego

najwyraźniej nauczyły się w latach 2000-2002, czyli w okresie gorszej koniunktury gospodarczej. Polepszenie wyników finansowych firm krajowych i zmniejszenie dystansu w tej dziedzinie względem spółek zagranicznych obserwowane jest od 2003 r.

Tablica 2.20. Rentowność obrotu brutto przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób w latach 2004-2005 (w %)

Sektory gospodarki	Przedsiębiorstwa ogółem		z tego:			
			krajowe		Zagraniczne	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ogółem	5,9	4,8	4,7	4,7	7,0	5,1
Górnictwo i kopalnictwo	15,1	14,1	15,3	14,3	5,3	4,8
Przetwórstwo przemysłowe	7,0	5,6	6,1	5,4	7,7	5,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2,5	5,3	-40,9	5,0	9,3	7,3
Budownictwo	2,8	3,2	3,5	4,6	0,6	-0,9
Handel i naprawy	2,3	2,4	1,5	2,4	3,2	2,6
Hotele i restauracje	3,7	7,1	-475,4	6,7	10,8	7,6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	8,9	6,8	4,7	3,5	13,2	11,1
Pośrednictwo finansowe	8,7	10,5	5,0	9,0	16,6	14,0
Obsługa nieruchomości i firm	9,5	7,2	7,4	7,2	11,8	7,3
Edukacja	12,6	8,8	35,5	8,7	2,5	9,6
Ochrona zdrowia	3,2	4,3	4,0	5,0	-0,3	1,0
Pozostała działalność usługowa	8,2	7,5	6,2	6,3	13,4	12,4

Przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym uzyskały wyższą rentowność w sekcjach: *Górnictwo i kopalnictwo*, *Budownictwo* oraz *Ochrona zdrowia*. W pozostałych sekcjach lepiej radziły sobie przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym. Jednakże w *Przetwórstwie przemysłowym*, sekcjach *Handel i naprawy* oraz *Hotele i restauracje*, a także w *Obsłudze nieruchomości i firm*, przewaga spółek zagranicznych nad firmami krajowymi była minimalna.

2.7.4. Inwestycje spółek z udziałem kapitału zagranicznego

W 2005 r. nakłady inwestycyjne poniosło 6 410 spółek z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniających powyżej 9 osób, o 5,5% więcej niż w roku poprzednim. Nakłady inwestycyjne tych przedsiębiorstw przeznaczone na nowe środki trwałe wyniosły 33 mld zł (wzrost o 7,1% w stosunku do roku 2004).

W kwocie nakładów na nowe środki trwałe największy udział miały nakłady spółek z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (55,1%), a następnie spółek z sekcji: *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (17,1%), *Handel i naprawy* (15,1%) oraz *Obsługa nieruchomości i firm* (5%). W wymienionych powyżej czterech sekcjach gospodarki wydatkowane więc było w 2005 r. 92,3% ogólnej sumy nakładów inwestycyjnych spółek z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniających powyżej 9 osób

W 2005 r. dynamika nakładów inwestycyjnych na nowe środki trwałe w spółkach zagranicznych zatrudniających powyżej 9 osób (7,1%) była stosunkowo niewiele wyższa niż w odpowiednich przedsiębiorstwach krajowych (6,6%; spółki krajowe i zagraniczne łącznie – wzrost o 6,8%). Nakłady spółek z kapitałem zagranicznym na nowe środki trwałe wynosiły 44,3% wszystkich nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób, a więc niemal dokładnie tyle co rok wcześniej (44,2%).

2.7.5. Eksport i import spółek z kapitałem zagranicznym

Według GUS²⁹, w 2005 roku polskie przedsiębiorstwa wyeksportowały towary o wartości 288,8 mld zł, zaś ich import wyniósł 328,2 mld zł. Eksport w cenach bieżących wzrósł o 6,1% w porównaniu z rokiem 2004, a import o 0,8%. Dynamika obrotów handlu zagranicznego była w 2005 r. o wiele niższa niż rok wcześniej, kiedy to eksport wzrósł o 30,2%, a import o 22,8% w stosunku do roku 2003. Należy jednak pamiętać, że spadek liczonej w cenach bieżących dynamiki obrotów handlowych w 2005 r. był częściowo związany

²⁹ Dane na temat importu i eksportu ogółem pochodzą z Rocznika Statystycznego 2005 i 2006.

ze zmianami kursu złotego względem walut światowych. Dynamika eksportu liczona w cenach stałych wyniosła bowiem w 2004 r. 118,2%, a w 2005 r. 110,6%, natomiast importu odpowiednio 117,3% oraz 105,2%.

W roku 2004 zarówno dynamika eksportu (wzrost o 48,4%), jak i importu (wzrost o 24,6%) spółek z kapitałem zagranicznym była wyższa niż w przypadku wszystkich przedsiębiorstw łącznie, przy czym w eksporcie różnica na korzyść spółek zagranicznych (18,2 punktu procentowego) była znacznie większa niż w imporcie (1,8 punktu). Natomiast w 2005 r. tempo wzrostu eksportu spółek zagranicznych (5,2%) było o 0,9 punktu procentowego niższe niż tempo eksportu krajowego. Z kolei import interesujących nas spółek zmniejszył się w 2005 r. o 5,4% w porównaniu z rokiem poprzednim, podczas gdy import krajowy wzrósł o 0,8%. Udział spółek zagranicznych w wartości eksportu ogółem utrzymał się więc w latach 2004-2005 na zbliżonym poziomie około 62%, natomiast udział importu zmniejszył się w 2005 r. mniej więcej o 4 punkty (62% do nieco ponad 58%).

Podsumowanie

Lata 2004-2005 to okres szczególny dla gospodarki naszego kraju. W roku 2004 Polska została członkiem Unii Europejskiej, a rok 2005 był pierwszym pełnym rokiem naszego członkostwa w tym stowarzyszeniu gospodarczym. Dla przedsiębiorstw oznaczało to daleko idące zmiany warunków funkcjonowania, takie jak całkowite otwarcie unijnego rynku na nasze produkty. Polepszyły się także warunki funkcjonowania przedsiębiorstw mikro i małych działających głównie na rynku krajowym. Dla nich nasze członkostwo w Unii oznaczało przede wszystkim wzrost popytu na dobra i usługi, m.in. dzięki przyjeżdżającym do nas coraz liczniej gościom z innych krajów oraz dopłatom bezpośrednim otrzymywanym przez rolników.

Analiza, której wyniki przedstawione są w niniejszym opracowaniu, wskazuje jednak, że z szansy, jaką stworzyło nasze przystąpienie do Unii Europejskiej, skorzystały głównie firmy duże i częściowo średnie, natomiast mikro i małe odniosły sukcesy połowiczne. Tak np. liczba aktywnych przedsiębiorstw mikro malała zarówno w 2004, jak i 2005 r., a liczba firm małych w 2005 utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego. Na wzrost liczby przedsiębiorstw mikro nie miało zupełnie wpływu dość istotne zwiększenie się liczby nowych zarejestrowanych zakładów osób fizycznych w 2005 r. Liczba pracujących legalnie w przedsiębiorstwach mikro utrzymywała się praktycznie na tym samym poziomie w całym okresie 2004-2005, podobnie jak liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach w 2005 r. (wzrost zatrudnienia odnotowały tylko firmy średnie, a przede wszystkim duże). Dochody firm mikro w przeliczeniu na przedsiębiorstwo wzrosły dość szybko w roku 2004 i już znacznie wolniej w roku następnym, ale głównie kosztem zmniejszenia się liczby przedsiębiorstw w wielu sekcjach gospodarki. Przychody firm mikro i małych rosły w 2004 r. znacznie wolniej niż dużych i średnich, a małych w 2005 r. nawet spadły. I wreszcie w 2005 r. nakłady inwestycyjne małych przedsiębiorstw spadły poważnie (o około 10%) w stosunku do roku 2004.

Przyczyny takiego stanu rzeczy są dokładnie znane i wielokrotnie wymieniane przez licznych ekonomistów. Są nimi restrykcyjne warunki, w jakich działają przedsiębiorstwa, poczynając od długości okresu potrzebnego do zarejestrowania nowej powstającej firmy, a ogólnie stosunków na styku przedsiębiorcy – administracja państwowa i samorządowa, poprzez niektóre postanowienia kodeksu pracy i wysokość kosztów pracy (tzw. klin podatkowy), a skończywszy na liczbie organów kontrolujących przedsiębiorstwa i postanowieniach dotyczących terminów i zakresu tych kontroli. Opublikowany niedawno przez *Wall Street Journal* i Heritage Foundation raport dotyczący swobody prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach stawia Polskę na 87. miejscu pod tym względem spośród 157 krajów uwzględnionych w rankingu, dodajmy: między zajmującym 86. miejsce Senegalem i 88. pozycję – Wyspami Zielonego Przylądka. Duże i średnie przedsiębiorstwa potrafią lepiej poruszać się w tym gąszczu przepisów, korzystając np. z usług renomowanych doradców prawnych i podatkowych. Natomiast drobni przedsiębiorcy są często zupełnie bezradni wobec mniej lub bardziej uzasadnionej ingerencji różnych instytucji w ich działalność gospodarczą.

Rozdział 3

Stan sektora MSP w roku 2005. Profile regionalne

Stan sektora w Polsce w roku 2005

Efektywność MSP

Nakłady inwestycyjne MSP

Handel zagraniczny MSP

Stan sektora MSP w regionach

Przekroje regionalne (synteza)

Innowacyjność (zróżnicowanie regionalne)

W rozdziale wykorzystano dane GUS opublikowane w następujących publikacjach:

Działalność przedsiębiorstw niefinansowych (opracowania za lata 2003-2005)

Rocznik Statystyczny (za lata 2003-2005).

W opracowaniu wykorzystano także dane statystyczne na temat MSP opracowane specjalnie przez GUS dla potrzeb niniejszej publikacji.

Niektóre dane statystyczne przedstawione w niniejszym materiale nie mają charakteru ostatecznego i w przyszłości mogą ulegać niewielkim korektom.

3.1. Sektor MSP w 2005 roku w Polsce

Rozdział ten przedstawia sytuację sektora MSP w 2005 roku w Polsce w ujęciu jego struktury podmiotowej, znaczenia na rynku pracy, efektywności, nakładów inwestycyjnych oraz udziału w handlu zagranicznym Polski. Analiza prowadzona jest w przekroju klas wielkości firm według liczby pracowników oraz branżowym.

3.1.1. Zakres sektora MSP

Przedsiębiorstwa zarejestrowane i aktywne

W 2005 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było ponad 3,7 mln podmiotów gospodarczych.³⁰ Tradycyjnie są to prawie wyłącznie podmioty zaliczane do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, wyodrębnione według kryterium zatrudnienia, tj. o liczbie zatrudnionych poniżej 250 osób. Duże przedsiębiorstwa stanowiły w 2006 roku zaledwie 0,15% podmiotów zarejestrowanych w REGON. Blisko 95% podmiotów gospodarczych to firmy mikro, tj. zatrudniające od 0 do 9 osób. Około 4% stanowią przedsiębiorstwa małe – o liczbie pracujących od 10 do 49, zaś 0,81% firmy średnie zatrudniające od 50 do 249 osób.

1,4% wszystkich MSP w 2005 roku stanowiły podmioty z większościowym udziałem kapitału zagranicznego. W odniesieniu do wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych było to 1,45%. Udział podmiotów zagranicznych w REGON wzrasta wśród większych firm. W grupie przedsiębiorstw średnich firmy zagraniczne stanowiły bowiem 8,27%, wśród małych 4,71%, a w grupie mikropodmiotów zaledwie 1,23%.

96% podmiotów gospodarczych w 2005 roku stanowiło własność prywatną, co wynika głównie z działalności prywatnych mikropodmiotów. W grupie firm średnich bowiem blisko 40% stanowiły podmioty publiczne, zaś wśród małych ponad 26%.

Tabela 3.1.1. Przedsiębiorstwa małe i średnie w 2005 roku

	Ogółem	na 10 tys. ludności
MSP zarejestrowane w REGON ogółem	3 713 015	973,1
MSP z kapitałem zagranicznym	53 072	13,9
MSP aktywne ³¹	1 663 847	436
MSP nowo powstałe wg REGON	289 312	75,8
MSP zlikwidowane wg REGON	232 895	61

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS i publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, Warszawa GUS (2007).

Przeciętnie w Polsce prawie co dziesiąta osoba miała w 2005 roku zarejestrowane przedsiębiorstwo. Niestety liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych nie odzwierciedla rzeczywistego stanu sektora przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą. Coraz większą część podmiotów zarejestrowanych w REGON stanowią firmy nieprowadzące działalności. W 2005 roku podmioty aktywne stanowiły zaledwie około 45% tych zarejestrowanych w REGON. Według badania GUS przedsiębiorstw niefinansowych rzeczywiście prowadzących działalność w 2005 roku było 1,66 mln.³² Populacja firm aktywnych z powyższego badania GUS nie obejmuje części podmiotów działających w sekcji *Pośrednictwo finansowe* oraz podmiotów z sekcji P – *Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników* i Q – *Organizacje i zespoły eksterytorialne*. Na podstawie udziału tych sekcji w rejestrze REGON można szacować, że wartość ta jest zaniżona najwyżej o około 1%, a więc całkowita liczba aktywnych podmiotów gospodarczych działających poza rolnictwem, rybactwem i leśnictwem w 2005 roku wyniosła około 1,68 mln. Struktura przedsiębiorstw aktywnych z perspektywy klas wielkościowych jest zbliżo-

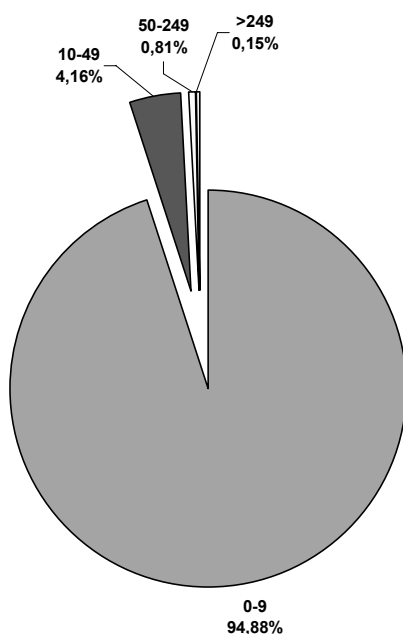
30 Podmioty z sekcji innych niż rolnictwo oraz rybactwo i leśnictwo.

31 Aktywne wg *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa.

32 *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa. Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób, przeprowadzonych na podstawie sprawozdań: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r. oraz reprezentacyjnego badania mikroprzedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93). W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, товариств фонды инвестиционных i funduszy inwestycyjnych, powszechnych товариств емеритальных i otwartych funduszy емеритальных, narodowych funduszy inwestycyjnych.

na do struktury REGON – podmioty mikro w 2005 roku stanowiły 96,32% aktywnych, małe – 2,66%, średnie – 0,85%, a duże – 0,17%. Porównanie struktury firm zarejestrowanych i aktywnych pokazuje, że główna różnica to udział przedsiębiorstw małych i mikro – udział firm małych w REGON jest istotnie wyższy niż wśród firm aktywnych, a mikro – niższy.

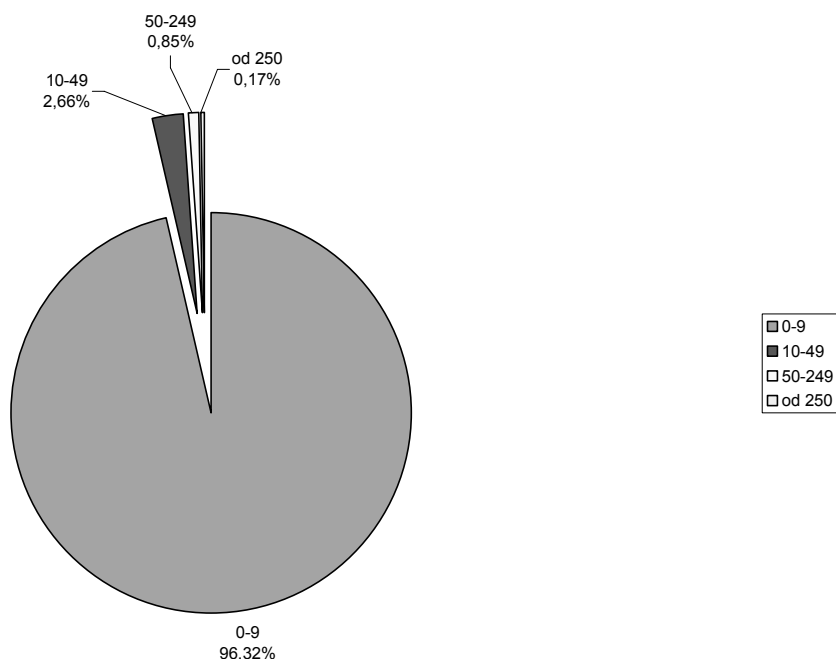
Wykres 3.1.1. Struktura podmiotów zarejestrowanych w REGON wg liczby pracowników

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS.

W 2005 roku zostało zarejestrowanych ponad 289 tys. nowych przedsiębiorstw, z czego 282,5 tys. to firmy mikro. Jednak powstało także ponad 6 tys. firm zatrudniających od razu od 10 do 49 pracowników, a także 651 firm średnich. Zlikwidowanych zostało mniej podmiotów, niż powstało, gdyż 233 tys.

Wykres 3.1. 2. Struktura przedsiębiorstw aktywnych w 2005 roku wg liczby pracowników

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

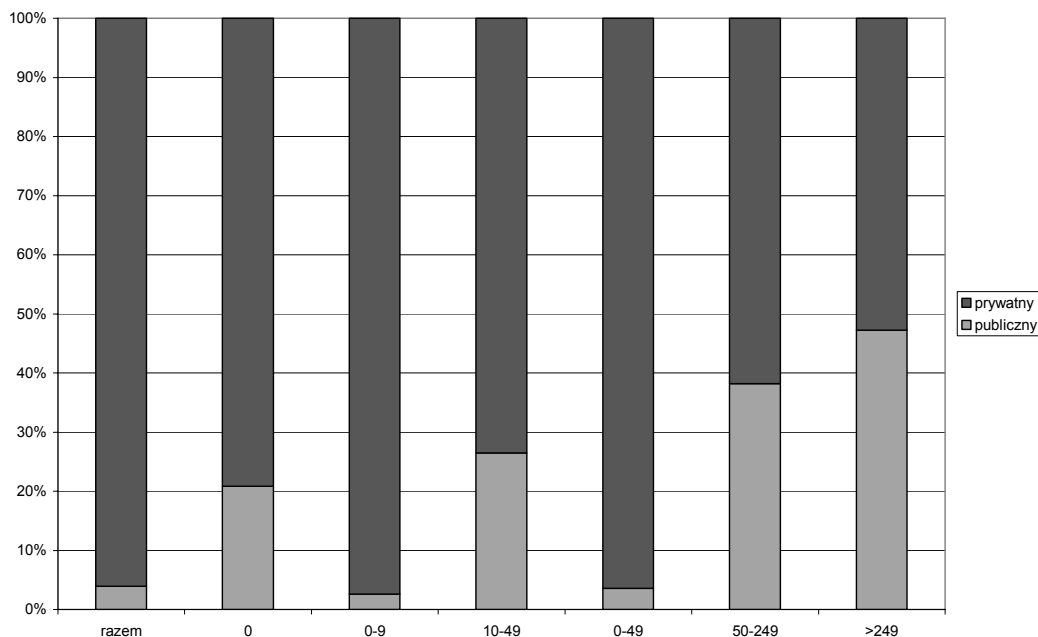
Likwidacji uległo więcej firm średnich (665), niż powstało nowych, jednak w grupie firm małych i mikro liczba przedsiębiorstw zlikwidowanych była istotnie niższa niż nowych. W przypadku dużych firm zlikwidowano prawie dwa razy więcej podmiotów – 172, niż powstało – 94.

Tabela 3.1.2. Przedsiębiorstwa zarejestrowane, nowo powstałe, zlikwidowane i aktywne w 2005 roku.

Wyszczególnienie:	Według liczby pracujących					
	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Zarejestrowane w REGON	3 718 521	270 499	3 528 198	154 643	30 174	5506
Sektor publiczny	3,93	20,82	2,58	26,47	38,17	47,24
Sektor prywatny	96,07	79,18	97,42	73,53	61,83	52,76
Firmy z udziałem kapitału zagranicznego powyżej 50%	1,45	3,1	1,23	4,71	8,27	13,71
Aktywne	1 666 679	bd	1 605 276	443 26	14 245	2832
Nowo powstałe	289 406	14792	282 517	6144	651	94
Zlikwidowane	233 067	4017	228 171	4059	665	172

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS i publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Wykres 3.1.3. Struktura poszczególnych klas wielkościowych podmiotów zarejestrowanych w REGON według sektorów własności (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Struktura branżowa MSP

W 2005 roku najwięcej podmiotów sektora małych i średnich firm, zarówno prowadzących działalność, jak i zarejestrowanych w REGON, działało w obszarze *Handlu hurtowego i detalicznego oraz Naprawach*. Stanowiły one około 35% przedsiębiorstw. Jednocześnie branża ta jest zdominowana przez podmioty zaliczane do MSP bardziej niż pozostałe branże gospodarki. Podmioty zatrudniające do 249 osób stanowiły 99,94% podmiotów sekcji, podczas gdy w całej gospodarce stanowią 99,83%. Udział w handlu jest największy wśród firm mikro. W grupie przedsiębiorstw małych zarejestrowanych w REGON przedsiębiorstwa handlowe stanowią około 20% podmiotów, zaś wśród średnich już tylko 11,6%.

Okolo 16% podmiotów gospodarczych zajmuje się obsługą nieruchomości, wynajmem i usługami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej. Najwięcej firm tej branży jest wśród podmiotów mikro – 16,6%, a szczególnie wśród firm niezatrudniających pracowników – 40%. Podmioty małe stanowią 8% wszystkich podmiotów w ramach branży, zaś średnie blisko 9%. Branża ta ma największe znaczenie wśród przedsiębiorstw dużych i średnich, które stanowią odpowiednio 32,5% i 28% podmiotów.

Ponad 21% firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to także firmy *Przetwórstwa przemysłowego*. Najmniejsze znaczenie w branży mają mikropodmioty, gdyż stanowią zaledwie 9,9%. W rezultacie udział przedsiębiorstw zaliczanych do sektora MSP w *Przetwórstwie przemysłowym* jest znacznie niższy niż przeciętnie w kraju i stanowi 99,22%.

Blisko 10% podmiotów gospodarczych w Polsce zajmuje się *Budownictwem*. Podobnie największe znaczenie ma ta branża w grupie firm mikro, podczas gdy wśród małych stanowi około 9%, a wśród średnich – około 7% podmiotów.

Tabela 3.1.3. Struktura branżowa podmiotów aktywnych według sekcji w 2005 roku (%)

Sekcja	Ogółem	0-49 prac.	0-9 prac.	50-249 prac.	>249 prac.	Struktura MSP aktywnych (%)	Udział MSP w branży (%)
Ogółem	1666679	1649602	1605276	14245	2832	100	99,83
Przemysł	194871	186120	170932	7098	1653	11,61	99,15
Przetwórstwo przemysłowe	191550	183444	168787	6608	1498	11,42	99,22
Budownictwo	160224	158716	154457	1343	165	9,62	99,90
Handel i naprawy	591131	587988	573928	2809	334	35,51	99,94
Hotele i restauracje	57144	56914	55320	201	29	3,43	99,95
Transport	136380	135527	133565	645	208	8,18	99,85
Pośrednictwo finansowe	52642	52557	52328	62	23	3,16	99,96
Obsługa nieruchomości i firm	267797	265926	261655	1532	339	16,07	99,87
Edukacja	26870	26844	26454	24	2	1,61	99,99
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	105947	105701	104169	206	40	6,37	99,96
Pozostała działalność usługowa	73674	73310	72469	325	39	4,43	99,95

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Odpowiednio po około 7% podmiotów gospodarczych w Polsce przypada na *Transport i łączność* oraz *Pozostałą działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną*. Przedsiębiorstw transportowych jest najwięcej wśród firm mikro – 7,5% oraz dużych – 7%. W grupie firm małych i średnich stanowią one po niecałe 3%. Natomiast *Pozostała działalność* usługowa to głównie samozatrudnienie. Blisko 30% firm niezatrudniających pracowników przypada na tę branżę. W sumie w grupie mikropodmiotów branża skupia 7% firm, wśród małych – 5,4%, a w grupie firm średnich – 5,9%.

4,6% firm zarejestrowanych to podmioty sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Są to głównie podmioty średnie (5,8% wszystkich podmiotów) i duże (13%). W grupie firm małych podmioty zajmujące się ochroną zdrowia to 5%, a wśród mikro – 4,6%.

3,7% firm zarejestrowanych w rejestrze REGON zajmuje się *Pośrednictwem finansowym*. Największe znaczenie w branży mają podmioty zatrudniające do 9 osób, stanowiące 3,8% firm. Przedsiębiorstwa małe zajmujące się pośrednictwem finansowym stanowią zaledwie 1,8%, natomiast średnie – 3%.

Podmioty działające w ramach sekcji *Hotele i restauracje* stanowią 3,3% podmiotów w Polsce. Sekcja ta ma ponadprzeciętne znaczenie wśród firm mikro i małych – 3,4%. W grupie przedsiębiorstw średnich i dużych stanowi zaledwie około 1%. W rezultacie obok takich sekcji jak *Edukacja*, *Pozostała działalność usługowa*, *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* należy do branż o największym udziale podmiotów małych i średnich.

Tabela 3.1.4. Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych w REGON według sekcji w 2005 roku (%)

Seksja	Według liczby pracujących						
	razem	0	0-9	10-49	0-49	50-249	>249
Górnictwo	0,07	0,06	0,06	0,22	0,06	0,37	1,29
Przetwórstwo przemysłowe	10,57	5,18	9,90	21,68	10,39	28,06	32,49
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,11	0,09	0,07	0,56	0,09	1,72	3,72
Budownictwo	9,8	3,4	9,9	8,7	9,9	6,9	4,2
Handel i naprawy	33,9	11,2	34,8	20,2	34,1	11,6	7,0
Hotele i restauracje	3,3	0,8	3,4	3,4	3,4	1,1	1,0
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	7,2	1,4	7,5	2,9	7,3	2,7	8,2
Pośrednictwo finansowe	3,7	1,3	3,8	1,8	3,7	3,0	2,2
Obsługa nieruchomości i firm	16,1	39,9	16,6	7,7	16,2	8,9	8,2
Administracja publiczna i obrona narodowa	0,7	5,9	0,6	2,8	0,7	9,7	11,7
Edukacja	2,8	1,6	2,0	19,4	2,7	14,2	2,5
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	4,6	1,1	4,6	5,0	4,6	5,8	13,1
Pozostała działalność usługowa	6,9	27,9	7,0	5,4	6,9	5,9	4,5
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0,005	0,007	0,005	0,001	0,005	0,000	0,000
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0,001	0,002	0,001	0,003	0,001	0,003	0,000

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS;

Niecałe 3% podmiotów w Polsce zajmuje się *Edukacją*. Branża ta ma szczególne znaczenie w grupie podmiotów małych – 19% i średnich – 14%, podczas gdy stanowi zaledwie odpowiednio około 2% podmiotów mikro i dużych. Pozostałe branże mają znikomy udział w strukturze podmiotów zarejestrowanych w REGON Polski. 0,7% z nich to *Administracja publiczna i obrona narodowa*. Jednak sekcja ta stanowi dość znaczną część podmiotów średnich – 9,7%, a także podmiotów niezatrudniających pracowników – 5,9%, jak też blisko 12% dużych zarejestrowanych w REGON. 2,8% podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób należy do sekcji *Administracja i obrona narodowa*.

Wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, wodę zajmuje się 0,11% podmiotów zarejestrowanych w REGON. Znacznie większe znaczenie ma jednak branża w grupie firm średnich – 1,72% i dużych – 3,7%. *Górnictwo* to 0,07% wszystkich podmiotów, 0,06% firm mikro, ale już 0,22% małych i 0,37% średnich. Śladowy udział w strukturze podmiotowej polskiej gospodarki mają *Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników* – 0,005% i są to tylko podmioty mikro i małe, oraz *Organizacje i zespoły eksterytorialne* – 0,001%, z czego wszystkie to podmioty sektora MSP.

Tabela 3.1.5. Udział sektora publicznego w branżach według rejestru REGON w 2005 roku³³ (%)

sekcja PKD	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	O	Q
razem	5	0,5	39	0,3	0,07	1,04	0,4	0,6	10,2	45,1	45,63	3,02	5,88
0-49 prac.	2,2	0,4	30	0,2	0,06	0,99	0,2	0,4	10,1	37,2	43,45	2,74	4
50-249 prac.	16	5,9	81	8,3	2,31	15	33	19	34,3	97,5	94,81	39,41	100

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS;

Najwięcej podmiotów sektora publicznego w 2005 roku było wśród podmiotów zajmujących się *Edukacją*, w sekcji *Administracja publiczna i obrona narodowa*; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne – po około 45%. Prywatne podmioty w tych sekcjach to głównie firmy małe, gdyż wśród podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób te własności publicznej stanowiły odpowiednio 95% i 97,5%. 39% podmiotów z sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*

³³ C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; L – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała; P – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Q – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

również stanowi własność publiczną, przy czym w grupie podmiotów średnich tej sekcji jest to ponad 80%. 10% wszystkich i 34% średnich podmiotów sekcji *Obsługa nieruchomości*, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej to także podmioty publiczne, co zapewne wynika z faktu przynależności do tej sekcji działalności badawczo-rozwojowej. Blisko 6% wszystkich i 100% średnich podmiotów sekcji *Organizacje i zespoły eksterytorialne* to podmioty publiczne. Podobnie jak 5% podmiotów zajmujących się *Górnictwem* (16% średnich). Najmniej – poniżej 1% podmiotów własności publicznej jest w sekcjach *Handel i naprawy*, *Przetwórstwo przemysłowe*, *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*. 1% podmiotów własności publicznej w Polsce stanowią *Hotele i restauracje*, podobnie jak 3% z sekcji *Działalność usługowa komunalna, Społeczna i indywidualna* (39% średnich).

Struktura branżowa podmiotów nowo powstałych i zlikwidowanych w 2005 roku generalnie odzwierciedla rozkład branżowy podmiotów w Polsce. Najwięcej nowych mikropodmiotów w 2005 roku pojawiło się w *Handlu i naprawach* – blisko 36%, *Obsłudze nieruchomości i firm* – 18%, *Budownictwie* – 10% i *Przetwórstwie przemysłowym* – 8%. Jednocześnie najwięcej zlikwidowanych w 2005 roku mikropodmiotów to także podmioty tych branż. Większy udział wśród zlikwidowanych niż wśród nowo powstałych ma szczególnie branża *Handel i naprawy* oraz *Budownictwo* i *Przetwórstwo przemysłowe*. Znacznie niższy udział w grupie zlikwidowanych mikropodmiotów (13%) niż wśród nowo powstałych ma natomiast branża *Obsługa nieruchomości i firm*. W grupie mikropodmiotów większy udział wśród nowo powstałych niż zlikwidowanych w 2005 roku miały jeszcze w szczególności sekcje *Administracja publiczna i obrona narodowa*, *Pozostała działalność usługowa* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Istotnie większy udział wśród zlikwidowanych niż nowo powstałych mikropodmiotów miały natomiast jeszcze branże *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3.1.6. Struktura branżowa przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych według REGON w 2005 roku (%)

Sekcje	Nowo powstałe			Zlikwidowane		
	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
Ogółem Polska	100	100	100	100	100	100
Górnictwo	0,08	0,60	0,46	0,06	0,37	0,75
Przetwórstwo przemysłowe	8,46	18,60	36,71	9,82	22,32	29,17
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,08	0,70	1,38	0,06	0,44	1,65
Budownictwo	10,00	7,50	4,61	11,25	9,12	7,37
Handel i naprawy	35,67	19,12	11,67	40,03	18,63	12,03
Hotele i restauracje	4,34	5,26	1,38	4,45	4,66	2,26
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,06	3,17	5,99	6,53	2,44	5,41
Pośrednictwo finansowe	3,85	0,99	2,00	4,25	1,97	4,96
Obsługa nieruchomości i firm	18,30	8,35	10,29	13,97	8,57	12,48
Administracja publiczna i obrona narodowa	0,30	4,00	3,38	0,14	1,48	3,76
Edukacja	2,71	20,46	11,52	2,10	21,34	10,08
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3,90	6,45	7,99	2,50	4,93	5,56
Pozostała działalność usługowa	7,25	4,77	2,61	4,84	3,74	4,51
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS;

Najwięcej nowo powstałych w 2005 roku podmiotów należało do sekcji *Edukacja*, *Handel i naprawy* oraz *Przetwórstwo przemysłowe* – po około 20%. Podobny jest udział tych branż w zlikwidowanych małych firmach, przy czym poza *Handlem* nieznacznie większy był udział tych branż wśród małych firm zlikwidowanych niż nowo powstałych. Po około 8% nowo powstałych w 2005 roku firm należy do sekcji *Budownictwo* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Sekcje te mają nieznacznie większy udział wśród zlikwidowanych małych podmiotów. Większy udział wśród nowo powstałych niż zlikwidowanych małych podmiotów gospodarczych w 2005 roku miały branże *Górnictwo*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*, *Hotele i restauracje*, *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*, a także *Administracja publiczna i obrona narodowa*, *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* oraz *Pozostała działalność usługowa*.

Blisko 37% nowych podmiotów zatrudniających od 50 do 249 firm należą do sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* podobnie jak ponad 29% zlikwidowanych. Od 10% do około 12% średnich firm nowych i zlikwidowanych w 2005 roku należy do branż *Handel i naprawy, Obsługa nieruchomości i firm oraz Edukacja*, przy czym jedynie udział edukacji w nowo powstałych podmiotach średnich był większy niż wśród zlikwidowanych. Z pozostałych branż większy udział wśród nowo powstałych średnich firm niż wśród zlikwidowanych miały jeszcze branże *Transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*.

Rozkład terytorialny podmiotów zarejestrowanych w REGON

W gminach miejskich zlokalizowanych jest 62,5% podmiotów gospodarczych powstałych w Polsce w 2005 roku, 18,2% w wiejskich, a 19,3% w miejsko-wiejskich. Udział podmiotów zarejestrowanych w REGON, zlokalizowanych w miastach jest większy i wynosi 64,6%, natomiast mniejszy jest szczególnie udział firm z gmin wiejskich – 16,6%, podczas gdy podmioty posiadające siedzibę w gminach miejsko-wiejskich to 18,8% zarejestrowanych w REGON. Największy udział podmiotów zlokalizowanych w gminach miejskich dotyczy sekcji Q – *Organizacje i zespoły eksterytorialne* – 96%, K – *Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej* – 75% firm, J – *Pośrednictwo finansowe* – 72%, N – *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – 71% oraz O – *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*, pozostała – 65,7%, M – *Edukacja* – blisko 70%. Natomiast najmniej jest w gminach miejskich podmiotów sekcji L – *Administracja publiczna i obrona narodowa, Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne* – 26% oraz podmiotów zajmujących się *górnictwem* – 36%.

Tabela 3.1.7. Struktura terytorialna branż – podmioty zarejestrowane w REGON (%)

Sekcja		Gmina		
		miejska	wiejska	miejsko/ wiejska
Ogółem Polska		64,6	16,6	18,8
C	Górnictwo	36,0	38,7	25,2
D	Przetwórstwo przemysłowe	57,5	20,9	21,6
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	45,7	29,3	25,0
F	Budownictwo	57,4	21,7	20,9
G	Handel i naprawy	63,5	16,8	19,7
H	Hotele i restauracje	61,6	19,3	19,1
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	64,5	18,6	16,9
J	Pośrednictwo finansowe	72,1	12,2	15,6
K	Obsługa nieruchomości i firm	75,5	9,2	15,3
L	Administracja publiczna i obrona narodowa	26,4	47,7	25,9
M	Edukacja	61,4	19,1	19,5
N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	71,0	11,4	17,6
O	Pozostała działalność usługowa	65,7	16,1	18,2
P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	61,5	23,5	15,0
Q	Organizacje i zespoły eksterytorialne	96,1	0,0	3,9

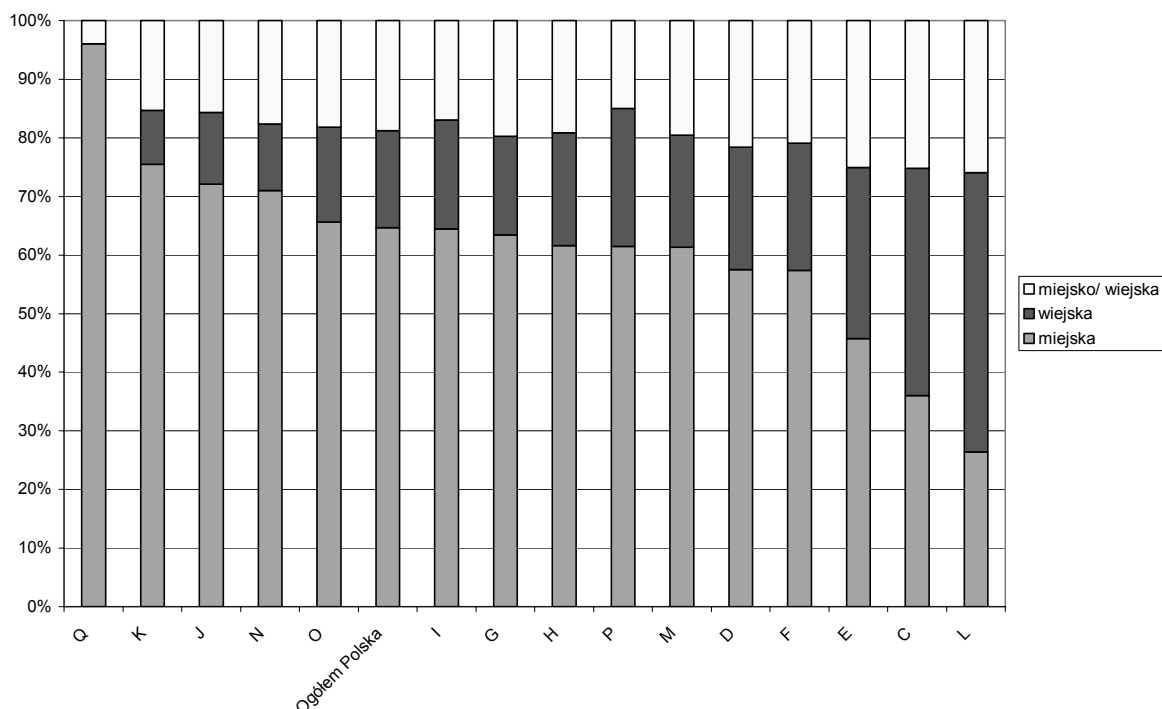
Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

W gminach wiejskich zlokalizowanych jest najwięcej podmiotów z sekcji *Administracja publiczna* – 48% oraz z *Górnictwa* – blisko 39%. Dość dużo – 29% podmiotów sekcji E – *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz 24% z sekcji P – *Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników*, 22% z sekcji F – *Budownictwo* ma siedzibę w gminach wiejskich, podobnie jak 21% firm *Przetwórstwa przemysłowego*. W gminach wiejskich nie jest zarejestrowany żaden podmiot sekcji *Organizacje i zespoły eksterytorialne*.

Gminy wiejskie są mało istotnym miejscem lokalizacji przedsiębiorstw w sekcji K – *Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej* (9%) oraz N – *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* i J – *Pośrednictwo przemysłowe* – po około 12%. Gminy miejsko-wiejskie jako miejsce lokalizacji przedsiębiorstw mają największe znaczenie w sekcjach *Administracja publiczna i obrona narodowa, Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – po około 25% oraz w *Przetwórstwie*

przemysłowym i Budownictwie – po około 21%. Najmniejsze znaczenie mają te tereny dla podmiotów z sekcji Organizacje i zespoły eksterytorialne, Obsługa nieruchomości i firm oraz Pośrednictwo finansowe.

Wykres 3.1.4. Struktura terytorialna branż – podmioty zarejestrowane w REGON w gminach danego typu (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Forma prawna MSP

W gronie małych przedsiębiorstw sektora publicznego dominują wspólnoty mieszkaniowe – stanowią blisko 42% oraz gminne samorządowe jednostki organizacyjne – 32% i powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne – 15%. Spośród pozostałych form prawnych najliczniejsze są wspólnoty samorządowe, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, państwowe jednostki organizacyjne i organy władzy, administracji rządowej – odpowiednio około 2% podmiotów każdego typu. Pozostałe formy prawne mają mniej niż 1%-owy udział w strukturze małych podmiotów sektora publicznego. Wśród podmiotów sektora publicznego zatrudniających od 50 do 249 osób dominują gminne samorządowe jednostki organizacyjne – 40%, powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne – 16,4%, państwowe jednostki organizacyjne – 10,3%, organy władzy, administracji rządowej – 9,9% oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – 9,4%. Udziały od 4,2% do 2,6% w strukturze średnich podmiotów sektora publicznego mają spółki akcyjne, wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne i przedsiębiorstwa państwowe. Blisko 2% średnich podmiotów sektora publicznego to sądy i trybunały, a 1,4% organy kontroli państwowej i ochrony prawa. Pozostałe formy prawne mają znikomy udział w strukturze sektora.

Tabela 3.1.8. Struktura MSP sektora publicznego według form prawnych (%)

Forma prawna	0-49	50-249
Sektor publiczny	100	100
Organy władzy, administracji rządowej	1,9	9,9
Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	0,1	1,4
Wspólnoty samorządowe	2,3	0,2
Sądy i trybunały	0,120	1,927
Skarb Państwa	0,004	0,000
Spółki akcyjne	0,8	4,2
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	2,2	9,4
Spółki jawne	0,006	0
Spółki cywilne	0,010	0
Spółki komandytowe	0,001	0
Spółki inne ³⁴	0,059	0
Przedsiębiorstwa państwowe	0,632	2,587
Państwowe jednostki organizacyjne	2,1	10,3
Gminne samorządowe jednostki organizacyjne	32,1	40,0
Powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne	15,0	16,4
Wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne	0,7	3,7
Fundusze	0,042	0,043
Wspólnoty mieszkaniowe	41,9	0,0
Bez szczególnej formy prawnej	0,006	0,000

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

W sektorze prywatnym w grupie małych podmiotów zdecydowanie dominują firmy bez szczególnej formy prawnej, które stanowiły w 2005 roku blisko 80% zarejestrowanych przedsiębiorstw w REGON, zatrudniających do 49 osób. 8% małych firm to spółki cywilne, 5,25% spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, 2,2% stowarzyszenia, 1,55% wspólnoty mieszkaniowe, 0,56% związki zawodowe. Pozostałe formy prawne mają śladowy udział wśród małych podmiotów sektora prywatnego, choć w ujęciu bezwzględnym jest ich dużo, gdyż małe podmioty sektora prywatnego to 3,55 mln jednostek. W grupie firm średnich sektora publicznego 47% to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, 15,5% podmioty bez szczególnej formy prawnej, po około 11% spółdzielnie i spółki akcyjne, 7,75% to spółki jawne, 2,7% stowarzyszenia, 2,2% spółki cywilne i odpowiednio po około 1% kościoły katolickie i związki zawodowe. Pozostałe formy prawne mają mniej niż 1%-owy udział w strukturze średnich podmiotów sektora prywatnego.

³⁴ Spółki przewidziane przepisami innych ustaw niż Kodeks handlowy i Kodeks cywilny lub formy, do których stosuje się określone przepisy o spółkach.

Tabela 3.1.9. Struktura małych i średnich podmiotów zarejestrowanych w REGON sektora prywatnego według form prawnych (%)

Forma prawna	0-49 prac.	50-249 prac.
Sektor prywatny	100	100
Spółki partnerskie	0,03	0,02
Spółki akcyjne	0,24	10,70
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	5,25	47,14
Spółki jawne	0,76	7,68
Spółki cywilne	8,05	2,18
Spółki komandytowe	0,03	0,35
Spółki komandytowo-akcyjne	0,00	0,01
Spółki inne ³⁵	0,02	0,02
Spółdzielnie	0,42	10,93
Fundacje	0,26	0,52
Fundusze	0,01	0,00
Kościół katolicki	0,47	1,13
Inne Kościoły i związki wyznaniowe	0,04	0,04
Stowarzyszenia	2,15	2,67
Organizacje społeczne oddzielnie niewymienione	0,18	0,15
Partie polityczne	0,02	0,03
Związki zawodowe	0,56	1,07
Organizacje pracodawców	0,01	0,01
Samorząd gospodarczy i zawodowy	0,14	0,13
Oddziały przedsiębiorców zagranicznych	0,02	0,07
Przedstawicielstwa zagraniczne	0,06	0,08
Wspólnoty mieszkaniowe	1,55	0,02
Bez szczególnej formy prawnej	79,72	15,05

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Znaczenie MSP na rynku pracy

W 2005 roku w przedsiębiorstwach niefinansowych zatrudniających do 249 osób pracowało 71% wszystkich pracujących w tym sektorze, tj. 5,85 mln osób. Największy udział w pracujących miały małe i średnie firmy w *Edukacji*. Same firmy zatrudniające do 49 osób zatrudniały w tej branży 95% ogółu pracujących. Dla firm średnich ze względu na tajemnicę statystyczną liczba pracujących jest niedostępna. 93% ogółu pracujących przypadało na sektor MSP w sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Po około 85% pracujących zatrudniał sektor MSP w sekcjach *Pozostała działalność usługowa*, *Handel i naprawy* oraz *Hotele i restauracje*. Większy od przeciętnego udział w pracujących miał sektor MSP ponadto w branżach *Pośrednictwo finansowe* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. W *Przetwórstwie przemysłowym* i *Budownictwie* w sektorze MSP w 2005 roku pracowało 61% pracujących. Najmniejszy udział w pracujących miały podmioty sektora MSP w sekcjach *Transport* – 48%, a także w przemyśle obejmującym *Przetwórstwo przemysłowe*, *Górnictwo* oraz *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*. W przemyśle, samym *Przetwórstwie przemysłowym* oraz w *Budownictwie* największy był udział w pracujących podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób – odpowiednio 27% oraz 29%. Najmniej istotnym pracodawcą były średnie firmy w sekcjach *Pośrednictwo finansowe*, *Hotele i restauracje* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* od 5% do 9%.

Największy udział w pracujących w przedsiębiorstwach miały mikropodmioty w 2005 roku w sekcjach *Edukacja* – 81% oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – 70%. W przemyśle natomiast w mikropodmiotach pracowało zaledwie 16% osób.

³⁵ Spółki przewidziane przepisami innych ustaw niż Kodeks handlowy i Kodeks cywilny lub formy, do których stosuje się określone przepisy o spółkach.

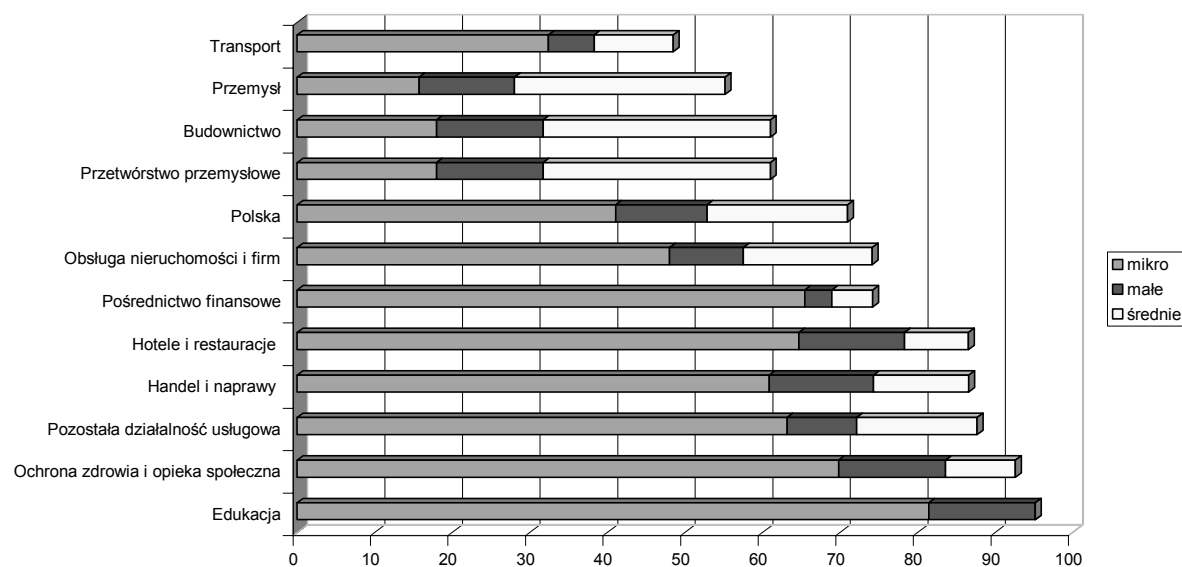
Tabela 3.1.10. Struktura pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych w branżach

Sekcja	Pracujący	Struktura pracujących (ogółem=100%)			
	Ogółem	0-49 prac.	0-9 prac.	50-249 prac.	>249 prac.
Polska	8234018	53	41	18	29
Przemysł	2867758	28	16	27	45
Przetwórstwo przemysłowe	2473462	32	18	29	39
Budownictwo	2473462	32	18	29	39
Handel i naprawy	2186609	74	61	12	13
Hotele i restauracje	223934	78	65	8	13
Transport	723343	38	32	10	52
Pośrednictwo finansowe	126119	69	65	5	26
Obsługa nieruchomości i firm	972975	58	48	17	26
Edukacja	50569	95	81	ts	ts
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	220648	84	70	9	7
Pozostała działalność usługowa	213763	72	63	16	12

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Przeciętna liczba pracujących w przedsiębiorstwach w Polsce była około 30% wyższa niż przeciętna liczba zatrudnionych na umowę o pracę. W ujęciu liczby osób pracujących w 2005 roku w mikropodmiotach pracowało średnio 2,1 osoby na podmiot, ale w ujęciu etatów było to mniej niż jedna osoba zatrudniona na umowę o pracę, co odzwierciedla fakt, że znaczna część mikropodmiotów to samozatrudnienie. Największe mikropodmioty w ujęciu liczby pracujących na firmę w 2005 roku występowały w branżach *Przemysłowych* oraz w sekcji *Hotele i restauracje* – 2,6 pracujących. W ujęciu liczby osób zatrudnionych średnio w mikrofirmie więcej niż jedna taka osoba występowała jedynie w *Przemysle*. Najbardziej rozdrobnione są mikropodmioty w sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, gdzie w firmie pracowało średnio w 2005 roku 1,5 osoby, a w ujęciu zatrudnionych na umowę o pracę 0,3 osoby, czyli najwyżej co czwarta firma zatrudniała kogoś na umowę o pracę.

Wykres 3.1.5. Udział MSP w pracujących w branżach w 2005 roku (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Firmy małe, tj. należące do klasy wielkościowej od 10 do 49 pracowników, średnio w Polsce zatrudniały około 20 osób na umowę o pracę oraz blisko 22 osoby pracujące na podmiot. Największa przeciętna wielkość małych podmiotów w 2005 roku dotyczyła *Przemysłu, Pozostałej działalności usługowej, Budownictwa oraz Obsługi nieruchomości i firm*. Zbliżona do średniej krajowej była wielkość małych firm w *Transporcie*. W pozostałych sekcjach małe firmy zatrudniały przeciętnie mniej osób niż średnia krajowa.

Tabela 3.1.11. Średnia wielkość firmy

Branża	Na 1 podmiot	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	> 249 prac.
Polska	pracujący	4,9	2,1	21,8	104,9	853,9
	zatrudnieni na umowę o pracę	3,5	0,8	19,9	99,8	810,9
Przemysł	pracujący	14,7	2,6	23,3	109,6	777,8
	zatrudnieni na umowę o pracę	13,0	1,2	21,2	104,9	757,9
Przetwórstwo przemysłowe	pracujący	12,9	2,6	23,2	109,7	644,0
	zatrudnieni na umowę o pracę	11,2	1,2	21,1	104,7	623,8
Budownictwo	pracujący	4,0	2,2	22,0	97,6	500,5
	zatrudnieni na umowę o pracę	2,7	0,9	20,6	94,0	487,9
Handel i naprawy	pracujący	3,7	2,3	20,9	95,6	877,7
	zatrudnieni na umowę o pracę	2,2	0,9	19,1	90,1	768,8
Hotele i restauracje	pracujący	3,9	2,6	19,1	91,8	1039,2
	zatrudnieni na umowę o pracę	2,1	0,9	16,5	84,1	897,9
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	pracujący	5,3	1,8	21,7	114,6	1791,3
	zatrudnieni na umowę o pracę	4,0	0,6	20,1	110,1	1751,5
Pośrednictwo finansowe	pracujący	2,4	1,6	19,2	106,8	1415,3
	zatrudnieni na umowę o pracę	1,0	0,4	17,8	93,5	925,0
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	pracujący	3,6	1,8	22	105,5	742,0
	zatrudnieni na umowę o pracę	2,3	0,5	20	99,4	671,8
Edukacja	pracujący	1,9	1,6	18	t.s.	t.s.
	zatrudnieni na umowę o pracę	0,6	0,3	14	t.s.	t.s.
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	pracujący	2,1	1,5	20	96,5	408,2
	zatrudnieni na umowę o pracę	0,8	0,3	16	86,9	391,5
Pozostała działalność usługowa	pracujący	2,9	1,9	22,8	102,1	676,4
	zatrudnieni na umowę o pracę	1,5	0,5	20,6	96,8	608,3

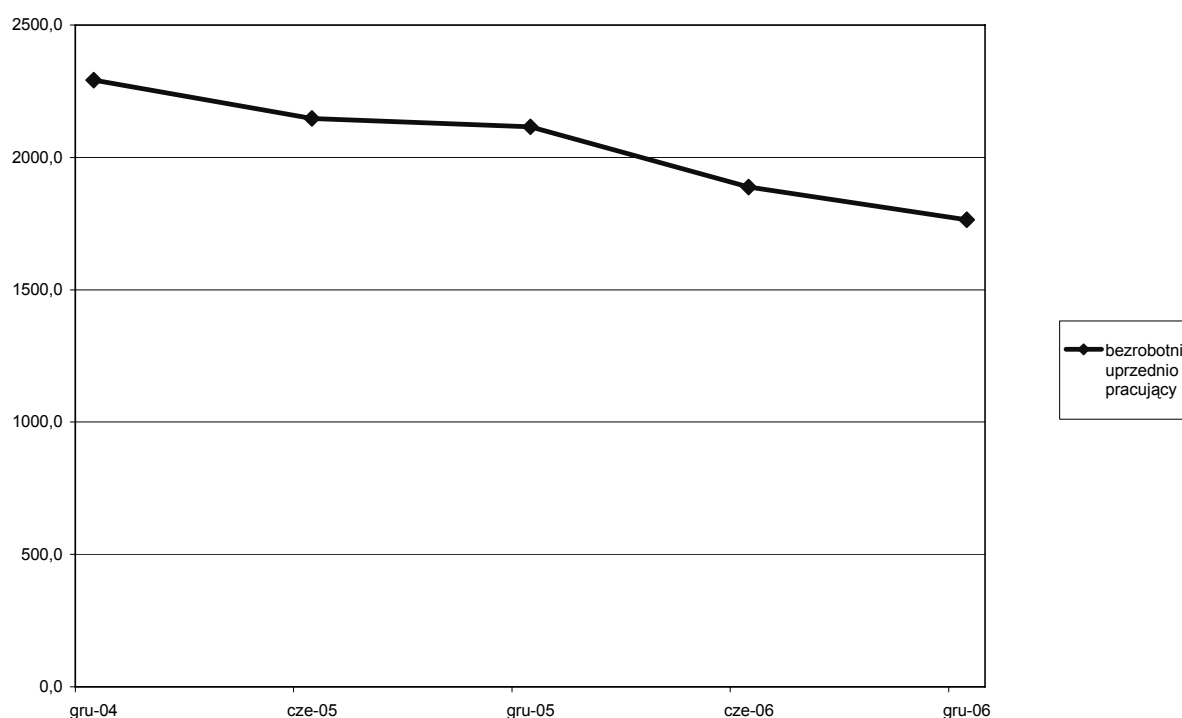
Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

W średnich podmiotach pracowało w 2005 roku przeciętnie 105 osób na podmiot, a zatrudnionych na umowę o pracę było niecałe 100 osób. Podobnie, jak w przypadku mikro i małych podmiotów, największa średnia wielkość firmy cechowała *Przemysł* – 110 pracujących i 105 zatrudnionych, a także *Transport* – 115 pracujących, a 110 zatrudnionych³⁶. Nieznacznie większa niż przeciętna krajowa była wielkość średniej firmy w *Pośrednictwie finansowym* oraz *Obsłudze nieruchomości i firm*. W pozostałych sekcjach średnie firmy zatrudniały mniej osób niż przeciętnie w Polsce. Najmniejsza wielkość średniej firmy charakteryzowała sekcję *Hotele i restauracje* tj. 92 osoby pracujące i 84 zatrudnione na umowę o pracę w przedsiębiorstwie.

³⁶ Kategoria osób pracujących jest szersza niż kategoria zatrudnionych. Szczegółowo do pracujących zalicza się:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania), tj. osoby zatrudnione w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy; pracodawców i pracujących na własny rachunek właścicieli i współwłaścicieli jednostek prowadzących działalność gospodarczą łącznie z bezpłatnie pomagającymi członkami rodzin, z wyłączeniem wspólników spółek kapitałowych, którzy nie pracują w spółce; agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów); osoby wykonujące pracę nakładczą; członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz powstałych na ich bazie spółdzielni o innym profilu produkcyjnym, które funkcjonują w oparciu o prawo spółdzielcze; osoby wykonujące pracę za granicą (na rzecz jednostek krajowych, w których zostały zatrudnione), niezależnie od czasu trwania tego zatrudnienia. Do zatrudnionych zalicza się natomiast: osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania; zatrudnionych przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, finansowanych z funduszu pracy; osoby przebywające za granicą na podstawie delegacji służbowej; osoby młodociane pracujące na podstawie umowy o pracę, a nie o naukę zawodu; osoby pracujące w przedsiębiorstwach w formie zorganizowanych grup roboczych, tj. uczestników OHP (z wyjątkiem odbywających naukę zawodu), żołnierzy, skazanych, junaków obrony cywilnej, junaków straży przemysłowej i pożarnej, osoby odbywające w przedsiębiorstwach zastępczą służbę poborowych; *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa.

Wykres 3.1.6. Bezrobotni w latach 2004-2006 w tys. osób

Źródło: GUS

Lata 2004-2006 były okresem poprawy sytuacji na rynku pracy. Liczba bezrobotnych, którzy wcześniej pracowali, zmniejszyła się z 2,3 mln osób w grudniu 2004 roku do 1,76 mln w grudniu 2006. Pod koniec 2006 roku około 68% bezrobotnych stanowiły osoby uprzednio pracujące w sektorze prywatnym. Na przestrzeni lat 2004-2006 w szczególności zmniejszył się udział osób uprzednio pracujących w *Budownictwie* spośród bezrobotnych, co odzwierciedla dobrą koniunkturę w tej branży wynikającą z nasilenia procesów inwestycyjnych. W 2006 roku osoby uprzednio pracujące w *Budownictwie* stanowiły 8,1% bezrobotnych. Spadł też udział spośród bezrobotnych osób, które wcześniej pracowały w *Przetwórstwie przemysłowym* z 23,7% w 2004 roku do 23,1% w 2006, choć ciągle jest to dominująca grupa bezrobotnych. Wzrósł natomiast nieznacznie udział osób wcześniej pracujących w sekcji *Hotele i restauracje* w ogóle bezrobotnych do 18,2% w 2006 roku. Dość istotny udział w zasobie bezrobotnych mają też osoby uprzednio pracujące w sekcji *Pozostała działalność usługowa*, gdyż stanowiły w 2006 roku 9,1% bezrobotnych.

Tabela 3.1.12. Bezrobotni uprzednio pracujący według poprzedniego miejsca pracy – struktura

	Bezrobotni uprzednio pracujący w tys. osób	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Przetwórstwo przemysłowe (%)	Budownictwo (%)	Handel i naprawy (%)	Pozostała działalność usługowa (%)
gru-04	2291,4	20,7	67,2	23,7	9,7	18,0	9,2
gru-05	2116,4	18,9	68,0	23,5	9,2	17,9	8,9
gru-06	1764,1	18,7	67,7	23,1	8,1	18,2	9,1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Wynagrodzenia i koszt pracy

Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach rosną wraz z wielkością firmy. W 2005 roku przeciętne wynagrodzenie brutto wynosiło 2,4 tys. zł, ale w mikrofirmach jedynie 1,49 tys. zł, podczas gdy w małych 2,18 tys. zł, w średnich 2,44 tys. zł, a w dużych 2,95 tys. zł. Wynika to zapewne z większej części funduszu płac przeznaczonych na wynagrodzenia liczniejszego w większych podmiotach kierownictwa o wyższych wynagrodzeniach. Koszty pracy na zatrudnionego były jednak znacznie wyższe. Średnio w Polsce w 2005 roku wyniosły 3,25 tys. zł przy 3,45 tys. W sektorze prywatnym i 3,1 tys. zł w publicznym. Względna wysokość kosztów pracy w branży niezupełnie odpowiada wysokości przeciętnych wynagrodzeń. Wynika to z faktu, że koszty pracy poza kosztami placowymi z narzutami obejmują też takie

pozapłacowe elementy jak wydatki na doskonalenie, kształcenie i przekwalifikowanie kadr.³⁷ Ponadto dane o wynagrodzeniach obejmują wszystkie podmioty, zaś dane o kosztach pracy jedynie firmy zatrudniające powyżej 10 osób.

Najwyższe średnie wynagrodzenia w 2005 roku cechowały zatrudnionych w przedsiębiorstwach w sekcji *Pośrednictwo finansowe* – 3,4 tys. zł, a koszty pracy w tej branży wyniosły 5,6 tys. zł, przy czym były wyższe w sektorze publicznym niż prywatnym. Wysokie wynagrodzenia i koszty pracy dotyczyły też sekcji *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka* – odpowiednio 2,74 tys. zł i 3,43 tys. zł. w tej sekcji wyższe koszty pracy charakteryzowały sektor prywatny. Najwyższe wynagrodzenia dotyczyły więc usług wiedzochłonnych. Wynagrodzenia około 2,6 tys. zł, tj. wyższe od średniej krajowej, charakteryzowały sekcje *Transport, Edukacja i Pozostała działalność usługowa*. Spośród tych sekcji jednak wyższe od przeciętnej polskiej koszty pracy 3,63 tys. zł dotyczyły jedynie *Transportu*, podczas gdy w *Edukacji* były zbliżone do średniej krajowej – 3,25 tys. zł, a w *Pozostalej działalności usługowej* niższe – 3,1 tys. zł. Oznacza to, że w tej ostatniej sekcji najniższe są dodatkowe, poza urzędowymi, nakłady na zatrudnionego. Wyższe od przeciętnej krajowej były też wynagrodzenia i koszty pracy w *Górnictwie i Zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, co wynikało ze szczególnie wysokich kosztów pracy w sektorze publicznym – odpowiednio 6,4 tys. zł i 4,11 tys. zł. W *Przetwórstwie przemysłowym i Budownictwie* średnie wynagrodzenia wyniosły 2,29 tys. zł i 2,21 tys. zł przy średnich kosztach pracy 2,88 tys. zł. w sekcji *Ochrona zdrowia i Pomoc społeczna oraz Handel i naprawy* średnie wynagrodzenia w 2005 roku osiągnęły poziom około 1,9 tys. zł, a koszty pracy odpowiednio 2,5 tys. zł i 2,9 tys. zł. Najniższe wynagrodzenia – 1,59 tys. zł i koszty pracy – 2,2 tys. zł w 2005 roku charakteryzowały sekcję *Hotele i restauracje*.

Tabela 3.1.13. Przeciętne wynagrodzenia brutto na zatrudnionego w tys. zł w przedsiębiorstwach w 2005 roku

	Ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	>249 prac.
Polska	2,4	1,49	2,18	2,44	2,95
Przemysł	2,53	1,51	1,89	2,15	3,08
Przetwórstwo przemysłowe	2,29	1,45	1,86	2,1	2,75
Budownictwo	2,21	1,41	2,12	2,45	3,32
Handel i naprawy	1,99	1,38	2,13	2,56	2,44
Hotele i restauracje	1,59	1,16	1,50	2,04	2,26
Transport, gospodarka	2,63	1,42	2,39	2,62	2,9
Pośrednictwo finansowe	3,4	1,99	5,77	5,67	3,67
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	2,74	2,03	3,30	3,38	2,54
Edukacja	2,58	1,74	2,72	t.s.	t.s.
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1,91	1,45	2,11	2,27	2,06
Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	2,62	1,32	2,76	2,81	4,24

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwyższe wynagrodzenia w 2005 roku cechowały mikropodmioty z branży *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka* – 2,03 tys. zł, a także z *Pośrednictwa finansowego* oraz *Obsługi nieruchomości i firm*. Najniższe wynagrodzenia w mikrofirmach dotyczyły natomiast sekcji *Hotele i restauracje*. W przypadku przedsiębiorstw o zatrudnieniu od 10 do 49 osób zdecydowanie najwyższe wynagrodzenia dotyczyły podmiotów z sekcji *Pośrednictwo finansowe* – 5,77 tys. zł i w tej klasie wielkościowej w tej sekcji wynagrodzenia były najwyższe. W grupie małych podmiotów wysokie wynagrodzenia cechowały też *Obsługę nieruchomości i firm*, ale przeciętna wyniosła tutaj zaledwie 3,3 tys. zł. Najniższe średnie wynagrodzenia dotyczyły ponownie sekcji *Hotele i restauracje* – przeciętnie 1,5 tys. zł zarobiła osoba zatrudniona na umowę o pracę w tej branży. W grupie średnich podmiotów ponownie zdecydowanym liderem jest *Pośrednictwo finansowe*, a kolejne pod względem wysokości wynagrodzeń sekcja *Obsługa nieruchomości i firm*. Przeciętne wynagrodzenia w średnich podmiotach tych sekcji wyniosły odpowiednio 5,67 tys. zł i 3,38 tys. zł. Najniższe pensje w firmach o liczbie zatrudnionych od 50 do 249 osób dotyczyły zatrudnionych w podmiotach należących do sekcji *Hotele i restauracje* – 2,04 tys. zł oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – 2,11 tys. zł.

³⁷ Przedstawione koszty pracy stanowią sumę wynagrodzeń brutto (łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, planowymi przez ubezpieczonego pracownika) oraz pozapłacowych wydatków (m.in. składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe opłacanych przez pracodawcę, wydatków na doskonalenie, kształcenie i przekwalifikowanie kadr); GUS na podstawie *Roczny szacunek kosztów pracy w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób*.

Koszt pracy 1 godziny przepracowanej w 2005 roku w Polsce wyniósł średnio 23,22 zł. Najwięcej za godzinę pracy zapłacono w *Górnictwie* – blisko 42 zł oraz *Pośrednictwie finansowym* – 38 zł. Ponadprzeciętny koszt 1 przepracowanej godziny był też w sekcji *Edukacja* – 33 zł oraz w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę* oraz w sekcji *Transport i gospodarka magazynowa*. Zbliżony do przeciętnej był koszt godziny pracy w *Obsłudze nieruchomości i firm*. W pozostałych sekcjach koszt przepracowanej godziny był niższy od średniej krajowej. Najniższe stawki godzinowe dotyczyły sekcji *Hotele i restauracje* – 15 zł oraz *Ochrony zdrowia pomocy społecznej* – 18,2 zł.

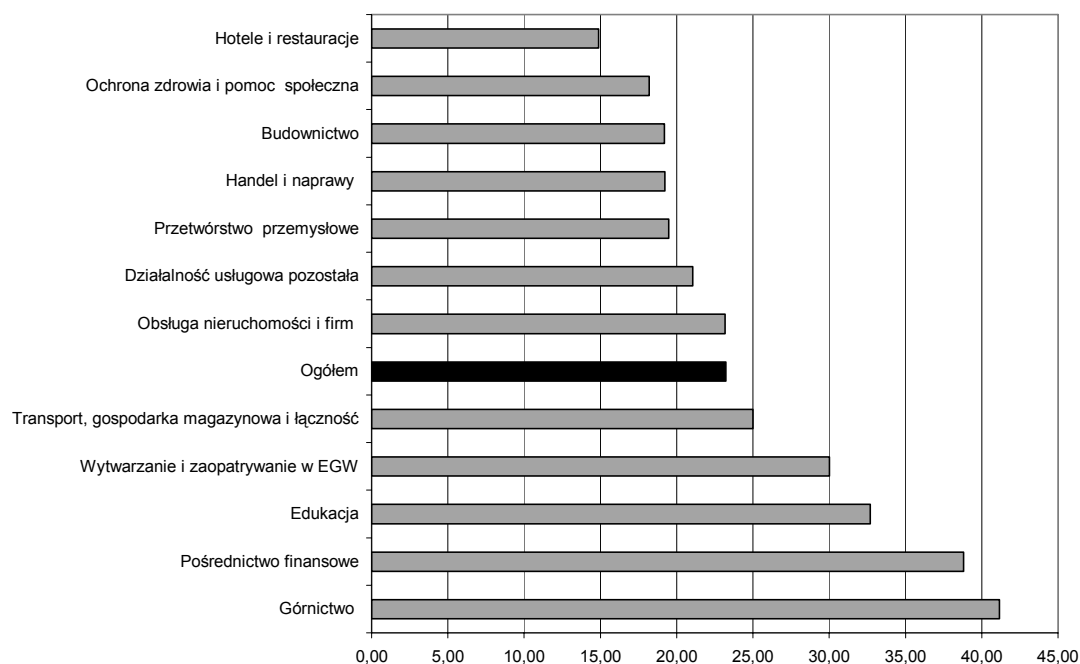
Tabela 3.1. 14. Koszty zatrudnienia w branżach w 2005 roku

Sekcja	Koszty pracy na 1 zatrudnionego na miesiąc w zł			Koszty zatrudnienia w branżach w IV kwartale 2005 roku, gdy rok 2000=100		
	Ogółem	Sektor prywatny	Sektor publiczny	Ogółem	Płacowe	Pozostałe.
Ogółem	3252,02	3450,29	3093,61	bd	bd	bd
Górnictwo	5741,25	5580,57	6441,15	277,92	277,79	278,57
Przetwórstwo przemysłowe	2881,55	3293,80	2845,41	137,9	142,8	121,45
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	4322,48	4231,40	4911,88	170,77	170,77	170,77
Budownictwo	2881,19	3199,58	2854,53	133,21	141,37	110,24
Handel i naprawy	2882,45	3666,61	2867,72	129,27	129,29	129,19
Hotele i restauracje	2207,30	2666,43	2110,11	143,44	143,48	143,28
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	3629,51	3263,11	4219,77	141,85	141,79	142,01
Pośrednictwo finansowe	5597,25	5369,10	5709,64	162,63	162,74	162,17
Obsługa nieruchomości i firm	3427,67	3751,49	3325,04	122,99	122,99	122,99
Edukacja	3250,10	3227,36	3834,73	bd	bd	bd
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2531,22	2548,95	2365,60	bd	bd	bd
Działalność usługowa komunalna	3076,69	3115,55	2967,11	bd	bd	bd

Źródło: GUS

W porównaniu z 2000 rokiem koszty pracy na zatrudnionego w IV kwartale 2005 roku najbardziej wzrosły w *Górnictwie* – blisko trzykrotnie, co wynikało w nieznacznie większym stopniu ze wzrostu pozapłacowych kosztów zatrudnienia. O około 70% wyższe koszty zatrudnienia były w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz *Pośrednictwie finansowym*. O około 40% wzrosły koszty płacowe i pozapłacowe zatrudnienia w sekcjach *Hotele i restauracje*, *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* oraz *Przetwórstwo przemysłowe*. W tej ostatniej sekcji wzrost dotyczył głównie płacowych kosztów zatrudnienia. O około 30% wzrósł koszt zatrudnienia w *Handlu i naprawach* oraz *Budownictwie*, ale w tej pierwszej sekcji zwiększyły się zarówno płacowe, jak i pozapłacowe koszty zatrudnienia, podczas gdy w *Budownictwie* przede wszystkim koszty płac. Najmniej zwiększył się koszt zatrudnienia w obsłudze nieruchomości i firm – o 23%.

Wykres 3.1.7. Koszt pracy na 1 godzinę przepracowaną w sekcjach gospodarki w 2005 r. w zł

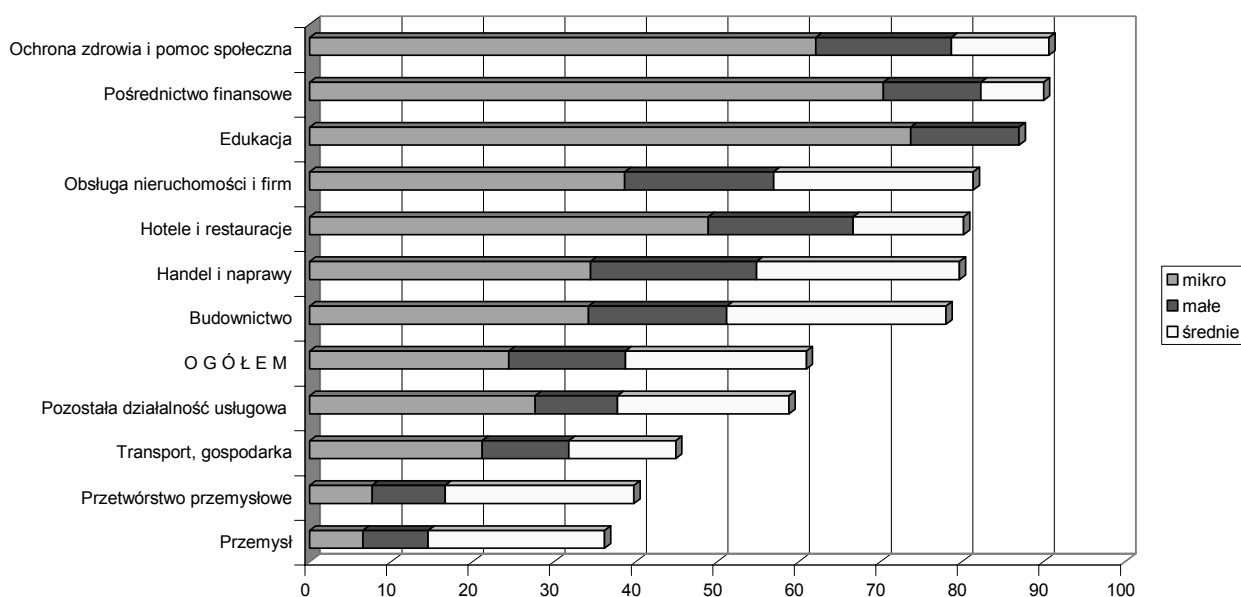
Źródło: GUS

3.2 Efektywność MSP

Przychody i wydajność pracy

W 2005 roku małe i średnie przedsiębiorstwa wygenerowały 61% przychodów przedsiębiorstw niefinansowych w Polsce – 24,5% przychodów przedsiębiorstw zarobiły firmy mikro, 22,2 % średnie a 14,3% podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Największy udział w przychodach miały MSP w sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* oraz *Pośrednictwo finansowe* – około 90%, a także w *Edukacji* – 87%. Jednocześnie w tych branżach największa część przychodów została zrealizowana przez mikropodmioty – od 74% w *Edukacji* do 62% w *Ochronie zdrowia*. MSP były w 2005 roku źródłem około 80% przychodów w sekcjach *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Hotele i restauracje*, a także w *Handlu i naprawach* oraz *Budownictwie*. Podobnie udział mikropodmiotów w przychodach był tu najwyższy i wyniósł 34% w *Budownictwie* i *Handlu*, po 38% w *Obsłudze nieruchomości i firm* i 48% w *Handlu*. *Handel i naprawy* to jednocześnie sekcja, w której największy udział w przychodach spośród branż, 20%, miały firmy zatrudniające od 10 do 49 osób. *Budownictwo* natomiast wyróżnia się najwyższym spośród sekcji udziałem podmiotów średnich w przychodach, który wyniósł blisko 27%. W pozostałych sekcjach udział MSP w przychodach branż był niższy od średniej krajowej i tylko jeszcze w *Działalności usługowej, komunalnej i pozostałej* były MSP źródłem ponad połowy przychodów ze sprzedaży przedsiębiorstw. W *Transporcie* bowiem MSP zarobiły 45% przychodów sekcji i najwięcej – 21% mikropodmioty, w *Przetwórstwie przemysłowym* 40%, przy czym przychody zostały wygenerowane głównie przez firmy zatrudniające od 50 do 249 osób. Najniższy udział w przychodach miały MSP w przemyśle jako sumie *Przetwórstwa przemysłowego*, *Górnictwa* oraz *Zaopatrywania w energię, gaz i wodę*, co wynika z faktu dominacji większych podmiotów w branżach przemysłowych poza przetwórstwem.

Wykres 3.2.1. Udział MSP w przychodach branż w 2005 roku (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwyższe przeciętne przychody w przeliczeniu na podmiot w 2005 roku w grupie firm mikro zanotowały przedsiębiorstwa w *Pośrednictwie finansowym* – 0,9 mln zł oraz w *Handlu i naprawach* – 0,5 mln zł, przy średniej krajowej 0,34 mln zł. Około 0,3 mln zł na podmiot to przychody mikropodmiotów w przemyśle. Około 200 tys. zł obrotu miały podmioty mikro w *Budownictwie*, *Transporcie* i *Obsłudze firm i nieruchomości*. W pozostałych branżach przychody firm mikro wyniosły w 2005 roku około 100 tys. zł.

Przeciętne przychody ze sprzedaży w przeliczeniu na podmiot zatrudniający od 10 do 49 osób w 2005 roku w Polsce osiągnęły poziom 7,27 mln zł. Najwyższe były w *Pośrednictwie finansowym* – 35 mln zł oraz *Handlu i naprawach* – 12,5 mln zł, a także *Transporcie* – 7,9 mln zł. Dość wysokie średnie przychody małych podmiotów – 6,1 mln zł cechowały też sekcję *Obsługa nieruchomości i firm*. Najniższe były natomiast w *Edukacji*, *Ochronie zdrowia* oraz *Hotelach i restauracjach* – od 1,3 mln zł do 1,8 mln zł. W pozostałych sekcjach w 2005 roku małe firmy zrealizowały przychody rzędu 3-4 mln zł na podmiot.

Firmy zatrudniające od 50 do 249 osób miały przeciętny obrót w 2005 roku 35,2 mln zł. Najwyższe przychody na podmiot średnie firmy zrealizowały w *Pośrednictwie finansowym* – 83,3 mln zł, *Handlu i naprawach* – 76,5 mln zł. Przychody od 22 mln zł do 29 mln zł na średnią firmę w 2005 roku cechowały branże *Przemysł*, *Budownictwo*, *Transport* oraz *Obsługę nieruchomości i firm*. Najniższe przeciętne przychody zanotowały podmioty średnie w *Ochronie zdrowia i opiece społecznej* – 7,5 mln zł.

Przychody ze sprzedaży w przeliczeniu na podmiot są proporcjonalne do wielkości firm, a w *Przemysle*, *Budownictwie* oraz *Pozostalej działalności usługowej* także przychody w przeliczeniu na pracującego, są większe w firmach zatrudniających więcej osób. W *Obsłudze firm i nieruchomości*, *Pośrednictwie finansowym* i *Transporcie* przychody w przeliczeniu na pracującego były najwyższe w podmiotach zatrudniających od 10 do 49 osób. W *Handlu i naprawach*, *Hotelach i restauracjach* oraz *Ochronie zdrowia i pomocy społecznej* przychody na pracującego były najwyższe w podmiotach średnich. Dla *Edukacji* dostępne są jedynie dane dla mikro i małych podmiotów, i tutaj wydajność pracy jest większa w grupie firm zatrudniających od 10 do 49 osób.

Tabela 3.2.1. Przychody na podmiot i pracującego

	Przychody na	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	>249 prac.
OGÓŁEM	podmiot w mln zł	0,34	7,27	35,2	313,0
	pracującego w tys. zł	163,2	332,7	335,6	367,0
Przemysł	podmiot w mln zł	0,3	4,6	26,4	334,8
	pracującego w tys. zł	125,7	196,5	240,9	430,5
Przetwórstwo przemysłowe	podmiot w mln zł	0,3	4,3	24,7	283,2
	pracującego w tys. zł	121,3	185,9	225,1	439,8
Budownictwo	podmiot w mln zł	0,2	4,4	22,4	148,7
	pracującego w tys. zł	112,2	201,8	229,4	297,1
Handel i naprawy	podmiot w mln zł	0,5	12,5	76,5	525,4
	pracującego w tys. zł	223,6	597,6	800,0	598,6
Hotele i restauracje	podmiot w mln zł	0,1	1,8	11,0	111,7
	pracującego w tys. zł	55,2	95,4	120,2	107,5
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	podmiot w mln zł	0,2	7,9	29,4	383,8
	pracującego w tys. zł	130,9	361,9	256,8	214,3
Pośrednictwo finansowe	podmiot w mln zł	0,9	35,0	83,3	291,4
	pracującego w tys. zł	572,2	1826,2	779,8	205,9
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	podmiot w mln zł	0,2	6,1	22,9	78,8
	pracującego w tys. zł	118,7	282,6	217,3	106,2
Edukacja	podmiot w mln zł	0,1	1,3	#	#
	pracującego w tys. zł	67,9	72,8	#	#
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	podmiot w mln zł	0,1	1,4	7,5	30,0
	pracującego w tys. zł	51,9	70,5	77,8	73,6
Pozostała działalność usługowa społeczna i indywidualna	podmiot w mln zł	0,1	3,1	17,0	276,9
	pracującego w tys. zł	53,7	137,9	166,0	409,4

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

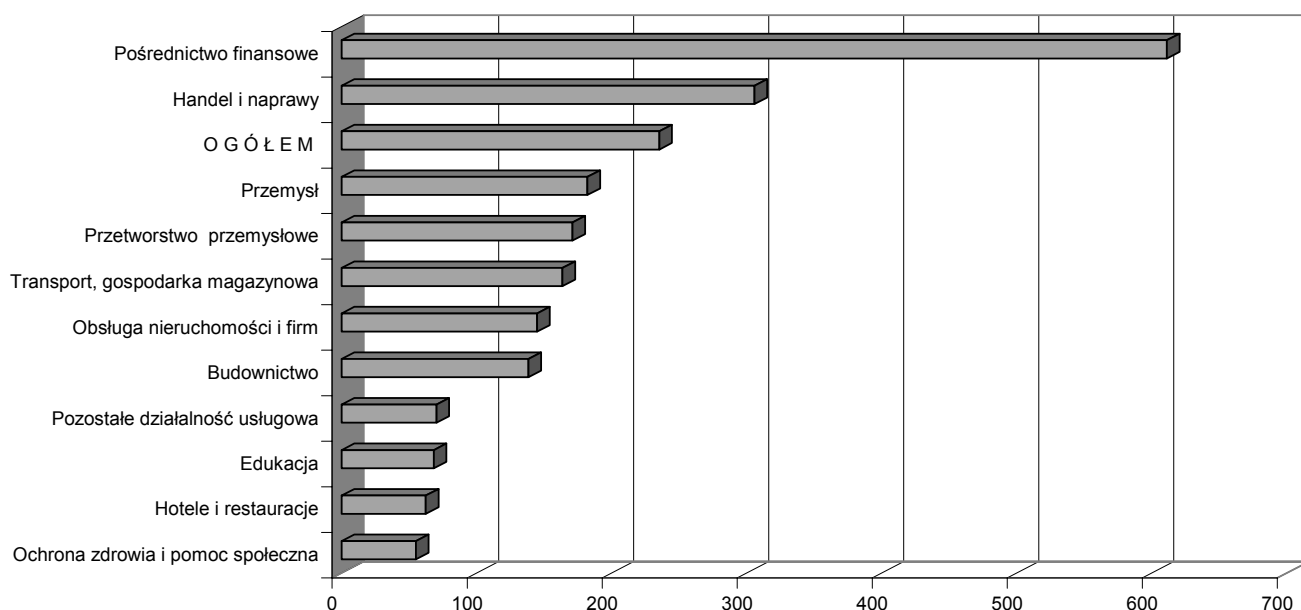
W grupie podmiotów mikro najwyższe przychody na pracującego w 2005 roku zrealizowały firmy w *Pośrednictwie finansowym* – 572 tys. zł oraz *Handlu i naprawach* – 224 tys. zł. Przychody na poziomie około 112-130 tys. na pracującego dotyczyły *Przemysłu*, *Obsługi nieruchomości i firm* oraz *Transportu i Budownictwa*. W pozostałych sekcjach pracujący wypracowali średnie przychody w wysokości od 52 tys. do 68 tys. zł.

Wśród małych podmiotów najwyższa wydajność pracy dotyczyła ponownie *Pośrednictwa finansowego* – ponad 1,8 mln zł oraz *Handlu i napraw* – blisko 600 tys. zł. Wyższa od przeciętnej krajowej była też w *Transporcie* – 362 tys. zł. Dość wysoka wydajność pracy mierzona przychodami ze sprzedaży na pracującego – 282 tys. zł, cechowała też *Obsługę nieruchomości i firm*. Wydajność pracy w wysokości około 200 tys. zł przychodów ze sprzedaży na pracującego cechowała *Przemysł i Budownictwo*. W *Pozostalej działalności usługowej* wyniosły 138 tys. zł, podczas gdy w *Ochronie zdrowia i Edukacji* około 70 tys. zł.

W grupie średnich podmiotów najwyższe przychody na pracującego – około 800 tys. zł dotyczyły ponownie *Pośrednictwa finansowego i Handlu*. Najniższa wydajność pracy cechowała pracujących w branżach *Ochrona zdrowia* – 78 tys. zł, *Hotele i restauracje* – 120 tys. zł oraz *Pozostała działalność usługowa* – 166 tys. zł. W pozostałych sekcjach przeciętne przychody na pracującego w średnich podmiotach wyniosły w 2005 roku od 217 tys. zł do 257 tys. zł.

Biorąc pod uwagę cały sektor przedsiębiorstw MSP, tj. mikro, małe i średnie, najwyższa wydajność pracy cechowała *Pośrednictwo finansowe* oraz *Handel i naprawy*. Wysokość przychodów na pracującego w tych branżach, a szczególnie w *Pośrednictwie finansowym* spowodowała, że we wszystkich pozostałych branżach wartość przychodów na pracującego była niższa niż średnia krajowa. Dość wysoka wydajność pracy cechowała MSP przemysłowe oraz w sekcji *Transport i gospodarka magazynowa*. Ponad 100 tys. zł na pracującego wyniosły przychody w sekcjach *Budownictwo* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Najniższa wydajność pracy – około 50 tys. zł na pracującego cechowała MSP z branż *Edukacja, Ochrona zdrowia i opieka socjalna, Pozostała działalność usługowa* oraz *Hotele i restauracje*.

Wykres 3.2.2. Wydajność pracy w MSP w branżach – przychody na pracującego w tys. zł

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Lepszym wskaźnikiem wydajności pracy niż przychody ze sprzedaży na zatrudnionego jest wynik finansowy netto na pracującego, gdyż stanowi odzwierciedlenie dochodów, czyli przychodów po odjęciu kosztów działalności. Wynik finansowy w małych i średnich firmach prowadzących księgi finansowe w 2005 roku najwyższy był w *Pośrednictwie finansowym* – 163 tys. zł. Powyżej przeciętnej krajowej wynoszącej 15,5 tys. zł była też wydajność pracy w *Obsłudze nieruchomości i firm* – 21,4 tys. zł oraz w *Handlu i naprawach* – 21 tys. zł, a także *Zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę* – około 20 tys. zł. Najniższy wynik finansowy brutto na zatrudnionego wypracowali w 2005 roku pracownicy *Ochrony zdrowia i pomocy społecznej* – 4,2 tys. zł na pracującego oraz pozostałej działalności usługowej – 5,1 tys. zł. Poniżej 10 tys. zł na pracownika wyniósł wynik finansowy brutto jeszcze w *Hotelarstwie* oraz *Transportie*. W pozostałych branżach wyniósł od 12 tys. zł do 15 tys. zł.

Tabela 3.2.2. Wydajność pracy w MSP prowadzących księgi rachunkowe – wynik finansowy brutto na pracującego w tys. zł

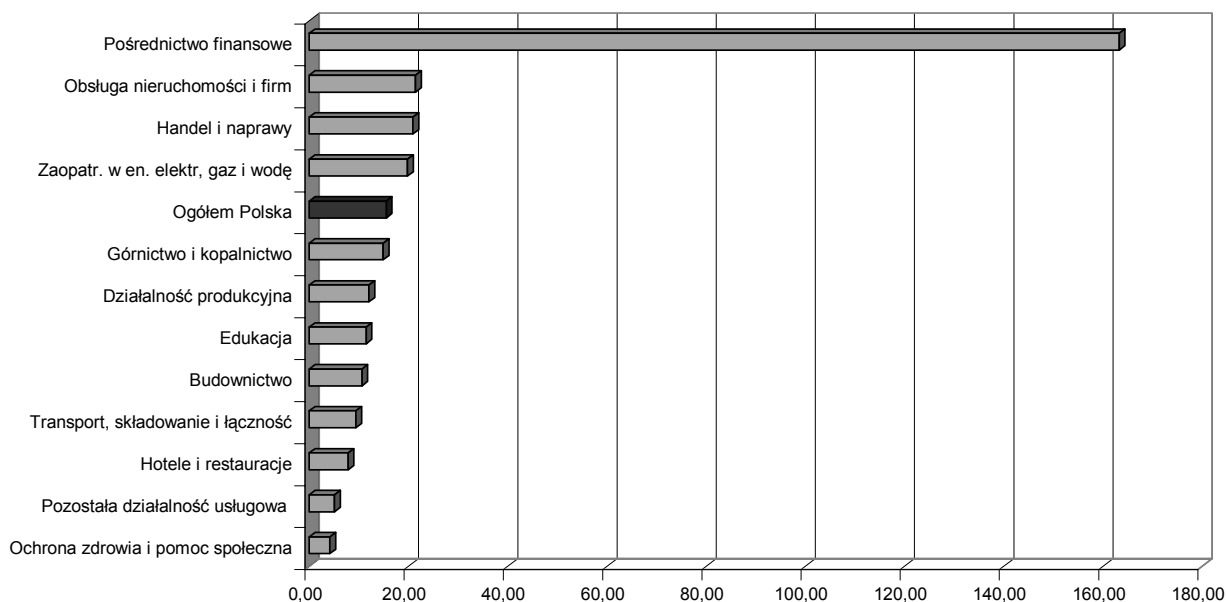
Nazwa sekcji PKD	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
Ogółem Polska	15,54	15,49	15,55
Górnictwo i kopalnictwo	14,92	2,05	18,27
Działalność produkcyjna	12,00	-3,10	12,76
Zaopatr. w en. elektr, gaz i wodę	19,82	26,99	6,55
Budownictwo	10,61	5,00	7,88
Handel i naprawy	20,94	39,90	17,70
Hotele i restauracje	7,83	1,56	9,06
Transport, składowanie i łączność	9,41	1,80	11,88
Pośrednictwo finansowe	163,27	211,31	181,84
Obsługa nieruchomości i firm	21,44	34,00	18,85
Edukacja	11,48	-0,02	12,55
Ochrona zdrowia i opieka socjalna	4,17	1,74	3,73
Pozostała działalność usługowa	5,10	3,64	6,96

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętna wydajność pracy w MSP w sektorze prywatnym i publicznym była zbliżona i wyniosła około 15,5 tys. zł zysku brutto na pracującego. Znacznie wyższa wydajność pracy cechowała MSP sektora prywatnego w *Górnictwie*, *Działalności produkcyjnej*, *Transportie*, *Hotelarstwie* i *Edukacji*. W sektorze publicznym MSP w *Działalności produkcyjnej* i *Edukacji* zanotowały stratę. W sektorze prywat-

nym w każdej sekcji wynik finansowy brutto był dodatni. W *Pośrednictwie finansowym* oraz *Obsłudze nieruchomości i firm* wydajność pracy w sektorze publicznym była wyższa niż w prywatnym. W pozostałych sekcjach wynik finansowy brutto na pracującego był zbliżony w sektorze publicznym i prywatnym.

Wykres 3.2.3. Wynik finansowy brutto na pracującego w MSP prowadzących księgi rachunkowe w branżach w tys. zł

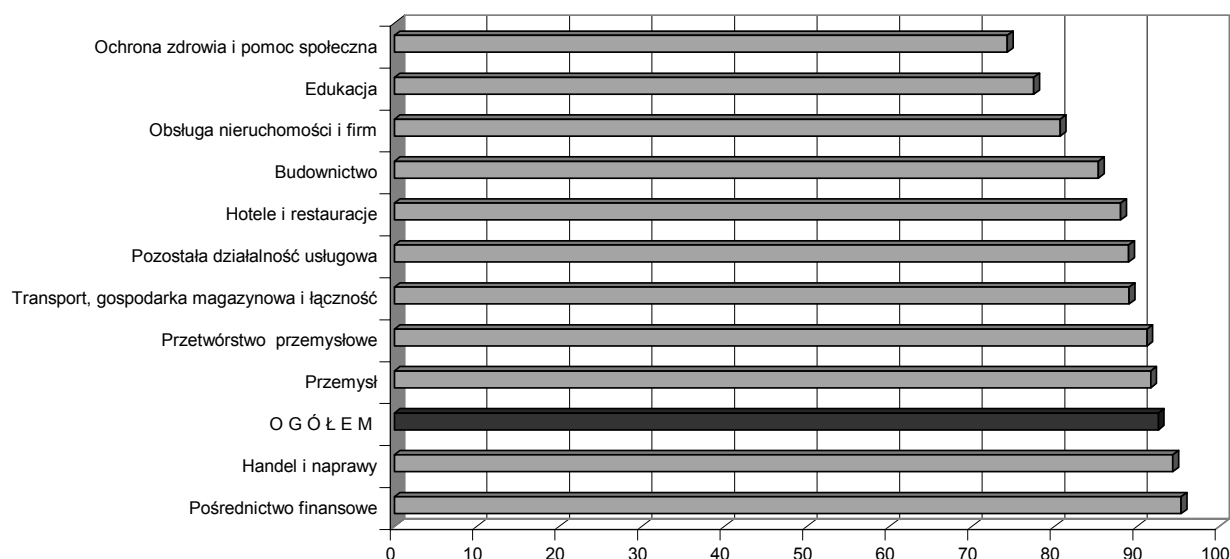

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Wskaźniki finansowe

Przeciętnie w Polsce mikro przedsiębiorstwa, tj. zatrudniające do 9 osób, cechują się najniższym udziałem kosztów w przychodach wynoszącym średnio 88,6% w 2005 roku, przy 94,3% w małych i 95,8% w średnich firmach. Jednak w 2005 roku wskaźnik poziomu kosztów w dużych podmiotach był niższy od przeciętnej dla firm średnich i wyniósł 94,6%. Duże podmioty miały wyższy poziom kosztów od MSP w *Budownictwie*, *Handlu i naprawach*, *Obsłudze nieruchomości i firm* oraz *Ochronie zdrowia i pomocy społecznej*. Mikropodmioty cechowały się najwyższym udziałem kosztów w przychodach spośród wszystkich klas wielkościowych przedsiębiorstw w *Pośrednictwie finansowym* i jednocześnie był to najwyższy poziom kosztów w grupie mikropodmiotów wszystkich branż. Poza tą branżą we wszystkich pozostałych poziom kosztów w mikrofirmach był najniższy spośród klas wielkościowych.

Wykres 3.2.4. Udział kosztów w przychodach MSP w branżach w 2005 roku (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najniższy poziom kosztów miały firmy zatrudniające do 9 osób w *Ochronie zdrowia i pomocy społecznej* – 70,4% przychodów ze sprzedaży. Najniższy poziom kosztów w grupie małych firm miały podmioty także tej branży – 87,1%. Dość niski poziom kosztów dotyczył też małych podmiotów w *Przemśle*. Najwyższy wskaźnik poziomu kosztów cechował firmy zatrudniające od 10 do 49 osób w *Handlu i naprawach* – 96% oraz *Pozostalej działalności usługowej i Transporcie* – około 95%.

W grupie średnich firm najniższy wskaźnik poziomu kosztów dotyczył firm z *Pośrednictwa finansowego* – 77%. We wszystkich pozostałych branżach wskaźnik ten wyniósł powyżej 92,5%, z najwyższą wartością w *Handlu i naprawach* – blisko 98% oraz *Budownictwie i Transporcie* – około 96%.

Traktując sektor MSP jako całość, najwyższy poziom kosztów w 2005 roku dotyczył *Pośrednictwa finansowego* oraz *Handlu i napraw* – około 95%. Zbliżony do przeciętnej krajowej był w *Przemśle* – około 90%. Najniższe koszty cechowały natomiast *Ochronę zdrowia, Edukację* oraz *Obsługę firm i nieruchomości* – poniżej 80%.

Tabela 3.2.4. Udział kosztów w przychodach (%)

Sekcja	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	>249 prac.
OGÓŁEM	88,6	94,3	95,8	94,6
Przemysł	85,6	89,5	94,9	93,8
Przetwórstwo przemysłowe	85,1	92,1	94,9	94,3
Budownictwo	79,5	91,3	96,5	99,2
Handel i naprawy	92,7	96	97,6	98,3
Hotele i restauracje	87,0	90,1	92,7	91,6
Transport, gospodarka magazynowa	85,4	95,1	96,1	91,8
Pośrednictwo finansowe	96,5	93,8	76,9	94,9
Obsługa nieruchomości i firm	74,5	91,0	92,5	93,9
Edukacja	76,2	91,6	#	#
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	70,4	87,1	95,8	98,0
Pozostała działalność usługowa	85,0	95,5	96,3	89,3

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Wskaźnik rentowności obrotu brutto, a więc relacji wyniku finansowego brutto (zysk brutto pomniejszony o stratę brutto) do przychodów z całokształtu działalności wyrażonej procentowo, obrazuje dochody przedsiębiorstw przed opodatkowaniem. Rentowność netto natomiast odzwierciedla dochody firm po opodatkowaniu. W 2005 roku w postaci podatku dochodowego od małych i średnich firm prowadzących księgi rachunkowe trafiło do budżetu państwa około 5,8 mln zł, tj. 17,9% ich wyniku finansowego.

Szczególnie wysoką rentowność w 2005 roku – 5,1% brutto, a 4,2% netto, osiągnęły mikrofilmy, tj. zatrudniające do 9 osób, co wynikało z działalności podmiotów sektora prywatnego, gdyż mikrofirmy sektora publicznego miały stratę. Rentowność obrotu firm średnich wyniosła 3,9% brutto i 3,1% netto, a małych 4,6% brutto i 3,8% netto. W grupie podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób podmioty sektora publicznego miały znacznie wyższą rentowność niż prywatnego, natomiast wśród firm średnich lepiej radził sobie sektor prywatny.

W grupie mikropodmiotów najwyższą rentownością w 2005 roku cechowały się te z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – blisko 28% stanowił wynik finansowy brutto w przychodach oraz firmy z sekcji *Hotele i restauracje* – 10,4%. Straty miały przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób w *Górnictwie* oraz *Zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę*. Wśród małych i średnich firm obu sektorów własnościowych łącznie, w żadnej branży nie wystąpił ujemny wynik finansowy. W grupie małych firm najwyższa zyskowność dotyczyła *Obsługi nieruchomości i firm*, *Edukacji*, *Górnictwa*, a także *Budownictwa* – wskaźnik rentowności obrotu brutto wyniósł około 7%-8%. Najniższa rentowność brutto podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób charakteryzowała *Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* oraz *Pozostałą działalność usługową* odpowiednio 1% i 1,9%. Wśród średnich firm najwięcej zarobiły w 2005 roku podmioty z *Pośrednictwa finansowego* oraz *Górnictwa i kopalnictwa* – wynik finansowy brutto stanowił odpowiednio 24% i 7% przychodów. Najmniej rentowna była natomiast działalność średnich podmiotów sekcji *Transport, składowanie i łączność* oraz *Handel i naprawy* – wskaźnik rentowności brutto osiągnął tu poziom odpowiednio 1,8% i 2,2%.

Tabela 3.2.5. Wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto w MSP prowadzących księgi rachunkowe (%)

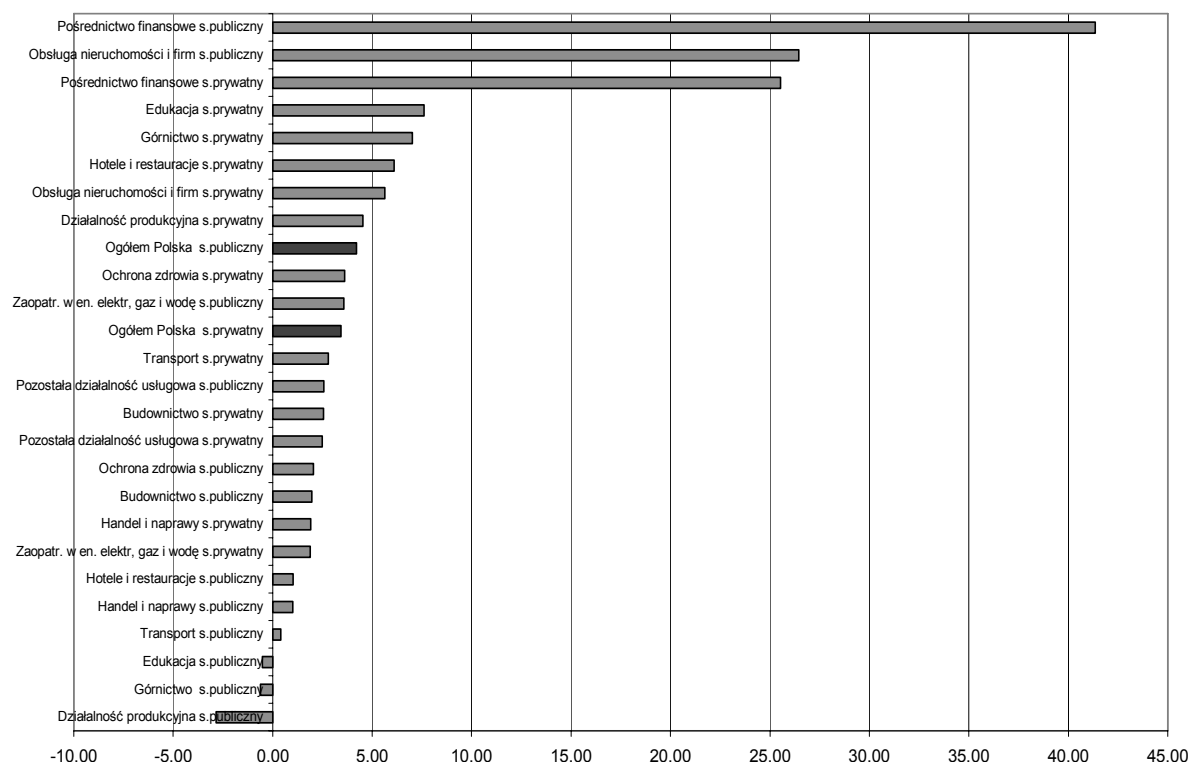
Seksja	Wskaźnik rentowności					
	obrotu netto			obrotu brutto		
	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
Ogółem Polska	4,2	3,8	3,1	5,1	4,6	3,9
sektor publiczny	-10,4	14,9	2,0	-9,4	16,6	3,1
sektor prywatny	4,3	3,5	3,2	5,2	4,2	4,0
Górnictwo i kopalnictwo	-65,3	5,6	5,4	-63,2	7,3	7,0
Działalność produkcyjna	-0,8	4,9	4,0	0,3	5,8	4,9
Zaopatr. w en. elektr, gaz i wodę	x	x	3,3	-4,1	1,0	4,6
Budownictwo	1,5	5,8	2,5	2,3	6,9	3,3
Handel i naprawy	1,4	2,9	1,8	1,8	3,5	2,2
Hotele i restauracje	8,4	4,2	5,2	10,4	5,1	6,5
Transport, składowanie i łączność	0,9	4,4	1,1	1,6	4,8	1,8
Pośrednictwo finansowe	1,8	5,0	19,2	2,2	6,1	24,0
Obsługa nieruchomości i firm	25,2	6,7	6,0	27,9	8,2	7,4
Edukacja	x	6,4	5,5	x	7,7	6,6
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2,1	5,2	3,2	3,2	6,4	4,2
Pozostała działalność usługowa	7,2	0,7	2,4	9,2	1,9	3,3

Źródło: GUS

W sektorze małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, traktowanym jako całość, najwyższa rentowność cechowała małe i średnie podmioty z branży *Pośrednictwo finansowe* oraz MSP sektora publicznego z branży *Obsługa nieruchomości i firm* – wskaźnik rentowności obrotu netto MSP wyniósł tam ponad 25%. Większa od przeciętnej krajowej rentowność obrotu brutto cechowała też MSP sektora prywatnego sekcji *Edukacja*, *Górnictwo*, *Hotele i restauracje*, *Obsługa nieruchomości i firm*, *Działalność produkcyjna* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* (od 4% do około 7%). Stratę zanotowały MSP sektora publicznego sekcji *Edukacja*, *Górnictwo* i *Działalność produkcyjna*.

Wskaźniki płynności finansowej pokazują, w jakim stopniu firmy są w stanie regulować swoje zobowiązania krótkoterminowe, a więc czy nie grozi firmom bankructwo.³⁸ Wskaźnik płynności I stopnia w 2005 roku był znacznie wyższy w sektorze publicznym niż prywatnym. W sektorze publicznym wyniósł od 64% w mikropodmiotach po 49% w średnich, zaś w prywatnym około 26% w grupie mikro i średnich firm, a blisko 30% w małych.

Wykres 3.2.5 Rentowność obrotu netto MSP w branżach (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Największą zdolność do szybkiego regulowania zobowiązań miały w 2005 roku MSP z sekcji *Pozostała działalność usługowa*, *Pośrednictwo finansowe*, *Obsługa nieruchomości i firm*, *Edukacja*, *Hotele i restauracje*, *Górnictwo i kopalnictwo* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – we wszystkich klasach wielkościowych przedsiębiorstw zdolność do szybkiego regulowania zobowiązań była tutaj wyższa od przeciętnej.

Słabą płynność I stopnia miały natomiast szczególnie MSP handlowe – 13% w mikropodmiotach po 20% w małych, a także mikro przedsiębiorstwa w *Budownictwie* oraz małe i średnie podmioty *Przetwórstwa przemysłowego*.

Wskaźnik płynności II stopnia pokazuje, czy przedsiębiorstwo byłoby w stanie spłacić swoje zobowiązania krótkookresowe, jeśli oprócz szeroko pojętej gotówki w kasie, otrzyma też zwrot pieniędzy, które należą mu się od kontrahentów. Wskaźnik ten powinien wynosić około 100%. Zbliżone do tego poziomu są przeciętne wartości wskaźnika dla firm małych – 98,3% oraz średnich – 97,6%. Niestety przeciętny wskaźnik w grupie firm mikro wyniósł tylko 74,6%, przy około 70% w sektorze publicznym, co oznacza znaczne zadłużenie krótkookresowe tej grupy podmiotów.

Porównując sektor prywatny i publiczny w grupie małych podmiotów, nieznacznie wyższy współczynnik płynności II stopnia miał miejsce w firmach prywatnych. Małe firmy publiczne były w stanie pokryć jedynie około 96,1% swoich zobowiązań gotówką i należnościami od przedsiębiorstw, podczas gdy prywatne 98,4%. Natomiast publiczne firmy średnie miały należności i gotówkę w kasie

³⁸ Wskaźnik płynności pierwszego stopnia stanowi relację środków najbardziej płynnych, a więc gotówki na rachunkach bankowych przedsiębiorstw i papierów wartościowych w dyspozycji przedsiębiorstw, które można sprzedać niemal natychmiast, do zobowiązań krótkoterminowych na koniec badanego okresu. Wskaźnik płynności drugiego stopnia uwzględnia w liczniku dodatkowo należności i roszczenia przedsiębiorstw, zaś mianownik zostaje ten sam (na podstawie J.Chmiel (red.) 2005 Stan sektora MSP w 2003 roku. Tendencje rozwojowe w latach 1994-2005, MGIP i PARP, Warszawa 2005). Wskaźniki te pokazują więc w jakim stopniu przedsiębiorstwo jest w stanie pokryć swoje zobowiązania.

na poziomie o 18% przewyższającym zobowiązania krótkoterminowe. Prywatny sektor średnich firm miał niższą płynność II stopnia – na poziomie 96% zobowiązań krótkoterminowych.

W przekroju branżowym najwyższą płynność II stopnia – powyżej 100% – miały MSP z sektora *Zaopatrywania w energię, gaz i wodę, Edukacji*, a także małe i średnie podmioty działające w *Transporcie, Pośrednictwie finansowym, Obsłudze nieruchomości i firm i Budownictwie* oraz mikropodmioty w *Górnictwie*. Bardzo niską płynność (poniżej 80%) miały natomiast mikropodmioty w *Działalności produkcyjnej, Budownictwie, Handlu i naprawach, Hotelach i restauracjach* oraz w *Pośrednictwie finansowym i Obsłudze nieruchomości i firm*, a także małe podmioty w *Hotelarstwie*.

Tabela 3.2.6. Wskaźniki płynności finansowej w MSP prowadzących księgi rachunkowe

Sekcja	Wskaźnik płynności finansowej					
	I stopnia			II stopnia		
	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
Ogółem Polska	28,2	31,0	28,3	74,6	98,3	97,6
sektor publiczny	64,0	58,3	49,0	69,8	96,1	117,5
sektor prywatny	26,9	29,6	26,3	74,8	98,4	95,7
Górnictwo i kopalnictwo	81,5	35,0	43,7	119,4	88,7	96,9
Działalność produkcyjna	28,4	25,0	22,6	63,5	90,8	89,6
Zaopatr. w en. elektr, gaz i wodę	23,9	44,8	39,8	113,2	123,9	120,0
Budownictwo	19,7	35,5	36,1	62,3	105,8	111,6
Handel i naprawy	13,1	20,3	15,6	72,5	88,9	83,2
Hotele i restauracje	49,9	41,6	61,4	67,1	76,3	100,8
Transport, składowanie i łączność	39,3	43,6	28,8	128,9	150,7	97,4
Pośrednictwo finansowe	53,4	47,3	30,9	75,5	131,3	121,9
Obsługa nieruchomości i firm	48,2	55,3	81,1	77,7	105,0	150,2
Edukacja	x	130,7	86,8	x	239,8	156,4
Ochrona zdrowia i opieka socjalna	61,7	52,5	29,1	106,4	135,7	85,2
Pozostała działalność usługowa	65,3	47,3	52,7	149,6	109,3	106,8

Źródło: GUS

3.3 Nakłady inwestycyjne MSP

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w Polsce wyniosły w 2005 roku 88,8 mld zł, co stanowiło blisko 70% całkowitych nakładów w gospodarce narodowej. Udział małych i średnich przedsiębiorstw w całkowitych nakładach inwestycyjnych w gospodarce wyniósł w 2005 roku blisko 30%, natomiast w nakładach przedsiębiorstw blisko 43%. Największy udział w nakładach danej klasy wielkościowej podmiotów w gospodarce narodowej miały przedsiębiorstwa średnie – blisko 72%. Mikrofirmy wygenerowały blisko 42% nakładów inwestycyjnych podmiotów zatrudniających do 9 osób w Polsce, zaś małe około 61% nakładów podmiotów gospodarki swojej klasy wielkościowej. W strukturze nakładów inwestycyjnych polskich przedsiębiorstw w 2005 roku około 12,3% stanowiły nakłady inwestycyjne mikrofirm, 9,2% inwestycje podmiotów małych, a 21,4% nakłady firm średnich. Udział sektora publicznego w nakładach przedsiębiorstw w MSP był niższy niż w dużych, a najwyższy w średnich podmiotach – 15,3%. Inwestycje sektora publicznego stanowiły 9,6% nakładów inwestycyjnych firm małych, a 1,6% nakładów firm mikro.

Największe przeciętne nakłady inwestycyjne zarówno na podmiot aktywny, jak i na pracującego dotyczyły firm średnich – odpowiednio 1,52 mln zł i 14,5 tys. zł, a najmniejsze mikrofirm tj. zatrudniających do 9 osób – odpowiednio 7,3 tys. zł i 3,5 tys. zł. Przedsiębiorstwo małe w Polsce w 2005 roku przeznaczyło na inwestycje średnio 238,4 tys. zł, co oznaczało 10,9 tys. zł na pracującego w takiej firmie.

Tabela 3.3.1. Nakłady inwestycyjne MSP

	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
Nakłady w tys. zł	88813266	10897267	8204590	18990454
udział w nakładach przedsiębiorstw Polski (%)	100,00	12,27	9,24	21,38
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych klasy podmiotów w gospodarce narodowej (%)	69,37	41,67	60,87	71,67
udział sektora publicznego w nakładach przedsiębiorstw (%)	23,11	1,59	9,57	15,29
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	59,62	7,33	238,38	1522,58
inwestycje na pracującego w tys. zł	12,06	3,48	10,92	14,53

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

W nakładach inwestycyjnych mikro, małych i średnich firm największy udział w 2005 roku miały branże *Handel i naprawy* – od 24% w inwestycjach firm średnich, przez 28% mikrofirmach, po 31% inwestycji podmiotów małych, a także *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Przetwórstwo przemysłowe*. Inwestycje w obrębie sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* miały największe znaczenie w klasie firm średnich – 28%, a najmniej w małych – 13%. Inwestycje przedsiębiorstw w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* miały podobne znaczenie – około 22% w nakładach wszystkich klas wielkościowych MSP. Najmniej inwestycji mikro, małych i średnich firm wygenerowały przedsiębiorstwa z sekcji *Górnictwo i Edukacja* – po mniej niż 1%. Mniej niż 1%-owy udział w inwestycjach miała też branża *Pośrednictwo finansowe* w strukturze nakładów podmiotów małych.

Inwestycje MSP stanowiły ponad 75% nakładów *Edukacji, Obsługi nieruchomości i firm, Budownictwa i Hotelarstwa*, a około 60% w *Handlu i Pozostalej działalności usługowej*. Mikrofirmy miały największy udział w nakładach inwestycyjnych branż *Hotele i restauracje, Obsługa nieruchomości i firm, Handel* oraz *Budownictwo* – ponad 25%. Najmniej inwestycji pochodziło z mikropodmiotów w *Górnictwie* – 1% oraz *Pośrednictwie finansowym* – 2,5%. Nakłady inwestycyjne małych firm stanowiły najwięcej, tj. od 15% do 20% inwestycji w następujących branżach: *Budownictwie, Obsłudze nieruchomości i firm, Handlu, Hotelarstwie i Edukacji*. Znikomy był udział podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób w nakładach w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*. Średnie podmioty wygenerowały blisko 40% nakładów inwestycyjnych *Edukacji i Pozostalej działalności usługowej*, a najmniej – 5% w *Górnictwie*.

Nakłady przedsiębiorstw stanowiły ponad 90% nakładów inwestycyjnych w *Górnictwie, Przetwórstwie przemysłowym, Handlu, Pośrednictwie finansowym* we wszystkich klasach firm, a także w grupie mikropodmiotów w *Hotelarstwie i Ochronie zdrowia* oraz wśród średnich podmiotów z *Obsługi nieruchomości i firm* oraz *Transportu*. Najmniejszy udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w gospodarce narodowej dotyczył małych podmiotów w *Edukacji* – 6% oraz w *Pozostalej działalności usługowej* – 12%.

Tabela 3.3.2. Struktura branżowa inwestycji

Inwestycje ogółem	Ogółem	Struktura nakładów klasy firm (%)			Udział w nakładach branży (%)			Udział przedsiębiorstw w nakładach w gospodarce narodowej (%)		
	Wartość w tys. zł	mikro	małe	średnie						
	88 813 266	10897267 tys. zł	8204590 tys. zł	18990454 tys. zł	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie
C	3 309 362	0,3	0,3	0,3	1,1	0,7	4,9	100,0	100,0	100,0
D	32 395 754	19,6	13,1	28,2	4,4	7,1	25,1	99,8	99,9	99,9
E	8 306 563	4,0	5,5	1,9	7,2	1,9	16,2	63,7	27,2	80,4
F	2 424 061	6,5	6,8	6,1	30,6	20,5	27,6	86,4	27,7	21,9
G	13 321 195	28,2	31,2	24,2	25,5	14,9	21,7	92,5	99,7	99,8
H	1 014 880	3,4	4,4	2,1	46,7	16,7	13,9	98,9	85,2	79,1
I	11 387 709	7,2	8,0	6,2	7,6	4,5	9,7	84,9	88,9	94,2
J	3 272 480	2,4	0,7	4,6	2,5	11,6	29,7	100,0	100,0	100,0
K	8 678 916	22,6	23,7	21,1	29,8	20,0	26,7	16,0	93,1	87,4
M	424 168	0,8	0,8	0,8	19,5	15,0	39,9	21,5	6,1	19,7
N	2 493 954	2,9	3,8	1,7	16,4	5,5	15,9	92,0	49,4	56,7
O	1 779 446	2,3	1,8	2,9	11,0	13,3	38,1	38,6	12,2	26,4

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

W strukturze rodzajowej inwestycji MSP zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym dominują budynki i budowle, choć większe znaczenie mają w sektorze publicznym, a także maszyny i urządzenia techniczne. W sektorze prywatnym istotnym rodzajem inwestycji są też środki transportowe. Na komputery MSP obu sektorów własnościowych przeznaczają około 3% swojego funduszu inwestycyjnego.

Budynki i budowle stanowiły najważniejszy rodzaj inwestycji w sektorze prywatnym w sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, w *Budownictwie* w sektorze publicznym, w sekcji *Hotele i restauracje* w sektorze prywatnym oraz w *Obsłudze nieruchomości i firm* w sektorze publicznym, gdzie stanowiły ponad 70% nakładów inwestycyjnych. Najmniejsze znaczenie miały budynki i budowle w inwestycjach w *Górnictwie* w obu sektorach, w sektorze prywatnym w *Transporcie i Pośrednictwie finansowym* oraz w *Administracji publicznej* w obu sektorach, gdzie stanowiły poniżej 20% nakładów.

Maszyny i urządzenia dominowały w inwestycjach MSP w 2005 roku w sekcjach *Górnictwo*, *Przetwórstwo przemysłowe*, w *Pośrednictwie finansowym* w sektorze publicznym oraz w przedsiębiorstwach prywatnych działających w sekcji *Administracja publiczna*, *Obrona narodowa i Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, a także w sektorze prywatnym w *Ochronie zdrowia* oraz *pozostałej działalności usługowej*. Na zespoły komputerowe jako rodzaj maszyn i urządzeń najwięcej środków w 2005 roku przeznaczyło *Pośrednictwo finansowe* w sektorze publicznego – blisko połowę całego funduszu inwestycyjnego. Najmniej na maszyny i urządzenia – poniżej 20% swojego funduszu inwestycyjnego, wydały MSP z *edukacji*, publiczne firmy w *Budownictwie* i *Handlu* oraz prywatne w *Obsłudze nieruchomości i firm*. Mniej niż 1% nakładów inwestycyjnych przeznaczyły na komputery MSP własności publicznej w *Górnictwie*, *Budownictwie* i *Administracji publicznej*.

Środki transportowe w 2005 roku kupowały głównie MSP prywatne w sekcji *Transport*, *Gospodarka magazynowa* i *Łączność* oraz w *Pośrednictwie finansowym* – stanowiły one 60% ich nakładów inwestycyjnych. Środki transportowe były mało istotnym – (mniej niż 10% nakładów) rodzajem inwestycji w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę*, *Przetwórstwie przemysłowym*, *Transporcie*, sekcji *Hotele i restauracje*, a także dla MSP sektora publicznego w *Budownictwie*, *Obsłudze nieruchomości i firm* oraz MSP sektora publicznego sekcji *Pozostała działalność usługowa*.

Tabela 3.3.3. Struktura rodzajowa inwestycji MSP sektora prywatnego i publicznego (%)

Sekcja	Budynki i budowle		Maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia		W tym:		Środki transportowe		Pozostałe nakłady	
					zespoły komputerowe					
	Publ.	Prywat.	Publ.	Prywat.	Publ.	Prywat.	Publ.	Prywat.	Publ.	Prywat.
Sektor własnościowy w Polsce	55,5	40	36,1	36,8	3,1	3,1	7,8	22,8	0,6	0,4
Górnictwo	8,9	18,5	78,2	62,3	0,7	1,1	12,8	18,2	0,1	0,9
Przetwórstwo przemysłowe	25,5	33	67,7	56,9	2,8	1,4	6,2	9,6	0,6	0,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	56,3	81,1	41,6	17,1	2,2	0,7	1,9	1,3	0,2	0,4
Budownictwo	76,2	25,5	13,2	44	0,7	2	5,3	30,2	5,3	0,3
Handel i naprawy	62,3	45,2	18,2	28	2,7	3,4	19,6	26,5	0	0,3
Hotele i restauracje	64,2	72,9	30,7	17,1	1,8	1,2	3,8	9,7	1,3	0,4
Transport	41,3	17,8	21,4	21	2	2,6	36,6	61,1	0,7	0,1
Pośrednictwo finansowe	27	10,2	60,6	22,1	49,1	7,2	12,3	67,6	0	0,2
Obsługa nieruchomości i firm	74,2	59,4	21,9	18,6	4,3	5	2,8	21,2	1,1	0,8
Administracja publiczna i obrona narodowa	0	2,5	61,9	75,4	0,4	1,7	38,1	22,1	0	0
Edukacja	40	55,1	17,7	19,5	4,3	8,3	42,2	23,7	0	1,7
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	44,2	30,7	45,2	50	2,6	7,6	10,6	19,2	0	0,2
Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	56,5	21,5	34,4	56,2	4	5,2	8,7	21	0,3	1,3

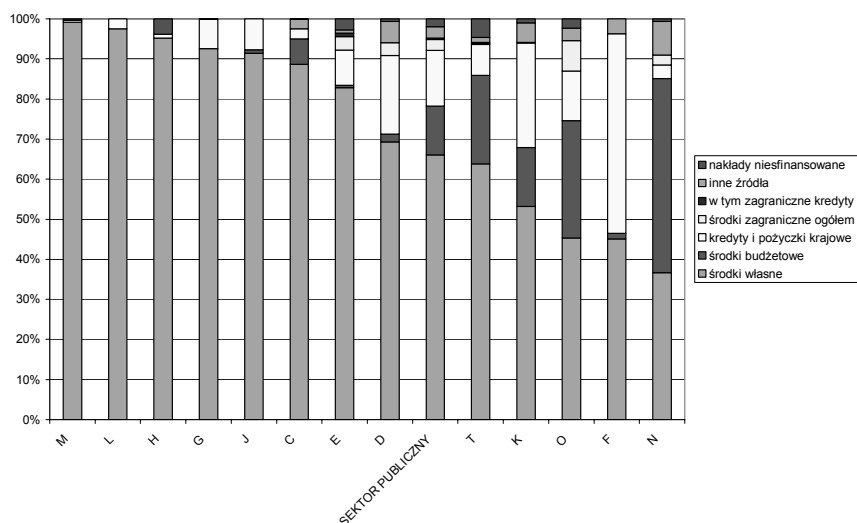
Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS oraz publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Źródła finansowania inwestycji MSP zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym to głównie środki własne firm oraz kredyty bankowe. Środki własne pokryły 75% inwestycji w sektorze prywatnym i 66% w publicznym, natomiast kredyty 17% w prywatnym i 1% w publicznym. W sektorze publicznym istotnym źródłem finansowania były środki budżetowe, które pokryły 12% inwestycji MSP. Około 3% nakładów inwestycyjnych w obu sektorach sfinansowały MSP przy wykorzystaniu środków zagranicznych.

Środki własne sfinansowały ponad 90% nakładów inwestycyjnych w sektorze publicznym w sekcjach *Handel i naprawy*, *Hotele i restauracje*, *Pośrednictwo finansowe*, *Administracja publiczna i obrona narodowa* oraz *Edukacja*, natomiast w prywatnym jedynie w sekcji *Administracja publiczna i obrona narodowa*. W sektorze prywatnym około 80% inwestycji zostało sfinansowane ze środków własnych MSP w sekcji *Górnictwo*, *Budownictwo* i *Pośrednictwo finansowe*. Najmniejszą rolę odegrały środki własne w finansowaniu inwestycji w sektorze publicznym w sekcjach *Budownictwo*, *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* (od 35% do 55% nakładów), zaś w prywatnym w *Obsłudze nieruchomości i firm* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę* (około 68%).

Ze środków budżetowych zostało sfinansowanych blisko 50% inwestycji w sektorze publicznym w *Ochronie zdrowia*, 30% w sekcji *Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna* oraz 22% w *Transporcie*. Środki budżetowe nie zostały wykorzystane do sfinansowania inwestycji przez MSP sektora publicznego działające w sekcjach *Handel i naprawy*, *Hotele i restauracje*, *Administracja publiczna i obrona narodowa* oraz *Edukacja*, a w sektorze prywatnym w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę*. W sektorze prywatnym najwięcej inwestycji ze środków budżetowych sfinansowały MSP sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – 3,9% oraz *Hotele i restauracje*, a także *Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna* – około 1,3%, w pozostałych branżach środki budżetowe stanowiły poniżej 1% funduszu inwestycyjnego.

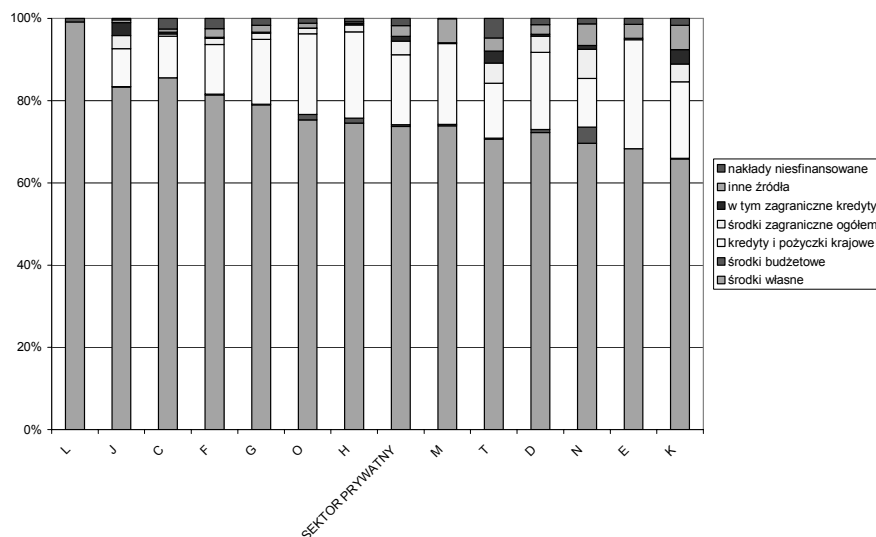
Wykres 3.3.1. Źródła finansowania nakładów inwestycyjnych w sektorze publicznym³⁹

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Kredyty i pożyczki sfinansowały blisko 50% nakładów w sektorze publicznym w *Budownictwie*, 26% w *Obsłudze nieruchomości i firm* oraz blisko 20% w *Przetwórstwie przemysłowym*. W pozostałych sekcjach mniej niż 10%, a najmniej w *Edukacji i Hotelarstwie* – poniżej 1%. W sektorze prywatnym 26% inwestycji sfinansowały pożyczki w sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*, a około 20% w sekcjach *Przetwórstwo przemysłowe*, *Hotele i restauracje*, *Obsługa nieruchomości i firm*, *Edukacja* oraz *Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna*. Najmniej inwestycji sfinansowano kredytami w sektorze prywatnym w *Górnictwie i Ochronie zdrowia* – około 10%, a żadnych w *Administracji publicznej*.

Wykres 3.3.2. Źródła finansowania nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym⁴⁰

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

39 C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; L – Administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

40 C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; L – Administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

Środki zagraniczne zostały wykorzystane do finansowania inwestycji w sektorze publicznym głównie w sekcji *Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna*, natomiast w sektorze prywatnym w sekcjach *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna, Przetwórstwo przemysłowe, Obsługa nieruchomości i firm*, a także w *Transporcie* – od 4% do 7,6%. Kredyty zagraniczne pokryły około 3% inwestycji w branżach *Transport, Pośrednictwo finansowe oraz Obsługa nieruchomości i firm* w sektorze prywatnym.

Inne, poza powyższymi, źródła finansowania pojawiły się głównie w obu sektorach w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm oraz Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, w sektorze publicznym w *Przetwórstwie przemysłowym*, a prywatnym w *Edukacji* – stanowiły od 5% do 8,5% nakładów inwestycyjnych. W MSP sektora publicznego inne źródła stanowiły przeciętnie 2,9% nakładów, a w prywatnym 2,7%. Około 2% w obu sektorach stanowiły nakłady niesfinansowane, czyli takie, na które nie zostały jeszcze wydatkowane środki, choć zostały one poniesione.

3.4 Handel zagraniczny MSP

MSP w 2005 roku były źródłem 34,3% wartości polskiego importu, tj. zakupiły towary i usługi z zagranicy za kwotę 8,1 mld euro, przy całym imporcie Polski o wartości 23,7 mld. euro. Przy czym dominującą rolę w imporcie miały średnie podmioty, gdyż były źródłem 21,5% importu Polski, natomiast firmy zatrudniające od 10 do 49 osób 12,3%. Firmy mikro sprowadziły do Polski zaledwie 0,52% polskiego importu. Śladowy jest też udział MSP sektora państwowego w imporcie Polski, gdyż w 2005 roku wygenerowały one zaledwie 0,38% polskiego importu. Największy udział w imporcie miały MSP należące do sektora publicznego w sekcjach usługowych, a szczególnie *Pośrednictwo finansowe, Obsługa nieruchomości i firm oraz Edukacja* – od blisko 7% po 2,5%. W pozostałych sekcjach udział MSP państwowych w imporcie Polski był niższy niż 1%. W *Rolnictwie i leśnictwie oraz Ochronie zdrowia i pomocy społecznej* import MSP sektora państwowego w ogóle nie wystąpił. Znikomy był też w *Górnictwie oraz Transporcie*.

Tabela 3.4.1. Udział MSP w imporcie poszczególnych sekcji PKD (%)

Sekcja	0-49 prac.	w tym: 0- 9	10-49 prac.	50-249 prac.	MSP ogółem	MSP sektora państwowego
Ogółem	12,84	0,52	12,32	21,46	34,3	0,38
Rolnictwo i leśnictwo	0,1	0	0,1	99,9	100	0
Górnictwo	0,41	0	0,41	0,8	1,22	0,01
Przetwórstwo przemysłowe	3,18	0,07	3,12	9,51	12,7	0,32
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,06	0	0,06	0,55	0,6	0,53
Budownictwo	20,36	1,58	18,78	52,55	72,91	0,79
Handel i naprawy	32,64	1,44	31,2	46,46	79,1	0,38
Hotele i restauracje	24,51	1,21	23,3	15,63	40,14	0,28
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	7,71	0	7,71	9,31	17,02	0,07
Pośrednictwo finansowe	24,73	0	24,73	63,52	88,25	6,91
Obsługa nieruchomości i firm	13,79	0,3	13,49	32,31	46,1	2,49
Edukacja	76,31	3,8	72,51	23,69	100	3,05
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	4,07	0,5	3,57	95,4	99,47	0
Pozostała działalność usługowa	9,18	2,25	6,92	81,42	90,6	0,19

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Największy udział w imporcie miały małe i średnie podmioty należące wyłącznie do sektora prywatnego w *Rolnictwie i leśnictwie* – większość importu tej sekcji sprowadziły średnie przedsiębiorstwa – 99,9%, zaledwie 0,1% firmy małe. Cały import w sekcji *Edukacja* również pochodził od MSP, przy czym głównymi importerami były małe podmioty – 72,5% importu sekcji Polski. 23,7% importu sekcji wygenerowały średnie podmioty, a 38% mikro. Bardzo duży udział w imporcie miały też MSP w sekcji *Ochrona zdrowia i pomocy społecznej* i tutaj też głównie średnie podmioty, które sprowadziły 95,4% importu sekcji oraz 3,57% małe i 0,5% mikropodmioty. 90,6% importu sekcji *Pozostała działalność usługowa* również pochodziło z sektora MSP, przy czym 81,4% wygenerowały podmioty średnie.

Bardzo wysoki udział mają małe i średnie przedsiębiorstwa także w *Pośrednictwie finansowym* – ponad 88%, przy czym 63,5% importu Polski w ramach tej sekcji sprowadziły średnie podmioty. Również w *Handlu i naprawach* większość importu wygenerowały MSP – 79% (46,5% średnie firmy handlowe) oraz w *Budownictwie* – 73% (średnie podmioty 52,6% importu branży). W pozostałych sekcjach udział MSP w imporcie był mniejszy niż dużych podmiotów. Najmniejszy udział w imporcie miały MSP w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę* – 0,6% oraz w *Górnictwie* – 1,2%, czyli w branżach o nadreprezentacji dużych podmiotów. 12,8% importu *Przetwórstwa przemysłowego* sprowadziły małe i średnie przedsiębiorstwa, przy czym średnie 9,5%. Sektor MSP miał niski – 17% udział w imporcie ramach *sekcji Transport, gospodarka magazynowa i łączność*, przy zbliżonej wartości importu firm małych – 7,7% importu sekcji i średnich 9,3%.

W branży *Hotele i restauracje* MSP sprowadziły 40% importu i większość, czyli 24,5% wygenerowały małe podmioty. Dość wysoki udział – 46% miały MSP też w imporcie sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* i tutaj większość wygenerowały średnie przedsiębiorstwa – 32,3% importu sekcji.

Tabela 3.4.2. Udział MSP w eksporcie poszczególnych sekcji PKD (%)

Sekcje	0-49 prac.	w tym: 0-9	10-49 prac.	50-249 prac.	MSP ogółem	MSP sektora państwowego
Ogółem	8,97	0,29	8,68	22,81	31,78	2,55
Rolnictwo i leśnictwo	0	0	0	0	0	0
Górnictwo	0,01	0,00	0,01	0,43	0,44	0
Przetwórstwo przemysłowe	4,67	0,15	4,52	17,67	22,34	0,43
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2,93	0	2,93	1,67	4,59	0,22
Budownictwo	9,00	0,32	8,68	12,52	21,53	0,06
Handel i naprawy	30,17	1,04	29,13	47,77	77,94	13,22
Hotele i restauracje	20,38	0	20,38	0,52	20,90	0
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	10,00	0,25	9,75	51,40	61,40	1,7
Pośrednictwo finansowe	19,59	0,00	19,59	74,74	94,33	0
Obsługa nieruchomości i firm	18,47	0,09	18,38	58,58	77,05	3
Edukacja	0,02	0	0,02	99,98	100	0
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	0	0	0	87,37	87,37	0
Pozostała działalność usługowa	32,94	18,68	14,26	15,00	47,94	8,68

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Udział MSP w eksporcie Polski był nieznacznie niższy niż w imporcie i wyniósł niecałe 32%. MSP sprzedały produkty i usługi o wartości 4,3 mld euro. Podobnie jak w przypadku importu większość eksportu MSP wygenerowały średnie podmioty – blisko 23% sprzedaży zagranicznej Polski. Znacznie większy niż udział w imporcie był udział MSP sektora państwowego w eksporcie Polski, gdyż wyniósł 2,55%. Największą rolę eksport MSP sektora państwowego miał w sekcjach *Handel i naprawy* – 13,2% oraz *Pozostała działalność usługowa* – 8,7%, a także w *Obsłudze nieruchomości i firm* – 3%. Ponadto MSP własności publicznej eksportowały także w sekcjach *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* oraz *Przetwórstwo przemysłowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz *Budownictwo*. W pozostałych sekcjach MSP państwowe w ogóle nie eksportowały.

Tabela 3.4.3 Struktura branżowa handlu zagranicznego MSP i bilans handlowy

Sekcja PKD	Struktura importu ogółem (%)	Struktura importu MSP (%)	Struktura eksportu ogółem (%)	Struktura eksportu MSP (%)	Bilans handlowy MSP w mln euro
Ogółem	23,69 mld euro	8,124 mld euro	13,57 mld euro	4,3 mld euro	-3810,92
Rolnictwo i leśnictwo	0,002	0,004	0,002	0	-0,36
Górnictwo	0,189	0,007	2,064	0,029	0,70
Przetwórstwo przemysłowe	58,344	21,594	79,128	55,619	644,90
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	5,823	0,102	0,018	0,003	-8,20
Budownictwo	0,180	0,382	0,781	0,529	-8,21
Handel i naprawy	32,579	75,128	16,380	40,169	-4371,19
Hotele i restauracje	0,010	0,012	0,040	0,026	0,15
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1,552	0,770	0,453	0,876	-24,79
Pośrednictwo finansowe	0,076	0,195	0,011	0,033	-14,44
Obsługa nieruchomości i firm	1,145	1,539	1,106	2,681	-9,40
Edukacja	0,001	0,004	0,001	0,002	-0,26
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	0,008	0,022	0,001	0,004	-1,66
Pozostała działalność usługowa	0,091	0,239	0,015	0,022	-18,49

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Całość eksportu sekcji *Edukacja* wygenerowały MSP, z czego 99,8% – przedsiębiorstwa średnie. W 2005 roku małe i średnie przedsiębiorstwa najbardziej efektywnymi eksporterami były w sekcjach *Pośrednictwo finansowe*, gdzie wygenerowały ponad 94% wartości sprzedaży zagranicznej sekcji oraz w *Ochronie zdrowia i pomocy społecznej* – 87,4%, a także w *Handlu i naprawach* – 78% oraz *Obsłudze nieruchomości i firm* – 77%. We wszystkich tych sekcjach dominujący udział w eksporcie miały średnie podmioty, które wygenerowały całość eksportu MSP w *Ochronie zdrowia*, blisko 75% eksportu *Pośrednictwa finansowego*, prawie 60% eksportu w *Obsłudze nieruchomości i firm* oraz blisko 50% eksportu sekcji *Handel i naprawy*.

Ponadprzeciętny udział w eksporcie miały MSP także w sekcjach *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* – 61,4% eksportu sekcji oraz w pozostałej działalności usługowej – blisko 48% eksportu. W przypadku sekcji *Transport* głównymi eksporterami były średnie podmioty, ale w sekcji *Pozostała działalność usługowa* więcej wyeksportowały przedsiębiorstwa małe, które miały udział w sprzedaży zagranicznej sekcji na poziomie 33%. MSP w ogóle nie eksportowały w sekcji *Rolnictwo i leśnictwo*, natomiast śladowy udział w eksporcie miały w sekcjach *Górnictwo* oraz *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*. MSP wygenerowały też około 20% eksportu w sekcjach *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo* oraz *Hotele i restauracje*.

Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce w 2005 roku, podobnie jak cała gospodarka, zanotowały deficyt w obrotach handlowych. Jedynie w sekcjach *Przetwórstwo przemysłowe*, *Górnictwo*, a także *Hotele i restauracje* sektor MSP miał nadwyżkę handlową. W przypadku firm średnich nadwyżka handlowa wystąpiła w sekcjach *Przetwórstwo przemysłowe*, *Górnictwo*, *Obsługa nieruchomości, wynajem i Usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej* oraz w sekcji *Edukacja*. W pozostałych sekcjach średnie firmy miały deficyt handlowy. Małe przedsiębiorstwa osiągnęły nadwyżkę w handlu zagranicznym w *Przetwórstwie przemysłowym*, *Budownictwie* oraz sekcji *Hotele i restauracje*.

Tabela 3.4.4. Eksport i import małych i średnich firm aktywnych w 2005 roku

Euro	10-49 prac.		50-249 prac.	
	eksport na małą firmę aktywną	import na małą firmę aktywną	eksport na średnią firmę aktywną	import na średnią firmę aktywną
Ogółem	26 578,3	65 849,4	217 332,6	356 856,5
Przetwórstwo przemysłowe	33 155,3	29 371,5	287 185,5	198 970,3
Budownictwo	2161,0	1876,7	9885,0	16 652,5
Handel i naprawy	46 059,1	171 239,5	378 087,3	1 276 273,3
Hotele i restauracje	689,5	356,3	140,1	1895,2
Transport	3058,9	14 450,3	49 040,6	53 057,4
Pośrednictwo finansowe	1282,9	19 393,5	18 076,0	184 023,1
Obsługa nieruchomości i firm	6458,0	8564,6	57 399,3	57 212,2
Edukacja	0,0	646,9	3625,3	3435,0
Ochrona zdrowia i pomoc społeczną	0,0	42,8	10,3	8504,5
Pozostała działalność usługowa	338,9	1766,9	922,7	53 777,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

W eksporcie całego sektora MSP blisko 56% stanowił eksport *Przetwórstwa przemysłowego*, a 40% sprzedaż sekcji *Handel i naprawy*. Najważniejsze sekcje w imporcie MSP to ponownie te dwie sekcje, ale tutaj aż 75% stanowił import firm handlowych, a 22% import firm *Przetwórstwa przemysłowego*. Relatywnie duży udział w eksporcie – 2,7% oraz w imporcie MSP – 1,5% miała też sekcja *Obsługa nieruchomości i firm*. Te trzy branże dominują też w handlu zagranicznym Polski, lecz w kraju ogółem najwięcej eksportują i importują przedsiębiorstwa *Przetwórstwa przemysłowego*, podczas gdy w sektorze MSP największy udział w wymianie międzynarodowej ma sekcja *Handel i naprawy*.

Pozostałe sekcje mają śladowy udział w imporcie i eksporcie zarówno MSP, jak i całej gospodarki. W eksporcie MSP wyróżniają się jeszcze w takich branżach, jak: *Transport*, *Gospodarka magazynowa i łączność* – 0,9% eksportu sektora oraz *Budownictwo* – 0,53%. W imporcie podobnie udział przekraczający 0,1% mają powyższe branże, a także *Pozostała działalność usługowa* i *Pośrednictwo finansowe*.

W przeliczeniu na przedsiębiorstwo aktywne największy średni eksport w 2005 roku cechował małe przedsiębiorstwa z sekcji *Handel i naprawy* – przeciętnie mała firma tej branży wyeksportowała na kwotę 46 tys. euro. Jednak jednocześnie podmioty tej branży najwięcej importowały – przeciętna wartość importu na podmiot wyniosła 171,2 tys. euro. Silną działalnością eksportową w 2005 roku charakteryzowały się też przedsiębiorstwa *Przetwórstwa przemysłowego*. W tej branży działalność eksportowa małych firm była silniejsza niż importowa i jej wartość wyniosła przeciętnie 33,2 tys. euro na mały podmiot przy imporcie 29,4 tys. euro na firmę. Te dwie branże wpłynęły na wyniki ogółem sektora małych firm, gdyż przeciętny eksport w przypadku podmiotu zatrudniającego od 10 do 49 osób wyniósł w 2005 roku 26,6 tys. euro, podczas gdy import 65,9 tys. euro. Wszystkie pozostałe branże cechowała wartość eksportu w przeliczeniu na podmiot niższa niż średnia dla sektora. Pod względem intensywności eksportu wyróżniały się jeszcze małe firmy z sekcji *Obsługa firm i nieruchomości*. Wartość eksportu na firmę wyniosła tu 6,5 tys. euro, zaś importu 8,6 tys. euro. W *Transportie* i *Pośrednictwie finansowym* eksport usług był stosunkowo niewielki – odpowiednio 1,3 tys. euro i 3,1 tys. euro na mały podmiot, natomiast import już o wyższej wartości – 19,4 tys. euro i 14,5 tys. euro na małą firmę. Małe przedsiębiorstwa budowlane wyeksportowały średnio więcej niż zaimportowały, gdyż odpowiednio 2,2 tys. euro i 1,9 tys. euro na podmiot. Podobnie silniejszy eksport niż import cechował małe firmy z branży *Hotele i restauracje*, choć intensywność uczestnictwa w wymianie międzynarodowej w ujęciu kwoty na podmiot była tu niewielka. Średni eksport na małą firmę branży wyniósł niecałe 700 euro, zaś import 356 euro. W pozostałych branżach dominowała działalność importowa małych firm.

Przeciętny eksport średniej firmy był w 2005 roku ponad 8 razy większy niż małej, a import ponad 5 razy większy. Najsilniejsza działalność importowo-eksportowa dotyczyła podmiotów średnich w ramach sekcji *Handel i naprawy*, jednak import na podmiot – 1,27 mln euro był znacznie większy niż eksport – 378 tys. euro na średnią firmę. Silny eksport w przeliczeniu na podmiot dotyczył też *Przetwórstwa przemysłowego* – przeciętna wartość eksportu średniej firmy wyniosła 287 tys. euro. Wysoki był też import w tej sekcji – 199 tys. euro na średnią firmę. Stosunkowo wysoki i nieznacznie wyższy niż import był też przeciętny eksport aktywnych firm średnich, którego

wartość wyniosła 57,4 tys. na podmiot. W *Transporcie* przeciętna wartość eksportu w średnich firmach wyniosła 49 tys. euro na podmiot, natomiast wartość importu 53 tys. euro. W *Pośrednictwie finansowym* przeciętna wartość eksportu średnich firm wyniosła 184 tys. euro., a importu 18 tys. euro. W *Budownictwie* przeciętna wartość eksportu przypadająca na średnie przedsiębiorstwo wyniosła w 2005 roku 9,9 tys. euro, zaś importu 16,6 tys. euro. Intensywna działalność importowa cechowała również średnie przedsiębiorstwa z sekcji *Pozostała działalność usługowa* – przeciętna wartość wynosiła 53,8 tys. euro na podmiot, ale eksport w tej branży był znikomy. W *Edukacji* przeciętna wartość eksportu i importu średnich podmiotów była zbliżona i wyniosła około 3,5 tys. euro. W *Hotelarstwie i restauracjach* eksport był śladowy – 140 euro na podmiot, natomiast import wyniósł przeciętnie 1,9 tys. euro na podmiot. W ramach sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* przeciętnie wartość importu wyniosła około 8,5 tys. euro.

3.5. Stan sektora MSP w regionach

W rozdziale przedstawiona jest charakterystyka stanu sektora małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych województwach Polski w 2005 roku przez pryzmat struktury podmiotowej, efektywności przedsiębiorstw aktywnych oraz nakładów inwestycyjnych.

3.5.1. Województwo dolnośląskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie dolnośląskim zarejestrowanych było 308,8 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 8,3% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego jedynie 437 zatrudniało ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w podmiotach krajowych województwo miało w podmiotach niezatrudniających pracowników – 16,4%, a także w całej grupie mikrofirm – 8,4%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w gronie podmiotów małych – 6,7%. W 2005 roku w dolnośląskim powstało 24,6 tys. nowych podmiotów tj. 8,5% nowo powstałych podmiotów w Polsce, ale zlikwidowanych zostało 25 tys., czyli 10,8% wszystkich zlikwidowanych podmiotów w kraju. Szczególnie duży udział w podmiotach zlikwidowanych i nowo powstałych w Polsce miał region w grupie podmiotów nie zatrudniających pracowników – ponad 20%.

1,7% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 10,8% wszystkich oraz dużych – blisko 20% wszystkich zarejestrowanych. 5,6% podmiotów zarejestrowanych w regionie należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 39% oraz firm największych – 42%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 4,6%.

Tabela 3.5.1.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w dolnośląskim w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Dolnośląskie	308825	44331	295832	10385	2171	437
Udział regionu w Polsce (%)	8,3	16,4	8,4	6,7	7,2	7,9
Własność zagr. udział w regionie(%)	1,7	3,9	1,4	5,6	10,8	19,9
Sektor publiczny udział w regionie (%)	5,6	26,2	4,6	26,7	39,4	41,6
Sektor prywatny udział w regionie (%)	94,4	73,8	95,4	73,3	60,6	58,4
Nowo powstałe	24579	3622	24085	426	58	10
Nowo powstałe udział w Polsce (%)	8,5	24,5	8,5	6,9	8,9	10,6
Zlikwidowane	25077	849	24730	284	50	13
Zlikwidowane udział w Polsce (%)	10,8	21,1	10,8	7,0	7,5	7,6

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Najważniejsze sekcje w województwie dolnośląskim w ujęciu udziału podmiotów zatrudniających do 249 osób branży w regionie w porównaniu z udziałem podmiotów MSP branży w kraju to *Górnictwo* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Udział podmiotów MSP ww. branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 25% wyższy niż przeciętna krajowa. W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – blisko 35% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – blisko 18%. Około 10%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też firmy budowlane i *Przetwórstwa przemysłowego*. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*, które stanowią blisko 70% oraz z sekcji *Edukacja* – około 17,5%. MSP będące wła-

snością kapitału zagranicznego to głównie podmioty z sekcji *Handel i naprawy* – ponad 42%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 21% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 13,5%.

Nowo utworzone w 2005 roku firmy na Dolnym Śląsku to przede wszystkim firmy *Przetwórstwa przemysłowego* – blisko 33%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 17% i z branż *Handel i naprawy* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – po 13,8%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie dolnośląskim to głównie firmy z *Przetwórstwa przemysłowego* – 26%, a także z *Ochrony zdrowia i pomocy społecznej* – 14% oraz MSP handlowe i z branży *Pozostała działalność usługowa*. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych w 2005 roku miały sekcje *Górnictwo*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, *Budownictwo*, *Transport*, *Pośrednictwo finansowe*, *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* oraz *Pozostała działalność usługowa*.

Tabela 3.5.1.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie dolnośląskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny(%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,1	0,1	0,6	1,7	4	1,35
Przetwórstwo przemysłowe	0,7	9,4	21,0	32,8	26	0,86
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,3	0,1	0,2	3,4	4	0,79
Budownictwo	0,3	10,2	7,7	5,2	6	0,98
Handel i naprawy	0,2	34,6	42,2	13,8	12	0,96
Hotele i restauracje	0,7	3,3	3,6	1,7	0	0,94
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,3	7,4	4,6	1,7	8	0,97
Pośrednictwo finansowe	0,3	4,0	3,1	0,0	6	1,01
Obsługa nieruchomości i firm	69,6	17,7	13,5	17,2	4	1,26
Administracja publiczna	3,9	0,2	0,0	0,0	0	0,67
Edukacja	17,6	1,7	1,2	6,9	4	0,93
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3,5	4,5	0,9	13,8	14	0,96
Pozostała działalność usługowa	2,6	7,0	1,4	1,7	12	0,97

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w dolnośląskim jest jedną z najwyższych w Polsce. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 107 podmiotów sektora MSP, co dało regionowi 3 miejsce w Polsce. Podobnie trzecie miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego oraz nowo powstałych w Polsce. W dolnośląskim zostało w 2005 roku zlikwidowanych najwięcej w kraju podmiotów w stosunku do liczby mieszkańców.

Tabela 3.5.1.3. MSP zarejestrowane w REGON w stosunku do liczby mieszkańców

Dolnośląskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	1068,5	3
MSP z kapitałem zagranicznym	17,6	3
MSP nowo powstałe	85,1	3
MSP zlikwidowane	86,8	1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

W 2005 roku w województwie dolnośląskim przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było 119,2 tys., co oznacza 7,1% podmiotów aktywnych w kraju.⁴¹ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 251. Więk-

41 *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna anketa przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) - Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące Działalność z zakresu Pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

szy udział miało województwo w podmiotach małych tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 7,8% oraz dużych – 8,9%. Na 1000 mieszkańców w regionie działało 42 firmy, czyli 6% mniej niż średnia krajowa. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm małych i dużych. Najwięcej pracujących w porównaniu z liczbą mieszkańców przypadało w regionie na firmy mikro i duże. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku dużych i małych firm.

Średnia wielkość firmy w regionie odpowiadała przeciętnej krajowej w mikrofirmach i wynosiła 2,1 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 22 osoby, a średnie 103, czyli nieznacznie mniej niż przeciętna mała firma polska. Przychody przeciętnej firmy mikro były nieznacznie niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,34 mln zł. Przychody ze sprzedaży w przeliczeniu na podmiot mały i średni były o blisko 20% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 5,89 mln zł i 28,59 mln zł. Wydajność pracy w województwie rośnie wraz z wielkością firmy i była najniższa w mikropodmiotach – 0,16 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,29 mln. zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najmniej w tym względzie odstawały podmioty zatrudniające do 9 osób. W rezultacie wynagrodzenia w regionie poza firmami małymi, tj. zatrudniającymi od 0 do 49 osób, były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,45 tys. zł brutto, a najwyższe w średnich – 2,3 tys. zł i w dużych 2,9 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 61%, zaś w liczbie pracujących 68%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikrofirm i podmiotów dużych w regionie był niższy od przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 88% i 93%. Najwyższy poziom kosztów cechował natomiast firmy średnie – 95%.

Tabela 3.5.1.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Dolnośląskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
Firmy aktywne	119246	114499	3452	1044	251
udział w Polsce (%)	7,1	7,1	7,8	7,3	8,9
firmy na 1000 mieszkańców	41,3	39,6	1,2	0,4	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	94	94	102	97	117
pracujący na 1000 mieszk.	216	84	26	37	69
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	99	94	102	95	109
pracujący na podmiot	5,2	2,1	21,7	103,0	793,9
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	106	100	99	98	93
struktura pracujących (%)	100	39	12	17	32
przychody na podmiot w mln zł	1,23	0,34	5,89	28,59	228,22
przychody na pracującego w mln zł	0,23	0,16	0,27	0,28	0,29
struktura przychodów (%)	100	26	14	20	39
wskaźnik poziomu kosztów (%)	92	88	94	97	93
wynagrodzenia brutto w zł	2368	1454	1773	2313	2905
przychody na podmiot, gdy Polska=100	91	99	81	81	73
przychody na pracującego, gdy Polska=100	86	99	82	83	78
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	99	99	100	101	98
wynagrodzenia gdy Polska=100	99	98	100	95	99

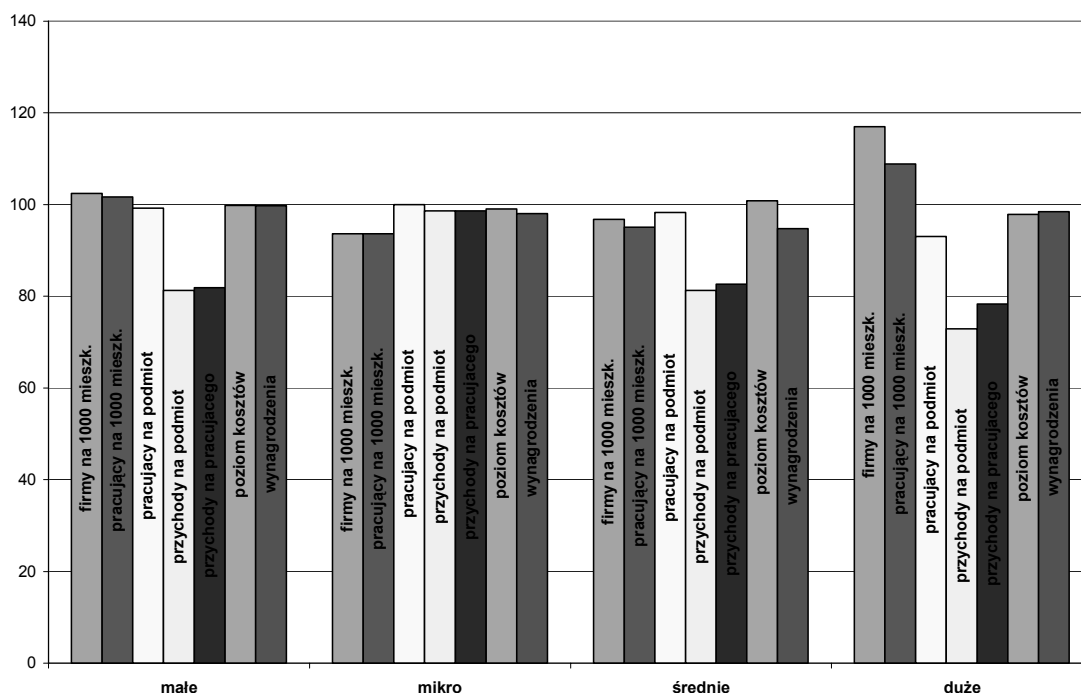
Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

* w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w firmach mikro prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w dolnośląskim o blisko 6% niższe niż średnia krajowa. Najmniej od średniej krajowej odstawały przychody podmiotów mikro w *Ochronie zdrowia i pomocy społecznej* – były niższe od średniej krajowej o 2,5% i wyniosły 0,58 mln zł. Relatywnie najniższe przychody miały natomiast firmy mikro z *Obsługi nieruchomości i firm*. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie lepiej niż przeciętna dla kraju w ujęciu przychodów na podmiot wypadły firmy z *Pośrednictwa finansowego, Górnictwa i kopalnictwa* oraz z sekcji *Hotele i restauracje*.

Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu z przeciętną krajową cechowały *Transport* – były o prawie 50% niższe od średniej dla Polski.

Wykres 3.5.1. Przedsiębiorstwa województwa dolnośląskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Górnictwo i kopalnictwo*, które miały przeciętne przychody o ponad 20% wyższe od średniej polskiej. W pozostałych branżach przeciętne przychody na podmiot firm średnich były niższe od średniej krajowej, co było najbardziej widoczne w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, a także w *Obsłudze nieruchomości i firm*. Przychody na podmiot firm średnich były w tych sekcjach odpowiednio około cztery i dwa razy niższe od przeciętnej polskiej.

We wszystkich klasach wielkościowych przeciętne przychody na podmiot dolnośląskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były niższe od średniej krajowej. Najbardziej zbliżone były w firmach mikro i wyniosły 1 mln zł. Najniższe w porównaniu z krajem były natomiast przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o blisko 13% niższe, co oznaczało 2,6 mln zł na podmiot.

Tabela 3.5.1.5. MSP prowadzące księgi rachunkowe – przychody na podmiot w tys. zł

Seksja	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Ogółem	3813,4	94,2	8184,7	81,1	28408,2	80,5
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	5199,1	107,6	25911,2	121,8
Przetwórstwo przemysłowe	1673,9	71,4	5754,8	86,3	21121,8	84,7
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	x	x	13866,6	25,8
Budownictwo	1760,1	77,2	5611,1	95,5	19068,3	86,0
Handel i naprawy	4301,3	67,6	12453,2	82,9	67968,2	88,8
Hotele i restauracje	x	x	2979,5	103,2	8320,7	74,8
Transport, gosp. magaz. i łączność	x	x	5724,2	56,6	20000,2	72,2
Pośrednictwo finansowe	x	x	39475,2	120,9	x	x
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1478,8	66,7	5114,9	77,9	12250,7	53,7
Edukacja	x	x	1603,0	88,0	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	577,1	97,5	1681,5	92,2	6120,5	82,0
Pozostała działalność usługowa	x	x	x	x	10990,4	68,9

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS

Wśród małych i średnich firm województwa dolnośląskiego, prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku firmy mikro z *Przetwórstwa przemysłowego* – ich przychody były o 24% wyższe od średniej krajowej, a także małe firmy z *Górnictwa, Transportu, Obsługi nieruchomości i firm* o przychodach na podmiot o około 10% większych od średniej krajowej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 30% niższe, miały w dolnośląskim małe podmioty z sekcji *Edukacja* i średnie z *Obsługi nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.1.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Seksje	w tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Dolnośląskie	995,8	1612,4	2615,8	99,8	97,1	87,3
Górnictwo	x	2302,3	x	x	107,3	x
Przetwórstwo przemysłowe	1037,1	1625,1	2780,4	123,5	100,0	96,1
Budownictwo	x	2009,6	x	x	97,5	x
Handel i naprawy	1408,0	1848,2	x	94,1	89,1	x
Hotele i restauracje	x	1156,7	x	x	96,7	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1256,1	2323,5	x	104,1	105,2	x
Pośrednictwo finansowe	388,3	997,8	x	76,9	77,3	x
Obsługa nieruchomości i firm	642,6	1294,6	1429,2	102,0	109,8	67,6
Edukacja	257,8	498,5	x	72,5	66,6	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	470,6	x	x	91,8	x	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	255,2	1201,4	x	35,0	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 8,18 mld zł, z czego po około 8% przypadało na podmioty mikro i małe, zaś 20,7% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 76%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 43%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw dolnośląskich był najwyższy w grupie firm małych – 14,5%, a najmniejszy w mikrofirmach – 1%.

Tabela 3.5.1.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Dolnośląskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
Nakłady w tys. zł	8181243	665897	656258	1689271
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	8,14	8,02	20,65
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	72,42	42,97	65,83	75,83
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	18,02	1,03	14,54	11,00
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	78,0	64,6	152,0	71,9
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	69,99	6,67	248,68	2064,42
inwestycje na pracującego w tys. zł	13,40	3,16	11,48	20,04
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	117,39	90,93	104,32	135,59
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	111,08	90,93	105,12	137,94

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach małych firm dolnośląskich. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów średnich i małych, a niższe w firmach mikro. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 20 tys. zł i 2,06 mln zł. Inwestycje na pracującego w firmach mikro wyniosły natomiast 3,2 tys. zł, a nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo 6,7 tys. zł.

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w dolnośląskich MSP w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 41,5% oraz *Handel i naprawy*, a także *Obsługa nieruchomości i firm* – po kilkanaście procent. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja, Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* oraz *Hotele i restauracje*.

Podmioty mikro miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Edukacja, Budownictwo* oraz *Hotele i restauracje*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały dolnośląskie podmioty mikro w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Budownictwo* – powyżej 30%, a najmniejszą w *Górnictwie* – poniżej 1% oraz w *Pośrednictwie finansowym* i *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 3% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie stanowiły 50% oraz *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* – blisko 34%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Transport* – 6,6%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firmach sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – ponad 90% oraz w średnich firmach sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* – 80%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w firmach mikro sekcji: *Górnictwo, Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy, Hotele i restauracje, Transport* oraz *Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3. 5.1.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Dolno- śląskie	Udział w nakładach przedsię- biorstw branży (%)			Udział sektora publicznego w nakładach (%)			Udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach branży w kraju			Struktura inwestycji MSP(%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	0,41	0,88	13,23	0,00	4,01	32,97	0,38	1,19	2,68	3,30
D	3,78	4,02	27,84	0,00	1,42	2,12	0,86	0,56	1,11	41,56
E	0,76	2,96	11,64	13,23	93,53	92,68	0,11	1,57	0,72	3,18
F	31,36	31,53	18,55	0,33	49,63	6,31	1,02	1,54	0,67	5,12
G	16,82	8,43	13,41	0,00	0,11	1,63	0,66	0,56	0,62	16,28
H	34,00	21,55	16,23	0,00	0,57	4,03	0,73	1,29	1,17	1,57
I	6,06	3,44	6,58	0,00	0,09	15,13	0,80	0,77	0,68	3,79
J	2,90	2,44	50,00	0,00	0,42	2,30	1,18	0,21	1,69	5,37
K	21,74	42,51	13,60	2,22	13,52	13,70	0,73	2,13	0,51	14,60
M	57,79	16,54	25,10	0,19	13,91	22,11	2,96	1,10	0,63	0,82
N	17,57	9,32	18,20	0,27	25,44	62,73	1,07	1,70	1,15	2,55
O	15,74	24,17	33,92	26,88	48,99	80,06	1,43	1,81	0,89	1,86

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała.

Za specjalizacje inwestycyjne mikropodmiotów dolnośląskich należy uznać *Pozostałą działalność usługową, Edukację oraz Pośrednictwo finansowe i Budownictwo* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był większy niż średnio w kraju. Specjalizacje inwestycyjne małych podmiotów dolnośląskich to natomiast *Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Budownictwo, Hotelarstwo oraz Obsługa nieruchomości i firm, Edukacja; Ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz Działalność usługowa, komunalna, społeczna indywidualna, pozostała*. Natomiast specjalizacje firm średnich regionu to *Przetwórstwo przemysłowe, Hotelarstwo, Pośrednictwo finansowe oraz Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Nakłady inwestycyjne średnich firm tych branż w regionie w 2005 roku były wyższe niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 70% inwestycji małych firm i 82% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 22% nakładów firm małych, a 12% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm małych dość duże znaczenie w finansowaniu inwestycji miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 3% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.1.9. Źródła finansowania inwestycji MSP (%)

Dolnośląskie	małe	średnie
środki własne	69,7	81,8
środki budżetowe	1,1	0,9
Kredyty i pożyczki krajowe	21,9	11,7
środki zagraniczne ogółem	0,8	2,8
w tym zagraniczne kredyty	0,1	0,5
inne źródła	5,6	1,8
Nakłady niesfinansowane	0,9	1,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.2. Województwo kujawsko-pomorskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych było 192 tys. podmiotów gospodarczych tj. 5,2% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 260 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju województwo miało w podmiotach średnich – 5,3%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w gronie podmiotów niezatrudniających pracowników – 2,5%. W 2005 roku powstało w kujawsko-pomorskim 15,6 tys. nowych podmiotów, tj. 5,4% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 12,3 tys., czyli 5,3% zlikwidowanych w kraju. Szczególnie duży udział w podmiotach zlikwidowanych w Polsce miał region w grupie podmiotów średnich – 6,5%, z kolei w nowo powstałych w grupie firm dużych – 6,4%.

0,7% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 6,3% wszystkich zarejestrowanych firm oraz dużych – blisko 12,7% wszystkich zarejestrowanych. 3,7% podmiotów zarejestrowanych w regionie należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 38% oraz firm największych – 50,4%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów 2,3%.

Tabela 3.5.2.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Kujawsko-pomorskie	191979	6716	182760	7369	1590	260
udział regionu w Polsce (%)	5,2	2,5	5,2	4,8	5,3	4,7
własność zagr. udział w regionie(%)	0,7	3,5	0,6	2,4	6,3	12,7
sektor publiczny udział w regionie (%)	3,7	11,6	2,3	29,0	38,0	50,4
sektor prywatny udział w regionie (%)	96,3	88,4	97,7	71,0	62,0	49,6
nowo powstałe	15588	504	15225	325	32	6
nowo powstałe udział w Polsce (%)	5,4	3,4	5,4	5,3	4,9	6,4
zlikwidowane	12281	177	12016	211	43	11
Zlikwidowane – udział w Polsce (%)	5,3	4,4	5,3	5,2	6,5	6,4

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Specjalizacje województwa kujawsko-pomorskiego w ujęciu udziału podmiotów zatrudniających do 249 osób branży w regionie, w porównaniu z udziałem podmiotów MSP danej branży w kraju to *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę oraz Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 10% większy niż średnio w Polsce. W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – ponad 37% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – ponad 13%. Około 10%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też firmy *Budowlane i Przetwórstwa przemysłowego*. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*, które stanowią blisko 43% oraz z sekcji *Edukacja* – około 33%. MSP własności zagranicznej to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – ponad 39%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 29% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 9,5%.

Tabela 3.5.2.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie kujawsko-pomorskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,88
Przetwórstwo przemysłowe	1,4	10,5	29,0	8,1	9,9	0,98
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,9	0,1	0,4	0,1	0,1	1,12
Budownictwo	0,8	9,9	7,4	10,0	11,0	0,97
Handel i naprawy	0,5	37,4	39,3	37,6	41,7	1,06
Hotele i restauracje	1,2	2,9	2,6	3,4	3,9	0,83
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,3	7,6	4,1	4,8	6,4	1,01
Pośrednictwo finansowe	0,7	4,1	4,2	3,7	4,0	1,06
Obsługa nieruchomości i firm	42,7	13,4	9,5	16,7	13,8	0,89
Administracja publiczna	8,3	0,3	0,0	0,4	0,1	0,92
Edukacja	33,2	1,4	0,4	2,6	1,9	0,93
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6,1	5,1	1,2	5,7	2,3	1,13
Pozostała działalność usługowa	4,0	7,2	1,7	7,0	4,8	1,01

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju.

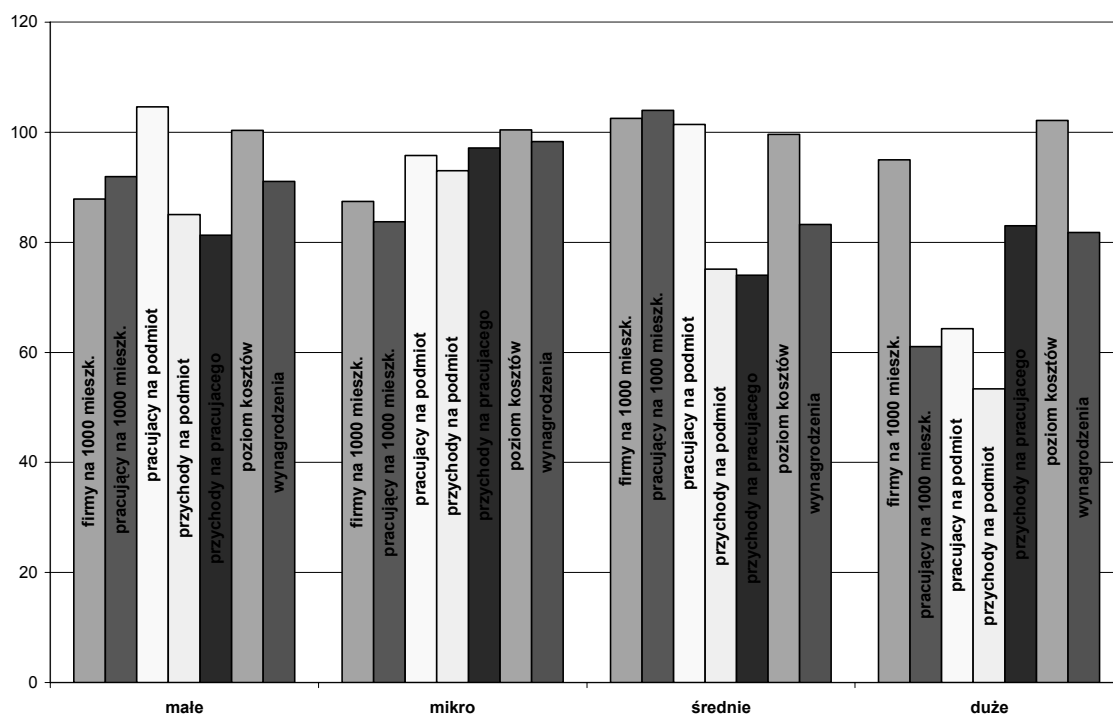
Nowo utworzone firmy w kujawsko-pomorskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 37%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 17% oraz firmy *budowlane* – 10%, *Przetwórstwa przemysłowego* – 8,1% i z sekcji *Pozostała działalność usługowa*. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie kujawsko-pomorskim to głównie firmy *handlowe* – 42%. 14% MSP zlikwidowanych w województwie to podmioty z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*, 11% *Budownictwo* i 10% podmioty z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*. W porównaniu z nowo utworzonymi podmiotami zlikwidowane MSP przeważały w *Przetwórstwie przemysłowym*, *Budownictwie*, *Handlu i naprawach*, *Hotelach i restauracjach*, *Transporcie* i *Pośrednictwie finansowym*.

Przedsiębiorczość w kujawsko-pomorskim jest na przeciętnym poziomie w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku były zarejestrowane w regionie 93 podmioty sektora MSP, co dało regionowi 9 miejsce w Polsce. Podobnie dziewiąte miejsce w kraju zajął region w ujęciu liczby podmiotów nowo powstałych. Natomiast słabo na tle kraju wypada region w ujęciu liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego – jest ich tu zarejestrowanych 6 na 10 tys. mieszkańców, co oznacza 11 pozycję w kraju. W 2005 roku zlikwidowano w regionie około 6 firm na 1 tys. mieszkańców, co oznaczało 8 lokatę w rankingu województw.

Tabela 3.5.2.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Kujawsko-pomorskie	liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	926,5	9
MSP z kapitałem zagranicznym	6,3	11
MSP nowo powstałe	75,3	9
MSP zlikwidowane	59,3	8

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Wykres 3.5.2.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa kujawsko-pomorskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność było w województwie kujawsko-pomorskim w 2005 roku 79,6 tys., co oznacza 4,7% podmiotów aktywnych w kraju.⁴² Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 146. Większy udział województwo miało w podmiotach średnich tj. zatrudniających od 50 do 249 osób – 5,6% oraz dużych – 5,1%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 385 na 10 000 mieszkańców, co odpowiada 88% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm średnich. Najwięcej pracujących w porównaniu z liczbą mieszkańców przypadało w regionie na firmy mikro i średnie. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku przedsiębiorstw średnich.

Średnia wielkość firmy w regionie była zbliżona do przeciętnej krajowej w firmach średnich i wynosiła 106 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 22,8 osoby co przewyższało o 5% przeciętną krajową, a firmy mikro 2 osoby, czyli nieznacznie mniej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej firmy mikro były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,32 mln zł. Przeciętne przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 15% i 25% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 6,16 mln zł i 28,59 mln zł. Wydajność pracy w województwie rośnie wraz z wielkością firmy i była najniższa w podmiotach mikro – 0,16 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,3 mln. zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najmniej pod tym względem odstawały podmioty małe. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od

42 *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F 02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP

3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,46 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2,03 tys. zł i duże 2,4 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 71%, zaś w liczbie pracujących – 78%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikro, małych i średnich firm był równy przeciętnej dla danej klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 89% i po 95%. Najwyższy poziom kosztów cechował natomiast firmy duże – 97%.

Tabela 3.5.2.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Kujawsko-pomorskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	79632	76574	2120	792	146
udział w Polsce (%)	4,7	4,7	4,8	5,6	5,1
firmy na 1000 mieszkańców	38,5	37,0	1,0	0,4	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	88	87	88	103	95
pracujący na 1000 mieszk.	178	75	23	41	39
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	82	84	92	104	61
pracujący na podmiot	4,6	2,0	22,8	106,3	548,4
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	93	96	105	101	64
struktura pracujących (%)	100	42	13	23	22
przychody na podmiot w mln zł	1,04	0,32	6,16	26,41	167,10
przychody na pracującego w mln zł	0,23	0,16	0,27	0,25	0,30
struktura przychodów (%)	100	29	16	25	29
wskaźnik poziomu kosztów (%)	94	89	95	95	97
wynagrodzenia brutto w zł	1979	1459	1618	2031	2411
przychody na podmiot, gdy Polska=100	77	93	85	75	53
przychody na pracującego, gdy Polska=100	83	97	81	74	83
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	100	100	100	102
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	82	98	91	83	82

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w firmach mikro prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w kujawsko-pomorskim o blisko 20% niższe niż średnia krajowa. Najmniej od przeciętnej krajowej odstawały przychody mikropodmiotów w *Handlu i naprawach* – były niższe od średniej krajowej o 3% i wyniosły 6,2 mln zł. Najniższe w porównaniu ze średnią krajową przeciętne przychody cechowały firmy mikro z sekcji *Hotele i restauracje* – wyniosły zaledwie 42% przeciętnej dla firm mikro tej branży. Wyższe od średniej krajowej były przychody podmiotów mikro regionu w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe niż przeciętna dla kraju przychody na podmiot miały firmy z sekcji: *Transport* oraz *Ochrona zdrowia i opieki społecznej*. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu ze średnią krajową cechowały *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* – były prawie 75% niższe od średniej dla Polski, a także w sekcjach *Hotele i restauracje* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*, gdzie przychody na podmiot były o ponad 30% niższe od przeciętnej krajowej.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, które miały przeciętne przychody o 3,5% większe od średniej polskiej. W pozostałych branżach przeciętne przychody na podmiot firm średnich były wyższe od średniej krajowej, szczególnie w sekcjach *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* oraz *Transport* – gdzie były blisko o 50% niższe.

Przeciętne przychody na podmiot kujawsko-pomorskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm mikro i małych przedsiębiorstw, a nieznacznie niższe w przypadku firm średnich. W firmach mikro przeciętne przychody wyniosły 1,23 mln zł, czyli o 25% więcej niż średnia dla kraju, w małych zaś 1,75 mln zł, tj. 5,5% więcej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób w regionie – wyniosły 3 mln zł na podmiot, czyli o 2,5% mniej niż średnio w Polsce.

Tabela 3.5.2.5. – Przychody ze sprzedaży na MSP prowadzące księgi rachunkowe w tys. zł

Kujawsko-pomorskie	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
Sekcje	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Ogółem	3252,3	80,3	8339,9	82,7	26966,4	76,4
Przetwórstwo przemysłowe	2508,7	107,1	5399,6	81,0	23549,0	94,4
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	4029,0	26,1	28621,3	53,2
Budownictwo	1277,3	56,0	x	x	18539,2	83,6
Handel i naprawy	6171,4	97,0	13771,0	91,6	53388,7	69,8
Hotele i restauracje	632,0	41,8	1896,8	65,7	7115,9	64,0
Transport, gosp. magaz. i łączność	1660,8	51,1	11202,8	110,7	14460,4	52,2
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1115,9	50,3	4441,5	67,6	20029,8	87,9
Edukacja	x	x	1373,8	75,4	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	516,3	87,2	2139,3	117,3	7727,1	103,5
Pozostała działalność usługowa	x	x	3148,0	80,0	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Wśród małych i średnich firm kujawsko-pomorskiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku mikro i małe firmy z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – ich przychody były odpowiednio o 114% i 29% wyższe od średniej krajowej, a także mikro, małe i średnie firmy z *Przetwórstwa przemysłowego* i małe z *Transportu*, o przychodach na podmiot o ponad 10% większych od średniej krajowej. Najniższe przychody na podmiot w stosunku do średniej krajowej, tj. o ponad 30% niższe, miały w kujawsko-pomorskim mikropodmioty z sekcji *Edukacja*.

Tabela 3.5.2.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	w tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Kujawsko-pomorskie	1246,1	1751,5	2959,2	124,9	105,5	98,7
Przetwórstwo przemysłowe	983,9	1802,4	3532,0	117,1	110,9	122,1
Budownictwo	996,4	2170,4	X	96,5	105,3	x
Handel i naprawy	2016,0	1991,6	X	134,8	96,1	x
Hotele i restauracje	x	1093,0	X	x	91,4	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	897,5	2555,9	X	74,4	115,7	x
Obsługa nieruchomości i firm	514,8	1215,1	1941,4	81,7	103,1	91,9
Edukacja	224,5	644,4	X	63,2	86,1	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1100,3	1225,1	X	214,6	129,0	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	x	1334,2	X	x	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 3,66 mld zł, z czego 7% przypadało na podmioty mikro, 9,5% na małe, zaś 30% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 75%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 29%. Udział przedsiębiorstw sektora publicznego w nakładach przedsiębiorstw w kujawsko-pomorskim był najwyższy w grupie firm średnich – 14,2%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,3%.

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach małych firm kujawsko-pomorskich. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie niższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów mikro, małych i średnich. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 13,5 tys. zł i 1,43 mln zł. Inwestycje na pracującego w firmach mikro wyniosły natomiast 1,9 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 3,8 tys. zł.

Tabela 3.5.2.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Kujawsko-Pomorskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	3661261	260037	345901	1093171
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	7,10	9,45	29,86
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	69,70	29,24	62,12	74,61
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	22,85	0,29	12,20	14,15
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	98,9	17,9	127,6	92,6
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	40,58	3,79	209,92	1429,88
inwestycje na pracującego w tys. zł	8,80	1,88	9,19	13,45
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	57,98	56,88	84,41	69,26
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	65,68	59,39	80,08	67,12

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP kujawsko-pomorskich w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 48,6% oraz *Handel i naprawy* – 20%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja*, *Pośrednictwo finansowe* oraz *Hotele i restauracje*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo* oraz *Hotele i restauracje*, zaś 21,4% w *Handlu*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty kujawsko-pomorskie w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach w sekcji *Hotele i restauracje* oraz *Edukacja* – powyżej 30%, a najmniejszą – poniżej 1%, w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz w *Przetwórstwie przemysłowym i Edukacji*, gdzie wygenerowały mniej niż 3% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* oraz *Edukacji*, gdzie stanowiły 50%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo* – 1,1% oraz *Transport* – 6,5%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm w sekcjach *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz małych w *Edukacji* – ponad 60% oraz w średnich firmach sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* – 90%. Mikropodmioty sektora publicznego nie inwestowały w ogóle w sekcjach *Górnictwo*; *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy*; *Hotele i restauracje*; *Transport*, a także w sekcji *Pośrednictwo finansowe*.

Za specjalizacje inwestycyjne mikropodmiotów kujawsko-pomorskich należy uznać *Górnictwo*, *Edukację* oraz *Pośrednictwo finansowe i Hotelarstwo* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był większy niż średnia krajowa. Natomiast specjalizacje inwestycyjne małych podmiotów kujawsko-pomorskich to *Górnictwo*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, *Budownictwo*, *Handel*, *Hotelarstwo*, *Transport* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*, *Edukacja*, a także *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*. Specjalizacje zaś firm średnich regionu to *Przetwórstwo przemysłowe*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, *Handel*, *Hotelarstwo*, jak też *Obsługa nieruchomości i firm*, *Edukacja*, *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Inwestycje firm tych branż miały większy udział w inwestycjach danej klasy firm w regionie niż w kraju.

Tabela 3.5.2.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Kujawsko-pomorskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura inwestycji MSP (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	33,65	21,44	1,08	0,00	0,00	0,00	31,91	29,08	0,22	0,28
D	2,57	5,05	35,53	0,00	0,25	0,71	0,58	0,71	1,41	48,63
E	0,66	3,08	18,09	0,00	61,54	71,59	0,09	1,63	1,12	4,03
F	12,20	24,07	23,24	0,00	48,02	1,86	0,40	1,17	0,84	4,71
G	21,42	20,45	23,41	0,00	0,01	2,84	0,84	1,37	1,08	19,31
H	40,36	37,37	16,39	0,00	4,19	0,00	0,86	2,23	1,18	1,14
I	10,83	8,71	6,54	0,00	24,52	20,60	1,42	1,95	0,67	3,47
J	3,91	9,44	16,01	1,63	2,24	10,69	1,59	0,81	0,54	1,25
K	16,25	21,15	35,70	0,05	12,57	8,94	0,55	1,06	1,34	8,25
M	1,29	31,27	67,04	0,00	63,74	45,63	0,07	2,09	1,68	0,57
N	3,89	3,52	26,17	1,49	56,03	89,31	0,24	0,64	1,65	3,19
O	8,19	18,18	57,08	6,81	25,87	90,19	0,74	1,36	1,50	5,17

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 69% inwestycji. 24% nakładów firm małych, a 15,5% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm małych i średnich dość duże znaczenie w funduszu na inwestycje miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 4% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.2.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Kujawsko-pomorskie	małe	średnie
środki własne	69,2	69,1
środki budżetowe	1,5	2,8
kredyty i pożyczki krajowe	24,0	15,4
środki zagraniczne ogółem	0,8	3,8
w tym zagraniczne kredyty	0,0	0,4
inne źródła	3,3	6,2
nakłady niesfinansowane	1,2	2,6

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.3. Województwo lubelskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie lubelskim zarejestrowanych było 153,6 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 4,1% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 199 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Większy udział w kraju miało województwo w grupie podmiotów niezatrudniających pracowników – 4,7% oraz wśród podmiotów średnich – 4,2%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm dużych – 3,6%. W 2005 roku powstało w lubelskim 12,8 tys. nowych podmiotów, tj. 4,4% nowo powstałych w Polsce, oraz zlikwidowano 11,4 tys., czyli 4,9% wszystkich podmiotów zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach zlikwidowanych i nowo powstałych w Polsce miał region w grupie podmiotów mikro – odpowiednio 4,9% i 4,5%.

0,6% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 4,3% wszystkich oraz dużych – 5% wszystkich zarejestrowanych. 4,2% podmiotów zarejestrowanych w regionie

należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 48% oraz firm największych – 56%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 2,2%.

Tabela 3.5.3.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w lubelskim w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Lubelskie	153600	12745	145795	6350	1256	199
udział regionu w Polsce (%)	4,1	4,7	4,1	4,1	4,2	3,6
własność zagr. udział w regionie(%)	0,6	1,5	0,5	1,8	4,3	5,0
sektor publiczny udział w regionie (%)	4,2	9,6	2,2	40,7	48,0	55,8
sektor prywatny udział w regionie (%)	95,8	90,4	97,8	59,3	52,0	44,2
nowo powstałe	12834	615	12599	214	18	3
nowo powstałe udział w Polsce (%)	4,4	4,2	4,5	3,5	2,8	3,2
zlikwidowane	11369	159	11193	151	22	3
zlikwidowane udział w Polsce (%)	4,9	4,0	4,9	3,7	3,3	1,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Specjalizacje województwa lubelskiego w ujęciu udziału podmiotów zatrudniających do 249 osób branży w regionie w porównaniu z udziałem podmiotów MSP branży w kraju to *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę oraz Górnictwo*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 20% większy niż przeciętna krajowa. Ponadto specjalizacją regionu jest *Administracja publiczna* – udział podmiotów tej sekcji w podmiotach zatrudniających do 249 osób w regionie jest ponad dwa razy większy niż średnio w kraju, co wynika z niedorozwoju przedsiębiorstw innych sekcji.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – ponad 39% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – ponad 12%. Około 10%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też firmy *Budowlane i Przetwórstwa przemysłowego*. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Edukacja* – około 50%, *Obsługa nieruchomości i firm*, które stanowią blisko 19% oraz z sekcji *Administracja publiczna* – blisko 11%. MSP własności zagranicznej to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – ponad 54%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 15% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 8%.

Nowo utworzone podmioty w 2005 roku w lubelskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 42%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 13% oraz firmy budowlane – 9%, z sekcji *Działalność usługowa komunalna, pozostała* – 8% oraz *Przetwórstwa przemysłowego* – 7%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie lubelskim to głównie firmy handlowe – 46%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* 11%, a także budowlane 10% i z *Przetwórstwa przemysłowego* – 8%. W porównaniu z udziałem w nowo utworzonych podmiotach MSP zlikwidowane przeważały w *Przetwórstwie przemysłowym*, *Budownictwie*, *Handlu i naprawach*, *Hotelach i restauracjach*, *Transporcie*, *Pośrednictwie finansowym* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*.

Tabela 3.5.3.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie lubelskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	1,22
Przetwórstwo przemysłowe	1,0	8,9	15,3	6,9	7,7	0,83
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1,2	0,1	0,4	0,1	0,2	1,42
Budownictwo	0,8	9,5	4,9	8,7	10,1	0,92
Handel i naprawy	0,5	39,3	54,3	41,6	45,8	1,11
Hotele i restauracje	1,1	2,9	3,3	3,8	4,0	0,84
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,5	7,7	4,3	5,6	6,6	1,02
Pośrednictwo finansowe	0,6	4,0	6,2	4,0	4,4	1,04
Obsługa nieruchomości i firm	18,5	12,0	7,7	13,0	11,1	0,76
Administracja publiczna	10,8	1,1	0,0	0,6	0,2	2,22
Edukacja	50,3	1,6	0,1	3,1	2,8	1,27
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	7,4	5,3	1,6	4,9	2,4	1,17
Pozostała działalność usługowa	7,2	7,5	1,9	7,8	4,6	1,08

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w lubelskim jest niska w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w województwie 70 podmiotów sektora MSP, co dało lubelskiemu 15. miejsce w Polsce. 13. miejsce w kraju zajął region w ujęciu liczby podmiotów nowo powstałych. Podobnie, na 13. miejscu w kraju plasuje się region w ujęciu liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego – jest ich tu zarejestrowanych 4 na 10 tys. mieszkańców. W 2005 roku zlikwidowano w regionie około 5 firm na 1 tys. mieszkańców, co oznaczało 12 lokatę w rankingu województw.

Tabela 3.5.3.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Lubelskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	701,5	15
MSP z kapitałem zagranicznym	4,0	13
MSP nowo powstałe	58,7	13
MSP zlikwidowane	52,0	12

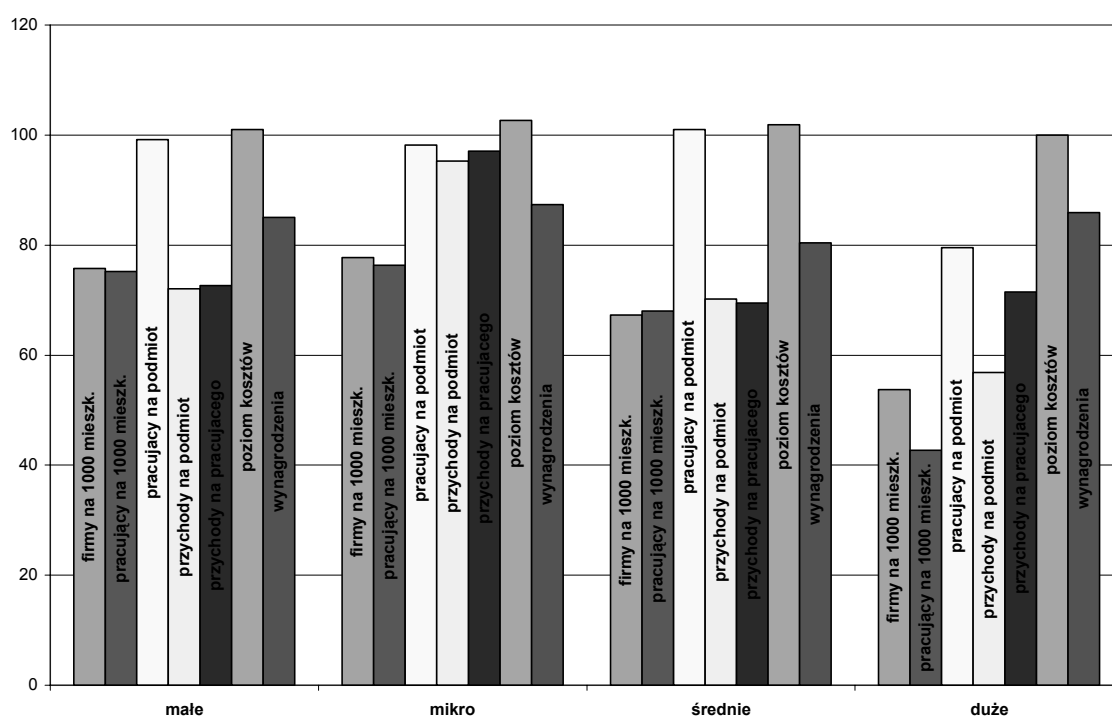
Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie lubelskim w 2005 roku 74,3 tys., co oznacza 4,4% podmiotów aktywnych w kraju⁴³. Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 87. Mniejszy udział miało województwo w podmiotach małych, średnich i dużych, tj. odpowiednio 4,1%, 3,8% i 3,1%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 341 na 10 000 mieszkańców, co odpowiada 78% średniej krajowej. Najwięcej pracujących w porównaniu z liczbą mieszkańców przypadało w regionie na firmy mikro i małe. Liczba pracujących i podmiotów na 1000 mieszkańców w żadnej klasie wielkościowej nie przewyższała 80% przeciętnej krajowej.

43 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.3.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa lubelskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Średnia wielkość firmy w regionie była zbliżona do przeciętnej krajowej w przypadku firm średnich i małych i wynosiła odpowiednio 106 i 22 pracujących na podmiot. Mikrofirmy zatrudniały przeciętnie 2 osoby, czyli nieznacznie poniżej średniej krajowej. Przychody przeciętnej firmy mikro były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,33 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były o blisko 30% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 5,22 mln zł i 24,68 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w mikropodmiotach – 0,16 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,26 mln. zł. W małych firmach wydajność pracy wyniosła 0,24 mln zł i była wyższa niż w średnich – 0,23 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna polska. Najbardziej zbliżone do średniej krajowej była wydajność pracy lubelskich mikropodmiotów. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak podmioty mikro – 1,3 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2 tys. zł i duże 2,5 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 75%, zaś w liczbie pracujących 81%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikro, małych i średnich firm był wyższy od przeciętnej dla Polski i wyniósł odpowiednio 91%, 95% i 98%. Najwyższy poziom kosztów cechował firmy średnie.

Tabela 3.5.3.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Lubelskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	74301	71739	1927	548	87
udział w Polsce (%)	4,4	4,4	4,3	3,8	3,1
firmy na 1000 mieszkańców	34,1	32,9	0,9	0,3	0,0
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	78	78	76	67	54
Pracujący na 1000 mieszk.	141	68	19	27	27
Pracujący na 1000 mieszk. gdy Polska=100	65	76	75	68	43
Pracujący na podmiot	4,1	2,1	21,7	105,9	678,4
Pracujący na podmiot gdy Polska=100	84	98	99	101	80
struktura pracujących (%)	100	48	14	19	19
Przychody na podmiot w mln zł	0,84	0,33	5,22	24,68	177,96
Przychody na pracującego w mln zł	0,20	0,16	0,24	0,23	0,26
Przychody na podmiot gdy Polska=100	62	95	72	70	57
Przychody na pracującego gdy Polska=100	74	97	73	69	71
struktura przychodów (%)	100	37	16	22	25
wskaźnik poziomu kosztów (%)	94	91	95	98	95
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	101	103	101	102	100
wynagrodzenia brutto w zł	1929	1296	1511	1963	2534
wynagrodzenia gdy Polska=100	80	87	85	80	86

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w firmach mikro prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w lubelskim o blisko 4% wyższe niż średnia krajowa, co wynikało z bardzo wysokich przychodów podmiotów mikro w *Handlu i naprawach* oraz *Ochronie zdrowia*. Najmniej od przeciętnej krajowej odstawały przychody mikropodmiotów tych branż były odpowiednio o 23% i 97% wyższe od średniej krajowej. Najniższe w porównaniu ze średnią krajową przeciętne przychody cechowały firmy transportowe mikro – wyniosły zaledwie 27% przeciętnej dla firm mikro tej branży. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wszystkie branże cechowały niższe przychody na podmiot niż przeciętna dla kraju. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu z przeciętną krajową cechowały sekcje *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* – były około 80% niższe od średniej dla Polski, a także sekcje *Transport* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*, gdzie przychody na podmiot były o blisko połowę niższe od przeciętnej krajowej.

W grupie średnich firm podobnie wszystkie branże cechowały niższe niż przeciętna dla kraju przychody na podmiot, szczególnie w przypadku sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, *Hotele i restauracje* oraz *Pozostała działalność usługowa*.

Tabela 3.5.3.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Lubelskie	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Ogółem	4200,1	103,7	7379,0	73,1	24627,7	69,7
Przetwórstwo przemysłowe	2264,6	96,7	5522,2	82,8	20947,2	84,0
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	3059,6	19,9	14401,3	26,8
Budownictwo	1251,1	54,9	5056,7	86,1	17365,2	78,3
Handel i naprawy	7832,5	123,1	10220,2	68,0	47405,5	61,9
Hotele i restauracje	755,7	50,0	2059,5	71,4	5780,5	52,0
Transport, gosp. magaz. i łączność	889,3	27,4	5364,2	53,0	19229,0	69,4
Pośrednictwo finansowe	x	x	19820,2	60,7	x	x
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1793,8	80,9	3304,7	50,3	14593,8	64,0
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1171,3	197,9	1689,8	92,7	x	x
Pozostała działalność usługowa	x	x	3124,9	79,5	8089,4	50,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot lubelskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupie firm mikro, a nieznacznie niższe dla firm małych i znacząco niższe dla podmiotów średnich. W mikrofirmach wyniosły 1,09 mln zł, czyli o 9% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,65 mln zł, tj. niecały 1% mniej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 22% niższe co oznaczało 2,3 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm województwa lubelskiego, prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku mikrofirmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Transport* – ich przychody były o ponad 30% wyższe od średniej, a także mikrofirmy z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* i małe z *Budownictwa* i *Edukacji*, o przychodach na podmiot o ponad 10% większych od średniej krajowej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 40% niższe, miały w lubelskim podmioty mikro z sekcji *Edukacja* i *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*.

Tabela 3.5.3.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Lubelskie	1090,6	1645,7	2332,9	109,3	99,1	77,8
Przetwórstwo przemysłowe	934,9	1590,9	2410,5	111,3	97,9	83,3
Budownictwo	1043,7	2439,3	x	101,1	118,4	x
Handel i naprawy	x	2117,8	x	x	102,1	x
Hotele i restauracje	x	1216,3	x	x	101,7	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1698,5	2190,5	x	140,7	99,2	x
Obsługa nieruchomości i firm	859,5	1147,1	1842,0	136,5	97,3	87,2
Edukacja	186,2	811,3	x	52,4	108,4	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	355,8	800,7	x	69,4	84,3	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	427,5	1009,6	x	58,6	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 2,4 mld zł, z czego po około 12% przypadało na podmioty mikro i małe, zaś 23% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 66%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 27%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw lubelskich był najwyższy w grupie firm małych – 17%, a najmniejszy w mikro i małych firmach – po około 5%.

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach mikro i średnich firm. W grupie firm małych sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów mikro i średnich, a niższe w małych firmach. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 11,6 tys. zł i 1,23 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 4,2 tys. zł.

Tabela 3.5.3.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Lubelskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	2384840	275476	282390	552940
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	11,55	11,84	23,19
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	57,68	26,58	46,16	65,67
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	37,94	5,34	5,21	16,99
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	164,2	335,1	54,5	111,2
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	29,98	4,17	187,66	1231,90
inwestycje na pracującego w tys. zł	7,25	2,02	8,66	11,63
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	73,87	110,07	89,40	86,15
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	82,41	107,39	94,25	86,51

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP lubelskim w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 34% oraz *Handel i naprawy* – 21%, a 14% w *Obsłudze nieruchomości firm*, 10% w *Transporcie*. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja*, *Pośrednictwo finansowe* oraz *Hotele i restauracje*.

Podmioty mikro miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Hotele i restauracje* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały lubelskie podmioty mikro w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Handel* oraz *Hotele i restauracje* – powyżej 30%, a najmniejszą w *Górnictwie* – poniżej 1% oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 2% inwestycji.

Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Budownictwie*, *Przetwórstwie przemysłowym* oraz *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* – gdzie stanowiły ponad 35%. Żadne inwestycje nie pochodziły ze średnich firm działających w sekcji *Górnictwo*.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz w średnich firmach sekcji *Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna*, *Pozostała* i *Ochrona zdrowia*, gdzie stanowiły – ponad 58%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikrofirmach wszystkich klas poza *Obsługą nieruchomości i firm*, *Pozostałą działalnością usługową* i *Ochroną zdrowia*, w całej sekcji *Górnictwo*, a także w małych w *Hotelarstwie*.

Tabela 3.5.3.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Lubelskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ – udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura inwestycji MSP (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	0,46	0,35	0,00	0,00	0,00	0,00	0,43	0,48	0,00	0,11
D	2,79	6,25	36,70	0,00	0,05	2,60	0,63	0,88	1,46	34,04
E	0,01	1,46	12,59	0,00	98,18	58,40	0,00	0,77	0,78	3,01
F	19,17	15,81	53,45	0,00	0,18	24,83	0,63	0,77	1,94	5,93
G	18,68	35,20	13,89	0,00	3,73	5,21	0,73	2,36	0,64	20,89
H	35,13	34,18	12,08	0,00	0,00	9,28	0,75	2,04	0,87	1,88
I	28,01	8,76	9,07	0,00	0,75	31,69	3,68	1,97	0,93	10,16
J	1,55	12,77	9,97	0,00	2,27	3,24	0,63	1,10	0,34	1,28
K	31,90	18,45	20,82	20,24	3,95	2,52	1,07	0,92	0,78	13,91
M	3,92	21,42	11,13	0,00	18,42	0,85	0,20	1,43	0,28	0,97
N	17,43	4,58	10,48	0,45	15,10	97,80	1,06	0,84	0,66	3,15
O	8,11	7,90	62,48	11,53	56,60	88,54	0,74	0,59	1,64	4,66

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

Branże, które miały większy udział w inwestycjach danej klasy firm w regionie niż w kraju, to specjalizacje inwestycyjne regionu. Za specjalizacje inwestycyjne lubelskich podmiotów mikro należy uznać *Transport, Ochronę zdrowia i Obsługę nieruchomości i firm* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był większy niż średnio w kraju. Natomiast specjalizacje inwestycyjne lubelskich małych podmiotów to *Hotelarstwo, Handel, Transport i Pośrednictwo finansowe* oraz *Edukacja*. Specjalizacje firm średnich regionu to *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo i Pozostała działalność usługowa*.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 69% inwestycji małych firm i 64% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 25% nakładów firm małych, a 24% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm średnich dość duże znaczenie w finansowaniu inwestycji miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. 4% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.3.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Lubelskie	małe	średnie
środki własne	69,4	63,9
środki budżetowe	0,6	3,5
kredyty i pożyczki krajowe	25,2	23,6
środki zagraniczne ogółem	0,7	4,0
w tym zagraniczne kredyty	0,1	0,0
inne źródła	1,2	3,0
nakłady niesfinansowane	2,8	2,1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.4. Województwo lubuskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie lubuskim zarejestrowanych było 103,2 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 2,8% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 135 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów niezatrudniających pracowników – 4%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie

firm dużych – 2,5%. W 2005 roku powstało w lubuskim 8,6 tys. nowych podmiotów, tj. 3% nowo powstałych w Polsce. Zlikwidowano natomiast 5,2 tys. podmiotów, czyli 2,2% wszystkich zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych w Polsce miał region w grupie podmiotów średnich – 3,4%, zaś w zlikwidowanych – 2,9%.

2% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 10,4% wszystkich podmiotów średnich oraz dużych – 17% wszystkich zarejestrowanych w regionie dużych firm. 6% podmiotów zarejestrowanych w regionie należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 41% oraz firm największych – 50%. Najmniej natomiast wśród podmiotów mikro – 4,6%.

Tabela 3.5.4.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w lubuskim w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
lubuskie	103179	10764	98110	4100	834	135
udział regionu w Polsce (%)	2,8	4,0	2,8	2,7	2,8	2,5
własność zagr. udział w regionie(%)	2,0	2,7	1,6	7,6	10,4	17,0
sektor publiczny udział w regionie (%)	5,9	32,9	4,6	28,9	40,9	50,4
sektor prywatny udział w regionie (%)	94,1	67,1	95,4	71,1	59,1	49,6
nowo powstałe	8568	483	8376	169	22	1
nowo powstałe udział w Polsce (%)	3,0	3,3	3,0	2,8	3,4	1,1
zlikwidowane	5226	116	5107	103	12	4
zlikwidowane udział w Polsce (%)	2,2	2,9	2,2	2,5	1,8	2,3

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w lubuskim niż w kraju to *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku odpowiednio o 26% i 14% większy niż przeciętna krajowa.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – ponad 37% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – ponad 15%. Około 10% – owy udział w strukturze prywatnych MSP miały też firmy budowlane i *Przetwórstwa przemysłowego*. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 64%, *Edukacja* – około 20%. MSP z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – ponad 37%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 26% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 10%.

Tabela 3.5.4.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie lubuskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,9	0,2	0,1	1,06
Przetwórstwo przemysłowe	0,8	9,0	26,1	7,7	8,9	0,83
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,6	0,1	0,5	0,2	0,2	1,26
Budownictwo	0,6	9,3	8,4	11,5	8,7	0,89
Handel i naprawy	0,3	37,5	37,4	36,7	41,6	1,04
Hotele i restauracje	0,6	3,7	4,6	4,3	5,4	1,05
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,4	7,4	6,7	5,2	5,9	0,96
Pośrednictwo finansowe	0,3	3,9	3,0	4,1	3,6	0,99
Obsługa nieruchomości i firm	63,6	15,8	9,9	16,9	14,1	1,14
Administracja publiczna	5,4	0,2	0,0	0,4	0,2	0,86
Edukacja	19,8	1,2	0,4	2,4	3,1	0,82
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3,7	4,6	0,8	2,9	3,1	0,99
Pozostała działalność usługowa	4,0	7,2	1,6	7,4	5,2	1,02

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Nowo utworzone firmy w lubuskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 37%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 17% oraz firmy budowlane – 11,5%, z sekcji *Działalność usługowa, komunalna, pozostała* oraz *Przetwórstwa przemysłowego* – po około 7,5%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie lubuskim to głównie firmy handlowe – 42%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* 14%, a także budowlane i z *Przetwórstwa przemysłowego* – po około 9%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie branże *Przetwórstwo przemysłowe, Handel i naprawy, Hotele i restauracje, Transport* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*.

Przedsiębiorczość w lubuskim jest przeciętna w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku były zarejestrowane w regionie 102 podmioty sektora MSP, co dało regionowi 7 miejsce w Polsce. Wysokie, czwarte miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów nowo powstałych. Lubuskie wyróżnia się również w ujęciu liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w stosunku do liczby mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 20 na 10 tys. mieszkańców, co oznacza drugie miejsce w Polsce. W 2005 roku zlikwidowano w regionie stosunkowo mało przedsiębiorstw, gdyż około 52 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 13 lokatę w rankingu województw.

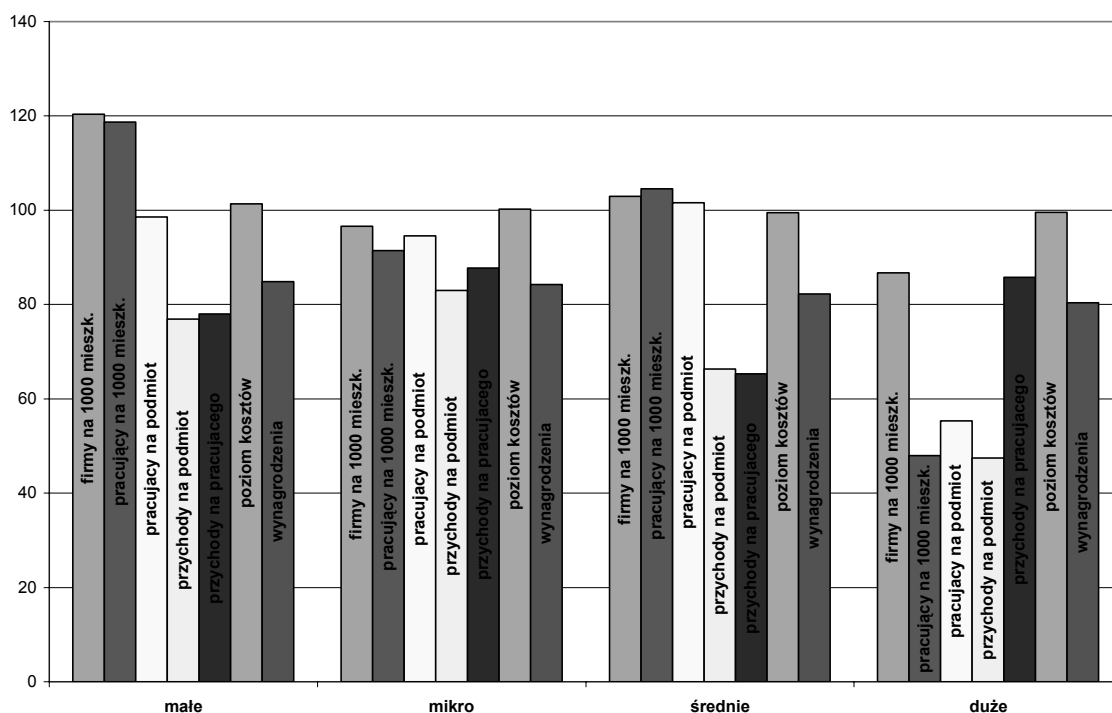
Tabela 3.5.4.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Lubuskie	liczba firm na 10 tys. mieszkańców	miejsce w Polsce
MSP ogółem	1020,4	7
MSP z kapitałem zagranicznym	19,9	2
MSP nowo powstałe	84,8	4
MSP zlikwidowane	51,7	13

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Wykres 3.5.4.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa lubuskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie lubuskim w 2005 roku 43,1 tys., co oznacza 2,6% podmiotów aktywnych w kraju.⁴⁴ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 65. Większy udział miało województwo w podmiotach średnich – 3,2%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 428 na 10 000 mieszkańców, czyli o 3% mniej niż średnio w kraju. Więcej niż średnia krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm małych i średnich. Najwięcej pracujących w porównaniu z liczbą mieszkańców przypadało w regionie na firmy mikro i średnie. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku przedsiębiorstw małych i średnich.

Przeciętna wielkość firmy w regionie była zbliżona do średniej krajowej w firmach małych i wynosiła 21,5 pracujących na podmiot. Średnie firmy regionu zatrudniały przeciętnie 106,4 osoby, co przewyższało o 2% średnią krajową, a firmy mikro – 2 osoby, czyli nieznacznie poniżej średniej krajowej. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,28 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 23% i 34% niższe od średniej krajowej i wyniosły odpowiednio 5,57 mln zł i 23,32 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w podmiotach mikro – 0,14 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,3 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak poniżej średniej krajowej. Najmniej w tym względzie odstawały podmioty mikro. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od średniej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich i dużych. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak podmioty mikro – 1,25 tys. zł brutto, a najwyższe podmioty średnie – 2 tys. zł i duże 2,37 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 75%, zaś w liczbie pracujących 83%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikro, średnich i dużych firm był równy przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 89%, 95% i 94%. Najwyższy poziom kosztów cechował natomiast firmy małe – 96%.

Tabela 3.5.4.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Lubuskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	43151	41281	1417	388	65
udział w Polsce (%)	2,6	2,6	3,2	2,7	2,3
firmy na 1000 mieszkańców	42,8	40,9	1,4	0,4	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	97	97	120	103	87
pracujący na 1000 mieszk.	183	82	30	41	30
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	84	91	119	105	48
pracujący na podmiot	4,3	2,0	21,5	106,4	471,8
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	87	95	99	102	55
struktura pracujących (%)	100	45	17	22	17
przychody na podmiot w mln zł	0,89	0,28	5,57	23,32	148,56
przychody na pracującego w mln zł	0,21	0,14	0,26	0,22	0,31
struktura przychodów (%)	100	31	21	24	25
wskaźnik poziomu kosztów (%)	93	89	96	95	94
wynagrodzenia brutto w zł	1867	1250	1508	2008	2370
przychody na podmiot, gdy Polska=100	66	83	77	66	47
przychody na pracującego, gdy Polska=100	76	88	78	65	86
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	100	101	100	100
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	78	84	85	82	80

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

44 *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w lubuskim o blisko 30% wyższe niż średnia krajowa, co wynikało głównie z dobrych wyników *Przetwórstwa przemysłowego*. Przychody na mikrofirmę tej sekcji wyniosły 2,6 mln zł, czyli prawie 12% więcej niż średnia dla mikrofirm branży. Najniższe w porównaniu ze średnią krajową przeciętne przychody cechowały mikrofirmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka* – wyniosły zaledwie 37% przeciętnej dla mikrofirm tej branży. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie lepiej niż przeciętna dla kraju w ujęciu przychodów na podmiot wypadły firmy z sekcji *Transport* oraz *Hotele i restauracje*. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu z przeciętną krajową cechowały sekcję *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka* – były prawie 50% niższe od średniej dla Polski.

Tabela 3.5.4.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Lubuskie	5228,7	129,1	8247,4	81,8	23284,8	65,9
Przetwórstwo przemysłowe	2620,4	111,8	5025,2	75,4	22181,5	88,9
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	x	x	31955,3	59,4
Budownictwo	x	x	4829,6	82,2	19080,8	86,0
Handel i naprawy	3840,8	60,4	10150,1	67,5	38469,2	50,3
Hotele i restauracje	x	x	11711,9	405,8	x	x
Transport, gosp. magaz. i łączność	1433,4	44,1	21413,2	211,7	26496,5	95,6
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	816,8	36,8	3193,8	48,6	9075,2	39,8
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	2958,2	162,3	x	x
Pozostała działalność usługowa	x	x	3015,1	76,7	7992,9	50,1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

We wszystkich sekcjach średnie firmy miały przychody niższe od przeciętnej krajowej. Najbardziej zbliżone do średniej polskiej były przychody na podmiot w lubuskim w *Transporcie*. Najniższe przychody w porównaniu ze średnią krajową były w regionie w *Handlu* oraz w sekcji *Pozostała działalność usługowa*.

Przeciętne przychody na podmiot lubuskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były nieznacznie niższe od średniej krajowej we wszystkich grupach firm. W mikrofirmach wyniosły 0,98 mln zł, czyli o 1,5% mniej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,6 mln zł, tj. 3% mniej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o blisko 4% niższe od przeciętnej, co oznaczało 2,97 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm województwa lubuskiego prowadzących uproszczoną księgowość, najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły wszystkie klasy wielkościowe z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*, mikro i małe firmy z sekcji *Edukacja*, małe firmy z sekcji *Hotelarstwo i Transport* oraz *Budownictwo* o przychodach na podmiot o ponad 5% większych od średniej krajowej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o blisko 50% niższe, miały w lubuskim mikropodmioty z sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*.

Tabela 3.5.4.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	w tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Lubuskie	982,8	1610,2	2966,7	98,5	96,9	99,0
Przetwórstwo przemysłowe	801,3	1400,9	2782,3	95,4	86,2	96,2
Budownictwo	742,0	2175,0	X	71,9	105,5	x
Handel i naprawy	1348,1	1887,0	X	90,1	91,0	x
Hotele i restauracje	x	1332,9	X	x	111,4	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	x	2771,1	X	x	125,5	x
Obsługa nieruchomości i firm	1144,4	1519,4	2865,0	181,7	128,9	135,6
Edukacja	1368,0	798,0	X	384,9	106,6	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	398,6	868,2	X	77,7	91,4	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	376,8	769,9	X	51,6	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 1,87 mld zł, z czego około 9,6% przypadało na podmioty mikro, 11,7% małe, zaś 22,5% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników oraz małych – 57%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 31,4%. Udział przedsiębiorstw sektora publicznego w nakładach lubuskich przedsiębiorstw był najwyższy w grupie firm małych – 21%, a najmniejszy w mikrofirmach – 4%.

Udział sektora publicznego w inwestycjach lubuskich MSP był wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku wszystkich klas przedsiębiorstw. Najwyższe nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo charakteryzowały podmioty średnie i wyniosły odpowiednio 13 tys. zł i 1,37 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2,3 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 4,6 tys. zł.

Tabela 3.5.4.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Lubuskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	1875048	180709	218744	422115
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	9,64	11,67	22,51
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	58,58	31,42	57,20	57,46
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	17,25	3,94	20,89	19,24
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	74,6	246,8	218,4	125,9
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	34,34	4,63	204,86	1370,61
inwestycje na pracującego w tys. zł	8,02	2,33	9,52	12,88
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	114,56	111,04	109,16	111,26
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	110,61	115,21	109,87	110,67

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz publikacji *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w lubuskim sektorze MSP w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 43,5% oraz *Handel i naprawy* -19% i *Obsługa nieruchomości i firm* – 10%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja*, *Górnictwo i Pośrednictwo finansowe*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Edukacja* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały lubuskie podmioty mikro w *Górnictwie*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach w sekcji *Budownictwo i Edukacja* – powyżej 30%, a najmniejszą w *Górnictwie* – poniżej 1% oraz w *Ochronie*

zdrowia i pomocy społecznej – mniej niż 3% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* – gdzie stanowiły blisko 65%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo i Edukacja*.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji mikro, małych i średnich firmach sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – ponad 70% oraz w małych i średnich firmach sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, Pozostała* – około 80%. Spośród firm mikro należących do sektora publicznego inwestowały wyłącznie firmy działające w ramach sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę, Budownictwo, Handel, ochrona zdrowia i Pozostała działalność usługowa*.

W porównaniu z krajem mikropodmioty lubuskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Pozostała działalność usługowa, Ochrona zdrowia, Pośrednictwo finansowe oraz Obsługa nieruchomości i firm*. W grupie małych podmiotów takie branże w lubuskiem to przede wszystkim, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Budownictwo i Transport* – udział firm małych w nakładach tych branż w regionie był dwa razy większy niż średnio w kraju. Specjalizacje firm średnich regionu to zaś głównie *Hotelarstwo i Pozostała działalność usługowa*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku znacznie więcej niż przeciętnie w kraju.

Tabela 3.5.4.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Lubuskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ – udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura inwestycji MSP (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	0,35	0,03	1,59	0,00	0,00	8,54	0,33	0,04	0,32	0,11
D	3,41	7,37	25,36	0,00	0,10	0,54	0,77	1,03	1,01	43,49
E	4,76	4,85	19,54	71,00	85,15	80,57	0,66	2,57	1,21	3,20
F	29,89	45,37	14,69	11,03	75,30	2,93	0,98	2,21	0,53	8,45
G	17,04	16,85	29,95	2,92	1,25	56,79	0,67	1,13	1,38	19,33
H	19,61	26,91	29,76	0,00	0,80	36,75	0,42	1,61	2,14	1,59
I	5,91	10,11	12,64	0,00	0,42	5,91	0,78	2,27	1,30	6,33
J	2,67	8,27	17,73	0,00	4,17	0,00	1,09	0,71	0,60	0,87
K	32,95	29,25	11,19	0,00	30,22	15,43	1,11	1,47	0,42	10,06
M	5,84	32,23	3,13	0,00	56,02	0,00	0,30	2,15	0,08	0,17
N	37,21	2,22	11,47	0,08	61,96	87,83	2,27	0,41	0,72	3,73
O	11,56	17,85	64,49	9,61	82,24	77,42	1,05	1,34	1,69	2,68

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 73% inwestycji małych firm i 83% średnich zostało sfinansowane w ten sposób. Około 14% nakładów firm małych, a 18% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm średnich 1,7%, a małych 0,4% funduszu na inwestycje stanowiły też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 2,5% inwestycji firm małych i 6% średnich zostało w 2005 roku sfinansowane ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.4.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Lubuskie	małe	średnie
środki własne	82,6	72,6
środki budżetowe	0,9	0,9
kredyty i pożyczki krajowe	13,6	18,0
środki zagraniczne ogółem	2,5	5,7
w tym zagraniczne kredyty	0,5	0,0
inne źródła	0,4	1,7
nakłady niesfinansowane	0,0	1,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.5. Województwo łódzkie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie łódzkim zarejestrowanych było 266,7 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 7,2% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 324 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów małych – 7,4%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm niezatrudniających pracowników – 2,6%. W 2005 roku powstało w łódzkim 20,8 tys. nowych podmiotów, tj. 7,2% nowo powstałych w Polsce. Zlikwidowanych zostało 13,9 tys. podmiotów, czyli 5,9% wszystkich zlikwidowanych podmiotów w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w grupie podmiotów małych – odpowiednio 7,5% i 7%.

0,9% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 8,3% wszystkich oraz dużych – 12% wszystkich zarejestrowanych. 3% podmiotów zarejestrowanych w regionie należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 37% oraz firm największych – 43%. Najmniej natomiast wśród podmiotów mikro – 1,8%.

Tabela 3.5.5.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Łódzkie	266735	14775	252745	11506	2160	324
udział regionu w Polsce (%)	7,2	5,5	7,2	7,4	7,2	5,9
własność zagr. udział w regionie(%)	0,9	2,6	0,7	3,2	8,3	12,0
sektor publiczny udział w regionie (%)	3,0	18,1	1,8	23,1	36,9	42,3
sektor prywatny udział w regionie (%)	97,0	81,9	98,2	76,9	63,1	57,7
nowo powstałe	20754	614	20253	460	39	2
nowo powstałe udział w Polsce (%)	7,2	4,2	7,2	7,5	6,0	2,1
zlikwidowane	13859	251	13522	286	41	10
zlikwidowane udział w Polsce (%)	5,9	6,2	5,9	7,0	6,2	5,8

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w łódzkim niż w kraju to *Górnictwo i Przetwórstwo przemysłowe*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku odpowiednio o 27% i 36% większy niż średnia krajowa.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – ponad 39% oraz *Przetwórstwa przemysłowego* – 14,5%, a także *Obsługi nieruchomości i firm* – ponad 12%. Około 9%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też firmy *budowlane*. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Edukacja* – po około 36%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – ponad 49%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 23% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 11%.

Wśród nowo utworzonych firm w województwie łódzkim dominowały firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 43%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 13% oraz firmy *Przetwórstwa przemysłowego* – 11%, z sekcji *Działalność usługowa komunalna*, pozostała 7%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie łódzkim to głównie firmy handlowe – 43,5%, z *Przetwórstwa przemysłowego* – 13%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 12%, a także *budowlane* – około 8%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo*, *Handel i naprawy*, *Hotele i restauracje*, *Transport i Edukacja*.

Tabela 3.5.5.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie łódzkim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	1,27
Przetwórstwo przemysłowe	1,0	14,5	23,3	11,2	13,3	1,36
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,8	0,0	0,1	0,1	0,0	0,73
Budownictwo	0,5	8,5	4,2	6,7	7,8	0,84
Handel i naprawy	1,8	38,8	48,7	43,0	43,5	1,10
Hotele i restauracje	0,9	3,0	2,9	3,7	3,9	0,86
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,3	6,8	3,8	3,7	4,9	0,91
Pośrednictwo finansowe	0,5	3,6	3,5	3,5	3,4	0,95
Obsługa nieruchomości i firm	36,9	11,9	11,3	13,2	11,8	0,78
Administracja publiczna	8,4	0,5	0,0	0,5	0,2	1,07
Edukacja	36,0	1,6	0,4	3,1	3,6	0,94
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6,6	4,0	0,7	4,1	2,6	0,88
Pozostała działalność usługowa	6,3	6,7	0,9	7,0	5,0	0,97

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Poziom przedsiębiorczości w województwie łódzkim jest dość wysoki w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku były zarejestrowane w regionie 103 podmioty sektora MSP, co dało regionowi 5 miejsce w Polsce. Siódme miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów nowo powstałych. Łódzkie wypada przeciętnie pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 9 na 10 tys. mieszkańców, co oznacza dziewiąte miejsce w Polsce. W 2005 roku zlikwidowano w regionie około 54 firm na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 10 lokatę w rankingu województw.

Tabela 3.5.5.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Łódzkie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	1032,1	5
MSP z kapitałem zagranicznym	9,0	9
MSP nowo powstałe	80,4	7
MSP zlikwidowane	53,7	10

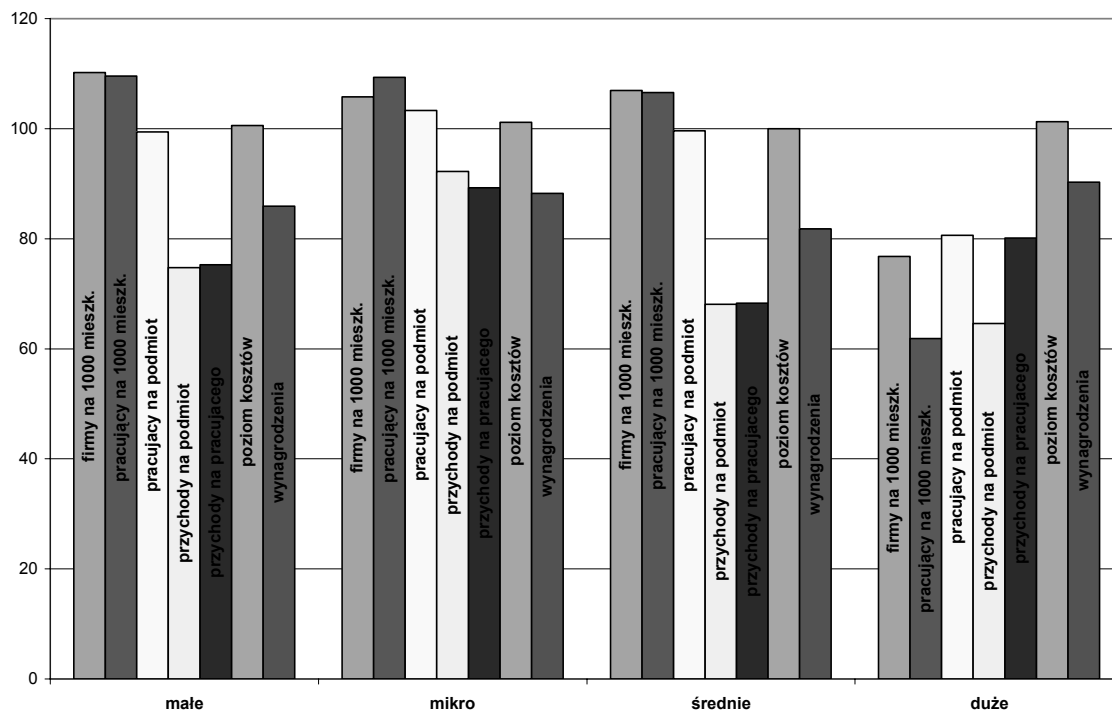
Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie łódzkim w 2005 roku 119,9 tys., co oznacza 7,2% podmiotów aktywnych w kraju.⁴⁵ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 147. Większy

45 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna anketa przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem

udział miało województwo w podmiotach małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 7,4%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 465 na 10 000 mieszkańców, co wynosi 106% średniej krajowej. Więcej niż średnia krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm mikro, małych i średnich. Najwięcej pracujących w porównaniu z liczbą mieszkańców przypadało w regionie na firmy mikro i średnie. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców była niższa od średniej krajowej w przypadku przedsiębiorstw dużych.

Wykres 3.5.5.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa łódzkiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Średnia wielkość firmy w regionie była równa przeciętnej krajowej w firmach średnich i wyniosła 104,4 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 21,7 osoby czyli 1% poniżej średniej krajowej, a mikro 2,2 osoby, czyli o 3% powyżej średniej krajowej. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,32 mln zł. Średnie przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 25% i 32% niższe od średniej krajowej i wyniosły odpowiednio 5,42 mln zł i 23,94 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w podmiotach mikro – 0,15 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,29 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa od średniej krajowej. Najbardziej zbliżona do średniej była wydajność pracy w mikropodmiotach. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od średniej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak podmioty mikro – 1,31 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2 tys. zł i w duże 2,7 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 73%, zaś w liczbie pracujących 81%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów średnich firm był równy przeciętnej polskiej i wyniósł 96%, zaś w mikro, małych i dużych wyższy od przeciętnej. Najwyższy poziom kosztów cechował firmy średnie i duże – 96%, zaś najniższy podmioty mikro – 89%.

i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) - Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Tabela 3.5.5.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Łódzkie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	119943	115451	3315	1030	147
udział w Polsce (%)	7,2	7,1	7,4	7,2	5,2
firmy na 1000 mieszkańców	46,5	44,8	1,3	0,4	0,1
Firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	106	106	110	107	77
pracujący na 1000 mieszk.	206	98	28	42	39
Pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	95	109	110	107	62
Pracujący na podmiot	4,4	2,2	21,7	104,4	687,7
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	90	103	99	100	81
struktura pracujących (%)	100	47	14	20	19
przychody na podmiot w mln zł	0,91	0,32	5,42	23,94	202,18
przychody na pracującego w mln zł	0,20	0,15	0,25	0,23	0,29
struktura przychodów (%)	100	34	17	23	27
wskaźnik poziomu kosztów (%)	94	89	95	96	96
Wynagrodzenia brutto w zł	1974	1309	1526	1997	2663
przychody na podmiot, gdy Polska=100	67	92	75	68	65
przychody na pracującego, gdy Polska=100	75	89	75	68	80
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	101	101	100	101
wynagrodzenia, gdy Polska=100	82	88	86	82	90

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w województwie łódzkim o blisko 30% wyższe od średniej krajowej, głównie dzięki wynikom firm handlowych, które były o ponad 55% wyższe od średniej dla branży. W pozostałych sekcjach przychody na mikropodmiot były niższe od średniej polskiej. Najmniej od przeciętnej krajowej różniły się przychody mikropodmiotów *transportowych* – były niższe od średniej krajowej o 7,4 % i wyniosły 3 mln zł. Najniższe w porównaniu ze średnią krajową były przychody mikrofirm *budowlanych*, które wyniosły przeciętnie 1,2 mln na podmiot, czyli prawie połowę mniej niż średnia. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie przychody na podmiot wyższe od średniej dla kraju miały firmy z *Górnictwa i kopalnictwa* oraz z sekcji *Pozostała działalność usługowa*. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu ze średnią krajową cechowały *Pośrednictwo finansowe* oraz *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Transport* – były około 80% niższe od średniej dla Polski.

W grupie firm średnich wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Górnictwo i kopalnictwo*, które miały przeciętne przychody o ponad 9% większe od średniej krajowej oraz z sekcji *Pozostała działalność usługowa*, które były ponad dwa razy większe. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, a także w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie były ponad 70% niższe od przeciętnej polskiej.

Tabela 3.5.5.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Łódzkie	5205,2	128,5	8425,9	83,5	24817,0	70,3
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	7127,0	147,6	23208,5	109,1
Przetwórstwo przemysłowe	2004,0	85,5	6612,1	99,2	23613,3	94,7
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	3463,4	22,5	15640,1	29,1
Budownictwo	1170,3	51,3	5206,7	88,6	21295,1	96,0
Handel i naprawy	9889,4	155,5	12009,1	79,9	40243,3	52,6
Hotele i restauracje	x	x	2389,2	82,8	9113,7	81,9
Transport, gosp. magaz. i łączność	3008,2	92,6	6113,4	60,4	18079,8	65,2
Pośrednictwo finansowe	x	x	6985,0	21,4	13015,0	21,5
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1058,9	47,8	4429,8	67,5	15771,2	69,2
Edukacja	x	x	x	x	11980,3	87,5
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	x	x	6082,0	81,5
Pozostała działalność usługowa	x	x	3965,4	100,8	38226,2	239,6

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot łódzkich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były niższe od średniej krajowej we wszystkich grupach firm. W firmach mikro wyniosły 0,82 mln zł, czyli o 18% mniej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,5 mln zł, tj. ponad 10% mniej od przeciętnej. Najwyższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 2,5% niższe, co oznaczało 2,9 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm województwa łódzkiego prowadzących uproszczoną księgowość, najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku mikro i małe firmy z sekcji *Edukacja* oraz *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, a także mikropodmioty z *Transportu* i średnie z *Przetwórstwa przemysłowego* – ich przychody były o od 60% do 3% wyższe od średniej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – ponad 20% niższe, miały w łódzkim podmioty mikro z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*.

Tabela 3.5.5.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Łódzkie	817,9	1487,5	2923,3	82,0	89,6	97,5
Przetwórstwo przemysłowe	666,5	1355,9	2981,2	79,4	83,4	103,1
Budownictwo	934,4	1947,1	3593,0	90,5	94,5	88,4
Handel i naprawy	1293,9	2094,9	x	86,5	101,0	x
Hotele i restauracje	555,6	1071,0	x	80,6	89,5	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1334,1	2167,7	x	110,5	98,2	x
Obsługa nieruchomości i firm	x	1076,0	x	x	91,3	x
Edukacja	565,7	1098,6	x	159,2	146,8	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	612,7	988,1	x	119,5	104,0	x
Działalność usługowa pozostała	x	1372,9	x	x	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 6,2 mld zł, z czego około 15,4% przypadało na podmioty mikro, 7,4% na małe, zaś 20,6% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 70%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 52,5%. Udział przedsiębiorstw sektora publicznego w nakładach przedsiębiorstw łódzkich był najwyższy w grupie firm małych – 10,7%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,4%.

Małe firmy łódzkie charakteryzowały się wyższym udziałem sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych niż średnio w Polsce. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów mikro, a niższe w przypadku podmiotów średnich i małych. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 12,3 tys. zł i 12,9 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 4,2 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 9,2 tys. zł.

Tabela 3.5.5.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Łódzkie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	6157129	948201	456303	1267572
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	15,40	7,41	20,59
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	69,81	52,45	57,45	70,08
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	27,73	0,43	10,68	11,05
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	120,0	27,2	111,6	72,3
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	47,12	9,17	182,63	1289,06
inwestycje na pracującego w tys. zł	10,63	4,21	8,42	12,35
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	137,21	197,93	89,15	94,05
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	132,47	181,20	88,43	95,88

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w łódzkim sektorze MSP w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 41,4%, *Handel i naprawy oraz Obsługa nieruchomości i firm* – po około 20%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo, Pośrednictwo finansowe, Edukacja i Ochrona zdrowia*.

Podmioty mikro miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Handel, Budownictwo, Obsługa firm i nieruchomości oraz Hotele i restauracje*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały łódzkie podmioty mikro w *Górnictwie, Pośrednictwie finansowym oraz Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Obsługa nieruchomości i firm oraz Handel* – powyżej 15%, a najmniej w *Górnictwie* – poniżej 1%. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Budownictwie, Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej oraz Edukacji*, gdzie stanowiły ponad 40% nakładów sekcji. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Hotele i restauracje* – 2,3%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę oraz średnich firm sekcji Ochrona zdrowia i małych sekcji Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* – 50% i więcej. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w *Górnictwie* oraz w mikrofirmach sekcji *Przetwórstwo przemysłowe, Handel i naprawy; Hotele i restauracje; Transport* oraz w małych i średnich sekcji *Pośrednictwo finansowe i Budownictwo*.

Tabela 3.5.5.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Łódzkie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura inwestycji MSP (%)
	mikro	małe	średnie	mikro		mikro	małe	średnie	mikro	
C	0,33	0,59	2,67	0,00	C	0,33	0,59	2,67	0,00	C
D	8,42	6,57	28,48	0,00	D	8,42	6,57	28,48	0,00	D
E	0,28	0,81	5,00	49,11	E	0,28	0,81	5,00	49,11	E
F	31,28	10,35	48,39	0,00	F	31,28	10,35	48,39	0,00	F
G	43,41	19,78	21,45	0,00	G	43,41	19,78	21,45	0,00	G
H	78,50	8,79	2,31	2,31	H	78,50	8,79	2,31	2,31	H
I	6,49	3,11	10,00	0,00	I	6,49	3,11	10,00	0,00	I
J	0,89	6,33	17,37	0,00	J	0,89	6,33	17,37	0,00	J
K	51,95	16,73	19,54	0,03	K	51,95	16,73	19,54	0,03	K
M	7,30	4,13	39,56	0,32	M	7,30	4,13	39,56	0,32	M
N	13,70	13,18	14,27	0,82	N	13,70	13,18	14,27	0,82	N
O	13,85	6,61	63,89	5,15	O	13,85	6,61	63,89	5,15	O

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała.

W porównaniu z krajem mikropodmioty łódzkie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Przetwórstwo przemysłowe, Handel i naprawy, Hotele i restauracje oraz Obsługa nieruchomości i firm* – w tych sekcjach udział podmiotów mikro w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był o ponad 68% większy niż średnia krajowa. Takie branże w przypadku małych podmiotów łódzkich to natomiast *Handel i naprawy oraz Ochrona zdrowia*. Specjalizacje firm średnich regionu to: *Budownictwo oraz Pozostała działalność usługowa*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku dużo więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 72% inwestycji małych firm i 66% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 23% nakładów firm małych i średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. 1,4% nakładów firm małych i 1% średnich zostało sfinansowanych z innych źródeł poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. 3,3% inwestycji firm średnich i 1,1% firm małych zostało w 2005 roku sfinansowane ze środków zagranicznych, zazwyczaj innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.5.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Łódzkie	małe	średnie
środki własne	71,6	65,8
środki budżetowe	0,9	3,7
kredyty i pożyczki krajowe	23,4	23,2
środki zagraniczne ogółem	1,1	3,3
w tym zagraniczne kredyty	0,1	0,5
inne źródła	1,4	1,0
nakłady niesfinansowane	1,6	3,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.6. Województwo małopolskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie małopolskim zarejestrowanych było 297 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 8% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 418 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów małych – 8,8%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm niezatrudniających pracowników – 5,7%. W 2005 roku powstało w woj. małopolskim 22,6 tys. nowych podmiotów tj. 7,8% nowo powstałych w Polsce. Zlikwidowano 20,4 tys. podmiotów, czyli 8,8% wszystkich zlikwidowanych podmiotów w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w grupie podmiotów dużych – około 10,5%.

1% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 5,5% wszystkich oraz dużych – 9% wszystkich zarejestrowanych dużych firm. 3% podmiotów zarejestrowanych w regionie należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 37% oraz firm największych – 42%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 0,8%.

Tabela 3.5.6.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	Razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Małopolskie	296951	15431	280552	13561	2420	418
udział regionu w Polsce (%)	8,0	5,7	8,0	8,8	8,0	7,6
własność zagr. udział w regionie(%)	1,0	1,1	0,8	3,5	5,5	9,1
sektor publiczny udział w regionie (%)	3,2	18,1	1,8	23,1	36,9	42,3
sektor prywatny udział w regionie (%)	96,8	87,3	98,3	73,2	64,5	56,2
nowo powstałe liczba	22625	843	22053	521	41	10
nowo powstałe udział w Polsce (%)	7,8	5,7	7,8	8,5	6,3	10,6
zlikwidowane liczba	20430	286	20070	295	47	18
zlikwidowane udział w Polsce (%)	8,8	7,1	8,8	7,3	7,1	10,5

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. małopolskim niż w kraju to *Hotele i restauracje, Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo i Transport*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku od 18% do 9% większy niż przeciętna krajowa.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – ponad 33% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – ponad 14%, a także *Przetwórstwa przemysłowego* – 12%. Około 11%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też firmy budowlane. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Edukacja* – ponad 50% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – ponad 25%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – ponad 39% oraz *Przetwórstwo przemysłowe* i *Obsługa nieruchomości i firm* – po około 17%.

Nowo utworzone firmy w woj. małopolskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 32%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 17% oraz firmy budowlane – 12% i z *Przetwórstwa przemysłowego* – 9%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie małopolskim to głównie firmy handlowe – 36%, budowlane – 14%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 13%, a także z *Przetwórstwa przemysłowego* – 12%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, Handel i naprawy* oraz *Transport*.

Tabela 3.5.6.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie małopolskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,1	0,1	0,5	0,0	0,0	0,93
Przetwórstwo przemysłowe	1,1	11,9	17,5	9,1	11,5	1,11
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,7	0,1	0,3	0,1	0,0	1,01
Budownictwo	0,8	11,1	8,2	12,0	13,8	1,10
Handel i naprawy	0,4	33,1	39,3	32,0	35,7	0,94
Hotele i restauracje	1,5	4,0	4,5	4,9	4,9	1,18
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,5	8,2	3,8	6,5	7,9	1,09
Pośrednictwo finansowe	0,4	3,4	4,2	3,6	3,6	0,89
Obsługa nieruchomości i firm	25,4	14,4	17,0	17,4	13,1	0,91
Administracja publiczna	7,1	0,5	0,2	0,3	0,2	0,99
Edukacja	50,4	1,6	1,5	3,4	2,6	1,09
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6,1	4,5	1,2	4,0	2,2	1,00
Pozostała działalność usługowa	5,6	7,1	1,8	6,8	4,5	1,02

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w woj. małopolskim wypada dużo gorzej w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 91 podmiotów sektora MSP, co dało regionowi 10 miejsce w Polsce. 11. miejsce w kraju zajął region w ujęciu liczby podmiotów nowo powstałych. Małopolskie wypada dość słabo też pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 87 na 100 tys. mieszkańców, co oznacza dziesiąte miejsce w Polsce. W 2005 roku zlikwidowano w regionie dość dużo, gdyż około 63 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 7 lokatę w rankingu województw.

Tabela 3.5.6.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Małopolskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	911,9	10
MSP z kapitałem zagranicznym	8,7	10
MSP nowo powstałe	69,5	11
MSP zlikwidowane	62,8	7

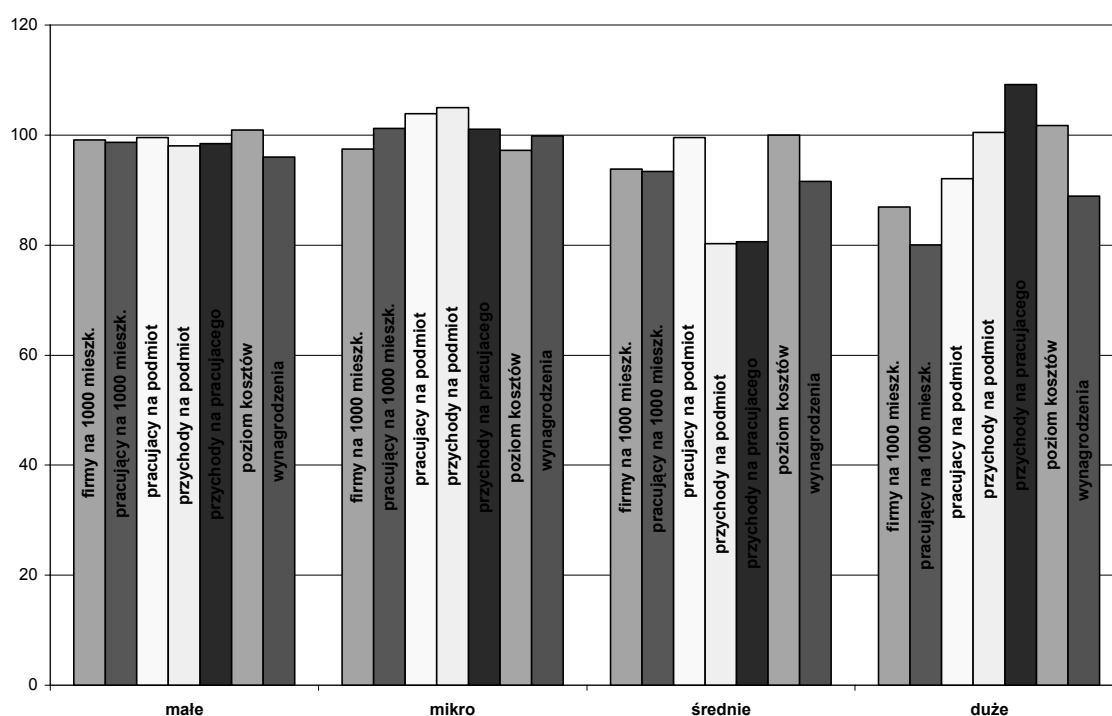
Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność było w województwie małopolskim w 2005 roku 139,8 tys., co oznacza 8,3% podmiotów aktywnych w kraju.⁴⁶ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 211. Większy udział miało województwo w podmiotach małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 8,5%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 428 na 10 000 mieszkańców, co wynosi 97% średniej krajowej.

46 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.6.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa małopolskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Najwięcej pracujących w porównaniu z liczbą mieszkańców przypadało w regionie na firmy mikro i średnie. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku przedsiębiorstw mikro.

Średnia wielkość firmy w regionie była równa średniej krajowej w firmach małych i średnich i wynosiła odpowiednio 21,7 i 104,3 pracujących na podmiot. Mikrofirmy regionu zatrudniały przeciętnie 2,2 osoby, co nieznacznie przewyższyło średnią krajową. Przychody przeciętnej mikrofirmy były wyższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,36 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 2% i 20% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 7,10 mln zł i 28,24 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w podmiotach mikro – 0,16 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,4 mln. zł i małych – 0,33 mln zł. W małych i średnich firmach wydajność pracy była jednak poniżej średniej krajowej. Wynagrodzenia w regionie były niższe od średniej krajowej z wyjątkiem mikrofirm. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak podmioty mikro – 1,48 tys. zł brutto, a najwyższe firmy średnie – 2,23 tys. zł i w dużych – 2,6 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 62%, zaś w liczbie pracujących 75%, przy największym znaczeniu firm mikro w strukturze pracujących, a dużych w przychodach. Wskaźnik poziomu kosztów mikrofirm był niższy od przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł 86%, zaś małych i dużych niższy, a średnich równy przeciętnej polskiej. Najwyższy poziom kosztów cechował firmy średnie i duże – 96%.

Tabela 3.5.6.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Małopolskie	ogółem	mikro	małe	średnie	duże
firmy aktywne	139817	134683	3778	1145	211
udział w Polsce (%)	8,3	8,3	8,5	8,0	7,4
firmy na 1000 mieszkańców	42,8	41,2	1,2	0,4	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	97	97	99	94	87
pracujący na 1000 mieszk.	203	90	25	37	51
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	93	101	99	93	80
pracujący na podmiot	4,7	2,2	21,7	104,3	785,2
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	96	104	100	100	92
struktura pracujących (%)	100	45	12	18	25
przychody na podmiot w mln zł	1,24	0,36	7,10	28,24	314,57
przychody na pracującego w mln zł	0,26	0,16	0,33	0,27	0,40
struktura przychodów (%)	100	28	15	19	38
wskaźnik poziomu kosztów (%)	93	86	95	96	96
wynagrodzenia brutto w zł	2160	1481	1706	2236	2621
przychody na podmiot, gdy Polska=100	92	105	98	80	100
przychody na pracującego, gdy Polska=100	96	101	98	81	109
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	97	101	100	102
wynagrodzenia, gdy Polska=100	90	100	96	92	89

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. małopolskim o ponad 4% niższe niż średnia krajowa i wyniosły 3,87 mln zł. Szczególnie niskie przychody cechowały mikropodmioty w *Budownictwie*, *Hotelarstwie* oraz w sekcjach *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, a także w sekcji *Pozostała działalność usługowa*. W pozostałych sekcjach przychody na podmiot były wyższe od średniej dla mikrofirm danej branży w Polsce, a najwięcej – o ponad 20% w *Przetwórstwie przemysłowym*. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie lepiej niż przeciętna dla kraju w ujęciu przychodów na podmiot wypadły firmy *Handlowe* – przychody na podmiot były tu o blisko 14% wyższe od przeciętnej polskiej. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu z przeciętną krajową cechowały *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* – były ponad 70% niższe od średniej dla Polski.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, które miały przeciętne przychody o blisko 6% większe od średniej polskiej. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę* oraz *Obsłudze nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.6.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sektory	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Małopolskie	3872,0	95,6	10352,9	102,6	28388,6	80,4
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	x	x	20015,4	94,1
Przetwórstwo przemysłowe	2843,1	121,3	6581,0	98,7	26398,6	105,9
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	4258,2	27,6	15895,9	29,6
Budownictwo	1220,5	53,5	5069,6	86,3	18892,0	85,2
Handel i naprawy	6934,2	109,0	17089,8	113,7	51277,5	67,0
Hotele i restauracje	612,3	40,5	2033,5	70,5	11061,9	99,5
Transport, gosp. magaz. i łączność	3745,0	115,3	7081,1	70,0	21424,8	77,3
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	2509,4	113,2	5012,2	76,3	13433,0	58,9
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	415,5	70,2	1430,2	78,5	5822,1	78,0
Pozostała działalność usługowa	1633,5	34,3	3446,1	87,6	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot małopolskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm małych i średnich, a niższe dla firm mikro. W mikrofirmach wyniosły 0,96 mln zł, czyli 96% średniej polskiej, w małych zaś 1,67 mln zł, tj. niecały 1% więcej od przeciętnej. Najwyższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 21,4% wyższe co oznaczało 3,04 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm małopolskich prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku firmy mikro i małe z sekcji *Hotele i restauracje* oraz małe firmy z *Górnictwa, Przetwórstwa przemysłowego, Edukacji i Obsługi nieruchomości i firm*. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową miały mikropodmioty z sekcji *Transport, Edukacja i Pozostała działalność usługowa*.

Tabela 3.5.6.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów

Sekcje	w tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Małopolskie	955,4	1673,8	3039,0	95,8	100,8	101,4
Górnictwo	x	2996,2	x	x	139,6	x
Przetwórstwo przemysłowe	711,9	1699,2	2955,7	84,8	104,5	102,2
Budownictwo	978,4	1921,0	3615,8	94,8	93,2	89,0
Handel i naprawy	x	2070,2	x	x	99,8	x
Hotele i restauracje	775,5	1292,3	x	112,4	108,1	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	622,4	2006,6	x	51,6	90,9	x
Pośrednictwo finansowe	367,7	x	x	72,8	x	x
Obsługa nieruchomości i firm	x	1259,8	x	x	106,8	x
Edukacja	234,9	786,3	x	66,1	105,1	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	379,0	875,5	x	73,9	92,2	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	461,2	1299,6	x	63,2	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 6,33 mld zł, z czego po około 23% przypadało na podmioty mikro, 9% na małe, zaś 19% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 60%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 50%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw małopolskich był najwyższy w grupie firm średnich – 14,5%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,15%. Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach średnich firm małopolskich. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju.

Tabela 3.5.6.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Małopolskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	6332392	1445993	570572	1211312
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	22,83	9,01	19,13
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych klasy firm w regionie (%)	63,71	49,77	56,02	59,97
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	17,84	0,15	6,83	25,88
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	77,2	9,5	71,4	169,3
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	47,19	12,43	197,28	1137,64
inwestycje na pracującego w tys. zł	9,96	5,68	9,08	10,90
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	100,13	135,49	108,02	88,25
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	93,76	134,71	107,87	88,31

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów mikro i małych, a niższe w średnich firmach. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 10,9 tys. zł i 1,14 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 5,7 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 12,43 tys. zł.

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w sektorze MSP w województwie małopolskim w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy* i *Obsługa nieruchomości i firm* – po około 25%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo* i *Edukacja*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Handel i naprawy*, *Pozostała działalność usługowa* oraz *Hotele i restauracje*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały małopolskie podmioty mikro w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Edukacja* – powyżej 30% oraz *Budownictwo* i *Pozostała działalność usługowa* – po 23%, a najmniejszą w *Górnictwie* – poniżej 1% oraz w *Pośrednictwie finansowym* i *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 4% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej*, gdzie stanowiły 42% oraz w *Przetwórstwie przemysłowym* i *Edukacji* – po około 25%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Pośrednictwo finansowe* – 6,6%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firmach sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – ponad 69% oraz małych i średnich firmach sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* – około 57%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikrofirmach wszystkich sekcji poza *Ochroną zdrowia* i *Pozostałą działalnością usługową* oraz małych z *Górnictwa* i *Handlu*.

Tabela 3.5.6.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Małopolskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura inwestycji MSP (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	2,06	2,89	10,28	0,00	0,00	19,40	1,95	3,93	2,09	0,38
D	7,91	7,20	26,63	0,00	0,17	10,38	1,79	1,01	1,06	26,29
E	0,31	0,69	22,39	0,00	69,40	91,60	0,04	0,37	1,38	4,27
F	28,22	23,19	24,18	0,00	14,76	2,83	0,92	1,13	0,88	3,53
G	33,85	11,75	12,40	0,00	0,00	0,66	1,33	0,79	0,57	23,81
H	51,63	18,26	15,89	0,00	9,90	19,94	1,11	1,09	1,14	3,00
I	15,74	7,29	20,99	0,00	18,04	45,28	2,07	1,64	2,16	7,12
J	10,68	3,92	6,14	0,00	1,63	0,00	4,34	0,34	0,21	0,97
K	55,62	11,68	8,59	0,06	1,55	22,66	1,87	0,59	0,32	24,53
M	22,20	32,52	17,08	0,00	25,75	75,51	1,14	2,17	0,43	0,20
N	19,30	4,87	25,23	1,01	26,10	58,29	1,18	0,89	1,59	2,95
O	11,97	23,16	41,68	9,85	58,88	55,91	1,09	1,74	1,09	2,90

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała.

W porównaniu z krajem mikropodmioty małopolskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Transport* i *Pośrednictwo finansowe* – w tych sekcjach udział podmiotów mikro w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad dwa razy większy niż średnia krajowa. W grupie małych podmiotów takie branże w małopolskim to przede wszystkim *Górnictwo* i *Edukacja*, natomiast wśród firm średnich regionu *Górnictwo* i *Transport*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku ponad dwa razy więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 75% inwestycji małych firm i 74% średnich zostało sfinansowane w ten sposób. Około 19,5% nakładów firm małych, a 14% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm średnich dość duże znaczenie w finansowaniu inwestycji miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. 3,3% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.6.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Małopolskie	małe	średnie
środki własne	74,8	73,8
środki budżetowe	2,2	4,5
kredyty i pożyczki krajowe	19,5	13,7
środki zagraniczne ogółem	0,8	3,3
w tym zagraniczne kredyty	0,2	1,3
inne źródła	0,8	2,8
nakłady niesfinansowane	1,9	1,9

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.7. Województwo mazowieckie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie mazowieckim zarejestrowanych było 619 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 16,6% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego 1230 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów mikro i średnich – 16,7% oraz dużych – 22,3%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie

firm nie zatrudniających pracowników – 11,2%. W 2005 roku powstało w mazowieckim 43,3 tys. nowych podmiotów, tj. 15% nowo powstałych w Polsce. Zlikwidowanych zostało 27,4 tys. podmiotów, czyli 11,8% wszystkich podmiotów zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w grupie podmiotów dużych – około 20%.

3,3% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 13,5% wszystkich podmiotów średnich oraz dużych – 16,4% wszystkich zarejestrowanych dużych firm. 2,4% podmiotów zarejestrowanych w regionie należy do sektora publicznego. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 36% oraz firm największych – 46%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 2,9%.

Tabela 3.5.7.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
mazowieckie	618946	30422	588186	24490	5040	1230
udział regionu w Polsce (%)	16,6	11,2	16,7	15,8	16,7	22,3
własność zagr. udział w regionie (%)	3,3	8,3	2,9	9,2	13,5	16,4
sektor publiczny udział w regionie (%)	2,4	9,3	1,3	20,0	36,3	45,7
sektor prywatny udział w regionie (%)	97,6	90,7	98,7	80,0	63,7	54,3
nowo powstałe	43335	1222	42344	858	114	19
nowo powstałe udział w Polsce (%)	15,0	8,3	15,0	14,0	17,5	20,2
zlikwidowane	27396	316	26534	698	125	39
zlikwidowane udział w Polsce (%)	11,8	7,9	11,6	17,2	18,8	22,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w mazowieckim niż w kraju to *Transport* oraz *Obsługa nieruchomości i firm*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 10% większy niż przeciętna krajowa.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – ponad 34% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 18%, a także *Przetwórstwo przemysłowe* – 11%. Około 10%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też w 2005 roku firmy budowlane. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Edukacja* – ponad 41% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* ponad 30%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 45% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 26% i *Przetwórstwo przemysłowe* – 11%.

Tabela 3.5.7.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie mazowieckim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,94
Przetwórstwo przemysłowe	1,6	10,7	11,3	7,3	10,1	1,00
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,7	0,0	0,2	0,1	0,0	0,65
Budownictwo	1,0	9,9	4,5	7,9	10,4	0,99
Handel i naprawy	1,2	34,2	45,0	32,9	38,8	0,98
Hotele i restauracje	0,8	2,3	2,0	3,3	3,3	0,69
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,5	8,4	4,3	5,9	6,8	1,13
Pośrednictwo finansowe	0,6	3,7	3,0	3,9	4,1	0,97
Obsługa nieruchomości i firm	30,6	17,9	25,8	23,4	15,5	1,12
Administracja publiczna	9,5	0,3	0,7	0,3	0,2	0,81
Edukacja	40,7	1,8	0,6	3,4	2,6	0,96
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6,9	3,8	0,6	3,9	2,6	0,84
Pozostała działalność usługowa	5,9	6,8	1,9	7,6	5,4	0,99

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS, * -LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Nowo utworzone firmy w mazowieckim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 33%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 23% oraz firmy z *Przetwórstwa przemysłowego* i *Pozostałej działalności usługowej* – po około 7%. Małe

i średnie podmioty zlikwidowane w województwie mazowieckim to głównie firmy handlowe – 39%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 16%, *Budowlane* – 10,4%, a także z *Przetwórstwa przemysłowego* – 10,1%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo*, *Handel i naprawy*, *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Przedsiębiorczość w woj. mazowieckim jest jedną z najwyższych w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku były zarejestrowane w regionie 120 podmioty sektora MSP, co dało regionowi 2 miejsce w Polsce. Mazowieckie cechuje się największą liczbą podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 39 na 10 tys. mieszkańców. 5. miejsce w kraju zajął region w ujęciu liczby podmiotów nowo powstałych w 2005 roku. W 2005 roku zlikwidowano w regionie stosunkowo niewiele, gdyż około 53 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 11 lokatę w rankingu województw.

Tabela 3.5.7.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Mazowieckie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	1199,9	2
MSP z kapitałem zagranicznym	39,1	1
MSP nowo powstałe	84,1	5
MSP zlikwidowane	53,1	11

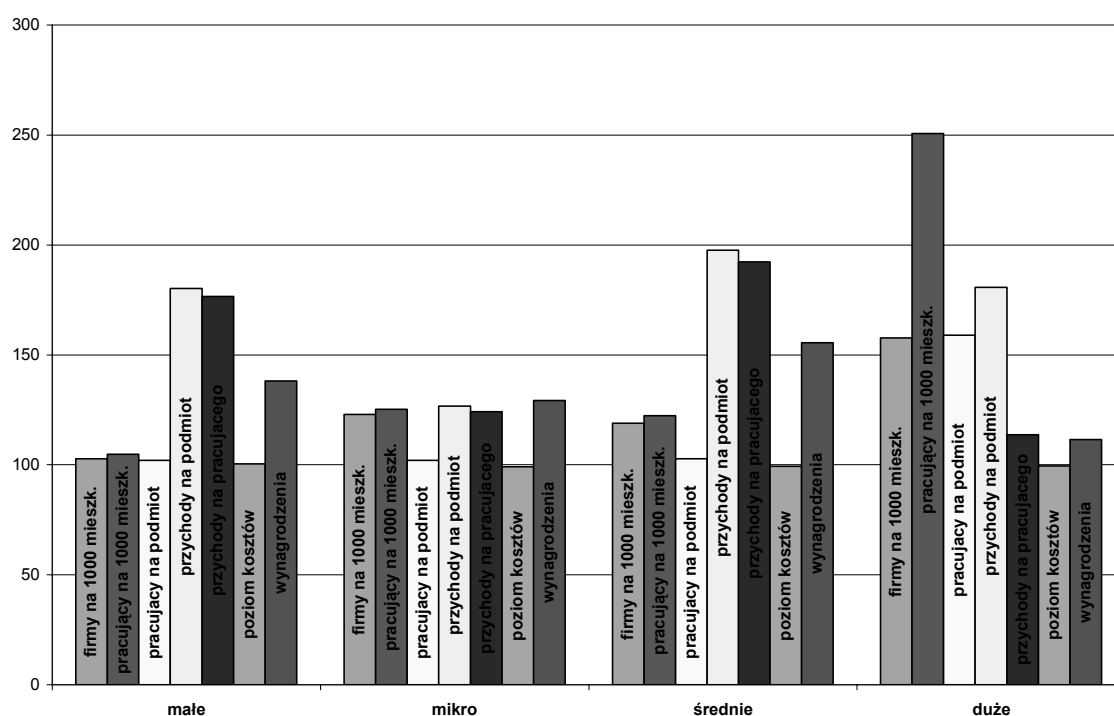
Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie mazowieckim w 2005 roku 277,4 tys., co oznacza 16,5% podmiotów aktywnych w kraju.⁴⁷ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 604. Większy udział miało województwo w podmiotach mikro – 16,5% oraz dużych, tj. zatrudniających od 250 osób – 21,3%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 538 na 10 000 mieszkańców, co odpowiada 122% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm wszystkich klas, szczególnie mikro i dużych. Najwięcej w stosunku do liczby mieszkańców było pracujących w firmach dużych i mikro. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała średnią krajową we wszystkich klasach firm.

⁴⁷ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) - Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.7.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa mazowieckiego gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Średnia wielkość firmy w regionie była o 2%-3% wyższa od średniej krajowej w firmach mikro, małych i średnich i wynosiła odpowiednio 2,1, 22,3 i 107,8 pracujących na podmiot. Przychody przeciętnej mikrofirmy były wyższe o 27% od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,43 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były prawie dwa razy wyższe od średniej krajowej wyniosły odpowiednio 13,05 mln zł i 69,5 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w podmiotach mikro – 0,2 mln zł, a najwyższa w małych i średnich – odpowiednio 0,59 mln zł i 0,65 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak znacznie wyższa od średniej krajowej, a najbardziej w podmiotach średnich. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były wyższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały podmioty mikro – 1,97 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 3,8 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 51%, zaś w liczbie pracujących 54%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów małych firm był równy przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł 95%. W pozostałych klasach firm poziom kosztów był niższy od średniej krajowej i wyniósł od 88% w mikrofirmach do 95% w średnich.

Tabela 3.5.7.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Mazowieckie	ogółem	mikro	małe	średnie	duże
firmy aktywne	277386	268308	6182	2292	604
udział w Polsce (%)	16,5	16,6	13,9	16,1	21,3
firmy na 1000 mieszkańców	53,8	52,0	1,2	0,4	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	122	123	103	119	158
pracujący na 1000 mieszk.	345	112	27	48	159
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	159	125	105	122	251
pracujący na podmiot	6,4	2,1	22,3	107,8	1356,4
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	130	102	102	103	159
struktura pracujących (%)	100	32	8	14	46
przychody na podmiot w mln zł	2,52	0,43	13,05	69,53	565,79
przychody na pracującego w mln zł	0,39	0,20	0,59	0,65	0,42
struktura przychodów (%)	100	17	12	23	49
wskaźnik poziomu kosztów (%)	93	88	95	95	94
wynagrodzenia brutto w zł	3160	1917	2454	3797	3288
przychody na podmiot, gdy Polska=100	186	127	180	198	181
przychody na pracującego, gdy Polska=100	144	124	177	192	114
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	99	100	99	99
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	132	129	138	156	111

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. mazowieckim o blisko 16% wyższe niż średnia krajowa, co wynikało z ponadprzeciętnych wyników wszystkich branż poza *Transportem* oraz *Wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię, gaz i wodę*. Najwyższe w porównaniu ze średnią polską przychody na podmiot cechowały *Hotele i restauracje* oraz *Budownictwo* – były 1,5 raza większe niż przeciętna i wyniosły odpowiednio 4,2 mln zł i 5,97 mln zł. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy wszystkich branż poza *Wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię, gaz i wodę*. Najwyższe – prawie dwa razy wyższe od średniej polskiej – były przychody na małą firmę w *Obsłudze nieruchomości i firm*, gdzie wyniosły 12,8 mln zł.

Tabela 3.5.7.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sektory	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Mazowieckie	4675,5	115,5	16259,3	161,2	69000,6	195,4
Przetwórstwo przemysłowe	3276,3	139,8	9147,1	137,2	34197,6	137,1
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	538,0	50,6	7678,1	49,8	x	x
Budownictwo	5965,6	261,6	8727,1	148,6	41977,5	189,2
Handel i naprawy	7445,9	117,0	24206,3	161,1	132699,9	173,4
Hotele i restauracje	4201,6	278,0	3392,4	117,6	18513,6	166,5
Transport, gosp. magaz. i łączność	2501,2	77,0	15617,6	154,4	57164,5	206,3
Pośrednictwo finansowe	x	x	x	x	50070,1	82,9
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	2776,2	125,2	12751,0	194,2	39530,2	173,4
Edukacja	x	x	2694,6	147,8	14062,4	102,7
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	687,4	116,1	2022,7	110,9	17058,8	228,5
Pozostała działalność usługowa	6341,1	133,0	7004,3	178,1	26980,2	169,1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy wszystkich sekcji poza pośrednictwem finansowym. Ponad dwa razy wyższe od średniej krajowej były przychody na średnią firmę w sekcjach *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* (270 mln zł) oraz *Transport* (571,6 mln zł).

Przeciętne przychody na podmiot mazowieckich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm mikro i małych, a niższe dla firm średnich. W mikrofirmach wyniosły 1,1 mln zł, czyli o 7% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,75 mln zł, tj. 5,3% więcej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 6% niższe, co oznaczało 2,82 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm województwa mazowieckiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku małe i średnie firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*, mikro i małe firmy z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* oraz *Transport*, mikropodmioty z *Działalności usługowej pozostałej*, a także małe firmy z sekcji *Edukacja* i *Przetwórstwo przemysłowe* – ich przychody na podmiot były odpowiednio o od 6,6% do 54% wyższe od średniej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 10% niższe, miały w mazowieckim mikropodmioty z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.7.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Mazowieckie	1066,2	1748,5	2818,3	106,9	105,3	94,0
Przetwórstwo przemysłowe	825,2	1733,1	2827,8	98,2	106,6	97,7
Budownictwo	x	2079,9	x	x	100,9	x
Handel i naprawy	x	2136,0	x	x	103,0	x
Hotele i restauracje	x	1135,4	x	x	94,9	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1772,1	2437,7	x	146,8	110,4	x
Obsługa nieruchomości i firm	566,1	1283,3	2523,4	89,9	108,8	119,4
Edukacja	330,7	1152,4	x	93,0	154,0	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	605,9	1125,5	x	118,2	118,5	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	981,5	1682,3	x	134,4	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 22 mld zł, z czego około 12% przypadało na podmioty mikro, 9% na małe, zaś 21% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 84%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 47%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw mazowieckich był najwyższy w grupie firm średnich – 14%, a najmniejszy w mikrofirmach – 1,2%. Udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych na Mazowszu we wszystkich klasach był niższy niż średnio w kraju.

Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, w regionie były ponad 90% wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów średnich i małych, a niższe o kilkanaście procent w mikrofirmach. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 22 tys. zł i 23,7 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 4,8 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 10,3 tys. zł.

Tabela 3.5.7.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Mazowieckie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	22008015	2628229	1993756	4635177
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	11,94	9,06	21,06
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	76,78	46,52	72,43	84,14
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	21,40	1,21	5,67	13,41
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	92,6	76,1	59,3	87,7
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	122,92	10,33	384,91	2370,24
inwestycje na pracującego w tys. zł	19,15	4,81	17,28	21,99
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	260,51	83,16	195,11	208,35
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	192,21	84,75	190,30	201,71

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP mazowieckim w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy i Obsługa nieruchomości i firm* – w sumie blisko 70%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo i Edukacja*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo, Budownictwo* oraz *Hotele i restauracje*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty mazowieckie z *Pośrednictwa finansowego*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Budownictwo* – 19% i 17%, a najmniejszą w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę* i w *Ochronie zdrowia*, gdzie wygenerowały mniej niż 2% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Edukacji*, gdzie stanowiły 55%, oraz *Pośrednictwie finansowym* i *Obsłudze nieruchomości i firm* – około 34%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Transport* oraz *Hotele i restauracje* – po około 8%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz w średnich firmach sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, Pozostała, Ochrona zdrowia*, a także *Budownictwo* – po ponad 40%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikrofirmach sekcji *Przetwórstwo przemysłowe, Hotele i restauracje; Transport i Edukacja*.

Tabela 3.5.7.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Mazowieckie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	67,27	8,22	19,58	0,02	2,89	21,44	63,80	11,14	3,97	0,22
D	4,85	8,87	21,01	0,00	0,20	1,42	1,10	1,24	0,84	17,20
E	2,57	0,83	19,55	65,05	42,09	98,44	0,36	0,44	1,21	3,70
F	35,06	17,08	19,04	0,38	43,55	2,89	1,14	0,83	0,69	4,99
G	26,82	10,62	22,88	0,04	0,74	3,17	1,05	0,71	1,06	27,94
H	43,54	4,78	8,71	0,00	0,03	3,01	0,93	0,29	0,63	1,33
I	2,67	2,76	7,57	0,00	5,61	8,62	0,35	0,62	0,78	6,93
J	0,78	13,98	34,32	0,02	0,39	2,23	0,32	1,20	1,16	8,26
K	18,51	19,22	34,96	0,38	4,75	12,65	0,62	0,96	1,31	24,19
M	9,34	13,68	55,09	0,00	16,36	2,65	0,48	0,91	1,38	0,85
N	19,85	1,78	16,40	1,94	20,66	61,60	1,21	0,33	1,03	1,91
O	10,68	4,60	22,13	2,32	51,83	41,06	0,97	0,35	0,58	2,48

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

W porównaniu z krajem mikropodmioty mazowieckie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo, Ochronę zdrowia, Przetwórstwo przemysłowe i Budownictwo*. W grupie małych podmiotów takie branże w woj. mazowieckim to przede wszystkim *Górnictwo, Przetwórstwo przemysłowe i Pośrednictwo finansowe*, a wśród średnich regionu to głównie *Górnictwo, Edukacja oraz Obsługa nieruchomości i firm*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 68% inwestycji małych firm i 80,5% średnich zostało sfinansowane w ten sposób. Około 25% nakładów firm małych, a 8% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm małych 1%, a w średnich 2,5% funduszu na inwestycje stanowiły też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 6% inwestycji firm średnich i 3% małych zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych i znaczną ich część stanowiły kredyty bankowe.

Tabela 3.5.7.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Mazowieckie	małe	średnie
środki własne	67,8	80,5
środki budżetowe	0,8	1,7
kredyty i pożyczki krajowe	25,2	7,7
środki zagraniczne ogółem	2,8	5,8
w tym zagraniczne kredyty	2,5	2,6
inne źródła	1,0	2,5
nakłady niesfinansowane	2,4	1,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.8. Województwo opolskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie opolskim zarejestrowanych było 90,9 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 2,4% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 106 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów niezatrudniających pracowników – 4,1%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm dużych – 1,9%. W 2005 roku powstało w woj. opolskim 8,6 tys. nowych podmiotów, tj. 3% nowo powstałych w Polsce, zostało zli-

kwidowanych mniej gdyż 5,7 tys., czyli 2% zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w grupie podmiotów niezatrudniających pracowników – odpowiednio 3,2% i 4,1%.

1,2% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 8,5% wszystkich średnich oraz dużych – 15% wszystkich zarejestrowanych dużych firm. 6% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 49% oraz firm największych – 44%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów 4,7%.

Tabela 3.5.8.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w woj. opolskim w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Opolskie	90919	11126	86694	3392	727	106
udział regionu w Polsce (%)	2,4	4,1	2,5	2,2	2,4	1,9
własność zagr. udział w regionie(%)	1,2	3,0	1,0	4,0	8,5	15,1
sektor publiczny udział w regionie (%)	6,1	31,2	4,7	30,3	49,1	44,3
sektor prywatny udział w regionie (%)	93,9	68,8	95,3	69,7	50,9	55,7
nowo powstałe liczba	5715	468	5581	115	18	1
nowo powstałe udział w Polsce (%)	2,0	3,2	2,0	1,9	2,8	1,1
zlikwidowane liczba	3381	163	3286	82	12	1
zlikwidowane udział w Polsce (%)	1,5	4,1	1,4	2,0	1,8	0,6

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. opolskim niż w kraju to *Pośrednictwo finansowe*, *Obsługa nieruchomości i firm*, a także *Budownictwo* i *Edukacja*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 10% większy niż przeciętna krajowa. Region cechuje też wysoki udział MSP z sekcji *Administracja publiczna* i *Obrona narodowa*.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 34%, a także *Obsługi nieruchomości i firm* – 17%. Około 12%-owy udział w strukturze MSP prywatnych mają też firmy *budowlane*, a 10% MSP z *Przetwórstwa przemysłowego*. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 54% oraz *Edukacja* – około 32%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – ponad 32%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 24% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 10%.

Nowo utworzone firmy w woj. opolskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 32%, a także zajmujące się *obsługą nieruchomości i firm* – 17,5% oraz firmy *budowlane* – 13%, z *Przetwórstwa przemysłowego* – 9,6% i z sekcji *Działalność usługowa komunalna, Pozostała* – około 8%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie opolskim to głównie firmy *handlowe* – 38%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 15%, a także *budowlane* i z *Przetwórstwa przemysłowego*. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Handel i naprawy*, *Transport*, *Pośrednictwo finansowe* i *Edukacja*.

Tabela 3.5.8.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie opolskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,42
Przetwórstwo przemysłowe	0,6	10,0	23,7	9,6	10,0	0,91
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,6	0,0	0,1	0,1	0,0	0,91
Budownictwo	0,4	11,7	11,1	13,0	12,1	1,12
Handel i naprawy	0,2	33,7	31,4	32,3	37,9	0,93
Hotele i restauracje	0,7	3,4	2,8	3,5	3,5	0,96
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,3	6,3	5,9	4,1	4,9	0,83
Pośrednictwo finansowe	0,4	4,6	5,1	4,2	4,4	1,16
Obsługa nieruchomości i firm	53,8	16,7	16,9	17,5	15,3	1,16
Administracja publiczna	5,1	0,6	0,0	0,5	0,3	1,37
Edukacja	31,6	1,3	0,4	3,2	4,4	1,14
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3,5	4,5	0,3	3,8	2,9	0,96
Pozostała działalność usługowa	2,9	7,2	1,9	8,2	4,4	1,00

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w woj. opolskim jest dość niska w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 87 podmiotów sektora MSP, co dało regionowi 11 miejsce w Polsce. Przeciętne miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 10 na 10 tys. osób, co oznacza siódme miejsce w Polsce. Opolskie wyróżnia się pod względem niskiej liczby podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 32 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 16 lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak niewiele nowych podmiotów powstało, gdyż 55 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 15 lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.8.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Opolskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	867,8	11
MSP z kapitałem zagranicznym	10,1	7
MSP nowo powstałe	54,6	15
MSP zlikwidowane	32,3	16

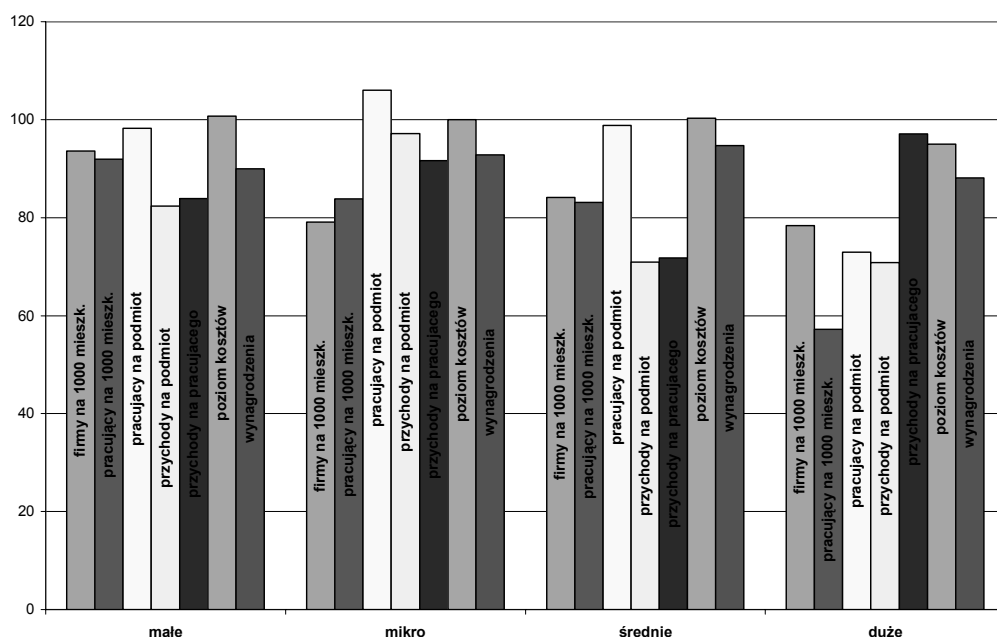
Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie opolskim w 2005 roku 36,6 tys., co oznacza 2,2% podmiotów aktywnych w kraju.⁴⁸ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 61. Większy udział miało województwo w podmiotach małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 2,6%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 35 na 1000 mieszkańców, co odpowiada 80% średniej krajowej. Mniej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm wszystkich klas, choć najmniej od przeciętnej różniły się firmy mikro. Najwięcej w stosunku do liczby mieszkańców w regionie było pracujących w firmach mikro i dużych. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców we wszystkich klasach była niższa od przeciętnej krajowej, szczególnie w przypadku firm dużych.

48 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.8.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa opolskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Średnia wielkość firmy w regionie była nieznacznie niższa od przeciętnej krajowej w firmach małych i średnich i wynosiła odpowiednio 21,4 i 103,6 pracujących na podmiot. Mikrofirmy regionu zatrudniały przeciętnie 2,2 osoby, co przewyższało o 6% przeciętną krajową. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,33 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 18% i 29% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 5,97 mln zł i 24,95 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w mikropodmiotach – 0,15 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,36 mln. zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najmniej w tym względzie odstawały podmioty mikro. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach małych i dużych. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,38 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2,3 tys. zł i duże 2,6 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 66%, zaś w liczbie pracujących 78%, przy największym znaczeniu w pracujących firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. W strukturze przychodów największe znaczenie miały firmy duże, a najmniejsze ponownie małe. Wskaźnik poziomu kosztów mikro i średnich firm był równy przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 89% i 96%. Wyższy poziom kosztów od przeciętnej cechował firmy małe i wyniósł 97%.

Tabela 3.5.8.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Opolskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	36612	35078	1144	329	61
udział w Polsce (%)	2,2	2,2	2,6	2,3	2,2
firmy na 1000 mieszkańców	35,0	33,5	1,1	0,3	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	80	79	94	84	78
pracujący na 1000 mieszk.	167	75	23	33	36
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	77	84	92	83	57
pracujący na podmiot	4,8	2,2	21,4	103,6	622,2
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	97	106	98	99	73
struktura pracujących (%)	100	45	14	19	22
przychody na podmiot w mln zł	1,10	0,33	5,97	24,95	221,72
przychody na pracującego w mln zł	0,23	0,15	0,28	0,24	0,36
struktura przychodów (%)	100	29	17	20	34
wskaźnik poziomu kosztów (%)	92	89	95	96	90
wynagrodzenia brutto w zł	2088	1377	1599	2312	2598
przychody na podmiot, gdy Polska=100	81	97	82	71	71
przychody na pracującego, gdy Polska=100	84	92	84	72	97
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	98	100	101	100	95
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	87	93	90	95	88

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; * w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. opolskim o ponad 30% niższe niż średnia krajowa. Szczególnie niskie były w porównaniu ze średnią krajową przychody na podmiot mikrofirm *Przetwórstwa przemysłowego* i wyniosły 0,68 mln zł, tj. 30% przeciętnej. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy z *Przetwórstwa przemysłowego*. Najniższe – ponad pięć razy niższe od średniej dla Polski – przychody na małą firmę cechowały *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* oraz *Transport*.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Górnictwo i kopalnictwo* oraz z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, które miały przeciętne przychody o blisko 11% większe od średniej. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, gdzie były ponad 4 razy niższe od przeciętnej polskiej, a także w *Handlu i naprawach*.

Tabela 3.5.8.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Opolskie	2727,6	67,4	8858,2	87,8	24837,9	70,3
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	x	x	23599,5	110,9
Przetwórstwo przemysłowe	684,7	29,2	6937,1	104,0	27836,8	111,6
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	2881,4	18,7	12221,3	22,7
Budownictwo	x	x	4920,0	83,7	16958,4	76,4
Handel i naprawy	4157,4	65,4	13226,3	88,0	32814,4	42,9
Transport, gosp. magaz. i łączność	x	x	8448,7	83,5	21068,9	76,0
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1500,5	67,7	3780,9	57,6	16029,8	70,3
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	1391,9	76,3	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot opolskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej we wszystkich grupach firm. W mikrofirmach wyniosły 1 mln zł, czyli o 0,1% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,69 mln zł, tj. 1,6% więcej od przeciętnej, a w średnich 3,6 mln zł, czyli prawie 21% więcej od przeciętnej polskiej.

Wśród małych i średnich firm opolskiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku średnie firmy z *Przetwórstwa przemysłowego* oraz mikro i małe firmy z sekcji *Transport* i *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* – ich przychody były o od 3% do 59% wyższe od średniej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 20% niższe, miały w opolskim mikropodmioty z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* i małe z *Obsługi nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.8.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Opolskie	998,6	1687,6	3613,2	100,1	101,6	120,6
Przetwórstwo przemysłowe	667,5	1720,3	4625,0	79,5	105,8	159,9
Budownictwo	x	1886,7	x	x	91,6	x
Handel i naprawy	1506,8	2044,9	x	100,7	98,6	x
Hotele i restauracje	x	1215,9	x	x	101,7	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1342,8	2584,4	x	111,2	117,0	x
Obsługa nieruchomości i firm	x	872,0	x	x	74,0	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	536,0	982,1	x	104,5	103,4	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły w 2005 roku 1,76 mld zł, z czego około 10% przypadało na podmioty mikro, 11,5% małe, zaś 20,6% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 62,4%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 48%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw opolskich był najwyższy w grupie firm średnich – 20,6%, a najmniejszy w mikrofirmach – 1,65%.

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach mikro i średnich firm opolskich. W małych sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie o ponad 40% niższe od średniej krajowej w przypadku wszystkich klas firm. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 12,3 tys. zł i 1,3 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2,6 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 5,7 tys. zł.

Tabela 3.5.8.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Opolskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50 – 249 prac.
Nakłady w tys. zł	1762643	202475	182563	362328
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	11,49	10,36	20,56
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	68,72	47,89	59,60	62,42
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	26,65	1,65	6,55	20,62
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	115,3	103,4	68,5	134,9
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	42,06	5,73	205,08	1278,92
inwestycje na pracującego w tys. zł	8,80	2,57	9,56	12,34
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	34,22	55,44	53,28	53,96
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	45,98	53,35	55,36	56,13

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w opolskich MSP w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 41,5% oraz *Handel i naprawy* – 22,5%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja* i *Górnictwo*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 40%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Edukacja*, *Budownictwo*, *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Hotele i restauracje*. Żadnych nakładów inwestycyjnych nie wygenerowały mikropodmioty opolskie w *Górnictwie*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Handel* oraz *Budownictwo* – powyżej 30%, a najmniejszą w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 3% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Górnictwie* oraz *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej*, gdzie stanowiły ponad 60%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Hotele i restauracje* – 4,2%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*, *Ochrona zdrowia*, sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* oraz w średnich firmach sekcji *Edukacja* – powyżej 57%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikro i małych firmach sekcji *Górnictwo*; mikrofirmach z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy*; *Transport*, a także sekcji *Pośrednictwo finansowe* i *Edukacja*.

Tabela 3.5.8.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Opolskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	0,00	2,99	80,67	0	0,00	1,33	0,00	4,05	16,37	1,30
D	3,76	5,97	20,96	0,00	0,37	5,70	0,85	0,84	0,83	41,47
E	8,38	1,07	18,88	18,72	93,96	98,20	1,16	0,57	1,16	5,86
F	47,48	25,72	11,14	1,60	18,04	0,20	1,55	1,26	0,40	3,54
G	35,71	30,54	15,85	0,00	0,29	0,10	1,40	2,05	0,73	22,52
H	47,58	30,02	4,17	2,75	0,04	0,00	1,02	1,79	0,30	2,04
I	13,43	11,70	12,58	0,00	0,03	25,73	1,77	2,63	1,30	7,89
J	3,32	15,31	29,05	0,00	2,02	0,05	1,35	1,32	0,98	2,04
K	41,12	15,70	20,77	0,42	1,92	5,38	1,38	0,79	0,78	4,78
M	63,79	13,67	7,31	0,00	78,17	0,00	3,27	0,91	0,18	1,28
N	7,64	6,52	30,64	1,51	63,31	96,97	0,47	1,19	1,93	3,33
O	6,99	28,05	62,84	13,52	57,01	62,06	0,63	2,10	1,65	3,93

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – *Górnictwo*; D – *Przetwórstwo przemysłowe*; E – *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*; F – *Budownictwo*; G – *Handel i naprawy*; H – *Hotele i restauracje*; I – *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*; J – *Pośrednictwo finansowe*; K – *Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej*; M – *Edukacja*; N – *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*; O – *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*;

W porównaniu z krajem mikropodmioty opolskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Edukacja*, *Pośrednictwo finansowe* i *Budownictwo* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad 75% większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to głównie *Górnictwo*, *Handel*, *Transport* oraz *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*, zaś wśród średnich firm regionu to *Górnictwo*, *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku ponad 90% więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 81% inwestycji małych firm i 79% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 16% nakładów firm małych i średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. W grupie firm małych dość duże znaczenie w finansowaniu inwestycji miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Śladowa część inwestycji MSP została w 2005 roku sfinansowana ze środków zagranicznych.

Tabela 3.5.8.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

opolskie	małe	średnie
środki własne	80,6	78,6
środki budżetowe	2,0	2,8
kredyty i pożyczki krajowe	16,3	15,5
środki zagraniczne ogółem	0,6	0,5
w tym zagraniczne kredyty	0,2	0,0
inne źródła	0,3	1,7
nakłady niesfinansowane	0,1	1,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.9. Województwo podkarpackie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie podkarpackim zarejestrowanych było 140,8 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 3,8% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 241 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów małych – 4,1%. Relatywnie najmniejszy, taki jak w ogólnej liczbie podmiotów, był udział regionu w grupie firm mikro – 3,8%. W 2005 roku powstało w woj. podkarpackim 10,4 tys. nowych podmiotów, tj. 3,6% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 9,9 tys., co jednak oznaczało większy udział w Polsce, czyli 4,3% zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych miał region w grupie mikropodmiotów – 3,6%, a w zlikwidowanych w grupie podmiotów niezatrudniających pracowników – 5%.

Zaledwie 0,5% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 4,4% wszystkich oraz dużych – 8,7% wszystkich zarejestrowanych. 4,6% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 44,2% oraz firm największych – 49,8%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów 2,4%.

Tabela 3.5.9.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w podkarpackim w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Podkarpackie	140817	10657	133001	6388	1187	241
udział regionu w Polsce (%)	3,8	3,9	3,8	4,1	3,9	4,4
własność zagr. udział w regionie(%)	0,5	1,6	0,4	1,7	4,4	8,7
sektor publiczny udział w regionie (%)	4,6	9,6	2,4	41,4	44,2	49,8
sektor prywatny udział w regionie (%)	95,4	90,4	97,6	58,6	55,8	50,2
nowo powstałe liczba	10408	514	10178	204	22	4
nowo powstałe udział w Polsce (%)	3,6	3,5	3,6	3,3	3,4	4,3
zlikwidowane liczba	9941	200	9733	175	28	5
zlikwidowane udział w Polsce (%)	4,3	5,0	4,3	4,3	4,2	2,9

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w podkarpackim niż w kraju to *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* i *Edukacja*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 25% większy niż przeciętna krajowa. Region cechuje też wysoki udział MSP z sekcji *Administracja publiczna* i *Obrona narodowa*.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z sekcji *Handel i naprawy* – ponad 37%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 13%, a także z branż *Przetwórstwo przemysłowe* i *Budownictwo* – po ponad 10%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Edukacja* – około 56% oraz z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 16%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty z branży *Handel i naprawy* – 50% oraz z *Przetwórstwa przemysłowego* – 22%, a także *Obsługi nieruchomości i firm* – 7%.

Tabela 3.5.9.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie podkarpackim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,86
Przetwórstwo przemysłowe	1,1	10,7	22,1	8,2	9,9	0,99
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1,4	0,1	0,3	0,0	0,0	1,26
Budownictwo	0,3	10,2	5,6	11,6	11,0	0,99
Handel i naprawy	0,3	36,9	50,0	34,4	38,9	1,04
Hotele i restauracje	1,6	3,1	1,4	4,1	4,4	0,89
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,7	7,3	5,7	5,0	6,7	0,97
Pośrednictwo finansowe	0,4	3,6	5,3	3,9	4,4	0,92
Obsługa nieruchomości i firm	16,3	13,2	7,0	15,8	14,9	0,82
Administracja publiczna	9,4	0,8	0,0	0,8	0,2	1,73
Edukacja	55,6	1,4	0,4	3,3	2,5	1,35
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	5,9	4,7	1,0	4,2	2,5	1,04
Pozostała działalność usługowa	7,0	8,0	1,0	8,6	4,6	1,15

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS,

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Nowo utworzone firmy w woj. podkarpackim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – ponad 34%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 16% oraz firmy *budowlane* – 12% i z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, a także *Działalność usługowa komunalna, pozostała* – po około 8%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie podkarpackim to głównie firmy handlowe – 39%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 15%, a także *budowlane* i z *Przetwórstwa przemysłowego*. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Handel i naprawy*, *Hotele i restauracje*, *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Przedsiębiorczość w woj. podkarpackim jest najniższa w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 67 podmiotów sektora MSP. 15. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 3,5 na 10 tys. osób. Podkarpackie wyróżnia się pod względem niskiej liczby podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 47 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 14 lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak niewiele nowych podmiotów powstało, gdyż 49 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 16 lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.9.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Podkarpackie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	666,9	16
MSP z kapitałem zagranicznym	3,5	15
MSP nowo powstałe	49,4	16
MSP zlikwidowane	47,1	14

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie podkarpackim w 2005 roku 65,3 tys., co oznacza 3,9% podmiotów aktywnych w kraju.⁴⁹ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 147. Większy

49 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna anketa przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową,

udział miało województwo w podmiotach małych – 4,8%, średnich, tj. zatrudniających od 50 do 249 osób – 4,5%, oraz dużych – 5,2%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 311 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 71% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm małych, średnich i dużych. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach małych i średnich. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w żadnej klasie wielkościowej nie przekroczyła 85% przeciętnej krajowej.

Średnia wielkość firmy w regionie była większa od przeciętnej krajowej w firmach średnich i wynosiła 107,6 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 21,6 osoby, co oznaczało 99% przeciętnej krajowej, a mikro – 2 osoby, co było nieznacznie mniej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej mikrofirmy były o 9% wyższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,37 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były o około 30% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 5,02 mln zł i 24,65 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w mikropodmiotach – 0,18 mln zł, a najwyższa w małych i średnich – 0,23 mln zł, choć w porównaniu z przeciętną krajową to właśnie w mikropodmiotach wydajność pracy była wyższa od przeciętnej dla klasy firm w Polsce, a w małych, średnich i dużych ponad 30% niższa. Wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,19 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 1,9 tys. zł i duże 2,3 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 70%, zaś w liczbie pracujących 72%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikro, małych i średnich firm był wyższy od przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 94%, 95% i 96%.

Tabela 3.5.9.4. Przedsiębiorstwa aktywne

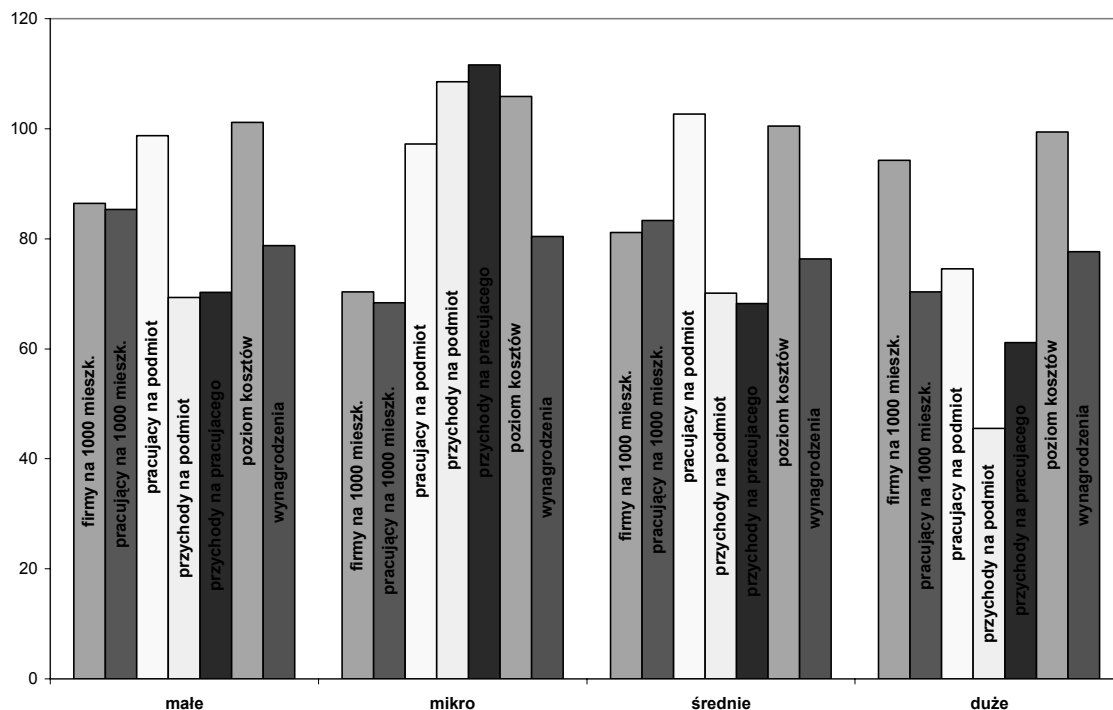
Podkarpackie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	65344	62445	2116	636	147
udział w Polsce (%)	3,9	3,9	4,8	4,5	5,2
firmy na 1000 mieszkańców	31,1	29,8	1,0	0,3	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	71	70	86	81	94
pracujący na 1000 mieszk.	160	61	22	33	45
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	74	68	85	83	70
pracujący na podmiot	5,1	2,0	21,6	107,6	636,0
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	104	97	99	103	75
struktura pracujących (%)	100	38	14	20	28
przychody na podmiot w mln zł	1,08	0,37	5,02	24,65	142,60
przychody na pracującego w mln zł	0,21	0,18	0,23	0,23	0,22
struktura przychodów (%)	100	33	15	22	30
wskaźnik poziomu kosztów (%)	95	94	95	96	94
wynagrodzenia brutto w zł	1868	1193	1399	1864	2291
przychody na podmiot, gdy Polska=100	80	109	69	70	46
przychody na pracującego, gdy Polska=100	77	112	70	68	61
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	101	106	101	100	99
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	78	80	79	76	78

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. podkarpackim o ponad 70% wyższe niż średnia krajowa, głównie dzięki wynikom firm *handlowych*, które były o ponad 85% wyższe od średniej dla branży. W pozostałych sekcjach przychody na podmiot były niższe od średniej dla mikrofirm branży w Polsce. Najniższe w porównaniu ze średnią krajową były przychody mikrofirm z *Przetwórstwa przemysłowego*, które wyniosły przeciętnie 0,65 mln zł na podmiot, czyli

około trzy razy mniej od przeciętnej. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy z sekcji *Hotele i restauracje*. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu z przeciętną krajową cechowały *Górnictwo i kopalnictwo* oraz firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka*.

Wykres 3.5.9.1. Przedsiębiorstwa województwa podkarpackiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

W grupie średnich firm wszystkie sekcje cechowały przychody na podmiot niższe od przeciętnej krajowej. Najmniej od średniej odstawały podmioty z sekcji *Hotele i restauracje*. Najniższe w porównaniu z przeciętną były przychody firm *handlowych i naprawczych*.

Tabela 3.5.9.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe wg liczby pracujących

Secte	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Podkarpackie	6948,1	171,6	7351,2	72,9	24840,8	70,3
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	1514,0	31,3	x	x
Przetwórstwo przemysłowe	650,4	27,8	4612,3	69,2	19516,5	78,3
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	15375,0	99,8	x	x
Budownictwo	1333,8	58,5	3991,1	67,9	16907,9	76,2
Handel i naprawy	11804,9	185,6	10180,8	67,7	42251,8	55,2
Hotele i restauracje	x	x	3843,9	133,2	10549,5	94,8
Transport, gosp. magaz. i łączność	x	x	7013,7	69,3	17040,0	61,5
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	x	x	3816,1	58,1	16717,0	73,3
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	1509,8	82,8	5672,9	76,0
Pozostała działalność usługowa	x	x	3086,0	78,5	10198,4	63,9

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot podkarpackich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były niższe od średniej krajowej we wszystkich grupach firm. W mikrofirmach wyniosły 0,94 mln zł, czyli o 5% mniej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,62 mln zł, tj. 2,5% mniej od przeciętnej. Przychody firm zatrudniających ponad 50 osób były o 5% niższe, co oznaczało 2,84 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm woj. podkarpackiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku średnie firmy z *Edukacji*, mikropodmioty z sekcji *Hotele i restauracje*, mikro i małe firmy z *Przetwórstwa przemysłowego* oraz mikropodmioty z *Budownictwa*. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 60% niższe, miały w podkarpackim mikropodmioty z sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*.

Tabela 3.5.9.6. Przychody na podmiot w tys. zł– MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. Zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Podkarpackie	944,6	1618,8	2838,9	94,7	97,5	94,7
Przetwórstwo przemysłowe	874,2	1652,9	2834,5	104,1	101,7	98,0
Budownictwo	1099,4	1916,5	X	106,5	93,0	x
Handel i naprawy	1254,0	1940,3	X	83,8	93,6	x
Hotele i restauracje	872,3	1070,7	X	126,5	89,5	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1158,3	1631,2	X	96,0	73,9	x
Obsługa nieruchomości i firm	x	1004,8	X	x	85,2	x
Edukacja	354,3	1353,3	X	99,7	180,9	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	923,4	X	x	97,2	x
Działalność usługowa komunalna, Społeczna i indywidualna	280,0	850,6	X	38,4	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 3,23 mld zł, z czego około 14% przypadało na podmioty mikro, 8,6% na małe, zaś 22% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 66%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 36,8%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw podkarpackich był najwyższy w grupie firm średnich – 21,7%, a najmniejszy w mikrofirmach – 2,7%. Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach mikro i średnich firm podkarpackich.

Wśród małych firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku mikropodmiotów, a niższe w średnich i małych firmach. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 12 tys. zł i 1,28 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 3,8 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 7,7 tys. zł.

Tabela 3.5.9.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Podkarpackie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	3238641	454374	277804	713592
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	14,03	8,58	22,03
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	64,73	36,81	44,67	65,87
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	25,11	2,68	8,92	21,65
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	108,7	168,2	93,3	141,6
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	45,54	7,71	182,04	1277,21
inwestycje na pracującego w tys. zł	8,87	3,76	8,45	11,87
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	108,27	134,49	88,77	99,87
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	100,74	146,56	88,31	96,15

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w podkarpackich MSP w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 38,7% oraz *Handel i naprawy* – 20% i *Obsługa nieruchomości i firm* – 13,4%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja* i *Górnictwo*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Hotele i restauracje* oraz *Budownictwo, Handel, Obsługa nieruchomości i firm*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty podkarpackie w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – powyżej 30%, a najmniej w *Górnictwie* oraz w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 2% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Edukacji* i *Budownictwie, Pośrednictwie*, gdzie stanowiły powyżej 30%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo* – 0,3%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz małych i średnich firm sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*, a także średnich w *Edukacji* – ponad 80%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w małych i średnich firmach sekcji *Górnictwo, Hotele i restauracje*, w mikrofirmach *Przetwórstwa przemysłowego i Edukacji*, a także mikro i średnich *Pośrednictwa finansowego*.

Tabela 3.5.9.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Podkarpackie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży			udział sektora publicznego w nakładach			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	5,44	1,12	0,29	0,13	0,00	0,00	5,16	1,52	0,06	0,27
D	4,42	6,35	24,87	0,00	0,41	5,76	1,00	0,89	0,99	38,71
E	0,20	1,32	30,85	13,07	91,33	90,52	0,03	0,70	1,90	6,52
F	32,91	16,68	40,53	2,74	3,08	5,81	1,07	0,81	1,47	3,73
G	30,24	18,41	24,67	0,76	0,23	1,03	1,19	1,23	1,14	20,07
H	64,17	15,81	15,67	0,75	0,00	0,00	1,37	0,94	1,13	2,90
I	26,74	3,51	7,68	0,17	2,94	18,01	3,52	0,79	0,79	6,90
J	6,22	7,69	3,80	0,00	0,73	0,00	2,53	0,66	0,13	1,03
K	46,51	20,99	14,26	7,57	17,02	11,89	1,56	1,05	0,53	13,26
M	13,25	32,24	34,88	0,00	91,74	45,31	0,68	2,15	0,87	0,56
N	11,39	3,96	4,96	0,33	14,61	61,99	0,69	0,72	0,31	2,38
O	14,28	15,00	59,37	23,52	86,34	95,37	1,30	1,12	1,56	3,65

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – *Górnictwo*; D – *Przetwórstwo przemysłowe*; E – *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*; F – *Budownictwo*; G – *Handel i naprawy*; H – *Hotele i restauracje*; I – *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*; J – *Pośrednictwo finansowe*; K – *Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej*; M – *Edukacja*; N – *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*; O – *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*;

W porównaniu z krajem mikropodmioty podkarpackie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo, Transport i Pośrednictwo finansowe* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad dwukrotnie większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast głównie *Górnictwo i Edukacja*, a wśród firm średnich regionu *Budownictwo, Wytwarzanie energii* oraz *Pozostała działalność usługowa*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 77% inwestycji małych firm i 60% średnich zostało sfinansowane w ten sposób. Około 17,5% nakładów firm małych, a 29% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. Ponad 2% nakładów firm małych i średnich zostało sfinansowane ze środków budżetowych. W grupie firm małych dość duże znaczenie w finansowaniu inwestycji miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 6% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.9.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Podkarpackie	małe	średnie
środki własne	76,9	59,4
środki budżetowe	2,1	2,5
kredyty i pożyczki krajowe	17,4	29,1
środki zagraniczne ogółem	0,8	6,0
w tym zagraniczne kredyty	0,0	0,7
inne źródła	2,1	1,2
nakłady niesfinansowane	0,7	1,8

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.10. Województwo podlaskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie podlaskim zarejestrowanych było 90,2 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 2,4% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 128 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Ponadprzeciętny udział w kraju miało województwo w gronie podmiotów nie zatrudniających pracowników – 2,6%. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm małych – 2,2%. W 2005 roku powstało w woj. podlaskim 7,9 tys. nowych podmiotów, tj. 2,7% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych więcej, gdyż 8,9 tys., czyli 3,9% zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych miał region w grupie mikropodmiotów – 2,8%, a w zlikwidowanych w grupie firm niezatrudniających pracowników – 4%.

Zaledwie 0,5% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 4,1% wszystkich zarejestrowanych firm średnich. 3,8% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 50,7% oraz firm największych – 52,3%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 1,9%.

Tabela 3.5.10.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w woj. podlaskim w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Podlaskie	90154	7159	85834	3476	716	128
udział regionu w Polsce (%)	2,4	2,6	2,4	2,2	2,4	2,3
własność zagr. udział w regionie(%)	0,5	1,2	0,4	1,3	4,1	2,3
sektor publiczny udział w regionie (%)	3,8	9,5	1,9	39,4	50,7	52,3
sektor prywatny udział w regionie (%)	96,2	90,5	98,1	60,6	49,3	47,7
nowo powstałe liczba	7934	307	7806	118	9	1
nowo powstałe udział w Polsce (%)	2,7	2,1	2,8	1,9	1,4	1,1
zlikwidowane liczba	8989	162	8898	82	7	2
zlikwidowane udział w Polsce (%)	3,9	4,0	3,9	2,0	1,1	1,2

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. podlaskim niż w kraju to *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, *Pozostała działalność usługowa*, a także *Transport*, gospodarka magazynowa i łączność oraz *Pośrednictwo finansowe*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 10% większy niż przeciętna krajowa. Region cechuje też wysoki udział MSP z sekcji *Administracja publiczna* i *Obrona narodowa*.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 35%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 13%, a także z branż *Przetwórstwo przemysłowe* i *Budownictwo* – po około 10%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Edukacja* – około 42% oraz z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 23%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty z branży *Handel i naprawy* – 50% oraz z *Przetwórstwa przemysłowego* – 24%, a także *Obsługi nieruchomości i firm* – 8,4%.

Tabela 3.5.10.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie podlaskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,00
Przetwórstwo przemysłowe	0,7	9,6	24,0	6,9	8,3	0,89
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,9	0,0	0,0	0,1	0,0	0,96
Budownictwo	0,2	10,5	4,0	11,1	13,2	1,03
Handel i naprawy	1,8	34,8	50,1	35,6	38,4	0,99
Hotele i restauracje	1,6	2,5	2,6	3,4	3,0	0,74
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,7	8,3	3,4	5,4	6,8	1,10
Pośrednictwo finansowe	0,8	4,5	5,3	3,2	4,7	1,16
Obsługa nieruchomości i firm	22,7	12,8	8,4	17,3	14,9	0,81
Administracja publiczna	13,8	0,7	0,0	0,4	0,1	1,71
Edukacja	41,9	1,5	0,3	3,5	2,0	1,08
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6,9	6,5	0,5	5,7	3,4	1,41
Pozostała działalność usługowa	7,9	8,2	1,3	7,3	5,1	1,18

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS;

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Nowo utworzone firmy w woj. podlaskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – ponad 35%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 17% oraz firmy *budowlane* – 11% i z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Działalność usługowa komunalna, pozostała* – po około 7%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie podlaskim to głównie firmy handlowe – 38%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* 15%, a także *budowlane* i z *Przetwórstwa przemysłowego*. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo*, *Handel i naprawy*, *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Przedsiębiorczość w woj. podlaskim jest jedną z niższych w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 75 podmiotów sektora MSP, poznaczając 14. lokatę w Polsce. 16. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 3,4 na 10 tys. osób. Podlaskie cechuje duża liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 75 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało niechlubną 2 lokatę w rankingu województw. Jednocześnie niewiele nowych podmiotów powstało, gdyż 66 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 12 lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.10.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Podlaskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	748,5	14
MSP z kapitałem zagranicznym	3,4	16
MSP nowo powstałe	66,0	12
MSP zlikwidowane	74,7	2

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

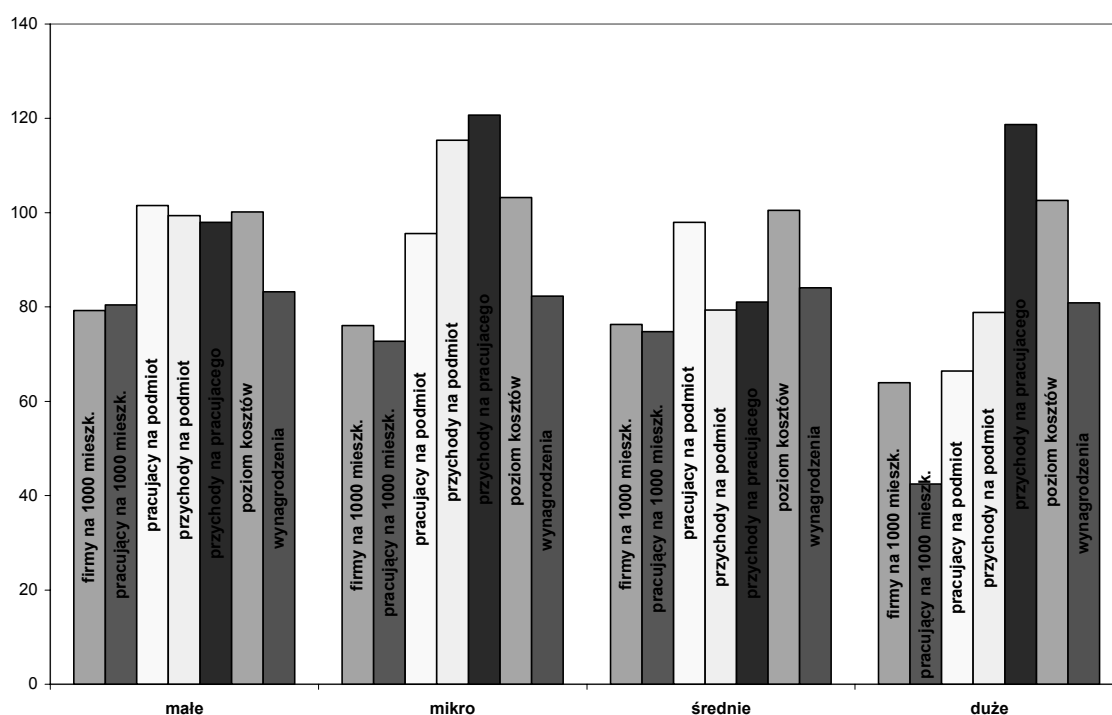
Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność było w województwie podlaskim w 2005 roku 40,1 tys., co oznacza 2,4% podmiotów aktywnych w kraju.⁵⁰ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 57. Większy

⁵⁰ *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna anketa przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową,

udział miało województwo w podmiotach małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 2,5%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 335 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 76% średniej krajowej. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców w regionie było pracujących w firmach mikro i średnich. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w żadnej klasie wielkościowej przedsiębiorstw nie przekroczyła 80% przeciętnej krajowej.

Średnia wielkość firmy w regionie była nieznacznie wyższa od przeciętnej krajowej w firmach małych i wyniosła 22,2 pracujących na podmiot. Średnie firmy regionu zatrudniały przeciętnie 103 osoby co było o 2% mniej niż przeciętna krajowa, a mikro 2 osoby, co było o 4% mniej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej mikrofirmy były wyższe od średniej krajowej o 15% i wyniosły w 2005 roku 0,4 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 1% i 21% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 7,2 mln zł i 27,9 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w mikropodmiotach – 0,2 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,44 mln. zł. W firmach mikro i dużych wydajność pracy była około 20% większa niż średnia krajowa. W pozostałych klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Wynagrodzenia w regionie były niższe od średniej polskiej, szczególnie w podmiotach mikro i dużych. Najniższe wynagrodzenia cechowały mikropodmioty – 1,22 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2,05 tys. zł i duże 2,4 tys. zł.

Wykres 3.5.10.1. Przedsiębiorstwa województwa podlaskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 70%, zaś w liczbie pracujących 81%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów małych i średnich firm był równy przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 94% i 95%. Najwyższy poziom kosztów cechował natomiast firmy duże – 97%.

Tabela 3.5.10.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Podlaskie	ogółem	mikro	małe	średnie	duże
firmy aktywne	40135	38626	1110	342	57
udział w Polsce (%)	2,4	2,4	2,5	2,4	2,0
firmy na 1000 mieszkańców	33,5	32,2	0,9	0,3	0,0
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	76	76	79	76	64
pracujący na 1000 mieszk.	142	65	21	29	27
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	65	73	80	75	42
pracujący na podmiot	4,23	2,01	22,16	102,66	566,47
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	86	96	101	98	66
struktura pracujących (%)	100	46	14	21	19
przychody na podmiot w mln zł	1,17	0,40	7,20	27,91	246,67
przychody na pracującego w mln zł	0,28	0,20	0,32	0,27	0,44
struktura przychodów (%)	100	33	17	20	30
wskaźnik poziomu kosztów (%)	95	91	94	96	97
wynagrodzenia brutto w zł	1895	1221	1480	2053	2384
przychody na podmiot, gdy Polska=100	86	115	99	79	79
przychody na pracującego, gdy Polska=100	101	121	98	81	119
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	101	103	100	100	103
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	79	82	83	84	81

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. podlaskim o blisko 20% niższe niż średnia krajowa. Wyniki firm transportowych były o 46% wyższe od średniej dla branży. W pozostałych sekcjach przychody na podmiot były niższe od średniej dla mikrofirm branży w Polsce. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy z *Budownictwa*, *Handlu* i *napraw* oraz z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Najniższe – ponad dwa razy niższe od średniej dla Polski – przychody na małą firmę cechowały *Transport* i *Edukację*.

Tabela 3.5.10.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Podlaskie	3311,6	81,8	10003,4	99,2	28417,7	80,5
Przetwórstwo przemysłowe	1816,4	77,5	6162,3	92,4	20339,5	81,6
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	x	x	22624,4	42,1
Budownictwo	x	x	7102,5	120,9	28793,1	129,8
Handel i naprawy	4152,6	65,3	15155,2	100,8	47176,6	61,6
Hotele i restauracje	x	x	2430,0	84,2	7322,3	65,8
Transport, gosp. magaz. i łączność	4743,0	146,1	4331,9	42,8	16849,9	60,8
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	x	x	3609,3	55,0	22516,3	98,8
Edukacja	x	x	816,5	44,8	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	2173,6	119,2	x	x
Pozostała działalność usługowa	x	x	x	x	12287,0	77,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Budownictwo*, które miały przeciętne przychody o blisko 30% większe od przeciętnej polskiej. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, gdzie były około 60% niższe.

Przeciętne przychody na podmiot podlaskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm mikro i małych, a niższe dla firm średnich. W mikrofirmach wyniosły 1,12 mln zł, czyli o 12% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,79 mln zł, tj. 7,6% więcej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 12% niższe, co oznaczało 2,64 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm woj. podlaskiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku mikrofirmy z *Przetwórstwa przemysłowego* i *Budowlane* – ich przychody były o około 30% wyższe od średniej. Niższe od średniej krajowej, spośród branż dla których są dostępne dane, były jedynie przychody mikro i małych firm sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.10.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Podlaskie	1119,8	1787,6	2638,1	112,2	107,6	88,0
Przetwórstwo przemysłowe	1084,2	1799,8	3129,0	129,1	110,7	108,2
Budownictwo	1375,6	2252,3	x	133,3	109,3	x
Handel i naprawy	1519,6	2382,2	x	101,6	114,9	x
Hotele i restauracje	x	1314,2	x	x	109,9	x
Obsługa nieruchomości i firm	444,5	1038,4	2216,0	70,6	88,1	104,9
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	985,1	x	x	103,7	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	x	997,8	x	x	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 1,81 mld zł, z czego około 10,6% przypadało na podmioty mikro, 12,9% na małe, zaś 18,7% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 55%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 30%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw podlaskich był najwyższy w grupie firm średnich – 12,4%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,7%. Udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych małych firm w Polsce był większy niż udział tego sektora w nakładach małych firm podlaskich.

Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów małych, a niższe w mikro i średnich firmach. Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 1,18 mln zł, a na pracującego w małych, gdzie wyniosły 12,4 tys. zł. Inwestycje były relatywnie najniższe w mikrofirmach i wyniosły na pracującego 2,7 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 5,4 tys. zł.

Tabela 3.5.10.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Podlaskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	1806083	191327	233003	337115
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	10,59	12,90	18,67
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	58,53	29,99	47,15	54,89
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	30,64	0,68	5,24	12,43
udział sektora publicznego w nakładach w regionie gdy Polska=100	132,6	42,9	54,8	81,3
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	39,78	5,41	275,25	1178,33
inwestycje na pracującego w tys. zł	9,40	2,69	12,42	11,48
inwestycje na przedsiębiorstwo gdy Polska=100	87,35	70,25	151,20	92,26
inwestycje na pracującego gdy Polska=100	106,00	71,47	147,08	96,71

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w podlaskich MSP w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 36,7% oraz *Handel i naprawy* – 22,5%, a także *Obsługa nieruchomości i firm* – 11%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 20%-owy udział, w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo*, *Budownictwo* i *Handel*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty podlaskie w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*, *Edukacja* oraz *Hotele i restauracje* – powyżej 40%, a najmniejszą w *Transporcie* oraz w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie wygenerowały mniej niż 2% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Górnictwie*, *Budownictwie* oraz *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* – ponad 40%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Transport* – 2,2%.

Tabela 3.5.10.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Podlaskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży			udział sektora publicznego w nakładach			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	26,37	29,77	43,69	0,00	0,00	0,00	25,01	40,37	8,87	0,72
D	4,31	11,38	22,63	0,00	0,07	2,30	0,97	1,60	0,90	36,72
E	0,52	4,69	21,05	4,02	15,98	47,66	0,07	2,49	1,30	5,47
F	21,00	22,20	48,22	0,00	0,00	3,37	0,69	1,08	1,75	6,88
G	29,31	24,65	21,08	0,00	0,12	1,45	1,15	1,65	0,97	22,53
H	21,02	47,44	13,88	5,89	0,00	5,35	0,45	2,83	1,00	1,14
I	11,33	1,29	2,21	0,00	0,00	54,24	1,49	0,29	0,23	7,83
J	4,54	23,21	17,10	0,00	0,46	0,00	1,84	2,00	0,58	1,93
K	16,44	42,56	27,10	2,00	8,29	7,49	0,55	2,13	1,02	10,99
M	17,22	63,87	14,10	0,38	56,77	0,00	0,88	4,26	0,35	1,54
N	15,84	2,02	15,36	0,47	14,97	91,62	0,97	0,37	0,97	2,43
O	15,36	23,42	49,51	32,05	75,95	74,89	1,39	1,76	1,30	1,83

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – *Górnictwo*; D – *Przetwórstwo przemysłowe*; E – *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*; F – *Budownictwo*; G – *Handel i naprawy*; H – *Hotele i restauracje*; I – *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*; J – *Pośrednictwo finansowe*; K – *Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej*; M – *Edukacja*; N – *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*; O – *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*;

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna* – powyżej 70%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w całej sekcji *Górnictwo*, mikrofirmach sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo* oraz *Handel i naprawy*; *Transport*, *Pośrednictwo finansowe*, a także w średnich firmach z *Edukacji*.

W porównaniu z krajem mikropodmioty podlaskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo* oraz *Pośrednictwo finansowe* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad 80% większy

niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Hotelarstwo oraz Obsługa nieruchomości i firm, Edukacja i Pośrednictwo finansowe*. Specjalizacje firm średnich regionu to zaś *Górnictwo i Budownictwo*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku istotnie więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 78% inwestycji małych firm i 70% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 17% nakładów firm małych, a 22% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. Około 2% nakładów firm małych i średnich zostało sfinansowanych ze środków budżetowych. W funduszu na inwestycje 2% w grupie firm małych i 3% w grupie średnich stanowiły też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 3% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.10.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Podlaskie	małe	średnie
środki własne	77,8	69,4
środki budżetowe	2,1	1,9
kredyty i pożyczki krajowe	17,0	21,9
środki zagraniczne ogółem	0,8	2,7
w tym zagraniczne kredyty	0,1	0,0
inne źródła	2,0	3,0
nakłady niesfinansowane	0,3	1,3

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.11. Województwo pomorskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie pomorskim zarejestrowanych było 234,1 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 6,3% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 294 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm nie zatrudniających pracowników – 5,7% i dużych – 5,3%. W 2005 roku powstało w woj. pomorskim 20,1 tys. nowych podmiotów, tj. 6,9% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 16 tys., co odpowiadało także 6,9%-om zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w grupie firm mikro – około 7%.

1,3% przedsiębiorstw zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 8% wszystkich zarejestrowanych średnich firm oraz dużych – 14% wszystkich zarejestrowanych dużych podmiotów. 4,5% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 36% oraz firm największych – 50%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 1,1%.

Tabela 3.5.11.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Pomorskie	234051	15536	222219	9684	1854	294
udział regionu w Polsce (%)	6,3	5,7	6,3	6,3	6,1	5,3
własność zagr. udział w regionie(%)	1,3	0,8	1,1	4,9	8,0	14,3
sektor publiczny udział w regionie (%)	4,5	27,0	3,3	22,7	36,0	49,7
sektor prywatny udział w regionie (%)	95,5	73,0	96,7	77,3	64,0	50,3
nowo powstałe liczba	20070	769	19669	355	42	4
nowo powstałe udział w Polsce (%)	6,9	5,2	7,0	5,8	6,5	4,3
zlikwidowane liczba	16041	74	15771	228	35	7
zlikwidowane udział w Polsce (%)	6,9	1,8	6,9	5,6	5,3	4,1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. podlaskim niż w kraju to *Hotele i restauracje*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*, *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Pośrednictwo finansowe*, a także *Obsługa nieruchomości i firm*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 10% większy niż przeciętna krajowa, a w przypadku hotelarstwa blisko 70% większy, co odzwierciedla turystyczny profil regionu.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 30% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – ponad 16%, a także *Przetwórstwa przemysłowego* – 12%. Około 11%-owy udział w strukturze MSP prywatnych miały też firmy budowlane. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – około 62% i *Edukacja* – blisko 23%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 40%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 23% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 13%.

Nowo utworzone firmy w woj. pomorskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 30%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 17,5% oraz firmy *Przetwórstwa przemysłowego* i *Budowlane* – po około 12%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie pomorskim to głównie firmy handlowe – 35%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 14,5%, z *Przetwórstwa przemysłowego* i *Budowlane* – po około 8%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Budownictwo*, *Handel i naprawy*, *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3.5.11.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w województwie pomorskim w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,97
Przetwórstwo przemysłowe	0,8	12,2	22,9	12,1	11,7	1,13
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,5	0,1	1,0	0,1	0,0	1,53
Budownictwo	0,6	10,7	6,2	12,1	12,2	1,04
Handel i naprawy	0,3	30,0	40,1	30,0	35,2	0,84
Hotele i restauracje	0,7	5,9	3,8	7,1	6,7	1,69
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,4	7,3	6,2	4,3	5,9	0,97
Pośrednictwo finansowe	0,4	4,3	3,1	3,4	5,1	1,10
Obsługa nieruchomości i firm	61,7	16,4	13,0	17,5	14,5	1,13
Administracja publiczna	5,1	0,3	0,0	0,2	0,1	0,78
Edukacja	22,6	1,6	0,6	3,2	1,8	0,91
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3,4	4,3	0,9	3,5	2,3	0,93
Pozostała działalność usługowa	3,6	6,8	1,8	6,2	4,5	0,95

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; * – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w woj. pomorskim jest jedną z wyższych w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 107 podmiotów sektora MSP, co oznaczało 4. lokatę w kraju. 5. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 14 na 10 tys. osób. Pomorskie cechuje duża liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 73 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało niechlubną 3 lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak powstało dużo nowych podmiotów, gdyż 91 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 2 lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.11.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

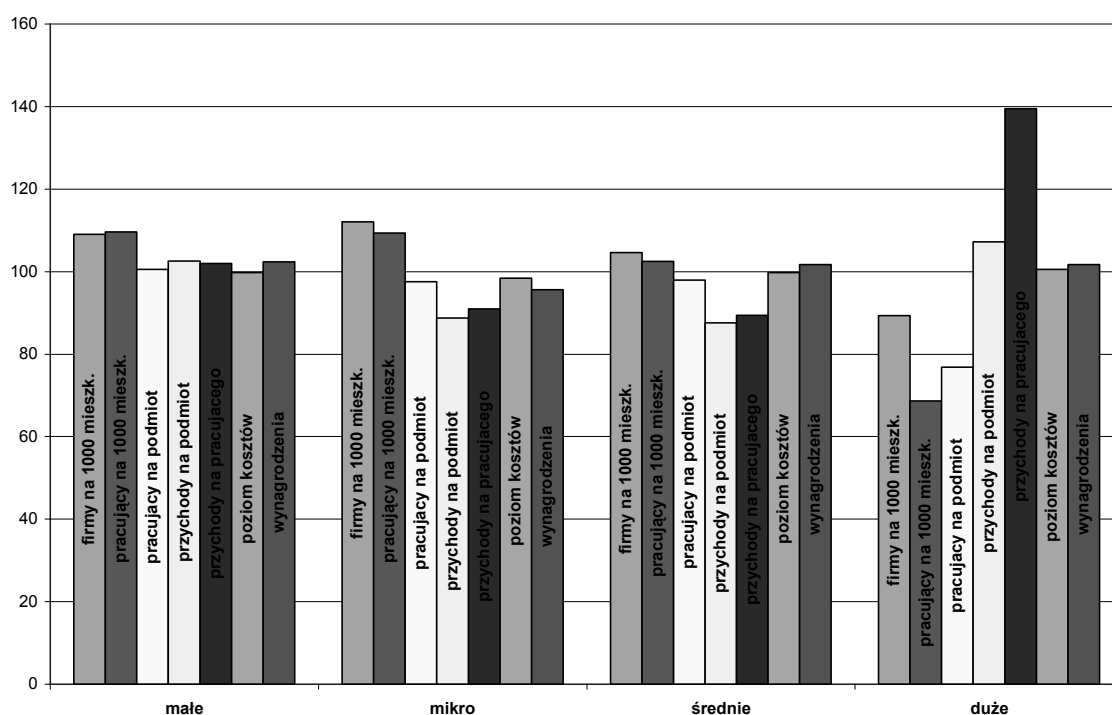
Pomorskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	1064,7	4
MSP z kapitałem zagranicznym	14,1	5
MSP nowo powstałe	91,4	2
MSP zlikwidowane	73,0	3

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie pomorskim w 2005 roku 108,1 tys., co oznacza 6,4% podmiotów aktywnych w kraju.⁵¹ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 146. Większy udział miało województwo w podmiotach mikro, tj. zatrudniających do 9 osób – 6,5%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 492 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 112% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm mikro, małych i średnich. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach mikro. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku przedsiębiorstw mikro, małych i średnich.

Wykres 3.5.11.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa pomorskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Średnia wielkość firmy w regionie była wyższa od przeciętnej krajowej w firmach małych i wynosiła 22 pracujących na podmiot. Średnie firmy regionu zatrudniały przeciętnie 103 osoby, a mikro 2 osoby, co było o 2% mniej niż przeciętna krajowa. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,3 mln zł. Przychody na podmiot firm średnich były o 12% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły 30,6 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w mikropodmiotach – 0,15 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,51 mln zł. W mikro i średnich firmach wydajność pracy była niższa niż przeciętna krajowa, a w małych i dużych wyższa. Wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej w mikrofirmach, a w pozostałych wyższe. Najniższe wynagrodzenia cechowały mikropodmioty – 1,42 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2,5 tys. zł i duże 3 tys. zł.

51 *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) - Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 62%, zaś w liczbie pracujących 79%, przy największym znaczeniu firm mikro w strukturze pracujących, a dużych w strukturze przychodów, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów małych i średnich firm był zbliżony do przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 94% i 96%. Najniższy poziom kosztów cechował firmy mikro – 87%.

Tabela 3.5.11.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Pomorskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	108110	104307	2798	859	146
udział w Polsce (%)	6,4	6,5	6,3	6,0	5,1
firmy na 1000 mieszkańców	49,2	47,4	1,3	0,4	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	112	112	109	105	89
pracujący na 1000 mieszk.	209	98	28	40	44
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	96	109	110	102	69
pracujący na podmiot	4,25	2,06	21,95	102,69	655,53
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	86	98	101	98	77
struktura pracujących (%)	100	47	13	19	21
przychody na podmiot w mln zł	1,18	0,30	7,43	30,80	335,50
przychody na pracującego w mln zł	0,28	0,15	0,34	0,30	0,51
struktura przychodów (%)	100	25	16	21	38
wskaźnik poziomu kosztów (%)	93	87	94	96	95
wynagrodzenia brutto w zł	2352	1419	1819	2482	2999
przychody na podmiot, gdy Polska=100	88	89	103	88	107
przychody na pracującego, gdy Polska=100	102	91	102	89	139
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	98	100	100	101
wynagrodzenia gdy Polska=100	98	96	102	102	102

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; * w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w pomorskim o ponad 20% niższe niż średnia krajowa, głównie przez słabe wyniki firm handlowych, które były o ponad 30% niższe od średniej dla branży. Wyższe od średniej dla mikrofirm branży w Polsce były przychody mikrofirm pomorskich z sekcji *Transport, Budownictwo i Przetwórstwo przemysłowe*. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy *transportowe*, z sekcji *Hotele i restauracje* oraz *Przetwórstwo przemysłowe*. Najniższe – ponad pięć razy niższe od średniej dla Polski – przychody na małą firmę cechowały *Pośrednictwo finansowe*.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Hotele i restauracje*, które miały przeciętne przychody o blisko 27% większe od średniej polskiej oraz firmy *transportowe*. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie były prawie 2 razy niższe od przeciętnej polskiej.

Tabela 3.5.11.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Pomorskie	3190,7	78,8	9576,5	94,9	30583,1	86,6
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	2564,1	53,1	X	x
Przetwórstwo przemysłowe	2654,4	113,3	7078,7	106,2	23977,4	96,1
Budownictwo	3124,8	137,0	5594,4	95,2	20997,9	94,7
Handel i naprawy	4331,1	68,1	13928,1	92,7	77526,1	101,3
Hotele i restauracje	x	x	3021,3	104,7	14118,1	126,9
Transport, gosp. magaz. i łączność	6921,9	213,2	12719,9	125,7	20319,4	73,3
Pośrednictwo finansowe	x	x	5490,2	16,8	32432,8	53,7
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1870,7	84,4	5616,6	85,5	17406,6	76,3
Edukacja	x	x	1517,0	83,2	13151,3	96,1
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	1968,0	107,9	5339,4	71,5
Pozostała działalność usługowa	x	x	x	x	15748,0	98,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot pomorskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm małych, a wśród mikro i średnich niższe. W mikrofirmach wyniosły 0,9 mln zł, czyli o 9,5% mniej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,7 mln zł, tj. 2,2% więcej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 15% niższe, co oznaczało 2,52 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm pomorskiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku małe z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, o przychodach średnio o 40% wyższych, mikrofirmy z *Przetwórstwa przemysłowego* i małe *budowlane* – ich przychody były o ponad 8% wyższe od średniej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 35% niższe, miały w pomorskim małe podmioty z sekcji *Edukacja* i mikrofirmy *budowlane*.

Tabela 3.5.11.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Pomorskie	902,6	1697,3	2524,4	90,5	102,2	84,2
Przetwórstwo przemysłowe	965,2	1652,2	2248,6	114,9	101,6	77,7
Budownictwo	588,2	2229,3	x	57,0	108,2	x
Handel i naprawy	1360,5	2106,3	x	90,9	101,6	x
Hotele i restauracje	x	1155,0	x	x	96,6	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1243,9	2007,8	x	103,1	90,9	x
Obsługa nieruchomości i firm	503,6	1175,0	1779,5	80,0	99,7	84,2
Edukacja	278,0	476,6	x	78,2	63,7	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	1328,9	x	x	139,9	x
Działalność usługowa komunalna, Społeczna i indywidualna	x	1461,8	x	x	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 4,94 mld zł, z czego około 10% przypadało na podmioty mikro, 11% na małe, zaś 25,8% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 75%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 33%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw pomorskich był najwyższy w grupie firm małych – 15,1%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,5%. Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach małych firm pomorskich. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż

przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów średnich, a niższe w mikro i małych firmach. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 15,6 tys. zł i 1,6 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2,6 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 5,4 tys. zł.

Tabela 3.5.11.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Pomorskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	4937699	494814	551021	1271951
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	10,02	11,16	25,76
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	68,52	32,82	67,47	74,47
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	20,73	0,49	15,07	10,57
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	89,7	30,7	157,5	69,2
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	49,05	5,37	266,62	1599,80
inwestycje na pracującego w tys. zł	11,53	2,61	12,14	15,58
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	123,32	99,17	96,86	135,77
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	122,68	97,18	97,78	135,73

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP pomorskim w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 25,2% oraz *Handel i naprawy* -13,3% i *Obsługa nieruchomości i firm* – 24,5%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja*, *Ochrona zdrowia* oraz *Hotele i restauracje*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Edukacja* i *Budownictwo*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty pomorskie w *Górnictwie*, *Pośrednictwie finansowym* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Edukacja*, *Pozostałe usługi* oraz *Hotelarstwo* – powyżej 23%, a najmniejszą w *Górnictwie* – poniżej 3%. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie stanowiły 59% oraz *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* – 50% i *Edukacji* – blisko 43%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo* – 7,8%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*, sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* i *Ochrona zdrowia* – ponad 65%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikrofirmach wszystkich sekcji poza *Ochroną zdrowia*, *Pośrednictwem finansowym* i *pozostałymi usługami*.

Tabela 3.5.11.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Pomorskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	1,46	2,24	7,83	0,00	0,13	0,00	1,38	3,04	1,59	0,17
D	2,41	9,47	26,91	0,00	0,15	0,67	0,54	1,33	1,07	25,22
E	0,78	4,56	17,99	0,00	26,15	77,08	0,11	2,42	1,11	4,11
F	34,41	6,97	27,15	0,00	0,00	3,41	1,12	0,34	0,98	5,91
G	12,53	17,19	19,30	0,00	1,16	0,69	0,49	1,15	0,89	13,30
H	27,79	23,84	20,69	0,00	0,00	0,00	0,59	1,42	1,49	1,66
I	7,54	3,92	17,56	0,00	15,83	12,80	0,99	0,88	1,81	10,33
J	0,54	7,56	58,66	31,25	0,20	0,01	0,22	0,65	1,98	8,73
K	26,21	21,23	27,90	0,60	40,90	4,64	0,88	1,06	1,05	24,54
L	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,06	0,05
M	30,53	25,56	42,51	0,00	23,21	25,31	1,57	1,71	1,06	0,58
N	10,31	9,77	14,17	0,63	11,19	72,74	0,63	1,79	0,89	1,66
O	15,74	25,43	49,80	4,31	16,37	65,71	1,43	1,91	1,31	3,72

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

W porównaniu z krajem mikropodmioty pomorskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Pozostała działalność usługowa, Edukacja oraz Górnictwo* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad 38% większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Hotelarstwo, Edukacja, Ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*. Specjalizacje firm średnich regionu to zaś *Górnictwo, Transport, Hotelarstwo i Pośrednictwo finansowe*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 75,5% inwestycji małych firm i 66% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 15% nakładów firm małych, a 17% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. Ponad 2% nakładów firm średnich i 1% małych zostało sfinansowanych ze środków budżetowych. W MSP pomorskim dość duże znaczenie w funduszu na inwestycje miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym – sfinansowały 5% inwestycji małych i 9% średnich firm. Blisko 4% inwestycji firm średnich i 3,1% małych zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych. W przypadku firm średnich znaczną ich część stanowiły kredyty bankowe.

Tabela 3.5.11.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Pomorskie	małe	średnie
środki własne	75,4	66,4
środki budżetowe	1,0	2,3
kredyty i pożyczki krajowe	14,7	16,5
środki zagraniczne ogółem	3,1	3,9
w tym zagraniczne kredyty	0,0	2,1
inne źródła	5,0	9,0
nakłady niesfinansowane	0,8	1,9

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.12. Województwo śląskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie śląskim zarejestrowanych było 449,8 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 12,1% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 734 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm niezatrudniających pracowników – 11,2%. W 2005 roku powstało w śląskim 34,7 tys. nowych podmiotów, tj. 12% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 33,7 tys., co odpowiadało także 14,4%-om zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych w Polsce miał region w małych, średnich i dużych – odpowiednio po 16,6% i 22,3%, zaś w zlikwidowanych miał region w grupie podmiotów dużych – około 16,3%.

1,1% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 6,3% wszystkich średnich oraz dużych – 12% wszystkich zarejestrowanych w regionie dużych firm. 4,5% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 35% oraz firm największych – 50%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 3,1%.

Tabela 3.5.12.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Śląskie	449830	30299	423584	21697	3815	734
udział regionu w Polsce (%)	12,1	11,2	12,0	14,0	12,6	13,3
własność zagr. udział w regionie(%)	1,1	1,7	0,8	3,7	6,3	12,0
sektor publiczny udział w regionie (%)	4,5	32,0	3,1	23,3	34,9	50,0
sektor prywatny udział w regionie (%)	95,5	68,0	96,9	76,7	65,1	50,0
nowo powstałe liczba	34682	1533	33535	1018	108	21
nowo powstałe udział w Polsce (%)	12,0	10,4	11,9	16,6	16,6	22,3
zlikwidowane liczba	33651	526	32955	576	92	28
zlikwidowane udział w Polsce (%)	14,4	13,1	14,4	14,2	13,8	16,3

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. śląskim niż w kraju to *Hotele i restauracje*, *Pośrednictwo finansowe*, a także *Handel i naprawy*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o 7%-9% większy niż przeciętna krajowa.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 38% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – ponad 13%, a także *Przetwórstwa przemysłowego i Budowlane* – po około 10%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – około 55% i *Edukacja* – blisko 27%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 42%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 21% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 12%.

Tabela 3.5.12.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w 2005 roku

Sekcje – śląskie	Sektor publiczny(%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,1	0,0	0,2	0,1	0,1	0,78
Przetwórstwo przemysłowe	0,8	10,1	20,6	8,3	9,5	0,94
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,4	0,0	0,2	0,1	0,1	0,68
Budownictwo	0,4	10,1	7,2	7,9	10,5	0,98
Handel i naprawy	0,4	38,2	42,4	39,3	42,1	1,07
Hotele i restauracje	0,5	3,8	2,2	4,9	4,6	1,08
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,4	7,4	5,7	4,9	7,0	0,98
Pośrednictwo finansowe	0,2	4,2	5,2	4,6	5,0	1,09
Obsługa nieruchomości i firm	54,7	13,4	12,1	16,6	12,4	0,93
Administracja publiczna	3,6	0,2	0,1	0,3	0,1	0,56
Edukacja	27,0	1,6	0,6	2,4	1,8	0,98
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	4,1	4,2	1,1	3,7	2,1	0,91
Pozostała działalność usługowa	7,3	6,8	2,5	6,9	4,8	0,98

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; * -LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Nowo utworzone firmy w woj. śląskim to przede wszystkim podmioty z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 39%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 16,6% oraz firmy *Przetwórstwa przemysłowego* i *Budowlane* – po około 8%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie śląskim to głównie firmy handlowe – 42%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 12,4%, z *Przetwórstwa przemysłowego* i *Budowlane* – po około 10%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe*, *Budownictwo*, *Handel i naprawy*, *Transport i Pośrednictwo finansowe*.

Przedsiębiorczość w woj. śląskim jest przeciętna w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 96 podmiotów sektora MSP, co oznaczało 8. lokatę w kraju. 8. miejsce w Polsce zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 10 na 10 tys. osób. Śląskie cechuje dość wysoka liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 72 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało niechlubną 4. lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak powstało dość mało nowych podmiotów, gdyż 74 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 10 lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.12.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Śląskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	958,5	8
MSP z kapitałem zagranicznym	9,9	8
MSP nowo powstałe	74,0	10
MSP zlikwidowane	71,8	4

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie śląskie w 2005 roku 214,2 tys., co oznacza 12,8% podmiotów aktywnych w kraju.⁵² Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było 406. Większy udział miało województwo w podmiotach małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 14,3% i średnich – 13%. Aktywnych przedsiębiorstw

52 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna anketa przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) - Pozostała działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

w regionie było 460 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 104% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm wszystkich klas. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach małych i dużych. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową we wszystkich klasach przedsiębiorstw.

Średnia wielkość firmy w regionie była zbliżona do przeciętnej krajowej w firmach średnich i wynosiła 105 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 21,4 osoby, co było o 2% mniej od przeciętnej krajowej, a mikro 2,2 osoby, co było o 3% więcej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,31 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o kilka procent niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 6,7 mln zł i 33,4 mln zł. Wydajność pracy w województwie rośnie wraz z wielkością firmy i była najniższa w mikropodmiotach – 0,14 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,34 mln. zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najmniej w tym względzie odstawały podmioty średnie. Wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, w podmiotach małych i średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały mikropodmioty – 1,5 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2,3 tys. zł i duże 3,33 tys. zł.

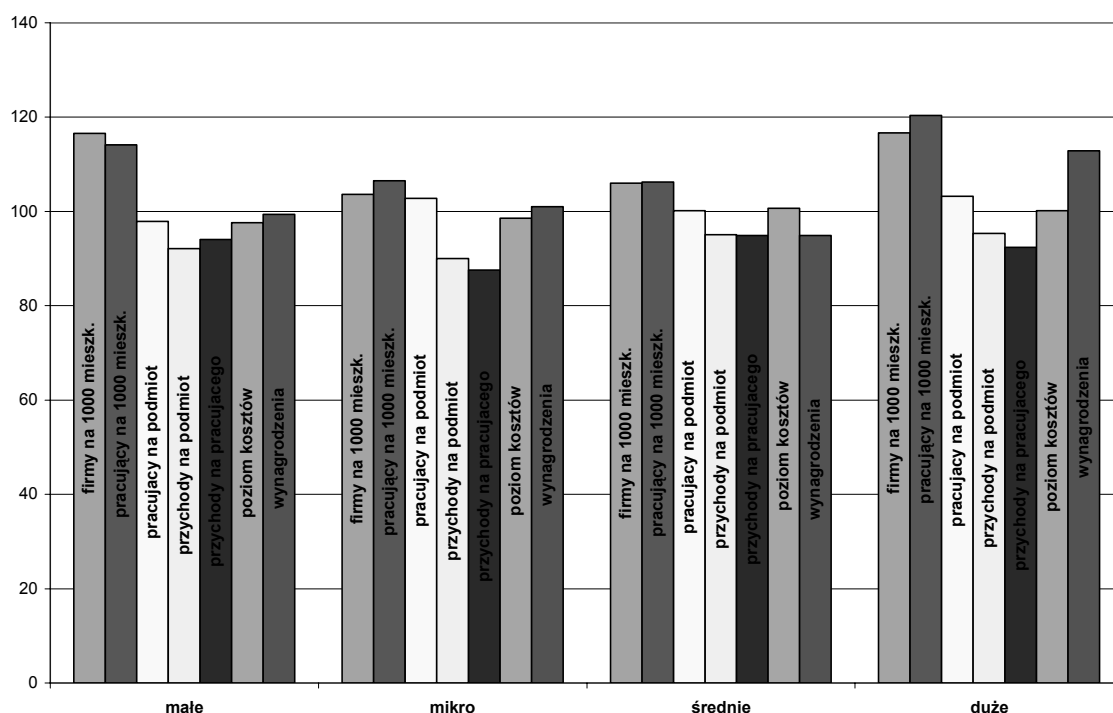
Tabela 3.5.12.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Śląskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	214169,4	205534,4	6373,0	1856,0	406,0
udział w Polsce (%)	12,8	12,7	14,3	13,0	14,3
firmy na 1000 mieszkańców	46	44	1	0	0
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	104	104	117	106	117
pracujący na 1000 mieszk.	242	95	29	42	76
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	111	107	114	106	120
pracujący na podmiot	5,29	2,17	21,37	104,99	880,37
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	107	103	98	100	103
struktura pracujących (%)	100,00	39,27	12,02	17,19	31,53
przychody na podmiot w mln zł	1,35	0,31	6,67	33,44	298,29
przychody na pracującego w mln zł	0,25	0,14	0,31	0,32	0,34
struktura przychodów (%)	100	22	15	21	42
wskaźnik poziomu kosztów (%)	93	87	92	97	95
wynagrodzenia brutto w zł	2564	1499	1766	2316	3327
przychody na podmiot, gdy Polska=100	100	90	92	95	95
przychody na pracującego, gdy Polska=100	93	88	94	95	92
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	99	98	101	100
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	107	101	99	95	113

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 58%, zaś w liczbie pracujących 68,5%, przy największym znaczeniu firm dużych, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikro i małych firm był niższy od przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł odpowiednio 87% i 92%. Najwyższy poziom kosztów cechował natomiast firmy średnie – 97%.

Wykres 3.5.12.5. Przedsiębiorstwa aktywne województwa śląskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Mikrofirmy prowadzące księgi rachunkowe wszystkich sekcji w regionie miały przychody na podmiot niższe niż przeciętna dla kraju. Najniższe – prawie dwa razy niższe od średniej dla Polski - przychody na mikrofirmę cechowały *Obsługę nieruchomości i firm* oraz *Budownictwo*.

Tabela 3.5.12.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	tys. zł	Polska=100	tys. zł
Śląskie	3524,3	87,0	9375,5	92,9	33756,8	95,6
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	6576,3	136,2	16262,1	76,4
Przetwórstwo przemysłowe	2245,1	95,8	6320,4	94,8	25423,7	101,9
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	897,0	84,3	103928,3	674,5	35803,7	66,6
Budownictwo	1398,4	61,3	5206,0	88,6	17406,1	78,5
Handel i naprawy	5488,9	86,3	13927,8	92,7	90265,4	117,9
Hotele i restauracje	x	x	2211,5	76,6	9734,5	87,5
Transport, gosp. magaz. i łączność	2527,0	77,8	8122,1	80,3	17852,7	64,4
Pośrednictwo finansowe	11461,4	86,5	18756,3	57,4	x	x
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	1138,8	51,4	4890,5	74,5	18030,3	79,1
Edukacja	x	x	2368,4	129,9	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	523,6	88,5	1450,8	79,6	5766,2	77,3
Pozostała działalność usługowa	x	x	2809,1	71,4	12562,0	78,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przychody w przeliczeniu na podmiot w małych firmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w śląskim o 7% niższe niż średnia krajowa. Wyższe znacznie od przeciętnej były przychody małych firm z sekcji *Górnictwo i kopalnictwo*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* oraz *Edukacja*. W pozostałych branżach przychody na podmiot były niższe od średniej krajowej, a szczególnie w sekcji *Pośrednictwo finansowe* – o ponad 40% niższe.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Handel i naprawy*, które miały przeciętne przychody o blisko 18% większe od średniej polskiej oraz z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, które były o 2% większe. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od przeciętnej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę* oraz *Transportie*, gdzie były ponad 30% niższe od przeciętnej polskiej.

Przeciętne przychody na podmiot w śląskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były nieznacznie wyższe od średniej krajowej w grupach firm mikro, znacznie wyższe w średnich, a niższe nieznacznie dla firm małych. W mikrofirmach wyniosły 1 mln zł, czyli o 0,2% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,65 mln zł, tj. 0,7% mniej od przeciętnej. Najwyższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 22,5% niższe, co oznaczało 3,67 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm śląskich prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku średnie firmy z sekcji *Handel i naprawy*, małe firmy z sekcji *Edukacja* mikro i średnie firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – ich przychody były o ponad 10% wyższe od średniej krajowej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o blisko 25% niższe, miały w woj. śląskim mikrofirmy *Pośrednictwa finansowego*.

Tabela 3.5.12.6. Przychody na podmiot w tys. zł– MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Śląskie	999,9	1648,5	3667,2	100,2	99,3	122,4
Przetwórstwo przemysłowe	786,6	1619,9	2737,3	93,7	99,6	94,6
Budownictwo	921,3	2041,6	4258,2	89,3	99,1	104,8
Handel i naprawy	1420,8	2066,6	17324,5	95,0	99,7	191,2
Hotele i restauracje	X	1229,0	x	x	102,8	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	X	2205,0	x	x	99,9	x
Pośrednictwo finansowe	381,0	1431,1	x	75,4	110,8	x
Obsługa nieruchomości i firm	717,8	1158,1	2346,2	114,0	98,2	111,0
Edukacja	280,2	1023,5	x	78,8	136,8	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	414,1	909,9	1692,0	80,7	95,8	73,5
Działalność usługowa komunalna, Społeczna i indywidualna	X	1247,8	x	x	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 10,98 mld zł, z czego po około 8% przypadają na podmioty mikro i małe, zaś 18,3% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 69%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 38,4%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw śląskich był najwyższy w grupie firm średnich – 20,5%, a najmniejszy w mikrofirmach – 1,22%. Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach średnich i małych firm śląskich. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju.

Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie niższe od średniej krajowej. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 10,5 tys. zł i 1,1 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2,4 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 5,1 tys. zł.

Tabela 3.5.12. 7. Nakłady inwestycyjne MSP

Śląskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	10976128	968706	912132	2008938
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	8,83	8,31	18,30
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	71,45	38,36	63,77	69,22
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	31,35	1,22	9,77	20,50
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	135,7	76,7	102,1	134,1
Inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	51,01	5,11	208,81	1098,62
Inwestycje na pracującego w tys. zł	9,64	2,36	9,77	10,46
inwestycje na przedsiębiorstwo gdy Polska=100	103,98	95,19	78,32	68,67
Inwestycje na pracującego gdy Polska=100	83,54	90,34	80,44	67,17

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP śląskich w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 36% oraz *Handel i naprawy* – 22% i *Obsługa nieruchomości i firm* – 13,7%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo, Edukacja i Pośrednictwo finansowe*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Budownictwo* oraz *Hotele i restauracje*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty śląskie w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Handel* oraz *Budownictwo* – powyżej 20%, a najmniejszą w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 1% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Edukacji*, gdzie stanowiły 50%, oraz *Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* oraz sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – ponad 30%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo* – 1,3%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz średnich firm sekcji *Ochrona zdrowia i Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*, pozostała – ponad 60%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikrofirmach sekcji *Górnictwo, Budownictwo, Handel i naprawy, Transport* oraz *Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3.5.12.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Śląskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży			udział sektora publicznego w nakładach			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	0,00	0,20	1,26	0,00	0,00	27,32	0,00	0,28	0,26	0,64
D	4,54	6,96	21,03	4,61	4,99	3,91	1,03	0,98	0,84	36,00
E	0,65	0,98	22,17	6,74	61,35	82,19	0,09	0,52	1,37	5,81
F	31,55	24,63	30,41	0,00	0,38	6,24	1,03	1,20	1,10	5,77
G	22,73	20,93	25,47	0,00	0,48	4,28	0,89	1,40	1,17	21,75
H	53,52	18,17	14,36	0,07	4,56	8,64	1,15	1,09	1,03	3,01
I	6,70	7,60	9,17	0,00	6,96	38,81	0,88	1,71	0,95	5,36
J	4,67	5,90	7,03	0,00	4,63	1,76	1,90	0,51	0,24	1,08
K	29,27	17,52	31,53	0,46	32,68	28,85	0,98	0,88	1,18	13,72
M	18,06	11,95	53,66	0,30	37,58	22,04	0,93	0,80	1,34	0,87
N	14,02	7,72	12,76	0,04	29,28	64,56	0,85	1,41	0,80	3,00
O	4,51	11,06	39,14	14,97	51,78	60,20	0,41	0,83	1,03	2,95

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

W porównaniu z krajem mikropodmioty śląskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Pośrednictwo finansowe* i *Hotelarstwo* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Transport*, *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna* oraz *Handel*. Specjalizacje firm średnich regionu to zaś *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz *Edukacja*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 77% inwestycji małych firm i 72,5% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 17% nakładów firm małych, a 19% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. Ponad 2,5% nakładów firm średnich, 1,4% małych zostało sfinansowanych ze środków budżetowych. Około 2,5% funduszu na inwestycje MSP stanowiły inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. 1,7% inwestycji firm małych i 1,4% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.12.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Śląskie	małe	średnie
środki własne	76,9	72,5
środki budżetowe	1,4	2,5
kredyty i pożyczki krajowe	16,7	19,3
środki zagraniczne ogółem	1,7	1,4
w tym zagraniczne kredyty	0,1	0,1
inne źródła	2,8	2,3
nakłady niesfinansowane	0,5	2,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.13. Województwo świętokrzyskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowanych było 107,8 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 2,9% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 150 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm dużych – 2,7%, a największy w mikro i małych. W 2005 roku powstało w świętokrzyskim 7,6 tys. nowych podmiotów, tj. 2,6% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 5,4 tys., co odpowiadało 2,3%-om zlikwidowanych

w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w gronie podmiotów małych – odpowiednio 3,6% i 3,4%.

0,5% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 4,2% wszystkich średnich oraz dużych – 16% wszystkich zarejestrowanych dużych firm w regionie. 3,9% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 46% oraz firm największych – 50%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 0,3%.

Tabela 3.5.13.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Świętokrzyskie	107811	7482	102359	4449	853	150
udział regionu w Polsce (%)	2,9	2,8	2,9	2,9	2,8	2,7
własność zagr. udział w regionie (%)	0,5	1,1	0,3	1,9	4,2	16,0
sektor publiczny udział w regionie (%)	3,9	13,9	2,1	34,3	45,8	50,0
sektor prywatny udział w regionie (%)	96,1	86,1	97,9	65,7	54,2	50,0
nowo powstałe liczba	7590	240	7345	221	21	3
nowo powstałe udział w Polsce (%)	2,6	1,6	2,6	3,6	3,2	3,2
zlikwidowane liczba	5441	43	5279	138	22	2
zlikwidowane udział w Polsce (%)	2,3	1,1	2,3	3,4	3,3	1,2

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. świętokrzyskim niż w kraju to *Górnictwo, Handel i naprawy oraz Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o 12% większy niż przeciętna krajowa. Region cechuje też nadprzeciętny udział MSP z *Administracji publicznej*.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 41% oraz *Obsługi nieruchomości i firm*, a także *Budowlane* – po około 11%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Edukacja* – ponad 41%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – około 29%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 41%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 23% oraz *Budownictwa* – 12%.

Nowo utworzone firmy w woj. świętokrzyskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 42%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 11,4% oraz firmy *Przetwórstwa przemysłowego i Budowlane* – po około 9,5%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie świętokrzyskim to głównie firmy handlowe – 42%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 12%, z *Przetwórstwa przemysłowego* – 13% i *Budownictwa* – około 10%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, Hotele i restauracje, Transport oraz Obsługa nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.13.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	1,20
Przetwórstwo przemysłowe	1,2	9,7	22,8	9,4	10,4	0,90
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1,4	0,0	0,5	0,1	0,1	1,12
Budownictwo	0,6	11,0	11,7	9,8	12,9	1,07
Handel i naprawy	0,6	41,2	40,7	42,4	42,1	1,17
Hotele i restauracje	0,7	2,9	1,6	3,2	3,6	0,84
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,5	7,4	3,2	4,8	6,3	0,98
Pośrednictwo finansowe	0,4	3,6	8,7	3,6	3,5	0,92
Obsługa nieruchomości i firm	28,6	11,3	8,5	11,4	11,8	0,74
Administracja publiczna	9,4	0,8	0,0	0,5	0,2	1,66
Edukacja	41,4	1,4	1,1	4,0	2,6	1,05
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	8,9	4,2	0,5	4,1	2,2	0,96
Pozostała działalność usługowa	6,3	6,3	0,7	6,7	4,5	0,90

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; * -LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w woj. świętokrzyskim jest dość niska w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 83 podmiotów sektora MSP, co oznaczało 12. lokatę w kraju. 14. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 3,6 na 10 tys. osób. Świętokrzyskie cechuje niska liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 42 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 15. lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak powstało dość mało nowych podmiotów, gdyż 59 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 14 lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.13.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Świętokrzyskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	832,4	12
MSP z kapitałem zagranicznym	3,6	14
MSP nowo powstałe	58,7	14
MSP zlikwidowane	42,1	15

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

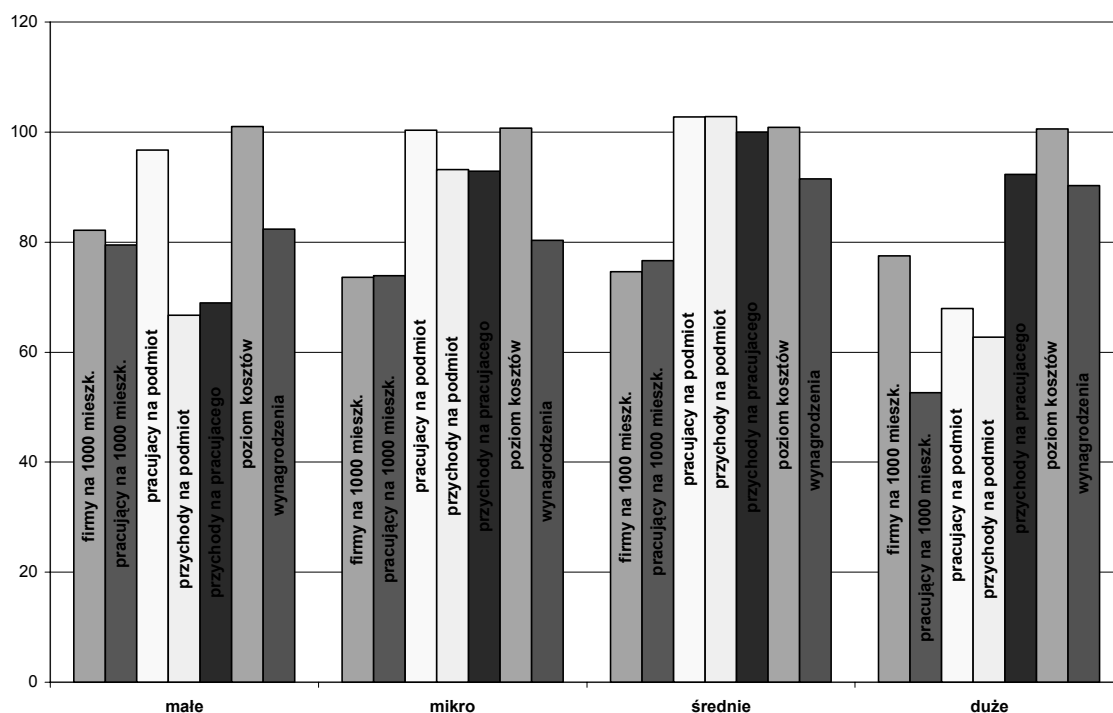
Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie świętokrzyskim w 2005 roku 41,7 tys., co oznacza 2,5% podmiotów aktywnych w kraju.⁵³ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 74. Większy udział miało województwo w podmiotach małych, tj. zatrudniających od 10 do 49 osób – 2,8% oraz dużych – 2,6%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 320 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 74% średniej krajowej. Mniej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm wszystkich klas. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach mikro i średnich. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców była niższa od przeciętnej krajowej we wszystkich klasach przedsiębiorstw.

Średnia wielkość przedsiębiorstwa w regionie była zbliżona do przeciętnej krajowej w firmach mikro i wynosiła 2,1 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 21,1 osoby co było o 3% mniej niż przeciętna krajowa, a średnie 108 osób, co było o 3% więcej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,32 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i dużych były o około 35% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 4,8 mln zł i 196,3 mln zł. Jedynie przychody firm średnich były wyższe od przeciętnej polskiej i wyniosły 36,2 mln zł. Wydajność pracy w województwie rośnie wraz z wielkością firmy i była najniższa w mikropodmiotach – 0,15 mln zł, a najwyższa w średnich i dużych – 0,34 mln. zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa, z wyjątkiem firm średnich, gdzie była równa przeciętnej. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w mikropodmiotach. Najniższe wynagrodzenia brutto cechowały mikropodmioty – 1,19 tys. zł brutto, a najwyższe w średnich – 2,2 tys. zł i w dużych 2,66 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 69%, zaś w liczbie pracujących 78%, przy największym znaczeniu firm mikro w pracujących, a dużych w przychodach. Wskaźnik poziomu kosztów mikro, małych i średnich firm był zbliżony do przeciętnej dla klasy firm w Polsce we wszystkich grupach firm i wyniósł odpowiednio 89%, 95% i 97%.

53 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) - Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.13.1. Przedsiębiorstwa aktywne województwa świętokrzyskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. świętokrzyskim o blisko 50% niższe niż średnia krajowa we wszystkich branżach, dla których dostępne są dane. Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, *Hotele i restauracje* oraz *Przetwórstwo przemysłowe*. Najniższe – około 40% niższe od średniej dla Polski – przychody na małą firmę cechowały *Pozostałą działalność usługową*, *Edukację* oraz *Handel*.

Tabela 3.5.13.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Świętokrzyskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	41697,3	40033,3	1232,0	358,0	74,0
udział w Polsce (%)	2,5	2,5	2,8	2,5	2,6
firmy na 1000 mieszkańców	32	31	1	0	0
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	74	74	82	75	78
pracujący na 1000 mieszk.	150	66	20	30	33
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	69	74	80	77	53
pracujący na podmiot	4,61	2,11	21,12	107,73	579,73
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	93	100	97	103	68
struktura pracujących (%)	100,00	44,05	13,55	20,07	22,33
przychody na podmiot w mln zł	1,11	0,32	4,83	36,15	196,29
przychody na pracującego w mln zł	0,24	0,15	0,23	0,34	0,34
struktura przychodów (%)	100	28	13	28	31
wskaźnik poziomu kosztów (%)	94	89	95	97	95
wynagrodzenia brutto w zł	2055	1192	1464	2234	2662
przychody na podmiot, gdy Polska=100	82	93	67	103	63
przychody na pracującego, gdy Polska=100	88	93	69	100	92
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	101	101	101	101	101
wynagrodzenia gdy, Polska=100	86	80	82	91	90

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Handel i naprawy* oraz *Przetwórstwo przemysłowe* – były o ponad 10% wyższe od średniej krajowej, a także w sekcji *Górnictwo i kopalnictwo* – o 3% wyższe. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, gdzie były około 3 razy niższe od przeciętnej polskiej.

Tabela 3.5.13.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100
Świętokrzyskie	2150,0	53,1	7109,7	70,5	37240,1	105,5
Górnictwo i kopalnictwo	X	x	x	x	21923,2	103,0
Przetwórstwo przemysłowe	1154,5	49,3	7035,7	105,5	27783,4	111,4
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	X	x	x	x	16992,5	31,6
Budownictwo	X	x	4198,0	71,5	20974,6	94,6
Handel i naprawy	3157,6	49,6	9109,3	60,6	95487,5	124,8
Hotele i restauracje	X	x	3055,0	105,9	x	x
Transport, gosp. magaz. i łączność	x	x	7944,5	78,5	18396,5	66,4
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	x	x	4658,9	70,9	18464,1	81,0
Edukacja	x	x	1085,7	59,6	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	2218,2	121,7	3736,5	50,1
Pozostała działalność usługowa	x	x	2181,4	55,5	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot MSP świętokrzyskich prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupie firm małych, a niższe nieznacznie dla firm mikro i średnich. W mikrofirmach wyniosły 0,98 mln zł, czyli o 2,1% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,67 mln zł, tj. 0,7% więcej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 2,5% niższe, co oznaczało 2,9 mln zł na podmiot.

Tabela 3.5.13.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów wg liczby pracowników

Sektory	w tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Świętokrzyskie	976,6	1672,4	2921,9	97,9	100,7	97,5
Przetwórstwo przemysłowe	805,0	1703,4	3268,8	95,8	104,8	113,0
Budownictwo	1242,6	2057,3	x	120,4	99,8	x
Handel i naprawy	x	1911,3	x	x	92,2	x
Hotele i restauracje	461,6	970,4	x	66,9	81,1	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1193,3	2178,8	x	98,9	98,7	x
Obsługa nieruchomości i firm	466,5	1055,9	2221,8	74,1	89,6	105,1
Edukacja	339,6	1645,0	x	95,5	219,8	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	437,2	926,7	x	85,3	97,6	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Wśród małych i średnich firm świętokrzyskiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku małe firmy z *Edukacji*, gdzie były one ponad 2 razy większe od przeciętnej polskiej, mikrofirmy budowlane, małe i średnie z sekcji *Przetwórstwa przemysłowego* oraz średnie z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – ich przychody były o ponad 5% wyższe od średniej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 30% niższe, miały w świętokrzyskim podmioty z sekcji *Hotele i restauracje*.

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 1,8 mld zł, z czego około 15,4% przypadało na podmioty mikro, 11,4% na małe, zaś 22,5% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 55%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 46%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw świętokrzyskich był najwyższy w grupie firm małych – 14,5%, a najmniejszy w mikrofirmach – 1%. Udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był wyższy niż udział tego sektora w nakładach MSP świętokrzyskich.

Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie wyższe od średniej krajowej. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 13 tys. zł i 1,4 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 3,54 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 7,5 tys. zł.

Tabela 3.5.13.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Świętokrzyskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50 – 249 prac.
nakłady w tys. zł	1829888	281229	208442	410862
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	15,37	11,39	22,45
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	63,15	45,74	50,65	54,68
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	17,78	0,35	4,88	10,37
udział sektora publicznego w nakładach w regionie gdy Polska=100	77,0	21,7	51,0	67,8
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	46,47	7,49	223,13	1399,57
inwestycje na pracującego w tys. zł	10,08	3,54	10,56	12,99
inwestycje na przedsiębiorstwo gdy Polska=100	91,10	146,64	106,86	127,39
inwestycje na pracującego gdy Polska=100	104,66	150,23	108,12	124,16

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP świętokrzyskich w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 43% oraz *Handel i naprawy i Obsługa nieruchomości i firm* – po kilkanaście procent. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja, Hotele i restauracje, Górnictwo* oraz *Pośrednictwo finansowe*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Handel* – 34% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 69%. Poniżej 3% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty świętokrzyskie w *Górnictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Pozostała działalność usługowa* – 40,3% oraz *Budownictwo i Hotelarstwo* – powyżej 20%, a najmniejszą w *Transporcie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę, Transporcie i Ochronie zdrowia*, gdzie wygenerowały mniej niż 5% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Edukacji i Budownictwie*, gdzie stanowiły ponad 50%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w *Górnictwie* oraz w *Pośrednictwie finansowym i Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę, Transporcie*, a także w *Ochronie zdrowia*, gdzie wygenerowały około 10% inwestycji.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji w średnich firmach sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę oraz ochrona zdrowia*, a także w małych w *Pozostalej działalności usługowej* oraz w średnich firmach sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* – ponad 85%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w żadnej branży poza *Transportem, Obsługą nieruchomości i firm, Ochroną zdrowia i Pozostałymi usługami*.

W porównaniu z krajem, mikropodmioty świętokrzyskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo, Transport, Pośrednictwo finansowe* oraz *Obsługę nieruchomości i firm* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad dwa razy większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę oraz Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*, a wśród firm średnich regionu to *Górnictwo, Hotelarstwo i Edukacja*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku istotnie więcej niż przeciętnie w kraju.

Tabela 3.5.13.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Święto- krzy- skie	udział w nakładach przedsię- biorstw branży			udział sektora publicznego w nakładach			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	2,52	5,83	49,10	0,00	0,00	8,38	2,39	7,91	9,96	1,37
D	4,34	12,24	23,62	0,00	0,12	1,71	0,98	1,72	0,94	42,89
E	2,83	4,08	10,74	0,00	6,77	99,57	0,39	2,16	0,66	3,32
F	28,24	21,05	50,33	0,00	0,42	0,21	0,92	1,03	1,83	5,74
G	33,83	16,09	27,41	0,00	0,31	0,11	1,33	1,08	1,26	17,10
H	26,10	23,06	45,12	0,00	0,52	0,00	0,56	1,38	3,25	1,14
I	24,63	3,18	10,18	0,07	0,00	13,09	3,24	0,71	1,05	5,57
J	10,34	6,85	10,11	0,00	2,01	0,00	4,21	0,59	0,34	0,73
K	68,55	8,79	18,31	0,20	2,17	28,23	2,30	0,44	0,69	16,14
M	18,60	13,35	59,08	0,00	44,82	0,00	0,95	0,89	1,48	1,45
N	7,23	10,32	10,16	0,97	11,59	88,33	0,44	1,89	0,64	2,24
O	10,63	40,36	47,17	30,34	85,85	34,57	0,96	3,03	1,24	2,31

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 65% inwestycji małych firm i 79% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 30% nakładów firm małych, a 14% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. 3,5% nakładów firm finansowaniu inwestycji miały inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. 3,4% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, zazwyczaj innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.13.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Świętokrzyskie	małe	średnie
środki własne	64,6	79,2
środki budżetowe	3,5	1,3
kredyty i pożyczki krajowe	30,0	13,7
środki zagraniczne ogółem	0,7	3,4
w tym zagraniczne kredyty	0,1	0,8
inne źródła	1,0	0,6
nakłady niesfinansowane	0,1	1,8

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.14. Województwo warmińsko-mazurskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych było 111,6 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 3% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 159 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm dużych – 2,9%, a największy w małych i średnich. W 2005 roku powstało w woj. warmińsko-mazurskim 11 tys. nowych podmiotów, tj. 3,8% nowo powstałych w Polsce, natomiast zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 9 tys., co odpowiadało 3,9%-om zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce miał region w gronie podmiotów średnich – odpowiednio 4,9% i 5,4%.

0,6% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 4,4% wszystkich średnich oraz dużych – 12% wszystkich zarejestrowanych dużych firm w regionie. 6,2% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 42% oraz firm największych – 57%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów 0,5%.

Tabela 3.5.14.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Warmińsko-mazurskie	111614	12621	105064	5292	1099	159
udział regionu w Polsce (%)	3,0	4,7	3,0	3,4	3,6	2,9
własność zagr. udział w regionie(%)	0,6	0,8	0,5	2,0	4,4	11,9
sektor publiczny udział w regionie (%)	6,2	27,5	4,5	32,7	42,3	57,2
sektor prywatny udział w regionie (%)	93,8	72,5	95,5	67,3	57,7	42,8
nowo powstałe liczba	11045	590	10741	268	32	4
nowo powstałe udział w Polsce (%)	3,8	4,0	3,8	4,4	4,9	4,3
zlikwidowane liczba	9016	139	8805	168	36	7
zlikwidowane udział w Polsce (%)	3,9	3,5	3,9	4,1	5,4	4,1

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. warmińsko-mazurskim niż w kraju to *Górnictwo, Edukacja, Ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz Pozostała działalność usługowa*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o 15% większy niż przeciętna krajowa. Region cechuje też ponadprzeciętny udział MSP z *Administracji publicznej*.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 34% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* – 15%, a także budowlane i z *Przetwórstwa przemysłowego* – po około 9,5%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – około 53%, z sekcji *Edukacja* – 27%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 36%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 25% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* i *Budownictwo* – około 8%.

Nowo utworzone firmy w woj. warmińsko-mazurskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 36%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 14% oraz *firmy budowlane* – 11,5% i *Przetwórstwa przemysłowego* – po około 9%. Małe

i średnie podmioty zlikwidowane w województwie warmińsko-mazurskim to głównie firmy handlowe – 40%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 13%, *budowlane* – około 11%, z *Przetwórstwa przemysłowego* – 8%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Handel i naprawy*, *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3.5.14.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,7	0,2	0,1	1,17
Przetwórstwo przemysłowe	0,6	9,4	24,6	8,6	8,4	0,86
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1,0	0,1	0,5	0,1	0,1	1,98
Budownictwo	0,3	9,6	7,8	11,5	10,8	0,92
Handel i naprawy	0,5	33,9	36,2	36,2	40,3	0,93
Hotele i restauracje	0,8	3,6	8,1	5,1	5,2	1,02
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,5	7,3	5,8	5,1	6,0	0,95
Pośrednictwo finansowe	0,5	4,3	5,1	3,4	5,0	1,08
Obsługa nieruchomości i firm	52,5	14,8	8,3	14,2	12,8	1,05
Administracja publiczna	7,1	0,6	0,0	0,4	0,2	1,46
Edukacja	26,6	1,7	1,4	3,5	3,2	1,16
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	4,8	6,4	0,5	4,3	3,2	1,37
Pozostała działalność usługowa	4,9	8,2	1,0	7,2	4,7	1,15

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS;

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w woj. warmińsko-mazurskim jest dość niska w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 78 podmiotów sektora MSP, co oznaczało 13. lokatę w kraju. 12. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 4,4 na 10 tys. osób. Warmińsko-mazurskie cechuje przeciętna liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 63 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 6. lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak powstało 77 firm na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 8. lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.14.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Warmińsko-mazurskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	778,0	13
MSP z kapitałem zagranicznym	4,4	12
MSP nowo powstałe	77,1	8
MSP zlikwidowane	62,9	6

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

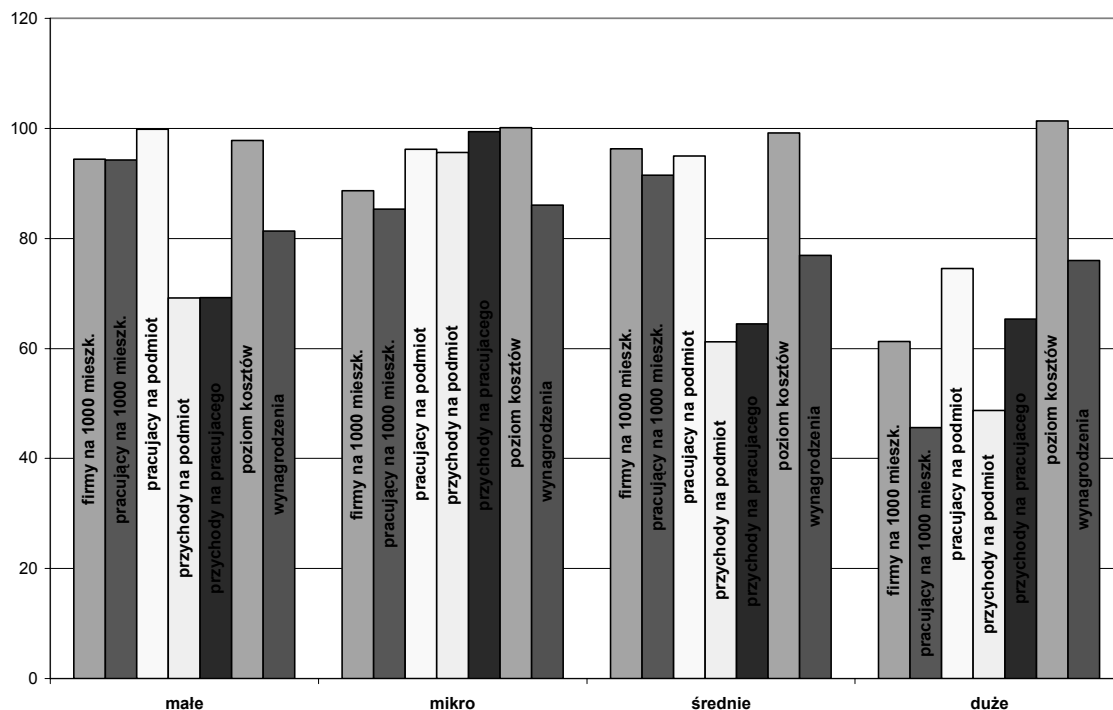
Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 roku 55,8 tys., co oznacza 3,3% podmiotów aktywnych w kraju.⁵⁴ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 65. Większy udział miało województwo w podmiotach małych i średnich – 3,5% i 3,6%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 390

⁵⁴ Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

na 10000 mieszkańców, co odpowiada 89% średniej krajowej. Mniej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm wszystkich klas. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach mikro i średnich. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców była niższa od przeciętnej krajowej we wszystkich klasach firm.

Wykres 3.5.14.1. Przedsiębiorstwa województwa warmińsko-mazurskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Średnia wielkość firmy w regionie była zbliżona do przeciętnej krajowej w firmach małych i wynosiła 21,8 pracujących na podmiot. Średnie firmy regionu zatrudniały przeciętnie 99,6 osób, co było o 5% mniej od przeciętnej krajowej, a mikro 2 osoby, co było 4% mniej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,33 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były o ponad 30% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 5,01 mln zł i 21,5 mln zł. Wydajność pracy w województwie była najniższa w mikropodmiotach – 0,16 mln zł, a najwyższa w małych – 0,23 mln zł i dużych – 0,24 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najmniej w tym względzie różniły się podmioty mikro. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach małych. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,27 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 1,88 tys. zł i duże 2,24 tys. zł.

Tabela 3.5.14.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Warmińsko-mazurskie	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	55757,5	53605,5	1573,0	514,0	65,0
udział w Polsce (%)	3,3	3,3	3,5	3,6	2,3
firmy na 1000 mieszkańców	39	38	1	0	0
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	89	89	94	96	61
pracujący na 1000 mieszk.	165	76	24	36	29
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	76	85	94	91	46
pracujący na podmiot	4,2	2,0	21,8	99,6	635,6
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	85	96	100	95	75
struktura pracujących (%)	100,00	46,16	14,57	21,73	17,54
przychody na podmiot w mln zł	0,83	0,33	5,01	21,53	152,41
przychody na pracującego w mln zł	0,20	0,16	0,23	0,22	0,24
struktura przychodów (%)	100	38	17	24	21
wskaźnik poziomu kosztów (%)	92	89	92	95	96
wynagrodzenia brutto w zł	1774	1276	1446	1878	2240
przychody na podmiot, gdy Polska=100	62	96	69	61	49
przychody na pracującego, gdy Polska=100	72	99	69	64	65
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	99	100	98	99	101
wynagrodzenia gdy Polska=100	74	86	81	77	76

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 79%, zaś w liczbie pracujących 81,5%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikropodmiotów był równy przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł 89%, w małych i średnich zaś niższy niż przeciętnie w Polsce. Najwyższy poziom kosztów cechował natomiast firmy duże – 96%.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. warmińsko-mazurskim o około 7% niższe niż średnia krajowa. Niższe od średniej dla mikrofirm branży w Polsce były przychody mikrofirm wszystkich sekcji w regionie. Najniższe były w *Budownictwie* – prawie 3 razy niższe niż średnio w kraju w branży.

Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie niższe od przeciętnej dla kraju przychody na podmiot miały firmy z wszystkich branż. Najniższe – ponad pięć razy niższe od średniej dla Polski – przychody na małą firmę cechowały *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę oraz Transport*.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, które miały przeciętne przychody o blisko 3% większe od średniej polskiej. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, a także w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie były prawie 5 razy niższe od przeciętnej polskiej.

Tabela 3.5.14.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	tys. zł	Polska=100	tys. zł
Warmińsko-mazurskie	3795,4	93,7	6975,9	69,2	22850,0	64,7
Przetwórstwo przemysłowe	2172,8	92,7	6038,8	90,6	24182,3	97,0
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	2497,5	16,2	11252,8	20,9
Budownictwo	805,8	35,3	4507,8	76,7	16916,9	76,3
Handel i naprawy	5910,6	92,9	9962,8	66,3	34453,0	45,0
Hotele i restauracje	x	x	2222,6	77,0	5338,8	48,0
Transport, gosp. magaz. i łączność	x	x	5466,0	54,0	17189,5	62,0
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	x	x	3236,1	49,3	13556,1	59,5
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	x	x	7663,5	102,7
Pozostała działalność usługowa	x	x	2459,4	62,5	7209,4	45,2

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot warmińsko-mazurskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupie firm mikro, nieznacznie niższe dla firm małych, a blisko 20% niższe dla średnich. W mikrofirmach wyniosły 1,1 mln zł, czyli o 9% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,63 mln zł, tj. 1,4% mniej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób i wyniosły 2,5 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm warmińsko-mazurskiego prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku MSP budowlane, mikrofirmy z *Przetwórstwa przemysłowego*, mikrofirmy *handlowe*, mikro i średnie podmioty z *Ochrony zdrowia*, a także mikrofirmy z *Pozostałej działalności usługowej*, gdzie przychody były niższe od przeciętnej krajowej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – ponad 50% niższe, miały w regionie mikropodmioty z sekcji *Edukacja*.

Tabela 3.5.14.6. Przychody na podmiot w tys. zł– MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Warmińsko-mazurskie	1088,8	1637,3	2451,0	109,1	98,6	81,8
Przetwórstwo przemysłowe	898,5	1626,0	2238,6	107,0	100,0	77,4
Budownictwo	1397,8	2159,4	4310,3	135,4	104,8	106,1
Handel i naprawy	1712,9	2086,9	x	114,5	100,6	x
Hotele i restauracje	x	1197,4	x	x	100,1	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	x	1941,0	x	x	87,9	x
Pośrednictwo finansowe	370,0	x	x	73,2	x	x
Obsługa nieruchomości i firm	575,9	919,0	1416,5	91,4	77,9	67,0
Edukacja	166,0	568,4	x	46,7	76,0	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	609,6	1064,4	x	118,9	112,1	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	745,0	1244,0	x	102,0	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 2,44 mld zł, z czego 10,7% przypadało na podmioty mikro, 9% na małe, zaś 19,9% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 66%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 32,4%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw dolnośląskich był najwyższy w grupie firm średnich – 17,6%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,84%.

Tabela 3.5.14.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Warmińsko-mazurskie	ogółem	0 – 9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	2440804	261626	218401	485327
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	10,72	8,95	19,88
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	66,18	32,35	55,12	66,11
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	15,16	0,84	13,12	17,61
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	65,6	52,7	137,2	115,2
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	37,73	5,24	171,78	1119,29
inwestycje na pracującego w tys. zł	8,93	2,58	7,88	11,24
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	81,19	69,90	76,99	79,97
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	88,57	72,87	74,58	86,54

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach małych i średnich firm warmińsko-mazurskich. W grupie mikrofirm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie niższe od średniej krajowej we wszystkich klasach firm. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 11,2 tys. zł i 1,1 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2,6 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 5,2 tys. zł.

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP warmińsko-mazurskich w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 33,8,5% oraz *Handel i naprawy* – 22% i *Obsługa nieruchomości i firm* – kilkanaście procent. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo, Pośrednictwo finansowe i Edukacja*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 45%-owy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Budownictwo* oraz *Hotele i restauracje*. Poniżej 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty warmińsko-mazurskie w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Handel* – powyżej 20%, a najmniejszą w *Transporcie* – 4,2%, a także w *Przetwórstwie przemysłowym* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 6% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Handlu, Budownictwie* oraz *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, gdzie stanowiły ponad 25% inwestycji. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo* oraz *Hotele i restauracje* – mniej niż 5%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji mikro, małych i średnich firmach sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę*, a także małych i średnich w *Ochronie zdrowia* oraz małych w sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*, pozostała – ponad 60%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w mikro i małych firmach sekcji *Górnictwo*, a także mikropodmiotach sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy, Hotele i restauracje, Transport* oraz *Edukacja*.

Tabela 3.5.14.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

War- mińsko- mazur- skie	udział w nakładach przedsię- biorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	27,05	19,30	2,41	0,00	0,00	36,84	25,66	26,18	0,49	0,20
D	2,79	5,05	17,18	0,00	0,29	4,48	0,63	0,71	0,68	33,78
E	0,60	5,99	26,18	64,32	92,74	89,66	0,08	3,18	1,61	6,38
F	54,01	14,29	27,35	1,67	17,65	0,62	1,76	0,70	0,99	7,53
G	27,55	20,26	25,07	0,00	0,11	0,11	1,08	1,36	1,16	22,05
H	45,41	11,99	4,75	0,00	9,37	13,87	0,97	0,72	0,34	2,35
I	8,44	4,20	20,58	0,00	8,42	7,31	1,11	0,94	2,12	4,78
J	7,40	12,44	10,83	1,04	6,36	0,00	3,01	1,07	0,37	1,66
K	21,49	20,98	18,20	0,60	12,95	10,29	0,72	1,05	0,68	11,56
M	19,65	8,37	55,30	0,00	44,71	22,46	1,01	0,56	1,38	1,49
N	23,97	5,48	14,83	0,50	60,77	98,09	1,46	1,00	0,93	3,84
O	9,82	14,30	41,20	6,52	68,05	41,14	0,89	1,07	1,08	4,37

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

W porównaniu z krajem mikropodmioty warmińsko-mazurskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo* oraz *Pośrednictwo finansowe* i *Budownictwo* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad 75% większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Górnictwo*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* i *Handel*, a wśród firm średnich regionu *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, *Transport* i *Edukacja*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku relatywnie więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 69% inwestycji małych firm i 67% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 24% nakładów firm małych i średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. 3,3% nakładów firm małych i 2,5% średnich zostało sfinansowanych ze środków budżetowych. W grupie firm małych dość duże znaczenie w funduszu na inwestycje miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. 2,4% inwestycji firm średnich i 1,8% firm małych zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.14.9. Źródła finansowania inwestycji MSP (%)

Warmińsko-mazurskie	Małe	średnie
środki własne	68,5	66,5
środki budżetowe	2,5	3,3
kredyty i pożyczki krajowe	23,3	24,0
środki zagraniczne ogółem	1,8	2,4
w tym zagraniczne kredyty	0,4	0,8
inne źródła	3,4	2,5
nakłady niesfinansowane	0,6	1,3

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.15. Województwo wielkopolskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie wielkopolskim zarejestrowanych było 345,5 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 9,3% widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 479 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Relatywnie najmniejszy był udział regionu w grupie firm dużych – 8,7%, a największy w małych i średnich. W 2005 roku powstało w woj. wielkopolskim 27,1 tys.

nowych podmiotów, tj. 9,4% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 19,6 tys., co odpowiadało 8,4%-om zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych w Polsce miał region w gronie podmiotów małych – 9,8%, zaś w zlikwidowanych w średnich i dużych. 1,3% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 8,8% wszystkich średnich firm regionu oraz dużych – 18% wszystkich zarejestrowanych dużych podmiotów. 3,2% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 29% oraz firm największych – 38%. Najmniej natomiast wśród mikropodmiotów – 1,1%.

Tabela 3.5.15.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku wg liczby pracowników

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Wielkopolskie	345475	21129	326035	15900	3061	479
udział regionu w Polsce (%)	9,3	7,8	9,2	10,3	10,1	8,7
własność zagr. udział w regionie(%)	1,3	3,1	1,1	5,1	8,8	18,0
sektor publiczny udział w regionie (%)	3,2	15,5	1,9	23,2	29,1	38,4
sektor prywatny udział w regionie (%)	96,8	84,5	98,1	76,8	70,9	61,6
nowo powstałe	27135	1327	26480	601	50	4
nowo powstałe udział w Polsce (%)	9,4	9,0	9,4	9,8	7,7	4,3
zlikwidowane	19565	313	19125	356	66	18
zlikwidowane udział w Polsce (%)	8,4	7,8	8,4	8,8	9,9	10,5

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w wielkopolskim niż w kraju to *Górnictwo, Przetwórstwo przemysłowe i Budownictwo*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 10% większy niż przeciętna krajowa. Region cechuje też ponadprzeciętny udział MSP z *Administracji publicznej*.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 34,5% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – 15%, a także *Budowlane* i z *Przetwórstwa przemysłowego* – po około 11,5%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – około 30,6%, z sekcji *Edukacja* – 41%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 42%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 23% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Budownictwo* – około 14%.

Tabela 3.5.15.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	1,13
Przetwórstwo przemysłowe	2,1	11,7	23,0	8,6	11,0	1,11
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	1,1	0,1	0,3	0,1	0,1	0,96
Budownictwo	0,9	11,3	5,7	10,8	11,9	1,11
Handel i naprawy	0,7	34,5	41,5	35,9	39,3	0,98
Hotele i restauracje	1,3	2,7	2,4	3,4	3,9	0,79
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,5	6,8	5,3	4,9	6,0	0,91
Pośrednictwo finansowe	0,5	3,5	4,2	3,6	3,2	0,92
Obsługa nieruchomości i firm	30,6	15,4	14,1	18,3	15,0	0,98
Administracja publiczna	8,3	0,5	0,0	0,3	0,2	1,10
Edukacja	41,0	1,6	0,6	3,3	2,1	0,99
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	5,3	4,9	0,9	3,5	2,5	1,08
Pozostała działalność usługowa	7,8	6,8	1,9	7,2	4,7	0,99

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; * -LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Nowo utworzone firmy w wielkopolskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 36%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 18% oraz *firmy budowlane* – 11% i *Przetwórstwa przemysłowego* – około 9%. Małe i średnie podmioty zli-

kwidowane w województwie wielkopolskim to głównie *firmy handlowe* – 39%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 15%, budowlane – około 12%, z *Przetwórstwa przemysłowego* – 11%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, Hotele i restauracje, Handel i naprawy*.

Przedsiębiorczość w woj. wielkopolskim jest przeciętna w skali kraju. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 102 podmiotów sektora MSP, co oznaczało 6. lokatę w kraju. 6. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 13,5 na 10 tys. osób. Wielkopolskie cechuje przeciętna liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 58 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 9. lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak powstało 81 na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 6. lokatę w Polsce.

Tabela 3.5.15.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Wielkopolskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	1024,4	6
MSP z kapitałem zagranicznym	13,5	6
MSP nowo powstałe	80,6	6
MSP zlikwidowane	58,0	9

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

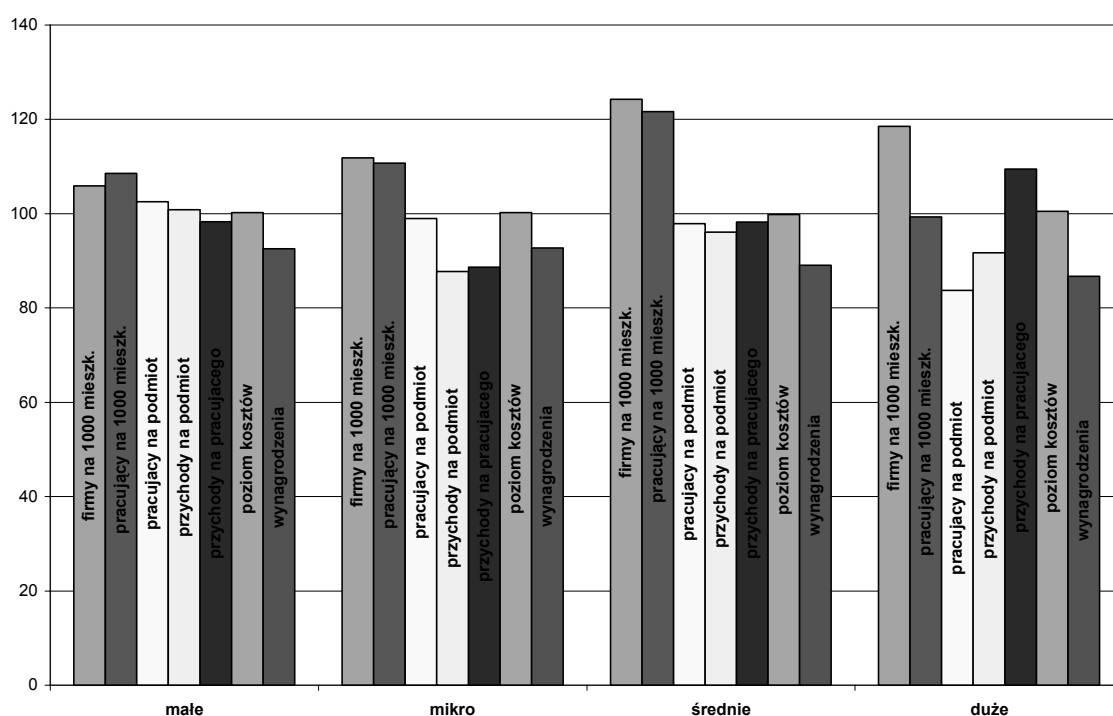
Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie wielkopolskim w 2005 roku 165,6 tys., co oznacza 9,9% podmiotów aktywnych w kraju.⁵⁵ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 297. Większy udział miało województwo w podmiotach średnich, tj. zatrudniających od 50 do 249 osób – 11% oraz dużych – 10,5%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 490 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 112% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm wszystkich klas, a szczególnie średnich. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach mikro i dużych. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku przedsiębiorstw mikro, małych i średnich.

Średnia wielkość firmy w regionie była nieznacznie niższa od przeciętnej krajowej w firmach mikro i średnich i wynosiła 2,1 i 103 pracujących na podmiot. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 22,4 osoby co przewyższało o 3% przeciętną krajową, a duże 715 osób, co było o ponad 15% mniej niż przeciętnie w kraju. Przychody przeciętnej mikro i średniej firmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,3 mln zł i 33,8 mln zł. Przychody na podmiot firm małych były nieznacznie wyższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły 7,3 mln zł. Wydajność pracy w województwie rośnie wraz z wielkością firmy i była najniższa w mikropodmiotach – 0,14 mln zł, a najwyższa w dużych – 0,4 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych, poza firmami dużymi, wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najbardziej w tym względzie odstawały podmioty mikro. W rezultacie wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,37 tys. zł brutto, a najwyższe w średnich – 2,2 tys. zł i w dużych 2,6 tys. zł.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 61%, zaś w liczbie pracujących 73,5%, przy największym znaczeniu firm mikro w pracujących, a w przychodach dużych, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów mikro, małych, średnich i dużych firm był zbliżony do przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł od 89% w mikropodmiotach do 96% w średnich.

55 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.15.1. Przedsiębiorstwa województwa wielkopolskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. wielkopolskim o blisko 2% niższe niż średnia krajowa, a najniższe w *Handlu i naprawach*. O ponad 25% wyższe od przeciętnej były przychody mikrofirm *Przemysłu i Transportu*, a ponad dwukrotnie wyższe podmiotów z *Obsługi nieruchomości i firm*.

Tabela 3.5.15.4. Przedsiębiorstwa aktywne

Wielkopolskie	ogółem	mikro	małe	średnie	duże
firmy aktywne	165651,6	159622,6	4166,0	1566,0	297,0
udział w Polsce (%)	9,9	9,9	9,4	11,0	10,5
firmy na 1000 mieszkańców	49	47	1	0,5	0,1
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	112	112	106	124	119
pracujący na 1000 mieszk.	237	99	28	48	63
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	109	111	109	122	99
pracujący na podmiot	4,82	2,09	22,38	102,57	714,51
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	98	99	103	98	84
struktura pracujących (%)	100,00	41,67	11,67	20,10	26,56
przychody na podmiot w mln zł	1,31	0,30	7,30	33,81	286,91
przychody na pracującego w mln zł	0,27	0,14	0,33	0,33	0,40
struktura przychodów (%)	100	22	14	24	39
wskaźnik poziomu kosztów (%)	94	89	95	96	95
wynagrodzenia brutto w zł	2116	1375	1644	2174	2558
przychody na podmiot, gdy Polska=100	97	88	101	96	92
przychody na pracującego, gdy Polska=100	99	89	98	98	109
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	100	100	100	100	100
wynagrodzenia gdy Polska=100	88	93	93	89	87

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie wyższe od przeciętnej dla kraju w przychody na podmiot miały firmy z *Przetwórstwa przemysłowego, Budownictwa, Ochrony zdrowia i Pozostałej działalności usługowej*. Najniższe przychody na małą firmę w porównaniu z przeciętną krajową cechowały *Pośrednictwo finansowe oraz Transport*.

Tabela 3.5.15.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	tys. zł	Polska=100	tys. zł
Wielkopolskie	3976,1	98,2	10009,3	99,2	34003,5	96,3
Przetwórstwo przemysłowe	2949,0	125,9	7476,3	112,1	25201,7	101,1
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	x	x	17550,7	32,6
Budownictwo	1893,5	83,0	7370,1	125,5	21395,9	96,5
Handel i naprawy	4880,0	76,7	14435,9	96,1	75195,5	98,3
Hotele i restauracje	x	x	x	x	7738,8	69,6
Transport, gosp. magaz. i łączność	4300,5	132,4	7290,3	72,1	22383,9	80,8
Pośrednictwo finansowe	x	x	22731,4	69,6	x	x
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	5359,0	241,7	5975,4	91,0	15720,7	69,0
Edukacja	x	x	767,4	42,1	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	1911,0	104,8	13748,5	184,2
Pozostała działalność usługowa	x	x	4202,2	106,8	10597,3	66,4

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z sekcji *Ochrona zdrowia* oraz *Przetwórstwa przemysłowego*. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w sekcjach *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka* oraz *Hotele i restauracje*.

Przeciętne przychody na podmiot wielkopolskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm małych i średnich, a niższe nieznacznie dla firm mikro. W mikrofirmach wyniosły 0,97 mln zł, czyli o 4,2% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,76 mln zł, tj. 6% więcej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 13% niższe, co oznaczało 3,38 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm wielkopolskich prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku mikrofirmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* oraz małe firmy z sekcji *Handel i naprawy* – ich przychody były o ponad 17% wyższe od średniej. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – o ponad 35% niższe, miały w wielkopolskim mikropodmioty z sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna*.

Tabela 3.5.15.6. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów

Sekcje	W tys. zł			gdy średnia dla Polski=100		
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Wielkopolskie	965,5	1760,3	3384,5	96,8	106,0	112,9
Przetwórstwo przemysłowe	803,1	1661,4	3024,6	95,6	102,2	104,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	x	679,7	X	x	x	x
Budownictwo	x	2091,0	X	x	101,5	x
Handel i naprawy	1387,8	2430,8	9957,7	92,8	117,2	109,9
Hotele i restauracje	x	1049,0	X	x	87,7	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	x	2260,7	X	x	102,4	x
Obsługa nieruchomości i firm	854,1	1220,4	1419,2	135,6	103,5	67,2
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	460,5	936,3	X	89,8	98,6	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	460,4	1030,0	X	63,1	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 8,21 mld zł, z czego po około 14,2% przypadało na podmioty mikro, około 10% na małe, zaś 23% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 74%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 41%. Udział przedsiębiorstw własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw wielkopolskich był najwyższy w grupie firm średnich – 12,6%, a najmniejszy w mikrofirmach – 6%.

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach mikro i małych firm wielkopolskich. W pozostałych grupach firm sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego były w regionie wyższe od średniej krajowej we wszystkich klasach firm. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 13,3 tys. zł i 1,36 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 3,6 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 7,6 tys. zł.

Tabela 3.5.15.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Wielkopolskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50-249 prac.
nakłady w tys. zł	8205655	1161869	798250	1889622
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	14,16	9,73	23,03
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	66,42	40,80	58,82	74,08
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	16,95	5,96	11,00	12,61
udział sektora publicznego w nakładach w regionie, gdy Polska=100	73,4	373,8	115,0	82,5
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	52,16	7,55	236,05	1360,21
inwestycje na pracującego w tys. zł	10,81	3,62	10,55	13,26
inwestycje na przedsiębiorstwo gdy Polska=100	138,24	144,11	137,42	121,52
inwestycje na pracującego gdy Polska=100	121,05	140,12	133,87	117,96

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP wielkopolskich w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 33,2% oraz *Handel i naprawy* – 20,3% i *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – 18%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Edukacja*, *Górnictwo* oraz *Hotele i restauracje*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział, w nakładach inwestycyjnych sekcji *Edukacja*, *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* oraz *Hotele i restauracje*. Poniżej 2% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty wielkopolskie. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Budownictwo*, *Pośrednictwo finansowe* oraz *Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna* – powyżej 20%, a najmniejszą w *Górnictwie* – poniżej 1% oraz w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*, gdzie wygenerowały mniej niż 3% inwestycji. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w *Handlu*, *Edukacji* oraz *Obsłudze nieruchomości i firm*, gdzie stanowiły ponad 30%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Górnictwo* – 1,3%.

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – ponad 70% oraz średnich firm sekcji *Ochrona zdrowia*, małych w *Edukacji* i małych i średnich sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała* – 60%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w małych i średnich firmach sekcji *Górnictwo*, a także mikropodmiotach sekcji *Budownictwo*, *Handel i naprawy*, *Hotele i restauracje* oraz *Pośrednictwo finansowe i Edukacja*.

W porównaniu z krajem mikropodmioty wielkopolskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę*, *Pozostałą działalność usługową*, *Edukację*, *Transport* i *Górnictwo* – w tych sekcjach udział mikropod-

miotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był dużo większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Pośrednictwo finansowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Transport oraz Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*, a wśród firm średnich regionu – *Handel*. Średnie firmy tej branży w regionie inwestowały w 2005 roku istotnie więcej pod względem udziału w nakładach branży w regionie niż przeciętnie w kraju.

Tabela 3.5.15.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Wielkopolskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	1,65	0,60	1,30	15,27	0,00	0,00	1,57	0,81	0,26	0,17
D	2,38	7,64	25,59	0,01	0,82	2,37	0,54	1,07	1,02	33,18
E	46,59	2,69	13,85	8,50	70,61	83,00	6,45	1,43	0,85	17,96
F	18,32	26,76	29,11	0,00	2,82	6,33	0,60	1,31	1,06	3,62
G	16,51	14,47	34,12	0,00	0,01	0,98	0,65	0,97	1,57	20,35
H	36,92	15,76	11,51	0,00	28,94	4,37	0,79	0,94	0,83	0,80
I	11,54	7,50	10,93	0,06	8,02	12,35	1,52	1,68	1,13	6,79
J	2,29	36,60	7,50	0,00	1,78	0,00	0,93	3,15	0,25	1,94
K	29,17	19,04	31,06	12,95	28,16	9,52	0,98	0,95	1,16	9,95
M	34,43	13,47	35,68	0,00	79,85	6,48	1,77	0,90	0,89	0,51
N	15,73	2,80	18,90	17,29	19,83	62,87	0,96	0,51	1,19	1,97
O	17,58	23,89	28,05	5,93	69,27	75,04	1,60	1,79	0,74	2,76

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych – 73% inwestycji małych i średnich firm zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 18% nakładów firm małych, a 17% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. Ponad 2,6% nakładów firm małych i 1,8% średnich zostało sfinansowanych ze środków budżetowych. W grupie firm małych 2,1%, a średnich 3,3% funduszu na inwestycje stanowiły inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 4% inwestycji firm małych i 1,8% średnich zostało w 2005 roku sfinansowane ze środków zagranicznych, głównie innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.15.9. Źródła finansowania inwestycji MSP (%)

Wielkopolskie	małe	średnie
środki własne	72,5	73,0
środki budżetowe	1,8	2,6
kredyty i pożyczki krajowe	17,8	16,7
środki zagraniczne ogółem	3,9	1,8
w tym zagraniczne kredyty	1,9	0,0
inne źródła	2,1	3,3
nakłady niesfinansowane	1,7	2,6

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.5.16. Województwo zachodniopomorskie

Struktura podmiotowa

W 2005 roku w województwie zachodniopomorskim zarejestrowanych było 207,6 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 5,6 % widniejących w rejestrze REGON w Polsce, z czego zaledwie 212 to podmioty zatrudniające ponad 250 pracowników. Relatywnie najmniej był udział regionu w grupie firm dużych – 3,9%, a największy w mikro i niezatrudniających pracowników. W 2005 roku powsta-

ło w woj. zachodniopomorskim 16,5 tys. nowych podmiotów, tj. 5,7% nowo powstałych w Polsce, zostało zlikwidowanych mniej, gdyż 11,4 tys., co odpowiadało 4,9%-om zlikwidowanych w kraju. Najwyższy udział w podmiotach nowo powstałych w Polsce miał region w gronie podmiotów niezatrudniających pracowników – 7,7%, podobnie jak w zlikwidowanych.

1,4% firm zarejestrowanych w regionie to podmioty z przewagą kapitału zagranicznego. Najwięcej takich podmiotów jest w grupie firm średnich – 10,6% wszystkich średnich firm regionu oraz dużych – 11,3% wszystkich zarejestrowanych dużych firm w województwie. 4,1% podmiotów zarejestrowanych w regionie stanowi własność publiczną. Najwięcej podmiotów sektora publicznego jest w grupie firm zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 46% oraz firm największych – 61%. Najmniej natomiast wśród mikro-podmiotów 3%.

Tabela 3.5.16.1. Podmioty zarejestrowane w REGON w 2005 roku

	razem	0	0-9	10-49	50-249	>249
Zachodniopomorskie	207635	19306	199428	6604	1391	212
udział regionu w Polsce (%)	5,6	7,1	5,7	4,3	4,6	3,9
własność zagr. udział w regionie(%)	1,4	3,9	1,2	6,1	10,6	11,3
sektor publiczny udział w regionie (%)	4,1	24,9	3,0	27,2	45,8	61,3
sektor prywatny udział w regionie (%)	95,9	75,1	97,0	72,8	54,2	38,7
nowo powstałe liczba	16544	1141	16247	271	25	1
nowo powstałe udział w Polsce (%)	5,7	7,7	5,8	4,4	3,8	1,1
zlikwidowane liczba	11404	243	11147	226	27	4
zlikwidowane udział w Polsce (%)	4,9	6,0	4,9	5,6	4,1	2,3

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Branże o większym udziale w strukturze podmiotowej sektora MSP w woj. zachodniopomorskim niż w kraju to *Hotele i restauracje, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę, Ochrona zdrowia i pomoc społeczna, Obsługa nieruchomości i firm*. Udział podmiotów MSP tych branż we wszystkich podmiotach MSP regionu był w 2005 roku o ponad 14% większy niż przeciętna krajowa, natomiast w *hotelarstwie* o 85% większy.

W MSP sektora prywatnego dominują firmy z branży *Handel i naprawy* – 32% oraz *Obsługi nieruchomości i firm* – 17%, a także budowlane – 10,5% i z *Przetwórstwa przemysłowego* – 9%. W strukturze MSP sektora publicznego dominują firmy z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – około 61,5%, z sekcji *Edukacja* – 21%. MSP z przewagą kapitału zagranicznego to głównie podmioty sekcji *Handel i naprawy* – 30%, *Przetwórstwo przemysłowe* – 26% oraz *Obsługa nieruchomości i firm* oraz *Budownictwo* – około 13%.

Nowo utworzone firmy w woj. zachodniopomorskim to przede wszystkim firmy z sekcji *Handel i naprawy* – blisko 29%, a także zajmujące się *Obsługą nieruchomości i firm* – 19% oraz firmy budowlane – 13% i *Przetwórstwa przemysłowego* – 10%. Małe i średnie podmioty zlikwidowane w województwie zachodniopomorskim to głównie firmy handlowe – 36%, z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm* – 17%, budowlane – około 11%, z *Przetwórstwa przemysłowego* – 9%. Większy udział wśród MSP zlikwidowanych niż nowo powstałych miały w regionie sekcje *Handel i naprawy, Transport, Pośrednictwo finansowe i Edukacja*.

Tabela 3.5.16.2. Struktura branżowa MSP zarejestrowanych w REGON w 2005 roku

Sekcje	Sektor publiczny (%)	Sektor prywatny (%)	Własność zagr. (%)	Nowo utworzone (%)	Zlikwidowane (%)	LQ *
Górnictwo	0,0	0,0	0,5	0,1	0,0	0,71
Przetwórstwo przemysłowe	0,9	8,9	25,8	10,0	8,8	0,83
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,6	0,1	1,5	0,2	0,2	1,61
Budownictwo	0,4	10,5	10,2	12,9	11,2	1,02
Handel i naprawy	0,4	32,4	29,7	29,4	36,3	0,91
Hotele i restauracje	1,4	6,4	5,7	7,5	7,5	1,85
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,4	7,3	8,2	4,1	5,3	0,97
Pośrednictwo finansowe	0,4	3,7	2,3	3,2	3,6	0,95
Obsługa nieruchomości i firm	61,5	16,8	13,2	19,4	16,5	1,14
Administracja publiczna	6,0	0,2	0,0	0,4	0,3	0,69
Edukacja	21,3	1,5	0,5	2,5	2,6	0,85
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3,7	5,7	0,5	3,1	2,9	1,22
Pozostała działalność usługowa	2,9	6,5	2,1	7,2	4,8	0,92

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS;

* – LQ udział branży w MSP w regionie do udziału branży w MSP w kraju

Przedsiębiorczość w woj. zachodniopomorskim jest najwyższa w Polsce. Na 1000 mieszkańców w 2005 roku było zarejestrowanych w regionie 123 podmioty sektora MSP. 4. miejsce w kraju zajął region pod względem liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w porównaniu z liczbą mieszkańców – jest ich tu zarejestrowanych 17 na 10 tys. osób. Zachodniopomorskie cechuje dość wysoka liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2005 roku w regionie zlikwidowano około 67 firmy na 10 tys. mieszkańców, co oznaczało 5-tą lokatę w rankingu województw. Jednocześnie jednak powstało 100 firm na 10 tys. mieszkańców, czyli najwięcej w Polsce.

Tabela 3.5.16.3. MSP zarejestrowane w REGON w porównaniu z liczbą mieszkańców

Zachodniopomorskie	Liczba firm na 10 tys. mieszkańców	Miejsce w Polsce
MSP ogółem	1225,8	1
MSP z kapitałem zagranicznym	17,1	4
MSP nowo powstałe	97,8	1
MSP zlikwidowane	67,4	5

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

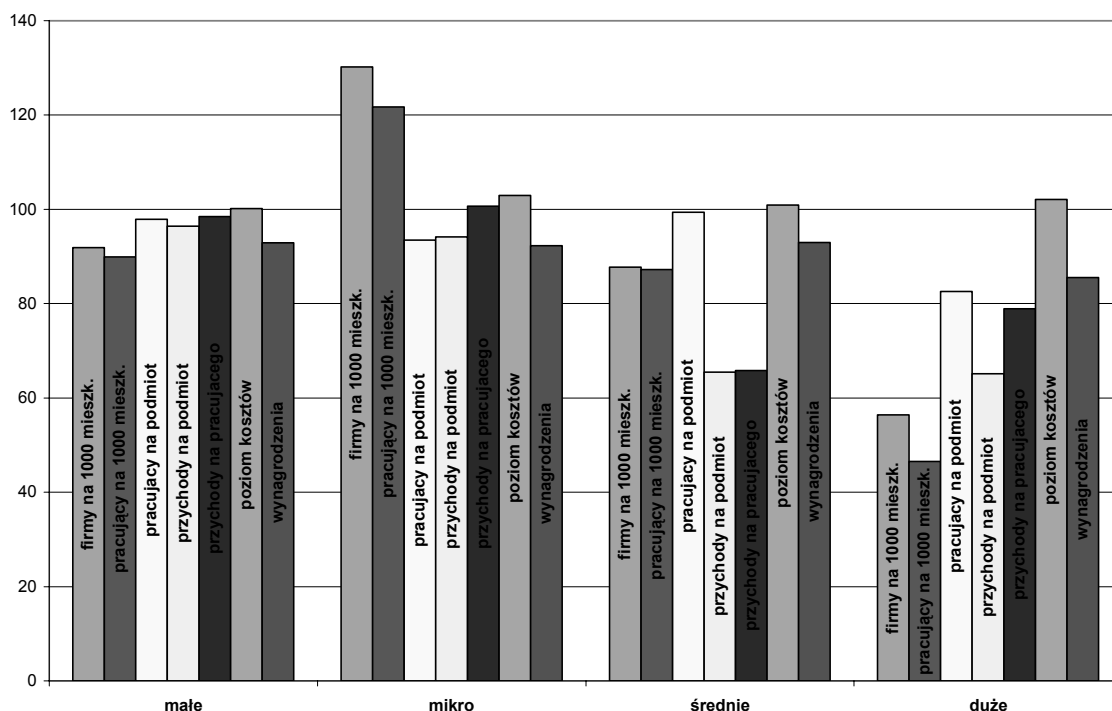
Efektywność przedsiębiorstw aktywnych

Przedsiębiorstw niefinansowych, które rzeczywiście prowadziły działalność, było w województwie zachodniopomorskim w 2005 roku 95,8 tys., co oznacza 5,7% podmiotów aktywnych w kraju.⁵⁶ Aktywnych firm zatrudniających 250 osób i więcej było jedynie 71.

Większy udział miało województwo w podmiotach mikro, tj. zatrudniających do 9 osób – 5,8%. Aktywnych przedsiębiorstw w regionie było 570 na 10000 mieszkańców, co odpowiada 129% średniej krajowej. Więcej niż przeciętna krajowa w porównaniu z liczbą mieszkańców było w województwie firm mikro. Najwięcej w porównaniu z liczbą mieszkańców było w regionie pracujących w firmach mikro i średnich. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców przewyższała przeciętną krajową w przypadku przedsiębiorstw mikro.

56 Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku, GUS (2007) Warszawa; Opracowanie GUS przygotowano na podstawie wyników pełnych badań przedsiębiorstw o liczbie pracujących 10 i więcej osób realizowanych na sprawozdaniach: SP – Roczna ankieta przedsiębiorstw za rok 2005 i F-02 – Statystyczne sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 XII 2005 r., oraz reprezentacyjnego badania mikro-przedsiębiorstw (do 9 pracujących), realizowanego na formularzu SP-3 – Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw za 2005 r. Dane o przedsiębiorstwach aktywnych obejmują wszystkie podmioty następujących sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności: Przemysł (sekcje C, D i E), Budownictwo (sekcja F), Handel (sekcja G), Hotele i restauracje (sekcja H), Transport, gospodarka magazynowa i łączność (sekcja I), Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie interesów (sekcja K), Edukacja (sekcja M), Ochrona zdrowia (sekcja N) – Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna (sekcja O – działy 90, 92, 93), a także sekcji A i B, tj. Leśnictwo, rolnictwo i rybactwo. W opracowaniu uwzględniono także wybrane podmioty prowadzące działalność z zakresu pośrednictwa finansowego (sekcja J), z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność bankową, ubezpieczeniową, maklerską, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i otwartych funduszy emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych.

Wykres 3.5.16.1. Przedsiębiorstwa województwa zachodniopomorskiego, gdy przeciętna dla Polski=100

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa;

Średnia wielkość firmy w regionie była mniejsza od przeciętnej krajowej we wszystkich klasach, najbardziej w mikro i dużych. Małe firmy regionu zatrudniały przeciętnie 21,4 osoby, co było o 2% mniej niż przeciętna krajowa, mikro 1,97 osoby, co było o 7% mniej niż przeciętnie w kraju, a średnie 104 osoby, czyli 1% mniej niż przeciętnie w Polsce. Przychody przeciętnej mikrofirmy były niższe od średniej krajowej i wyniosły w 2005 roku 0,32 mln zł. Przychody na podmiot firm małych i średnich były odpowiednio o 4% i 35% niższe od przeciętnej dla kraju i wyniosły odpowiednio 6,99 mln zł i 23,02 mln zł. Wydajność pracy w województwie rośnie wraz z wielkością firmy i była najniższa w mikropodmiotach – 0,16 mln zł, a najwyższa w małych – 0,33 mln zł. We wszystkich klasach wielkościowych, poza mikropodmiotami, wydajność pracy była jednak niższa niż przeciętna krajowa. Najmniej w tym względzie odstawały podmioty małe. Wynagrodzenia w regionie były niższe od przeciętnej krajowej, szczególnie w podmiotach średnich. Najniższe wynagrodzenia cechowały jednak mikropodmioty – 1,4 tys. zł brutto, a najwyższe średnie – 2,3 tys. zł i duże 2,5 tys. zł.

Tabela 3.5.16.4. Przedsiębiorstwa aktywne

	ogółem	mikro	małe*	średnie	duże
firmy aktywne	95820,8	93378,8	1816,0	555,0	71,0
udział w Polsce (%)	5,7	5,8	4,1	3,9	2,5
firmy na 1000 mieszkańców	57	55	1	0	0
firmy na 1000 mieszkańców, gdy Polska=100	129	130	92	88	56
pracujący na 1000 mieszk.	195	109	23	34	30
pracujący na 1000 mieszk., gdy Polska=100	90	122	90	87	47
pracujący na podmiot	3,45	1,97	21,37	104,21	704,06
pracujący na podmiot, gdy Polska=100	70	93	98	99	83
struktura pracujących (%)	100,00	55,64	11,74	17,50	15,12
przychody na podmiot w mln zł	0,73	0,32	6,99	23,02	203,97
przychody na pracującego w mln zł	0,21	0,16	0,33	0,22	0,29
struktura przychodów (%)	100	43	18	18	21
wskaźnik poziomu kosztów (%)	94	91	95	97	97
wynagrodzenia brutto w zł	2031	1369	1651	2269	2521
przychody na podmiot, gdy Polska=100	54	94	96	65	65
przychody na pracującego, gdy Polska=100	78	101	98	66	79
wskaźnik poziomu kosztów, gdy Polska=100	101	103	100	101	102
Wynagrodzenia, gdy Polska=100	85	92	93	93	85

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa; w przypadku wynagrodzeń dane dla podmiotów małych dotyczą zatrudniających od 0 do 49 osób, w pozostałych przypadkach podmiotów od 10 do 49 pracowników.

Udział sektora MSP w przychodach przedsiębiorstw wyniósł w 2005 roku 79%, zaś w liczbie pracujących 85%, przy największym znaczeniu firm mikro, a najmniejszym podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób. Wskaźnik poziomu kosztów wszystkich klas firm był nieznacznie wyższy od przeciętnej dla klasy firm w Polsce i wyniósł od 91% w mikro po 97% średnich i dużych.

Przychody w przeliczeniu na podmiot w mikrofirmach prowadzących księgi rachunkowe w 2005 roku były w woj. łódzkim o blisko 20% niższe niż średnia krajowa. Przychody na podmiot były niższe od średniej we wszystkich sekcjach. Najmniej od przeciętnej krajowej odstawały przychody mikropodmiotów *handlowych* i *transportowych* – były niższe od średniej krajowej o 6 % i wyniosły 5,9 mln. zł. Najniższe w porównaniu ze średnią krajową były przychody mikrofirm z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm, Nauka*.

Wśród małych firm prowadzących księgi rachunkowe w regionie przychody równe przeciętnej dla kraju miały firmy budowlane, a w pozostałych sekcjach były niższe. Najniższe – prawie 40% niższe od średniej dla Polski – przychody na małą firmę cechowały *Edukację*.

W grupie średnich firm wyróżniały się na tle kraju firmy z *Transportu*, które miały przeciętne przychody o ponad 11% większe od średniej polskiej. W pozostałych branżach przychody na podmiot średnich firm były niższe od średniej krajowej, a najbardziej w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz i wodę*, gdzie były około 4 razy niższe od przeciętnej polskiej.

Tabela 3.5.16.5. Przychody na podmiot w tys. zł – MSP prowadzące księgi rachunkowe

Sekcje	0-9 prac.		10-49 prac.		50-249 prac.	
	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Polska=100	tys. zł	Pol-ska=100
Zachodniopomorskie	3316,8	81,9	9155,0	90,8	22897,5	64,8
Górnictwo i kopalnictwo	x	x	3962,9	82,1	18856,3	88,6
Przetwórstwo przemysłowe	1861,4	79,4	5707,6	85,6	19317,0	77,5
Wytw. i zaop. w en. el., gaz i wodę	x	x	x	x	13115,1	24,4
Budownictwo	1684,2	73,8	5876,1	100,0	18653,9	84,1
Handel i naprawy	5982,6	94,0	14936,8	99,4	47070,8	61,5
Hotele i restauracje	1036,3	68,6	2556,6	88,6	10634,5	95,6
Transport, gosp. magaz. i łączność	x	x	x	x	30787,2	111,1
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	858,3	38,7	4274,4	65,1	18987,2	83,3
Edukacja	x	x	1102,8	60,5	x	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	x	x	x	x	6346,0	85,0
Pozostała działalność usługowa	x	x	2804,7	71,3	9098,3	57,0

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Przeciętne przychody na podmiot zachodniopomorskich MSP prowadzących księgę rozchodów i przychodów były wyższe od średniej krajowej w grupach firm mikro i średnich, a niższe nieznacznie dla firm małych. W mikrofirmach wyniosły 1,04 mln zł, czyli o 4% więcej niż średnio w kraju, w małych zaś 1,63 mln zł, tj. 1,4% mniej od przeciętnej. Najniższe w porównaniu z krajem były przychody firm zatrudniających ponad 50 osób – o 6% wyższe, co oznaczało 3,18 mln zł na podmiot.

Wśród małych i średnich firm zachodniopomorskich prowadzących uproszczoną księgowość najlepiej w porównaniu ze średnią krajową w ujęciu przychodów na podmiot wypadły w 2005 roku mikro i małe firmy z sekcji *Hotele i restauracje* oraz mikropodmioty z sekcji *Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*. Najniższe przychody na podmiot w porównaniu ze średnią krajową – ponad 50% niższe, miały w zachodniopomorskim mikropodmioty z sekcji *Transport* i *Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3.5.16.6. Przychody na podmiot – MSP prowadzące księgi rozchodów i przychodów

	gdy średnia dla Polski=100					
	0 – 9	10 – 49	> 50	0 – 9	10 – 49	> 50
Zachodniopomorskie	1035,01	1638,20	3180,75	103,75	98,63	106,12
Przetwórstwo przemysłowe	x	1721,59	x	x	105,90	x
Budownictwo	857,96	1966,97	x	83,13	95,45	x
Handel i naprawy	1496,80	1978,30	x	100,05	95,41	x
Hotele i restauracje	813,10	1476,75	x	117,88	123,48	x
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	490,20	1946,30	x	40,61	88,14	x
Pośrednictwo finansowe	251,00	x	x	49,68	x	x
Obsługa nieruchomości i firm	x	1111,68	x	x	94,28	x
Edukacja	226,00	537,24	x	63,59	71,80	x
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	944,88	892,22	x	184,25	93,93	x
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	356,33	1187,77	x	48,81	x	x

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wyniosły 3,02 mld zł, z czego około 16% przypadało na podmioty mikro, 10% na małe, zaś 22% na firmy średnie. Udział firm w nakładach w gospodarce narodowej był najwyższy w grupie podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników – 66%, a najmniejszy w klasie podmiotów zatrudniających do 9 osób – 42%. Udział przedsiębiorstw

własności publicznej w nakładach przedsiębiorstw zachodniopomorskich był najwyższy w grupie firm małych – 12,8%, a najmniejszy w mikrofirmach – 0,56%.

Wyższy od przeciętnego udziału sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych w Polsce był udział tego sektora w nakładach małych i średnich firm zachodniopomorskich. W mikrofirmach sektor publiczny miał mniejszy udział w inwestycjach niż przeciętnie w kraju. Inwestycje w przeliczeniu na przedsiębiorstwo, jak też na pracującego, były w regionie wyższe od średniej krajowej w przypadku podmiotów średnich, a niższe w mikro i małych firmach. Nakłady inwestycyjne na pracującego i przedsiębiorstwo były najwyższe w podmiotach średnich i wyniosły odpowiednio 15,4 tys. zł i 1,6 mln zł. Inwestycje na pracującego w mikrofirmach wyniosły natomiast 2,74 tys. zł, a na przedsiębiorstwo 5,4 tys. zł.

Najwięcej nakładów inwestycyjnych w MSP zachodniopomorskich w 2005 roku pochodziło z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* – 28,5% oraz *Handel i naprawy*, jak też *Obsługa nieruchomości i firm* – po około 20%. Najmniej inwestowały MSP z sekcji *Górnictwo, Edukacja i Pośrednictwo finansowe*.

Mikropodmioty miały największy – ponad 30%-owy udział, w nakładach inwestycyjnych sekcji *Budownictwo, Handel oraz Hotele i restauracje*. Około 1% nakładów inwestycyjnych wygenerowały mikropodmioty zachodniopomorskie w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Małe podmioty odegrały największą rolę w inwestycjach sekcji *Hotele i restauracje* – 27%, a najmniejszą – 1,36% w *Górnictwie oraz Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, wodę*. Nakłady inwestycyjne średnich podmiotów wyróżniały się głównie w sekcji *Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz w Działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej* – gdzie stanowiły ponad 43%. Najmniej inwestycji pochodziło ze średnich firm w sekcji *Pośrednictwo finansowe oraz Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę* – po około 7,5%.

Tabela 3.5.16.7. Nakłady inwestycyjne MSP

Zachodniopomorskie	ogółem	0-9 prac.	10-49 prac.	50 – 249 prac.
nakłady w tys. zł	3015797	476305	299050	639161
udział w nakładach przedsiębiorstw regionu (%)	100,00	15,79	9,92	21,19
udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych w regionie (%)	66,08	41,92	56,33	66,21
udział sektora publicznego w nakładach inwestycyjnych firm (%)	34,74	0,56	12,80	20,11
udział sektora publicznego w nakładach w regionie gdy Polska=100	150,4	34,8	133,8	131,6
inwestycje na przedsiębiorstwo w tys. zł	34,64	5,40	218,08	1602,77
inwestycje na pracującego w tys. zł	10,04	2,74	10,20	15,38
inwestycje na przedsiębiorstwo, gdy Polska=100	66,41	71,53	92,39	117,83
inwestycje na pracującego, gdy Polska=100	92,85	75,75	96,74	115,98

Źródło: Obliczenia na podstawie GUS oraz *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Sektor publiczny wygenerował największą część inwestycji małych i średnich firm sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę* – ponad 70% oraz średnich firm sekcji *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała i Ochrona zdrowia* – ponad 80%. Inwestycje sektora publicznego nie wystąpiły w ogóle w firmach sekcji *Górnictwo* oraz mikrofirmach sekcji *Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo*, a także mikrofirmach sekcji *Handel i naprawy, Hotele i restauracje, Transport oraz Pośrednictwo finansowe*.

Tabela 3.5.16.8. Struktura branżowa inwestycji MSP

Zachodniopomorskie	udział w nakładach przedsiębiorstw branży (%)			udział sektora publicznego w nakładach (%)			LQ udział MSP w nakładach branży w regionie do udziału MSP w nakładach w kraju			struktura branżowa inwestycji (%)
	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	mikro	małe	średnie	
C	5,20	1,36	8,61	0,00	0,00	0,00	4,93	1,84	1,75	0,40
D	6,04	8,40	25,27	0,00	0,23	3,36	1,37	1,18	1,01	28,56
E	1,08	1,36	7,34	0,13	73,74	94,92	0,15	0,72	0,45	3,79
F	33,00	19,60	38,75	0,00	14,04	27,95	1,08	0,96	1,41	5,60
G	39,11	17,70	14,65	0,00	1,12	0,49	1,53	1,19	0,68	18,52
H	33,74	27,04	29,76	0,00	6,01	10,54	0,72	1,61	2,14	5,92
I	21,59	7,64	14,57	2,57	4,32	31,47	2,84	1,71	1,50	8,98
J	11,46	4,38	7,46	0,00	4,15	0,12	4,66	0,38	0,25	1,09
K	24,94	17,79	43,25	0,26	39,00	16,44	0,84	0,89	1,62	19,39
M	86,64	7,17	6,20	0,02	34,27	30,69	4,44	0,48	0,16	1,02
N	28,36	7,36	9,64	0,21	9,48	82,10	1,73	1,35	0,61	4,38
O	6,73	14,23	59,66	26,69	58,48	89,91	0,61	1,07	1,57	2,34

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS; C – Górnictwo; D – Przetwórstwo przemysłowe; E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; F – Budownictwo; G – Handel i naprawy; H – Hotele i restauracje; I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność; J – Pośrednictwo finansowe; K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; M – Edukacja; N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; O – Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;

W porównaniu z krajem mikropodmioty zachodniopomorskie mają większy udział w nakładach inwestycyjnych sekcji *Górnictwo, Pośrednictwo finansowe i Edukacja* – w tych sekcjach udział mikropodmiotów w nakładach inwestycyjnych branż w regionie był ponad 4 razy większy niż średnio w kraju. W grupie małych podmiotów takie branże to natomiast *Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę, Budownictwo, Hotelarstwo oraz Obsługa nieruchomości i firm, Edukacja, Ochrona zdrowia i pomoc społeczna*, jak też *Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała*. Specjalizacje firm średnich regionu to zaś *Hotelarstwo i Transport*. Średnie firmy tych branż w regionie inwestowały w 2005 roku istotnie więcej niż przeciętnie w kraju.

Małe i średnie firmy regionu sfinansowały inwestycje w większości ze środków własnych -67% inwestycji małych firm i 73% średnich zostało sfinansowanych w ten sposób. Około 21% nakładów firm małych, a 14% średnich sfinansowano z kredytów i pożyczek. 4,3% małych i 1,5% nakładów firm małych i średnich zostało sfinansowanych ze środków budżetowych. W grupie firm małych dość duże znaczenie w funduszu na inwestycje miały też inne źródła poza środkami własnymi, budżetowymi, kredytami i środkami zagranicznym. Blisko 6% inwestycji firm średnich zostało w 2005 roku sfinansowanych ze środków zagranicznych, innych niż kredyty bankowe.

Tabela 3.5.16.9. Źródła finansowania inwestycji MSP

Zachodniopomorskie	małe	średnie
środki własne	67,0	73,2
środki budżetowe	4,3	1,5
kredyty i pożyczki krajowe	21,2	13,9
środki zagraniczne ogółem	1,5	5,8
w tym zagraniczne kredyty	0,0	0,0
inne źródła	4,9	1,9
nakłady niesfinansowane	1,1	3,7

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

3.6. Przekroje regionalne – synteza

W rozdziale przedstawia się porównanie rozwoju sektora MSP w województwach Polski w 2005 roku w przekroju podmiotowym, efektywności i nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw aktywnych, a także w ujęciu znaczenia na rynku pracy. Podsumowaniem analiz jest wskaźnik syntetyczny obrazujący poziom rozwoju i efektywność sektora małych i średnich firm w regionach w 2005 roku.

Struktura podmiotowa

W 2005 roku sektor MSP w porównaniu z liczbą mieszkańców regionu zatrudniał najwięcej osób w województwie mazowieckim – 186 pracujących w MSP na 1000 mieszkańców oraz w wielkopolskim, gdzie w MSP pracowało 174 osób z każdych 1000 mieszkańców regionu. Więcej niż przeciętna polska osób pracowało w MSP w regionach łódzkim, śląskim, zachodniopomorskim i pomorskim. W tych województwach pracowało od 165 do 167 osób na 100 mieszkańców.

152 osoby na 1000 mieszkańców, czyli wartość zbliżona do średniej krajowej, pracowało w MSP w lubuskich i małopolskich. 146 osób na 1000 mieszkańców pracowało w MSP w woj. dolnośląskim, a od 138 do 130 w woj. kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim i opolskim. Najmniej pracujących w MSP na 1000 mieszkańców było w regionach Polski wschodniej, tj. świętokrzyskim, podkarpackim, podlaskim i lubelskim – około 115 pracujących w MSP na 1000 mieszkańców.

Tabela 3.6.1. Przedsiębiorczość w regionach i pracujący w MSP

	Przedsiębiorstwa MSP na 1000 mieszkańców	Pracujący w MSP na 1000 mieszkańców	Udział w liczbie przedsiębiorstw (%)	Udział w pracujących (%)
OGÓŁEM	43,87	153,82	100,00	100,00
Dolnośląskie	41,20	146,66	7,11	7,22
Kujawsko-pomorskie	38,43	138,83	4,75	4,89
Lubelskie	34,05	113,84	4,43	4,23
Lubuskie	42,69	152,68	2,57	2,63
Łódzkie	46,48	167,16	7,16	7,34
Małopolskie	42,74	152,02	8,34	8,46
Mazowieckie	53,66	186,38	16,53	16,38
Opolskie	34,90	130,75	2,18	2,33
Podkarpackie	31,07	115,34	3,89	4,12
Podlaskie	33,41	114,62	2,39	2,34
Pomorskie	49,10	165,55	6,45	6,20
Śląskie	45,62	165,67	12,77	13,23
Świętokrzyskie	32,39	116,13	2,49	2,54
Warmińsko-mazurskie	38,98	135,92	3,33	3,31
Wielkopolskie	49,03	174,00	9,88	10,00
Zachodniopomorskie	56,52	165,61	5,72	4,78

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Pod względem ilościowym sektor MSP rozumiany jako liczba firm rzeczywiście prowadzących działalność w 2005 roku jest najlepiej rozwinięty w województwie zachodniopomorskim, gdzie w 2005 roku było 57 aktywnych firm sektora MSP na 1000 osób oraz mazowieckim 54 – podmioty MSP na 1000 mieszkańców. Wiele aktywnych podmiotów MSP było też w woj. pomorskim i wielkopolskim, gdzie działały 49 podmioty sektora MSP na 1000 osób oraz łódzkim i śląskim – po około 46 firm na 1000 osób. Powyżej 40 firm na 1000 mieszkańców, ale mniej niż przeciętna krajowa, było jeszcze w woj. małopolskim, lubuskim i dolnośląskim. Warmińsko-mazurskie i kujawsko-pomorskie miały około 38 firm aktywnych na 1000 mieszkańców. Poniżej 35 firm aktywnych na 1000 osób było w woj. opolskim, lubelskim, podlaskim, świętokrzyskim i podkarpackim.

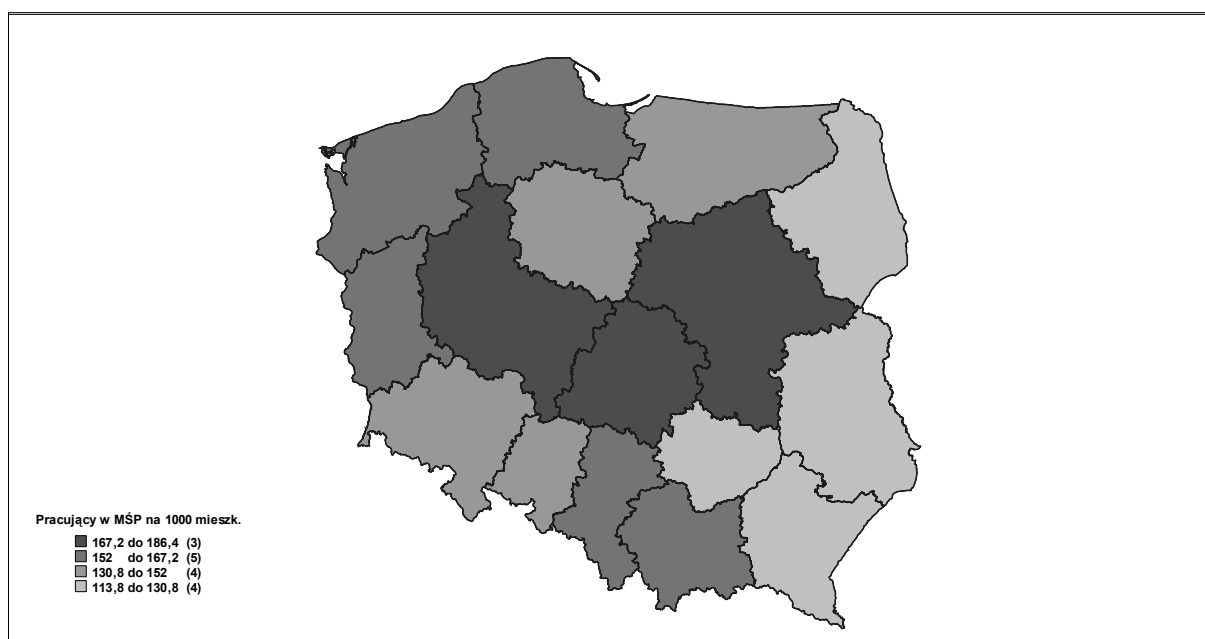
Udział regionów w liczbie aktywnych podmiotów i liczbie pracujących w MSP jest bardzo zbliżony i najwyższy w woj. mazowieckim – ponad 16%, śląskim – około 13% i wielkopolskim – około 10% oraz w małopolskim – ponad 8%, a także w dolnośląskim i łódzkim – ponad 7%. Najmniejszy udział w polskim sektorze MSP pod względem liczby podmiotów i pracujących mają regiony podlaski, świętokrzyski, lubuski, opolski – poniżej 3% każdy z nich.

Mapa 3.6.1. Aktywne przedsiębiorstwa sektora MSP na 1000 mieszkańców

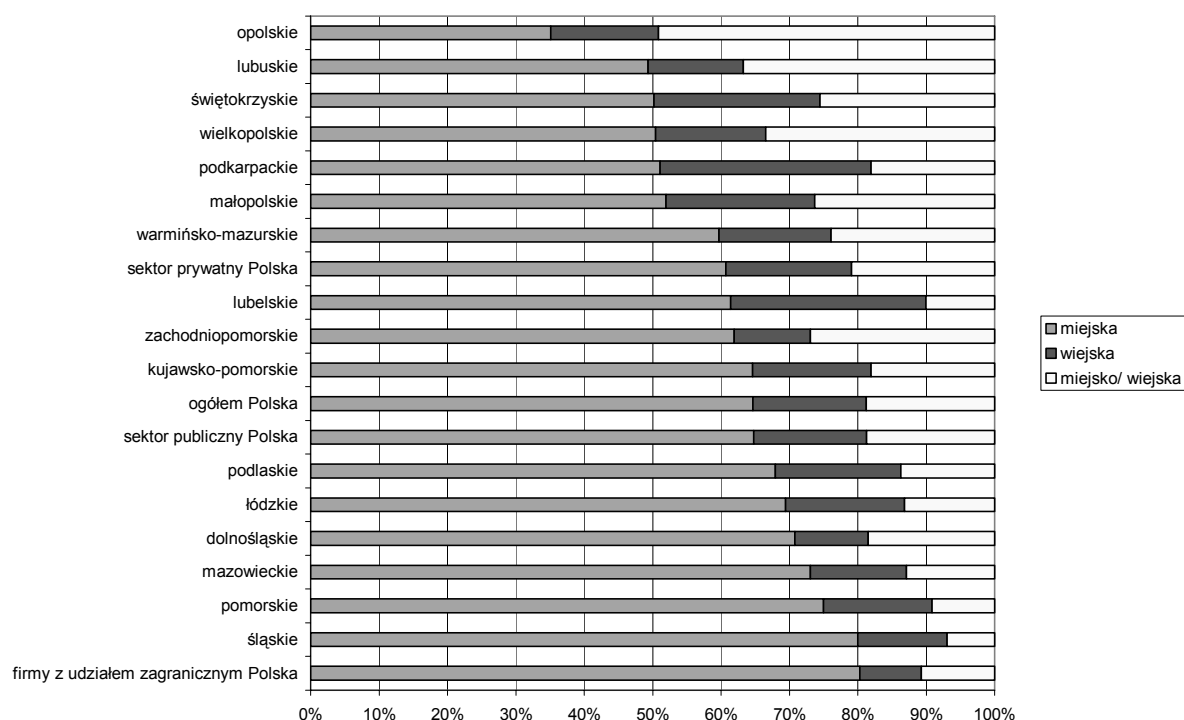
Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Mapa 3.6.2. Pracujący w MSP na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wykres 3.6.1. Struktura terytorialna REGON wg województw i sektorów własności w 2005 roku

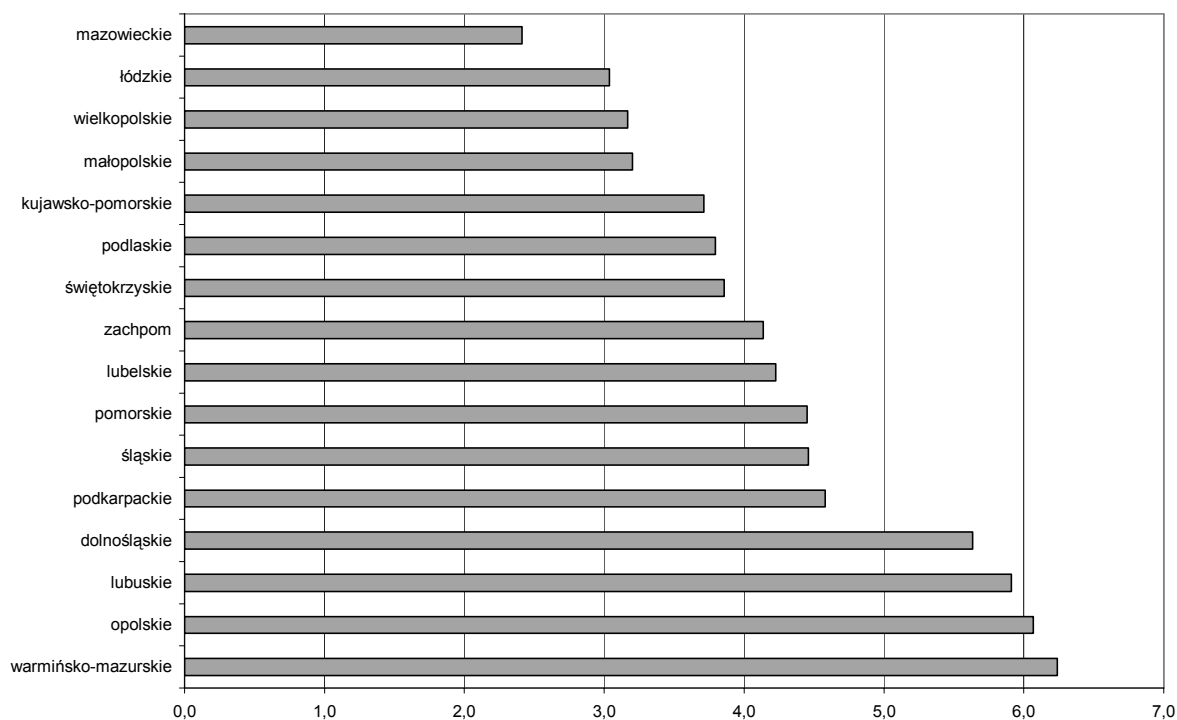

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych w gminach wiejskich spośród sektorów własnościowych cechowało przedsiębiorstwa z przewagą kapitału zagranicznego – około 80% z nich ma siedzibę w miastach, a 11% w gminach miejsko-wiejskich. Relatywnie najmniej podmiotów sektora prywatnego posiada siedzibę w miastach – około 61%, przy 63% w sektorze publicznym. Spośród sektorów własnościowych najwięcej podmiotów REGON jest ulokowanych na terenach wiejskich w sektorze prywatnym – około 18%.

Najwięcej podmiotów gospodarczych posiada siedzibę w miastach w najbardziej zurbanizowanych województwach, tj. śląskim – 80%, pomorskim – 73%, mazowieckim – 72% i dolnośląskim – około 70%. Na terenach wiejskich jest ulokowanych najwięcej podmiotów gospodarczych w województwach o dużym udziale ludności zamieszkującej wieś, tj. w podkarpackim i lubelskim – po około 30%, a także w świętokrzyskim – około 23% podmiotów zarejestrowanych w REGON. Gminy miejsko-wiejskie stanowią relatywnie najważniejszą siedzibę przedsiębiorstw w województwie opolskim – około 49% podmiotów zarejestrowanych w regionie jest ulokowanych w gminach miejsko-wiejskich oraz lubuskim – 37%, wielkopolskim – 33%, a także zachodniopomorskim – 28% i małopolskim 26% podmiotów REGON.

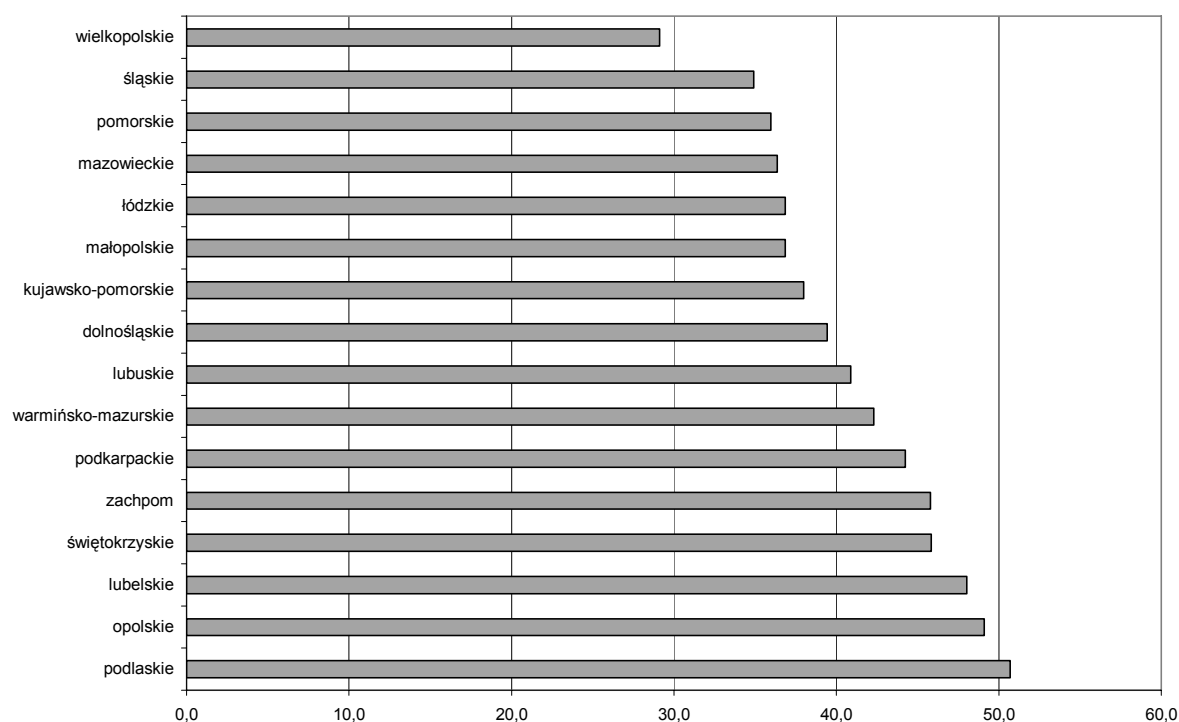
Wykres 3.6.2. Udział sektora publicznego w strukturze podmiotów zarejestrowanych w REGON (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Udział sektora publicznego w strukturze podmiotów małych jest znacznie mniejszy niż w strukturze podmiotów średnich we wszystkich województwach. Wśród podmiotów zarejestrowanych w REGON tych będących własnością publiczną jest najmniej w mazowieckim – 2,5% oraz łódzkim, wielkopolskim i małopolskim – po około 3%. Wśród średnich firm sektor publiczny jest stosunkowo słabo reprezentowany w woj. wielkopolskim – około 29% firm zatrudniających od 50 do 249 osób stanowi własność publiczną oraz śląskim, pomorskim, mazowieckim łódzkim i małopolskim – po około 35% średnich firm jest własnością publiczną.

Wykres 3.6.3. Udział sektora publicznego w strukturze podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób (%)

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS

Największy udział sektora publicznego cechuje natomiast sektor średnich podmiotów w regionach podlaskim – 51%, a także opolskim, lubelskim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim – powyżej 45%. Najwięcej podmiotów własności publicznej wśród wszystkich zarejestrowanych w REGON, czyli w ponad 99% zatrudniających do 49 osób, jest natomiast w regionach: warmińsko-mazurskim i opolskim – powyżej 6% oraz lubelskim i dolnośląskim – powyżej 5%. W pozostałych województwach udział podmiotów własności publicznej w sektorze firm zatrudniających do 49 osób stanowi mniej niż 4,5%.

Efektywność i inwestycje

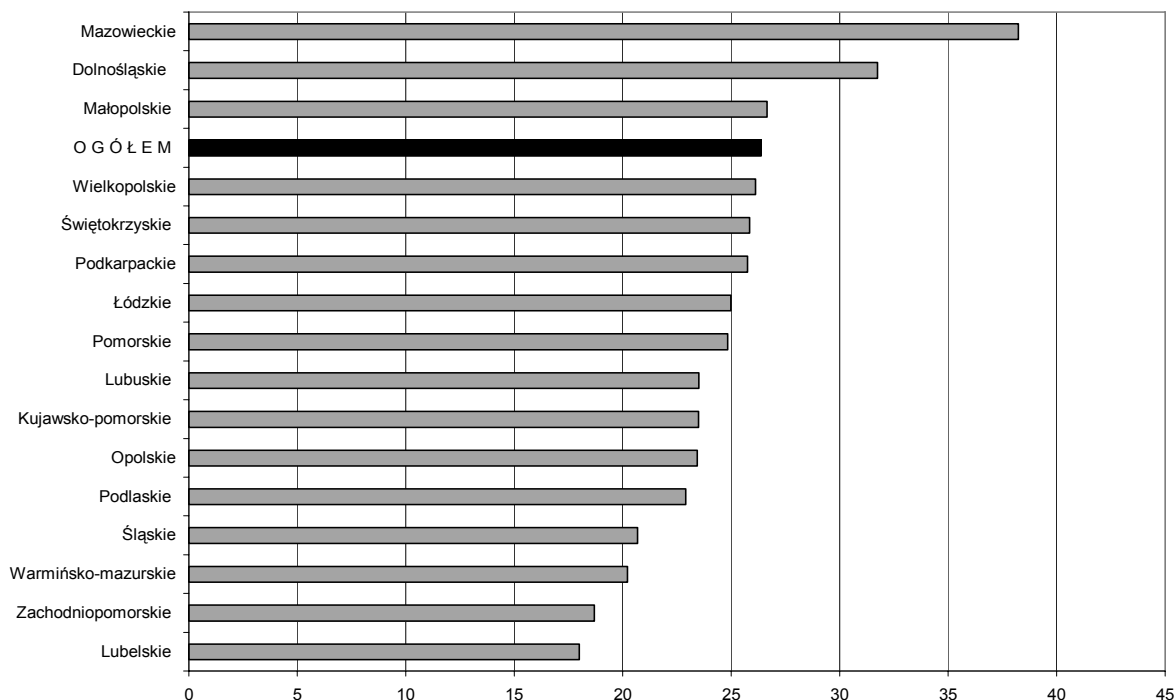
Tabela 3.3.2. Przychody, koszty i inwestycje MSP w regionach

	Przychody na firmę w mln zł	Przychody na pracującego w mln zł	Udział kosztów w przychodach %	Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo w tys. zł	Nakłady inwestycyjne na pracującego w tys. zł
O G Ó Ł E M	0,82	0,23	92,54	26,38	7,52
Dolnośląskie	0,75	0,21	92,17	31,74	8,92
Kujawsko-pomorskie	0,73	0,20	92,53	23,50	6,50
Lubelskie	0,63	0,19	93,78	18,00	5,38
Lubuskie	0,67	0,19	92,69	23,52	6,58
Łódzkie	0,66	0,18	92,69	24,98	6,94
Małopolskie	0,77	0,22	91,27	26,66	7,50
Mazowieckie	1,29	0,37	92,70	38,24	11,01
Opolskie	0,73	0,20	92,50	23,43	6,25
Podkarpackie	0,76	0,20	94,90	25,75	6,94
Podlaskie	0,82	0,24	93,54	22,90	6,67
Pomorskie	0,73	0,22	91,82	24,83	7,36
Śląskie	0,79	0,22	91,87	20,68	5,69
Świętokrzyskie	0,76	0,21	93,37	25,85	7,21
Warmińsko-mazurskie	0,66	0,19	91,36	20,22	5,80
Wielkopolskie	0,79	0,22	92,86	26,12	7,36
Zachodniopomorskie	0,58	0,20	93,17	18,69	6,38

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na przedsiębiorstwo należące do sektora MSP w 2005 roku były zdecydowanie najwyższe w regionie mazowieckim i wyniosły ponad 38 tys. zł. Więcej od przeciętnej polskiej inwestowały też MSP dolnośląskie i małopolskie – odpowiednio 32 tys. zł i 27 tys. zł na MSP. Najniższe nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na podmiot w 2005 roku cechowały MSP lubelskie i zachodniopomorskie – około 18 tys. zł na MSP oraz warmińsko-mazurskie i śląskie, które zainwestowały średnio 21 tys. zł na firmę.

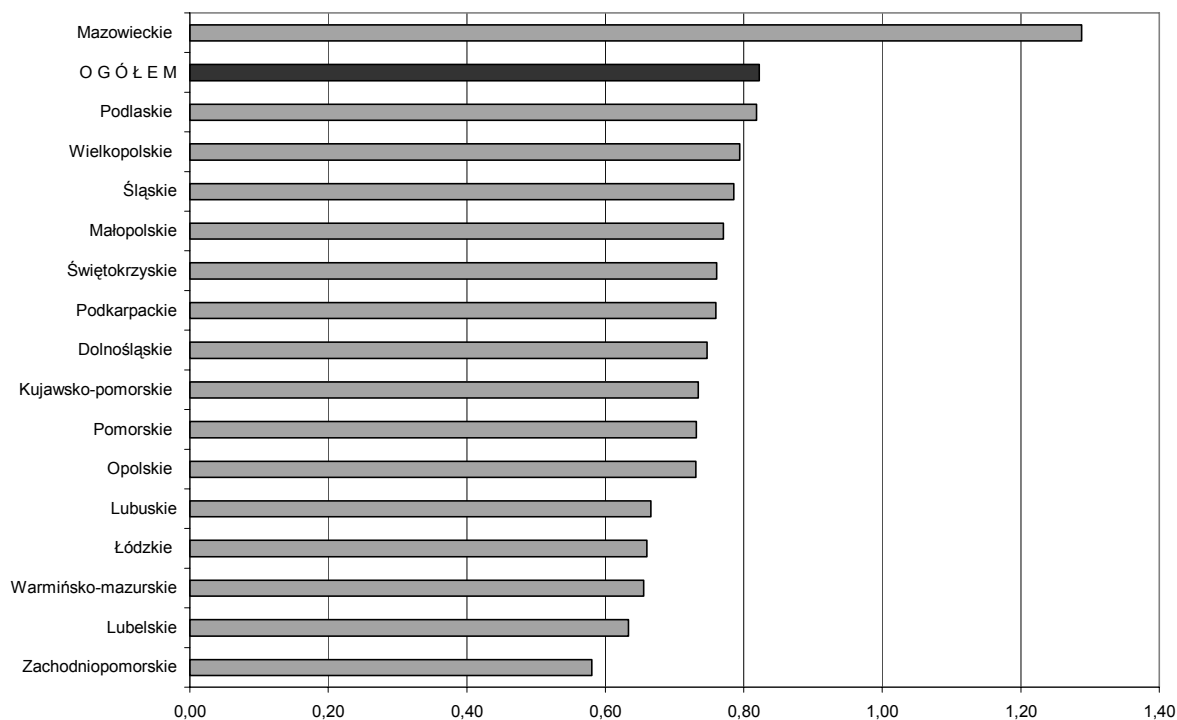
Wykres 3.6.4. Nakłady inwestycyjne na podmiot sektora MSP w tys. zł w 2005 roku w regionach

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najwyższe średnie przychody ze sprzedaży cechowały w 2005 roku MSP mazowieckie – 1,29 mln zł na podmiot. W rezultacie we wszystkich pozostałych regionach przychody MSP były niższe niż przeciętna. Wynika to jednak częściowo z faktu obecności na Mazowszu central przedsiębiorstw posiadających jednostki lokalne w innych regionach. Stosunkowo wysokie przychody w przeliczeniu na jeden podmiot sektora małych i średnich przedsiębiorstw cechowały MSP podlaskie – 0,82 mln zł oraz wielkopolskie i śląskie – 0,79 mln zł na podmiot.

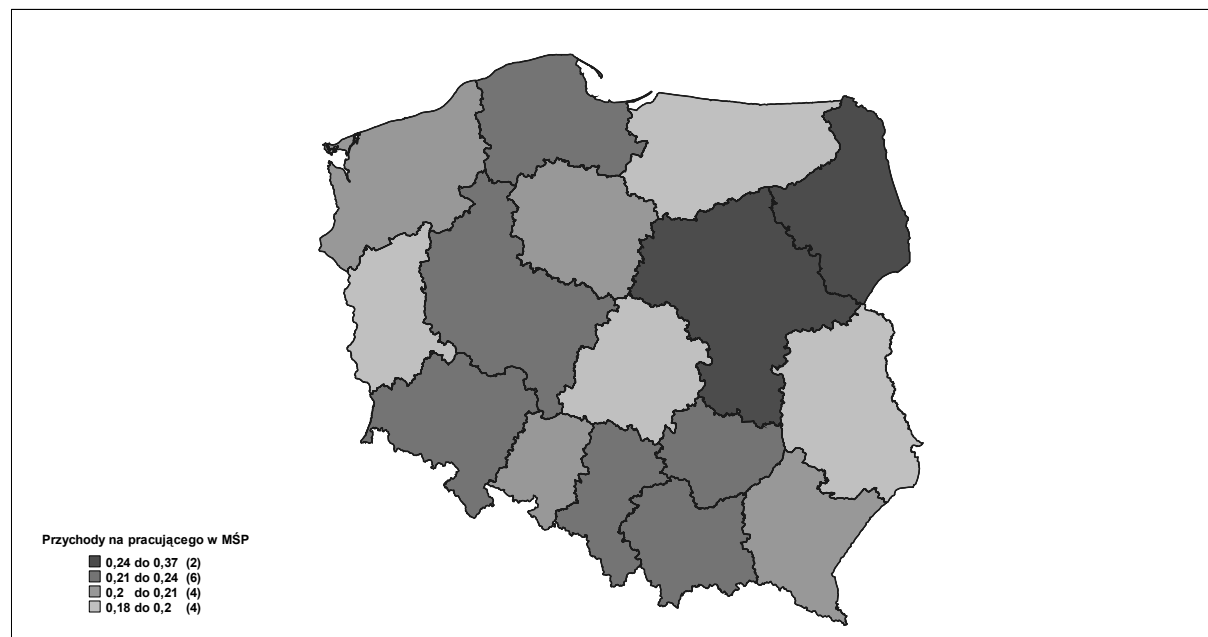
Wykres 3.6.5. Przychody ze sprzedaży na podmiot sektora MSP w regionach w mln zł w 2005 roku w regionach

Źródło: Obliczenia na podstawie *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2005 roku*, GUS (2007) Warszawa

Najmniejsze średnie przychody ze sprzedaży zrealizowały w 2005 roku MSP zachodniopomorskie – 0,58 mln zł oraz lubelskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie i lubuskie – od 0,63 mln zł do 0,67 mln zł.

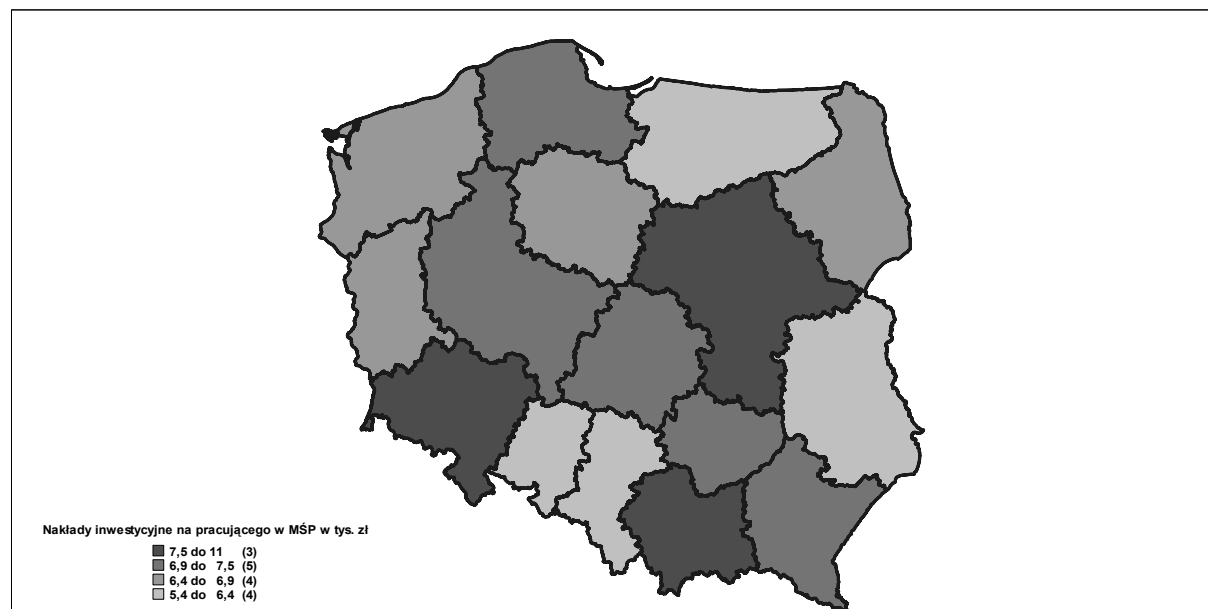
Mapa 3.6.3. Przychody na pracującego w MSP w 2005 roku w mln zł

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

W porównaniu z liczbą pracujących najwyższe przychody ze sprzedaży cechowały MSP mazowieckie – 0,37 mln zł i podlaskie – 0,24 mln zł, najniższe natomiast MSP regionów lubelskiego, łódzkiego, warmińsko-mazurskiego i lubuskiego – od 0,18 mln zł do 0,2 mln zł.

Mapa 3.6.4. Nakłady inwestycyjne na pracującego w MSP w 2005 roku w tys. zł

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Nakłady inwestycyjne w porównaniu z liczbą pracujących najwyższe były w województwach mazowieckim, dolnośląskim i małopolskim – od 11 tys. zł do 7,5 tys. zł na mieszkańca. Najniższe nakłady inwestycyjne na pracownika poczyniły natomiast MSP w regionach śląskim, opolskim, lubelskim i warmińsko-mazurskim – od 5,4 tys. zł do 6,4 tys. zł na pracującego.

Najniższe koszty, tj. stanowiące poniżej 92% przychodów ze sprzedaży, cechowały w 2005 roku MSP województw małopolskiego, warmińsko-mazurskiego, pomorskiego i śląskiego. Najwyższy wskaźnik kosztów cechował natomiast aktywne małe i średnie

firmy podkarpackiego – 94,9%. Wysoki wskaźnik poziomu kosztów – powyżej 93%, dotyczył też w 2005 roku MSP zachodniopomorskiego, świętokrzyskiego, podlaskiego i lubelskiego.

Wskaźnik syntetyczny

Wskaźnik syntetyczny sporządzono na bazie miejsca regionu w 26 rankingach województw obrazujących kształtowanie się zmiennych dotyczących stopnia rozwoju przedsiębiorczości oraz efektywności i działalności inwestycyjnej mikro, małych i średnich firm województwa w 2005 roku. Szczegółowo uwzględniono następujące zmienne:

- Przedsiębiorstwa aktywne na 1000 mieszkańców: mikro, małe i średnie;
- Pracujący na aktywny podmiot mikro, mały i średni;
- Pracujący w przedsiębiorstwach aktywnych mikro, małych i średnich na 1000 mieszkańców;
- Przychody na aktywny podmiot mikro, mały i średni;
- Przychody na pracującego w mikro, małej i średniej firmie;
- Wskaźnik poziomu kosztów w mikro, małych i średnich firmach;
- Przeciętne wynagrodzenia brutto w małych i średnich firmach;
- Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo mikro, małe i średnie;
- Nakłady inwestycyjne na pracującego w mikro, małej i średniej firmie.

Wskaźnik syntetyczny został sporządzony według wzoru:

$$\text{Wskaźnik syntetyczny} = (p \cdot n - x) \cdot 100 / \max$$

n – liczba zmiennych

x – liczba punktów za zmienne stanowiąca sumę miejsc zajętych przez region w poszczególnych podrankingach

p – liczba miejsc w rankingach

max = (p * n - n) – maksymalna liczba punktów, jakie można uzyskać w przypadku zajęcia pierwszego miejsca we wszystkich podrankingach

Rezultat odpowiada poziomowi zrealizowania przez region maksymalnego wyniku, tj. zajęcia 1. miejsca we wszystkich podrankingach.⁵⁷ Na bazie uzyskanej punktacji powstał ostateczny ranking regionów według poziomu rozwoju i efektywności sektora MSP w 2005 roku.

Najwięcej szans na zajęcie pierwszego miejsca w 26 podrankingach zrealizowało Mazowsze – blisko 85%. Sektor MSP województwa we wszystkich klasach wielkościowych firm cechowała w 2005 roku wysoka efektywność zarówno w ujęciu przychodów, jak i działalności inwestycyjnej czy poziomu kosztów. Przedsiębiorczość w regionie jest bardzo dobrze rozwinięta. Województwa, które zajęły drugie i trzecie miejsce, to Wielkopolskie i Pomorskie, które zrealizowały około 62% i 61% szans na zajęcie najwyższych lokat, a więc istotnie mniej niż MSP mazowieckie.

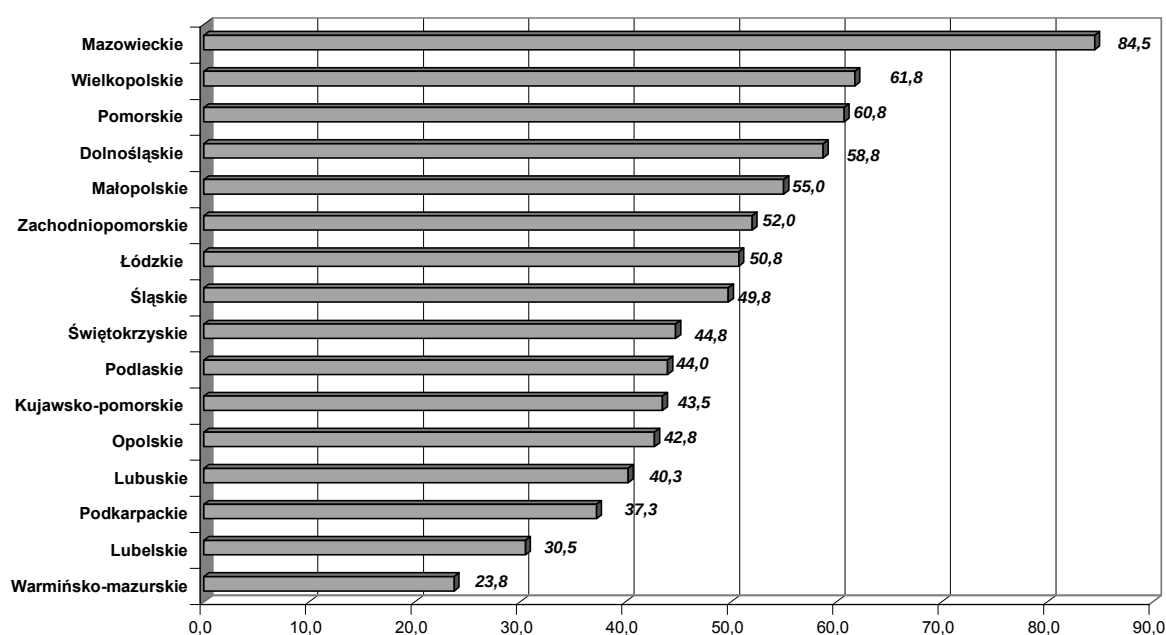
Dobrze rozwinięty sektor MSP i cechujący się dość wysoką efektywnością w 2005 roku był w województwach dolnośląskim, małopolskim i zachodniopomorskim – regiony te zrealizowały odpowiednio 59%, 55% i 52% szans na zajęcie pierwszego miejsca w 26 podrankingach.

Średnią przedsiębiorczością i efektywnością MSP w 2005 roku charakteryzowały się łódzkie i śląskie, dla których wskaźnik syntetyczny wyniósł 51% i 50%. Średnio niski poziom rozwoju MSP i efektywność sektora w 2005 roku cechowała świętokrzyskie, podlaskie i kujawsko-pomorskie oraz opolskie i lubuskie, które zrealizowały od 45% do 40% szans na zajęcie najwyższych lokat w podrankingach.

Najslabiej rozwinięty i najmniej efektywny w 2005 roku był sektor MSP w rolniczych, słabo zurbanizowanych regionach, tj. podkarpackim, lubelskim i warmińsko-mazurskim. Wskaźnik syntetyczny dla tych regionów osiągnął wartość odpowiednio 37%, 31% i 24%.

57 E.Wojnicka (2007) Klimat koniunktury dla rozwoju przedsiębiorstw w gminach Podkarpacia i Lubelszczyzny w: E.Wojnicka, P.Klimczak, R.Pater (2007) Koniunktura konsumencka na poziomie lokalnym w gminach Podkarpacia i Lubelszczyzny. Raport III, Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie; WWW.e-barometr.pl

Wykres 3.6.6. Poziom rozwoju i efektywność sektora MSP w regionach w 2005 roku – wskaźnik syntetyczny (%)

Źródło: Opracowane własne

3.7. Innowacyjność – zróżnicowanie regionalne

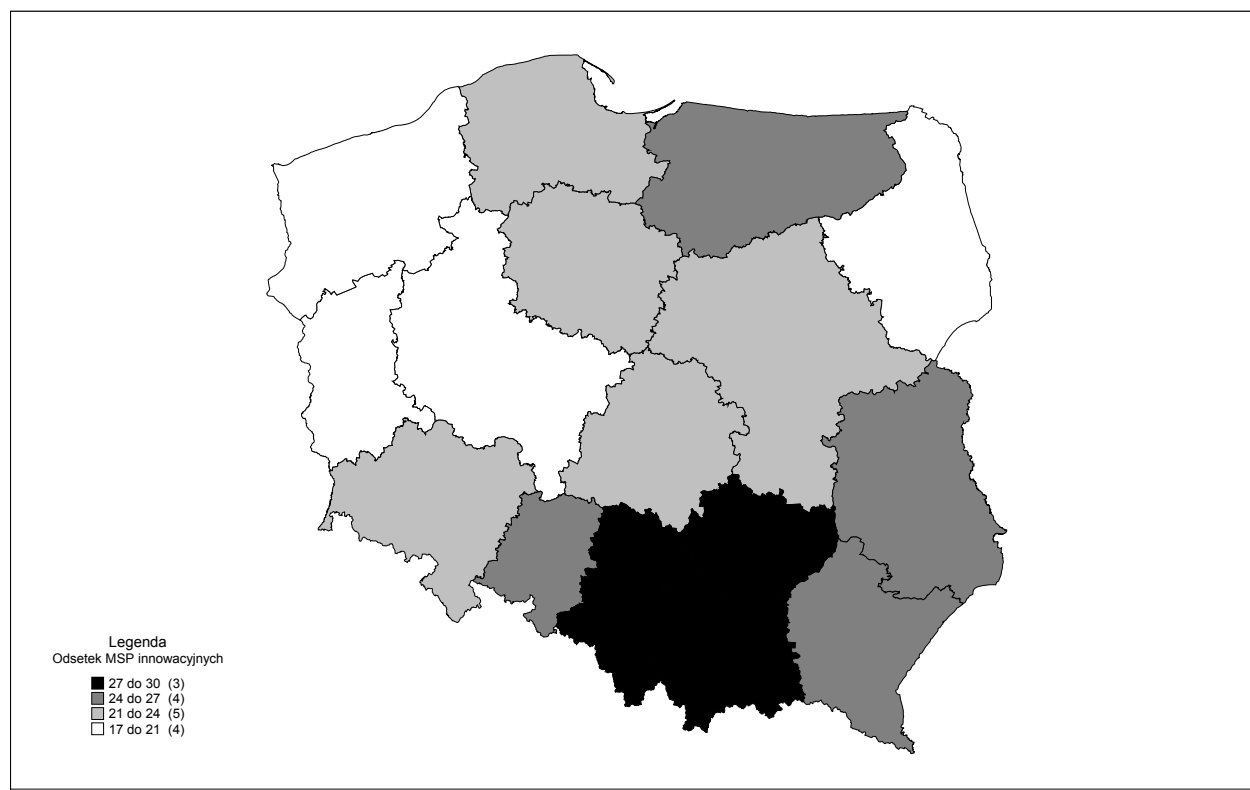
3.7.1. Innowacyjność przedsiębiorstw w przemysłowych regionach

W sektorze małych i średnich firm w Polsce mniej jest zazwyczaj przedsiębiorstw wprowadzających innowacje niż w gronie dużych. Wynika to z samego zakresu działania małych przedsiębiorstw, które częściej opierają się na jednym rodzaju produktu czy usługi, więc prawdopodobieństwo wprowadzania zmian jest tam mniejsze niż w przedsiębiorstwach o zróżnicowanej ofercie i rozbudowanych procesach. Wskaźniki innowacyjności są również bardzo zróżnicowane regionalnie.

Wśród małych firm przemysłowych, objętych badaniem przez GUS, 17% wdrożyło innowacje w latach 2002-2004, w grupie średnich było to 40%, zaś dużych aż 67%. Firm, które w tym okresie podjęły jakikolwiek wysiłek na rzecz wdrożenia nowych wyrobów czy procesów, nie zawsze zakończony sukcesem, było więcej, tj. przeciętnie w Polsce 32% wszystkich, natomiast małych 21%, średnich 50%, dużych aż 90%. Wskaźniki te są jednak ciągle niższe niż w dawnej UE-15, gdzie w latach 1998-2000 44% przedsiębiorstw podjęło działania na rzecz wdrożenia innowacji. Najgorzej w porównaniu z UE-15 wypadają małe przedsiębiorstwa – w UE 39% z nich podjęło wysiłek innowacyjny. Średnie przedsiębiorstwa europejskie również są bardziej innowacyjne – 60% z nich w porównaniu z 50% w Polsce. Wychwalane są jedynie polskie duże przedsiębiorstwa, gdyż prawie wszystkie z nich podjęły w ostatnich latach działania innowacyjne, podczas gdy w UE było to 77%.⁵⁸

⁵⁸ EC(2004) Innovation In Europe, www.eu.int/comm/eurostat

Mapa 3.7.1. Odsetek firm innowacyjnych wśród MSP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najbardziej innowacyjne w latach 2002-2004⁵⁹ były małe przedsiębiorstwa Małopolski i Śląska – 23% z nich wdrożyło innowacje, czyli ponad dwa razy tyle co w lubuskim, gdzie procesy innowacyjne w małych firmach były najslabsze. Większy lub równy średniej dla kraju odsetek małych firm innowacyjnych odnotowano też w woj. podkarpackim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, kujawsko-pomorskim i opolskim, czyli w uboższych polskich regionach. Wysoka innowacyjność małych przedsiębiorstw tych województw powinna przynieść wymierne efekty w przyszłości. W grupie średnich firm najbardziej innowacyjne były w 2004 roku podmioty ze Śląska i Lubelszczyzny – odpowiednio 49% i 46% z nich wdrożyło innowacje. Nowe produkty i procesy wdrożyło też ponad 40% firm średnich z Mazowsza, Małopolski, Warmii i Mazur, Świętokrzyskiego, Podkarpacia i Opolszczyzny. Występuje istotna zbieżność między nasileniem działalności innowacyjnej małych i średnich firm w regionach a lepiej działającymi instytucjami wsparcia procesów innowacyjnych.

⁵⁹ Ostatnie dane GUS dotyczące innowacyjności polskich MSP są dostępne za rok 2006.

Tabela 3.7.1. Działalność innowacyjna i badawczo-rozwojowa MSP w regionach

	Odsetek firm, które prowadziły działalność B+R		Odsetek firm, które wdrożyły innowacje w latach 2002-2004		Nakłady na innowacje firm innowacyjnych w 2004 r. tys. zł		Nakłady na B+R firm innowacyjnych w 2004 r. tys. zł	
	małe	średnie	małe	średnie	średnie	małe	średnie	małe
Dolnośląskie	9	14	16	35	1692	228	80	84
Kujawsko-pomorskie	6	13	17	36	1572	895	38	2
Lubelskie	6	14	19	46	1312	238	75	12
Lubuskie	3	10	11	33	1541	740	36	7
Łódzkie	2	16	15	39	1604	278	163	6
Małopolskie	7	16	23	43	1828	249	44	4
Mazowieckie	5	17	16	44	2416	492	154	43
Opolskie	6	14	17	41	1041	473	28	14
Podkarpackie	5	15	21	41	1071	198	65	19
Podlaskie	4	13	13	32	1148	213	40	9
Pomorskie	12	14	16	39	1295	612	60	27
Śląskie	8	16	23	49	1616	295	75	21
Świętokrzyskie	3	17	20	44	1298	248	40	2
Warmińsko-mazurskie	3	17	20	43	772	312	26	2
Wielkopolskie	2	9	13	35	1368	515	86	22
Zachodniopomorskie	3	13	15	29	1260	309	25	4
Polska	5	14	17	40	1570	384	80	23

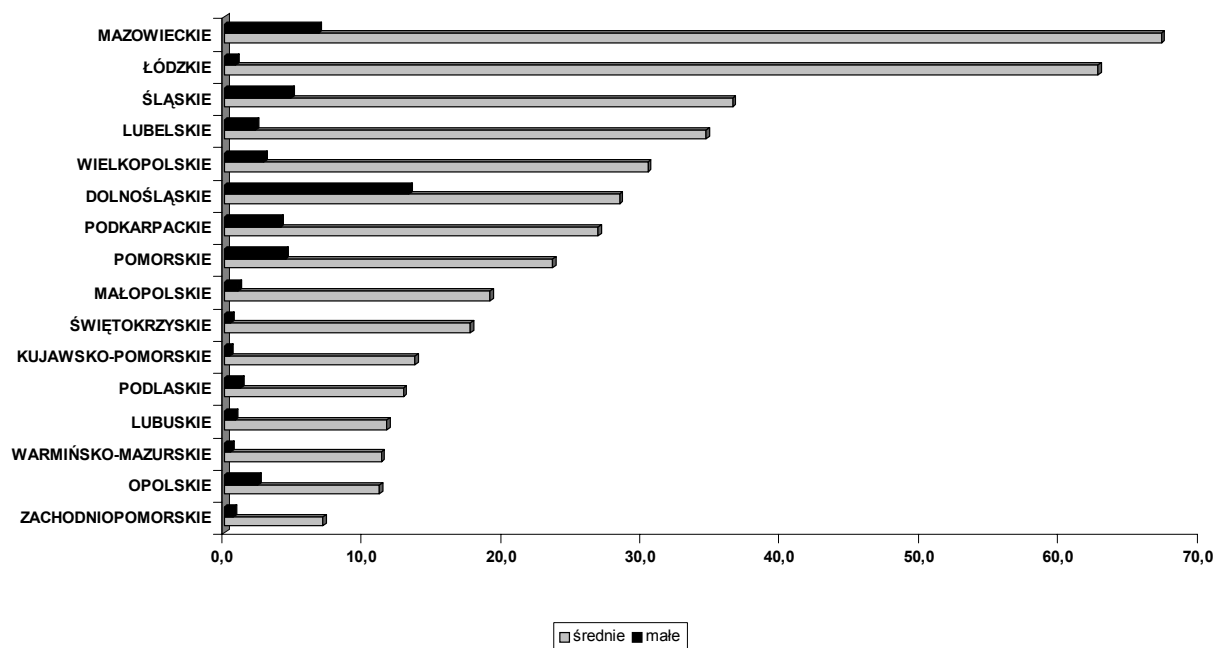
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Głównym problemem polskiego systemu innowacji są drastycznie niskie nakłady na działalność B+R przedsiębiorstw. Obecnie nakłady na B+R wynoszą około 0,6% PKB, podczas gdy średnio w UE około 1,8%, z czego w Polsce zaledwie 25% to środki własne firm. Nakłady B+R poniżej 1% PKB przez niektórych autorów (Felbur S. Czyżewska Z.) uznawane są za gospodarcze cofanie się.⁶⁰ Odzwierciedla to też słaby rozwój sektora wysokich technologii, a także niedostatek laboratoriów dużych przedsiębiorstw. Małe i średnie firmy rzadziej prowadzą prace badawczo-rozwojowe, ze względu na ich duże ryzyko oraz długotrwałość. W okresie 2002-2004 w Polsce średnio 9% przedsiębiorstw inwestowało w B+R, na co składa się 5% małych firm, 14% średnich i 34% dużych. W przeliczeniu na przedsiębiorstwo przemysłowe wartości te wynosiły 4 tys. zł w małych i 32 tys. zł w średnich, zaś w dużych 694 tys. zł. Najwięcej małych przedsiębiorstw prowadzących prace B+R było w pomorskim – 12% i dolnośląskim – 9%, a także w na Śląsku – 8% i Małopolsce – 7%. w ujęciu nakładów na B+R w przeliczeniu na przedsiębiorstwo liderem jest jednak Dolny Śląsk – 13,2 tys. zł, a kolejne Mazowsze – 6,8 tys. zł. Pomorze wraz ze Śląskiem i Podkarpaciem znalazły się w grupie regionów, w których małe przedsiębiorstwo wydało na badania i rozwój przeciętnie 4-4,8 tys. zł. We wszystkich pozostałych regionach nakłady te wyniosły poniżej 3 tys. zł, zaś w łódzkim, lubuskim, zachodniopomorskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim poniżej 1 tys. zł. Spośród tych regionów o najsłabszej działalności badawczej w ujęciu nakładów większy od średniej dla kraju odsetek firm prowadzących taką działalność był jedynie w kujawsko-pomorskim. Mazowsze natomiast jest liderem w ujęciu nakładów, ale udział podmiotów prowadzących prace B+R w sektorze małych firm kształtuje się na poziomie przeciętnej krajowej.

Mazowsze jest jednak zdecydowanie najsilniejsze w zakresie działalności B+R średnich przedsiębiorstw – 17% z nich prowadziło prace badawcze w latach 2002-2004 i w przeliczeniu na firmę nakłady te wyniosły 67 tys. zł. Podobnie wysokie nakłady były w Łódzkim – 62 tys. na przeciętne średnie przedsiębiorstwo regionu, zaś prace B+R prowadziło 16% tych firm. W ujęciu podmiotowym dużo przedsiębiorstw prowadziło prace badawcze też w woj. warmińsko-mazurskim, świętokrzyskim, małopolskim, śląskim i podkarpackim. z perspektywy kwot dość duże – około 30 tys. na przedsiębiorstwo były też inwestycje w B+R na Śląsku, Lubelszczyźnie, Wielkopolsce, Dolnym Śląsku i Podkarpaciu (wykres 3.7.1).

60 Felbur S., Czyżewska Z. (1995) *Nakłady na finansowanie nauki a wzrost gospodarczy*, Ekonomista nr 4/1995

Wykres 3.7.1. Nakłady B+R na przedsiębiorstwo małe i średnie w latach 2002-2004 w regionach w tys. zł

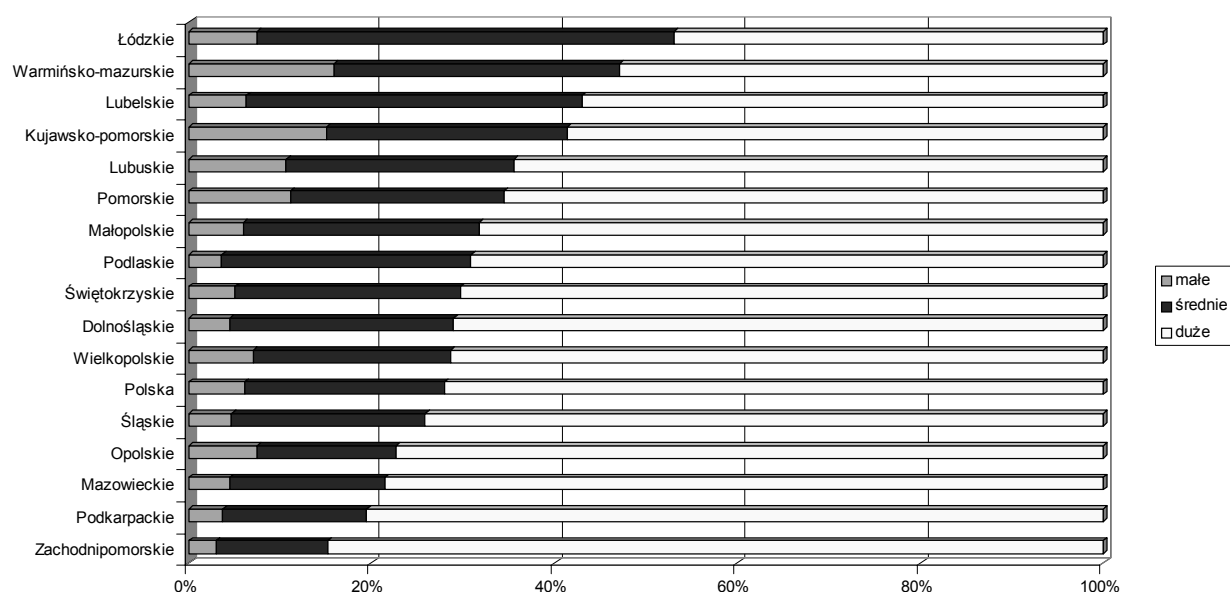

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Sektor MSP ma nieduży potencjał innowacyjny, a jeszcze mniejszy badawczy. W skali kraju małe firmy były źródłem zaledwie 6% nakładów na innowacje, średnie 22%, a pozostałe nakłady to działalność dużych przedsiębiorstw. W przekroju regionalnym największe znaczenie w nakładach innowacyjnych miał sektor MSP w województwie łódzkim – 53%. Powyżej 40% regionalnych nakładów innowacyjnych powstało w MSP w woj. kujawsko-pomorskim, lubelskim i warmińsko-mazurskim. Najmniejsze znaczenie – poniżej 20% mają małe i średnie przedsiębiorstwa w regionach zachodniopomorskim i podkarpackim (wykres 3.7.2).

Koszty wdrożenia innowacji lepiej obrazuje wskaźnik nakładów innowacyjnych przedsiębiorstw, które je wdrożyły. W 2004 roku przeciętnie w Polsce innowacyjna firma średnia wydała około 1.600 tys. zł, natomiast mała 384 tys. zł. Nakłady innowacyjne średnich firm są więc blisko 5 razy większe niż małych (tabela 3.7.1). Wśród innowatorów najczęściej przeciętnie przeznaczyły na innowacje średnie firmy z Mazowsza – 2,42 mln zł i było to istotnie więcej niż w kolejnym w tym rankingu regionie, tj. Małopolsce – 1,83 mln zł.

Wykres 3.7.2. Udział sektora MSP w regionalnych nakładach innowacyjnych (%) w 2004 roku

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Więcej od przeciętnej dla kraju średnie firmy przeznaczyły na działalność innowacyjną w regionach dolnośląskim, śląskim, łódzkim i kujawsko-pomorskim. Wśród małych firm najwięcej na innowacje spożytkowały podmioty z woj. kujawsko-pomorskiego i lubuskiego – odpowiednio 740 tys. zł i 895 tys. zł. Dość duże nakłady poniosły też małe przedsiębiorstwa innowacyjne z Pomorza, Wielkopolski, Mazowsza i Opolszczyzny (tabela 3.7.1).

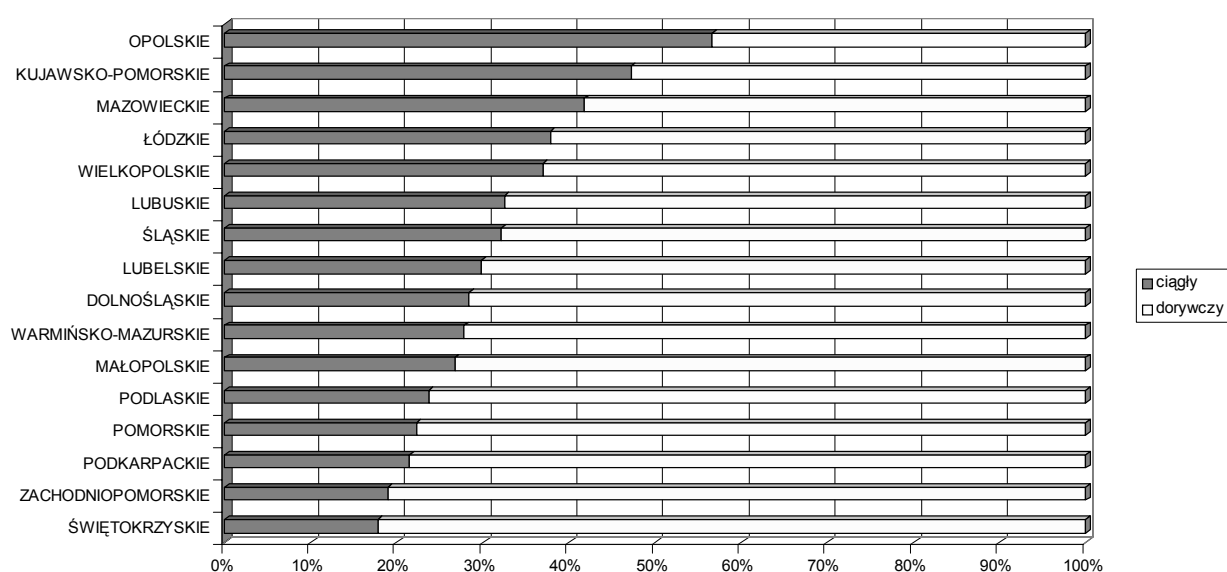
Nakłady na badania i rozwój to istotny, ale ciągle niewielki element działalności innowacyjnej polskich MSP. Zaledwie 7% nakładów innowacyjnych firm w Polsce w 2004 roku było przeznaczonych na prace badawczo-rozwojowe. W gronie małych firm było to 6%, w średnich 5%, a w dużych 8%. Są to bardzo niskie wskaźniki, gdyż w Polsce w 2001 roku średni udział wydatków na B+R w nakładach na innowacje firm zatrudniających powyżej 49 osób wyniósł 11%, w UE-15 w latach 1998-2000 wyniósł natomiast 63%. Oznacza to osłabienie działalności badawczej w Polsce, co odzwierciedlone jest też w wartości nakładów B+R na przedsiębiorstwo innowacyjne. W 2004 roku wyniosły one 208 tys. zł, podczas gdy w 2003 r. 300 tys. zł. w grupie firm średnich było to w 2004 r. przeciętnie 80 tys. zł, zaś w małych 23 tys. zł. Regionalny rozkład nakładów B+R na przedsiębiorstwo innowacyjne jest zbliżony do nakładów w odniesieniu do wszystkich firm. Zdecydowanymi liderami są średnie firmy z łódzkiego – 163 tys. zł i Mazowsza – 154 tys. na innowatora. Kolejne po nich są przedsiębiorstwa z Wielkopolski i Dolnego Śląska – 86 tys. zł i 80 tys. zł. Dość zaangażowane w prace badawcze są też średnie przedsiębiorstwa z Lubelszczyzny i Śląska, jednak jest to mniej niż przeciętna krajowa. Łódzkie to również region, gdzie firmy średnie przeznaczają 10% swoich nakładów innowacyjnych na B+R. Mazowieckie, Wielkopolskie, Lubelskie i Podkarpackie to regiony, gdzie udział B+R w nakładach innowacyjnych firm średnich jest większy niż przeciętna dla sektora. Są też regiony, gdzie nakłady B+R stanowią najwięcej w strukturze nakładów innowacyjnych.

W sektorze małych firm wyróżnia się Dolny Śląsk, gdzie małe przedsiębiorstwa innowacyjne przeznaczają na B+R więcej niż średnie – 84 tys. zł, a struktura nakładów innowacyjnych jest tam zbliżona do europejskiej – nakłady na B+R to blisko 40% nakładów na innowacje. Oznacza to, że prawdopodobnie znaczną część małych firm na Dolnym Śląsku stanowią przedsiębiorstwa wysoko technologiczne. Obok małych podmiotów dolnośląskich pod względem działalności badawczo-rozwojowej wyróżnia się też innowatorzy mazowieccy, ale przeznaczają oni prawie dwa razy mniej na B+R niż podmioty innowacyjne z Dolnego Śląska. Większa od przeciętnej dla kraju działalność badawcza cechuje też małe firmy pomorskie (tabela 1). Pod względem udziału nakładów B+R w innowacyjnych poza Dolnym Śląskiem wyróżniają się jeszcze Podkarpacie – 10% i Mazowsze – 9%.

Działalność badawczo-rozwojowa sektora MSP w Polsce opiera się głównie o wewnętrzny wysiłek przedsiębiorstw. Duże firmy bardziej są skłonne do zlecania części prac na zewnątrz – np. uczelniom czy firmom konsultingowym. Wynika to często ze słabości kapitałowej MSP. W największym stopniu na wewnętrznych pracach B+R bazowały małe przedsiębiorstwa dolnośląskie, średnie lubuskie i łódzkie oraz małe małopolskie i śląskie, gdzie stanowiły one ponad 90% wszystkich prac. Najwięcej prac B+R zleciły na zewnątrz przedsiębiorstwa małe z Opolszczyzny oraz Warmii i Mazur – ponad 90% oraz średnie przedsiębiorstwa mazowieckie – 46%. Około 30% prac B+R zakupiły od innych podmiotów małe przedsiębiorstwa pomorskie i podlaskie.

Prace badawcze prowadzone przez sektor MSP mają zazwyczaj charakter dorywczy. W sposób ciągły prowadziło działalność B+R w okresie 2002-2004 ponad 50% MSP deklaruujących taką działalność jedynie z województwa opolskiego. Ponadto dosyć trwale zaangażowane są w prace badawcze MSP woj. kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego. Przede wszystkim dorywczo prowadzą prace B+R MSP świętokrzyskie i zachodniopomorskie (wykres 3.7.3).

Wykres 3.7.3. Specyfika działalności badawczo-rozwojowej MSP zaangażowanych w tę działalność w regionach

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Struktura nakładów innowacyjnych w Polsce jest odpowiednia dla państw o bardziej tradycyjnej gospodarce, w których głównie wdraża się technologie opracowane gdzie indziej. Szczególnie dotyczy to małych i średnich przedsiębiorstw. W rezultacie 87% nakładów na innowacje w MSP przemysłowych stanowią wydatki inwestycyjne. Mniejszy udział inwestycji w nakładach innowacyjnych występuje w regionach, gdzie są większe nakłady na B+R, gdyż te dwie kategorie wydatków przeważają w Polsce. W UE-15 wydatki inwestycyjne to około 22% nakładów innowacyjnych. Taka modernizacja w Polsce jest konieczna, ale dobrze by było, gdyby zakupy inwestycyjne zmierzały do stworzenia bazy technicznej dla prowadzenia przez firmy własnych prac badawczych. Nakłady inwestycyjne na innowacje to budynki i budowle oraz zakup maszyn i urządzeń. W szczególności ta druga kategoria oznacza zakup nowych technologii. Największy udział zakupów maszyn i urządzeń dla procesu innowacyjnego – powyżej 90% – cechował w 2004 roku małe przedsiębiorstwa z Opolszczyzny, Wielkopolski i Świętokrzyskiego. Więcej niż 80% inwestycji proinnowacyjnych stanowiły maszyny i urządzenia w grupie średnich przedsiębiorstw świętokrzyskich i mazowieckich oraz małych łódzkich, lubelskich i kujawsko-pomorskich. Najmniej na maszyny wydały małe przedsiębiorstwa zachodniopomorskie – około 33% nakładów inwestycyjnych.

Nakłady inwestycyjne sektora MSP mają obecnie głównie źródło w kraju. Najwięcej – 49% nakładów inwestycyjnych pochodziło z importu wśród małych firm opolskich. Powyżej 40% jeszcze tylko w gronie małych przedsiębiorstw z Warmii i Mazur oraz średnich z Mazowsza. Około 30% nakładów inwestycyjnych sprowadziły z zagranicy średnie firmy ze Śląska i Dolnego Śląska. Pokazuje to, że

znaczna część nakładów inwestycyjnych niezbędnych w procesie innowacyjnym przedsiębiorstw jest już obecna na rynku polskim. Odzwierciedla to zróżnicowanie oferty w kraju, ale także zmniejsza prawdopodobieństwo, że zastosowane dzięki tym maszynom metody wytwarzania czy wyprodukowane produkty będą nowością na polskim rynku.

Kolejnym po inwestycjach i pracach B+R rodzajem działalności innowacyjnej polskich MSP jest zakup oprogramowania i, w firmach średnich, zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji czy praw. Stanowią one średnio 2% nakładów innowacyjnych MSP. W małych firmach jedynie na Dolnym Śląsku pojawiły się nakłady innowacyjne związane z zakupem gotowej technologii. W pozostałych regionach były one śladowe. Zakup licencji czy patentów, a także oprogramowania to także transfer technologii. W UE-15 tego typu zakupy innowacyjne stanowiły średnio 4%. W Polsce w 2004 roku 2,7%. Spośród regionów największe znaczenie miały te nakłady w małych firmach opolskich – 4% wydatków na innowacje. 3% budżetu na innowacje przeznaczyły na oprogramowanie także średnie firmy kujawsko-pomorskie, podlaskie i świętokrzyskie oraz małe opolskie i zachodniopomorskie. 3% nakładów innowacyjnych stanowiły zakupy gotowej technologii w postaci praw i dokumentacji w gronie średnich firm opolskich i świętokrzyskich.

Marketing efektów procesu innowacyjnego to średnio 2,6% budżetu innowacyjnego polskich MSP. W UE wydatki na marketing stanowią około 4% nakładów innowacyjnych. Wydaje się, że ta forma nakładów innowacyjnych będzie mieć coraz większe znaczenie. W warunkach rynku nasyconego różnorodnymi produktami kluczowe jest bowiem poinformowanie konsumenta o specyficznych cechach danego produktu. Badania potrzeb rynkowych to istotny element przygotowawczy w procesie innowacyjnym. W Polsce niestety ten etap jest ciągle niedoceniany, czego skutkiem są czasem nietrafione innowacje przedsiębiorstw. Największe znaczenie w nakładach innowacyjnych ma marketing w przypadku średnich przedsiębiorstw mazowieckich – 5% oraz małych śląskich – 4%.

Śladową część nakładów innowacyjnych MSP stanowią wydatki na szkolenia personelu związane z wprowadzanymi innowacjami. Jedynie w małych firmach na Opolszczyźnie i Podkarpaciu stanowią one około 2%. W dużych firmach w Polsce w 2004 r. nakłady na szkolenia personelu miały nawet mniejsze znaczenie niż w MSP. Struktura budżetu innowacyjnego w Polsce jest zdeterminowana przez nakłady inwestycyjne. Utrzymywanie się tego stanu odzwierciedla słabość procesu zarządzania innowacjami w polskich przedsiębiorstwach – odnosi się wrażenie, iż większość przedsiębiorstw chce zakupić nowe maszyny i uważa, że to wystarczy, by wygrać walkę konkurencyjną.

Tabela 3.7.2. Źródła finansowania nakładów innowacyjnych w regionach w 2004 roku

Finansowanie innowacji - jako odsetek nakładów	średnie		małe	
	środki własne	kredyty bankowe	środki własne	kredyty bankowe
Dolnośląskie	75	21	70	13
Kujawsko-pomorskie	68	28	58	bd
Lubelskie	66	29	94	bd
Lubuskie	61	Bd	53	bd
Łódzkie	57	26	70	23
Małopolskie	80	17	82	16
Mazowieckie	87	10	85	14
Opolskie	73	26	90	bd
Podkarpackie	70	13	66	24
Podlaskie	55	22	66	24
Pomorskie	59	29	67	bd
Śląskie	71	14	47	40
Świętokrzyskie	39	6	77	bd
Warmińsko-mazurskie	73	21	71	bd
Wielkopolskie	68	15	31	43
Zachodniopomorskie	45	52	42	bd
Polska	71	19	65	27

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

3.7.2 Finansowanie innowacji i bariery innowacyjności

MSP finansują działalność innowacyjną głównie środkami własnymi. Przeciętnie w Polsce im większe przedsiębiorstwo, tym większy jest udział funduszy własnych. W średnich firmach środki własne stanowią 71% nakładów innowacyjnych, zaś w małych 65%. Przeczną sytuację można zaobserwować na Lubelszczyźnie, w woj. opolskim, świętokrzyskim, pomorskim, podlaskim, łódzkim i małopolskim, gdzie małe firmy w większym stopniu posilają się środkami własnymi niż średnie. Największy udział środków własnych w budżecie innowacyjnym obserwujemy w grupie małych firm lubelskich i opolskich – powyżej 90% oraz średnich i małych firm mazowieckich i małopolskich – powyżej 80%. Na przeciwnym biegunie są małe firmy wielkopolskie i średnie świętokrzyskie, gdzie fundusze własne finansowały w 2004 roku mniej niż 40% nakładów innowacyjnych. Drugim najważniejszym źródłem finansowania innowacji są kredyty bankowe. Z kredytów korzystają głównie średnie firmy zachodniopomorskie oraz małe śląskie i wielkopolskie, gdzie stanowią one ponad 40% budżetu na innowacje. Sporadycznie MSP finansują innowacje z innych źródeł. Środki zagraniczne stanowiły 4% nakładów średnich firm w kujawsko-pomorskim, 3% w lubelskim i na Dolnym Śląsku, a także 3% nakładów małych przedsiębiorstw na Śląsku i Opolszczyźnie. Środki z budżetu państwa finansowały po 3% innowacji małych przedsiębiorstw dolnośląskich i podkarpackich oraz średnich firm podlaskich. W pozostałych regionach to źródło było śladowe. W najbliższych latach znaczenie środków publicznych w budżetach innowacyjnych przedsiębiorstw powinno wzrosnąć ze względu na fakt, że gros funduszy strukturalnych na rozwój przedsiębiorstw powiązana jest z procesem innowacyjnym.

Wsparcie działalności innowacyjnej ze środków publicznych otrzymało w 2004 roku 3% małych przedsiębiorstw, 9% średnich i 11% dużych. Mimo preferencji dla sektora MSP bardziej skuteczne w uzyskiwaniu publicznego wsparcia są więc duże firmy i dotyczy to zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego. Prawdopodobnie jest to częściowo pochodną silniejszej działalności innowacyjnej większych przedsiębiorstw, które tym samym częściej starają się o wsparcie na tę działalność. W przypadku średnich firm wsparcie pochodziło głównie ze środków Unii Europejskiej – 5% firm, funduszy centralnych – 3%, a także 2% przedsiębiorstw dostało wsparcie od jednostek samorządowych. 1 % średnich firm uzyskał wsparcie z VI Programu Ramowego UE. Około co setne małe przedsiębiorstwo w Polsce uzyskało wsparcie z każdego z powyższych źródeł, choć najwięcej przedsiębiorstw ze środków Unii Europejskiej. W przekroju regionalnym najbardziej skuteczne w pozyskiwaniu wsparcia były średnie firmy podkarpackie i lubelskie – 16% z nich otrzymało pomoc i było to głównie wsparcie z Unii Europejskiej i środków krajowych. Ponad 10% średnich firm warmińsko-mazurskich, podlaskich i kujawsko-pomorskich również było beneficjentami pomocy publicznej na innowacje i również przede wszystkim ze środków UE. Wsparcie trafiło więc przede wszystkim do najuboższych regionów. Najmniej średnich firm skorzystało ze wsparcia w zachodniopomorskim, lubuskim, mazowieckim i opolskim – 5-6%. Największy odsetek średnich firm – 2% uzyskało wsparcie z V lub VI Programu Ramowego Unii Europejskiej na Lubelszczyźnie i w woj. świętokrzyskim. Trudno jest uzyskać wsparcie z tego programu, więc świadczy to o istnieniu konkurencyjnych średnich przedsiębiorstw w tych słabych regionach. W grupie małych firm regiony liderzy w ujęciu aplikowania do Programu Ramowego to ponownie Lubelskie i Dolnośląskie, gdzie po 2% przedsiębiorstw dostało wsparcie. Najwięcej małych przedsiębiorstw, które uzyskały wsparcie na innowacje było w 2004 roku w regionie opolskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim – odpowiednio 7,6% i 5% i również były to głównie środki z UE.

Ważnym elementem rozwoju przedsiębiorstwa jest zarządzanie procesem innowacyjnym. Najlepiej z zarządzaniem procesem innowacyjnym radziły sobie MSP z woj. lubuskiego i wielkopolskiego, gdzie najmniej przedsiębiorstw objętych badaniem przez GUS zadeklarowało przeszkody w procesie innowacyjnym. Najwięcej MSP miało problemy z działalnością innowacyjną na Śląsku – ponad 30% z nich zgłosiło przerwanie, istotne opóźnienie lub nawet nierozpoczęcie procesu innowacyjnego.

3.7.3 Innowacje produktowe i procesowe

Polski sektor MSP wdraża więcej innowacji procesowych, czyli usprawnień sposobu wytwarzania, niż nowych wyrobów (innowacji produktowych). Pokrywa się to z dominacją nakładów inwestycyjnych w budżecie innowacyjnym. W latach 2002-2004 przeciętnie 14% małych firm i 32% średnich zastosowało nowe procesy, podczas gdy nowe wyroby wdrożyło 11% małych i 27% średnich. Większość innowacji produktowych dotyczyło wyrobów nowych dla rynku, a nie tylko dla danego przedsiębiorstwa.

Najwięcej średnich firm – powyżej 30%, wdrożyło innowacje produktowe w woj. świętokrzyskim, mazowieckim i śląskim, najmniej natomiast w lubuskim – 19%. Wśród małych firm najbardziej innowacyjne były przedsiębiorstwa podkarpackie, małopolskie

i śląskie – 14-15% wdrożyło nowe lub ulepszone produkty, z czego 12-14% dotyczyło produktów nowych dla rynku. Najslabiej w tym ujęciu wypadły małe firmy wielkopolskie, podlaskie i lubuskie – zaledwie 7% z nich było innowacyjnych produktowo w latach 2002-2004. W woj. lubuskim tylko 6% przedsiębiorstw wdrożyło innowacje będące nowością w skali branży.

Najwięcej – 20% małych firm małopolskich dokonało usprawnień procesów wytwórczych. Na przeciwnym biegunie znalazły się małe firmy wielkopolskie, gdzie innowacje procesowe wdrożyło 10% podmiotów. 18-19% małych przedsiębiorstw z Warmii i Mazur oraz Śląska zastosowało nowe sposoby wytwarzania w latach 2002-2004. Najbardziej innowacyjne spośród średnich przedsiębiorstw były śląskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie i małopolskie, gdyż ponad 35% z nich wdrożyło innowacje procesowe. Mniej niż ¼ firm lubuskich i zachodniopomorskich zastosowało nowe metody. Dysproporcje między województwami w zakresie innowacji procesowych są mniejsze niż w zakresie produktowych. Innowacje procesów zazwyczaj prowadzą do obniżenia kosztów, niestety często przez wprowadzenie pracooszczędnych metod. Dla likwidacji jednego z problemów Polski, jakim jest bezrobocie, szczególnie ważne są więc innowacje produktowe, otwierające nowe rynki zbytu, a stąd stwarzające większe szanse na wzrost zatrudnienia w sektorze MSP. Dobrym sygnałem jest to, że w latach 2002-2004 więcej firm w Polsce wdrożyło innowacje, zarówno produktowe, jak i procesowe, w porównaniu z okresem 1998-2000. W ujęciu produktowym obecnie wg statystyk było to 17% firm, podczas gdy we wcześniejszym okresie niecałe 14%. Nowe procesy w ostatniej trzylatce wdrożyło 21% przedsiębiorstw w Polsce, zaś w latach 1998-2000 około 11% (tabela 3.7.3).

Tabela 3.7.3. Innowacje produktowe i procesowe w MSP w 2004 roku

Odsetek firm, które wdrożyły	nowe lub ulepszone wyroby		wyroby nowe dla rynku		nowe procesy	
	małe	średnie	małe	średnie	małe	średnie
Polska	11	27	10	23	14	32
Dolnośląskie	10	25	8	22	11	29
Kujawsko-pomorskie	10	25	12	23	15	30
Lubelskie	11	28	10	28	15	39
Lubuskie	7	19	6	14	11	25
Łódzkie	9	27	10	22	14	29
Małopolskie	15	25	14	25	20	36
Mazowieckie	11	32	9	25	12	35
Opolskie	11	29	13	20	16	31
Podkarpackie	15	29	12	27	17	33
Podlaskie	7	22	8	21	10	27
Pomorskie	11	27	9	22	14	30
Śląskie	14	30	14	28	18	39
Świętokrzyskie	11	32	9	21	17	31
Warmińsko-mazurskie	8	27	11	25	19	38
Wielkopolskie	7	25	8	20	10	29
Zachodniopomorskie	9	22	11	16	13	22

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Nakłady na innowacje zwracają się co najmniej dwukrotnie. W latach 2002-2004 sprzedaż wyrobów nowych i zmodernizowanych małych firm w Polsce wyniosła przeciętnie 2,5 mln zł w jednym przedsiębiorstwie, czyli średniorocznie około 824 tys. zł, zaś nakłady na innowacje w 2004 roku 309 tys. zł. Podobnie sprzedaż innowacji średnich firm wyniosła średniorocznie w latach 2002-2004 około 3 mln zł, podczas gdy nakłady na innowacje w 2004 roku 1,57 mln zł. Mniej więcej 21% sprzedaży nowych wyrobów małych firm stanowił eksport. W przypadku średnich było to 27%.

Największe przychody ze sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych w latach 2002-2004 w grupie małych firm miały przedsiębiorstwa kujawsko-pomorskie, lubuskie i lubelskie – około 4,5 mln zł na przedsiębiorstwo. Wpływy w wysokości około 4 mln miało przeciętne małe przedsiębiorstwo innowacyjne z Mazowsza, województwa zachodniopomorskiego i opolskiego. Najslabiej w tym ujęciu wypadają małe przedsiębiorstwa innowacyjne z Podkarpacia i Podlasia, gdzie sprzedaż innowacyjnych produktów małych firm przyniosła im wpływy poniżej 1 mln zł w latach 2002-2004. Porównując nakłady na innowacje i sprzedaż wyrobów innowacyjnych, należy stwierdzić, że największą stopę zwrotu miały nakłady innowacyjne małych firm w województwie lubelskim, zachodniopomorskim i dolnośląskim, gdzie zwróciły się ponad czterokrotnie. W większości pozostałych regionów średnioroczna sprzedaż nowych wyrobów

w latach 2002-2004 była około dwa razy wyższa od nakładów na innowacje w 2004 roku. Najslabiej – zwrot na poziomie nakładów – wypadły małe firmy Wielkopolski i Podkarpacia.

W przypadku średnich przedsiębiorstw największą sprzedaż nowych lub ulepszonych wyrobów na firmę innowacyjną uzyskały firmy podlaskie – blisko 17 mln zł na przedsiębiorstwo w latach 2002-2004. Około 12 mln zł na innowacjach zarobiły firmy mazowieckie i warmińsko-mazurskie. Powyżej 10 mln zł jeszcze przedsiębiorstwa świętokrzyskie i śląskie. Najmniej wpływów ze sprzedaży nowych wyrobów – poniżej 6 mln zł – miało przeciętne średnie przedsiębiorstwo kujawsko-pomorskie i podkarpackie. W ujęciu zwrotu z nakładów innowacyjnych najlepiej wypadły średnie firmy warmińsko-mazurskie i podlaskie – zwrot około pięciokrotny oraz opolskie – około 3-krotny. W większości pozostałych regionów przeciętnie średnie firmy uzyskały sprzedaż z nowych i zmodernizowanych wyrobów około dwukrotnie wyższą od zaangażowanych nakładów, podobnie jak małe. Najgorzej radziły sobie w tym względzie średnie firmy kujawsko-pomorskie, gdzie sprzedaż innowacji była niedużo większa od nakładów innowacyjnych (tabela 3.7.4).

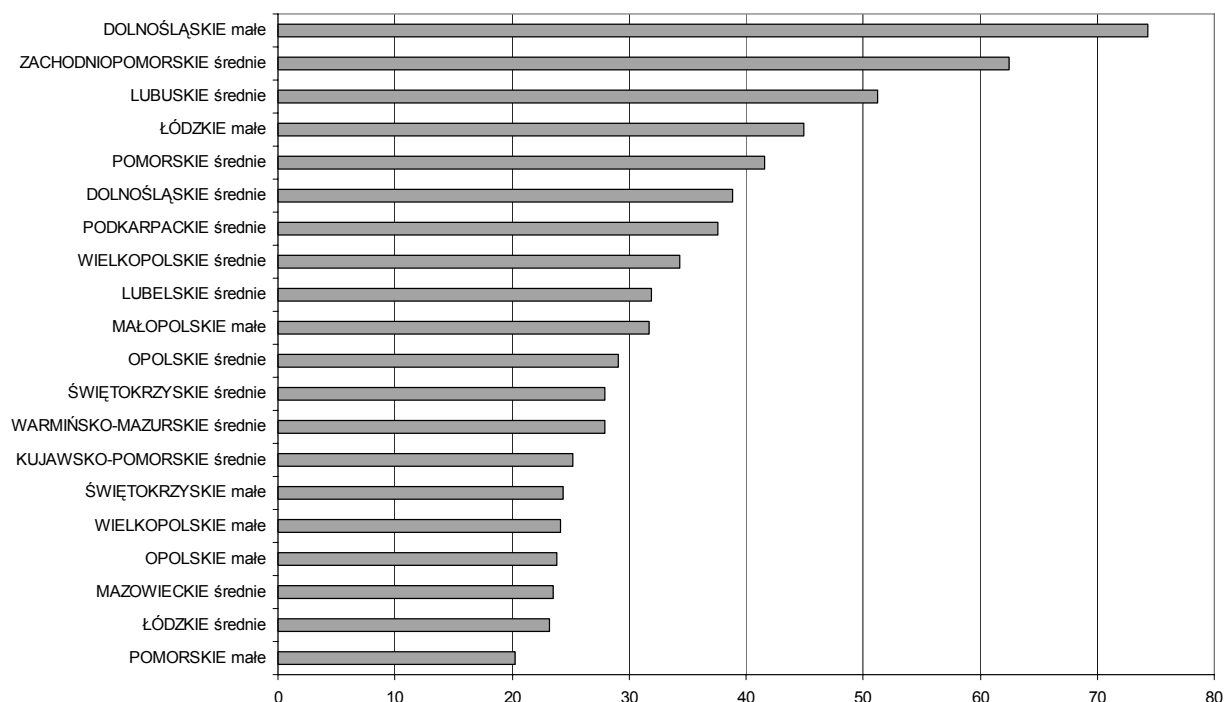
Tabela 3.7.4. Sprzedaż wyrobów nowych i zmodernizowanych w I. 2002-2004 według województw

	Sprzedaż wyrobów nowych i zmodernizowanych na firmę innowacyjną w tys. zł		Udział sprzedaży na eksport w %	
	firmy małe	firmy średnie	firmy małe	firmy średnie
Dolnośląskie	2609	7230	74	39
Kujawsko-pomorskie	4651	5272	5	25
Lubelskie	4494	6145	8	32
Lubuskie	4561	7536	6	51
Łódzkie	1884	8106	45	23
Małopolskie	1641	9532	32	15
Mazowieckie	3971	12432	11	23
Opolskie	3777	9525	24	29
Podkarpackie	606	5528	10	38
Podlaskie	871	16937	17	8
Pomorskie	2232	6007	20	42
Śląskie	1551	10561	18	19
Świętokrzyskie	2010	11205	24	28
Warmińsko-mazurskie	1817	12225	11	28
Wielkopolskie	1347	7202	24	34
Zachodniopomorskie	3964	8927	19	62
Polska	2473	9046	21	27

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

O konkurencyjności międzynarodowej innowacji produktowych polskich MSP świadczy udział eksportu w sprzedaży. Najwięcej nowych produktów sprzedawały za granicę małe firmy z Dolnego Śląska – powyżej 70% sprzedaży, średnie firmy zachodniopomorskie – 62% oraz średnie przedsiębiorstwa lubuskie – 51%. Najgorzej radziły sobie na rynku światowym małe przedsiębiorstwa kujawsko-pomorskie, lubuskie i lubelskie oraz średnie firmy podlaskie, które ułożyły w latach 2002-2004 za granicą do 8% sprzedaży nowych zmodernizowanych wyrobów.

Wykres 3.7.4. Udział eksportu w sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych – liderzy (%) w 2004 roku

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Podstawowym efektem innowacji produktowych dla innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw jest poprawa jakości istniejących produktów – wskazało na ten rezultat 41% małych i 38% średnich przedsiębiorstw innowacyjnych. Oznacza to, że MSP raczej dokonują ulepszeń niż dywersyfikują produkcję. Rozszerzenie asortymentu produkcji jest drugim co do ważności skutkiem zadeklarowanym przez 35% małych i 36% średnich przedsiębiorstw w Polsce. MSP chcą więc różnicować swoją działalność celem zwiększenia udziału w rynku. Po 28% średnich i małych innowatorów uznało chęć wejścia na nowe rynki za główny powód i skutek innowacji w obrębie wyrobów. Więcej niż co trzecie MSP podjęło więc działalność innowacyjną celem ekspansji i dywersyfikacji produkcji. Dobrze to świadczy o woli wzrostu w sektorze, co w efekcie może zmniejszyć wrażliwość przedsiębiorstw na zakłócenia gospodarcze.

Zwiększenie asortymentu produkcji to rezultat innowacji procesowych dostrzeżony przede wszystkim przez średnie firmy opolskie, łódzkie i wielkopolskie oraz małe podlaskie, podkarpackie, lubelskie i świętokrzyskie, a także MSP z Mazowsza. Najmniej – 19% małych podmiotów innowacyjnych z kujawsko-pomorskiego zanotowało ten efekt. Wejście na nowe rynki było rezultatem innowacji głównie małych firm dolnośląskich i warmińsko-mazurskich oraz średnich opolskich – tak uznało ponad 40% podmiotów. Mniej niż 20% przedsiębiorstw zauważyło ten skutek w gronie małych przedsiębiorstw lubelskich, kujawsko-pomorskich, świętokrzyskich i średnich podlaskich.

Ponad połowa małych firm lubelskich, wielkopolskich i opolskich podniosła jakość wyrobów w wyniku innowacji. Najmniej – od 27% do 29% podmiotów dostrzegło ten efekt wśród średnich przedsiębiorstw śląskich oraz lubuskich.

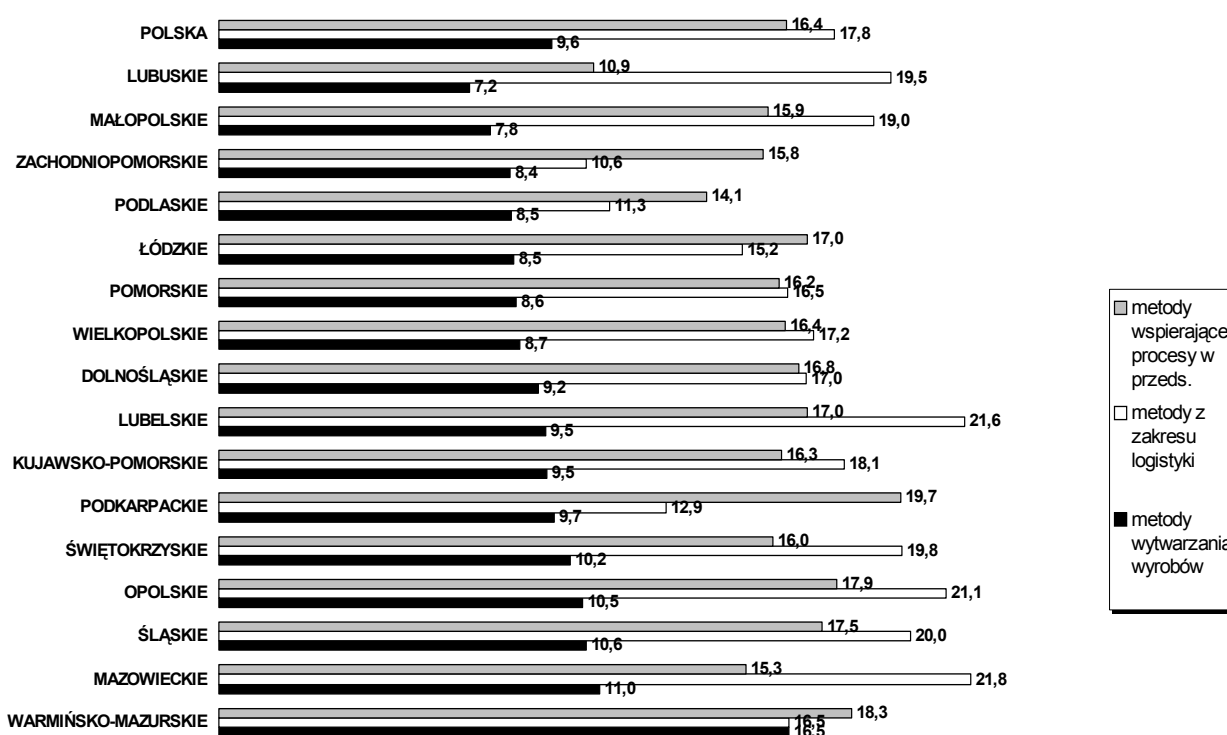
Innowacje procesowe małych przedsiębiorstw w Polsce wdrożone w latach 2002-2004 to głównie nowe metody wspierające procesy w przedsiębiorstwie – 7% firm, natomiast w średnich nowe metody z zakresu logistyki – 18% innowatorów. Najmniej przedsiębiorstw w obu grupach wielkościowych – 4% małych i 10% średnich – wdrożyło nowe metody wytwarzania produktów. Oznacza to, że większość firm wprowadziła już określone technologie produkcji, a obecnie usprawnia kwestie związane m.in. z organizacją sprzedaży. Najwięcej przedsiębiorstw – zarówno małych, jak i średnich, wdrożyło nowe metody wywarzania produktów w województwie warmińsko-mazurskim. W innych regionach ten rodzaj innowacji procesowych był znacznie mniej popularny. Najrzadziej nowe metody wytwarzania produktów wprowadzały małe firmy dolnośląskie, podlaskie i mazowieckie oraz średnie lubuskie i małopolskie. Nowe metody z zakresu logistyki zastosowało ponad 20% średnich przedsiębiorstw z Lubelszczyzny, Mazowsza i Opolszczyzny. W grupie małych firm

ten rodzaj innowacji procesowych był najpopularniejszy na Warmii i Mazurach oraz w regionie lubuskim – około 9% przedsiębiorstw wdrożyło nowe metody logistyczne. Nowe metody wspierające procesy w przedsiębiorstwie zastosowało najwięcej, tj. około 12%, małych przedsiębiorstw ze Śląska oraz około 10% z Małopolski. Najmniej natomiast – 4% przedsiębiorstw z Opolszczyzny. Wśród średnich firm takie innowacje procesowe były popularne szczególnie na Podkarpaciu – wdrożyło je 20% firm, a także na Warmii i Mazurach – 18%. Najmniej (11%) średnich firm zastosowało nowe metody wspierające procesy w przedsiębiorstwie w województwie lubuskim (wykresy 3.7.6 i 3.7.7).

MSP przemysłowe za główny skutek wprowadzenia innowacji procesowych uznały zwiększenie zdolności produkcyjnych – około 30% innowatorów. Nieznacznie mniej istotnym skutkiem, ale wskazanym przez co czwarte MSP, było zwiększenie elastyczności produkcji. Dzięki innowacjom procesowym firmy mogą więc realizować korzyści skali, a jednocześnie szybko reagować na zakłócenia gospodarcze.

Po około 16% małych i 17% średnich osiągnęło dzięki innowacjom procesowym obniżkę kosztów pracy, co sugeruje, że w ich wyniku zwolniły one pracowników. Zbliżona liczba firm zanotowała spadek materiałochłonności produkcji, czyli mogły one ograniczyć zakupy surowców dla produkcji. Najwięcej – 49% małych innowatorów z łódzkiego oraz 42% z lubelskiego wskazało wzrost elastyczności produkcji za skutek innowacji procesowych. Za istotny rezultat uznało to również ponad 30% małych firm z Podkarpacia, Mazowsza, Pomorza Zachodniego oraz średnich podmiotów z Opolszczyzny, a także MSP z Warmii i Mazur. Najmniej doceniają ten efekt innowacji procesowych MSP lubuskie i średnie przedsiębiorstwa Podlasia – uznało tak poniżej 15% firm.

Wykres 3.7.5. Innowacje procesowe w średnich firmach – odsetek wszystkich przedsiębiorstw w 2004 roku

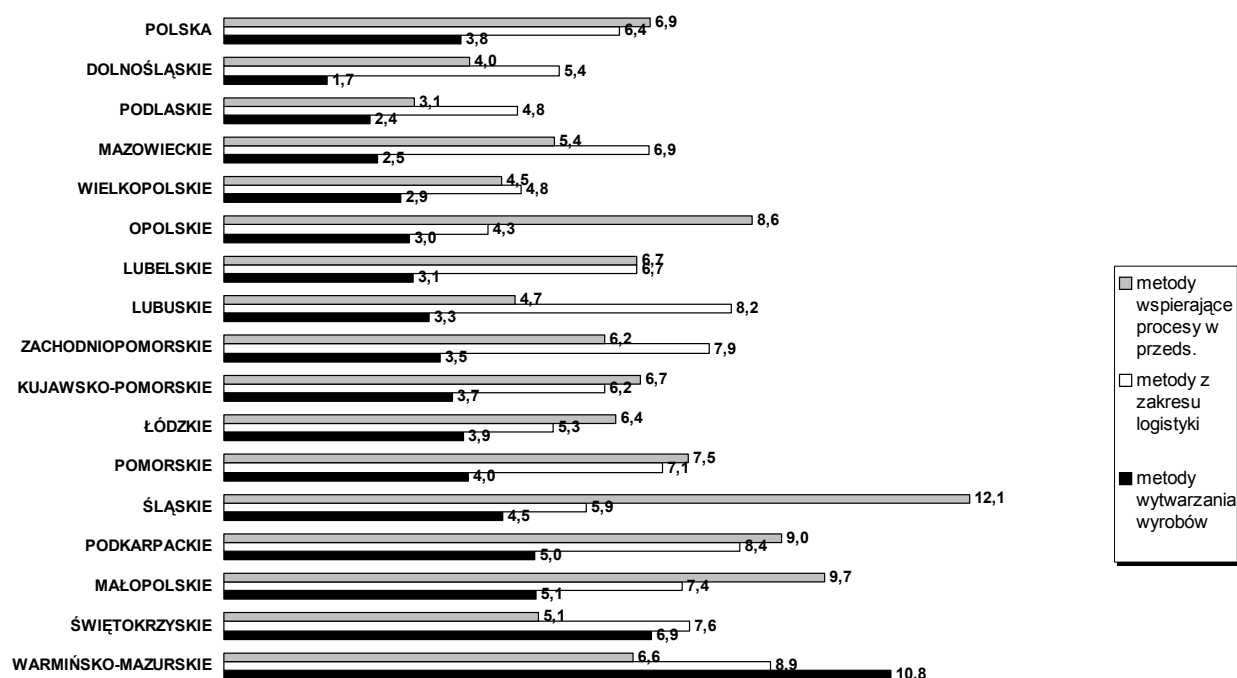

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Zwiększenie zdolności produkcyjnych jako rezultat zmian w procesach wytwórczych zostało dostrzeżone głównie wśród małych firm łódzkich, lubelskich i mazowieckich oraz średnich warmińsko-mazurskich – tak stwierdziło ponad 35% podmiotów. Na przeciw-

stawnym końcu są małe firmy z Pomorza, gdzie tylko 13% przedsiębiorstw zwiększyło zdolności produkcyjne w wyniku innowacji procesowych. Mniej niż 20% innowatorów – zauważyło ten efekt w gronie małych firm wielkopolskich i średnich lubuskich.

Wykres 3.7.6. Innowacje procesowe w małych firmach – odsetek wszystkich przedsiębiorstw w 2004 roku

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

Zmniejszenie kosztów pracy jako skutek zmian w procesach nastąpiło u 25% innowatorów małych i średnich z warmińsko-mazurskiego i małych z Podlasia. Za istotny skutek uznała go też co piąta mała firma lubelskiego, dolnośląskiego, lubuskiego i świętokrzyskiego oraz średnia z Mazowsza i MSP z kujawsko-pomorskiego. Najmniejsze znaczenie – dla mniej niż 10% innowatorów, spadek pracochłonności miał wśród małych przedsiębiorstw pomorskich i wielkopolskich. Obniżka materiałochłonności i energochłonności na jednostkę produkcji to efekt dostrzeżony głównie przez MSP z Warmii i Mazur oraz małe przedsiębiorstwa z łódzkiego – więcej niż co czwarta firma innowacyjna zmniejszyła jednostkowe zakupy surowców. Skutek ten był najmniej istotny dla średnich przedsiębiorstw z Podkarpacia i Zachodniego Pomorza – odczuło go około 8% podmiotów.

3.7.4. Bariery w działalności innowacyjnej

We wszystkich regionach najważniejsze czynniki utrudniające procesy innowacyjne to czynniki ekonomiczne takie jak brak środków finansowych, zbyt wysokie koszty innowacji i brak zewnętrznych źródeł finansowania – wskazuje na nie przeciętnie w Polsce od 50% do 60% firm. Szczególnie ważną barierą są one dla MSP warmińsko-mazurskich i lubelskich, czyli tych z najuboższych regionów. Brak środków finansowych to też bardzo ważna bariera dla MSP świętokrzyskich, zaś zbyt wysokie koszty innowacji odczuwają szczególnie firmy ze Śląska. Niedostatek zewnętrznych środków finansowych poza MSP lubelskimi i warmińsko-mazurskimi dotkliwie odczuwają też zwłaszcza firmy lubuskie i zachodniopomorskie. Najmniej na brak środków finansowych uskarżają się firmy kujawsko-pomorskie, co prawdopodobnie wynika z faktu dostępności zewnętrznego finansowania w tym regionie. Zaledwie około 30% firm wskazało na brak zewnętrznych środków jako istotną barierę innowacyjności. Zbyt wysokie koszty innowacji najmniej dotkliwie dostrzegają MSP podlaskie.

Druga co do istotności kategoria czynników utrudniających procesy innowacyjne to czynniki rynkowe, tj. niepewny popyt i opanowanie rynku przez dominujące przedsiębiorstwo. Za istotne bariery postrzega je co trzecia firma. Niepewny popyt to problem głównie firm śląskich i łódzkich, zaś zdominowanie rynku przez głównego gracza odczuwają szczególnie silnie MSP śląskie i wielkopolskie (ponad 40% badanych firm wskazało na ten problem). Sporadycznie zgłaszają utrudnienie w postaci niepewnego popytu firmy w kujawsko-pomorskim i lubuskim, zaś zdominowanie rynku najmniej przeszkadza MSP zachodniopomorskim i kujawsko-pomorskim. Przeciętnie 16% firm w Polsce uznaje za istotną barierę brak popytu i dotyczy to najbardziej MSP łódzkich, dolnośląskich i podlaskich, zaś najmniej dostrzegają ten problem MSP podkarpackie i świętokrzyskie.

Dosyć istotne są też bariery związane z wiedzą – szczególnie problemy w znalezieniu partnerów zgłaszane przeciętnie przez 22% MSP oraz brak wykwalifikowanego personelu – średnio 15% MSP. Trudności w znalezieniu partnerów odczuwają najbardziej dotkliwie MSP wielkopolskie, warmińsko-mazurskie i podlaskie, natomiast brak wykwalifikowanych pracowników MSP warmińsko-mazurskie i opolskie. Przeszkody te są najmniej istotne w kujawsko-pomorskim i świętokrzyskim. Około 10% MSP polskich uznaje za barierę brak informacji na temat technologii i rynku. Najdotkliwiej brak informacji o rynku odczuwają MSP zachodniopomorskie – co piąte MSP dostrzega tę barierę, z kolei brak informacji o technologii podkarpackie i dolnośląskie – po około 15% firm. Stosunkowo dużo przedsiębiorstw odczuwa brak informacji o rynku w woj. opolskim, pomorskim, śląskim i warmińsko-mazurskim.

Z punktu widzenia polityki proinnowacyjnej państwa i działań rządu ważne jest przełamanie bariery, jaką jest brak potrzeby działalności innowacyjnej. Bariera ta jest widoczna u 11% MSP w Polsce. Szczególnie występuje to u przedsiębiorców z woj. kujawsko-pomorskiego (30%) i łódzkiego (15%). Najmniej MSP wskazało na tę barierę na Wielkopolsce, w regionach świętokrzyskim i podlaskim. Waga i znaczenie powyższego problemu jest na tyle istotne, że wymaga promocji działań proinnowacyjnych.

Rozdział 4

System wspierania innowacji w Polsce

Sektor przedsiębiorstw

Sektor uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych

Infrastruktura pośrednicząca i wspierająca

System finansowy

Instytucje publiczne

Programy publiczne

Na innowacyjność gospodarki i sektora przedsiębiorstw można i należy patrzeć przez pryzmat systemu wspierania innowacji w Polsce i jego efektywności – jako całości i poszczególnych elementów. Zgodnie z koncepcją systemu innowacyjnego kluczowym czynnikiem wpływającym na jego dynamikę są współzależności pomiędzy poszczególnymi aktorami procesu innowacyjnego. Innowacje oraz postęp technologiczny są rezultatem interakcji pomiędzy podmiotami zajmującymi się tworzeniem, transferem oraz wykorzystywaniem różnego rodzaju wiedzy. Kluczowym elementem systemu innowacji są przedsiębiorstwa, ponieważ to one wdrażają nowe rozwiązania, pomysły i technologie do praktyki gospodarczej. Niewątpliwie ważny jest sposób, w jaki organizują one proces produkcyjny i innowacyjny oraz finansują swoją działalność, a także kanały dostępu do zewnętrznych źródeł wiedzy. Koncepcja systemu innowacyjnego kładzie także nacisk na wzrastającą liczbę instytucji zaangażowanych w proces produkcji i dystrybucji wiedzy, takich jak: uczelnie wyższe, jednostki badawczo-rozwojowe, centra transferu technologii, parki technologiczne, instytucje okołobiznesowe itp. Sukces przedsiębiorstw jest w coraz większym stopniu uzależniony od umiejętności uzyskiwania i efektywności wykorzystywania wiedzy od tych instytucji. Innowacyjność sektora przedsiębiorstw jest więc w pewnym sensie uzależniona także od jego otoczenia.

Poniżej prezentujemy ocenę głównych elementów systemu, tj.:

- sektora przedsiębiorstw,
- uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych,
- infrastruktury pośredniczącej i wspierającej,
- systemu finansowego,
- agend i programów publicznych.

4.1. Sektor przedsiębiorstw

Innowacyjność polskiej gospodarki i polskich przedsiębiorstw mierzona różnymi standardowymi wskaźnikami jest stosunkowo niska. Jednocześnie polska gospodarka rozwija się w dość szybkim tempie, zaś polskie firmy podlegają rosnącej presji konkurencyjnej, która powszechnie uznawana jest za podstawowy czynnik stymulujący innowacyjność.

Na pewien paradoks pomiędzy wskaźnikami a rzeczywistością zwracają uwagę m.in. Tamowicz i Szultka (2005)⁶¹, podkreślając, iż na innowacyjność polskich przedsiębiorstw należy spojrzeć przez pryzmat dynamiki zmian i złożoności procesów transformacyjnych. Miarą innowacyjności polskich przedsiębiorstw i gospodarki może być ogrom restrukturyzacji, jaka musiała dokonać się na poziomie przedsiębiorstw i sektorów⁶². Należy także zwrócić uwagę na dynamikę wzrostu nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych, które na przestrzeni lat 1995-2003 rosły szybciej niż przychody (co obrazuje wzrost wskaźnika innowacyjności z poziomu 2,2% do 4,2%)⁶³. Konieczność szybkiego nadrobienia luki technologicznej oznaczała także, że nakłady na działalność innowacyjną musiały mieć raczej postać zakupu maszyn i urządzeń niż wydatków na prace badawczo-rozwojowe.

Ciekawe wnioski płyną także z opublikowanego niedawno raportu The Conference Board⁶⁴. Jego autorzy wskazują, że zjawisko innowacyjności jest dziś trwale wpisane w funkcjonowanie polskiego rynku i przedsiębiorstw, jego dynamika wciąż wzrasta, zaś Polska notuje w ostatnich latach jeden z najwyższych wskaźników przyrostu produktywności mierzonej w wartości sprzedanej na jednego zatrudnionego. Stopień adaptacyjności polskich przedsiębiorstw do nowych, szybko zmieniających się warunków otoczenia jest bardzo wysoki, dzięki czemu potrafią one skutecznie konkurować na wielu rynkach zagranicznych⁶⁵.

Powyższe obserwacje nie oznaczają jednak, że należy ignorować standardowe wskaźniki innowacyjności, które w wielu przypadkach są alarmująco niskie. Należy jednak pamiętać, że taki stan rzeczy wynika ze stopnia rozwoju firm, a także niedoskonałości ich otoczenia (słabość sektora badawczo-rozwojowego, utrudniony dostęp do środków publicznych na działalność B+R, niesprzyjające przepisy podatkowe itp.). W tym kontekście warto zwrócić uwagę na wskaźniki obrazujące aktywność badawczo-rozwojową przedsię-

61 P. Tamowicz, S. Szultka, *Innowacje i gospodarka – na przekór stereotypom, w: Między nauką a gospodarką – kontynuacja czy reforma?*, Niebieskie Księgi Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej, PFSL/IBnGR, Gdańsk 2005.

62 Budowa organizacji nastawionych na rynek, a nie produkcję, wygaszanie produkcji nierentownej, zbywanie zbędnych aktywów, zmniejszanie materiałochłonności i energochłonności, zmiany w strukturze zatrudnienia, automatyzacja procesów produkcyjnych, komputeryzacja. Za Tamowicz i Szultka (2005). Szczegółowo patrz także J. Muiżel (red.), *Przedsiębiorstwa w procesie transformacji*, Poltext 1997.

63 Wskaźnik ten oddaje relację nakładów na Działalność innowacyjną do wielkości sprzedaży. Rekordowy poziom osiągnął on w 1999 r.

64 'Źródła i strategie innowacyjności przedsiębiorstw', raport The Conference Board (projekt badawczy zorganizowany we współpracy z Instytutem Nauk Ekonomicznych PAN oraz firmami Accenture i House of Skills), Warszawa 2005. Raport ten opiera się na 111 ankietach otrzymanych od respondentów z grupy 500 największych przedsiębiorstw (Lista 500 Rzeczypospolitej) oraz 700 największych przedsiębiorstw sektora wysokich technologii (ranking tygodnika *Teleinfo*) oraz 19 wywiadach bezpośrednich.

65 Ostatnie dane GUS pokazują, że w roku 2005 pomimo umocnienia się złotówki polski eksport znacząco wzrósł.

biorstw – są one generalnie niskie i mają relatywnie mały udział w strukturze krajowych nakładów na działalność B+R⁶⁶. Niski jest także odsetek pracowników naukowych zatrudnionych w przedsiębiorstwach – zaledwie ok. 6%, podczas gdy w Stanach Zjednoczonych czterech z pięciu naukowców jest zatrudnionych w przemyśle⁶⁷. Motywacja przedsiębiorstw do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej jest ściśle podporządkowana mechanizmom tworzenia innowacyjności, te zaś z kolei są pochodną fazy rozwoju firm i transformacji gospodarki. W polskich warunkach innowacyjność tworzona jest głównie poprzez procesy inwestycyjne (zakupy maszyn, technologii, licencji), zmiany organizacyjne oraz przepływy wykwalifikowanej siły roboczej. Prowadzenie prac badawczo-rozwojowych (jako źródło nowych rozwiązań technologicznych czy produktowych) jest postrzegane jako działanie obarczone dużym ryzykiem niepowodzenia, co w połączeniu z wciąż ograniczonym potencjałem finansowym polskich przedsiębiorstw (szczególnie małych i średnich) sprawia, iż jedynie stosunkowo niewielka liczba przedsiębiorstw aktywnie angażuje się w prowadzenie tego typu prac. Sposób postrzegania i stosunek polskich przedsiębiorstw do prac badawczo-rozwojowych będzie jednak z pewnością ewoluował wraz z transformacją tego sektora.

Poważniejszym problemem jest więc fakt, iż polskie firmy często nie znajdują odpowiednich partnerów po stronie sektora badawczo-rozwojowego. Ten rozdźwięk jest szczególnie niekorzystny dla mniejszych firm, które nie będą w stanie zbudować własnego potencjału badawczego. Według wspomnianego już raportu The Conference Board opinia nt. krajowych ośrodków badawczo-rozwojowych jest wśród badanych przedsiębiorstw⁶⁸ negatywna – uważają one, że system tych jednostek jest praktycznie sparaliżowany. Zaledwie w 8% przypadków firmy wskazały krajowe jednostki B+R jako źródło wiedzy dla innowacji, wskazując jednocześnie, że coraz częściej korzystają z wyspecjalizowanych ośrodków zagranicznych. W latach 2001-2003 jedynie 3,44% przedsiębiorstw przemysłowych ujętych w statystykach GUS odnośnie prowadzenia działalności innowacyjnej posiadało porozumienia (umowy) o współpracy z jednostkami badawczo-rozwojowymi i jedynie 2,81% z krajowymi i zagranicznymi szkołami wyższymi. Równocześnie w 2004 r. sektor przedsiębiorstw przemysłowych przeznaczył jedynie 28,7% wszystkich wydatkowanych środków (tj. kwotę 339,7 mln zł) na finansowanie działalności B+R realizowanej w jednostkach badawczo-rozwojowych (JBR), wyższych uczelniach i placówkach PAN⁶⁹. 436,4 mln zł było z kolei wydatkowanych na zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw, przy czym w latach 2003-2004 od 49% do 42% nabywanych licencji pochodziło z zagranicy. Analizując nakłady na działalność B+R sektora przedsiębiorstw (prywatnego), warto także zauważyć, że w roku 2004 zaledwie 7% tych nakładów było finansowanych ze środków budżetowych w kwocie 63,7 mln zł⁷⁰, która stanowiła jednocześnie zaledwie 2% wszystkich środków budżetowych przeznaczonych na działalność B+R⁷¹.

Niewątpliwym jest fakt, iż stosunkowo mały jest zakres sektora wysokich technologii, zaś procesy tworzenia firm akademickich nie nabrały jeszcze rozmachu. Pozytywną tendencją jest natomiast przenoszenie się do Polski centrów badawczo-rozwojowych działających w ramach międzynarodowych koncernów – czemu sprzyjają czynniki obiektywne (dostęp do relatywnie tanich i wykwalifikowanych zasobów), jak również rozwój odpowiedniej infrastruktury oraz bodźce podatkowe⁷².

Rozrasta się również cała infrastruktura wspierania przedsiębiorczości i firm wysokich technologii, co należy ocenić pozytywnie, jednak wciąż brakuje bardziej wyrazistych programów publicznych wspierających świadczenie usług inkubacji przedsiębiorstw. Do rozbudowywania tej infrastruktury należy z pewnością podchodzić z odpowiednią dozą ostrożności, dostępność funduszy strukturalnych niesie bowiem ryzyko przeinwestowania. Doświadczenia wydatkowania funduszy strukturalnych pokazują, że zdecydowanie łatwiej jest zakontraktować środki dla instytucji otoczenia biznesu (konkretny, zinstytucjonalizowany odbiorca), niż uruchomić programy zwiększające dostęp do kapitału ryzyka dla MSP, czy programy stymulujące rozwój współpracy w ramach klastrów. W oparciu o fundusze

66 Warto także pamiętać, że mało sprzyjające przepisy podatkowe – zmienione dopiero niedawno ustawą o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej – mogły prowadzić do ukrywania części kosztów działalności badawczo-rozwojowej.

67 "Źródła i strategie..."

68 Głównie przedsiębiorstw dużych, czyli potencjalnie najlepszych klientów!

69 Dla poszczególnych rodzajów jednostek było to odpowiednio 20,8%, 6,9% i 1% ogólnych wydatków sektora prywatnego, które według statystyk GUS odnośnie działalności B+R wyniosły 1.182,2 mln zł. Według statystyk GUS odnośnie nakładów na Działalność innowacyjną wydatki przedsiębiorstw przemysłowych na Działalność B+R wyniosły 1.160,9 mln zł.

70 Wydatki budżetowe na B+R w postaci dotacji MNiI były jednak wyższe i w sumie wyniosły ok. 112 mln zł – część z nich trafiła zapewne do tej części sektora MSP, która nie jest ujmowana w statystykach GUS prowadzonych dla przedsiębiorstw przemysłowych zatrudniających powyżej 49 pracowników.

71 W 2004 r. 97% finansowania budżetowego przeznaczonego na Działalność B+R trafiło do szkół wyższych (42,9%), JBR'ów (35,6%) i placówek PAN (18,4%), przy czym największy wskaźnik współfinansowania nakładów tych jednostek przez sektor przedsiębiorstw wynosił 13,3% w przypadku JBR; dla uczelni i jednostek PAN było to odpowiednio 5% i 1,7%.

72 W kraju podjęto już Działalność ponad 20 zagranicznych centrów badawczych. Wiele takich inwestycji lokuje się w specjalnych strefach ekonomicznych, gdzie często powstają także parki naukowo-technologiczne (patrz Kraków, Gdańsk). Przyciąganiu do Polski centrów badawczo-rozwojowych międzynarodowych korporacji mają służyć m.in. rozwiązania podatkowe dla tzw. centrów badawczo-rozwojowych, przewidziane w nowej ustawie o niektórych formach wspierania innowacyjności.

strukturalne (a konkretnie Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich) rozwija się także cała infrastruktura szkoleniowa, która powinna wzmacniać potencjał kapitału ludzkiego krajowych przedsiębiorstw.

Warto także zwrócić uwagę na jeszcze jedną charakterystykę polskiego sektora przedsiębiorstw. O niewielkiej skali współpracy na linii firmy – sektor B+R była już mowa. Przedsiębiorstwa nie są także skłonne współpracować z innymi przedsiębiorstwami, na co wskazuje szereg badań⁷³, jak również dane prezentowane przez GUS. W latach 2001-2003 zaledwie 10,5% przedsiębiorstw przemysłowych posiadało porozumienia (umowy) o współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, przy czym największy odsetek firm (4,4%) współpracowało z dostawcami wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania, zaś jedynie 0,8% firm współpracowało z konkurentami i innymi przedsiębiorstwami z tej samej branży. W przypadku przedsiębiorstw w sekcji *Przetwórstwa przemysłowego* w ramach procesów innowacyjnych współpracowało ogółem ok. 7,6% przedsiębiorstw, w tym w ramach wysokiej techniki – 18%, średnio-wysokiej – 13,8%, średnio-niskiej – 8,7% i niskiej – 4,2%. W sektorze usług 9,4% podmiotów posiadało porozumienia (umowy) o współpracy, przy czym z dostawcami współpracowało 5% firm, zaś z jednostkami badawczo-rozwojowymi i szkołami wyższymi odpowiednio 1,8% i 1,2%.

W powyższym kontekście jako bardzo pozytywną należy ocenić inicjatywę powołania Polskich Platform Technologicznych, które integrują środowiska przedsiębiorców i jednostek badawczo-rozwojowych oraz organizują formułowanie opinii przemysłu odnośnie pożądanых kierunków badań, tak w ramach krajowego programu ramowego, jak również europejskiego⁷⁴. Krajowe platformy technologiczne mogą także stać się załącznikiem inicjatyw klastrowych (sieci innowacyjnych) realizowanych na poziomie ponadregionalnym.

W opisie sektora przedsiębiorstw warto także wspomnieć o potencjalnie nowym elemencie prywatnego sektora B+R w Polsce – a mianowicie instytucji centrum badawczo-rozwojowego, wprowadzonego ustawą o niektórych formach wspierania innowacyjności⁷⁵. Zgodnie z ustawą, status centrum badawczo-rozwojowego będzie mógł uzyskać przedsiębiorca, u którego:

- co najmniej 50% całkowitych przychodów pochodzi ze sprzedaży prac badawczo-rozwojowych,
- całkowita wartość obrotów wyniesie min. 800 tys. euro.

Przedsiębiorstwa, które uzyskają status centrum badawczo-rozwojowego (CBR), będą mogły pomniejszać podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym o kwotę przeznaczoną na tzw. fundusz innowacyjności. Ustawa zwalnia też z płacenia podatku od nieruchomości, podatku rolnego i leśnego w zakresie przedmiotów opodatkowania wykorzystywanych na prowadzenie badań i prac rozwojowych.

Można przyjąć, że do powstawania CBR będzie prowadziła m.in. restrukturyzacja (prywatyzacja) jednostek badawczo-rozwojowych. Oczekuje się także, że możliwość uzyskania statusu CBR będzie przyciągać do Polski centra badawczo-rozwojowe firm zagranicznych i międzynarodowych koncernów. Jednocześnie można jednak mieć wątpliwości odnośnie kryteriów uzyskiwania statusu CBR, które ze względu na swój charakter stanowić mogą bariery wejścia na ten „rynek” dla mniejszych podmiotów krajowych. Wydaje się natomiast, że polityka państwa powinna przede wszystkim wspierać funkcjonowanie centrów, które będą prowadziły prace badawczo-rozwojowe na potrzeby firm z sektora MSP.

73 M.in. przeprowadzonych przez IBnGR.

74 Do inicjatywy krajowych platform technologicznych można zgłosić jedynie takie zastrzeżenie, że funkcjonalność ich tworzenia była podporządkowana analogicznej inicjatywie platform europejskich uruchomionych na potrzeby formułowania europejskich programów badawczych, a nie strukturze polskiego przemysłu.

75 Ustawa z 29 lipca 2005 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, (Dz. U. nr 179 poz. 1484).

4.2. Sektor uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych

Sektor uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych stanowi niewątpliwie bardzo ważną część krajowego systemu innowacji – w ramach tego sektora realizowana jest obecnie zdecydowana większość prac badawczo-rozwojowych finansowanych ze środków publicznych i jednocześnie jest on źródłem kadr dla nowoczesnej gospodarki. Potencjalnie sektor ten powinien być także źródłem powstawania nowych firm technologicznych i akademickich.

Polski sektor badawczo-rozwojowy jest stosunkowo rozbudowany i absorbuje zdecydowaną większość publicznych środków przeznaczonych na działalność badawczo-rozwojową. Największą słabością sektora badawczo-rozwojowego jest jednak fakt, iż nie został on poddany tak silnym i szybkim przeobrażeniom, jak sektor przedsiębiorstw. Zauważają to m.in. Żylicz i Jajszczyk (2005), pisząc: „Stan sektora badawczo-rozwojowego w Polsce jest niezadowalający. Wynika to przede wszystkim stąd, że ta sfera życia w naszym kraju, tak niezbędna do stworzenia innowacyjnej gospodarki, nie uległa restrukturyzacji po roku 1989/1990”. Nie udało się przeprowadzić prywatyzacji i restrukturyzacji systemu państwowych jednostek badawczo-rozwojowych. Wiele zastrzeżeń podnoszonych jest także do systemu funkcjonowania (i jakości!) wyższych uczelni, które zatrudniają większość pracowników naukowych (ok. 75%⁷⁶) i kształcą wyspecjalizowane kadry dla gospodarki. Ilościowy rozwój sektora edukacji (w tym także realizowanych szkoleń⁷⁷) może z pewnością cieszyć. Pomimo faktu, iż udział osób z wyższym wykształceniem w populacji osób w wieku 25-59 lat kształtuje się dla Polski poniżej średniej unijnej⁷⁸, to właśnie Polska w 2001 r. miała najwyższą liczbę absolwentów szkół wyższych na 1.000 osób w wieku 20-29 lat⁷⁹. Problemem jest jednak dostosowanie profilu kształcenia do potrzeb gospodarki, wysokie bezrobocie młodych ludzi i odpływ tych najlepiej wykwalifikowanych za granicę⁸⁰. W Polsce zaczyna także brakować ludzi z wykształceniem technicznym⁸¹.

Środki, które przeznacza się w Polsce na działalność badawczo-rozwojową oraz szkolnictwo wyższe, nie są wysokie w porównaniu do liderów. Poniższa tabela przedstawia relację inwestycji w wiedzę do PKB w latach 1995-2006. Zgodnie z metodologią OECD do kategorii tej zalicza się nakłady na działalność B+R, wydatki publiczne i prywatne – na szkolnictwo wyższe oraz nakłady na oprogramowanie. Nakłady te w relacji do PKB przyjmowały w ostatnich latach najwyższe wartości dla Szwecji, Stanów Zjednoczonych, Korei i Finlandii. W 1998 r. wartości te w wymienionych krajach mieściły się w granicach od 5,2% w Finlandii do 6,5% w Szwecji, podczas gdy średnia dla OECD wynosiła 4,7%, a dla UE – 3,6%.⁸² Warto także zauważyć, że prawie dwukrotnie wyższe nakłady na działalność B+R w krajach Europy Środkowej i Wschodniej mają Węgry (0,97%), Czechy (1,35%) i Słowenia (1,53%)⁸³.

Publiczny sektor badawczo-rozwojowy tworzą: uczelnie wyższe, jednostki badawczo-rozwojowe (w tym instytuty naukowo-badawcze, centralne laboratoria i ośrodki badawczo-rozwojowe) oraz placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk (instytuty i samodzielne zakłady naukowe). To one są głównymi beneficjentami środków publicznych na działalność badawczo-rozwojową – w 2004 r. otrzymały łącznie 97% z kwoty 3.178,9 mln zł⁸⁴. Obok tych jednostek statystyki GUS wyróżniają także inne jednostki, które można zaliczyć do prywatnej części sektora B+R. W niektórych zestawieniach GUS dzieli także jednostki badawczo-rozwojowe na te, które w większości są finansowane ze środków budżetowych i pozostałe.

76 Warto także zauważyć, że na przestrzeni lat 2000-2004 liczba pracowników naukowo-badawczych zatrudnionych na wyższych uczelniach wzrosła o 12,4%.

77 Ten segment rozwija się ostatnio m.in. dzięki funduszom strukturalnym, a w szczególności realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL).

78 19% w roku 2002 w porównaniu do 22% dla krajów „starej” Unii w roku 2000 – szczegółowo patrz nauka i technika w 2003 r.

79 74,3 w porównaniu do 40,4 dla „starej” Unii.

80 Patrz m.in. P. Mączyński, *Polska elita wyklada w brytyjskich sklepach*, „Gazeta Wyborcza”, 18 lutego 2006 r.

81 Szczegółowo patrz: badania prof. Stefana Kwiatkowskiego z Instytutu Badań Edukacyjnych.

82 Dane z Nauka i technika w 2003 r., GUS, Warszawa 2005 – szczegółowo patrz: The OECD Science, Technology and Industry Scoreboard, 2001 Edition, OECD, Paryż 2001.

83 Źródło: Eurostat – <http://epp.eurostat.ec.eu.int>.

84 W tym uczelnie wyższe – 42,9%, JBR'y – 35,6% i placówki PAN – 18,4%.

Tabela 4.1. Relacja „inwestycji w wiedzę” do PKB dla Polski w latach 1995-2003 oraz dla OECD i UE w 1998 r.

	1995	2000	2002	2002	2003
Nakłady na działalność B+R	0,65	0,66	0,64	0,58	0,56 ^{b)}
Wydatki publiczne i prywatne na szkolnictwo wyższe ^{a)}	0,76	1,10	1,26	1,33	1,33
w tym wydatki budżetu państwa w dziale szkolnictwo wyższe	0,66	0,74	0,84	0,88	0,87
	nakłady na działalność B+R		wydatki na szkolnictwo wyższe		pełne inwestycje w wiedzę
OECD 1998	2,17		1,20		4,7
UE 1998	1,81		0,70		3,6

^{a)} obejmują wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz wpłaty wnoszone przez studentów za zajęcia dydaktyczne w szkołach wyższych państwowych i prywatnych;

^{b)} w 2004 r. nakłady te wróciły do poziomu 0,58% PKB.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Nauka i technika w 2003 r., GUS, Warszawa 2005 r.

Charakter poszczególnych rodzajów jednostek oddaje struktura nakładów alokowanych na badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe. Z założenia jednostki badawczo-rozwojowe powinny realizować prace naukowe ukierunkowane na potrzeby przemysłu i rzeczywistość nakłady na badania stosowane oraz prace rozwojowe stanowią ok. 80% (2004) wszystkich nakładów. Badania podstawowe dominują w placówkach PAN (prawie 91%) oraz wyższych uczelniach (ok. 60%), przy czym politechniki, akademie rolnicze, akademie medyczne i wyższe szkoły artystyczne aktywnie angażują się także w badania stosowane bądź prace rozwojowe⁸⁵.

Generalnie polska struktura nakładów na B+R według rodzajów badań uznawana jest za objaw słabości krajowego systemu innowacji. W latach 1995-2004 nakłady na badania podstawowe wynosiły średnio 36,6% i po spadku w 1996 r. nieznacznie rosły. Z kolei wydatki na badania stosowane i prace rozwojowe wynosiły w tym okresie przeciętnie 63,3% (odpowiednio 26,1% i 37,2%) i nieznacznie spadały. W roku 2004 struktura nakładów na B+R przedstawiała się następująco: badania podstawowe – 39,5%, badania stosowane – 25,2% i prace rozwojowe – 35,3%. Struktura ta lokuje polską naukę raczej „dalej od rynku”.

Istotną część polskiego sektora badawczo-rozwojowego stanowią państwowe jednostki badawczo-rozwojowe. W 2003 r. działało 201 takich jednostek⁸⁶ (w porównaniu do 228 w 1997 r.), z czego 106 było nadzorowanych przez Ministra Gospodarki i Pracy. Kolejne były nadzorowane przez: Ministra Infrastruktury (20), Ministra Obrony Narodowej (10), Ministra Kultury (5), Ministra Edukacji (5), Ministra Spraw Zagranicznych (3), Ministra Nauki (2) i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (2). Środki na funkcjonowanie tych jednostek znajdowały się jednak w gestii Ministra Nauki.

Jednostki badawczo-rozwojowe są bardzo krytycznie ocenianym elementem polskiego sektora badawczo-rozwojowego, jakkolwiek w jego ramach funkcjonują także bardzo dobre jednostki faktycznie współpracujące z przemysłem. Mimo upływu czasu nie udało się przeprowadzić restrukturyzacji i prywatyzacji tego sektora. Kolejne programy i nowelizacje ustaw przewidują różne ścieżki przekształceń, zakładając docelowo zmniejszenie liczby podmiotów otrzymujących statutowe dotacje publiczne – miałyby to być tzw. państwowe instytuty badawcze. Wydaje się jednak, że brakuje wizji i wyraźnej propozycji odnośnie funkcjonowania prywatnego rynku jednostek badawczo-rozwojowych, który powstałby w wyniku prywatyzacji JBR. Ustawa o niektórych formach wspierania innowacyjności wprowadziła wprawdzie instytucję prywatnych centrów badawczo-rozwojowych cieszących się określonymi przywilejami podatkowymi, jakkolwiek otwarte pozostaje pytanie, czy JBR rzeczywiście mogłyby uzyskać taki status oraz na jaki strumień finansowania i w jaki sposób dystrybuowany mogłyby liczyć sprywatyzowane JBR. Sytuacja publicznych jednostek badawczo-rozwojowych nadal pozostaje nierozwiązana, jakkolwiek należy zauważyć pozytywne zmiany wprowadzone niedawną nowelizacją ustawy. Idą one w kierunku zwiększenia efektywności ich nadzorowania oraz ułatwienia procesu ich modernizacji. Nowelizacja umożliwia JBR m.in. produkowanie specjalistycznej aparatury związanej z przedmiotem ich działalności. Mając na uwadze, iż prace prowadzone w JBR obejmują cykl od badań do wdrożenia, a nawet stworzenia prototypu czy produkcji, rozwiązanie to powinno ułatwić działanie tym podmiotom.

Z uwagi na niezakończoną restrukturyzację sektora jednostek badawczo-rozwojowych, z pewnością zasadne jest pytanie, na ile środki alokowane na badania stosowane i prace rozwojowe w tym sektorze są rzeczywiście efektywnie wydawane – zwłaszcza z punktu widzenia potrzeb polskiej gospodarki. To, co zwraca uwagę, to stabilizacja, a nawet niewielki spadek tych nakładów w ostatnich latach oraz fakt, iż badania realizowane w jednostkach badawczo-rozwojowych są współfinansowane przez sektor przedsiębiorstw jedynie w 13,3%. Na bazie doświadczeń ostatnich lat i niskiego poziomu innowacyjności polskiej gospodarki efektywność wydatkowania środ-

⁸⁵ Dla wymienionych rodzajów uczelni odsetek nakładów na badania stosowane i prace rozwojowe wynosił odpowiednio: 35,1% i 27,3%, 52,9% i 3,3%, 30,6% i 11,3%, 74,4% i 1,5%.

⁸⁶ W roku 2004 liczba ta spadła do 197.

ków na badania stosowane i prace rozwojowe kwestionują m.in. Żylicz i Jajszczyk (2005), wskazując jednocześnie, że w naukach podstawowych takich jak fizyka, chemia, farmakologia czy biologia mimo bardzo słabego finansowania osiągnęliśmy wyniki na poziomie europejskim. Piszą oni m.in.: „Pod sztandarami zastosowań praktycznych, kosztujących miliardy złotych, pseudonaukowcy wykonywali pseudobadania, które nikomu nigdy się nie przydały”. Argumentacja ta nie powinna jednak prowadzić do wniosku, że należy ograniczać nakłady na te badania⁸⁷ – potrzebna jest po prostu zmiana systemu alokowania tych środków, w tym restrukturyzacja jednostek badawczo-rozwojowych i skierowanie większego strumienia środków do przedsiębiorstw lub na badania realizowane z udziałem przedsiębiorstw.

Analizując stan sektora badawczo-rozwojowego w Polsce, Żylicz i Jajszczyk (2005) wskazują na szereg jego słabości. Jedną z nich jest brak mechanizmów, zgodnie z którymi pracownikowi naukowemu opłacałoby się współpracować z przemysłem. Pewne zmiany tego stanu rzeczy już się rozpoczęły w związku z modyfikacją systemu oceny parametrycznej jednostek, który obecnie w większym stopniu niż dotychczas docenia m.in. prace badawcze zakończone uzyskaniem patentu. Problemem jest także brak, czy też słabość, zaplecza naukowo-wdrożeniowego obejmującego: obsługę prawną i menedżerską (patentowanie, poszukiwanie podmiotów zainteresowanych komercjalizacją), inkubatory czy zaplecze usługowe typu core facilities (zadania kluczowe).

Ograniczeniem rozwoju oraz efektywności sektora badawczo-rozwojowego jest także fakt przekazywania większości środków na działalność badawczo-rozwojową poprzez dotacje na działalność statutową (na podstawie wspomnianej oceny parametrycznej, która dotychczas faworyzowała głównie publikacje), a nie na bazie konkursów na ściśle określone projekty badawcze, badawczo-wdrożeniowe itp.⁸⁸. Ten stan rzeczy nie przyczynia się do selekcji i promowania najlepszych projektów oraz naukowców. Jednocześnie wzrost liczby studentów (4,6 razy w ciągu ostatnich 15 lat), któremu nie towarzyszy odpowiedni wzrost kadry naukowo-dydaktycznej (z uwagi na ograniczenia budżetowe) musi prowadzić do obniżenia poziomu edukacji. Relatywnie niski poziom wynagrodzeń – zwłaszcza w początkowym okresie kariery naukowej – może powodować zarówno negatywną selekcję kadry, jak również odpływ najbardziej uzdolnionych pracowników za granicę (w tym kontekście otwarcie europejskiego rynku naukowego należy traktować raczej jako zagrożenie, a nie szansę dla polskiej nauki).

Do najważniejszych słabości polskiego sektora badawczo-rozwojowego należałoby jednak zaliczyć wskazywany przez Żylicza i Jajszczyka (2005) konserwatyzm środowiska naukowego i brak jego mobilności – zwłaszcza po osiągnięciu stopni naukowych. Ten stan rzeczy wynika z szeregu rozwiązań instytucjonalnych funkcjonujących na uczelniach, w tym:

- obecnego systemu zarządzania uczelniami (kierują nimi uczeni wybierani przez innych uczonych, a nie menedżerowie),
- sposobu zatrudniania naukowców/wykładowców i kształtowania ścieżki kariery (mianowanie zamiast okresowego kontraktu, zatrudnianie własnych doktorów i sposób ich promocji, wymóg habilitacji, brak otwartych konkursów przy zatrudnianiu pracowników naukowych, w przypadku profesorów nauk technicznych – brak wymogu kilkuletniej pracy w przemyśle lub przemysłowych ośrodkach rozwojowych, wysoki wiek emerytalny profesorów),
- finansowaniu prac badawczych w oparciu o dotację statutową (zamiast w oparciu o projekty pozyskiwane na zasadach konkursu).

W ramach struktury polskiego sektora badawczo-rozwojowego warto jeszcze zwrócić uwagę na dwa stosunkowo nowe, funkcjonalne elementy: centra kompetencji i centra doskonałości oraz centra zaawansowanych technologii. Centra doskonałości są jednostkami, które z założenia mają prowadzić badania naukowe i rozwijać nowoczesne technologie na poziomie światowym oraz skupiać zespoły uczonych współpracujących na rzecz postępu w obszarach strategicznych dla gospodarki kraju. Podobne założenie przyświeca centrom zaawansowanych technologii, przy czym w ich przypadku konsorcjum naukowe ubiegające się o taki status powinno udokumentować współpracę z gospodarką oraz zamiar opracowania programu badawczego, wdrożeniowego lub komercyjnego o horyzoncie 4-6 lat. Zaletą takich centrów jest fakt, iż mogą być one tworzone w oparciu o już istniejącą infrastrukturę i mogą ułatwiać tworzenie interdyscyplinarnych zespołów badawczych. Pomijając wyjściową dotację w wysokości 100 tys. zł, centra zaawansowanych technologii nie zostały umocowane w ramach precyzyjnie określonego programu zakładającego określone finansowanie realizowanych prac badawczych czy zakupu aparatury, jakkolwiek stworzono tym instytucjom możliwość ubiegania się o fundusze strukturalne. Słabością może być także brak restrykcyjnego procesu selekcji tego rodzaju centrów, co może prowadzić do zbytniego rozpraszania środków

⁸⁷ Na marginesie ryzykowne jest postulowanie jedynie wspierania „dobrej nauki” i budowania infrastruktury, aby te osiągnięcia naukowe były zastosowane w gospodarce. Myślenie takie zakłada w gruncie rzeczy funkcjonowanie linearnego modelu innowacji (stworzenie nowej wiedzy – komercjalizacja), który – zapewne z pominięciem przełomowych innowacji – ustąpił miejsca modelowi systemowemu, gdzie bardzo istotnym elementem procesu innowacyjnego jest rynek i przedsiębiorstwo.

⁸⁸ Dotychczas w ten sposób alokowane było ok. 20-25% budżetu nauki.

i utrudniać prowadzenie polityki naukowo-technologicznej. Na dzień dzisiejszy w Polsce funkcjonuje aż 26 centrów zaawansowanych technologii⁸⁹ oraz ponad 100 centrów doskonałości (kompetencji).

4.3. Infrastruktura pośrednicząca i wspierająca

W Polsce istnieje szereg instytucji proinnowacyjnych mających na celu tworzenie różnego rodzaju kanałów transferu technologii i innowacji między sektorem naukowo-badawczym a przedsiębiorstwami. Instytucje te funkcjonują w różnych układach terytorialnych, własnościowych, organizacyjnych i funkcjonalnych oraz opierają się na różnych źródłach finansowania. Do instytucji tych możemy zaliczyć:

- parki naukowo-technologiczne,
- inkubatory technologiczne,
- centra transferu technologii.

Parki naukowo-technologiczne (a także parki przemysłowe) oraz inkubatory mogą uzyskiwać dofinansowanie w latach 2004-2006 w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw w ramach Działania 1.3 'Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm'. Pozyskiwane środki mogą być przeznaczone na inwestycje w infrastrukturę techniczną, inwestycje w budowlę i budynek, usługi doradcze poprawiające jakość świadczenia usług podmiotu zarządzającego parkiem przemysłowym lub naukowo-technologicznym. W ramach pierwszej rundy, która została ogłoszona w czerwcu 2004 r., podpisano 18 umów, w ramach drugiej rundy (styczeń 2005 r.) – 14, trzeciej (kwiecień 2005 r. – 28, natomiast czwartej (maj 2006 r.) – 22 umowy. Daje to w sumie 82 umowy. Wartość projektów objętych umowami od początku programu wynosi 576.983.710,56 zł.⁹⁰

W Polsce funkcjonuje 17 parków technologicznych, które realizują działalność w pełnym wymiarze. Oprócz wynajmu przestrzeni dla firm parki oferują szkolenia, organizują seminaria i konferencje, współpracują z centrami transferu technologii oraz biorą udział w projektach europejskich. Zakres szkoleń doradztwa obejmuje: możliwość wykorzystania środków unijnych, szkolenia z przedsiębiorczości, finansów, rachunkowości, informacji technologicznej oraz patentowej, biznes planu, badania rynku oraz marketingu, prawa gospodarczego, pośrednictwa kooperacyjnego, informatyki.

Jak dotąd nie wykształcił się jeden model inicjatywy parkowej – park jest zarówno wydzielonym podmiotem posiadającym własny zarząd, jak również projektem zarządzanym przez wydzielony podmiot (stowarzyszenie, agencję rozwoju regionalnego itp.). W efekcie utrudnione może być konstruowanie programów publicznych, które umożliwiłyby finansowanie różnego rodzaju inicjatyw. Przykładowo obecna inicjatywa parku naukowo-technologicznego w Gdyni miałaby trudności z uzyskaniem wsparcia w ramach działania 1.3. Tymczasem konstrukcja tej inicjatywy jest bardzo ciekawa, ponieważ umożliwia stosunkowo łatwe łączenie czynnika publicznego (właściciel nieruchomości) i prywatnego (spółka zarządzająca parkiem i świadcząca usługi na rzecz firm lokatorów).

W połowie 2005 r. działały w Polsce 52 inkubatory, z czego 7 spełnia kryteria inkubatora technologicznego (15 inicjatyw jest w trakcie organizacji). Te bardziej wyspecjalizowane instytucje znajdują się najczęściej dopiero na etapie powstawania. Inkubatory technologiczne wyłaniają się m.in. z inkubatorów wspierających szeroko rozumianą przedsiębiorczość np. w Łodzi, Mielcu, Kaliszu⁹¹. Drugą opcją jest powstawanie inkubatorów przy parkach technologicznych np. we Wrocławiu, Poznaniu, czy w Gdyni (podobne plany w Bielsku-Białej, Koszalinie oraz parkach krakowskim, suwalskim, podkarpackim i lubelskim). Inkubatory technologiczne powstają także przy uczelniach i centrach transferu technologii – patrz Centrum Wspierania Przedsiębiorczości przy Politechnice Warszawskiej, czy projekt inkubatora Uniwersyteckiego Ośrodka Transferu Technologii w Warszawie. Kolejne inkubatory powstają przy uczelnianych ośrodkach transferu technologii, np. przy Politechnice Gdańskiej, Opolskiej, Uniwersytecie Łódzkim i Jagiellońskim⁹². Oddzielnie możemy także wyróżnić inkubatory akademickie tworzone w ramach takich inicjatyw, jak: Studenckie Forum Business Centre Club, Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Innowatik w Krakowie. Ostatni raport SOOIPP wskazuje na funkcjonowanie 18 akademickich inkubatorów przedsiębiorczości i organizację kolejnych 12 takich inicjatyw.

⁸⁹ Początkowo MNiI przewidywało powołanie w latach 2003-2006 jedynie 10 centrów zaawansowanych technologii.

⁹⁰<http://www.konkurencyjnosc.gov.pl/Stany+realizacji+SPO+WKP/>

⁹¹ Fundacja Inkubator w Łodzi, Inkubator Przedsiębiorczości Agencji Rozwoju Regionalnego w Mielcu.

⁹² Jego organizatorem jest Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu CITTRU.

Ponieważ uczelnie nie mogą być beneficjentami w ramach działania 1.3, SPO WKP Ministerstwo Gospodarki i Pracy uruchomiło – niestety stosunkowo skromny – program finansowania dla inkubatorów uczelnianych i akademickich. Warto także podkreślić, że warunki powoływania przez uczelnie tego typu instytucji powinny się obecnie poprawić, ponieważ znolizowana ustawa o szkolnictwie wyższym z 27 lipca 2005 r. daje ku temu solidną podstawę prawną. Zgodnie z tą ustawą inkubator akademicki może funkcjonować w formie jednostki ogólnouczelnianej, spółki handlowej lub fundacji.

W Polsce istnieje również stosunkowo liczny sektor ośrodków transferu technologii. W 2005 roku było 44 takich ośrodków. W niedalekiej przyszłości ich liczba dodatkowo zwiększy się o ok. 40 podmiotów z uwagi na powstanie 2 sieci: Ośrodków Innowacji Naczelnej Organizacji Technicznej (zakłada funkcjonowanie 35 takich podmiotów) oraz KIGNET Innowacje przy Krajowej Izbie Gospodarczej. Rolę centrów transferu technologii pełnią także jednostki badawczo-rozwojowe lub ich wydzielone komórki, jak również w pewnym stopniu stowarzyszenia techniczne i inne podmioty⁹³. Działające centra to na ogół małe podmioty, afiliowane przy innych jednostkach, nieposiadające wyspecjalizowanego obszaru działania i funkcjonujące najczęściej w publicznym segmencie rynku transferu technologii (tj. w oparciu o środki publiczne). 52% centrów transferu technologii ma formę jednostki instytucji naukowej, 31% z nich przybrało formę fundacji lub stowarzyszenia. Co ósme centrum jest spółką akcyjną lub spółką z o.o., zaś tylko 4% działa jako izba gospodarcza. Oferta doradczo-szkoleniowa oraz informacyjna jest zbliżona do oferty wcześniej omówionych podmiotów i obejmuje m.in. fundusze unijne, prawo patentowe i ochronę własności przemysłowej, marketing, promocję. Ciekawy i prężny segment stanowią Ośrodki Przekazu Innowacji funkcjonujące w ramach europejskiej sieci IRC (Innovation Relay Centre), która jednak ukierunkowana jest przede wszystkim na międzynarodowy transfer technologii (w tym także pomiędzy przedsiębiorstwami). Część z tych ośrodków na potrzeby rozwijania współpracy w ramach kraju utworzyła sieć STIM (Ogólnopolska Sieć Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MSP) finansowaną z funduszy strukturalnych, która prowadzi m.in. Bazę Ofert i Zapytań Technologicznych.

Cennymi instytucjami w krajowym systemie innowacji są niewątpliwie akceleratorzy technologii funkcjonujące w ramach offse-tu. Chodzi tutaj o Akcelerator Technologii Centrum Innowacji FIRE w Warszawie i Akcelerator Technologii przy Uniwersytecie Łódzkim. Po stronie amerykańskiej partnerami tych instytucji jest Instytut IC² (*Innovation, Creativity and Capital*) Uniwersytetu Teksaskiego w Austin (www.utexas.edu). Wspomniane akceleratorzy prowadzą programy skierowane zwłaszcza do firm działających w gałęziach zaawansowanych technologii, które szukają nowatorskich rozwiązań technicznych oraz kontaktów biznesowych zagranicą, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych. Firmy, które zakwalifikują się do udziału w programie, mają możliwość korzystania z bezpłatnego wsparcia doradczego i logistycznego obejmującego między innymi organizację telekonferencji, wywiadów, wizyt w firmach i bieżących konsultacji z polskimi i amerykańskimi ekspertami. Są dla nich także wyszukiwani partnerzy biznesowi ze Stanów Zjednoczonych. Centrum Innowacji FIRE oferuje również firmom doradztwo w zakresie pozyskiwania finansowania o charakterze *venture capital* i pomaga w osiągnięciu komercyjnego sukcesu projektom innowacyjnym, których autorami są pracownicy ośrodków naukowych, wynalazcy oraz firmy działające w obszarach nowoczesnych technologii (wynagrodzeniem fundacji jest udział kapitałowy w przedsięwzięciu). Centrum oferuje także doradztwo w zakresie ochrony własności intelektualnej i przemysłowej, a także tzw. *coaching*. FIRE tworzy także sieć instytucji partnerskich⁹⁴.

Większość instytucji wspierających innowacje i przedsiębiorczość nie oferuje swoim klientom bezpośredniego wsparcia finansowego. W badaniu przeprowadzonym w 2005 r. przez SOOIP tylko kilka podmiotów wskazało na organizowanie pomocy finansowej, kontaktów z aniołami biznesu, funduszami pożyczkowymi itp. Są to m.in. Inkubator Technologii przy Akceleratorze Technologii Uniwersytetu Łódzkiego, Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny czy Krakowski Park Technologiczny. Podmiotem takim jest także Akcelerator Innowacji przy Fundacji FIRE.

Ciekawym elementem systemu wsparcia innowacji w Polsce jest Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK)⁹⁵. Został on powołany w celu rozpowszechnia informacji o konkursach i możliwościach uczestnictwa w projektach badawczych UE. Oferuje on także pomoc polskim naukowcom i zespołom badawczym w pozyskiwaniu grantów europejskich oraz organizuje szkolenia, warsztaty, konsultacje i konferencje. KPK pomaga polskim podmiotom w poszukiwaniu zagranicznych partnerów, a także zachęca polskie przedsiębiorstwa (małe, średnie i duże) do tworzenia międzynarodowych konsorcjów i uczestniczenia w projektach z europejskich programów ramowych. KPK pełni rolę koordynatora sieci, w której skład wchodzi 11 regionalnych, 45 branżowych i ok. 200 lokalnych punktów kontaktowych.

93 Biuro kooperacji badawczej przy Polsko-Niemieckiej Izbie Przemysłowo-Handlowej, czy też Biuro Promocji Inwestycji i Technologii UNIDO.

94 Więcej patrz: www.innowacje.org.pl.

95 www.kpk.gov.pl

Zadania branżowych punktów kontaktowych to: konsultacja tematyczna w wybranej wąskiej specjalności, pomoc w pisaniu projektów, poszukiwanie partnerów, akwizycja ofert, kontakty z instytucjami badawczymi i firmami, bezpośrednia współpraca z sieciami branżowymi. KPK wspiera również regiony we wdrażaniu regionalnych strategii innowacji (sieć IntegRIS) oraz jest podmiotem, który zainicjował powstanie oraz koordynuje funkcjonowanie tzw. Polskich Platform Technologicznych.

Na mapie krajowego systemu innowacji warto także zauważyć Naczelną Organizację Techniczną (NOT), która jest organizacją społeczną istniejącą od 1835 roku. Zrzesza ona 37 branżowych stowarzyszeń technicznych. NOT prowadzi Program Projektów Celowych skierowanych do MSP, a także Sieć Ośrodków Innowacji finansowaną w ramach SPO WKP, służącą wzmocnieniu przedsiębiorczości i innowacyjności MSP oraz instytucji otoczenia biznesu.

Na koniec warto także wspomnieć o Portalu Innowacji (www.pi.gov.pl) uruchomionym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pod koniec 2005 r. W ramach tego portalu funkcjonuje kilka baz danych, które mają sprzyjać transferowi technologii i wiedzy, a także przyczyniać się do zwiększenia popytu na nowoczesne rozwiązania. Te bazy to m.in. Bank Technologii i Wyrobów (prowadzony przez PARP od 1997 r. – daje możliwość zapoznania się z różnymi projektami technologicznymi) oraz Tablica Zgłoszeń Innowacji (dająca możliwość zgłoszenia zapotrzebowania na daną technologię). Portal Innowacji daje także możliwość przeglądania oferty różnego rodzaju instytucji pośredniczących wspierających innowacyjność (typu parki naukowo-technologiczne, inkubatory itp.).

4.4. System finansowy

Polski system finansowy zdominowany jest przez sektor bankowy, który z natury rzeczy jest dość konserwatywny. W celu ułatwienia dostępu do zewnętrznego finansowania dla MSP o charakterze długu z publicznych pieniędzy wspierany jest rozwój funduszy poręczeniowych i pożyczkowych (w tym w ramach SPO WKP).

Fundusze pożyczkowe mogą być źródłem kapitału o charakterze quasi-equity służącego do finansowania innowacji. Udzielając wsparcia finansowego, przygotowują one mikro i małych przedsiębiorców do efektywnego pozyskiwania w przyszłości finansowania ze strony systemu bankowego⁹⁶. Obecnie działa 76 funduszy pożyczkowych dysponujących kapitałem 468,4 mln zł⁹⁷ (według stanu na 30 czerwca 2005 r.) zrzeszonych w ramach Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Pożyczkowych. Od początku istnienia sektor ten udzielił 103,7 tys. pożyczek o wartości 1.467,5 mln zł, przy czym przeciętna wartość pożyczek wyniosła 14,2 tys. zł.

Na cele inwestycyjne przeznaczono 67,8% pożyczek, zaś 29,3% na cele obrotowe i 2,9% na cele inwestycyjno-obrotowe. Nieco ponad 50% pożyczek udzielono w sektorze handlu, a 37,3% w usługach. 11,2% udzielono w sektorze produkcji. Jeśli chodzi o strukturę udzielanych pożyczek, to 73,3% pożyczek nie przekroczyło 10 tys. zł, a 21,6% było w przedziale 10-30 tys. zł. Pożyczki powyżej 300 tys. zł stanowiły zaledwie 0,1%. W 96,6% pożyczkobiorcami były firmy zatrudniające do 9 osób, firmy małe (10-49 osób zatrudnionych) stanowiły 3,2%, a firmy w przedziale 50-249 zatrudnionych 0,2%. Termin zapadalności pożyczek z uwzględnieniem Funduszu Mikro, które ma większość pożyczek o zapadalności 9 miesięcy, wyniósł około 12 miesięcy. Natomiast po wykluczeniu Funduszu Mikro przedłużył się do średnio 29 miesięcy.⁹⁸ Oprocentowanie pożyczek wynosi średnio około 7%, ale w poszczególnych regionach występują duże różnice, ponieważ każdy podmiot ustala sam wysokość oprocentowania⁹⁹.

Istotnym problemem sektora funduszy pożyczkowych jest jego nadmierna koncentracja. Najliczniejszą grupą funduszy są fundusze małe, stanowiące 31,6% ogólnej liczby podmiotów, oraz fundusze średnie – 26,3%. Dziewięć największych funduszy ma w posiadaniu 60% zgromadzonego łącznego kapitału pożyczkowego. Wartość udzielonych przez nie pożyczek stanowi 73,5% wartości globalnej oraz 82,4% ogólnej liczby udzielonych pożyczek.

⁹⁶ www.psf.org.pl

⁹⁷ Fundusze pożyczkowe powstawały najczęściej z inicjatyw władz lokalnych i organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju regionalnego i sektora MSP. Kapitał funduszy pochodzi najczęściej ze środków samorządu wojewódzkiego, samorządu powiatowego, samorządu gminy, budżetu państwa, środków prywatnych, źródeł zagranicznych, kredytów i pożyczek, środków własnych instytucji prowadzących fundusz oraz dochodów z działalności funduszu. Obecnie istnieje możliwość dokapitalizowania ze środków strukturalnych.

⁹⁸ Szczegółowo patrz: Raport o Funduszach Pożyczkowych w Polsce – stan na 30.06.2005 (www.psf.org.pl).

⁹⁹ <http://gospodarka.gazeta.pl/firma/1,70165,3026530.html>

Tabela.4. 2. Rozkład funduszy według kapitału pożyczkowego na 30.06.2005 r.

Klasy kapitału pożyczkowego w mln zł	Nazwa grupy	Liczba funduszy pożyczkowych	Struktura w %
Ogółem		76	100
mniej niż 1,0 mln zł	Bardzo małe	14	18,4%
<1,0 -2,5)	Małe	24	31,6%
<2,5 - 5,0)	Średnie	20	26,3%
<5,0-10,0)	Duże	9	11,8%
10,0 mln zł i więcej	Bardzo duże	9	11,8%

Źródło: Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych – Raport o Funduszach Pożyczkowych w Polsce – stan na 30.06.2005 r.

Jeżeli chodzi o fundusze poręczeniowe, na koniec 2004 r. Wartość posiadanych przez nie kapitałów wyniosła 186,7 mln zł, przy czym w latach 2003-2004 Bank Gospodarstwa Krajowego – w strukturach którego działa Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych – wprowadził łącznie do tego sektora ponad 30 mln zł. Także w przypadku funduszy poręczeniowych występuje duże zróżnicowanie wielkości funduszy – od nawet 100 tys. zł (fundusze lokalne) do 16 mln zł.

Fundusze poręczają najczęściej od 50% do 80% kwoty kredytu. 86% poręczeń kredytowych udzielono na instrumenty finansowania oferowane przez banki, a zaledwie 6% przez fundusze pożyczkowe. W 68% poręczano kredyty obrotowe, a w 28% kredyty inwestycyjne. W handlu udzielono 39% poręczeń, 33% w sektorze produkcyjnym oraz 26% firmom działającym w usługach transportowych. W wielkości poręczeń dominują te do 50 tys. zł (64,98%). Poręczenia powyżej 500 tys. zł stanowiły zaledwie 0,55%, co dało dokładnie 12 poręczeń. Najliczniejszą grupą uzyskującą poręczenia są firmy zatrudniające do 10 osób (74% uzyskanych poręczeń) oraz przedsiębiorstwa zatrudniające do 49 osób – 23%¹⁰⁰.

Tabela. 4.3. Rozkład funduszy poręczeniowych na 31.12.2004 r.

Wielkość kapitału funduszu	Liczba funduszy na 31.12.2004 r.	Wartość kapitału (w tys. zł.)	Udział w kapitale ogółem
Do 1 mln zł.	23	12 230,7	6,55%
Ponad 1 do 3 mln zł.	19	32 831,5	17,59%
Ponad 3 do 6 mln zł.	8	32 228,8	17,27%
Ponad 6 mln zł.	11	109 372,7	58,59%
RAZEM	61	186 663,7	100

Źródło: <http://www.ksfp.org.pl/efekty.html>

W obszarze finansowania długiem warto także wspomnieć o Funduszu Poręczeń Unijnych, który został powołany w celu usprawnienia absorpcji środków unijnych ustawą z 16 kwietnia 2004 roku. Poprzez udzielane poręczenia i gwarancje fundusz umożliwia uzyskanie kredytu bankowego oraz pozyskiwanie środków z emisji obligacji na realizację projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (inwestycyjnych, szkoleniowych, badawczych).

Rynek kapitałowy, który w większym stopniu wydaje się sprzyjać finansowaniu przedsięwzięć innowacyjnych, nie stanowi jeszcze istotnego mechanizmu alokacji zasobów, jakkolwiek należy spodziewać się, że jego rola będzie rosła z uwagi na uruchomienie otwartych funduszy emerytalnych. Na rynku publicznym brakuje wyspecjalizowanego segmentu takiego jak brytyjski Alternative Investment Market, który kieruje swoją ofertą do mniejszych firm oraz stanowi istotny rynek wyjścia dla inwestycji o charakterze venture

¹⁰⁰ Szczegółowo patrz: www.ksfp.org.pl.

capital. Warto jednak zauważyć niedawną inicjatywę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie i PARP w postaci Platformy Start przeznaczonej dla małych spółek chcących pozyskać kapitał od inwestorów kwalifikowanych. Niezależnie rozwija się także główny rynek giełdowy, który w ostatnich latach umożliwił pozyskanie finansowania i zaoferowanie już wyemitowanych akcji wielu nowym spółkom (debiutantom na rynku publicznym), w tym np. spółce Bioton.

Rynek venture capital nie jest w Polsce specjalnie rozwinięty i można w jego przypadku mówić o problemie luki kapitałowej – tj. braku funduszy dokonujących stosunkowo małych inwestycji na wczesnym etapie rozwoju firmy. Według danych Polskiego Stowarzyszenia Inwestorów Kapitałowych¹⁰¹ w Polsce działa ok. 30 firm zarządzających funduszami PE/VC, które dysponowały kapitałem o wartości ok. 18 mld zł¹⁰². W ich portfelach znajduje się ponad 250 polskich spółek i prawie 70 z regionu Europy Środkowej. Od roku 1990 fundusze zainwestowały w przeszło 500 spółek¹⁰³.

Obecnie w Polsce fundusze można podzielić na dwie grupy. Pierwszą i największą stanowią fundusze komercyjne, które pozyskują głównie kapitał na międzynarodowych rynkach finansowych. Niektóre są zorientowane tylko na Polskę, większość jednak inwestuje w całym regionie Europy Środkowo-wschodniej. Druga grupa to niewielkie fundusze wspierające rozwój przedsiębiorczości lub rozwój lokalny, zbudowane przy wsparciu instytucji pomocowych bądź przy wsparciu środków publicznych. Ich kapitał w zasadzie został zainwestowany. Komercyjnych, niewielkich funduszy wciąż na rynku brakuje, widać więc wyraźnie lukę w dostępie do kapitału udziałowego dla małych przedsiębiorstw¹⁰⁴.

Także rynek prywatnych inwestorów – tzw. aniołów biznesu (business angels) – znajduje się na wstępnej fazie rozwoju, jakkolwiek powstały już dwie sieci aniołów biznesu: Polska Sieć Aniołów Biznesu (PolBAN) i Lewiatan Business Angels w ramach Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych. Instytucje te promują ten segment rynku oraz przede wszystkim grupują inwestorów i koordynują proces kojarzenia kapitału z przedsiębiorcami. Według dostępnych informacji inwestorzy skupieni wokół PolBAN-u dysponują roczną zdolnością inwestycyjną rzędu 12-15 mln zł. LBA z kolei zrzesza ok. 30 inwestorów. Oba organizacjom udało się już zaaranżować co najmniej kilka transakcji. Do tej listy można jeszcze dopisać Centrum Innowacji FIRE, które w ramach Akceleratora Technologii organizuje finansowanie dla projektów innowacyjnych oparte właśnie o business angels (przykładem może być inwestycja w firmę wysoko technologiczną MedicALgorythmics).

Chociaż wymienione instytucje dopiero stawiają pierwsze kroki i ich dorobek może wydawać się skromny, polski rynek business angels jest bardzo obiecujący. Działa na nim najprawdopodobniej od 50 do 100 inwestorów wywodzących się spośród menedżerów, przedsiębiorców i doświadczonych konsultantów. Chociaż liczba dokonywanych rocznie inwestycji jest dosyć trudna do uchwycenia, niewątpliwie te, o których wiemy, można uznać za niezwykle ciekawe i wskazujące na znaczne zainteresowanie innowacyjnymi, technologicznymi projektami (np. wsparcie produkcji urządzeń do analizy białek – tzw. DNA Pointer, inwestycja typu seed w firmę Proteon Pharmaceuticals zajmującej się biotechnologią, inwestycja w recykling odpadów chemicznych). Wydaje się, iż potencjał tego rynku będzie się szybko wzmacniał, zaś głównym hamulcem rozwoju może być podaż atrakcyjnych i dobrze przygotowanych projektów inwestycyjnych. Jeśli obszar inwestowania business angels ukształtuje się na trwałe w przedziale do 1-2 mln zł, wówczas będzie on świetnie korelować się z aktywnością rynku funduszy venture capital.

Istotny impuls dla rozwoju rynku kapitału ryzyka w Polsce mogą przynieść dobiegające obecnie końca prace nad uruchomieniem dwóch publicznych programów wsparcia dla instytucji (funduszy) venture capital – Krajowego Funduszu Kapitałowego funkcjonującego w ramach Banku Gospodarstwa Krajowego oraz działania 1.2.3 w ramach SPO WKP. Programy te mają być kontynuowane w kolejnej perspektywie finansowej na lata 2007-2013, przy czym przewiduje się również poszerzenie oferty w zakresie finansowania bardzo wczesnych faz rozwoju (seed capital). W tym ostatnim przypadku w działalność taką mogłyby się zaangażować np. parki naukowo-technologiczne zamierzające inwestować w nowo powstające firmy lokujące się na terenie parku. Należy więc oczekiwać, iż w perspektywie kilku najbliższych lat sektor instytucji zasilających kapitałowo nowo powstające innowacyjne firmy ulegnie znacznej rozbudowie i wzmocnieniu kapitałowemu.

¹⁰¹ Celem PSIK jest ułatwianie inwestycji, wspieranie rozwoju sektora PE/VC w Polsce i reprezentacja interesów tego sektora. Do PSIK należy 27 członków zwyczajnych – firm zarządzających funduszami VC i 18 członków wspierających – firm doradczych działających na rzecz sektora. Więcej informacji na <http://www.ppea.org.pl/new/index.php> (dane na grudzień 2005).

¹⁰² Venture capital – szansą dla przedsiębiorczych, Przedsiębiorca w Unii Europejskiej 6/2005, MGIP Wydział Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.

¹⁰³ Inne dane mówią, że w Polsce działa ok. 35 funduszy venture capital, które zainwestowały w kraju ok. 2 mld euro, zasilając finansowo ok. 400 przedsiębiorstw. Patrz raport: Przedsiębiorczość w Polsce, MGPIPS, Warszawa, maj 2003.

¹⁰⁴ Szczegółowo patrz: Venture capital – szansą dla przedsiębiorczych, op. cit.

Oba wspomniane programy – pomijając funkcjonującą nieco wcześniej dotację na pozyskanie finansowania¹⁰⁵ – to zasadniczo pierwsze aktywne włączenie się władz publicznych w proces rozwijania rynku venture capital od momentu jego uruchomienia w Polsce w roku 1990. Działania te zbiegły się ze znacznym spadkiem aktywności funduszy venture capital wywołanym dwoma zjawiskami. Po pierwsze, fundusze powstałe na początku lat 90. (np. Caresbac-Polska, TISE) zakończyły swoją działalność inwestycyjną, a ich założyciele nie podjęli jeszcze decyzji co do ewentualnego dalszego zaangażowania na tym rynku (bądź też faktycznie nie chcą się angażować). Po drugie, kilka funduszy okazało się dla swoich założycieli (banków) mało atrakcyjnymi eksperymentami i na fali strategii powrotu do tzw. *core business* podjęto decyzje o wstrzymaniu działalności funduszy (spotkało to PBK-Inwestycje i Hals Fundusz Kapitałowy). Ta gasnąca aktywność w zakresie odnawiania funduszy venture capital skutkowałą – w ocenie ekspertów – powstaniem luki kapitałowej (tzw. equity gap) w przedziale 0,1-2 mln do 8-10 mln zł. Chociaż istnienie tego typu bariery kapitałowej jest mniej dotkliwe w branżach o znacznej dynamice rozwoju (telekomunikacja, Internet, technologie mobilne) stale przyciągających uwagę inwestorów (w tych sektorach bardzo aktywnie działa np. spółka inwestycyjna MCI), to dla firm z sektorów tradycyjnych może to stanowić poważny problem.

W sytuacji szybko słabnącego rynku venture capital uruchamiane programy skoncentrowały się na aktywizacji strony podażowej rynku, stawiając sobie za cel zwiększenie ilości instytucji oferujących przedsiębiorstwom kapitał w formie equity. Powstały w lipcu 2005 roku Krajowy Fundusz Kapitałowy (KFK) cel ten będzie realizował za pomocą dwóch narzędzi – poprzez zasilenie kapitałowe (współdział we własności lub zasilenie długiem) powstających prywatnych funduszy venture capital oraz poprzez subsydiowanie niektórych składników kosztów zarządzania takimi funduszami. Drugi z programów – zarządzany i nadzorowany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości – posługuje się podobnym co do istoty zestawem narzędzi wsparcia (lewarowanie kapitałów prywatnych, subsydiowanie kosztów zarządzania), jednak jest on bardziej wąsko sprofilowany. Jedynym ograniczeniem podmiotowym dla funduszy venture capital korzystających ze wsparcia KFK jest wymóg inwestowania w przedsiębiorców mających siedzibę na terytorium Polski. Natomiast program zarządzany przez PARP ma charakter „seed capital” i jest skierowany do funduszy inwestujących w bardzo młode firmy (nie starsze niż 3 lata) i dodatkowo znajdujące się we wczesnej fazie rozwoju (tj. realizujące prace B+R i nie oferujące jeszcze swoich produktów na rynku). Istotną cechą różniącą powyższe programy jest także fakt, iż środki udzielane przez PARP mają charakter bez-zwrotnej dotacji, podczas gdy fundusze będące w dyspozycji KFK będą alokowane na zasadzie inwestycji.

4.5. Instytucje publiczne

Trzon instytucji publicznych w ramach systemu wspierania innowacji w Polsce tworzą: Ministerstwo Gospodarki wraz z podległymi mu agendami (PARP, ARP, Fundacja Innowacji FIRE) oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (wraz z powołaną jeszcze przy MNiI Radą Nauki). Należy także zauważyć powołaną w 2005 r. przy Prezesie Rady Ministrów Radę Rozwoju Nauki i Technologii, która jednak nie jest specjalnie aktywna, oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, które przejęło zarządzanie funduszami strukturalnymi (wcześniej zarządzanie SPO WKP i SPO RZL znajdowało się w gestii MG). Istotnym elementem krajowego systemu innowacji jest także Urząd Patentowy, który jest nadzorowany przez Ministra Gospodarki.

Do zadań Ministerstwa Gospodarki należy tworzenie ram dla polityki innowacyjnej na poziomie krajowym. Odpowiedni departament nadzoruje także działalność większości jednostek badawczo-rozwojowych (106). Nadzór nad pozostałymi jednostkami leży w gestii: Ministra Infrastruktury (20), Ministra Obrony Narodowej (10), Ministra Kultury (5), Ministra Edukacji (5), Ministra Spraw Zagranicznych (3), Ministra Nauki (2) i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (2).

Szczególną rolę w systemie ma Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która od lat koordynuje działania skierowane na stymulowanie przedsiębiorczości i podnoszenie konkurencyjności polskich MSP, w tym poprzez rozwój odpowiedniej jakości infrastruktury otoczenia biznesu. W tym zakresie warto zwłaszcza zwrócić uwagę na Krajowy System Usług, którzy grupuje i certyfikuje podmioty świadczące usługi wsparcia dla MSP. Po drugie, ustawa o niektórych formach wspierania innowacyjności wprowadziła nowe zadania dla PARP w zakresie innowacji¹⁰⁶. Do zadań tych należy m.in.:

¹⁰⁵ Chodzi tu o dotację na pozyskanie finansowania udzielaną przez PARP.

¹⁰⁶ Warto zauważyć, że w roku 2002 PARP przejęła zadania Agencji Techniki i Technologii, a także Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego.

- wspieranie i promocja przedsięwzięć, w tym programów centralnych i regionalnych w zakresie rozwoju innowacyjności,
- wspomaganie organów administracji rządowej i samorządowej w zbieraniu i przetwarzaniu danych o potrzebach gospodarki narodowej w zakresie innowacyjności,
- wspieranie działalności instytucji otoczenia przedsiębiorstw działających na rzecz wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw i gospodarki, takich jak: jednostki badawczo-rozwojowe, centra badawczo-rozwojowe, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne,
- nadzorowanie i koordynacja Krajowej Sieci Innowacji oraz wspieranie jej działań.

W ramach tego nowego zakresu działań PARP przymierza się do uruchomienia działań w ramach polityki stymulowania rozwoju klastrów. M.in. w ramach działania 2.3.b) SPO RZL został już uruchomiony program szkoleń promujących clustering, który ma objąć działaniami szkoleniowymi i konsultacyjnymi ok. 20 grup przedsiębiorstw tworzących potencjalne klastry.

Kolejną instytucją publiczną jest Agencja Rozwoju Przemysłu (ARP), do której zadań należy restrukturyzacja gałęzi przemysłu istotnych dla polskiej gospodarki, wspieranie dużych przedsiębiorstw przechodzących trudności, wspieranie infrastruktury regionalnej i tworzenie sprzyjających warunków rozwoju przedsiębiorczości. W szczególności ARP zarządza działaniem 1.3. w ramach SPO WKP udzielając dotacji na inwestycje infrastrukturalne i doradztwo dla instytucji zarządzających parkami przemysłowymi, technologicznymi i inkubatorami. ARP nadzoruje także funkcjonowanie Fundacji Innowacji FIRE, której jest założycielem.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego powstało w wyniku podziału wcześniejszego Ministerstwa Edukacji i Nauki. Obecnie to właśnie MNiSW dysponuje środkami na finansowanie nauki zgodnie z zasadami przyjętymi w ustawie o zasadach finansowania nauki z dnia 8 października 2004 r. (Dz. U. z dnia 4 listopada 2004 r.) oraz definiuje założenia polityki naukowo-badawczej. Część tego finansowania została przekazana do NOT, która realizuje program grantów celowych dla MSP. MNiSW zarządza także działaniami 1.4. i 1.5 w ramach SPO WKP oraz realizuje program narodowego foresightu.

4.6. Krajowa Sieć Innowacji

KSI to skrót od nazwy **Krajowa Sieć Innowacji**, czyli grupy usługodawców świadczących usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym, w **ramach Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw** (KSU). Obecnie KSI tworzy 19 ośrodków zarejestrowanych w KSU.

Usługi ośrodków KSI to głównie pomoc w zakresie tworzenia warunków do transferu i komercjalizacji nowych rozwiązań technologicznych oraz realizacji przedsięwzięć innowacyjnych w przedsiębiorstwach sektora MSP. Wszystkie ośrodki KSI mają uregulowaną stałą współpracę z instytucjami badawczymi w zakresie świadczenia usług lub stanowią wydzieloną organizacyjnie jednostkę takiej jednostki naukowej. W sumie ośrodki KSI prowadzą obecnie tego typu współpracę z 55 jednostkami naukowymi.

Usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym, realizowane przez ośrodki KSI, służą rozwojowi przedsiębiorstwa poprzez poprawę istniejącego lub wdrożenie nowego procesu technologicznego, produktu lub usługi i dotyczą w szczególności:

- oceny potrzeb technologicznych,
- promocji technologii i nowych rozwiązań organizacyjnych,
- wdrażania nowych technologii i in. działań, w których następuje transfer wiedzy lub innowacyjnej technologii.

Ośrodki KSI podczas realizowanych przez siebie usług korzystają z **Bazy Danych Technologii KSI**, zawierającej zarówno oferty technologii, jak i zapytania o technologię.

Podstawą prawną działania KSU są zapisy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz.U. Nr 109, poz. 1158, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 stycznia 2005 r. w sprawie Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Dz.U. Nr 27, poz. 221) określa:

- 1) szczegółowe wymagania wobec podmiotów ubiegających się o rejestrację albo zarejestrowanych w KSU w zakresie:

- a) potencjału technicznego i ekonomicznego niezbędnego do należytego świadczenia usług doradczych, szkoleniowych, informacyjnych i finansowych dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców oraz podmiotów podejmujących działalność gospodarczą,
 - b) kwalifikacji osób realizujących usługi KSU,
 - c) systemu zapewnienia jakości usług KSU,
 - d) przestrzegania zasad etyki zawodowej;
- 2) tryb weryfikacji ww. wymagań przez PARP;
 - 3) standardy świadczenia usług KSU przez podmioty zarejestrowane w KSU.

Działania na rzecz rozwoju Krajowej Sieci Innowacji rozpoczęto jeszcze w grudniu 2002 r., zapoczątkowane pracami Grupy Zadaniowej KSU ds. Krajowej Sieci Innowacji (KSI).

Celem KSI jest zwiększenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wzrost ich innowacyjności poprzez świadczenie proinnowacyjnych usług przez ośrodki KSI i współpracujące z nimi instytucje sfery badawczo-rozwojowej.

PARP wspiera rozwój KSU, w tym KSI, organizacyjnie i merytorycznie, zapewniając zarejestrowanym organizacjom:

- koordynację działań w ramach KSU, w tym seminaria, konferencje oraz system wymiany informacji i doświadczeń w ramach KSU,
- audyty rejestrujące i sprawdzające w ośrodkach KSU,
- udział konsultantów w spotkaniach informacyjnych, seminariach, itp. podnoszących ich kwalifikacje w zakresie dotychczas realizowanych konkretnych obszarów tematycznych i wdrażania nowych rodzajów usług,
- wspólną promocję w ramach strategii promocyjnej KSU.

4.7. Programy publiczne

Dla funkcjonowania krajowego systemu innowacji istotne znaczenie mają programy publiczne, w ramach których uruchamiane jest finansowanie działalności B+R oraz działalności innowacyjnej. Finansowanie działalności B+R bazuje głównie na środkach budżetowych przewidzianych na naukę oraz funduszach strukturalnych. Finansowanie innowacyjności i działań w zakresie wsparcia przedsiębiorczości bazuje obecnie głównie na funduszach strukturalnych.

Finansowanie nauki jest uruchamiane przez MEiN, które przeznacza środki publiczne na:

- a) badania (projekty badawcze, projekty celowe, programy i przedsięwzięcia określane w Krajowym Programie Ramowym),
- b) inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych (aparatura badawcza, budynki itp.),
- c) współpracę naukową z zagranicą,
- d) działalność wspomagającą badania,
- e) działalność organów opiniotwórczych i doradczych ministra,
- f) recenzentów i ekspertów oraz działalność kontrolną.

Większość środków przekazywana jest w formie dotacji na działalność statutową, przyznawanej w oparciu o system parametrycznej oceny jednostek. System ten był do niedawna mocno krytykowany z uwagi na preferowanie kryteriów oceny właściwych bardziej dla badań podstawowych niż stosowanych i rozwojowych. W ostatnim czasie został on jednak zmodyfikowany i uwzględnia m.in. nie tylko liczbę publikacji, ale także liczbę patentów.

Środki na projekty badawcze są uruchamiane w drodze konkursów rozpisywanych co pół roku. Po raz pierwszy uruchomiony został także Krajowy Program Ramowy. Wyodrębnioną linię finansowania dla firm z sektora MSP prowadzi NOT.

Szeroko rozumiana innowacyjność jest intensywnie wspierana poprzez fundusze strukturalne w zasadzie w ramach wszystkich sektorowych programów operacyjnych (Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, Rozwój Zasobów Ludzkich, Restrukturyzacja i Modernizacja Rolnictwa i Rozwój Obszarów Wiejskich, Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb) oraz Zintegrowanego Programu Operacyjnego.

go Rozwoju Regionalnego. Wsparcie w ramach funduszy strukturalnych (a także środków przedakcesyjnych – programy Phare 2002 i 2003) przeznaczane jest na następujące kierunki działań:

- inwestycje, w tym związane z rozpoczęciem w istniejącym przedsiębiorstwie działalności obejmującej dokonywanie zasadniczych zmian produktu, produkcji lub procesu produkcyjnego oraz działania modernizacyjne, zakup wyników prac badawczo-rozwojowych i/lub praw własności przemysłowej, wdrażanie i komercjalizację technologii i produktów innowacyjnych, zastosowanie i wykorzystanie ICT, a także dostosowania do wymogów ochrony środowiska;
- doradztwo, m.in. w zakresie: jakości (systemy zarządzania i certyfikacja), innowacji i nowych technologii, wprowadzania produktów na nowe rynki zagraniczne, tworzenia sieci kooperacyjnych przedsiębiorstw, pozyskiwania zewnętrznego finansowania, działania nowoczesnych technologii, maszyn i urządzeń automatycznych, audytu technologicznego, planowania rozwoju przedsiębiorstwa i technologii, wdrożenia pozyskanych technologii i własnych rozwiązań technologicznych itp.;
- badania stosowane i prace rozwojowe (przemysłowe i przedkonkurencyjne) prowadzone przez przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw samodzielnie albo we współpracy z instytucjami sfery B+R, a także badania prowadzone w ramach CZT i projekty badawcze w obszarze monitorowania i prognozowania rozwoju technologii (*foresight*);
- rozwój kapitału ludzkiego (podniesienie kwalifikacji pracowników), w tym szkolenia w zakresie zmian technologicznych (np. wykorzystania ICT), e-biznesu, telepracy, clusteringu, przygotowania do eksportu itp., a także stypendia doktoranckie;
- rozwój szeroko rozumianej proinnowacyjnej infrastruktury otoczenia przedsiębiorstw, w tym: ośrodków świadczących usługi dla przedsiębiorstw, parków przemysłowych, parków naukowo-technologicznych, inkubatorów, centrów doskonałości i zaawansowanych technologii, laboratoriów świadczących specjalistyczne usługi dla przedsiębiorstw oraz instytucji finansowych typu fundusze pożyczkowe, poręczeniowe i *seed capital*;
- wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a gospodarką, w tym tworzenie sieci współpracy w zakresie innowacji i transferu technologii, staże w przedsiębiorstwach itp.
- rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on-line;
- tworzenie lub rozwój regionalnych strategii innowacji.

Rozdział 5

Innowacyjność małych i średniej wielkości przedsiębiorstw – wyniki badania ankietowego

Wnioski z przeprowadzonych badań

Zróżnicowanie potencjału MSP

Postrzeganie własnej pozycji konkurencyjnej przez przedsiębiorców

Czynniki konkurencyjności

Innowacyjność MSP

Współpraca z otoczeniem

Źródła informacji dla innowacji

Ochrona własności intelektualnej

Strategia firmy

Szkolenia i podnoszenie kompetencji

Sfera zarządzania

Finansowanie działalności innowacyjnej

Wykorzystanie pomocy publicznej

Rekomendacje

Celem przeprowadzonego w listopadzie 2006 roku na zlecenie PARP przez PENTOR Research International badania było zdiagnozowanie stanu innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. Szczególny nacisk został położony na zdefiniowanie wskaźników, które mogłyby jak najlepiej odzwierciedlić innowacyjność polskich MSP oraz obszarów niedostatecznie zdiagnozowanych w zestawieniach statystycznych i dotychczasowych badaniach.

Badanie zostało przeprowadzone na reprezentatywnej próbie przedsiębiorstw sektora MSP w Polsce o liczebności N=1000. Liczba wywiadów przypadająca na każde województwo została wylosowana z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do liczby aktywnych w danej warstwie przedsiębiorstw sektora MSP.

5.1. Wnioski z przeprowadzonych badań

Wyniki zrealizowanego badania wskazują, iż innowacyjność polskich przedsiębiorstw wciąż plasuje się na poziomie, który można określić jako „zaawansowane raczkowanie”. W szczególności zaniedbane są te innowacje, których pominięcie nie wiąże się bezpośrednio z natychmiastowym pogorszeniem pozycji rynkowej. Inwestycje procesowe i organizacyjne, bo to o nich mowa, są realizowane w firmach, które generalnie i tak charakteryzują się wysokim poziomem rozwoju oraz dobrą pozycją na rynku.

Najwyższym poziomem innowacyjności mogą pochwalić się firmy posiadające stosunkowo długi staż obecności na rynku, w szczególności te działające w branży zajmującej się przetwórstwem przemysłowym. Dominują innowacje wymuszone przez rynek, oznaczające raczej dostosowanie firmy do zmieniającego się otoczenia i wymagań klientów, niż wprowadzanie nowych, unikatowych rozwiązań.

Deklaratywny wysoki poziom innowacyjności polskich MSP, podobnie jak wysoka samoocena w stosunku do konkurencyjności swojej firmy, nie zawsze przekładają się na faktyczne działania. Brak strategii rozwoju, działań B+R, szkoleń, pozamaterialnych systemów motywacji czy instrumentów ochrony swoich produktów, to tylko niektóre z podstawowych deficytów polskich MSP.

Istotną barierą dla innowacyjności są ograniczenia finansowe i organizacyjne, jakkolwiek główną barierę należałoby chyba umiejscowić w świadomości polskich przedsiębiorców. Sama obecność instytucji wspomagających procesy innowacyjne nie wystarczy, tym bardziej że wyniki wskazują na niski poziom wiedzy o możliwości skorzystania z ich wsparcia. Konieczne jest uświadomienie sobie zależności między konkurencyjnością i nowoczesnością firmy, a długoterminowym planowaniem, inwestowaniem w kapitał ludzki czy prowadzeniem prac badawczo-rozwojowych. W pierwszej kolejności takiej zmiany myślenia potrzebują najmniejsze pod względem zatrudnienia przedsiębiorstwa, w szczególności nowo powstające podmioty.

Istotną rolę dla poniesienia innowacyjności może odegrać współpraca z różnego rodzaju instytucjami, a także innymi przedsiębiorstwami. Przyczyna deficytu w tym zakresie również leży w kwestii świadomości i wiedzy o istnieniu takich możliwości i korzyści. Jeżeli to się nie zmieni – w perspektywie najbliższych lat poziom innowacyjności polskich MSP w najlepszym wypadku nie ulegnie zmianie.

5.2. Zróżnicowanie potencjału MSP

60 proc. badanych przedsiębiorstw wskazało, iż w ostatnich trzech latach wprowadziło innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne lub marketingowe. Wskazuje to, iż potencjał innowacyjny polskiej gospodarki jest duży. Potwierdzeniem tego jest relatywnie szybko (na tle Europy) rozwijająca się gospodarka i konkurencyjność polskich firm na otwartym na międzynarodową konkurencję rynku europejskim.

Większą innowacyjnością charakteryzują się firmy działające na rynku krajowym lub międzynarodowym, a także firmy z udziałem kapitału zagranicznego. Potwierdzone również zostało duże zróżnicowanie innowacyjności firm ze względu na branżę, w której działają – bardziej innowacyjne okazały się firmy przemysłowe niż usługowe.

Z drugiej strony istnieje duże zróżnicowanie potencjału innowacyjnego firm. 40 % w ogóle nie ponosiło nakładów na działalność innowacyjną, a jedynie niewielki odsetek firm ponosił nakłady na działalność badawczo-rozwojową. W większości firmy ponoszą nakłady innowacyjne na tzw. wiedzę ucieleśnioną, tj. w postaci maszyn, urządzenia czy oprogramowanie.

Intensywność działalności innowacyjnej skorelowana jest z wielkością firmy – zdecydowanie częściej nakłady na innowacje ponoszą firmy małe i średnie – ok. 80% firm, niż mikro – jedynie 56%;

Przeprowadzone badanie wyraźnie wskazuje, iż wśród polskich MSP istnieje stosunkowo ograniczona liczba przedsiębiorstw dysponujących wysokim potencjałem innowacyjnym. Wskazuje na to fakt, iż jedynie 8-9% firm wprowadziło innowacje produktowe i procesowe będące nowością w skali branży (do tej pory nie stosowane w świecie), a w przypadku innowacji organizacyjnych i marketingowych takich firm było jedynie 3-4%. Potwierdzeniem tej tezy jest również fakt, iż jedynie niewielka liczba przedsiębiorstw (4%) firm posiada własną jednostkę odpowiedzialną za projektowanie lub rozwój nowych produktów i technologii. Udział firm z własną jednostką projektową lub rozwojową rośnie wraz ze wzrostem wielkości firmy – 29% firm średnich deklaruje posiadanie takiej jednostki. Również jedynie 7% firm prowadziło własną działalność badawczo-rozwojową oraz zakupiło gotową technologię w postaci dokumentacji i praw, a zlecanie prac badawczo-rozwojowych podmiotom zewnętrznym deklarowało jedynie 4% przedsiębiorstw. Udziały te rosną w przypadku większych firm. Wśród firm średniej wielkości 29 % prowadziło działalność B+R, 16% zakupiło gotową technologię, a 13% zlecało prace B+R podmiotom zewnętrznym.

5.3. Postrzeganie własnej pozycji konkurencyjnej przez przedsiębiorców

W opinii przedsiębiorców ich firmy są nowoczesne i innowacyjne, a ich pozycja konkurencyjna jest co najmniej porównywalna z konkurencją. Konsekwencją takiego postrzegania rzeczywistości jest przekonanie, iż dotychczasowe działania są wystarczające dla rozwoju firmy w przyszłości. W związku z tym, iż przedsiębiorcy nie widzą opóźnienia w zakresie jakości i nowoczesności swojej oferty w stosunku do konkurentów, nie dostrzegają także potrzeby wprowadzania radykalnych zmian oraz zwiększania nakładów na działalność innowacyjną. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być również brak wiedzy o najnowocześniejszych technologiach i rozwiązaniach stosowanych lub dostępnych na świecie i stosowanych przez liderów.

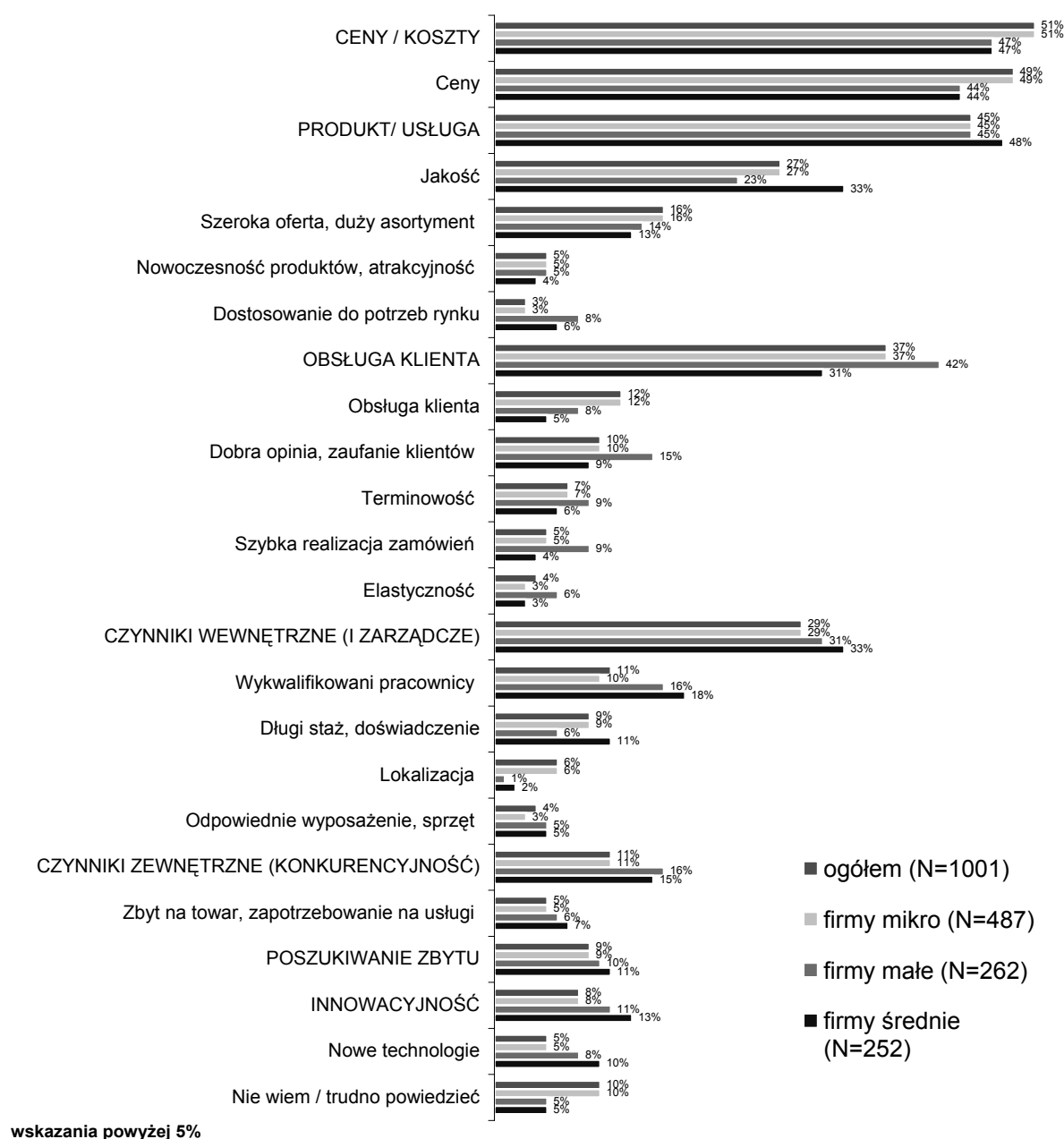
Tabela 5.1. Zależność między deklarowaną pozycją konkurencyjną a postrzeganiem najważniejszych czynników mających wpływ na konkurencyjność firmy

	ogółem	moja firma zajmuje czołową pozycję na rynku, na jakim działa	moja firma jest konkurencyjna	moja firma zajmuje taką samą pozycję rynkową jak inne firmy w mojej branży	moja firma jest mało konkurencyjna	moja firma jest zbyt mała, żeby w ogóle próbować określić jej pozycję konkurencyjną
	N=1001	N=137	N=397	N=344	N=34	N=66
ceny / koszty	49%	38%	51%	53%	41%	39%
produkt/ usługa	45%	55%	53%	37%	35%	33%
obsługa klienta	39%	34%	48%	34%	21%	30%
czynniki wewnętrzne (i zarządcze)	31%	31%	34%	28%	29%	17%
czynniki zewnętrzne (konkurencyjność)	13%	17%	11%	14%	18%	17%
innowacyjność	10%	11%	10%	10%	6%	8%
poszukiwanie zbytu	9%	15%	10%	7%	9%	8%
kapitał	4%	4%	3%	3%	9%	6%
nie wiem / trudno powiedzieć	7%	3%	4%	8%	18%	21%

5.4. Czynniki konkurencyjności

Wciąż zdecydowana większość firm konkuruje ceną – na co wskazuje blisko połowa pytaných firm. Na drugim miejscu jest jakość – 27%. Na nowe technologie jako kluczowy czynnik konkurencyjności wskazuje jedynie 5% badanych przedsiębiorstw (im większe firmy, tym znaczenie nowych technologii rośnie).

Wykres. 5.1. Czynniki wpływające na konkurencyjną pozycję firmy

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest koncentracja na obniżce kosztów, a nie wprowadzaniu zupełnie nowych wyrobów, technologii, czy też istotnym rozszerzaniu funkcjonalności istniejących produktów. Nota bene również w zamówieniach publicznych często kluczowym czynnikiem jest cena.

5.5. Innowacyjność MSP

Większość innowacji wprowadzanych w badanych MSP była raczej ulepszeniami i usprawnieniami dotychczasowych produktów, usług czy technologii. Wskazuje na to kilka czynników. Po pierwsze kluczowym źródłem dla wprowadzanych innowacji były informacje uzyskane od partnerów handlowych, odbiorców i dostawców, co sugeruje, iż zgłaszali oni problemy oraz propozycje usprawnień

lub zwiększenia funkcjonalności w dotychczasowych produktach lub byli (w przypadku dostawców) źródłem nowocześniejszych materiałów albo podzespołów. Po drugie w większości firm wprowadzone innowacje były wynikiem własnych rozwiązań – zdecydowana mniejszość firm współpracowała w tym zakresie z partnerami zewnętrznymi i zazwyczaj w takim przypadku były to firmy. Współpracę z jednostkami badawczo-rozwojowymi, dysponującymi większym zapleczem badawczym mogącym świadczyć o wprowadzaniu bardziej radykalnych innowacji deklarowało jedynie od 2 do 5% firm w zależności od charakteru wprowadzanych innowacji. Po trzecie również jedynie nieliczne firmy ponosiły nakłady na własną działalność badawczo-rozwojową (7%), zakup gotowej technologii (7%) oraz zlecenie prac badawczo-rozwojowym podmiotom zewnętrznym.

Tabela 5.2. Zależność między branżą firmy a rodzajem wprowadzanych innowacji

SEKCJA		Typ wprowadzonej innowacji			
		PRODUKTOWE	MARKETINGOWE	ORGANIZACYJNE	PROCESOWE
D - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	N=236	61%	54%	52%	46%
F - BUDOWNICTWO	N=67	28%	39%	46%	25%
G - HANDEL HURTOWY I DETALICZNY	N=340	36%	41%	43%	20%
H, i - HOTELE I RESTAURACJE	N=56	43%	54%	48%	21%
J - POŚREDNICTWO FINANSOWE	N=23	48%	43%	70%	35%
K - OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI	N=190	43%	44%	43%	31%
E,L,M,N - SEKTOR PUBLICZNY I MEDIA	N=22	36%	45%	55%	59%
OGÓŁEM	N=1001	37%	35%	34%	18%

Wreszcie o relatywnie ograniczonej nowości i zasięgu wprowadzanych innowacji świadczy to, iż zdecydowana większość innowacji wprowadzonych w ostatnich trzech latach przez polskie MSP była innowacjami na skalę firmy. W przypadku innowacji produktowych było to 60%, procesowych 71%, organizacyjnych 82%, a marketingowych 68%. Firm, które wprowadziły innowacje nowe dla całej branży (w skali rynku światowego), było zdecydowanie mniej – w przypadku innowacji produktowych było to 8%, procesowych 9%, a organizacyjnych i marketingowych odpowiednio 3 i 4%.

Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest sposób, w jaki przedsiębiorstwa postrzegają tempo zmian zachodzące w ich branży (wśród swoich konkurentów). Około 1/3 badanych przedsiębiorstw wskazywała, iż produkt w ich branży zmienia się przeciętnie maksymalnie w okresie 3 lat. To te firmy są potencjalnie najbardziej skłonne (zmuszone) do wprowadzania innowacji. Z drugiej strony, w blisko połowie przedsiębiorstw cykl życia produktu wynosi powyżej 7 lat lub trudno go określić (co wskazuje, iż również jest stosunkowo długi lub wręcz w ogóle się nie zmienia). Takie firmy nie są skłonne do koncentrowania nakładów i wysiłków firmy na działalność innowacyjną.

5.6. Współpraca z otoczeniem

Duża część badanych małych i średnich przedsiębiorstw nie współpracuje z partnerami zewnętrznymi. Te, które współpracują, najczęściej robią to z innymi partnerami biznesowymi – powiązаныmi w ramach łańcucha wartości – dostawcami, odbiorcami lub innymi przedsiębiorstwami z branży, w tym konkurentami. Jedna trzecia przedsiębiorstw widzi potrzebę współpracy z innymi przedsiębiorstwami z branży. Częściej na taką potrzebę wskazują firmy małe i średnie niż firmy mikro – może to wskazywać na większe obawy o utratę autonomii, niezależności lub wykorzystania przez partnerów zewnętrznych, wśród firm dysponujących słabszym potencjałem.

Wśród korzyści dominuje wymiana informacji i doświadczeń – 52% przedsiębiorstw deklaruje taką potrzebę, a na dalszym miejscu kwestie finansowe oraz wspólne pozyskiwanie klientów.

Tabela.5 3. Współpraca przedsiębiorstwa z innymi podmiotami ze względu na typ podmiotu i region

Czy Pan/Pani firma współpracuje z podmiotami w regionie, w Polsce, w UE lub z innych krajów?	OGÓŁEM	REGION	KRAJ	UE	INNE KRAJE
	N=1001				
Inne przedsiębiorstwa – odbiorcy / klienci	43%	36%	26%	6%	2%
Inne przedsiębiorstwa – dostawcy	35%	28%	25%	6%	2%
Inne przedsiębiorstwa – z branży, w której działa przedsiębiorstwo (konkurenci)	24%	19%	12%	2%	1%
Uczelnie wyższe	8%	6%	4%	0%	0%
Instytucje badawczo-rozwojowe	6%	3%	5%	1%	0%
Inkubatory przedsiębiorczości	1%	1%	0%	0%	0%
Centra Transferu Technologii	1%	0%	1%	0%	0%
Parki przemysłowe	1%	1%	0%	0%	0%
Parki naukowo-technologiczne	1%	0%	0%	0%	0%

Niewielki procent firm współpracuje instytucjami naukowo-badawczymi. Taką współpracę deklarowało jedynie 6% MSP. Częściej też współpracowały przedsiębiorstwa małe i średnie, a rzadziej firmy mikro. Wydaje się to naturalne, gdyż małe firmy nie mają często odpowiedniego potencjału ludzkiego i finansowego, aby angażować się we współpracę z jednostkami naukowo-badawczymi. Potwierdzeniem tego są wyniki odpowiedzi na pytanie o główne przeszkody we współpracy ze środowiskiem naukowym. Większość przedsiębiorców wskazywała tu na wysokie koszty takiej współpracy (75% wskazań). Wśród innych barier respondenci wskazywali również słabą dostępność (48%) oraz powolność i opieszałość w działaniu (31%).

Bariera finansowa nie jest jednak jedyną przyczyną ograniczonej współpracy MSP i jednostek B+R, o czym świadczy chociażby ograniczone i spadające zainteresowanie korzystaniem przedsiębiorstw z projektów celowych (dofinansowanie prac badawczo-rozwojowych). Powodem tego z jednej strony mogą być zbyt trudne i czasochłonne procedury ubiegania się o wsparcie i jego rozliczanie, a także słaba promocja tego typu projektów (brak wiedzy ze strony przedsiębiorców). Jednak z drugiej strony, przyczyna takiego stanu rzeczy leży w ograniczonym potencjale przedsiębiorstw do absorpcji wyników prac B+R na potrzeby swojej działalności.

Wyniki badania pokazują jednoznacznie, że firmy innowacyjne najczęściej deklarują współpracę z uczelniami wyższymi (18%), instytucjami badawczo-rozwojowymi (6%), inkubatorami przedsiębiorczości (5%) czy parkami przemysłowymi (4%). Może to wskazywać, iż osiągają one realne korzyści z takiej współpracy, co można wykorzystać jako argument na rzecz przekonywania pozostałych przedsiębiorstw, iż warto współpracować z tymi podmiotami.

5.7 Źródła informacji dla innowacji

Najważniejsze źródła informacji pozwalające na wprowadzenie innowacji to przede wszystkim źródła wewnętrzne oraz otoczenie biznesowe. Wśród źródeł wewnętrznych najważniejsi są pracownicy firmy oraz w niewielkim stopniu własny dział badawczo-rozwojowy/B+R. Spośród partnerów zewnętrznych kluczowym źródłem informacji dla działalności innowacyjnej są odbiorcy, dostawcy, bezpośredni konkurenci oraz inne przedsiębiorstwa z branży, w której działa przedsiębiorstwo. Mniejsze znaczenie mają również źródła ogólnodostępne typu targi i wystawy, prasa specjalistyczna oraz konferencje. Znikomy odsetek (mniej niż 1%) MSP wskazuje na uczelnie wyższe jako źródło informacji dla działalności innowacyjnej.

Hierarchia źródeł informacji dla działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw przekłada się bezpośrednio na zakres wprowadzanych innowacji – są to jednak głównie innowacje w skali firmy, nie będące nowością w skali całej branży.

Wykres 5.2. Źródła informacji w procesie innowacyjnym

5.8. Ochrona własności intelektualnej

Ochrona wprowadzonych innowacji przed konkurencją nie jest powszechnie przyjętą zasadą w polskich przedsiębiorstwach. Połowa z firm wprowadzających innowacje nie stosowała w latach 2002-2005 żadnych sposobów ich ochrony. Tendencja ta może być pochodną typu wprowadzanych innowacji, które są głównie rozwiązaniami nowymi jedynie w skali firmy (jedynie 9% firm wskazało na wprowadzenie nowych lub znacząco ulepszonych produktów, które były nowe dla branży – w skali światowej).

Wśród firm, które deklarowały różne sposoby ochrony własności intelektualnej, najczęściej przybierała ona formę zachowania tajemnicy przedsiębiorstwa, rzadziej prawa autorskiego czy rejestracji znaku towarowego.

Jedynie niewielki odsetek polskich MSP chroni swą własność przemysłową za pomocą instrumentów prawnych – patentów (1,7%), wzorów użytkowych, przemysłowych czy znaku towarowego.

Tabela.5. 4. Zależność między stosowaniem ochrony innowacji a ich rodzajem

Czy w latach 2002-2005 Pana/Pani przedsiębiorstwo stosowało któryś z wymienionych sposobów w celu ochrony swoich innowacji przed konkurencją?	Typ wprowadzonej innowacji			
	Produktowe	Procesowe	Organizacyjne	Marketingowe
	Firmy, które wprowadziły dany typ innowacji			
	N=406	N=203	N=365	N=372
Zachowanie tajemnicy przedsiębiorstwa (poufność informacji)	29%	30%	34%	32%
Prawo autorskie	11%	15%	11%	11%
Rejestracja znaku towarowego	15%	16%	13%	14%
Złożoność konstrukcyjna produktów	6%	8%	6%	6%
Znacząca przewaga czasowa nad konkurencją	9%	10%	9%	9%
Rejestracja wzoru użytkowego	8%	9%	6%	7%
Zgłoszenie wynalazku do opatentowania	6%	7%	4%	4%
Rejestracja wzoru przemysłowego	6%	8%	5%	6%
Nie stosowano żadnych sposobów w celu ochrony innowacji przed konkurencją	45%	41%	42%	44%

Przyczyną mogą być z jednej strony wysokie koszty patentowania – w szczególności za granicą, a de facto jedynie taka ochrona ma sens ekonomiczny w przypadku rzeczywistego, dużego potencjału technologicznego. Inną kwestią jest brak wśród przedsiębiorców wiedzy na temat ochrony własności intelektualnej i świadomości jej znaczenia dla osiągnięcia przewagi konkurencyjnej, na co wskazywały wyniki innych przeprowadzonych do tej pory badań¹⁰⁷.

Główną przyczyną ograniczonej ochrony własności intelektualnej jest to, iż przedsiębiorstwa nie posiadają i w związku z tym nie rozwijają technologii produktów, które posiadałyby taki poziom nowości, aby można je było patentować – wskazuje na to chociażby odpowiedź na pytanie, jaki był charakter wprowadzanych innowacji, gdzie zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż były to innowacje w skali firmy lub kraju – czyli nie zupełnie nowe, niestosowane do tej pory rozwiązania. Potwierdzeniem tej tezy jest również fakt, iż odsetek firm posiadających patenty jest zdecydowanie wyższy w przypadku firm, które wprowadzały innowacje – 6%, podczas gdy w całej populacji wynosi 1%. Ponadto należy wskazać, iż patenty posiadają głównie firmy, które posiadają własne zaplecze badawcze (własną jednostkę zajmującą się projektowaniem i rozwojem nowych produktów), a takich firm jest stosunkowo niewiele.

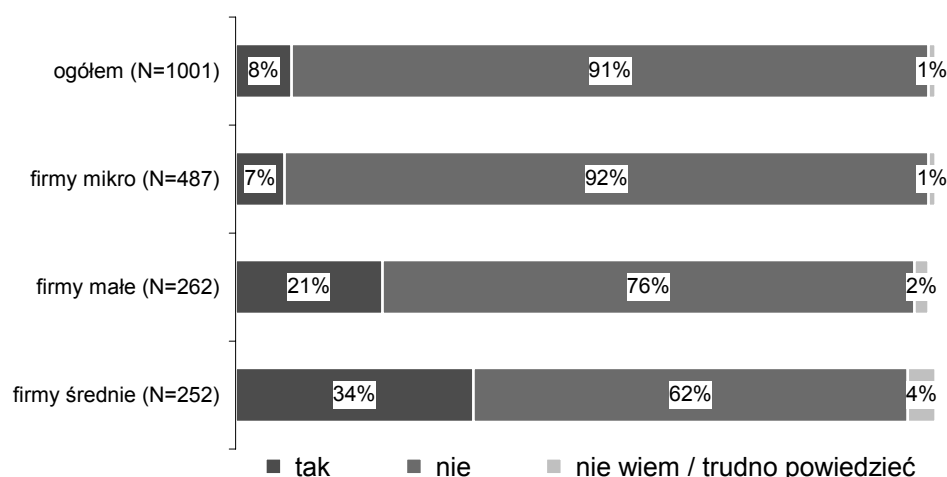
5.9. Strategia firmy

Jedynie 8% firm posiada spisana strategię rozwoju firmy, przy czym w ponad 40 % firm strategia obejmuje okres do 2 lat, czyli jest dokumentem wskazującym kierunek rozwoju firmy w perspektywie długookresowej czy nawet średniookresowej. Posiadanie strategii jest skorelowane z wielkością przedsiębiorstwa – strategię posiada 21% małych oraz 34% firm średnich.

Konsekwencją braku planowania strategicznego w MSP (szczególnie mikro) jest ich koncentracja na bieżącej działalności – drobnych usprawnieniach, a nie na długo- lub średniookresowym planowanym rozwoju firmy i jej produktów,

¹⁰⁷ Szultka S., Tamowicz P. Udział MSP w Programach Ramowych UE, Gdańsk 2005

Wykres 5.3. Posiadanie strategii rozwoju firm

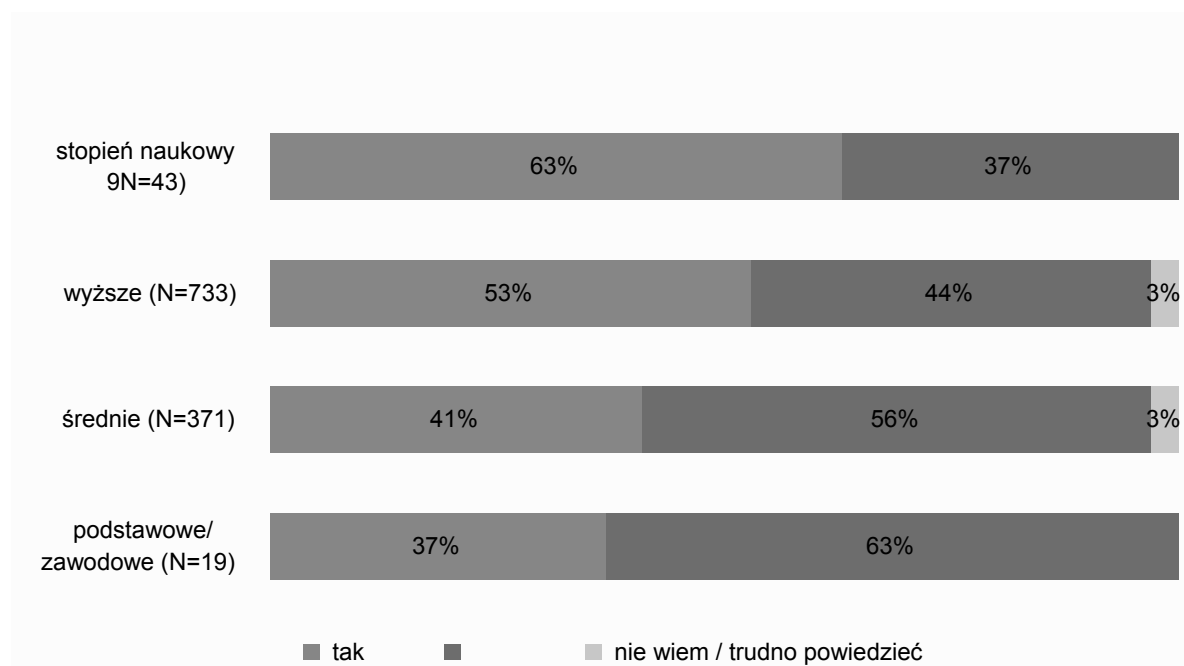

5.10. Szkolenia i podnoszenie kompetencji

Jedynie 39% przedsiębiorstw widzi potrzebę prowadzenia szkoleń mogących zwiększyć kompetencje własnych pracowników. Odsetek ten rośnie wraz z wielkością firmy i w firmach małych i średnich wynosi odpowiednio 49 i 64%. Najczęściej wskazywanym obszarem szkolenia są wskazywane specjalistyczne szkolenia branżowe (33 % wskazań) oraz szkolenia z nowych technologii/produktów (14 %).

Najbardziej interesujące dla firm obszary tematyczne to informacje, szkolenia i doradztwo branżowe i techniczne (dotyczące produktów), ale i wsparcie marketingowe i korzystanie z funduszy europejskich. Dostępne do tej pory szkolenia, a także doradztwo czy usługi informacyjne wspierane środkami publicznymi, oferowane m.in. poprzez ośrodki należące do Krajowego Systemu Usług, oferowane były głównie w obszarach podstawowych – założenie i prowadzenie firmy, prawne itp. – czyli takie, których przedsiębiorstwa nie poszukują. Szkolenia branżowe, specjalistyczne są dofinansowane ze środków publicznych zdecydowanie rzadziej.

Wykres 5.4. Uczestnictwo w specjalistycznych szkoleniach ze względu na wykształcenie menedżerów

5.11. Sfera zarządzania

Innowacje organizacyjne – w tym elastyczne systemy zarządzania, stają się coraz ważniejsze dla uzyskania przewagi konkurencyjnej firm we współczesnej gospodarce. Wdrożenie w ostatnich 3 latach innowacji organizacyjnych deklaruje 30% krajowych MSP. Odsetek ten był większy w przypadku firm małych i średnich, gdzie kształtował się na poziomie 49%, niż firm mikro – 29%.

Obecność formalnych reguł wyznaczających sposoby postępowania w określonych sytuacjach deklaruje 39% małych i średnich przedsiębiorstw (w przypadku firm średnich jest to 68%). Z drugiej jednak strony różnego rodzaju certyfikatami jakości (najczęściej ISO 9001 oraz ISO 2000) legitymuje się 11% polskich MSP (w przypadku firm średnich jest to już 46% populacji).

Tabela 5.5. Zależność między występowaniem w firmie reguł formalnych a innowacyjnością firmy

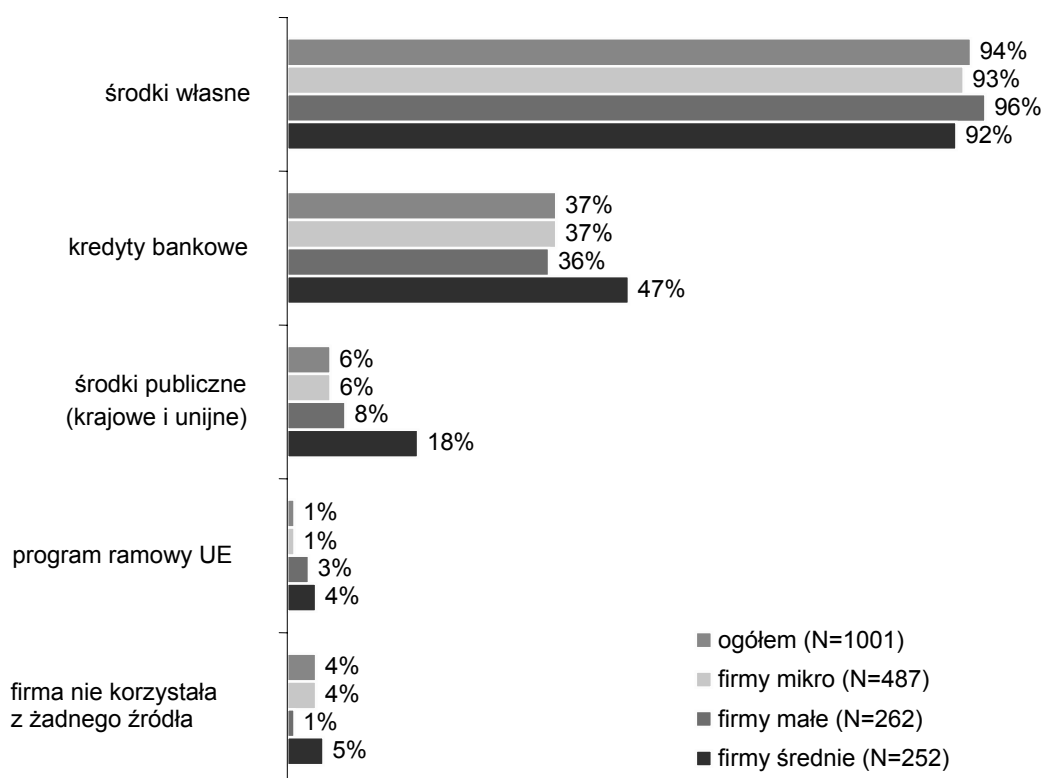
	Ogółem	Typ wprowadzonej innowacji			
		PRODUKTOWE	PROCESOWE	ORGANIZACYJNE	MARKETINGOWE
	Firmy, które wprowadziły dany typ innowacji				
	N=1001	N=439	N=297	N=465	N=445
Obecność reguł formalnych wyznaczających sposób postępowania w konkretnych sytuacjach	39%	60%	68%	63%	60%

Jedynie 21% firm wskazywało na istnienie procedur zgłaszania pomysłów i usprawnień przez pracowników. Istnienie takich systemów również jest uzależnione od wielkości przedsiębiorstwa – w średnich firmach odsetek takich firm wyniósł 41%. Jednakże nawet w firmach, w których tego typu procedury istnieją, mają one zazwyczaj charakter nieformalny – jedynie w 13% firm (w firmach średnich 25%), posiadających odpowiednie procedury, mają one charakter sformalizowany, co wskazuje, iż firm posiadających realne systemy zgłaszania pomysłów innowacyjnych jest niewiele. W sektorze polskich MSP dominuje hierarchiczny system organizacji firmy – 54% deklaruje posiadanie takiej struktury organizacyjnej, 12% posiada strukturę macierzową, a 19% mieszaną.

5.12. Finansowanie działalności innowacyjnej

Aż 94% firm finansowało działalność innowacyjną w oparciu o środki własne. Ze źródeł zewnętrznych innowacje finansowało ponad dwukrotnie mniej firm (42% firm wprowadzających innowacje). Większość środków ze źródeł zewnętrznych zostało uzyskanych poprzez kredyty bankowe. Wsparcie publiczne zostało wykorzystane jedynie przez 7% polskich MSP wprowadzających innowacje.

Wykres 5.5. Źródła finansowania procesu innowacyjnego

Wyniki ekonomiczne są postrzegane przez przedsiębiorców jako podstawowa bariera ograniczająca działalność innowacyjną w ich firmach. Wśród czynników zniechęcających do innowacji MSP najczęściej wskazywały: wysokie koszty, ryzyko ekonomiczne, wysokie oprocentowanie kredytów, brak właściwego źródła finansowania. Brak środków finansowych był również jednym z podstawowych czynników decydującym o zaprzestaniu już rozpoczętego procesu innowacyjnego w przedsiębiorstwach.

Bariera finansowa jest również wskazywana jako jeden z głównych czynników ograniczających współpracę małych i średnich przedsiębiorstw ze środowiskiem naukowym.

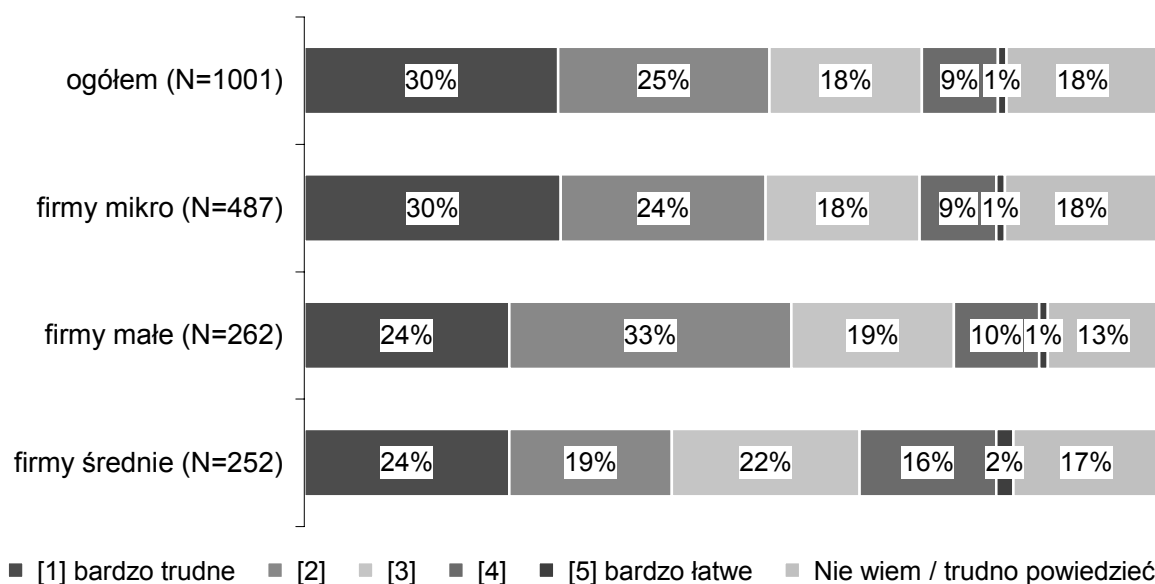
5.13. Wykorzystanie pomocy publicznej

Wsparcie publiczne działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw jest ograniczone. Jedynie 7% firm wskazywało środki publiczne jako źródło finansowania własnej działalności innowacyjnej, przy czym odsetek ten rośnie wraz z wielkością przedsiębiorstwa. Jeszcze mniejszy jest udział publicznych środków finansowych w całkowitych nakładach na innowacje, który wyniósł 3%.

Jednocześnie ponad 1/3 firm, które skorzystały z zewnętrznego źródła finansowania innowacji (prywatnego i publicznego) wskazała, iż wdrożenie innowacji nie byłoby możliwe bez skorzystania z zewnętrznego finansowania. Dzięki skorzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania nakłady na innowacje wzrosły w badanych firmach o ok. 30%.

Poprawa dostępu do zewnętrznego finansowania działalności innowacyjnej wydaje się kluczowa z punktu widzenia zwiększenia potencjału innowacyjnego MSP. Wśród form wsparcia, którymi przedsiębiorcy są najbardziej zainteresowani, na pierwszych miejscach znalazło się różnego rodzaju wsparcie finansowe: obniżenie składek podatkowych, ulgi podatkowe, granty bezpośrednie, dofinansowanie rozwoju kadr oraz inne wsparcie finansowe. Badane elementy pozafinansowe uzyskały znacznie mniejszy odsetek wskazań: doradztwo 10%, szkolenia 9% oraz dostęp do informacji 6%. Najbardziej interesujące dla firm obszary tematyczne to informacje, szkolenia i doradztwo branżowe i techniczne (dotyczące produktów).

Wykres 5. 6. Ocena dostępności i łatwości uzyskiwania funduszy unijnych dla przedsiębiorstw innowacyjnych

Wyniki badania wskazują na bardzo ograniczoną wiedzę przedsiębiorstw na temat dostępnych form wsparcia oraz instytucji, które tego wsparcia udzielają. Zdecydowana większość, 82% badanych firm, nie potrafi spontanicznie wymienić żadnej tego typu instytucji. Jedynie kilka instytucji osiągnęło wskazania powyżej 1% znajomości: PARP – 5%, fundusze europejskie – 3%, po 2% wskazań przypadało na banki oraz inkubatory przedsiębiorczości.

Sytuacja taka jest konsekwencją ograniczonej promocji programów wsparcia, która często ogranicza się do informacji na stronach internetowych lub wystąpień na seminariach – w których niestety przedsiębiorcy zbyt licznie nie uczestniczą.

Badanie wykazało, iż informacji na temat pomocy publicznej w Internecie poszukuje jedynie 15% firm – co wskazuje, iż efektywność dotarcia do jak najszerszej liczby potencjalnych zainteresowanych tą formą promocji jest ograniczona. Barię jest również duże rozproszenie informacji w różnych serwisach internetowych poszczególnych instytucji.

Brak wiedzy odnośnie dostępnego wsparcia publicznego, być może, jest czynnikiem wpływającym na ograniczoną skalę działalności polskich MSP. Aż 62% firm deklaruje, że wiedza o możliwości pozyskania środków z funduszy unijnych spowodowałaby podjęcie decyzji o rozpoczęciu bądź kontynuacji procesu innowacyjnego w ich firmie. W przypadku firm z doświadczeniem we wprowadzaniu innowacji odsetek ten wzrasta do 75%.

Polscy przedsiębiorcy są przekonani o trudności w pozyskiwaniu funduszy unijnych dla przedsiębiorstw innowacyjnych. Jako trudne i bardzo trudne do uzyskania określa je 55% badanych firm, zaś jako łatwe i bardzo łatwe jedynie 10%.

Większość firm, która korzystała ze wsparcia publicznego, doświadczyła problemów w trakcie przyznawania takiego wsparcia. Problemy dotyczą głównie warunków uzyskania dofinansowania oraz rozliczania poniesionych wydatków, ale również ok. 20% firm wskazuje na trudności w spełnieniu kryterium dotyczącego stopnia nowoczesności wprowadzanej technologii.

5.14. Rekomendacje

Wsparcie publiczne powinno cechować się wdrażaniem zróżnicowanych instrumentów dostosowanych do potrzeb odpowiednich grup docelowych – np. przedsiębiorstw wysokoinnowacyjnych (dysponujących istotnym potencjałem w zakresie B+R) lub z branż wysokiej techniki. Należy zastanowić się, jak mierzyć i wspierać innowacyjność firm usługowych, które stanowią dominujący sektor w gospodarce.

Kluczowe wydaje się pokazywanie i promowanie najlepszych przykładów firm innowacyjnych, aby uświadomić innym firmom, jakie jest ich opóźnienie w stosunku do liderów. Warto również stworzyć system samooceny pozycji konkurencyjnej inno-

wacyjnej firmy (swoistego systemu benchmarkingu) np. w postaci portalu internetowego. Należy także promować rozwój instytucji lub usług ułatwiających dostęp do informacji o nowych technologiach – Technology Watch.

Realizując zamówienia publiczne, należy kłaść nacisk na promocję zwiększenia takich kryteriów dotyczących zamówienia jak: nowoczesność, funkcjonalność, zastosowanie nowych technologii. Powinno to zachęcić firmy do zwiększenia innowacyjności proponowanych rozwiązań (produktów i usług).

Wysoko pożądanym elementem polityki innowacyjnej powinno być wspieranie powiązań kooperacyjnych (klastrow) MSP. Zgrupowanie określonych interesów i potrzeb powinno ułatwić współpracę z jednostkami badawczymi. Należy także promować dobre praktyki, czy też przykłady sukcesu współpracy MSP ze środowiskiem naukowym. Potrzebne są działania informacyjne, szkoleniowe i doradcze, a także promocyjne mające zwiększyć świadomość potrzeby ochrony własności intelektualnej i wiedzę na temat sposobów jej ochrony.

Wzmocnienie innowacyjności firm wymaga również położenia nacisku, np. poprzez promocję dobrych praktyk, na stymulowanie planowania strategicznego w firmach i wskazywanie jego znaczenia dla długookresowej konkurencyjności.

Należy przenieść punkt ciężkości na wspieranie szkoleń bardziej wyprofilowanych, specjalistycznych – dostosowanych do potrzeb wybranych grup przedsiębiorstw (klastrow). Pożądane jest odejście od preferowania dużych/horyzontalnych projektów szkoleniowych obejmujących cały kraj i charakteryzujących się małą elastycznością i możliwościami dostosowania do potrzeb odbiorców, a właśnie takie projekty są bardzo często wspierane ze środków publicznych. W promocji tematyki innowacyjności należy podkreślać, że nośnikami innowacji są ludzie i w nich należy inwestować!

Działania publiczne powinny koncentrować się na wypracowaniu i promocji dobrych praktyk oraz wskazywaniu korzyści z wprowadzania innowacji w sferze zarządzania np. w zakresie systemów zarządzania personelem (w tym systemów motywacyjnych), procedur zgłaszania pomysłów na innowacje.

Istotne dla zwiększenia angażowania się przedsiębiorstw w działalność innowacyjną będzie wspieranie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania – poprzez wsparcie różnego rodzaju funduszy wysokiego ryzyka oraz niskooprocentowanych pożyczek na działalność innowacyjną.

Działania publiczne powinny również w większym stopniu zostać ukierunkowane na lepszą promocję już dostępnych źródeł finansowania (komercyjnych i niekomercyjnych), a także na poprawę wiedzy w zakresie różnych instrumentów finansowych. Należy rozważyć wprowadzenie instrumentów wsparcia, które obniżyłyby koszty stosowania dostępnych na rynku źródeł finansowania (kredyt, leasing), w przypadku wprowadzania rozwiązań innowacyjnych.

Dla zwiększenia efektywności wsparcia publicznego kluczowa jest poprawa promocji (informacji) na temat dostępnych programów wsparcia. Służyć temu może wypromowanie jednego serwisu internetowego z informacjami nt. różnych form wsparcia dla przedsiębiorstw. Należy jednocześnie szerzej wykorzystywać do promocji inne środki przekazu jak radio, telewizja, prasa, urzędy administracji publicznej (np. urzędy skarbowe) itp.

Ponadto kluczowe jest uproszczenie procedur ubiegania się o wsparcie publiczne i lepsze dostosowanie do warunków działania przedsiębiorstw – w tym m.in. skrócenie czasu rozpatrywania wniosków, czy też obniżenie ryzyka np. w zakresie kwalifikowalności wydatków. Wsparcie doradcze, informacyjne i szkoleniowe powinno w zdecydowanie większym stopniu koncentrować się na zagadnieniach specjalistycznych branżowych – dostosowanych do specyfiki branży, w której działa firma.

Rozdział 6

Wnioski z badań innowacyjności przedsiębiorstw

Innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce

Niskie nakłady na działalność B+R

Źródła innowacji w MSP

Współpraca z sektorem badawczo-rozwojowym

Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu

Współpraca z samorządem

Słaba współpraca z innymi przedsiębiorstwami

Wykorzystanie technologii ICT

Niewystarczający kapitał na innowacje

Ochrona własności intelektualnej

Przyczyny wprowadzania innowacji

W większości badań i statystyk innowacyjność polskich przedsiębiorstw prezentuje się stosunkowo słabo. Z drugiej strony polska gospodarka z roku na rok notuje przyzwoitą stopę wzrostu; zwiększa się także eksport polskich przedsiębiorstw. Powyższy paradoks zwraca uwagę na trudności w ocenie stopnia innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Potwierdza także, iż procesy innowacyjne są bardzo zróżnicowane (patrz innowacje produktowe, procesowe, organizacyjne, marketingowe i inne), zaś ich charakter może być uzależniony od stopnia rozwoju gospodarki. Dokładniejsze poznanie charakteru procesów innowacyjnych w polskich przedsiębiorstwach powinno pomóc w lepszym ukształtowaniu polityki publicznej.

Przedsiębiorstwa poddane konkurencji w naturalny sposób muszą być innowacyjne. Inaczej nie będą w stanie generować nadwyżki i w sposób nieuchronny będą musiały zniknąć z rynku. Istotną częścią badania innowacyjności przedsiębiorstw powinna być weryfikacja, w jakim stopniu firmy uświadamiają sobie presję konkurencji i jaki sposób na nią reagują.

Teoria systemów innowacyjnych wskazuje, iż o innowacyjności firm decyduje także otoczenie, w którym one funkcjonują. W tym zakresie istotna jest dostępność do wyspecjalizowanych usług, instytucji (w tym badawczo-rozwojowych) i zasobów (głównie kapitału ludzkiego). Ważne znaczenie dla innowacyjności przedsiębiorstw może mieć także polityka publiczna, która staje się coraz bardziej rozbudowana dzięki wykorzystaniu funduszy strukturalnych UE. W dotychczasowych badaniach stosunkowo mało uwagi poświęcono wykorzystaniu wsparcia publicznego w zakresie innowacji. Wiele wskazuje na to, że infrastruktura otoczenia biznesu jest niedostosowana do rozwiązywania problemów z zakresu innowacji w MSP. Należy więc się skoncentrować na ocenie wsparcia publicznego dla innowacji i poszukiwaniu odpowiedzi, w jakich obszarach byłoby ono najbardziej potrzebne. Wsparcie publiczne musi być dostosowane do potencjału innowacyjnego firm.

Przeprowadzone do tej pory badania innowacyjności przedsiębiorstw (w tym małych i średnich) koncentrowały się głównie na badaniu poziomu innowacyjności firm z punktem ciężkości położonym głównie na innowacje produktowe, najczęściej na innowacje technologiczne. W dużo mniejszym zakresie badania prowadzono pod kątem wprowadzania innowacji procesowych, organizacyjnych czy marketingowych, a jeżeli już to robiono, były to badania bardzo powierzchowne. Zazwyczaj pytano jedynie, czy firmy wprowadziły tego typu innowacje lub czy posiadają np. certyfikaty zarządzania jakością. Innowacje procesowe, organizacyjne czy marketingowe zaczynają odgrywać coraz większą rolę – decydującą o konkurencyjności i innowacyjności firm (szczególnie tych średniej wielkości, ale także małych).

Polskie przedsiębiorstwa – również duże, ale w większym stopniu MSP – prowadzą działalność innowacyjną głównie w oparciu o modernizację swego parku maszynowego. Ponadto ważnym źródłem innowacji dla MSP są pracownicy, w tym nowo przyjmowani do pracy absolwenci uczelni wyższych (dotyczy to w większym stopniu małych firm). Przedsiębiorstwa krajowe w niewielkim stopniu prowadzą własne prace badawczo-rozwojowe – zdecydowana większość z nich nie posiada wyodrębnionej jednostki/działu zajmującego się projektowaniem i rozwojem nowych produktów i usług. Firmy w ograniczonym stopniu wykorzystują też zewnętrzne źródła w procesie innowacyjnym, o czym świadczy niski poziom współpracy z partnerami zewnętrznymi. Jeśli już przedsiębiorstwa współpracują z partnerami zewnętrznymi, to zdecydowanie częściej są to ich bezpośredni dostawcy, odbiorcy lub inne przedsiębiorstwa niż zewnętrzne jednostki B+R.

Chociaż liczba patentów zgłaszanych przez polskie podmioty, a szczególnie przedsiębiorstwa, w ostatnich latach rośnie, w stosunku do innych krajów wciąż jest bardzo mała. Należy jednakże podkreślić duże zróżnicowanie branżowe pod tym względem. Jedną z przyczyn tego jest fakt, iż w niektórych branżach zmiany zachodzą tak szybko, że nie opłaca się zgłaszać patentu – m.in. ze względu na długi czas procedury patentowej, a także wysokie koszty dochodzenia swoich praw w sądzie. Wydaje się istotne, aby w badaniach uwzględnić takie kwestie jak czas życia produktu/technologii w branży, w której działa firma, a także sposoby ochrony własności intelektualnej przez firmę oraz przyczyny braku takiej ochrony. Należy przy tym pamiętać, że samo posiadanie patentu nie świadczy jeszcze o poziomie innowacyjności – kluczowe jest jego wykorzystywanie i wartość rynkowa, w tym np. czerpanie korzyści w postaci opłat licencyjnych.

W polskich MSP wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnej i technologii telekomunikacyjnych wciąż jest mniejsze niż w krajach rozwiniętych Europy Zachodniej czy USA. Pomimo iż zdecydowana większość przedsiębiorstw deklaruje wykorzystanie komputerów w działalności firmy, to jednak są one w większości przypadków wykorzystywane jedynie w działalności księgowej i magazynowej. Niewiele firm wykorzystuje komputery (oprogramowanie) w procesie zarządzania i wspomaganie decyzji. Podobnie rzecz wygląda, jeśli chodzi o wykorzystanie Internetu w firmach – blisko połowa MSP (44 %) deklaruje, iż posiada stronę internetową. Są

to zazwyczaj proste wizytówki firm, które posiadają ograniczoną funkcjonalność (np. brak możliwości złożenia zamówienia). Stosunkowo niewiele firm wykorzystuje w szerszym zakresie możliwości Internetu (czy extranetu) w procesie komunikacji i zarządzania przedsiębiorstwem.

Krajowe przedsiębiorstwa charakteryzują się bardzo zróżnicowanym poziomem innowacyjności. Innowacyjność przedsiębiorstw zależy m.in. od wielkości, branży, w której działa przedsiębiorstwo, a także od takich czynników, jak wykształcenie kadry zarządzającej czy pochodzenie kapitału (krajowe/zagraniczne). Ponadto niektóre badania wskazują, iż istnieją przedsiębiorstwa, które nie chcą się rozwijać i wprowadzać innowacji, a ich właściciele są zainteresowani jedynie prowadzeniem swego biznesu w dotychczasowej skali i na dotychczasowych zasadach. Działania władz publicznych mające na celu stymulowanie innowacyjności firm muszą uwzględniać różną specyfikę, uwarunkowania, motywacje i potrzeby tych firm. Główną barierą, jaką wskazywały przedsiębiorstwa, ograniczającą wprowadzanie innowacji w firmach, był brak środków finansowych, jednakże wydaje się, iż jest to zbyt duże uproszczenie i prowadzi do spłytenia problemu. Z tego punktu widzenia badania przedsiębiorstw powinny w większym stopniu koncentrować się na analizie istniejących kompetencji i braków w tym zakresie – np. w zakresie zarządzania, kapitału ludzkiego, planowania strategicznego, aniżeli na kwestii samego finansowania.

Infrastruktura otoczenia biznesu w Polsce wydaje się niedostosowana do rozwiązywania problemów z zakresu innowacji w MSP. Ośrodki KSU¹⁰⁸ koncentrują się na prostszych usługach informacyjnych i szkoleniowych. Ośrodków należących do KSI¹⁰⁹, w tym centrów transferu technologii, parków technologicznych i inkubatorów technologicznych jest relatywnie niewiele i często również w ich ofercie dominują usługi mniej zaawansowane (związane z kwestiami transferu technologii i współpracy nauka-biznes). Z kolei ośrodki KPK¹¹⁰ zasadniczo koncentrują się na jednostkach naukowych (punkty głównie działają w takich jednostkach) niż na pomocy dla MSP. Ponadto małe zainteresowanie ze strony przedsiębiorstw ofertą instytucji otoczenia biznesu, na co wskazywali przedstawiciele tych instytucji, może również świadczyć, z jednej strony, o braku informacji o tych instytucjach i ich ofercie wśród przedsiębiorców, a z drugiej strony, o niedopasowaniu tej oferty do potrzeb MSP. Wydaje się, iż badanie innowacyjności przedsiębiorstw w tej kwestii powinno zostać ukierunkowane na zbadanie poziomu wiedzy wśród przedsiębiorców na temat dostępnych form wsparcia, usług i instytucji wspierających oraz na ocenę jakości i adekwatności wsparcia przez podmioty, które z takiej pomocy już skorzystały.

6. 1. Innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce

Innowacyjność polskiej gospodarki i polskich przedsiębiorstw mierzona różnymi standardowymi wskaźnikami (wielkość nakładów na B+R, liczba innowacyjnych firm, nakłady na działalność innowacyjną itp.) jest stosunkowo niska. Podstawowe wielkości i wskaźniki opisujące poziom i potencjał innowacyjny polskiej gospodarki (takie jak wskaźniki opisujące działalność patentową, udział przedsiębiorstw innowacyjnych, udział eksportu dóbr o wysokim zaawansowaniu technologicznym, wydatki na działalność B+R) plasują Polskę na samym końcu wśród krajów OECD.¹¹¹

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w latach 1998-2000 wyniósł kolejno 51,4% oraz 41,3%. W przypadku firm zatrudniających powyżej 49 osób wskaźnik wyniósł 70,6% oraz 61,6%. Sytuacja w tym okresie była taka sama jak tendencje w rozwiniętych krajach zachodnich.

Należy jednakże zaznaczyć, iż innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce cechuje się dużym zróżnicowaniem. Po pierwsze innowacyjność przedsiębiorstw jest zróżnicowana w zależności od wielkości – większe firmy cechują się wyższym poziomem innowacyjności niż małe. Wskazują na to badania prowadzone przez GUS. Zgodnie z tymi badaniami udziały jednostek (sekcja *Górnictwo i Kopalnictwo*, sekcja *Przetwórstwo przemysłowe*, sekcja *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*), które wprowadziły innowacje techniczne wynosiły:¹¹²

- małe przedsiębiorstwa (10-49 zatrudnionych) – 17,7%,
- średnie (50-249) – 40,6%,

¹⁰⁸ Należące do Krajowego Systemu Usług.

¹⁰⁹ Krajowa Sieć Innowacji

¹¹⁰ Krajowy Punkt Kontaktowy

¹¹¹ European Innovation Scoreboard, European Commission, Brussels 2005

¹¹² GUS, Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2002-2004, Warszawa 2006

– duże (powyżej 249) – 67,2%.

Zróznicowanie innowacyjności firm ze względu na wielkość potwierdza również szereg innych badań przeprowadzonych na MSP¹¹³.

Po drugie innowacyjność jest zróznicowana ze względu na branżę, w której działa przedsiębiorstwo. Jak wynika z danych GUS najmniej innowacyjne okazały się przemysł odzieżowy i skórzany. W obu tych sekcjach wskaźnik nie przekroczył 7%. W przemyśle odzieżowym udział przedsiębiorstw innowacyjnych był najniższy i wyniósł 4,9%¹¹⁴.

Potwierdzeniem dużego zróznicowania branżowego innowacyjności przedsiębiorstw jest badanie przeprowadzone przez CASE w roku 2005, w którym poddano analizie trzy branże: drzewno-meblarską, plastiki i syntetyki oraz sprzęt medyczny. Wyniki tych badań wskazują, iż najwyższym poziomem innowacyjności charakteryzuje się branża aparatury medycznej. Najwięcej firm – 33,8% – wdrożyło innowacje w 2000 roku. W produkcji meblarskiej zaledwie 18,1%, a tworzyw sztucznych jedne 16,5%.¹¹⁵

Ponadto w tym samym badaniu wskazuje się, iż poziom innowacyjności firm zróznicowany jest w zależności od struktury ich własności. Wynika z niego, że duże firmy, będące własnością zagraniczną w sektorze meblarskim, mają stosunkowo wysoki poziom innowacyjności, natomiast małe krajowe są niedoinwestowane i mają niewielkie możliwości techniczne.¹¹⁶

Przedsiębiorstwa są wreszcie bardzo zróznicowane pod względem samej chęci rozwoju. Należy zaznaczyć, iż część przedsiębiorców nie jest zainteresowana wdrażaniem innowacji – czy też generalnie wprowadzaniem zmian w prowadzonej do tej pory działalności gospodarczej lub wręcz szybszym rozwojem przedsiębiorstwa. Chcą oni prowadzić swoje firmy w sposób, w jaki do tej pory to robili, i wystarcza im to, co już osiągnęli. Potwierdzeniem tego faktu mogą tutaj być wyniki badania przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie ponad 40 proc. badanych przedsiębiorców deklarowało, iż nie wdrażali i nie będą wdrażać innowacji¹¹⁷. Z drugiej strony są jednak strony są przedsiębiorstwa, które są i będą innowacyjne. W tym samym badaniu blisko 30% firm wskazało, iż wdrażały i będą w dalszym ciągu wdrażać innowacyjne rozwiązania.

Z badań Żołnierskiego wynika również, iż istnieje silny związek między poziomem innowacyjności a posiadanym przez właściciela/menedżera wykształceniem. Najbardziej innowacyjne są przedsiębiorstwa, w których zarówno kadra, jak i właściciel lub menedżer posiadają wyższe wykształcenie.¹¹⁸

Na pewien paradoks pomiędzy wskaźnikami a rzeczywistością zwracają uwagę m.in. Tamowicz i Szultka (2005), podkreślając, iż na innowacyjność polskich przedsiębiorstw należy spojrzeć przez pryzmat dynamiki zmian i złożoności procesów transformacyjnych. Miarą innowacyjności polskich przedsiębiorstw i gospodarki może być ogrom restrukturyzacji, jaka musiała dokonać się na poziomie przedsiębiorstw i sektorów¹¹⁹. Należy także zwrócić uwagę na dynamikę nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych, które na przestrzeni lat 1995-2003 rosły szybciej niż przychody (co obrazuje wzrost wskaźnika innowacyjności z poziomu 2,2% do 4,2%)¹²⁰. Konieczność szybkiego nadrobienia luki technologicznej oznaczała także, że nakłady na działalność innowacyjną musiały mieć raczej postać zakupu maszyn i urządzeń niż wydatków na prace badawczo-rozwojowe.

W większości spośród badanych kategorii PKD wzrósł udział przedsiębiorstw innowacyjnych, przy czym dla ogółu zbiorowości zwiększył się z 16% w latach 1997-1999 do 22% w latach 2001-2003¹²¹. Zwiększyły się nakłady na działalność innowacyjną (w tym zwłaszcza na B+R). Działalność innowacyjna w sektorze usług przestaje mieć tylko charakter bierny, imitacyjny, niezwiązany z tworzeniem nowej wiedzy. Nakłady na środki trwałe (w tym przede wszystkim zakup maszyn i urządzeń technicznych) pozostają głównym elementem nakładów na działalność innowacyjną¹²².

113 Żołnierski A., (2005), *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, Warszawa 2005; Jasiński A. H., *Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji*, Difin, Warszawa 2006.

114 „Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1994-1996” 1998.

„Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1998-2000” 2002.

115 Woodward R. (red.) *Sieci innowacji w polskiej gospodarce – stan obecny i perspektywy*, CASE, Warszawa 2005.

116 *Sieci innowacji* ..., op. cit.

117 Dziemianowicz W., Jechniowicz M., Samulowski W., Szmigiel K. (red.), *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur*, Warszawa-Olsztyn, 2006.

118 Żołnierski A., (2005), *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, Warszawa 2005.

119 Budowa organizacji nastawionych na rynek, a nie produkcję, wygaszanie produkcji nierentownej, zbywanie zbędnych aktywów, zmniejszanie materiałochłonności i energochłonności, zmiany w strukturze zatrudnienia, automatyzacja procesów produkcyjnych, komputeryzacja. Za Tamowicz i Szultka (2005). Szczegółowo patrz także J. Mujżel (red), *Przedsiębiorstwa w procesie transformacji*, Poltext 1997.

120 Wskaźnik ten oddaje relację nakładów na Działalność innowacyjną do wielkości sprzedaży. Rekordowy poziom osiągnął on w 1999 r.

121 W większości spośród badanych kategorii PKD wzrósł udział przedsiębiorstw innowacyjnych, przy czym dla ogółu zbiorowości zwiększył się z 16% w latach 1997-1999 do 22% w latach 2001-2003. Zwiększyły się nakłady na Działalność innowacyjną (w tym zwłaszcza na B+R). Działalność innowacyjna w sektorze usług przestaje mieć tylko charakter bierny, imitacyjny, niezwiązany z tworzeniem nowej wiedzy. Nakłady na środki trwałe (w tym przede wszystkim zakup maszyn i urządzeń technicznych) pozostają głównym elementem nakładów na Działalność innowacyjną.

122 GUS, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w sektorze usług w Polsce w latach 2001-2003*, Warszawa 2005.

6.2. Niskie nakłady na działalność B+R

Wskaźniki obrazujące aktywność badawczo-rozwojową przedsiębiorstw są generalnie niskie i mają relatywnie mały udział w strukturze krajowych nakładów na działalność B+R¹²³. W 2004 r. sektor przedsiębiorstw przemysłowych przeznaczył jedynie 28,7% wszystkich wydatkowanych środków (tj. kwotę 339,7 mln zł) na finansowanie działalności B+R realizowanej w JBR, wyższych uczelniach i placówkach PAN¹²⁴. 436,4 mln zł było z kolei wydatkowanych na zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw, przy czym w latach 2003-2004 od 49% do 42% nabywanych licencji pochodziło z zagranicy. Analizując nakłady na działalność B+R sektora przedsiębiorstw (prywatnego), warto także zauważyć, że w roku 2004 zaledwie 7% tych nakładów było finansowane ze środków budżetowych w kwocie 63,7 mln zł¹²⁵, która stanowiła jednocześnie zaledwie 2% wszystkich środków budżetowych przeznaczonych na działalność B+R¹²⁶.

6.3. Źródła innowacji w MSP

W warunkach polskich (szczególnie w przypadku firm małych i średnich) innowacyjność tworzona jest głównie poprzez procesy inwestycyjne (zakupy maszyn, technologii, licencji), zmiany organizacyjne oraz przepływy wykwalifikowanej siły roboczej. W takich warunkach rynkowych samodzielne prowadzenie prac badawczo-rozwojowych (jako źródło nowych rozwiązań technologicznych czy produktowych) jest postrzegane jako działanie obciążone dużym ryzykiem niepowodzenia, co w połączeniu z wciąż ograniczonym potencjałem finansowym polskich przedsiębiorstw (szczególnie małych i średnich) sprawia, iż jedynie niewielka liczba MSP aktywnie angażuje się w prowadzenie prac badawczo-rozwojowych.

Potwierdzeniem tego są badania przeprowadzone w roku 1997 przez Matusiaka i Stawarza, z których wynika, iż największe znaczenie mają źródła o charakterze wewnętrznym – dla 88,9% przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje produktowe, i dla 72,9% firm, które wdrożyły nową technologię wytwarzania. W przypadku przedsiębiorstw, które korzystały z zewnętrznych źródeł nowej techniki, głównym sposobem transferu technologii było kopiowanie obcych rozwiązań bez konsekwencji finansowych czy prawnych oraz zakup maszyn i innego wyposażenia technicznego. Dopiero w dalszej kolejności badane firmy wskazywały na zakup patentów, wzorów użytkowych, licencji czy know-how¹²⁷.

Podobne wnioski płyną z badania Jasińskiego¹²⁸, którego wyniki pokazują, iż główne formy dopływu nowej wiedzy naukowo-technicznej do badanych przedsiębiorstw są następujące:

- zdobycie odpowiedniej informacji technicznej (55% firm),
- rekrutacja personelu technicznego, w tym absolwentów (47%),
- szkolenie personelu technicznego (41%),
- zakup linii technologicznej, środków automatyzacji itp. (34 %),
- zakup wyników prac B+R (24 %),
- zakup usług doradztwa technicznego (15%),
- zakup licencji na patent, wzór użytkowy itp. (1 %).

Badania te pokazują jednoznacznie, iż zakup wyników prac B+R jest istotnym źródłem informacji jedynie dla 24 % badanych przedsiębiorstw, a zaznaczyć trzeba, iż w tym przypadku próba badania obejmowała przedsiębiorstwa, które miały potencjał na anga-

123 Warto jednakże pamiętać, że mało sprzyjające przepisy podatkowe – zmienione dopiero niedawno ustawą o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej – mogły prowadzić do ukrywania części kosztów działalności badawczo-rozwojowej.

124 Dla poszczególnych rodzajów jednostek było to odpowiednio 20,8%, 6,9% i 1% ogólnych wydatków sektora prywatnego, które według statystyk GUS odnośnie działalności B+R wyniosły 1.182,2 mln zł. Według statystyk GUS odnośnie nakładów na Działalność innowacyjną wydatki przedsiębiorstw przemysłowych na Działalność B+R wyniosły 1.160,9 mln zł.

125 Wydatki budżetowe na B+R w postaci dotacji MNiI były jednak wyższe i w sumie wynosiły ok. 112 mln zł – część z nich trafiła zapewne do tej części sektora MSP, która nie jest ujmowana w statystykach GUS prowadzonych dla przedsiębiorstw przemysłowych zatrudniających powyżej 49 pracowników.

126 W 2004 r. 97% finansowania budżetowego przeznaczonego na Działalność B+R trafiło do szkół wyższych (42,9%), JBR'ów (35,6%) i placówek PAN (18,4%), przy czym największy wskaźnik współfinansowania nakładów tych jednostek przez sektor przedsiębiorstw wynosił 13,3% w przypadku JBR; dla uczelni i jednostek PAN było to odpowiednio 5% i 1,7%.

127 Matusia K.B., Stawasz E., (red.), *Zwiększenie innowacyjności gospodarki w Polsce do 2006 roku*, Warszawa 1998.

128 *Potencjał innowacyjny polskich małych...*, op. cit.

zowanie się w projekty B+R¹²⁹. Ponadto badanie to wskazuje na, iż bardzo często źródłem dla innowacji w MSP są pracownicy. Teza ta znajduje potwierdzenie również w innych badaniach. W badaniu przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim przeprowadzonym w roku 2005, a także w badaniu przedsiębiorstw prowadzonym pod kątem oceny regionalnego systemu innowacji w województwie pomorskim, jako główne źródło innowacji dla przedsiębiorstw (MSP) w Polsce wskazano wśród źródeł wewnętrznych pracowników przedsiębiorstw i właścicieli^{130, 131}. W badaniu tym badane przedsiębiorstwa wskazywały również, iż istotnym źródłem wprowadzania innowacji są nowo przyjmowani pracownicy – absolwenci uczelni technicznych, którzy mają nowe pomysły, a także znają (przynajmniej od strony teoretycznej) nowe technologie.

Wśród zewnętrznych źródeł innowacji przedsiębiorstwa wskazują głównie na powiązania w ramach łańcucha wartości. Źródłem innowacji są tutaj zarówno same relacje/wymagania klientów oraz kontakty/współpraca z dostawcami lub innymi przedsiębiorstwami¹³², jak również przepływ wiedzy ucieleśnionej w postaci nowych maszyn, urządzeń i podzespołów¹³³.

Źródłem innowacji w MSP w niewielkim stopniu są wewnętrzne komórki projektowe/badawcze, czego główną przyczyną jest to, iż niewielka liczba przedsiębiorstw (szczególnie mniejszych) posiada wyodrębnione jednostki tego typu. W badaniach przeprowadzonych dla firm kotlarskich w regionie Pleszewa 22% posiadało własną jednostkę projektową, a w badanych firmach z branży meblarskiej jedynie 10%. Lepiej sytuacja wygląda w większych przedsiębiorstwach, na co wskazują badania przedsiębiorstw z branży maszynowo-narzędziowej, gdzie aż 66% firm posiadało własne jednostki projektowo-badawcze.

Wręcz znikome znaczenie dla działalności innowacyjnej przedsiębiorstw¹³⁴ ma współpraca z zewnętrznymi jednostkami badawczo-rozwojowymi. Potwierdzają to niemal wszystkie badania w zakresie innowacji. Również w badaniu przeprowadzonym przez The Conference Board na populacji dużych firm zaledwie w 8% przypadków firmy wskazały krajowe jednostki B+R jako źródło wiedzy dla innowacji, wskazując jednocześnie, że coraz częściej korzystają z wyspecjalizowanych ośrodków zagranicznych.

Znaczenie takiej współpracy jest nawet mniejsze niż kopiowanie rozwiązań stosowanych przez konkurentów¹³⁵.

Również z badania innowacyjności MSP przeprowadzonego w roku 2005 przez PARP¹³⁶ wynika, iż głównym źródłem innowacji są źródła wewnętrzne – innowacje powstają w oparciu o własny potencjał przedsiębiorstwa. Na 1000 badanych przedsiębiorstw jedynie 22 wskazały na wdrożenie innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez instytucje naukowo-badawcze.

Podobnie wyglądają wyniki badań, jeśli chodzi o innowacje w MSP, które są efektem prac zleconych firmom zewnętrznym i będących opracowaniem autorskim, przygotowanym z myślą o konkretnym przedsiębiorstwie – liczba takich rozwiązań wyniosła niecałe 5%.

6.4. Słaba współpraca z sektorem badawczo-rozwojowym

Polskie małe i średnie przedsiębiorstwa w bardzo ograniczonym zakresie korzystają z zasobów jednostek naukowo-badawczych. Znajduje to potwierdzenie w danych na temat liczby przedsiębiorstw współpracujących z tymi jednostkami. W latach 2001-2003 jedynie 3,44% przedsiębiorstw przemysłowych ujętych w statystykach GUS odnośnie prowadzenia działalności innowacyjnej posiadało porozumienia (umowy) o współpracy z jednostkami badawczo-rozwojowymi i jedynie 2,81% z krajowymi i zagranicznymi szkołami wyższymi.

Również wyniki badania innowacyjności przeprowadzone przez PARP w roku 2005 wskazują, iż jedynie 8,9% badanych MSP współpracuje z jednostkami badawczo-rozwojowymi, wyższymi uczelniami, czy też centrami transferu technologii.

129 Badanie zostało przeprowadzone na populacji przedsiębiorstw, które uzyskały dofinansowanie w ramach grantów na Działalność B+R z linii NOT.

130 w niektórych badaniach (np. Dziemianowicz W., Jechniowicz M., Samulowski W., Szmigiel K. (red.), *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur*, Warszawa-Olsztyn, 2006) wskazuje się iż aktywność właścicieli i kadry zarządzającej w kreowaniu pomysłów w zakresie działalności innowacyjnej jest zdecydowanie większa aniżeli pracowników.

131 Wojnicka E., Rot P., Tamowicz P., Brodzicki T., *Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim*, Polska Regionów nr 26, IBnGR Gdańsk 2001.

132 Dziemianowicz W., Jechniowicz M., Samulowski W., Szmigiel K. (red.), *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur*, Warszawa-Olsztyn, 2006; Wojnicka E., Rot P., Tamowicz P., Brodzicki T., *Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim*, Polska Regionów nr 26, IBnGR Gdańsk 2001; Szultka S. (red.), *Klasy. Innowacyjne wyzwanie dla Polski*, IBnGR, Gdańsk 2004.

133 Wojnicka E., Rot P., Tamowicz P., Brodzicki T., *Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim*, Polska Regionów nr 26, IBnGR Gdańsk 2001; Jasiński A. H., *Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji*, Difin, Warszawa 2006; Woodward R. (red.) *Sieci innowacji w polskiej gospodarce - stan obecny i perspektywy*, CASE, Warszawa 2005.

134 Analiza potencjału konkurencyjnego branży maszynowo-narzędziowej w woj. kujawsko-pomorskim, materiał niepublikowany, IBnGR, Gdańsk 2006.

135 *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur*, op. cit.

136 *Potencjał innowacyjny polskich małych i średnich...*, op. cit.

Tabela 6.1. Współpraca MSP z krajowymi i/lub zagranicznymi ośrodkami takimi jak: jednostki badawczo-rozwojowe, wyższe uczelnie, centra transferu technologii

	Częstość	Procent	Procent ważnych
W KRAJU	89	8,9	8,9
w kraju z jednostkami badawczo-rozwojowymi	41	4,1	4,1
w kraju z wyższymi uczelniami	64	6,4	6,4
w kraju z centrami transferu technologii	14	1,4	1,4
z UE	13	1,3	1,3
z UE z jednostkami badawczo-rozwojowymi	11	1,1	1,1
z UE z wyższymi uczelniami	9	0,9	0,9
z UE z centrami transferu technologii	2	0,2	0,2
z INNYCH KRAJÓW	8	0,8	0,8
z innych krajów z jednostkami badawczo-rozwojowymi	6	0,6	0,6
z innych krajów z wyższymi uczelniami	3	0,3	0,3
z innych krajów z centrami transferu technologii	3	0,3	0,3
BRAK JAKIEJKOLWIEK WSPÓŁPRACY	908	90,8	90,8

Źródło: Żołnierski A., (2005), *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, Warszawa 2005

Potwierdzeniem tego faktu jest szereg innych badań nt. innowacyjności przedsiębiorstw m.in. w regionie pomorskim¹³⁷ i warmińsko-mazurskim¹³⁸. Co ciekawe, nawet przedsiębiorstwa działające na terenie parków naukowo-technologicznych w ograniczonym zakresie współpracują z jednostkami B+R. W badaniu przeprowadzonym przez IBnGR¹³⁹ jedynie 25% firm wskazało na taką współpracę. Jest to o tyle zaskakujące, iż wszystkie analizowane parki są bezpośrednio lub pośrednio powiązane z wyższymi uczelniami.

Jedynie w badaniu przeprowadzonym przez Jasińskiego (2005), którego przedmiotem był transfer techniki do MSP, aż 87 % z badanych MSP wskazało, iż współpracuje z jednostkami naukowo-badawczymi, z czego aż 56% oceniało tę współpracę wysoko lub bardzo wysoko¹⁴⁰.

Poważniejszym problemem jest więc fakt, iż polskie firmy często nie znajdują odpowiednich partnerów po stronie sektora badawczo-rozwojowego. Ten rozdźwięk jest szczególnie niekorzystny dla mniejszych firm, które nie będą w stanie zbudować własnego potencjału badawczego. Według raportu The Conference Board opinia nt. krajowych ośrodków badawczo-rozwojowych jest wśród badanych przedsiębiorstw negatywna – przedstawiciele firm uważają, że system tych jednostek jest praktycznie sparaliżowany.

Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest to, iż sektor instytucji badawczo-rozwojowych pozostaje prawie wyłącznie w gestii państwa, co wpływa na zmniejszenie jego konkurencyjności, ponieważ nie ma motywacji do komercjalizacji badań. Co prawda sektor JBR przechodzi reformę – jest to jednak proces powolny¹⁴¹. Dominacja środków publicznych w finansowaniu działalności badawczo-rozwojowej wpływa również na dużo niższą efektywność wydatkowania środków oraz niekorzystną z punktu widzenia potrzeb gospodarki strukturę prowadzonych w Polsce prac B+R wg rodzajów badań – dominacja badań podstawowych¹⁴².

Jak pokazują badania PARP¹⁴³, zdecydowana większość badanych MSP (75,5%) nie dostrzega potrzeby takiej współpracy. Te firmy, które jednak odpowiedziały na pytanie twierdząco, uważają, że główną rolą instytucji naukowych jest dostarczenie MSP specjalistycznych szkoleń, zaś współpraca w zakresie doradztwa i know-how oraz dostarczanie specjalistycznego sprzętu i wyposażenia są mniej istotne.

137 Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim, op. cit.

138 Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur, op. cit.

139 Brodzicki T., M. Dzierżanowski, K. Erlandsson, S. Szultka, *Analiza możliwości rozwoju klastrów przemysłowych w Polsce oraz propozycje instrumentów wsparcia*, opracowanie niepublikowane przygotowane na zlecenie Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Gdańsk-Sztokholm, 15 grudnia 2004.

140 Należy jednak zaznaczyć, badanie to dotyczyło przedsiębiorstw, które otrzymały granty na Działalność B+R – czyli takie, które angażowały się w tego typu Działalność, co trudno uznać za reprezentatywne dla wszystkich MSP w Polsce.

141 Górzyński M., Woodward R., *Innowacyjność polskiej gospodarki, propagowanie, uświadamianie i edukowanie w zakresie problematyki rozwoju innowacyjności*, Zeszyty Innowacyjne nr 2, CASE, Warszawa 2004.

142 Górzyński M., Jakubiak M., Woodward R., *Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście integracji z UE - możliwości i bariery wdrażania w Polsce gospodarki opartej na wiedzy*, CASE, Warszawa 2004.

143 *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej...*, op. cit.

Tabela 6.2. Rola instytucji naukowych w procesie innowacyjnym w firmie – w ocenie przedsiębiorców

	do 9 osób	do 49 osób	do 249 osób
Transferu technologii (zakupu licencji, patentów)	29	13	14
Zakupu wyposażenia specjalistycznego	66	23	26
Współpracy w zakresie doradztwa i know-how	70	19	28
Specjalistycznych szkoleń	109	40	38
Pomocy w tworzeniu bazy dydaktycznej	0	0	1
Technologia produktów	1	0	0
Nie dostrzega potrzeby współpracy	681	52	22
Ogółem	828	98	74

Źródło: Żołnierski A., (2005), *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, Warszawa 2005

Oczekiwania MSP pod adresem sfery B+R:¹⁴⁴

- większe urynkowanie wyników prac B+R; powinny być bliższe praktyki, łatwiejsze we wdrażaniu,
- usprawnienie zarządzania, finansowania i funkcjonowania sektora badań i rozwoju; wówczas jego oferta byłaby szersza, bardziej nowatorska i z pewnością tańsza,
- zapewnienie bliższych związków między sektorem MSP a sferą B+R (w różnych formach).

6.5. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu

Polskie MSP w ograniczonym zakresie korzystają również z usług tzw. instytucji otoczenia biznesu w zakresie innowacji.

W badaniu przeprowadzonym przez Jasińskiego spośród badanych firm blisko 35% nie współpracowało z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie postępu technicznego. Zaskakujące jest to, iż w przypadku małych firm udział ten był wyższy i osiągnął 40%, gdyż to głównie najmniejsze podmioty potrzebują wsparcia ze strony instytucji zewnętrznych. Na słabą współpracę z instytucjami proinnowacyjnymi wskazuje również badanie innowacyjności przedsiębiorstw w regionie w warmińsko-mazurskim¹⁴⁵.

Jedną z przyczyn ograniczonej współpracy MSP może być to, iż koncentrują się one na usługach informacyjnych, prostych usługach doradczych oraz szkoleniowych. IOB – szczególnie ośrodki Krajowego Systemu Usług (KSU) nie są przygotowane do świadczenia bardziej zaawansowanych usług, np. doradztwa w zakresie transferu technologii, własności intelektualnej.¹⁴⁶ Koncentracja na prostszych, niespecjalistycznych usługach dotyczy również przynajmniej części instytucji stricte proinnowacyjnych jakimi są parki technologiczne. W badaniu przeprowadzonym w roku 2005 ankietowane firmy wskazywały na brak w ofercie parków technologicznych bardziej zaawansowanych usług, m.in. w zakresie doradztwa technologicznego, źródeł finansowania i dostępu do laboratoriów¹⁴⁷. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy jest oferta w zakresie doradztwa i szkoleń oferowanych w parkach, która obejmuje następujące obszary tematyczne¹⁴⁸:

- dostęp do środków z funduszy europejskich w 87,5% parków;
- przedsiębiorczość i tworzenie firm w 87,5%;
- finanse i podatki w 87,5%;
- informacja technologiczna i patentowa w 75,0%;
- opracowanie biznesplanu w 75,0%;
- badania rynku i marketing w 75,0%;
- prawo gospodarcze w 62,5%;
- pośrednictwo kooperacyjne w 62,5%;
- informatyka w 62,5%.

¹⁴⁴ Innowacje i transfer techniki..., op. cit.

¹⁴⁵ Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur, op. cit.

¹⁴⁶ Szultka S., Tamowicz P., *Instrumenty udziału MŚP w Programach Ramowych UE – ocena skuteczności, diagnoza potrzeb*, IBnGR, Gdańsk 2005.

¹⁴⁷ Dzierżanowski M., Tamowicz P., Szultka S., Wojnicka E., *Analiza stanu i kierunków rozwoju parków naukowo-technologicznych, inkubatorów technologicznych i centrów transferu technologii w Polsce*, PARP, Warszawa 2005.

¹⁴⁸ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP, 2005.

Dane te wyraźnie pokazują, iż usługi tych podmiotów koncentrują się na udostępnianiu informacji oraz prostym doradztwie np. w zakresie zakładania firm, prowadzenia działalności gospodarczej czy aplikowaniu o środki z funduszy strukturalnych.

Szersza jest oferta centrów transferu technologii. Oferta doradztwa obejmuje¹⁴⁹:

- dostęp do środków z funduszy europejskich w 76,3% centrów;
- wdrażanie nowych produktów i usług w 71,1%;
- opracowanie biznesplanów w 68,4%;
- doradztwo technologiczne i patentowe w 63,2%;
- pośrednictwo kooperacyjne w 63,2%;
- wdrażanie nowych produktów i usług w 63,2%;
- przedsiębiorczość i tworzenie firmy w 60,5%;
- nowe technologie i patenty w 60,5%;
- zarządzanie biznesem w 47,4%.

Jednakże w ich przypadku głównym mankamentem wydaje się to, iż są ulokowane na terenie jednostek naukowo-badawczych i działają w ich strukturach. Jak pokazuje raport na temat ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, co drugie centrum działa w ramach instytucji sektora nauki i badań (51,8%); w tym dominują jednostki uczelniane. Społeczna formuła organizacyjna (fundacje i stowarzyszenia) dotyczy 31% podmiotów, a formuła spółki – co ósmego ośrodka¹⁵⁰.

Umiejscowienie CTT w ramach jednostek naukowo-badawczych nie tylko wydłuża czas podejmowania decyzji w takich podmiotach, ale także generalnie sprawia, iż podmioty te nie działają tak sprawnie, jak podmioty komercyjne, o czym może świadczyć „małe zainteresowanie biznesu ofertą centrum” wskazywane w badaniu jako główna bariera rozwoju CTT¹⁵¹. Wskazuje to, iż część duża część przedsiębiorców może nie mieć świadomości istnienia tego typu instytucji w ich regionie. Potwierdzeniem tego może być fakt, iż podmioty, które współpracują z jednostkami otoczenia biznesu, są z tego średnio zadowolone – najczęściej wskazywana odpowiedź (30% firm)¹⁵². Jeśli do tego dodać „brak projektów do komercjalizacji”, „niechęć środowiska naukowego do działań komercjalizacyjnych i współpracy z biznesem”, a także „zawiłe procedury prawne transferu i komercjalizacji technologii” również wskazywane jako kluczowe bariery rozwoju CTT, niski poziom współpracy przedsiębiorstw z takimi jednostkami nie może być zaskoczeniem.

6.6. Współpraca z samorządem

Jak wynika z badań małe i średnie przedsiębiorstwa w ograniczonym stopniu współpracują z administracją samorządową. Według badań Jasińskiego aż 70 % firm nie współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie postępu technicznego. Te z firm, które współpracują – nie są za bardzo zadowolone z dotychczasowej współpracy – aż 70 % firm, które współpracują, oceniają współpracę nisko lub bardzo nisko.¹⁵³

Na przeciętnym poziomie oceniają również współpracę z samorządem oraz administracją rządową przedsiębiorstwa z regionu Warmii i Mazur¹⁵⁴.

Małe i średnie przedsiębiorstwa mają dosyć sprecyzowane oczekiwania pod adresem administracji państwowej, a zwłaszcza samorządu terytorialnego, którego rola – ich zdaniem – powinna być wzmocniona. Oczekują w szczególności:¹⁵⁵

- ułatwień w uzyskiwaniu dotacji na prace badawczo-rozwojowe i wdrożeniowe; pula dotacji powinna być zwiększona,
- łatwiejszego dostępu do środków pomocowych ich zwiększenia,
- usprawnienia systemu informacyjnego,
- zwiększenia nakładów państwowych na B+R,
- obniżenia podatków,

¹⁴⁹ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, SOOIPP, 2005.

¹⁵⁰ Tamże.

¹⁵¹ Tamże.

¹⁵² *Innowacje i transfer techniki...*, op. cit.

¹⁵³ Tamże.

¹⁵⁴ *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur*, op. cit.

¹⁵⁵ *Innowacje i transfer techniki...*, op. cit.

- uproszczenia i ulepszenia przepisów (więcej zachęt do innowacji) oraz ograniczenia biurokracji.

6.7. Słaba współpraca z innymi przedsiębiorstwami

Przedsiębiorstwa nie są także skłonne współpracować z innymi przedsiębiorstwami, na co wskazuje szereg badań, jak również dane prezentowane przez GUS. W latach 2001-2003 zaledwie 10,5% przedsiębiorstw przemysłowych posiadało porozumienia (umowy) o współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, przy czym największy odsetek firm (4,4%) współpracowało z dostawcami wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania, zaś jedynie 0,8% firm współpracowało z konkurentami i innymi przedsiębiorstwami z tej samej dziedziny działalności. W przypadku przedsiębiorstw w sekcji *Przetwórstwa przemysłowego* w ramach procesów innowacyjnych współpracowało ogółem ok. 7,6% przedsiębiorstw, w tym w ramach wysokiej techniki – 18%, średnio-wysokiej – 13,8%, średnio-niskiej – 8,7% i niskiej – 4,2%. W sektorze usług 9,4% podmiotów posiadało porozumienia (umowy) o współpracy, przy czym z dostawcami współpracowało 5% firm, zaś z jednostkami badawczo-rozwojowymi i szkołami wyższymi odpowiednio 1,8% i 1,2%. Potwierdzeniem tych danych są również badania przeprowadzone w ubiegłym roku przez PARP¹⁵⁶. Według tych badań, ponad 60 proc. przedsiębiorstw nie współpracowało z innymi przedsiębiorstwami, inkubatorami i parkami przemysłowymi.

Tabela 6.3. Współpraca MSP z podmiotami takimi jak: inne przedsiębiorstwa, inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe w kraju bądź zagranicą

	Częstość	Procent	Procent ważnych
W KRAJU	380	38	38
w kraju z MSP	367	36,7	36,7
w kraju z inkubatorami przedsiębiorczości	36	3,6	3,6
w kraju z parkami przemysłowymi	28	2,8	2,8
z UE	46	4,6	4,6
z UE z MSP	44	4,4	4,4
z UE z inkubatorami przedsiębiorczości	5	0,5	0,5
z UE z parkami przemysłowymi	5	0,5	0,5
Z INNYCH KRAJÓW	21	2,1	2,1
z innych krajów z MSP	19	1,9	1,9
z innych krajów z inkubatorami przedsiębiorczości	3	0,3	0,3
z innych krajów z parkami przemysłowymi	1	0,1	0,1
BRAK JAKIEJKOLWIEK WSPÓŁPRACY	615	61,5	61,5

Źródło: Żołnierski A., (2005), *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, Warszawa 2005

Wyniki tego badania wskazują również, iż badane przedsiębiorstwa najczęściej współpracują jedynie z podobnymi do siebie firmami z kraju. Współpraca z innymi firmami MSP z zagranicy (w tym z UE) ma znaczenie raczej marginalne.

Przyczyną, dla której firmy w ograniczonym stopniu współpracują z innymi przedsiębiorstwami, jest głównie to, iż nie widzą one korzyści z takiej współpracy. W przytoczonym już badaniu PARP (2005) jedynie 8,7% badanych firm dostrzega korzyści z tworzenia sieci współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami. Inną barierą ograniczającą współpracę firm jest brak zaufania i postrzeganie konkurencji jedynie jako zagrożenia, a nie jako partnera do współpracy¹⁵⁷.

Wśród przedsiębiorstw, które współpracują, intensywniejsza współpraca zachodzi w ramach łańcucha wartości (z dostawcami i odbiorcami). Bardzo często współpraca przyjmuje również charakter mniej sformalizowany (często wręcz bez formalnych porozumień o współpracy)¹⁵⁸.

¹⁵⁶ Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw..., op. cit.

¹⁵⁷ Wojnicka E., Rot P., Tamowicz P., Brodzicki T., *Regionalny system innowacyjny w województwie pomorskim*, Polska Regionów nr 26, IBnGR Gdańsk 2001; Szultka S. (red.) *Klasyfikacja. Innowacyjne wyzwanie dla Polski*, IBnGR, Gdańsk 2004.

¹⁵⁸ Klasyfikacja. Innowacyjne wyzwanie..., op. cit.

Pomimo generalnie niskiej skłonności przedsiębiorstw w Polsce do współpracy szczególnie z firmami z tej samej branży, trzeba wskazać, iż są również pewne wyjątki mogące świadczyć o tworzeniu się struktur klastrowych cechujących się intensywnymi relacjami pomiędzy podmiotami w nich występującymi. Przykładem takim może być koncentracja przedsiębiorstw z branży kotlarskiej w powiecie pleszewskim. Pomimo występowania silnej konkurencji, w tym również ze strony przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie pleszewskim, przedsiębiorstwa z branży kotlarskiej współpracują ze sobą na wszystkich etapach procesu produkcyjnego, tj. zaopatrzenia – wspólne zakupy materiałów i surowców (70% firm), produkcji – w obszarze B+R (46%), podwykonawstwa (44%), a także zbytu: wspólny marketing (52%) dystrybucja, (62%), usługi serwisowe (34%) oraz udział w targach (34%), a także w obszarze usług wspierających – podnoszenie jakości produktów (60%), wspólne szkolenia pracowników (54%), czy też badanie rynków (22%). Badane przedsiębiorstwa nie współpracują w zakresie sprzedaży na rynki zagraniczne (jedynie 3 firmy wskazały na taką współpracę), co z pewnością jest wynikiem znikomej sprzedaży przez badane przedsiębiorstwa na rynki zagraniczne w ogóle. Analiza współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami w układzie geograficznym wskazuje, iż przedsiębiorstwa najczęściej współpracują z innymi przedsiębiorstwami z powiatu, a następnie z przedsiębiorstwami krajowymi (poza regionem). Jedynie nieliczne przedsiębiorstwa współpracują z innymi firmami z zagranicy¹⁵⁹.

Pozytywną rolę w budowaniu środowiska kooperacyjnego mogą pełnić parki naukowo-technologiczne, czy też przemysłowo-technologiczne. W badaniu przedsiębiorstw potencjalnie zainteresowanych prowadzeniem działalności na terenie parku technologicznego – przedsiębiorcy wskazywali na korzyści z ulokowania na terenie parku w postaci ułatwienia współpracy z innymi przedsiębiorstwami. Oznacza to, że dostrzegają oni pozytywną rolę parku z zakresu tworzenia korzystnego środowiska kooperacyjnego¹⁶⁰.

6.8. Wykorzystanie technologii ICT

Niskie wykorzystanie technologii ICT jest barierą ograniczającą szybki rozwój przedsiębiorstw nie tylko w Polsce, ale całej Europie, co jest przyczyną niższego wzrostu innowacyjności i produktywności gospodarek europejskich w stosunku do USA (European Innovation Scoreboard 2005). Jednakże w polskich MSP wykorzystanie technologii informatycznych i telekomunikacyjnych wciąż jest mniejsze niż w rozwiniętych krajach Europy Zachodniej czy USA. Chociaż zdecydowana większość przedsiębiorstw deklaruje wykorzystanie komputerów w działalności firmy, to jednak w ponad 30%¹⁶¹ małych i średnich przedsiębiorstw z komputerów nie korzysta żaden z zatrudnionych pracowników. Ponadto w firmach korzystających z komputerów są one w większości przypadków wykorzystywane w działalności księgowej i magazynowej. W blisko 19% badanych firm jedynie jedna osoba korzysta z komputera – zazwyczaj jest to właściciel i/lub księgowa¹⁶².

6.9. Brak kapitału na innowacje

Polskie MSP jako jedną z głównych przyczyn ograniczonych nakładów na innowacje wskazują trudność w zdobyciu finansowania na bardziej ryzykowne działania (wdrażanie innowacyjnych rozwiązań)¹⁶³. Wynika to głównie z tego, że działalność innowacyjna jest zazwyczaj finansowana ze środków własnych przedsiębiorstw. W 2004 r. w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 49 osób 78,9% środków na działalność innowacyjną stanowiły środki własne. Innym źródłem były kredyty bankowe (15,6%).¹⁶⁴ Te tendencje utrzymują się od wielu lat. Jest to spowodowane m.in. tym, iż polski system finansowy zdominowany jest przez sektor bankowy, który z natury rzeczy jest dość konserwatywny – co nie sprzyja inwestowaniu w innowacyjne projekty, które znowuż są obciążone większym ryzykiem.

159 Szultka S., Dzierżanowski M., *Zbadanie potencjału gospodarczego branży kotlarskiej – klastra kotlarskiego*, IBnGR, Gdańsk 2005.

160 *Analiza stanu i kierunków rozwoju parków naukowo-technologicznych...*, op. cit.

161 Taka sytuacja dotyczy głównie przedsiębiorstw najmniejszych.

162 *Potencjał innowacyjny polskich małych i średnich...*, op. cit.

163 Jasiński A. H., *Innowacje i transfer techniki w procesie transformacji*, Difin, Warszawa 2006; Dziemianowicz W., Jechiewicz M., Samulowski W., Szmigel K. (red.), *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Warmii i Mazur*, Warszawa-Olsztyn, 2006; Szultka S., Tamowicz P., *Instrumenty udziału MSP w Programach Ramowych UE – ocena skuteczności, diagnoza potrzeb*, IBnGR, Gdańsk 2005.

164 GUS, *Nauka i Technika w 2004 r.*, Warszawa 2005.

Szczególne problemy przedsiębiorstwa odczuwają w znalezieniu środków na finansowanie fazy pośredniej pomiędzy etapem badań a rozwojem rynkowym produktu¹⁶⁵.

Z kolei rynek venture capital nie jest w Polsce specjalnie rozwinięty i można w jego przypadku mówić o problemie luki kapitałowej – tj. braku funduszy dokonujących stosunkowo małych inwestycji na wczesnym etapie rozwoju firmy. Według danych Polskiego Stowarzyszenia Inwestorów Kapitałowych do końca roku 2002 na polskim rynku znajdowało się ok. 30 firm zarządzających funduszami PE/VC, które dysponowały kapitałem o wartości ok. 13 mld PLN. Także rynek prywatnych inwestorów (tzw. aniołów biznesu – ang. business angels) znajduje się na wstępnej fazie rozwoju, jakkolwiek powstały już dwie sieci aniołów biznesu: Polska Sieć Aniołów Biznesu (PolBAN) i Lewiatan Business Angels w ramach Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych.

Trudności z uzyskaniem finansowania zewnętrznego w połączeniu z wciąż małymi możliwościami kapitałowymi krajowego sektora przedsiębiorstw w konsekwencji znacznie ograniczają długookresowe inwestowanie w działalność B+R¹⁶⁶.

6.10. Ochrona własności intelektualnej

MSP w Polsce w ograniczonym stopniu chronią swą własność intelektualną. Potwierdzeniem tego może być chociażby liczba wynalazków zgłaszanych rocznie do ochrony patentowej w Urzędzie Patentowym RP przez tzw. rezydentów, która utrzymuje się w ostatnim czasie na bardzo niskim poziomie – ok. 2 tys. rocznie.

Część przedsiębiorstw świadomie nie podejmuje prawnej ochrony swej własności intelektualnej (wynalazków/technologii), ponieważ:

- a) zmiany technologiczne zachodzą tak szybko, iż za kilka lat dany produkt/technologia, która mogłaby zostać opatentowana, będzie przestarzała,
- b) proces uzyskiwania patentu jest długotrwały (trwa nawet 5-7 lat), pracochłonny oraz kosztowny (szczególnie w przypadku ochrony patentowej za granicą),
- c) przedsiębiorstwa mogą mieć trudności z wyegzekwowaniem swoich praw, szczególnie od dużych firm dysponujących znacznymi środkami finansowymi.

Wskazują na to także wyniki badania przedstawione w raporcie The Conference Board, zgodnie z którymi jedynie 4% badanych firm z sektora ICT wskazało istnienie skutecznych mechanizmów ochrony własności intelektualnej jako ważny dla innowacji element otoczenia. Wśród firm z „Listy 500” odpowiedni odsetek wskazań wyniósł 7%. Skoro wszystko można skopiować, bardziej liczą się ciągle i szybkie innowacje.

Świadomość problematyki ochrony własności intelektualnej należy ocenić jako niską, szczególnie wśród przedsiębiorców. Konsekwencje tego są dwojakie, z jednej strony wynalazcy-przedsiębiorstwa nie chronią w wystarczającym stopniu swojej własności intelektualnej, a z drugiej często nie są w stanie wyegzekwować swoich praw¹⁶⁷.

W niektórych opracowaniach można spotkać się również z zastrzeżeniami, iż ustawa o ochronie własności intelektualnej jest bardzo obszerna i nieprecyzyjna, co powoduje dużą dowolność w jej interpretacji¹⁶⁸, a w konsekwencji duże ryzyko dla firm co do angażowania się w przedsięwzięcia, których własność intelektualna nie jest jednoznacznie określona.

¹⁶⁵ Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście integracji z UE..., op. cit.

¹⁶⁶ Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście integracji z UE..., op. cit.

¹⁶⁷ Szultka S., Tamowicz P., *Instrumenty udziału MŚP w Programach Ramowych UE – ocena skuteczności, diagnoza potrzeb*, IBnGR, Gdańsk 2005.

¹⁶⁸ Innowacyjność polskiej gospodarki w kontekście integracji z UE..., op. cit.

6.11. Przyczyny wprowadzania innowacji

Wyniki badania przeprowadzonego przez GUS na populacji przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1998-2000 wskazują, że głównymi powodami wprowadzania innowacji w przedsiębiorstwach były:¹⁶⁹

- poprawa jakości wyrobów – 64,5% firm (powyżej 49 osób) wymieniło to jako cel podstawowy oraz 63,1% (10-49 zatrudnionych),
- otwarcie nowych rynków lub zwiększenie udziału w rynku – 58,1% firm (powyżej 49 zatrudnionych) jako podstawowy, a firmy zatrudniające 10-49 pracowników – 54,2%,
- zwiększenie asortymentu wyrobów- 57,4% firm zatrudniających powyżej 49 osób, a zatrudniające w przedziale 10-49 – 53,4%.

Z kolei badania przeprowadzone w roku 2005 przez Żołnierskiego wskazują, iż „wymuszanie innowacji przez klientów” jest głównym czynnikiem, jaki skłania przedsiębiorców do poniesienia nakładów na przeprowadzenie procesu innowacyjnego w firmie. Wśród innych powodów przedsiębiorstwa najczęściej wymieniały „chęć obniżenia kosztów, zwiększenia wydajności”, „sprostanie konkurencji krajowej”, a także „chęć bycia najlepszym” oraz „wymuszenie innowacyjności przez konkurentów i dostawców”¹⁷⁰. Na klientów oraz dostawców „wymuszających” innowacje w firmach wskazują również inne przeprowadzone badania dotyczące innowacji¹⁷¹, a także wskazują na to odpowiedzi na pytanie o źródła innowacji w firmach, gdzie firmy również często wskazywały jako główne źródło powiązania w ramach łańcucha wartości.

¹⁶⁹ GUS, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1998-2000*, Warszawa 2001

¹⁷⁰ Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej..., op. cit.

¹⁷¹ Szultka S., Dzierżanowski M., *Zbadanie potencjału gospodarczego branży kotlarskiej – klastra kotlarskiego*, IBnGR, Gdańsk 2005.

Załącznik

Spis tablic w załączniku

Tablica 1. Wartość dodana brutto wytworzona w przedsiębiorstwach różnej wielkości w 2004 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w mln zł)

Tablica 2. Struktura produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach w 2004 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w %)

Tablica 3. Wartość dodana brutto wytworzona w przedsiębiorstwach różnej wielkości w 2005 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w mln zł)

Tablica 4. Struktura produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach w 2005 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w %)

Tablica 5. Podmioty gospodarcze nowozarejestrowane w latach 2004-2006 według sekcji gospodarki

Tablica 6. Przedsiębiorstwa aktywne według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 7. Pracujący w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005 (stan na 31 XII)

Tablica 8. Przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 9. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne brutto w przedsiębiorstwach różnej wielkości w latach 2004-2005

Tablica 10. Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 11. Dochody firm zatrudniających do 9 osób w przeliczeniu na przedsiębiorstwo w latach 2004-2005

Tablica 12. Wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 13. Wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 14. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 15. Struktura nakładów inwestycyjnych według sekcji gospodarki i wielkości przedsiębiorstw w latach 2004-2005

Tablica 16. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na przedsiębiorstwo i pracującego według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Tablica 17. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki — stan na koniec lat 2004-2005

Tablica 18. Stopień zużycia środków trwałych w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki — stan na koniec lat 2004-2005 (w %)

Tablica 19. Nowe podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON w latach 2004-2006 według województw

Tablica 20. Przedsiębiorstwa aktywne według województw w latach 2004-2005

Tablica 21. Pracujący według województw w latach 2004-2005 (stan na 31 XII)

Tablica 22. Przychody według województw w latach 2004-2005

Tablica 23. Dochody na przedsiębiorstwo zatrudniające do 9 osób według województw w latach 2004-2005

Tablica 24. Udział kosztów w przychodach w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób według województw w latach 2004-2005 (w %)

Tablica 25. Nakłady inwestycyjne według województw w latach 2004-2005

Tablica 26. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na przedsiębiorstwo i pracującego według województw w latach 2004-2005

Tablica 27. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym według sekcji gospodarki w 2005 r. oraz ich udział w ogólnej liczbie firm aktywnych (w %)

Tablica 28. Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym według sekcji gospodarki w 2005 r. oraz jej udział w ogólnej liczbie pracujących (w %)

Tablica 1. Wartość dodana brutto wytworzona w przedsiębiorstwach różnej wielkości w 2004 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto													
		Wartość dodana brutto ogółem	Wartość dodana wytworzona przez przed- siębiorstwa	z tego przedsiębiorstwa											
				małe (0-49 zatrudnionych)						średnie (50- 249 zatrudnionych)			duże (powyżej 249 zatrudnionych)		
				z tego						z tego			z tego		
				razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny
Ogółem	923 248,0	820 375,0	651 079,0	356 534,2	2 241,5	354 292,7	286 642,4	280,3	286 362,1	92 149,0	12 554,8	79 594,2	202 395,8	67 331,4	135 064,4
Ogółem bez sekcji A i B		778 435,0	646 232,6	354 461,6	2 157,7	352 303,9	285 655,0	279,9	285 375,1	91 462,8	12 411,0	79 051,8	200 308,2	65 576,2	134 732,0
A. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo		41 749,0	4 665,9	1 923,1	83,4	1 839,7	880,0	0,4	879,6	675,2	139,0	536,2	2 067,6	1 735,2	332,4
B. Rybołówstwo i rybactwo		191,0	180,5	149,5	0,4	149,1	107,4	-	107,4	11,0	4,8	6,2	20,0	20,0	-
C+D+E. Przemysł		207 299,0	206 458,0	43 157,3	675,2	42 482,1	24 256,6	-	24 256,6	39 632,5	6 017,0	33 615,5	123 668,2	42 220,8	81 447,4
C. Górnictwo i kopalnictwo		20 683,0	20 681,9	423,9	7,5	416,4	220,2	-	220,2	1 108,2	298,3	809,9	19 149,8	15 532,5	3 617,3
D. Przetwórstwo przemysłowe		156 687,0	156 666,6	41 370,8	250,7	41 120,1	23 418,5	-	23 418,5	33 350,5	1 128,6	32 221,9	81 945,3	7 822,9	74 122,4
E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		29 929,0	29 109,5	1 362,6	417,0	945,6	617,9	-	617,9	5 173,8	4 590,1	583,7	22 573,1	18 865,4	3 707,7
F. Budownictwo		45 406,0	43 826,9	33 638,9	193,0	33 445,9	26 752,8	49,2	26 703,6	5 451,5	372,8	5 078,7	4 736,5	417,7	4 318,8
G. Handel i naprawy		155 041,0	154 890,5	127 814,0	210,2	127 603,8	108 795,8	37,9	108 757,9	13 785,1	537,1	13 248,0	13 291,4	666,2	12 625,2
H. Hotele i restauracje		9 498,0	9 105,4	6 451,4	43,1	6 408,3	5 141,8	5,9	5 135,9	1 035,2	78,1	957,1	1 618,8	205,6	1 413,2
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność		60 844,0	59 250,7	20 701,2	115,3	20 585,9	17 501,8	6,0	17 495,8	6 711,0	1 316,2	5 394,8	31 838,5	13 132,9	18 705,6
J. Pośrednictwo finansowe		33 024,0	32 874,0	6 634,8	19,6	6 615,2	3 807,6	-	3 807,6	12 528,2	2 472,4	10 055,8	13 711,0	3 096,9	10 614,1
K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka		110 157,0	104 114,8	87 612,7	624,1	86 988,6	76 903,5	167,4	76 736,1	9 148,9	849,3	8 299,6	7 353,2	3 119,6	4 233,6
L. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne		50 118,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. Edukacja		41 799,0	3 407,6	3 252,6	3,6	3 249,0	1 611,2	-	1 611,2	155,0	10,5	144,5	-	-	-
N. Ochrona zdrowia i opieka społeczna		29 666,0	13 258,0	10 713,0	30,2	10 682,8	7 727,3	1,0	7 726,3	1 723,3	134,7	1 588,6	821,7	264,9	556,8
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna		30 914,0	14 377,9	9 816,9	243,4	9 573,5	8 487,8	12,5	8 475,3	1 292,1	622,9	669,2	3 268,9	2 451,6	817,3
P. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników		4 669,0	4 668,8	4 668,8	-	4 668,8	4 668,8	-	4 668,8	-	-	-	-	-	-

Tablica 2. Struktura produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach w 2004 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa (bez sekcji A i B)												
		Ogółem	z tego przedsiębiorstwa											
			małe (0-49 zatrud.)						średnie (50- 249 zatrud.)			duże (pow. 249 zatrud.)		
			razem	z tego		razem	w tym do 9 zatrud.		razem	z tego		razem	z tego	
				sektor publiczny	sektor prywatny		sektor publiczny	sektor prywatny		sektor publiczny	sektor prywatny		sektor publiczny	sektor prywatny
Ogółem	100,0	70,0	38,4	0,2	38,2	30,9	0,0	30,9	9,9	1,3	8,6	21,7	7,1	14,6
Ogółem bez sekcji A i B		100,0	54,9	0,3	54,6	44,2	0,0	44,2	14,1	1,9	12,2	31,0	10,1	20,9
C+D+E. Przemysł		100,0	20,9	0,3	20,6	11,7	-	11,7	19,2	2,9	16,3	59,9	20,5	39,4
C. Górnictwo i kopalnictwo		100,0	2,0	-	2,0	1,1	-	1,1	5,3	1,4	3,9	92,7	75,2	17,5
D. Przetwórstwo przemysłowe		100,0	26,4	0,2	26,2	14,9	-	14,9	21,3	0,7	20,6	52,3	5,0	47,3
E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		100,0	4,6	1,4	3,2	2,1	-	2,1	17,8	15,8	2,0	77,6	64,9	12,7
F. Budownictwo		100,0	76,6	0,4	76,2	61,0	0,1	60,9	12,5	0,9	11,6	10,9	1,0	9,9
G. Handel i naprawy		100,0	82,5	0,1	82,4	70,2	0,0	70,2	8,9	0,3	8,6	8,6	0,4	8,2
H. Hotele i restauracje		100,0	70,8	0,5	70,3	56,5	0,1	56,4	11,4	0,9	10,5	17,8	2,3	15,5
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność		100,0	34,9	0,2	34,7	29,5	0,0	29,5	11,3	2,2	9,1	53,8	22,2	31,6
J. Pośrednictwo finansowe		100,0	20,2	0,1	20,1	11,6	-	11,6	38,1	7,5	30,6	41,7	9,4	32,3
K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka		100,0	84,1	0,6	83,5	73,9	0,2	73,7	8,8	0,8	8,0	7,1	3,0	4,1
M. Edukacja		100,0	95,5	0,1	95,4	47,3	-	47,3	4,5	0,3	4,2	-	-	-
N. Ochrona zdrowia i opieka socjalna		100,0	80,8	0,2	80,6	58,3	0,0	58,3	13,0	1,0	12,0	6,2	2,0	4,2
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna		100,0	68,2	1,7	66,5	59,0	0,1	58,9	9,0	4,3	4,7	22,8	17,1	5,7

Tablica 3. Wartość dodana brutto wytworzona w przedsiębiorstwach różnej wielkości w 2005 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto													
		Wartość dodana brutto ogółem	Wartość dodana wytworzona przez przed- siębiorstwa	z tego przedsiębiorstwa											
				małe (0-49 zatrud.)						średnie (50- 249 zatrud.)			duże (pow. 249 zatrud.)		
				razem	z tego		w tym do 9 zatrud.		razem	z tego		razem	z tego		
					sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny		sektor prywatny	sektor publiczny		sektor prywatny		
Ogółem	980 666,0	863 684,0	687 768,0	376 955,5	2 322,8	374 632,7	302 443,2	14,6	302 428,6	93 840,3	12 311,2	81 529,1	216 972,2	69 356,7	147 615,5
Ogółem bez sekcji A i B		823 595,0	683 053,4	374 999,5	2 243,0	372 756,5	301 427,2	14,6	301 412,6	93 154,7	12 092,8	81 061,9	214 899,2	67 647,1	147 252,1
A. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo		39 928,0	4 564,1	1 826,7	78,0	1 748,7	940,2	-	940,2	676,4	215,0	461,4	2 061,0	1 697,6	363,4
B. Rybołówstwo i rybactwo		161,0	150,5	129,3	1,8	127,5	75,8	-	75,8	9,2	3,4	5,8	12,0	12,0	-
C+D+E. Przemysł		213 622,0	212 675,7	45 051,5	895,4	44 156,1	25 608,7	-	25 608,7	37 576,2	6 161,1	31 415,1	130 048,0	44 180,5	85 867,5
C. Górnictwo i kopalnictwo		22 021,0	22 020,7	612,3	8,5	603,8	284,0	-	284,0	1 263,4	463,5	799,9	20 145,0	14 683,4	5 461,6
D. Przetwórstwo przemysłowe		159 682,0	159 649,3	42 965,5	386,4	42 579,1	24 688,6	-	24 688,6	31 311,6	1 205,5	30 106,1	85 372,2	9 005,1	76 367,1
E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		31 919,0	31 005,7	1 473,7	500,5	973,2	636,1	-	636,1	5 001,2	4 492,1	509,1	24 530,8	20 492,0	4 038,8
F. Budownictwo		52 320,0	51 346,5	38 804,5	117,3	38 687,2	30 848,9	-	30 848,9	6 523,3	391,1	6 132,2	6 018,7	383,7	5 635,0
G. Handel i naprawy		164 041,0	163 917,6	133 604,4	189,2	133 415,2	111 932,6	-	111 932,6	15 149,4	300,1	14 849,3	15 163,8	547,9	14 615,9
H. Hotele i restauracje		10 559,0	10 186,2	7 186,6	27,2	7 159,4	5 779,0	-	5 779,0	1 163,9	80,1	1 083,8	1 835,7	193,2	1 642,5
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność		62 392,0	60 690,9	21 383,8	144,7	21 239,1	17 574,5	6,4	17 568,1	6 156,9	1 159,4	4 997,5	33 150,2	13 185,4	19 964,8
J. Pośrednictwo finansowe		35 836,0	35 717,3	7 329,0	23,1	7 305,9	4 148,9	-	4 148,9	13 589,4	2 305,8	11 283,6	14 798,9	2 816,0	11 982,9
K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka		118 033,0	111 388,7	91 956,7	560,0	91 396,7	81 633,6	6,2	81 627,4	10 094,7	817,9	9 276,8	9 337,3	3 591,5	5 745,8
L. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne		53 323,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. Edukacja		44 259,0	3 406,4	3 233,0	5,0	3 228,0	1 489,0	-	1 489,0	134,4	11,2	123,2	39,0	-	39,0
N. Ochrona zdrowia i opieka socjalna		31 609,0	13 289,8	11 284,8	32,2	11 252,6	8 563,2	-	8 563,2	1 185,8	132,6	1 053,2	819,2	286,8	532,4
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna		32 549,0	15 382,1	10 113,0	248,9	9 864,1	8 796,6	2,0	8 794,6	1 580,7	733,5	847,2	3 688,4	2 462,1	1 226,3
P. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników		5 052,0	5 052,2	5 052,2	-	5 052,2	5 052,2	-	5 052,2	-	-	-	-	-	-

Tablica 4. Struktura produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach w 2005 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa* (bez sekcji A i B)												
		Ogółem	z tego przedsiębiorstwa											
			małe (0-49 zatrudn.)						średnie (50- 249 zatrudn.)			duże (pow. 249 zatrudn.)		
			razem	z tego		w tym do 9 zatrudn.			razem	z tego		razem	z tego	
				sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny		sektor publiczny	sektor prywatny		sektor publiczny	sektor prywatny
Ogółem	100,0	69,6	38,2	0,2	38,0	30,7	0,0	30,7	9,5	1,2	8,3	21,9	6,9	15,0
Ogółem bez sekcji A i B		100,0	54,8	0,3	54,5	44,0	0,0	44,0	13,7	1,8	11,9	31,5	9,9	21,6
C+D+E. Przemysł		100,0	21,2	0,4	20,8	12,0	-	12,0	17,7	2,9	14,8	61,1	20,8	40,3
C. Górnictwo i kopalnictwo		100,0	2,7	0,0	2,7	1,3	-	1,3	5,7	2,1	3,6	91,6	66,8	24,8
D. Przetwórstwo przemysłowe		100,0	26,9	0,2	26,7	15,5	-	15,5	19,7	0,8	18,9	53,4	5,6	47,8
E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		100,0	4,7	1,6	3,1	2,1	-	2,1	16,1	14,5	1,6	79,2	66,2	13,0
F. Budownictwo		100,0	75,6	0,2	75,4	60,2	-	60,2	12,7	0,8	11,9	11,7	0,7	11,0
G. Handel i naprawy		100,0	81,5	0,1	81,4	68,3	-	68,3	9,3	0,2	9,1	9,2	0,3	8,9
H. Hotele i restauracje		100,0	70,6	0,3	70,3	56,7	-	56,7	11,4	0,8	10,6	18,0	1,9	16,1
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność		100,0	35,2	0,2	35,0	28,9	0,0	28,9	10,1	1,9	8,2	54,7	21,7	33,0
J. Pośrednictwo finansowe		100,0	20,6	0,1	20,5	11,6	-	11,6	38,1	6,5	31,6	41,3	7,9	33,4
K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka		100,0	82,6	0,5	82,1	73,3	0,0	73,3	9,0	0,7	8,3	8,4	3,2	5,2
M. Edukacja		100,0	95,0	0,1	94,9	43,8	-	43,8	3,9	0,3	3,6	1,1	-	1,1
N. Ochrona zdrowia i opieka socjalna		100,0	84,9	0,2	84,7	64,4	-	64,4	8,9	1,0	7,9	6,2	2,2	4,0
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna		100,0	65,7	1,6	64,1	57,2	0,0	57,2	10,3	4,8	5,5	24,0	16,0	8,0

Tablica 5. Podmioty gospodarcze nowozarejestrowane w latach 2004-2006 według sekcji gospodarki

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów			Rok poprzedni = 100%			Wielkość ogółem = 100%		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Ogółem (sekcje C - K, M, N oraz O)	227 729	255 624	291 201	93,9	112,2	113,9	100,0	100,0	100,0
w tym: spółki	23 121	23 465	26 044	98,7	101,5	111,0	100,0	100,0	100,0
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	182 948	214 391	245 207	93,6	117,2	114,4	100,0	100,0	100,0
C - Górnictwo i kopalnictwo	133	189	163	111,8	142,1	86,2	0,1	0,1	0,1
w tym: spółki	75	68	70	129,3	90,7	102,9	0,3	0,3	0,3
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	58	119	92	95,1	205,2	77,3	0,0	0,1	0,0
D - Przetwórstwo przemysłowe	19 396	22 942	25 990	99,8	118,3	113,3	8,5	9,0	8,9
w tym: spółki	3 545	3 392	3 397	102,3	95,7	100,1	15,3	14,5	13,0
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	15 822	19 506	22 549	99,2	123,3	115,6	8,6	9,1	9,2
E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	213	220	259	101,4	103,3	117,7	0,1	0,1	0,1
w tym: spółki	100	133	162	123,5	133,0	121,8	0,4	0,6	0,6
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	71	65	81	106,0	91,5	124,6	0,0	0,0	0,0
F - Budownictwo	19 554	27 469	39 117	108,0	140,5	142,4	8,6	10,7	13,4
w tym: spółki	1 686	1 864	2 659	121,9	110,6	142,7	7,3	7,9	10,2
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	17 841	25 566	36 424	106,9	143,3	142,5	9,8	11,9	14,9
G - Handel i naprawy	76 051	86 347	87 587	88,0	113,5	101,4	33,4	33,8	30,1
w tym: spółki	7 697	7 599	7 590	88,7	98,7	99,9	33,3	32,4	29,1
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	68 292	78 683	79 935	87,8	115,2	101,6	37,3	36,7	32,6
H - Hotele i restauracje	9 864	10 681	10 549	86,9	108,3	98,8	4,3	4,2	3,6
w tym: spółki	1 369	1 390	1 424	97,6	101,5	102,4	5,9	5,9	5,5
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	8 441	9 250	9 084	86,9	109,6	98,2	4,6	4,3	3,7
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12 897	13 565	15 907	93,9	105,2	117,3	5,7	5,3	5,5
w tym: spółki	1 528	1 433	1 484	93,6	93,8	103,6	6,6	6,1	5,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	11 347	12 112	14 403	94,0	106,7	118,9	6,2	5,6	5,9
J - Pośrednictwo finansowe	9 770	9 747	11 618	99,4	99,8	119,2	4,3	3,8	4,0
w tym: spółki	666	650	782	110,1	97,6	120,3	2,9	2,8	3,0
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	8 994	8 927	10 685	98,4	99,3	119,7	4,9	4,2	4,4
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	48 941	49 981	57 921	98,6	102,1	115,9	21,4	19,6	19,9
w tym: spółki	4 503	4 947	6 433	108,4	109,9	130,0	19,6	21,0	24,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	32 122	36 535	44 678	93,7	113,7	122,3	17,6	17,0	18,2
M - Edukacja	5 584	6 657	5 922	61,6	119,2	89,0	2,5	2,6	2,0
w tym: spółki	366	356	394	107,3	97,3	110,7	1,6	1,5	1,5
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	3 031	4 004	4 714	87,2	132,1	117,7	1,7	1,9	1,9
N - Ochrona zdrowia i opieka społeczna	8 428	9 042	9 379	122,7	107,3	103,7	3,7	3,5	3,2
w tym: spółki	817	788	698	106,1	96,5	88,6	3,5	3,4	2,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	7 444	8 092	8 554	126,1	108,7	105,7	4,1	3,8	3,5
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	16 898	18 784	26 789	94,8	111,2	142,6	7,4	7,3	9,2
w tym: spółki	769	845	951	88,8	109,9	112,5	3,3	3,6	3,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	9 485	11 532	14 008	92,1	121,6	121,5	5,2	5,4	5,7

Tablica 6. Przedsiębiorstwa aktywne według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Liczba przedsiębiorstw aktywnych					Rok poprzedni = 100%					Liczba przedsiębiorstw ogółem = 100%				
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Ogółem	2004	1 704 527	1 643 601	44 180	13 995	2 751	99,5	99,3	104,1	99,4	101,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2005	1 666 679	1 605 276	44 326	14 245	2 832	97,8	97,7	100,3	101,8	102,9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
C+D+E - Przemysł	2004	210 259	186 412	15 168	7 034	1 644	103,8	103,8	103,9	101,7	101,4	12,3	11,3	34,3	50,2	59,7
	2005	194 871	170 932	15 188	7 098	1 653	92,7	91,7	100,1	100,9	100,5	11,7	10,6	34,3	49,9	58,4
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	207 153	184 492	14 653	6 532	1 476	103,7	103,8	103,9	101,9	102,1	12,2	11,2	33,2	46,7	53,7
	2005	191 550	168 787	14 657	6 608	1 498	92,5	91,5	100,0	101,2	101,5	11,5	10,5	33,1	46,4	52,9
F - Budownictwo	2004	159 943	154 275	4 210	1 310	148	93,3	93,1	98,1	97,2	97,4	9,4	9,4	9,5	9,4	5,4
	2005	160 224	154 457	4 259	1 343	165	100,2	100,1	101,2	102,5	111,5	9,6	9,6	9,6	9,4	5,8
G - Handel i naprawy	2004	610 969	593 684	14 270	2 703	313	98,4	98,3	104,6	101,2	108,7	35,9	36,2	32,4	19,3	11,4
	2005	591 131	573 928	14 060	2 809	334	96,8	96,7	98,5	103,9	106,7	35,4	35,9	31,7	19,7	11,8
H - Hotele i restauracje	2004	56 611	54 797	1 597	188	29	99,0	98,6	116,1	105,6	107,4	3,3	3,3	3,6	1,3	1,1
	2005	57 144	55 320	1 594	201	29	100,9	101,0	99,8	106,9	100,0	3,4	3,4	3,6	1,4	1,0
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	142 116	139 486	1 786	640	204	96,8	96,6	104,4	106,7	100,0	8,3	8,5	4,0	4,6	7,4
	2005	136 380	133 565	1 962	645	208	96,0	95,8	109,8	100,8	102,0	8,2	8,3	4,4	4,5	7,3
J - Pośrednictwo finansowe	2004	52 079	51 781	223	52	23	101,4	101,4	95,5	89,7	115,0	3,1	3,2	0,5	0,4	0,8
	2005	52 642	52 328	229	62	23	101,1	101,1	102,5	119,2	100,0	3,2	3,3	0,5	0,4	0,8
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	277 331	271 251	4 227	1 532	321	101,5	101,5	106,6	100,9	104,2	16,3	16,5	9,6	10,9	11,7
	2005	267 797	261 655	4 271	1 532	339	96,6	96,5	101,0	100,0	105,6	16,1	16,3	9,6	10,8	12,0
M - Edukacja	2004	27 297	26 846	427	24	-	105,6	105,2	143,1	88,9	0,0	1,6	1,6	1,0	0,2	0,0
	2005	26 870	26 454	390	24	2	98,4	98,5	91,4	100,0	x	1,6	1,6	0,9	0,2	0,1
N - Ochrona zdrowia	2004	95 545	93 896	1 421	196	33	104,9	104,8	108,6	105,9	126,9	5,6	5,7	3,2	1,4	1,2
	2005	105 947	104 169	1 532	206	40	110,9	110,9	107,8	105,1	121,2	6,4	6,5	3,5	1,4	1,4
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	72 376	71 172	852	316	36	98,5	99,1	82,2	54,9	70,6	4,2	4,3	1,9	2,3	1,3
	2005	73 674	72 469	841	325	39	101,8	101,8	98,7	102,8	108,3	4,4	4,5	1,9	2,3	1,4

Tablica 7. Pracujący w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005 (stan na 31 XII)

Wyszczególnienie	Rok	Liczba pracujących (tys. osób)					Rok poprzedni = 100%					Liczba pracujących w MSP ogółem = 100%				Liczba pracujących w sekcji ogółem = 100%			
		ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249
Ogółem	2004	8 106,8	3 360,8	963,7	1 461,0	2 321,3	100,6	99,7	102,1	100,0	101,7	100,0	100,0	100,0	100,0	71,4	41,5	11,9	18,0
	2005	8 234,1	3 380,9	968,4	1 493,4	2 391,4	101,6	100,6	100,5	102,2	103,0	100,0	100,0	100,0	100,0	71,0	41,1	11,8	18,1
C+D+E - Przemysł	2004	2 888,0	498,1	352,3	767,0	1 270,6	102,2	104,9	102,6	102,3	101,0	28,0	14,8	36,5	52,6	56,0	17,2	12,2	26,6
	2005	2 867,8	450,5	353,4	778,2	1 285,7	99,3	90,4	100,3	101,5	101,2	27,1	13,3	36,5	52,2	55,1	15,7	12,3	27,1
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	2 481,7	492,8	339,0	712,4	937,5	103,3	104,7	102,5	102,8	103,2	26,7	14,7	35,2	48,8	62,3	19,9	13,7	28,7
	2005	2 473,5	444,5	339,5	724,8	964,7	99,7	90,2	100,1	101,7	102,9	25,8	13,1	35,1	48,5	61,0	18,0	13,7	29,3
F - Budownictwo	2004	613,5	316,9	92,2	127,7	76,7	97,1	95,8	96,0	97,0	104,8	9,3	9,4	9,6	8,7	87,5	51,7	15,0	20,8
	2005	648,3	340,9	93,8	131,0	82,6	105,7	107,6	101,7	102,6	107,7	9,7	10,1	9,7	8,8	87,3	52,6	14,5	20,2
G - Handel i naprawy	2004	2 126,1	1 304,3	298,7	257,5	265,6	99,2	96,3	102,8	101,8	108,5	32,2	38,8	31,0	17,6	87,5	61,4	14,0	12,1
	2005	2 186,6	1 330,5	294,4	268,6	293,1	102,8	102,0	98,6	104,3	110,4	32,4	39,4	30,4	18,1	86,6	60,8	13,5	12,3
H - Hotele i restauracje	2004	212,2	134,3	30,9	16,8	30,2	100,0	96,1	112,4	108,4	102,0	3,1	4,0	3,2	1,1	85,8	63,3	14,6	7,9
	2005	224,0	144,9	30,5	18,5	30,1	105,6	107,9	98,7	110,1	99,7	3,3	4,3	3,1	1,2	86,6	64,7	13,6	8,3
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	733,3	245,1	38,8	73,4	376,0	99,8	101,6	104,0	104,6	97,4	6,2	7,3	4,0	5,0	48,7	33,4	5,3	10,0
	2005	723,3	234,2	42,6	73,9	372,6	98,6	95,6	109,8	100,7	99,1	6,0	6,9	4,4	4,9	48,5	32,4	5,9	10,2
J - Pośrednictwo finansowe	2004	113,5	71,3	4,5	5,8	31,9	107,5	104,7	97,8	101,8	117,3	1,4	2,1	0,5	0,4	71,9	62,8	4,0	5,1
	2005	126,2	82,6	4,4	6,6	32,6	111,2	115,8	97,8	113,8	102,2	1,6	2,4	0,5	0,4	74,2	65,5	3,5	5,2
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	956,9	473,9	91,3	159,4	232,3	103,9	104,5	104,2	101,1	104,2	12,5	14,1	9,5	10,9	75,7	49,5	9,5	16,7
	2005	973,0	467,1	92,8	161,6	251,5	101,7	98,6	101,6	101,4	108,3	12,3	13,8	9,6	10,8	74,2	48,1	9,5	16,6
M - Edukacja	2004	49,0	39,4	7,4	#	#	101,9	97,8	139,6	#	#	0,8	1,2	#	#	#	80,4	#	#
	2005	50,5	41,2	6,9	#	#	103,1	104,6	93,2	#	#	0,9	1,2	#	#	#	81,5	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	204,9	144,3	28,1	18,9	13,6	107,8	107,4	106,0	103,8	123,6	3,3	4,3	2,9	1,3	93,4	70,5	13,7	9,2
	2005	220,6	154,0	30,4	19,9	16,3	107,7	106,7	108,2	105,3	119,9	3,5	4,6	3,1	1,3	92,6	69,8	13,8	9,0
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	209,4	133,2	19,5	32,3	24,4	85,4	100,2	77,1	56,9	81,1	3,2	4,0	2,0	2,2	88,3	63,6	9,3	15,4
	2005	213,8	135,0	19,2	33,2	26,4	102,1	101,4	98,5	102,8	108,2	3,2	4,0	2,0	2,2	87,7	63,2	9,0	15,5

Tablica 8. Przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zatrudnionych (tys. osób)					Rok poprzedni = 100%				
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Ogółem	2004	5 634,1	1 149,7	877,5	1 399,1	2 207,8	99,4	96,9	99,6	99,2	100,7
	2005	5 778,6	1 206,3	881,9	1 421,2	2 269,2	102,6	104,9	100,5	101,6	102,8
C+D+E - Przemysł	2004	2 524,7	222,9	322,4	736,1	1 243,3	100,7	99,4	100,3	101,4	100,6
	2005	2 530,5	210,5	322,5	744,8	1 252,7	100,2	94,4	100,0	101,2	100,8
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	2 124,3	220,1	309,5	682,1	912,6	101,7	99,5	101,3	101,9	102,2
	2005	2 143,0	207,4	309,0	692,1	934,5	100,9	94,2	99,8	101,5	102,4
F - Budownictwo	2004	400,7	117,4	86,7	123,5	73,1	91,2	84,7	92,0	92,5	99,9
	2005	434,4	139,9	87,7	126,3	80,5	108,4	119,2	101,2	102,3	110,1
G - Handel i naprawy	2004	1 203,9	462,2	270,7	244,4	226,6	98,9	93,5	101,6	101,4	105,1
	2005	1 271,6	493,6	268,1	253,1	256,8	105,6	106,8	99,0	103,6	113,3
H - Hotele i restauracje	2004	114,8	46,7	26,3	15,8	26,0	104,8	99,8	111,0	107,5	107,0
	2005	121,2	52,1	26,2	16,9	26,0	105,6	111,6	99,6	107,0	100,0
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	551,5	76,6	35,7	70,9	368,3	99,0	109,9	102,9	102,8	96,0
	2005	549,1	74,4	39,4	71,0	364,3	99,6	97,1	110,4	100,1	98,9
J - Pośrednictwo finansowe	2004	38,9	11,8	4,1	5,1	17,9	112,4	108,3	95,3	102,0	124,3
	2005	51,4	20,2	4,1	5,8	21,3	132,1	171,2	100,0	113,7	119,0
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	595,6	140,7	84,6	154,0	216,3	104,4	108,2	99,2	102,8	105,3
	2005	607,2	141,2	86,0	152,3	227,7	101,9	100,4	101,7	98,9	105,3
M - Edukacja	2004	14,5	6,7	5,8	#	#	95,4	78,8	131,8	#	#
	2005	16,4	8,7	5,5	#	#	113,1	129,9	94,8	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	82,2	28,7	23,4	17,0	13,1	106,1	106,3	102,2	103,7	117,0
	2005	88,1	29,4	25,1	17,9	15,7	107,2	102,4	107,3	105,3	119,8
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	107,3	36,0	17,8	30,3	23,2	75,5	99,2	76,4	56,1	81,1
	2005	108,7	36,3	17,3	31,4	23,7	101,3	100,8	97,2	103,6	102,2

Tablica 9. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne brutto w przedsiębiorstwach różnej wielkości w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Wynagrodzenie miesięczne brutto w zł					Rok poprzedni = 100%					Średnia krajowa = 100%					Przeciętne wynagrodzenie w sekcji = 100%				
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Ogółem	2004	2 333	1 453	2 125	2 372	2 850	109,3	104,4	115,9	110,6	107,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	62,3	91,1	101,7	122,2
	2005	2 397	1 486	2 180	2 441	2 938	102,7	102,3	102,6	102,9	103,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	62,0	90,9	101,8	122,6
C+D+E - Przemysł	2004	2 442	1 427	1 848	2 103	2 978	108,6	103,5	117,0	109,3	107,5	104,7	98,2	87,0	88,6	104,5	100,0	58,4	75,7	86,1	122,0
	2005	2 527	1 510	1 888	2 153	3 084	103,5	105,8	102,2	102,4	103,5	105,4	101,6	86,6	88,2	105,0	100,0	59,8	74,7	85,2	122,1
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	2 210	1 359	1 824	2 050	2 667	109,6	99,8	120,5	109,6	108,4	94,7	93,5	85,8	86,4	93,6	100,0	61,5	82,5	92,7	120,6
	2005	2 286	1 451	1 862	2 101	2 749	103,4	106,8	102,1	102,5	103,1	95,4	97,7	85,4	86,1	93,6	100,0	63,5	81,4	91,9	120,3
F - Budownictwo	2004	2 153	1 319	2 077	2 318	3 307	118,1	95,7	125,6	116,1	128,9	92,3	90,8	97,7	97,7	116,0	100,0	61,3	96,4	107,6	153,6
	2005	2 210	1 409	2 118	2 450	3 323	102,6	106,8	102,0	105,7	100,5	92,2	94,8	97,2	100,4	113,1	100,0	63,8	95,8	110,9	150,4
G - Handel i naprawy	2004	1 956	1 347	2 074	2 501	2 469	108,5	101,1	112,4	111,1	106,3	83,8	92,7	97,6	105,4	86,6	100,0	68,9	106,0	127,8	126,2
	2005	1 987	1 377	2 132	2 564	2 440	101,6	102,2	102,8	102,5	98,8	82,9	92,6	97,8	105,1	83,0	100,0	69,3	107,3	129,1	122,8
H - Hotele i restauracje	2004	1 537	1 079	1 419	1 983	2 212	106,9	103,5	115,4	113,6	99,7	65,9	74,2	66,8	83,6	77,6	100,0	70,2	92,3	129,0	143,9
	2005	1 590	1 156	1 503	2 038	2 257	103,5	107,2	105,9	102,8	102,0	66,4	77,8	68,9	83,5	76,8	100,0	72,7	94,5	128,1	141,9
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	2 598	1 528	2 427	2 627	2 832	104,1	114,2	124,7	106,4	102,6	111,4	105,1	114,2	110,7	99,4	100,0	58,8	93,4	101,1	109,0
	2005	2 628	1 419	2 390	2 624	2 902	101,1	92,9	98,5	99,9	102,5	109,6	95,5	109,6	107,5	98,8	100,0	54,0	90,9	99,8	110,4
J - Pośrednictwo finansowe	2004	3 929	2 195	5 670	5 773	4 146	106,9	112,4	106,6	104,3	107,8	168,4	151,1	266,8	243,4	145,5	100,0	55,9	144,3	146,9	105,5
	2005	3 399	1 990	5 773	5 667	3 666	86,5	90,6	101,8	98,2	88,4	141,8	133,9	264,8	232,1	124,8	100,0	58,5	169,8	166,7	107,8
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	2 614	2 036	3 202	3 242	2 312	114,1	114,3	118,2	113,3	114,4	112,0	140,1	150,7	136,7	81,1	100,0	77,9	122,5	124,0	88,5
	2005	2 742	2 030	3 301	3 383	2 544	104,9	99,7	103,1	104,4	110,0	114,4	136,6	151,5	138,6	86,6	100,0	74,0	120,4	123,4	92,8
M - Edukacja	2004	2 508	1 796	2 495	#	#	110,1	110,5	101,3	#	#	107,5	123,6	117,4	#	#	100,0	71,6	99,5	#	#
	2005	2 576	1 741	2 723	#	#	102,7	97,0	109,1	#	#	107,5	117,2	124,9	#	#	100,0	67,6	105,7	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	1 825	1 412	2 030	2 208	1 867	102,9	98,0	105,8	106,6	101,0	78,2	97,2	95,5	93,1	65,5	100,0	77,4	111,2	121,0	102,3
	2005	1 914	1 451	2 109	2 272	2 060	104,9	102,8	103,9	102,9	110,3	79,9	97,7	96,8	93,1	70,1	100,0	75,8	110,2	118,7	107,6
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	2 405	1 171	2 653	2 642	3 816	104,7	94,9	111,7	113,9	107,6	103,1	80,6	124,8	111,4	133,9	100,0	48,7	110,3	109,9	158,7
	2005	2 619	1 319	2 762	2 814	4 243	108,9	112,7	104,1	106,5	111,2	109,3	88,8	126,7	115,3	144,4	100,0	50,4	105,5	107,5	162,0

Tablica 10. Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Przychody (w mln zł)					Rok poprzedni = 100%					Przychody MSP ogółem = 100%				Przychody w sekcji ogółem = 100%			
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	MSP razem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	MSP razem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249
Ogółem	2004	2 186 647	540 195	323 941	487 104	835 407	112,6	109,1	108,1	116,0	115,0	100,0	100,0	100,0	100,0	61,8	24,7	14,8	22,3
	2005	2 257 202	551 679	322 171	501 310	882 042	103,2	102,1	99,5	102,9	105,6	100,0	100,0	100,0	100,0	60,9	24,4	14,3	22,2
C+D+E - Przemysł	2004	840 296	53 956	68 879	189 526	527 935	116,7	109,7	102,1	123,5	117,4	23,0	10,0	21,3	38,9	37,2	6,4	8,2	22,6
	2005	866 979	56 602	69 457	187 451	553 469	103,2	104,9	100,8	98,9	104,8	22,8	10,3	21,6	37,4	36,1	6,5	8,0	21,6
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	687 706	50 362	63 589	164 134	409 621	121,1	105,4	114,8	115,5	127,0	20,6	9,3	19,6	33,7	40,4	7,3	9,2	23,9
	2005	704 414	53 938	63 107	163 108	424 261	102,4	107,1	99,2	99,4	103,6	20,4	9,8	19,6	32,5	39,9	7,7	9,0	23,2
F - Budownictwo	2004	99 036	32 149	17 415	27 139	22 333	107,7	105,3	106,0	109,1	111,1	5,7	6,0	5,4	5,6	77,5	32,5	17,6	27,4
	2005	111 785	38 258	18 935	30 059	24 533	112,9	119,0	108,7	110,8	109,9	6,3	6,9	5,9	6,0	78,0	34,2	16,9	26,9
G - Handel i naprawy	2004	845 717	300 195	182 373	203 818	159 331	111,3	107,2	114,0	115,2	111,3	50,7	55,6	56,2	41,8	81,2	35,5	21,6	24,1
	2005	863 721	297 462	175 922	214 861	175 476	102,1	99,1	96,5	105,4	110,1	50,1	54,0	54,5	42,9	79,7	34,4	20,4	24,9
H - Hotele i restauracje	2004	15 124	7 068	2 767	1 989	3 300	121,2	114,9	136,0	141,0	114,3	0,9	1,3	0,9	0,4	78,2	46,7	18,3	13,2
	2005	16 367	7 999	2 909	2 218	3 241	108,2	113,2	105,1	111,5	98,2	1,0	1,4	0,9	0,4	80,3	48,9	17,8	13,6
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	149 141	34 668	13 938	20 042	80 493	115,6	131,1	119,2	125,4	107,4	5,1	6,4	4,3	4,1	45,9	23,2	9,3	13,4
	2005	144 889	30 649	15 426	18 975	79 839	97,1	88,4	110,7	94,7	99,2	4,7	5,6	4,8	3,8	44,9	21,2	10,6	13,1
J - Pośrednictwo finansowe	2004	62 035	43 505	8 694	4 013	5 823	110,3	110,7	104,8	97,9	128,1	4,2	8,1	2,7	0,8	90,6	70,1	14,0	6,5
	2005	67 122	47 240	8 017	5 163	6 702	108,2	108,6	92,2	128,7	115,1	4,4	8,6	2,5	1,0	90,0	70,4	11,9	7,7
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	136 361	51 405	24 717	34 168	26 071	108,5	102,7	100,2	110,2	130,7	8,2	9,5	7,6	7,0	80,9	37,7	18,1	25,1
	2005	143 454	55 428	26 212	35 114	26 700	105,2	107,8	106,0	102,8	102,4	8,5	10,0	8,1	7,0	81,4	38,6	18,3	24,5
M - Edukacja	2004	3 693	2 738	596	#	#	125,3	124,5	162,4	#	#	0,3	0,5	#	#	#	74,1	#	#
	2005	3 793	2 795	505	#	#	102,7	102,1	84,7	#	#	0,3	0,5	#	#	#	73,7	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	11 351	7 244	1 863	1 369	875	91,2	119,1	41,4	119,5	121,4	0,8	1,3	0,6	0,3	92,3	63,8	16,4	12,1
	2005	12 890	7 998	2 144	1 546	1 202	113,6	110,4	115,1	112,9	137,4	0,8	1,4	0,7	0,3	90,6	62,0	16,6	12,0
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	23 893	7 267	2 699	4 681	9 246	78,4	142,4	65,6	44,2	86,7	1,1	1,3	0,8	1,0	61,3	30,4	11,3	19,6
	2005	26 202	7 248	2 644	5 511	10 799	109,7	99,7	98,0	117,7	116,8	1,1	1,3	0,8	1,1	58,8	27,7	10,1	21,0

Tablica 11. Dochody firm zatrudniających do 9 osób w przeliczeniu na przedsiębiorstwo w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Dochody (w tys. zł)		Rok poprzedni = 100%		Dynamika liczby przedsiębiorstw (rok poprzedni = 100%)	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ogółem	34,0	39,3	129,3	115,6	99,3	97,7
Ogółem bez sekcji J	34,4	39,6	123,3	115,1	99,3	97,6
C+D+E - Przemysł	39,1	47,6	126,5	121,7	103,8	91,7
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	39,2	47,6	127,3	121,4	103,8	91,5
F - Budownictwo	42,1	50,8	132,4	120,7	93,1	100,1
G - Handel i naprawy	33,1	37,9	124,0	114,5	98,3	96,7
H - Hotele i restauracje	14,5	18,8	139,4	129,7	98,6	101,0
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	31,2	33,6	110,6	107,7	96,6	95,8
J - Pośrednictwo finansowe	22,3	31,7	x	142,2	101,4	101,1
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	43,8	53,9	112,9	123,1	101,5	96,5
M - Edukacja	32,6	25,1	206,3	77,0	105,2	98,5
N - Ochrona zdrowia	24,5	22,7	126,3	92,7	104,8	110,9
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	15,8	15,0	164,6	94,9	99,1	101,8

Tablica 12. Wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rentowność obrotu brutto (w %)								Rentowność obrotu netto (w %)							
	ogółem		l. zatrudn. 10-49		l. zatrudn. 50-249		l. zatrudn. >249		ogółem		l. zatrudn. 10-49		l. zatrudn. 50-249		l. zatrudn. >249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ogółem	5,9	4,8	4,5	4,6	4,6	3,9	7,0	5,5	4,8	3,9	3,8	3,8	3,8	3,1	5,6	4,3
sektor publiczny	6,6	4,8	-0,6	16,6	2,6	3,1	8,1	4,7	5,1	3,4	-0,9	14,9	1,9	2,0	6,3	3,2
sektor prywatny	5,7	4,9	4,8	4,2	4,8	4,0	6,7	5,7	4,7	4,0	4,0	3,5	3,9	3,2	5,5	4,6
C - Górnictwo i kopalnictwo	15,1	14,1	8,3	7,3	5,3	7,0	15,8	14,7	12,1	11,2	6,6	5,6	4,0	5,4	12,8	11,7
sektor publiczny	13,5	8,2	-1,8	6,5	1,8	0,8	13,9	8,3	10,8	5,9	-2,3	4,9	1,4	-0,4	11,1	6,0
sektor prywatny	19,1	26,3	8,7	7,4	6,7	9,1	22,2	29,8	15,7	22,1	7,0	5,6	5,1	7,3	18,3	25,1
D - Przetwórstwo przemysłowe	7,0	5,6	5,3	5,8	6,0	4,9	7,6	5,8	5,8	4,5	4,4	4,9	5,0	4,0	6,2	4,7
sektor publiczny	9,0	4,2	-5,9	3,1	6,2	-2,6	9,7	5,1	7,0	3,0	-6,6	2,1	5,1	-3,4	7,5	3,8
sektor prywatny	6,8	5,7	5,5	5,9	6,0	5,2	7,3	5,9	5,7	4,7	4,6	4,9	5,0	4,3	6,0	4,8
E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2,5	5,3	1,3	1,0	1,2	4,6	3,2	5,7	1,6	3,9	0,8	0,6	0,8	3,3	2,1	4,3
sektor publiczny	1,3	5,2	-0,3	#	1,3	4,9	1,5	5,4	0,6	3,8	-0,5	#	0,8	3,5	0,6	4,0
sektor prywatny	6,4	5,4	4,4	#	1,1	2,2	9,1	6,5	5,2	4,4	3,3	#	0,5	1,8	7,5	5,3
F - Budownictwo	2,8	3,2	5,8	6,9	3,9	3,3	-0,3	0,8	2,1	2,4	4,8	5,8	3,1	2,5	-0,6	0,4
sektor publiczny	0,5	1,9	1,6	#	1,9	2,9	-0,8	1,5	-0,2	1,2	0,4	#	1,3	1,8	-1,6	0,9
sektor prywatny	2,9	3,3	5,9	#	4,0	3,4	-0,3	0,8	2,2	2,5	4,9	#	3,1	2,5	-0,6	0,3
G - Handel i naprawy	2,3	2,4	3,0	3,5	2,1	2,2	2,0	1,7	1,9	2,0	2,6	2,9	1,7	1,8	1,5	1,2
sektor publiczny	-0,5	2,4	-0,2	#	-0,3	1,4	-2,0	-0,5	-0,5	1,9	-0,2	#	-0,4	1,0	-2,2	-0,4
sektor prywatny	2,5	2,4	3,2	#	2,3	2,3	2,1	1,8	2,0	2,0	2,8	#	1,8	1,9	1,5	1,3
H - Hotele i restauracje	3,7	7,1	3,7	5,1	4,8	6,5	3,2	8,5	2,9	5,9	3,1	4,2	3,9	5,2	2,4	7,2
sektor publiczny	0,8	2,5	-4,9	#	4,9	1,6	0,6	3,9	0,1	1,7	-6,7	#	3,9	0,9	0,2	3,1
sektor prywatny	4,1	7,6	4,2	#	4,8	7,0	3,9	9,1	3,4	6,4	3,6	#	4,0	5,6	2,9	7,8
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	8,9	6,8	5,9	4,8	11,9	1,8	8,6	8,2	7,1	5,2	5,1	4,4	10,0	1,1	6,7	6,2
sektor publiczny	2,0	0,2	-8,4	8,5	2,3	0,3	2,1	0,1	1,1	-0,9	-8,5	5,9	1,5	-0,5	1,2	-1,1
sektor prywatny	12,0	9,4	6,3	4,7	14,0	2,1	12,7	12,9	9,9	7,7	5,5	4,3	11,9	1,3	10,2	10,4
J - Pośrednictwo finansowe	8,7	10,5	5,3	6,1	7,6	24,0	14,0	5,3	7,1	8,0	4,4	5,0	5,4	19,2	11,7	3,1
sektor publiczny	8,5	0,7	3,3	#	28,6	45,4	7,1	-3,1	8,0	-1,2	3,3	#	22,2	36,0	7,1	-4,5
sektor prywatny	8,8	12,1	5,4	#	6,5	22,8	19,5	12,9	6,9	9,7	4,4	#	4,6	18,3	15,4	9,9
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	9,5	7,2	11,1	8,2	7,4	7,4	10,7	6,2	7,9	5,8	9,2	6,7	6,0	6,0	9,1	4,9
sektor publiczny	13,0	12,3	3,0	30,4	4,8	9,3	17,5	7,2	11,2	10,8	0,9	29,3	4,0	7,1	15,4	5,8
sektor prywatny	8,6	6,1	11,7	4,8	7,8	7,2	5,0	5,6	7,0	4,7	9,8	3,2	6,3	5,8	3,8	4,5
M - Edukacja	12,6	8,8	15,1	7,7	9,2	6,6	-	#	9,8	7,2	12,7	6,4	5,7	5,5	-	#
sektor publiczny	-	0,0	-	-0,6	-	0,1	-	-	-	-0,4	-	-1,2	-	-0,2	-	-
sektor prywatny	12,6	9,3	15,1	7,9	9,2	7,2	-	#	9,8	7,6	12,7	6,6	5,7	6,0	-	#
N - Ochrona zdrowia	3,2	4,3	6,0	6,4	2,6	4,2	0,6	2,0	2,3	3,3	4,9	5,2	1,7	3,2	-0,1	1,3
sektor publiczny	0,5	2,4	3,5	#	-0,6	2,8	0,7	1,2	-0,2	1,7	2,6	#	-1,2	1,9	0,0	0,8
sektor prywatny	4,3	4,8	6,1	#	3,6	4,4	0,5	2,8	3,3	3,7	5,0	#	2,6	3,5	-0,2	1,8
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	8,2	7,5	5,8	1,9	2,5	3,3	10,1	10,7	6,3	6,3	4,1	0,7	2,5	2,4	7,7	9,3
sektor publiczny	6,4	6,2	-10,1	#	-0,6	3,4	7,1	7,3	4,2	4,0	-10,7	#	-1,6	2,4	4,9	4,7
sektor prywatny	9,7	8,6	6,9	#	3,1	3,2	14,6	14,7	8,1	8,0	5,1	#	3,3	2,4	11,9	14,5

Tablica 13. Wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Płynność finansowa I stopnia (w %)								Płynność finansowa II stopnia (w %)							
	ogółem		I. zatr. 10-49		I. zatr. 50-249		I. zatr. >249		ogółem		I. zatr. 10-49		I. zatr. 50-249		I. zatr. >249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Ogółem	28,6	32,3	24,6	31,0	25,8	28,3	31,4	35,1	89,2	99,3	83,5	98,3	89,9	97,6	90,7	100,6
sektor publiczny	43,2	51,4	17,8	58,3	55,9	49,0	44,4	51,5	89,3	119,3	47,9	96,1	118,2	117,5	89,8	121,2
sektor prywatny	25,7	28,7	25,3	29,6	23,4	26,3	27,3	29,8	89,2	95,5	87,1	98,4	87,7	95,7	91,0	94,1
C - Górnictwo i kopalnictwo	50,7	58,0	25,3	35,0	37,2	43,7	52,2	59,3	91,8	96,9	79,3	88,7	90,2	96,9	92,1	97,0
sektor publiczny	52,9	45,2	24,1	109,0	21,1	13,7	54,2	46,6	92,9	86,7	59,5	223,8	51,7	37,0	94,7	88,9
sektor prywatny	45,4	78,6	25,4	34,2	46,7	67,2	46,2	81,7	89,2	113,2	80,8	87,3	112,9	144,0	84,6	111,3
D - Przetwórstwo przemysłowe	23,4	25,2	20,1	25,0	19,8	22,6	25,4	26,3	87,8	94,2	81,7	90,8	83,1	89,6	90,6	96,6
sektor publiczny	27,9	37,4	7,8	9,1	20,8	20,2	31,2	42,8	76,2	91,2	19,3	28,9	62,7	58,8	84,2	102,1
sektor prywatny	22,8	23,8	21,5	26,0	19,8	22,8	24,3	24,0	89,5	94,5	88,9	94,7	84,7	91,7	91,8	95,8
E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	68,1	61,6	41,9	44,8	87,2	39,8	60,7	67,7	133,4	137,3	110,5	123,9	158,0	120,0	122,5	142,1
sektor publiczny	62,8	56,3	55,7	#	61,9	39,4	63,8	60,1	130,9	131,3	144,0	#	148,7	125,2	122,0	132,4
sektor prywatny	81,6	79,5	27,8	#	130,3	41,6	48,4	97,9	139,7	157,0	76,1	#	174,0	102,0	124,6	180,4
F - Budownictwo	31,4	38,1	28,3	35,5	29,9	36,1	34,7	41,7	107,0	112,6	98,0	105,8	105,3	111,6	113,9	117,8
sektor publiczny	27,4	34,1	32,2	#	38,2	45,3	20,4	24,4	92,7	109,4	53,5	#	114,1	123,6	94,8	107,0
sektor prywatny	31,7	38,1	28,1	#	29,5	35,7	36,1	43,2	108,0	112,1	100,3	#	104,9	111,0	115,8	118,8
G - Handel i naprawy	16,0	19,5	14,8	20,3	13,8	15,6	19,5	23,1	70,6	80,0	76,8	88,9	74,0	83,2	61,3	68,8
sektor publiczny	18,0	33,2	7,4	#	17,8	12,7	36,4	40,7	90,3	101,4	88,6	#	100,3	100,0	72,2	91,9
sektor prywatny	15,9	18,7	15,2	#	13,6	15,8	19,0	22,0	69,7	78,9	76,2	#	72,7	82,3	61,1	67,3
H - Hotele i restauracje	27,1	57,7	41,3	41,6	46,2	61,4	15,6	63,1	73,4	92,3	78,6	76,3	95,2	100,8	65,0	94,3
sektor publiczny	48,8	113,3	169,4	#	31,6	64,8	42,4	151,6	122,0	168,8	248,6	#	71,4	92,6	122,6	232,5
sektor prywatny	23,9	53,6	37,1	#	48,6	61,1	10,2	56,4	66,2	86,0	72,9	#	99,1	101,6	53,4	83,8
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	43,9	32,4	39,1	43,6	39,4	28,8	45,2	31,9	103,5	85,8	150,7	150,7	104,6	97,4	99,0	77,9
sektor publiczny	40,6	29,5	39,9	190,0	78,2	51,0	38,3	27,0	91,4	77,1	179,2	250,3	133,9	105,2	87,9	74,1
sektor prywatny	45,9	33,8	39,1	38,2	33,0	25,4	50,8	35,2	110,6	90,3	149,2	147,0	99,7	96,3	107,8	80,4
J - Pośrednictwo finansowe	37,2	41,3	36,5	47,3	39,0	30,9	36,4	48,3	99,8	116,4	106,3	131,3	110,4	121,9	87,5	99,6
sektor publiczny	39,9	68,5	236,0	#	1161,7	2166,8	32,9	52,2	56,0	81,5	282,7	#	1363,2	2387,3	47,9	63,8
sektor prywatny	35,9	35,1	34,0	#	34,0	25,4	47,1	44,0	120,0	124,1	104,1	#	104,8	116,0	210,9	139,1
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	52,8	68,6	38,0	55,3	81,5	81,1	53,0	69,2	102,8	158,9	70,0	105,0	152,1	150,2	116,4	241,4
sektor publiczny	76,8	122,3	17,3	53,7	392,1	243,2	83,1	118,6	107,6	323,8	24,9	79,0	498,4	310,8	122,1	444,7
sektor prywatny	45,0	58,5	43,3	55,5	60,0	68,4	23,7	45,1	101,2	127,8	81,6	108,5	128,2	137,6	110,8	142,7
M - Edukacja	268,7	94,7	239,3	130,7	305,3	86,8	-	#	326,4	174,7	292,3	239,8	368,8	156,4	-	#
sektor publiczny	-	84,7	-	387,3	-	61,5	-	-	-	132,1	-	501,6	-	103,8	-	-
sektor prywatny	268,7	95,3	239,3	126,5	305,3	89,8	-	#	326,4	177,6	292,3	235,5	368,8	162,6	-	#
N - Ochrona zdrowia	34,1	38,8	47,0	52,5	32,6	29,1	25,8	44,6	87,8	107,4	115,3	135,7	82,3	85,2	73,4	122,7
sektor publiczny	46,6	64,6	57,3	#	61,1	68,8	36,8	64,2	119,0	146,0	134,6	#	128,3	133,6	111,3	148,9
sektor prywatny	30,5	33,0	46,1	#	26,8	24,0	18,4	30,1	79,0	98,3	113,7	#	73,0	79,0	47,8	103,2
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	109,2	104,3	38,7	47,3	32,2	52,7	203,4	201,6	167,8	163,5	86,7	109,3	86,3	106,8	270,4	265,9
sektor publiczny	244,4	179,2	56,5	#	94,5	75,5	275,8	261,9	289,2	239,5	98,0	#	123,3	143,3	323,2	317,2
sektor prywatny	54,8	67,9	37,6	#	25,3	45,0	118,1	139,9	119,1	127,4	86,1	#	82,2	94,6	208,2	213,4

Tablica 14. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Nakłady inwestycyjne (w mln zł)										Rok poprzedni = 100%									
		Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe					Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe				
		ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249
Ogółem	2004	90 030,0	11 342,6	11 589,4	21 708,9	45 389,1	79 770,8	10 539,0	8 882,8	18 074,9	42 274,1	116,6	112,7	109,0	134,5	112,4	113,9	111,3	103,3	131,3	110,6
	2005	99 418,2	11 790,1	10 450,9	21 384,3	55 792,9	84 674,7	10 849,0	7 932,4	18 397,2	47 496,1	110,4	103,9	90,2	98,5	122,9	106,1	102,9	89,3	101,8	112,4
C+D+E - Przemysł	2004	45 504,0	1 744,0	3 438,4	10 668,5	29 653,1	41 517,5	1 646,1	2 721,0	9 068,6	28 081,8	116,5	129,2	119,4	121,9	113,7	115,1	131,1	114,5	121,2	112,6
	2005	48 959,4	2 191,6	3 145,6	11 098,3	32 523,9	44 882,9	2 052,3	2 481,0	9 818,9	30 530,7	107,6	125,7	91,5	104,0	109,7	108,1	124,7	91,2	108,3	108,7
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	34 233,4	1 308,3	3 087,5	9 071,3	20 766,3	30 478,5	1 223,5	2 412,2	7 541,4	19 301,4	121,4	111,8	119,2	126,2	120,3	119,7	111,9	113,4	125,6	118,9
	2005	36 340,0	1 531,5	2 896,9	9 331,9	22 579,7	32 631,9	1 417,4	2 287,7	8 184,4	20 742,4	106,2	117,1	93,8	102,9	108,7	107,1	115,8	94,8	108,5	107,5
F - Budownictwo	2004	3 004,8	746,4	1 133,2	748,2	377,0	2 567,7	715,5	965,5	570,9	315,8	80,8	84,4	66,1	112,3	83,1	79,0	83,9	63,9	113,0	83,1
	2005	3 110,8	798,6	834,3	970,8	507,1	2 336,2	740,7	494,6	687,9	413,0	103,5	107,0	73,6	129,8	134,5	91,0	103,5	51,2	120,5	130,8
G - Handel i naprawy	2004	14 421,9	2 755,0	2 946,4	3 777,4	4 943,1	11 405,6	2 592,4	2 099,5	2 850,0	3 863,7	118,8	100,4	113,3	139,2	121,1	112,4	100,7	109,3	129,4	111,9
	2005	15 838,2	3 598,6	2 769,0	3 578,2	5 892,4	12 992,4	3 394,2	2 006,8	2 944,0	4 647,4	109,8	130,6	94,0	94,7	119,2	113,9	130,9	95,6	103,3	120,3
H - Hotele i restauracje	2004	987,6	332,7	207,6	318,6	128,7	876,1	326,6	167,3	262,4	119,8	93,5	110,8	122,8	103,1	46,3	89,5	110,7	128,4	88,5	46,6
	2005	1 042,1	482,2	197,7	131,0	231,2	962,4	473,1	158,0	117,8	213,5	105,5	144,9	95,2	41,1	179,6	109,9	144,9	94,4	44,9	178,2
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	11 784,9	1 271,6	851,7	1 911,9	7 749,7	11 113,8	1 136,5	631,6	1 723,5	7 622,2	113,4	94,8	142,3	184,2	104,6	114,0	94,6	151,3	200,9	104,8
	2005	17 037,2	970,3	749,3	1 321,8	13 995,8	11 804,3	865,9	519,4	1 124,2	9 294,8	144,6	76,3	88,0	69,1	180,6	106,2	76,2	82,2	65,2	121,9
J - Pośrednictwo finansowe	2004	1 912,2	281,4	198,5	1 054,6	377,7	1 761,8	263,2	192,8	983,7	322,1	250,7	200,1	87,9	1033,9	128,3	258,6	201,5	90,6	1179,5	126,6
	2005	1 416,7	79,6	276,4	822,3	238,4	1 327,0	74,0	256,3	781,3	215,4	74,1	28,3	139,2	78,0	63,1	75,3	28,1	132,9	79,4	66,9
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	9 885,4	3 378,6	2 440,1	2 359,8	1 706,9	8 322,1	3 082,5	1 801,4	1 918,9	1 519,3	121,3	126,2	116,2	118,6	123,2	111,5	119,3	102,4	105,1	117,5
	2005	9 575,3	2 961,3	2 062,2	2 689,6	1 862,2	8 199,5	2 584,9	1 725,5	2 212,6	1 676,5	96,9	87,6	84,5	114,0	109,1	98,5	83,9	95,8	115,3	110,3
M - Edukacja	2004	123,1	67,5	29,2	#	#	104,1	64,7	21,4	#	#	73,4	66,2	207,1	#	#	67,0	66,3	201,9	#	#
	2005	139,0	85,5	21,1	#	#	122,9	81,4	16,6	#	#	112,9	126,7	72,3	#	#	118,1	125,8	77,6	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	677,6	346,2	115,5	149,3	66,6	609,4	318,6	92,9	133,1	64,8	122,0	124,2	93,8	137,4	148,7	121,5	123,2	87,0	143,9	148,3
	2005	762,9	421,9	121,9	130,9	88,2	701,5	400,0	97,0	119,7	84,8	112,6	121,9	105,5	87,7	132,4	115,1	125,5	104,4	89,9	130,9
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	1 728,5	419,2	228,8	694,2	386,3	1 492,7	392,9	189,4	545,8	364,6	144,9	172,8	111,0	168,1	116,7	141,4	180,3	120,6	147,0	117,7
	2005	1 536,6	200,5	273,4	609,0	453,7	1 345,6	182,5	177,2	565,9	420,0	88,9	47,8	119,5	87,7	117,4	90,1	46,4	93,6	103,7	115,2

Tablica 15. Struktura nakładów inwestycyjnych według sekcji gospodarki i wielkości przedsiębiorstw w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Nakłady inwestycyjne w grupach przedsiębiorstw według wielkości = 100%												Nakłady inwestycyjne w sekcjach = 100%							
		Nakłady inwestycyjne ogółem						w tym na nowe środki trwałe						Nakłady inwestycyjne ogółem				w tym na nowe środki trwałe			
		ogółem	razem MSP	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	razem MSP	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	razem MSP	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	razem MSP	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249
Ogółem	2004	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	49,6	12,6	12,9	24,1	47,0	13,2	11,1	22,7
	2005	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	43,9	11,9	10,5	21,5	43,9	12,8	9,4	21,7
C+D+E - Przemysł	2004	50,6	35,5	15,4	29,6	49,1	65,3	52,1	35,8	15,6	30,7	50,2	66,4	34,8	3,8	7,6	23,4	32,4	4,0	6,6	21,8
	2005	49,3	37,7	18,6	30,1	51,9	58,3	53,1	38,6	18,9	31,4	53,4	64,2	33,6	4,5	6,4	22,7	32,0	4,6	5,5	21,9
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	38,0	30,2	11,5	26,6	41,8	45,8	38,2	29,8	11,6	27,2	41,7	45,7	39,3	3,8	9,0	26,5	36,6	4,0	7,9	24,7
	2005	36,6	31,5	13,0	27,7	43,6	40,5	38,5	32,0	13,1	28,8	44,5	43,7	37,9	4,2	8,0	25,7	36,4	4,3	7,0	25,1
F - Budownictwo	2004	3,3	5,9	6,6	9,8	3,4	0,8	3,2	6,0	6,8	10,9	3,2	0,7	87,4	24,8	37,7	24,9	87,7	27,9	37,6	22,2
	2005	3,1	6,0	6,8	8,0	4,5	0,9	2,8	5,2	6,8	6,2	3,7	0,9	83,7	25,7	26,8	31,2	82,3	31,7	21,2	29,4
G - Handel i naprawy	2004	16,0	21,2	24,3	25,4	17,4	10,9	14,3	20,1	24,6	23,6	15,8	9,1	65,7	19,1	20,4	26,2	66,1	22,7	18,4	25,0
	2005	16,0	22,8	30,5	26,5	16,7	10,6	15,3	22,4	31,2	25,3	16,0	9,8	62,8	22,7	17,5	22,6	64,2	26,1	15,4	22,7
H - Hotele i restauracje	2004	1,1	1,9	2,9	1,8	1,5	0,3	1,1	2,0	3,1	1,9	1,5	0,3	87,0	33,7	21,0	32,3	86,4	37,3	19,1	30,0
	2005	1,0	1,9	4,1	1,9	0,6	0,4	1,1	2,0	4,4	2,0	0,6	0,4	77,9	46,3	19,0	12,6	77,8	49,2	16,4	12,2
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	13,1	9,0	11,2	7,3	8,8	17,1	13,9	9,3	10,8	7,1	9,5	18,0	34,2	10,8	7,2	16,2	31,4	10,2	5,7	15,5
	2005	17,2	7,0	8,2	7,2	6,2	25,1	13,9	6,7	8,0	6,5	6,1	19,6	17,9	5,7	4,4	7,8	21,2	7,3	4,4	9,5
J - Pośrednictwo finansowe	2004	2,1	3,4	2,5	1,7	4,9	0,8	2,2	3,8	2,5	2,2	5,4	0,8	80,3	14,7	10,4	55,2	81,6	14,9	10,9	55,8
	2005	1,4	2,7	0,7	2,6	3,8	0,4	1,6	3,0	0,7	3,2	4,2	0,5	83,1	5,6	19,5	58,0	83,8	5,6	19,3	58,9
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	11,0	18,3	29,7	21,1	10,9	3,8	10,4	18,1	29,3	20,3	10,6	3,6	82,8	34,2	24,7	23,9	81,7	37,0	21,6	23,1
	2005	9,6	17,7	25,1	19,7	12,6	3,3	9,7	17,5	23,8	21,8	12,0	3,5	80,5	30,9	21,5	28,1	79,5	31,5	21,0	27,0
M - Edukacja	2004	0,1	#	0,6	0,3	#	#	0,1	#	0,6	0,2	#	#	#	54,8	23,7	#	#	62,2	20,6	#
	2005	0,1	#	0,7	0,2	#	#	0,1	#	0,8	0,2	#	#	#	61,5	15,2	#	#	66,2	13,5	#
N - Ochrona zdrowia	2004	0,8	1,4	3,1	1,0	0,7	0,1	0,8	1,5	3,0	1,0	0,7	0,2	90,1	51,1	17,0	22,0	89,3	52,3	15,2	21,8
	2005	0,8	1,5	3,6	1,2	0,6	0,2	0,8	1,7	3,7	1,2	0,7	0,2	88,5	55,3	16,0	17,2	87,9	57,0	13,8	17,1
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	1,9	3,0	3,7	2,0	3,2	0,9	1,9	3,0	3,7	2,1	3,0	0,9	77,7	24,3	13,2	40,2	75,6	26,3	12,7	36,6
	2005	1,5	2,5	1,7	2,6	2,8	0,8	1,6	2,5	1,7	2,2	3,1	0,9	70,4	13,0	17,8	39,6	68,9	13,6	13,2	42,1

Tablica 16. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na przedsiębiorstwo i pracującego według sekcji gospodarki w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo (w tys. zł)										Nakłady inwestycyjne na pracującego (w tys. zł)									
		Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe					Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe				
		ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249
Ogółem	2004	52,8	6,9	262,3	1 551,2	16 499,1	46,8	6,4	201,1	1 291,5	15 366,9	11,1	3,4	12,0	14,9	19,6	9,8	3,1	9,2	12,4	18,2
	2005	59,7	7,3	235,8	1 501,2	19 700,8	50,8	6,8	179,0	1 291,5	16 771,2	12,1	3,5	10,8	14,3	23,3	10,3	3,2	8,2	12,3	19,9
C+D+E - Przemysł	2004	216,4	9,4	226,7	1 516,7	18 037,2	197,5	8,8	179,4	1 289,2	17 081,4	15,8	3,5	9,8	13,9	23,3	14,4	3,3	7,7	11,8	22,1
	2005	251,2	12,8	207,1	1 563,6	19 675,7	230,3	12,0	163,4	1 383,3	18 469,9	17,1	4,9	8,9	14,3	25,3	15,7	4,6	7,0	12,6	23,7
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	165,3	7,1	210,7	1 388,7	14 069,3	147,1	6,6	164,6	1 154,5	13 076,8	13,8	2,7	9,1	12,7	22,2	12,3	2,5	7,1	10,6	20,6
	2005	189,7	9,1	197,6	1 412,2	15 073,3	170,4	8,4	156,1	1 238,6	13 846,7	14,7	3,4	8,5	12,9	23,4	13,2	3,2	6,7	11,3	21,5
F - Budownictwo	2004	18,8	4,8	269,2	571,2	2 547,1	16,1	4,6	229,3	435,8	2 133,5	4,9	2,4	12,3	5,9	4,9	4,2	2,3	10,5	4,5	4,1
	2005	19,4	5,2	195,9	722,9	3 073,1	14,6	4,8	116,1	512,2	2 502,8	4,8	2,3	8,9	7,4	6,1	3,6	2,2	5,3	5,3	5,0
G - Handel i naprawy	2004	23,6	4,6	206,5	1 397,5	15 792,7	18,7	4,4	147,1	1 054,4	12 344,0	6,8	2,1	9,9	14,7	18,6	5,4	2,0	7,0	11,1	14,5
	2005	26,8	6,3	196,9	1 273,8	17 641,9	22,0	5,9	142,7	1 048,1	13 914,5	7,2	2,7	9,4	13,3	20,1	5,9	2,6	6,8	11,0	15,9
H - Hotele i restauracje	2004	17,4	6,1	130,0	1 694,8	4 437,5	15,5	6,0	104,7	1 395,6	4 132,3	4,7	2,5	6,7	19,0	4,3	4,1	2,4	5,4	15,6	4,0
	2005	18,2	8,7	124,0	651,6	7 972,3	16,8	8,6	99,1	585,8	7 360,4	4,7	3,3	6,5	7,1	7,7	4,3	3,3	5,2	6,4	7,1
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	82,9	9,1	476,8	2 987,4	37 988,7	78,2	8,1	353,6	2 692,9	37 364,0	16,1	5,2	21,9	26,0	20,6	15,2	4,6	16,3	23,5	20,3
	2005	124,9	7,3	381,9	2 049,3	67 287,4	86,6	6,5	264,7	1 743,0	44 686,4	23,6	4,1	17,6	17,9	37,6	16,3	3,7	12,2	15,2	24,9
J - Pośrednictwo finansowe	2004	36,7	5,4	888,4	20 280,9	16 423,7	33,8	5,1	862,6	18 917,8	14 005,5	16,9	3,9	44,4	182,7	11,8	15,5	3,7	43,1	170,4	10,1
	2005	26,9	1,5	1 207,2	13 262,5	10 364,2	25,2	1,4	1 119,4	12 602,0	9 365,1	11,2	1,0	63,0	124,2	7,3	10,5	0,9	58,4	118,0	6,6
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	35,6	12,5	577,3	1 540,3	5 317,3	30,0	11,4	426,2	1 252,6	4 733,2	10,3	7,1	26,7	14,8	7,3	8,7	6,5	19,7	12,0	6,5
	2005	35,8	11,3	482,8	1 755,6	5 493,2	30,6	9,9	404,0	1 444,2	4 945,6	9,8	6,3	22,2	16,6	7,4	8,4	5,5	18,6	13,7	6,7
M - Edukacja	2004	4,5	2,5	68,4	#	#	3,8	2,4	50,1	#	#	2,5	1,7	3,9	#	#	2,1	1,6	2,9	#	#
	2005	5,2	3,2	54,0	#	#	4,6	3,1	42,4	#	#	2,7	2,1	3,0	#	#	2,4	2,0	2,4	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	7,1	3,7	81,3	761,9	2 018,6	6,4	3,4	65,4	679,1	1 963,2	3,3	2,4	4,1	7,9	4,9	3,0	2,2	3,3	7,0	4,8
	2005	7,2	4,1	79,6	635,5	2 204,3	6,6	3,8	63,3	581,3	2 120,0	3,5	2,7	4,0	6,6	5,4	3,2	2,6	3,2	6,0	5,2
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	23,9	5,9	268,7	2 195,5	10 730,8	20,6	5,5	222,4	1 726,2	10 127,5	8,3	3,1	11,7	21,5	15,9	7,1	2,9	9,7	16,9	15,0
	2005	20,9	2,8	325,0	1 873,9	11 632,1	18,3	2,5	210,7	1 741,4	10 768,0	7,2	1,5	14,2	18,3	17,2	6,3	1,4	9,2	17,0	15,9

Tablica 17. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki - stan na koniec lat 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Wartość brutto środków trwałych (w mln zł)					Rok poprzedni = 100%					Wartość środków trwałych w MSP ogółem = 100%				Wartość środków trwałych w sekcji ogółem = 100%			
		ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249
Ogółem	2004	1 013 790,2	96 067,4	106 570,3	221 396,7	589 755,8	105,3	111,8	99,7	110,0	103,6	100,0	100,0	100,0	100,0	41,8	9,5	10,5	21,8
	2005	1 058 929,4	107 823,9	108 534,6	225 637,0	616 933,9	104,5	112,2	101,8	101,9	104,6	100,0	100,0	100,0	100,0	41,7	10,2	10,2	21,3
C+D+E - Przemysł	2004	532 185,9	14 170,7	23 370,8	97 234,8	397 409,6	104,8	111,0	100,6	119,3	101,8	31,7	14,8	21,9	43,9	25,4	2,7	4,4	18,3
	2005	549 426,6	16 537,5	24 829,4	102 661,9	405 397,8	103,2	116,7	106,2	105,6	102,0	32,7	15,3	22,8	45,4	26,2	3,0	4,5	18,7
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	294 724,7	12 506,7	19 610,4	63 246,3	199 361,3	106,8	108,8	101,2	105,8	107,6	22,5	13,0	18,4	28,6	32,4	4,2	6,7	21,5
	2005	311 329,8	14 226,2	20 721,6	67 442,5	208 939,5	105,6	113,7	105,7	106,6	104,8	23,2	13,2	19,1	29,9	33,0	4,6	6,7	21,7
F - Budownictwo	2004	22 592,9	5 866,6	7 420,1	5 978,7	3 327,5	109,3	112,3	122,3	104,7	90,4	4,5	6,1	7,0	2,7	85,3	26,0	32,8	26,5
	2005	23 950,1	6 629,1	7 792,1	6 031,0	3 497,9	106,0	113,0	105,0	100,9	105,1	4,6	6,1	7,2	2,7	85,4	27,7	32,5	25,2
G - Handel i naprawy	2004	90 520,2	22 415,0	16 682,9	19 314,7	32 107,6	108,1	110,1	99,0	106,0	113,5	13,8	23,3	15,7	8,7	64,5	24,8	18,4	21,3
	2005	99 470,4	25 712,6	17 212,0	20 744,2	35 801,6	109,9	114,7	103,2	107,4	111,5	14,4	23,9	15,9	9,2	64,0	25,8	17,3	20,9
H - Hotele i restauracje	2004	11 638,8	2 159,2	2 123,8	3 189,3	4 166,5	121,7	116,6	117,3	153,3	109,0	1,8	2,2	2,0	1,4	64,2	18,6	18,2	27,4
	2005	12 948,6	2 958,8	2 145,7	3 384,9	4 459,2	111,3	137,0	101,0	106,1	107,0	1,9	2,7	2,0	1,5	65,6	22,9	16,6	26,1
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	139 311,9	11 504,7	4 793,4	16 171,3	106 842,5	98,6	107,4	62,9	101,8	99,8	7,7	12,0	4,5	7,3	23,3	8,3	3,4	11,6
	2005	151 002,3	12 353,9	5 522,1	10 566,6	122 559,7	108,4	107,4	115,2	65,3	114,7	6,4	11,5	5,1	4,7	18,9	8,2	3,7	7,0
J - Pośrednictwo finansowe	2004	5 827,5	2 424,2	1 506,9	662,7	1 233,7	106,2	113,1	84,4	98,7	139,0	1,1	2,5	1,4	0,3	78,9	41,6	25,9	11,4
	2005	5 742,9	2 518,8	1 068,1	804,3	1 351,7	98,5	103,9	70,9	121,4	109,6	1,0	2,3	1,0	0,4	76,5	43,9	18,6	14,0
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	190 224,7	32 294,8	47 162,2	71 316,8	39 450,9	108,2	113,7	101,9	101,0	129,3	35,6	33,7	44,2	32,2	79,3	17,0	24,8	37,5
	2005	190 736,1	35 136,8	46 220,8	72 847,8	36 530,7	100,3	108,8	98,0	102,1	92,6	34,9	32,7	42,5	32,3	80,8	18,4	24,2	38,2
M - Edukacja	2004	994,4	605,7	208,6	#	#	111,4	110,1	160,3	#	#	0,2	0,6	#	#	#	60,9	21,0	#
	2005	1 088,7	689,0	167,0	#	#	109,5	113,8	80,1	#	#	0,2	0,6	#	#	#	63,3	15,3	#
N - Ochrona zdrowia	2004	4 836,1	2 611,0	628,8	811,9	784,4	115,0	114,6	115,7	113,8	117,1	1,0	2,7	0,6	0,4	83,8	54,0	13,0	16,8
	2005	5 602,5	3 036,7	700,6	942,8	922,4	115,8	116,3	111,4	116,1	117,6	1,1	2,8	0,6	0,4	83,5	54,2	12,5	16,8
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	15 657,8	2 015,5	2 672,8	6 536,4	4 433,1	114,2	121,5	105,5	115,6	114,7	2,6	2,1	2,5	3,0	71,7	12,9	17,1	41,7
	2005	18 961,2	2 250,7	2 876,8	7 463,8	6 369,9	121,1	111,7	107,6	114,2	143,7	2,8	2,1	2,7	3,3	66,5	11,9	15,2	39,4

Tablica 18. Stopień zużycia środków trwałych w przedsiębiorstwach różnej wielkości według sekcji gospodarki - stan na koniec lat 2004-2005 (w %)

Wyszczególnienie	Rok	Środki trwałe ogółem					w tym														
							budynki i budowle					maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia					środki transportu				
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Ogółem	2004	44,6	25,1	34,4	40,8	51,1	32,1	11,9	23,4	30,5	38,6	61,0	43,4	59,5	58,8	63,0	47,4	32,5	55,2	56,5	54,7
	2005	44,2	25,6	35,4	42,3	49,7	31,3	12,5	24,5	32,0	36,2	60,5	44,4	60,3	59,0	62,2	47,7	33,2	56,0	56,0	55,0
C+D+E - Przemysł	2004	51,9	28,5	42,4	48,0	54,2	40,2	14,6	25,4	37,7	42,5	61,4	36,1	55,6	57,2	63,4	58,8	39,8	56,9	58,2	65,8
	2005	50,5	28,8	43,7	48,6	52,2	38,0	15,0	25,7	37,8	39,7	60,2	37,5	57,8	58,0	61,6	58,1	40,6	58,0	58,5	64,0
w tym: D - Przetwórstwo przemysłowe	2004	49,0	29,9	44,3	45,7	51,7	31,8	14,2	25,3	26,5	35,4	58,5	38,0	57,4	56,3	60,2	56,3	39,6	56,8	57,2	62,9
	2005	47,1	30,6	45,7	46,4	48,6	29,2	14,7	25,4	26,7	31,5	56,6	39,3	60,1	57,2	57,0	55,8	40,3	57,9	57,6	61,1
F - Budownictwo	2004	37,7	21,4	24,8	57,9	58,5	13,8	7,7	8,1	28,5	34,4	64,5	39,9	62,1	71,8	70,0	52,6	33,1	62,4	68,4	67,2
	2005	36,9	23,7	26,5	54,3	55,0	14,7	9,7	9,9	29,3	29,3	60,5	41,6	62,2	64,8	66,1	50,8	33,6	61,7	65,9	62,3
G - Handel i naprawy	2004	36,0	29,2	41,7	39,0	36,0	21,4	12,3	26,9	24,8	20,5	56,7	45,8	63,1	59,4	58,6	41,6	32,3	56,3	49,4	49,1
	2005	36,8	29,9	43,1	40,5	36,5	21,8	12,7	27,9	25,8	21,0	58,4	50,2	64,6	59,8	59,8	42,3	32,8	57,8	50,6	49,6
H - Hotele i restauracje	2004	26,9	15,8	24,6	22,1	37,3	18,7	8,5	17,2	14,4	27,9	55,5	29,8	54,0	59,2	65,6	43,9	35,1	52,0	64,4	55,5
	2005	28,0	15,4	28,1	24,0	39,3	19,6	9,1	19,5	15,9	29,4	58,2	30,8	60,0	60,5	69,4	43,1	35,2	52,7	65,4	51,4
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2004	44,2	32,4	49,0	37,6	46,3	27,5	18,9	24,2	18,6	29,5	60,3	34,9	57,4	57,8	61,4	46,8	34,5	57,5	57,8	48,6
	2005	45,8	33,6	51,2	47,9	46,6	29,3	21,3	26,5	29,7	29,6	62,2	38,1	58,7	53,7	63,5	48,1	35,1	59,8	57,0	50,7
J - Pośrednictwo finansowe	2004	32,5	25,3	36,2	43,1	36,4	12,2	6,1	13,6	15,0	12,6	45,0	35,7	42,7	66,7	49,4	27,6	20,6	41,4	31,9	33,4
	2005	36,5	27,9	45,1	42,1	42,3	16,6	7,2	25,1	15,3	19,7	49,8	38,2	53,1	67,1	54,0	29,5	23,6	43,6	29,9	35,8
K - Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2004	31,7	19,1	28,1	31,9	45,8	27,7	11,7	24,3	28,9	42,0	68,1	59,9	71,0	69,9	70,9	38,2	29,3	39,6	46,2	54,7
	2005	31,4	19,0	27,5	33,2	44,7	27,7	12,2	25,4	30,1	39,8	66,8	57,6	66,2	69,9	70,8	37,2	30,0	34,3	45,1	52,1
M - Edukacja	2004	31,3	29,7	37,7	#	#	14,3	5,4	18,1	#	#	56,7	46,6	72,2	#	#	30,5	29,7	42,4	#	#
	2005	33,0	30,7	35,3	#	#	15,9	6,4	18,0	#	#	60,1	49,5	69,3	#	#	31,1	29,9	52,6	#	#
N - Ochrona zdrowia	2004	33,9	28,5	35,5	36,5	48,2	20,2	6,3	15,7	22,0	39,8	50,4	44,2	62,2	54,9	67,3	21,0	17,2	50,2	60,7	41,6
	2005	33,0	25,8	39,0	37,7	47,2	21,6	8,0	19,9	24,1	38,2	46,1	37,5	62,4	53,3	65,2	22,8	19,0	48,5	63,4	46,8
O - Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2004	41,0	24,4	37,4	38,3	54,8	25,6	8,7	24,4	27,3	32,5	55,7	39,3	55,0	49,5	67,7	61,8	36,4	60,7	64,8	74,3
	2005	44,5	26,1	38,8	40,9	57,8	27,8	10,1	26,2	29,0	34,2	60,5	40,5	57,8	52,4	73,1	61,9	36,8	63,8	65,6	71,7

Tablica 19. Nowe podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON w latach 2004 - 2006 według województw

Województwa		Nowe zarejestrowane podmioty gospodarcze			Polska ogółem = 100%			Rok poprzedni = 100%			Nowozarejestrowane spółki i osoby prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców województwa w 2005 r.
a - podmioty ogółem b - spółki c - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	
Polska	a	233 520	261 507	297 302	100,0	100,0	100,0	92,1	112,0	113,7	6,4
	b	23 683	23 864	26 388	100,0	100,0	100,0	98,9	100,8	110,6	
	c	187 391	219 117	250 144	100,0	100,0	100,0	91,6	116,9	114,2	
02 - Dolnośląskie	a	20 505	23 389	25 970	8,8	8,9	8,7	95,9	114,1	111,0	6,9
	b	1 946	1 999	2 169	8,2	8,4	8,2	102,4	102,7	108,5	
	c	15 131	17 941	20 699	8,1	8,2	8,3	94,1	118,6	115,4	
04 - Kujawsko-pomorskie	a	11 856	13 939	15 923	5,1	5,3	5,4	91,7	117,6	114,2	6,3
	b	879	876	870	3,7	3,7	3,3	98,1	99,7	99,3	
	c	10 142	12 084	13 813	5,4	5,5	5,5	92,9	119,1	114,3	
06 - Lubelskie	a	10 052	11 191	12 489	4,3	4,3	4,2	83,2	111,3	111,6	4,8
	b	803	746	752	3,4	3,1	2,8	96,9	92,9	100,8	
	c	8 579	9 684	10 937	4,6	4,4	4,4	82,4	112,9	112,9	
08 - Lubuskie	a	7 628	7 990	9 142	3,3	3,1	3,1	100,4	104,7	114,4	7,4
	b	573	642	645	2,4	2,7	2,4	111,7	112,0	100,5	
	c	5 795	6 782	7 863	3,1	3,1	3,1	99,9	117,0	115,9	
10 - Łódzkie	a	14 759	16 509	18 375	6,3	6,3	6,2	85,5	111,9	111,3	6,1
	b	1 378	1 396	1 444	5,8	5,8	5,5	89,8	101,3	103,4	
	c	12 492	14 377	15 641	6,7	6,6	6,3	87,2	115,1	108,8	
12 - Małopolskie	a	18 650	20 564	24 367	8,0	7,9	8,2	91,5	110,3	118,5	5,9
	b	2 015	2 096	2 558	8,5	8,8	9,7	96,0	104,0	122,0	
	c	15 283	17 331	20 591	8,2	7,9	8,2	93,8	113,4	118,8	
14 - Mazowieckie	a	38 244	40 541	46 900	16,4	15,5	15,8	96,8	106,0	115,7	7,3
	b	5 923	5 894	7 236	25,0	24,7	27,5	107,7	99,5	122,8	
	c	27 896	31 987	37 445	14,9	14,7	15,0	90,9	114,7	117,1	
16 - Opolskie	a	5 071	5 422	6 020	2,2	2,1	2,0	90,9	106,9	111,0	4,7
	b	480	457	482	2,0	1,9	1,8	101,7	95,2	105,5	
	c	4 010	4 454	4 956	2,1	2,0	2,0	96,1	111,1	111,3	
18 - Podkarpackie	a	8 901	9 662	11 332	3,8	3,7	3,8	85,4	108,5	117,3	4,3
	b	760	714	667	3,2	3,0	2,5	85,7	93,9	93,4	
	c	7 281	8 288	9 593	3,9	3,8	3,8	87,1	113,8	115,7	
20 - Podlaskie	a	5 756	7 095	7 682	2,5	2,7	2,6	86,0	123,3	108,3	5,6
	b	465	447	503	2,0	1,9	1,9	91,7	96,1	112,5	
	c	4 896	6 320	6 775	2,6	2,9	2,7	87,2	129,1	107,2	
22 - Pomorskie	a	15 055	18 608	21 239	6,4	7,1	7,1	87,8	123,6	114,1	7,9
	b	1 327	1 361	1 563	5,6	5,7	5,9	99,4	102,6	114,8	
	c	12 512	16 029	18 458	6,7	7,3	7,4	90,0	128,1	115,2	
24 - Śląskie	a	27 288	28 674	31 755	11,7	11,0	10,7	93,3	105,1	110,7	5,7
	b	2 855	2 942	2 979	12,1	12,3	11,4	93,9	103,0	101,3	
	c	21 772	23 992	26 723	11,6	10,9	10,7	91,8	110,2	111,4	
26 - Świętokrzyskie	a	5 954	6 748	7 712	2,5	2,6	2,6	85,3	113,3	114,3	4,9
	b	457	397	434	1,9	1,7	1,6	91,6	86,9	109,3	
	c	5 133	5 955	6 815	2,7	2,7	2,7	84,7	116,0	114,4	
28 - Warmińsko-mazurskie	a	8 659	10 003	10 816	3,7	3,8	3,6	94,5	115,5	108,1	6,5
	b	511	530	526	2,2	2,2	2,0	93,8	103,7	99,2	
	c	7 389	8 756	9 344	3,9	4,0	3,7	97,2	118,5	106,7	
30 - Wielkopolskie	a	21 364	25 170	29 398	9,1	9,6	9,9	93,1	117,8	116,8	7,0
	b	2 161	2 183	2 427	9,1	9,1	9,2	96,9	101,0	111,2	
	c	17 639	21 479	24 672	9,4	9,8	9,9	93,8	121,8	114,9	
32 - Zachodniopomorskie	a	13 778	16 002	18 182	5,9	6,1	6,1	97,1	116,1	113,6	8,8
	b	1 150	1 184	1 133	4,9	5,0	4,3	100,2	103,0	95,7	
	c	11 441	13 658	15 819	6,1	6,2	6,3	95,7	119,4	115,8	

Tablica 20. Przedsiębiorstwa aktywne według województw w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Liczba przedsiębiorstw aktywnych					Rok poprzedni = 100%					Liczba MSP ogółem = 100%				MSP na 1000 mieszkańców województwa w latach 2004-2005
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	MSP razem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	
Polska	2004	1 714 983	1 653 856	44 369	14 003	2 754	99,3	99,2	103,7	97,5	101,9	100,0	100,0	100,0	100,0	44,9
	2005	1 676 775	1 615 167	44 519	14 254	2 835	97,8	97,7	100,3	101,8	102,9	100,0	100,0	100,0	100,0	43,9
02 - Dolnośląskie	2004	134 306	129 696	3 357	1 011	241	99,1	99,0	102,1	93,5	105,2	7,8	7,8	7,6	7,2	46,3
	2005	119 246	114 499	3 452	1 044	251	88,8	88,3	102,8	103,3	104,1	7,1	7,1	7,8	7,3	41,2
04 - Kujawsko-pomorskie	2004	78 937	75 755	2 249	784	148	94,0	93,6	105,3	95,0	108,8	4,6	4,6	5,1	5,6	38,1
	2005	79 632	76 574	2 120	792	146	100,9	101,1	94,3	101,0	98,6	4,7	4,7	4,8	5,6	38,4
06 - Lubelskie	2004	74 074	71 546	1 898	545	86	102,0	102,1	99,8	96,3	96,6	4,3	4,3	4,3	3,9	33,9
	2005	74 301	71 739	1 927	548	87	100,3	100,3	101,6	100,6	101,2	4,4	4,4	4,3	3,8	34,0
08 - Lubuskie	2004	44 093	42 348	1 304	378	64	99,0	99,0	102,5	90,9	100,0	2,6	2,6	2,9	2,7	43,6
	2005	43 151	41 281	1 417	388	65	97,9	97,5	108,7	102,6	101,6	2,6	2,6	3,2	2,7	42,7
10 - Łódzkie	2004	120 076	115 432	3 487	1 006	150	99,1	98,8	109,9	100,9	103,4	7,0	7,0	7,9	7,2	46,3
	2005	119 943	115 451	3 315	1 030	147	99,9	100,0	95,1	102,4	98,0	7,2	7,1	7,4	7,2	46,5
12 - Małopolskie	2004	147 267	142 178	3 774	1 099	216	98,6	98,5	106,0	96,4	101,4	8,6	8,6	8,5	7,8	45,1
	2005	139 817	134 683	3 778	1 145	211	94,9	94,7	100,1	104,2	97,7	8,3	8,3	8,5	8,0	42,7
14 - Mazowieckie	2004	270 802	261 639	6 338	2 257	569	99,2	99,1	102,7	101,2	102,3	15,8	15,8	14,2	16,2	52,5
	2005	277 386	268 308	6 182	2 292	604	102,4	102,5	97,5	101,6	106,2	16,6	16,6	13,8	16,2	53,7
16 - Opolskie	2004	36 054	34 541	1 144	308	61	97,2	97,0	103,5	90,9	100,0	2,1	2,1	2,6	2,2	34,2
	2005	36 612	35 078	1 144	329	61	101,5	101,6	100,0	106,8	100,0	2,2	2,2	2,6	2,3	34,9
18 - Podkarpackie	2004	64 485	61 649	2 062	633	141	94,7	94,3	106,5	95,9	102,9	3,8	3,7	4,6	4,5	30,7
	2005	65 344	62 445	2 116	636	147	101,3	101,3	102,6	100,5	104,3	3,9	3,9	4,8	4,5	31,1
20 - Podlaskie	2004	41 531	40 029	1 094	352	56	93,5	93,2	103,1	98,9	94,9	2,4	2,4	2,5	2,5	34,5
	2005	40 135	38 626	1 110	342	57	96,6	96,5	101,4	97,2	101,8	2,4	2,4	2,5	2,4	33,4
22 - Pomorskie	2004	116 104	112 471	2 634	863	136	104,3	104,4	103,9	99,2	102,3	6,8	6,8	5,9	6,2	52,9
	2005	108 110	104 307	2 798	859	146	93,1	92,7	106,2	99,5	107,4	6,4	6,5	6,3	6,0	49,1
24 - Śląskie	2004	218 428	209 909	6 291	1 838	390	99,3	99,3	101,0	98,3	98,5	12,7	12,7	14,1	13,1	46,4
	2005	214 169	205 534	6 373	1 856	406	98,1	97,9	101,3	101,0	104,1	12,8	12,7	14,2	13,0	45,6
26 - Świętokrzyskie	2004	47 728	46 068	1 222	368	70	99,3	99,2	105,3	96,6	100,0	2,8	2,8	2,8	2,6	37,0
	2005	41 697	40 033	1 232	358	74	87,4	86,9	100,8	97,3	105,7	2,5	2,5	2,8	2,5	32,4
28 - Warmińsko-mazurskie	2004	50 255	48 145	1 551	492	67	97,1	96,9	103,7	94,8	104,7	2,9	2,9	3,5	3,5	35,1
	2005	55 758	53 606	1 573	514	65	110,9	111,3	101,4	104,5	97,0	3,3	3,3	3,5	3,6	39,0
30 - Wielkopolskie	2004	173 112	167 136	4 153	1 538	285	102,4	102,4	106,1	99,0	101,8	10,1	10,1	9,4	11,0	51,4
	2005	165 652	159 623	4 166	1 566	297	95,7	95,5	100,3	101,8	104,2	9,9	9,9	9,4	11,0	49,0
32 - Zachodniopomorskie	2004	97 731	95 315	1 811	531	74	100,9	101,0	99,0	94,1	105,7	5,7	5,8	4,1	3,8	57,6
	2005	95 821	93 379	1 816	555	71	98,0	98,0	100,3	104,5	95,9	5,7	5,8	4,1	3,9	56,5

Tablica 21. Pracujący według województw w latach 2004-2005 (stan na 31 XII)

Wyszczególnienie	Rok	Liczba pracujących (w tys. osób)					Rok poprzedni = 100%					Liczba pracujących w MSP ogółem = 100%				Liczba pracujących w województwie ogółem = 100%			
		ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249
Polska	2004	8 160,9	3 383,6	967,3	1 461,5	2 348,5	100,3	99,6	101,4	98,8	101,7	100,0	100,0	100,0	100,0	71,3	41,5	11,9	17,9
	2005	8 287,2	3 403,0	971,7	1 494,0	2 418,5	101,5	100,6	100,5	102,2	103,0	100,0	100,0	100,0	100,0	70,8	41,1	11,7	18,0
02 - Dolnośląskie	2004	641,3	271,9	73,0	105,7	190,7	104,5	106,4	101,4	94,7	109,2	7,8	8,0	7,5	7,2	70,3	42,4	11,4	16,5
	2005	622,9	241,2	74,8	107,6	199,3	97,1	88,7	102,5	101,8	104,5	7,2	7,1	7,7	7,2	68,0	38,7	12,0	17,3
04 - Kujawsko-pomorskie	2004	366,2	150,0	49,7	83,5	83,0	96,4	91,5	102,5	96,2	103,0	4,9	4,4	5,1	5,7	77,4	41,0	13,6	22,8
	2005	367,2	154,5	48,4	84,2	80,1	100,3	103,0	97,4	100,8	96,5	4,9	4,5	5,0	5,6	78,2	42,1	13,2	22,9
06 - Lubelskie	2004	296,5	140,7	41,3	57,2	57,3	99,8	99,9	99,0	98,1	102,0	4,1	4,2	4,3	3,9	80,7	47,5	13,9	19,3
	2005	307,1	148,4	41,7	58,0	59,0	103,6	105,5	101,0	101,4	103,0	4,2	4,4	4,3	3,9	80,8	48,3	13,6	18,9
08 - Lubuskie	2004	186,7	88,8	28,5	39,4	30,0	100,4	102,4	99,3	96,6	100,7	2,7	2,6	2,9	2,7	84,0	47,6	15,3	21,1
	2005	184,8	82,3	30,5	41,3	30,7	99,0	92,7	107,0	104,8	102,3	2,6	2,4	3,1	2,8	83,3	44,5	16,5	22,3
10 - Łódzkie	2004	516,6	235,7	74,8	104,3	101,8	98,2	92,9	106,4	102,0	101,9	7,1	7,0	7,7	7,1	80,3	45,6	14,5	20,2
	2005	531,9	251,4	71,9	107,5	101,1	103,0	106,7	96,1	103,1	99,3	7,3	7,4	7,4	7,2	81,0	47,3	13,5	20,2
12 - Małopolskie	2004	652,4	286,5	81,3	113,6	171,0	100,2	96,1	103,2	95,9	109,9	8,3	8,5	8,4	7,8	73,8	43,9	12,5	17,4
	2005	662,2	294,9	82,1	119,5	165,7	101,5	102,9	101,0	105,2	96,9	8,5	8,7	8,4	8,0	74,9	44,5	12,4	18,0
14 - Mazowieckie	2004	1 715,1	547,8	139,1	240,1	788,1	101,3	103,2	100,1	102,4	99,9	15,9	16,1	14,5	16,5	54,0	31,9	8,1	14,0
	2005	1 780,5	576,5	137,7	247,0	819,3	103,8	105,2	99,0	102,9	104,0	16,5	16,8	14,3	16,6	54,0	32,4	7,7	13,9
16 - Opolskie	2004	168,9	73,6	24,6	32,5	38,2	99,1	100,3	103,8	94,5	98,2	2,2	2,2	2,5	2,2	77,4	43,6	14,6	19,2
	2005	174,9	78,3	24,5	34,1	38,0	103,6	106,4	99,6	104,9	99,5	2,3	2,3	2,5	2,3	78,3	44,8	14,0	19,5
18 - Podkarpackie	2004	331,3	127,2	44,7	67,4	92,0	98,5	98,5	103,7	96,7	97,7	4,1	3,8	4,6	4,6	72,2	38,4	13,5	20,3
	2005	335,5	128,0	45,6	68,4	93,5	101,3	100,6	102,0	101,5	101,6	4,1	3,8	4,7	4,6	72,2	38,2	13,6	20,4
20 - Podlaskie	2004	169,6	77,7	24,0	35,9	32,0	96,3	91,7	100,8	102,0	98,5	2,4	2,3	2,5	2,5	81,2	45,8	14,2	21,2
	2005	169,8	77,8	24,6	35,1	32,3	100,1	100,1	102,5	97,8	100,9	2,3	2,3	2,5	2,3	81,0	45,8	14,5	20,7
22 - Pomorskie	2004	449,4	218,3	57,9	88,0	85,2	100,1	98,8	99,3	99,5	104,7	6,3	6,5	6,0	6,0	81,1	48,6	12,9	19,6
	2005	459,7	214,4	61,4	88,2	95,7	102,3	98,2	106,0	100,2	112,3	6,2	6,3	6,3	5,9	79,2	46,6	13,4	19,2
24 - Śląskie	2004	1 141,0	463,6	135,2	193,5	348,7	100,4	105,1	99,1	99,5	95,8	13,6	13,6	14,0	13,2	69,4	40,6	11,8	17,0
	2005	1 133,7	445,2	136,2	194,9	357,4	99,4	96,0	100,7	100,7	102,5	13,3	13,1	14,0	13,0	68,5	39,3	12,0	17,2
26 - Świętokrzyskie	2004	196,6	90,1	26,0	39,6	40,9	97,5	94,6	100,8	99,7	99,8	2,7	2,7	2,7	2,7	79,1	45,8	13,2	20,1
	2005	192,1	84,6	26,0	38,6	42,9	97,7	93,9	100,0	97,5	104,9	2,5	2,5	2,7	2,6	77,6	44,0	13,5	20,1
28 - Warmińsko-mazurskie	2004	225,6	101,5	34,5	48,5	41,1	98,8	98,1	101,8	95,8	101,7	3,2	3,0	3,6	3,3	81,8	45,0	15,3	21,5
	2005	235,5	108,7	34,3	51,2	41,3	104,4	107,1	99,4	105,6	100,5	3,3	3,2	3,5	3,4	82,5	46,2	14,6	21,7
30 - Wielkopolskie	2004	790,9	342,3	93,7	157,3	197,6	103,1	101,5	104,8	100,8	107,0	10,2	10,1	9,7	10,8	75,0	43,3	11,8	19,9
	2005	798,9	332,9	93,2	160,6	212,2	101,0	97,3	99,5	102,1	107,4	10,0	9,8	9,6	10,7	73,5	41,7	11,7	20,1
32 - Zachodniopomorskie	2004	312,8	167,9	39,0	55,0	50,9	95,5	92,3	96,8	95,8	106,5	4,5	5,0	4,0	3,8	83,8	53,7	12,5	17,6
	2005	330,5	183,9	38,8	57,8	50,0	105,7	109,5	99,5	105,1	98,2	4,8	5,4	4,0	3,9	84,8	55,6	11,7	17,5

Tablica 22. Przychody według województw w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Przychody (w mln zł)					Rok poprzedni = 100%					Przychody MSP ogółem = 100%				Przychody w województwie ogółem = 100%			
		ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249	MSP razem	I. zatr. 0-9	I. zatr. 10-49	I. zatr. 50-249
Polska	2004	2 193 125	541 390	324 257	487 148	840 330	112,4	109,0	107,8	115,3	114,9	100,0	100,0	100,0	100,0	61,7	24,7	14,8	22,2
	2005	2 264 420	553 120	322 524	501 361	887 415	103,3	102,2	99,5	102,9	105,6	100,0	100,0	100,0	100,0	60,7	24,4	14,2	22,1
02 - Dolnośląskie	2004	137 425	36 636	21 239	28 578	50 971	112,3	104,0	114,5	103,1	124,6	6,4	6,8	6,6	5,9	63,0	26,7	15,5	20,8
	2005	146 138	38 686	20 325	29 843	57 284	106,3	105,6	95,7	104,4	112,4	6,5	7,0	6,3	6,0	60,8	26,5	13,9	20,4
04 - Kujawsko-pomorskie	2004	78 826	19 151	12 269	20 092	27 313	107,3	91,9	105,7	110,0	119,9	3,8	3,5	3,8	4,1	65,4	24,3	15,6	25,5
	2005	82 784	24 404	13 064	20 919	24 397	105,0	127,4	106,5	104,1	89,3	4,2	4,4	4,1	4,2	70,6	29,5	15,8	25,3
06 - Lubelskie	2004	58 523	20 830	10 097	12 948	14 648	108,1	105,8	96,9	116,6	113,3	3,2	3,8	3,1	2,7	75,0	35,6	17,3	22,1
	2005	62 485	23 412	10 064	13 526	15 483	106,8	112,4	99,7	104,5	105,7	3,4	4,2	3,1	2,7	75,2	37,5	16,1	21,6
08 - Lubuskie	2004	38 955	13 245	7 727	8 329	9 654	113,9	112,8	110,8	111,4	120,5	2,2	2,4	2,4	1,7	75,2	34,0	19,8	21,4
	2005	38 329	11 735	7 891	9 047	9 656	98,4	88,6	102,1	108,6	100,0	2,1	2,1	2,4	1,8	74,8	30,6	20,6	23,6
10 - Łódzkie	2004	99 869	28 936	19 533	23 903	27 497	106,6	92,8	120,2	114,4	108,4	5,3	5,3	6,0	4,9	72,5	29,0	19,6	23,9
	2005	108 808	36 473	17 959	24 655	29 721	109,0	126,0	91,9	103,1	108,1	5,7	6,6	5,6	4,9	72,7	33,5	16,5	22,7
12 - Małopolskie	2004	172 239	52 629	26 452	31 722	61 436	115,8	122,4	113,9	104,4	117,7	8,2	9,7	8,2	6,5	64,4	30,6	15,4	18,4
	2005	173 965	48 436	26 822	32 333	66 375	101,0	92,0	101,4	101,9	108,0	7,8	8,8	8,3	6,4	61,8	27,8	15,4	18,6
14 - Mazowieckie	2004	662 641	109 619	76 842	158 216	317 964	111,7	106,2	114,2	126,6	106,8	25,6	20,3	23,6	32,5	52,0	16,5	11,6	23,9
	2005	698 167	116 381	80 691	159 358	341 737	105,4	106,2	105,0	100,7	107,5	26,0	21,0	25,1	31,8	51,1	16,7	11,6	22,8
16 - Opolskie	2004	39 355	10 912	6 679	7 251	14 512	114,4	101,1	121,7	104,2	130,1	1,8	2,0	2,1	1,5	63,1	27,7	17,0	18,4
	2005	40 230	11 669	6 829	8 207	13 525	102,2	106,9	102,3	113,2	93,2	1,9	2,1	2,1	1,6	66,4	29,0	17,0	20,4
18 - Podkarpackie	2004	65 882	19 279	10 889	15 044	20 670	108,2	110,4	106,5	107,2	107,9	3,3	3,6	3,4	3,1	68,6	29,3	16,5	22,8
	2005	70 478	23 209	10 629	15 678	20 963	107,0	120,4	97,6	104,2	101,4	3,6	4,2	3,3	3,1	70,2	32,9	15,1	22,2
20 - Podlaskie	2004	44 081	13 626	8 526	8 854	13 076	110,6	105,0	112,2	105,3	120,4	2,3	2,5	2,6	1,8	70,3	30,9	19,3	20,1
	2005	46 865	15 267	7 994	9 544	14 060	106,3	112,0	93,8	107,8	107,5	2,4	2,8	2,5	1,9	70,1	32,6	17,1	20,4
22 - Pomorskie	2004	118 586	38 026	19 446	23 613	37 501	117,1	128,5	94,9	115,5	121,9	6,0	7,0	6,0	4,8	68,4	32,1	16,4	19,9
	2005	127 934	31 706	20 784	26 461	48 983	107,9	83,4	106,9	112,1	130,6	5,7	5,7	6,4	5,3	61,7	24,8	16,2	20,7
24 - Śląskie	2004	304 633	71 300	47 112	59 444	126 776	112,3	107,1	93,4	107,9	128,0	13,1	13,3	14,5	12,2	58,4	23,4	15,5	19,5
	2005	289 038	63 348	42 524	62 061	121 105	94,9	88,8	90,3	104,4	95,5	12,2	11,5	13,3	12,4	58,1	21,9	14,7	21,5
26 - Świętokrzyskie	2004	47 097	13 777	5 902	13 128	14 289	112,5	107,5	108,2	114,3	118,0	2,4	2,5	1,8	2,7	69,7	29,3	12,5	27,9
	2005	46 199	12 775	5 955	12 943	14 526	98,1	92,7	100,9	98,6	101,7	2,3	2,3	1,8	2,6	68,6	27,7	12,9	28,0
28 - Warmińsko-mazurskie	2004	43 694	14 781	7 863	11 187	9 863	110,9	115,7	106,0	122,6	97,8	2,5	2,7	2,4	2,3	77,4	33,8	18,0	25,6
	2005	46 418	17 563	7 882	11 067	9 907	106,2	118,8	100,2	98,9	100,4	2,7	3,2	2,4	2,2	78,6	37,8	17,0	23,8
30 - Wielkopolskie	2004	217 823	55 667	31 025	52 302	78 828	117,8	116,5	111,6	117,6	121,4	10,3	10,4	9,6	10,7	63,8	25,6	14,2	24,0
	2005	216 529	47 952	30 424	52 940	85 213	99,4	86,1	98,1	101,2	108,1	9,5	8,7	9,4	10,6	60,6	22,1	14,1	24,4
32 - Zachodniopomorskie	2004	63 494	22 974	12 656	12 535	15 329	110,3	109,6	108,7	106,6	116,0	3,6	4,2	3,9	2,6	75,8	36,2	19,9	19,7
	2005	70 051	30 105	12 685	12 779	14 482	110,3	131,0	100,2	101,9	94,5	4,0	5,4	3,9	2,5	79,3	43,0	18,1	18,2

Tablica 23. Dochody na przedsiębiorstwo zatrudniające do 9 osób według województw w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Dochody (w tys. zł)		Rok poprzedni = 100%		Dochody - średnia krajowa = 100%		Liczba przedsiębiorstw - rok poprzedni = 100%	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Polska	34,1	39,4	129,7	115,5	100,0	100,0	99,2	97,7
02 - Dolnośląskie	34,5	41,6	130,7	120,6	101,2	105,6	99,0	88,3
04 - Kujawsko-pomorskie	32,1	35,4	136,0	110,3	94,1	89,8	93,6	101,1
06 - Lubelskie	27,3	29,7	123,5	108,8	80,1	75,4	102,1	100,3
08 - Lubuskie	29,3	32,2	145,0	109,9	85,9	81,7	99,0	97,5
10 - Łódzkie	25,8	33,2	98,1	128,7	75,7	84,3	98,8	100,0
12 - Małopolskie	33,6	50,2	125,4	149,4	98,5	127,4	98,5	94,7
14 - Mazowieckie	43,2	53,2	117,1	123,1	126,7	135,0	99,1	102,5
16 - Opolskie	30,6	38,2	135,4	124,8	89,7	97,0	97,0	101,6
18 - Podkarpackie	28,9	23,4	138,3	81,0	84,8	59,4	94,3	101,3
20 - Podlaskie	31,2	34,3	114,7	109,9	91,5	87,1	93,2	96,5
22 - Pomorskie	32,9	39,2	126,5	119,1	96,5	99,5	104,4	92,7
24 - Śląskie	36,2	39,5	204,5	109,1	106,2	100,3	99,3	97,9
26 - Świętokrzyskie	26,2	34,7	113,4	132,4	76,8	88,1	99,2	86,9
28 - Warmińsko-mazurskie	43,2	37,3	154,8	86,3	126,7	94,7	96,9	111,3
30 - Wielkopolskie	35,1	34,0	119,8	96,9	102,9	86,3	102,4	95,5
32 - Zachodniopomorskie	27,6	28,8	116,5	104,3	80,9	73,1	101,0	98,0

**Tablica 24. Udział kosztów w przychodach w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób
według województw w latach 2004-2005 (w %)**

Wyszczególnienie	Ogółem		z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych					
			10-49		50-249		powyżej 249	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Polska	94,2	94,9	94,5	94,3	95,2	95,8	93,5	94,6
02 - Dolnośląskie	94,0	94,0	94,6	94,1	96,1	96,6	92,6	92,6
04 - Kujawsko-pomorskie	94,0	95,8	95,0	94,6	95,0	95,5	92,9	96,6
06 - Lubelskie	95,3	95,8	95,3	95,3	97,8	97,7	93,2	94,6
08 - Lubuskie	93,8	95,0	95,3	95,6	94,6	95,4	91,9	94,2
10 - Łódzkie	94,8	95,6	94,7	94,9	94,2	95,8	95,4	95,8
12 - Małopolskie	95,8	95,9	95,1	95,2	95,2	95,8	96,5	96,3
14 - Mazowieckie	93,8	94,5	93,1	94,7	94,5	95,3	93,6	94,1
16 - Opolskie	90,1	92,9	94,5	95,0	95,1	96,1	85,5	89,9
18 - Podkarpackie	94,6	95,1	94,9	95,4	96,4	96,3	93,2	94,1
20 - Podlaskie	96,1	96,2	94,9	94,5	97,1	96,3	96,2	97,1
22 - Pomorskie	94,1	95,1	94,1	94,1	94,5	95,7	93,9	95,1
24 - Śląskie	93,2	94,7	95,8	92,1	95,9	96,5	90,9	94,8
26 - Świętokrzyskie	96,1	95,8	95,2	95,3	96,9	96,7	95,8	95,2
28 - Warmińsko-mazurskie	94,8	94,6	94,5	92,3	94,9	95,0	95,0	95,9
30 - Wielkopolskie	94,7	95,2	93,8	94,6	95,7	95,7	94,3	95,1
32 - Zachodniopomorskie	96,6	96,0	97,7	94,5	94,9	96,8	97,1	96,6

Tablica 25. Nakłady inwestycyjne według województw w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Nakłady inwestycyjne (w mln zł)										Rok poprzedni = 100%									
		Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe					Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe				
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Polska	2004	90 391,5	11 364,2	11 689,0	21 943,5	45 394,8	80 119,9	10 559,3	8 975,6	18 305,4	42 279,6	116,8	112,7	109,4	135,0	112,4	114,1	111,2	103,8	131,9	110,6
	2005	99 971,8	11 842,2	10 612,0	21 702,8	55 814,8	85 207,8	10 899,0	8 086,2	18 711,8	47 510,8	110,6	104,2	90,8	98,9	123,0	106,4	103,2	90,1	102,2	112,4
02 - Dolnośląskie	2004	7 455,0	749,8	978,7	1 736,8	3 989,7	6 841,8	681,3	734,7	1 539,7	3 886,1	123,9	80,3	157,0	173,9	115,3	123,5	76,4	162,3	193,6	114,3
	2005	8 345,9	763,3	858,4	2 155,3	4 568,9	7 299,1	665,3	645,3	1 888,1	4 100,4	112,0	101,8	87,7	124,1	114,5	106,7	97,7	87,8	122,6	105,5
04 - Kujawsko-pomorskie	2004	3 120,6	298,1	471,2	1 120,1	1 231,2	2 573,5	281,4	364,3	872,3	1 055,5	121,1	46,7	154,3	158,4	133,0	112,0	46,5	154,1	146,9	122,3
	2005	3 231,6	290,4	445,0	1 132,5	1 363,7	2 864,5	259,4	342,5	1 004,8	1 257,8	103,6	97,4	94,4	101,1	110,8	111,3	92,2	94,0	115,2	119,2
06 - Lubelskie	2004	2 022,4	275,1	362,8	549,3	835,2	1 719,9	257,1	263,2	420,5	779,1	106,6	100,5	107,4	152,6	90,2	100,4	99,9	103,4	130,8	88,7
	2005	2 227,4	299,4	361,6	675,1	891,3	1 926,2	274,7	276,3	526,9	848,3	110,1	108,8	99,7	122,9	106,7	112,0	106,8	105,0	125,3	108,9
08 - Lubuskie	2004	1 562,2	196,5	298,6	450,0	617,1	1 367,9	182,1	236,5	381,3	568,0	92,4	82,9	145,1	100,3	77,3	94,1	80,2	162,0	100,2	81,1
	2005	1 482,0	191,3	290,3	531,8	468,6	1 303,5	179,1	229,0	440,2	455,2	94,9	97,4	97,2	118,2	75,9	95,3	98,4	96,8	115,4	80,1
10 - Łódzkie	2004	4 714,6	776,0	638,3	1 440,0	1 860,3	4 059,2	735,7	476,7	1 030,5	1 816,3	136,0	141,4	137,9	161,2	119,2	129,2	143,4	135,8	135,1	119,9
	2005	5 652,2	1 059,0	605,4	1 327,7	2 660,1	5 042,9	947,8	448,2	1 145,6	2 501,3	119,9	136,5	94,8	92,2	143,0	124,2	128,8	94,0	111,2	137,7
12 - Małopolskie	2004	6 098,7	760,9	775,4	1 357,5	3 204,9	5 420,3	719,4	593,8	1 188,8	2 918,3	108,3	81,1	95,6	116,6	117,9	107,9	81,4	96,9	118,2	115,8
	2005	6 597,4	1 673,9	745,3	1 302,6	2 875,6	5 819,7	1 442,7	560,8	1 115,1	2 701,1	108,2	220,0	96,1	96,0	89,7	107,4	200,5	94,4	93,8	92,6
14 - Mazowieckie	2004	28 400,5	2 753,8	2 447,7	5 833,9	17 365,1	25 835,2	2 516,7	1 812,4	5 187,7	16 318,4	115,2	128,0	96,6	139,0	110,1	113,3	123,4	88,2	140,8	108,6
	2005	34 097,1	2 772,9	2 379,5	5 432,6	23 512,1	27 501,4	2 620,3	1 969,3	4 942,1	17 969,7	120,1	100,7	97,2	93,1	135,4	106,4	104,1	108,7	95,3	110,1
16 - Opolskie	2004	1 595,9	220,6	229,0	510,9	635,4	1 298,1	204,7	166,3	360,0	567,1	113,1	61,4	141,4	119,3	137,6	113,3	61,6	153,3	126,9	134,4
	2005	1 539,9	201,0	234,6	420,8	683,5	1 320,0	188,2	175,5	332,4	623,9	96,5	91,1	102,4	82,4	107,6	101,7	91,9	105,5	92,3	110,0
18 - Podkarpackie	2004	2 929,0	517,0	509,1	673,2	1 229,7	2 538,7	490,6	374,6	543,8	1 129,7	120,1	136,2	144,8	99,9	119,1	117,6	135,2	138,6	95,0	118,5
	2005	2 975,6	481,2	385,2	812,3	1 296,9	2 562,3	453,4	272,6	676,1	1 160,2	101,6	93,1	75,7	120,7	105,5	100,9	92,4	72,8	124,3	102,7
20 - Podlaskie	2004	1 411,0	166,5	296,3	341,0	607,2	1 171,3	154,8	223,7	286,2	506,6	125,1	119,4	128,2	103,9	141,4	115,4	119,3	116,8	99,5	124,7
	2005	1 596,4	209,1	305,5	403,0	678,8	1 405,5	192,5	223,1	342,0	647,9	113,1	125,6	103,1	118,2	111,8	120,0	124,4	99,7	119,5	127,9
22 - Pomorskie	2004	4 277,3	683,6	804,5	1 313,8	1 475,4	3 648,7	637,9	601,5	1 089,7	1 319,6	129,7	113,3	112,2	149,9	133,8	124,2	111,9	98,7	147,2	129,6
	2005	5 303,0	560,0	746,0	1 374,2	2 622,8	4 448,3	527,6	540,0	1 176,0	2 204,7	124,0	81,9	92,7	104,6	177,8	121,9	82,7	89,8	107,9	167,1
24 - Śląskie	2004	9 921,2	1 167,1	1 357,5	2 274,2	5 122,4	8 938,2	1 101,9	1 064,6	1 927,9	4 843,8	105,4	120,9	111,9	101,8	102,5	103,4	124,6	109,5	97,3	100,8
	2005	10 923,7	1 050,5	1 330,7	2 039,0	6 503,5	9 680,3	973,3	891,7	1 748,1	6 067,2	110,1	90,0	98,0	89,7	127,0	108,3	88,3	83,8	90,7	125,3
26 - Świętokrzyskie	2004	1 835,6	564,5	280,0	401,0	590,1	1 651,8	535,9	222,5	336,0	557,4	138,2	232,5	166,7	97,2	117,0	150,6	238,6	190,5	102,3	130,4
	2005	1 937,5	300,0	274,9	501,0	861,6	1 708,4	280,6	202,4	408,7	816,7	105,6	53,1	98,2	124,9	146,0	103,4	52,4	91,0	121,6	146,5
28 - Warmińsko-mazurskie	2004	1 584,5	229,9	269,9	524,1	560,6	1 386,2	212,8	206,1	434,3	533,0	112,9	109,6	92,3	122,4	118,5	111,9	107,4	85,0	119,6	122,4
	2005	2 103,6	280,8	270,2	575,3	977,3	1 880,2	261,4	204,6	480,4	933,8	132,8	122,1	100,1	109,8	174,3	135,6	122,8	99,3	110,6	175,2
30 - Wielkopolskie	2004	9 957,7	1 406,3	1 592,7	2 645,2	4 313,5	8 600,6	1 276,9	1 372,0	2 060,9	3 890,8	112,5	138,2	82,5	163,6	100,7	107,3	135,3	77,7	152,1	98,5
	2005	8 639,7	1 205,1	983,4	2 130,1	4 321,1	7 736,3	1 155,3	798,3	1 827,3	3 955,4	86,8	85,7	61,7	80,5	100,2	90,0	90,5	58,2	88,7	101,7
32 - Zachodniopomorskie	2004	3 505,3	598,5	377,3	772,5	1 757,0	3 068,5	570,1	262,7	645,8	1 589,9	159,3	133,3	113,3	157,8	189,2	152,9	133,3	100,5	152,6	177,7
	2005	3 318,8	504,3	396,0	889,5	1 529,0	2 709,2	477,4	306,6	658,0	1 267,2	94,7	84,3	105,0	115,1	87,0	88,3	83,7	116,7	101,9	79,7

Tablica 26. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na przedsiębiorstwo i pracującego według województw w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Rok	Nakłady inwestycyjne na przedsiębiorstwo (w tys. zł)										Nakłady inwestycyjne na pracującego (w tys. zł)									
		Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe					Nakłady inwestycyjne ogółem					w tym na nowe środki trwałe				
		ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. 0-9	l. zatr. 10-49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Polska	2004	52,7	6,9	263,4	1 567,1	16 483,2	46,7	6,4	202,3	1 307,3	15 352,1	11,1	3,4	12,1	15,0	19,3	9,8	3,1	9,3	12,5	18,0
	2005	59,6	7,3	238,4	1 522,6	19 687,8	50,8	6,7	181,6	1 312,7	16 758,7	12,1	3,5	10,9	14,5	23,1	10,3	3,2	8,3	12,5	19,6
02 - Dolnośląskie	2004	55,5	5,8	291,5	1 717,9	16 554,6	50,9	5,3	218,8	1 523,0	16 125,0	11,6	2,8	13,4	16,4	20,9	10,7	2,5	10,1	14,6	20,4
	2005	70,0	6,7	248,7	2 064,4	18 202,9	61,2	5,8	186,9	1 808,5	16 336,4	13,4	3,2	11,5	20,0	22,9	11,7	2,8	8,6	17,6	20,6
04 - Kujawsko-pomorskie	2004	39,5	3,9	209,5	1 428,7	8 318,7	32,6	3,7	162,0	1 112,6	7 131,4	8,5	2,0	9,5	13,4	14,8	7,0	1,9	7,3	10,4	12,7
	2005	40,6	3,8	209,9	1 429,9	9 340,4	36,0	3,4	161,6	1 268,7	8 615,4	8,8	1,9	9,2	13,4	17,0	7,8	1,7	7,1	11,9	15,7
06 - Lubelskie	2004	27,3	3,8	191,2	1 007,9	9 711,9	23,2	3,6	138,7	771,5	9 059,8	6,8	2,0	8,8	9,6	14,6	5,8	1,8	6,4	7,3	13,6
	2005	30,0	4,2	187,7	1 231,9	10 245,3	25,9	3,8	143,4	961,4	9 750,1	7,3	2,0	8,7	11,6	15,1	6,3	1,9	6,6	9,1	14,4
08 - Lubuskie	2004	35,4	4,6	229,0	1 190,4	9 642,4	31,0	4,3	181,4	1 008,7	8 875,2	8,4	2,2	10,5	11,4	20,6	7,3	2,1	8,3	9,7	19,0
	2005	34,3	4,6	204,9	1 370,6	7 208,6	30,2	4,3	161,6	1 134,6	7 003,7	8,0	2,3	9,5	12,9	15,3	7,1	2,2	7,5	10,7	14,8
10 - Łódzkie	2004	39,3	6,7	183,0	1 431,2	12 402,0	33,8	6,4	136,7	1 024,2	12 108,9	9,1	3,3	8,5	13,8	18,3	7,9	3,1	6,4	9,9	17,8
	2005	47,1	9,2	182,6	1 289,1	18 095,6	42,0	8,2	135,2	1 112,3	17 015,8	10,6	4,2	8,4	12,3	26,3	9,5	3,8	6,2	10,7	24,7
12 - Małopolskie	2004	41,4	5,4	205,5	1 235,3	14 837,6	36,8	5,1	157,3	1 081,7	13 510,7	9,3	2,7	9,5	12,0	18,7	8,3	2,5	7,3	10,5	17,1
	2005	47,2	12,4	197,3	1 137,6	13 628,6	41,6	10,7	148,4	973,9	12 801,6	10,0	5,7	9,1	10,9	17,4	8,8	4,9	6,8	9,3	16,3
14 - Mazowieckie	2004	104,9	10,5	386,2	2 584,8	30 518,6	95,4	9,6	286,0	2 298,5	28 679,1	16,6	5,0	17,6	24,3	22,0	15,1	4,6	13,0	21,6	20,7
	2005	122,9	10,3	384,9	2 370,2	38 927,3	99,1	9,8	318,6	2 156,2	29 751,2	19,1	4,8	17,3	22,0	28,7	15,4	4,5	14,3	20,0	21,9
16 - Opolskie	2004	44,3	6,4	200,1	1 658,6	10 416,6	36,0	5,9	145,3	1 168,9	9 296,1	9,4	3,0	9,3	15,7	16,6	7,7	2,8	6,8	11,1	14,8
	2005	42,1	5,7	205,1	1 278,9	11 205,5	36,1	5,4	153,4	1 010,5	10 227,3	8,8	2,6	9,6	12,3	18,0	7,5	2,4	7,2	9,8	16,4
18 - Podkarpackie	2004	45,4	8,4	247,0	1 063,5	8 721,0	39,4	8,0	181,7	859,1	8 012,0	8,8	4,1	11,4	10,0	13,4	7,7	3,9	8,4	8,1	12,3
	2005	45,5	7,7	182,0	1 277,2	8 822,6	39,2	7,3	128,8	1 063,1	7 892,4	8,9	3,8	8,4	11,9	13,9	7,6	3,5	6,0	9,9	12,4
20 - Podlaskie	2004	34,0	4,2	270,8	968,7	10 842,9	28,2	3,9	204,5	813,0	9 047,3	8,3	2,1	12,4	9,5	19,0	6,9	2,0	9,3	8,0	15,8
	2005	39,8	5,4	275,3	1 178,3	11 908,1	35,0	5,0	201,0	1 000,1	11 366,6	9,4	2,7	12,4	11,5	21,0	8,3	2,5	9,1	9,7	20,1
22 - Pomorskie	2004	36,8	6,1	305,4	1 522,4	10 848,4	31,4	5,7	228,3	1 262,7	9 703,2	9,5	3,1	13,9	14,9	17,3	8,1	2,9	10,4	12,4	15,5
	2005	49,1	5,4	266,6	1 599,8	17 964,3	41,1	5,1	193,0	1 369,0	15 100,9	11,5	2,6	12,1	15,6	27,4	9,7	2,5	8,8	13,3	23,0
24 - Śląskie	2004	45,4	5,6	215,8	1 237,3	13 134,4	40,9	5,2	169,2	1 048,9	12 420,1	8,7	2,5	10,0	11,8	14,7	7,8	2,4	7,9	10,0	13,9
	2005	51,0	5,1	208,8	1 098,6	16 018,5	45,2	4,7	139,9	941,8	14 943,7	9,6	2,4	9,8	10,5	18,2	8,5	2,2	6,5	9,0	17,0
26 - Świętokrzyskie	2004	38,5	12,3	229,2	1 089,6	8 429,8	34,6	11,6	182,1	913,1	7 963,2	9,3	6,3	10,8	10,1	14,4	8,4	5,9	8,5	8,5	13,6
	2005	46,5	7,5	223,1	1 399,6	11 643,7	41,0	7,0	164,3	1 141,5	11 036,9	10,1	3,5	10,6	13,0	20,1	8,9	3,3	7,8	10,6	19,0
28 - Warmińsko-mazurskie	2004	31,5	4,8	174,0	1 065,2	8 367,6	27,6	4,4	132,9	882,8	7 955,2	7,0	2,3	7,8	10,8	13,6	6,1	2,1	6,0	9,0	13,0
	2005	37,7	5,2	171,8	1 119,3	15 034,7	33,7	4,9	130,1	934,7	14 366,6	8,9	2,6	7,9	11,2	23,7	8,0	2,4	6,0	9,4	22,6
30 - Wielkopolskie	2004	57,5	8,4	383,5	1 719,9	15 135,0	49,7	7,6	330,4	1 340,0	13 652,0	12,6	4,1	17,0	16,8	21,8	10,9	3,7	14,6	13,1	19,7
	2005	52,2	7,5	236,1	1 360,2	14 549,2	46,7	7,2	191,6	1 166,9	13 317,8	10,8	3,6	10,5	13,3	20,4	9,7	3,5	8,6	11,4	18,6
32 - Zachodniopomorskie	2004	35,9	6,3	208,3	1 454,9	23 743,7	31,4	6,0	145,1	1 216,2	21 484,6	11,2	3,6	9,7	14,0	34,5	9,8	3,4	6,7	11,7	31,2
	2005	34,6	5,4	218,1	1 602,8	21 534,9	28,3	5,1	168,8	1 185,6	17 847,8	10,0	2,7	10,2	15,4	30,6	8,2	2,6	7,9	11,4	25,3

Tablica 27. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym według sekcji gospodarki w 2005 r.

Wyszczególnienie	Liczba spółek z kapitałem zagranicznym				Rok poprzedni = 100%				Liczba spółek ogółem = 100%				Udział w liczbie firm aktywnych ogółem (w %)			
	Ogółem	z tego o liczbie			Ogółem	z tego o liczbie			Ogółem	z tego o liczbie			ogółem	z tego o liczbie		
		10 - 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób		10 - 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób		10 - 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób		10 - 49 osób	50 - 249 osób	Powyżej 249 osób
Ogółem	6 977	3 856	2 221	900	106,4	107,0	104,9	107,3	100,0	100,0	100,0	100,0	11,3	8,7	15,6	31,7
A+B - Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	159	139	#	#	107,4	106,1	#	#	2,3	3,6	#	#	77,6	72,0	#	#
C+D+E - Przemysł	3 281	1 327	1 319	635	103,4	102,9	102,3	106,7	47,1	34,3	59,4	70,6	13,7	8,7	18,6	38,4
D - Przetwórstwo przemysłowe	3 200	1 300	1 285	615	103,8	103,8	102,3	107,1	45,9	33,7	57,9	68,3	14,1	8,9	19,4	41,1
F - Budownictwo	270	164	77	29	110,2	103,1	120,3	131,8	3,9	4,3	3,5	3,2	4,7	3,9	5,7	17,6
G - Handel i naprawy	1 760	1263	383	114	107,7	108,8	104,9	105,6	25,2	32,8	17,2	12,7	10,2	9,0	13,6	34,1
H - Hotele i restauracje	124	92	22	10	100,8	103,4	95,7	90,9	1,8	2,4	1,0	1,1	6,8	5,8	10,9	34,5
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	380	228	110	42	114,8	115,7	118,3	102,4	5,4	5,9	5,0	4,7	13,5	11,6	17,1	20,2
J - Pośrednictwo finansowe	79	49	22	8	111,3	114,0	115,8	88,9	1,1	1,3	1,0	0,9	25,2	21,4	35,5	34,8
K - Obsługa nieruchomości i firm	772	510	216	46	111,9	113,6	107,5	115,0	11,1	13,2	9,7	5,1	12,6	11,9	14,1	13,6
M - Edukacja	17	14	3	-	94,4	100,0	75,0	-	0,2	0,4	0,1	-	4,1	3,6	12,5	-
N - Ochrona zdrowia	31	11	#	#	110,7	91,7	#	#	0,4	0,3	#	#	1,7	0,7	#	#
O - Pozostała działalność usługowa	104	59	35	10	107,2	101,7	109,4	142,9	1,5	1,5	1,6	1,1	8,6	7,0	10,8	25,6

Tablica 28. Pracujący w spółkach z kapitałem zagranicznym według sekcji gospodarki w 2005 r.

Wyszczególnienie	Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym (w tys.)				Rok poprzedni = 100%				Liczba pracujących w spółkach zagranicznych odpowiedniej wielkości ogółem = 100%				Udział w liczbie pracujących łącznie w krajowych i zagranicznych firmach odpowiedniej wielkości (w %)			
	ogółem	z tego o liczbie			Ogółem	z tego o liczbie			Ogółem	z tego o liczbie			ogółem	z tego o liczbie		
		10 – 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób		10 - 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób		10 - 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób		10 - 49 osób	50 - 249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	1 159,2	86,9	257,1	815,2	106,7	106,3	105,3	107,2	100,0	100,0	100,0	100,0	23,7	8,9	17,2	33,7
A+B - Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	5,6	2,7	#	#	106,8	102,7	#	#	0,5	3,1	#	#	17,9	75,8	#	#
C+D+E - Przemysł	676,9	33,5	161,7	481,7	105,9	103,6	103,1	107,0	58,4	38,6	62,9	59,1	28,0	9,5	20,8	37,5
D - Przetwórstwo przemysłowe	657,4	32,8	157,9	466,7	105,9	104,3	103,2	107,0	56,7	37,7	61,4	57,3	32,4	9,7	21,8	48,4
F - Budownictwo	29,6	3,7	7,9	18,0	119,3	100,2	112,6	127,6	2,5	4,2	3,1	2,2	9,6	3,9	6,0	21,8
G - Handel i naprawy	236,2	26,8	41,1	168,3	107,6	109,3	106,7	107,5	20,4	30,8	16,0	20,6	27,6	9,1	15,3	57,4
H - Hotele i restauracje	25,6	1,7	2,8	21,1	99,0	101,2	102,8	98,3	2,2	1,9	1,1	2,6	32,3	5,5	15,1	70,0
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	77,3	5,1	11,8	60,4	100,1	116,1	116,5	96,3	6,7	5,9	4,6	7,4	15,8	11,9	16,0	16,2
J - Pośrednictwo finansowe	20,5	1,0	2,4	17,1	96,2	113,6	112,1	93,5	1,8	1,2	0,9	2,1	47,1	24,1	36,3	52,5
K - Obsługa nieruchomości i firm	72,3	10,6	22,3	39,4	120,0	110,8	108,3	131,0	6,2	12,2	8,7	4,8	14,3	11,5	13,8	15,6
M - Edukacja	0,5	0,2	0,3	-	83,0	97,8	73,4	-	0,0	0,3	0,1	-	5,1	3,2	13,4	-
N - Ochrona zdrowia	4,8	0,3	#	#	125,7	87,3	#	#	0,4	0,3	#	#	7,2	0,9	#	#
O - Pozostała działalność usługowa	9,9	1,3	3,4	5,2	118,8	83,9	99,1	155,3	0,9	1,5	1,3	0,6	12,6	6,8	10,3	19,8